

EX LIBRIS M. MOHRMAN

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

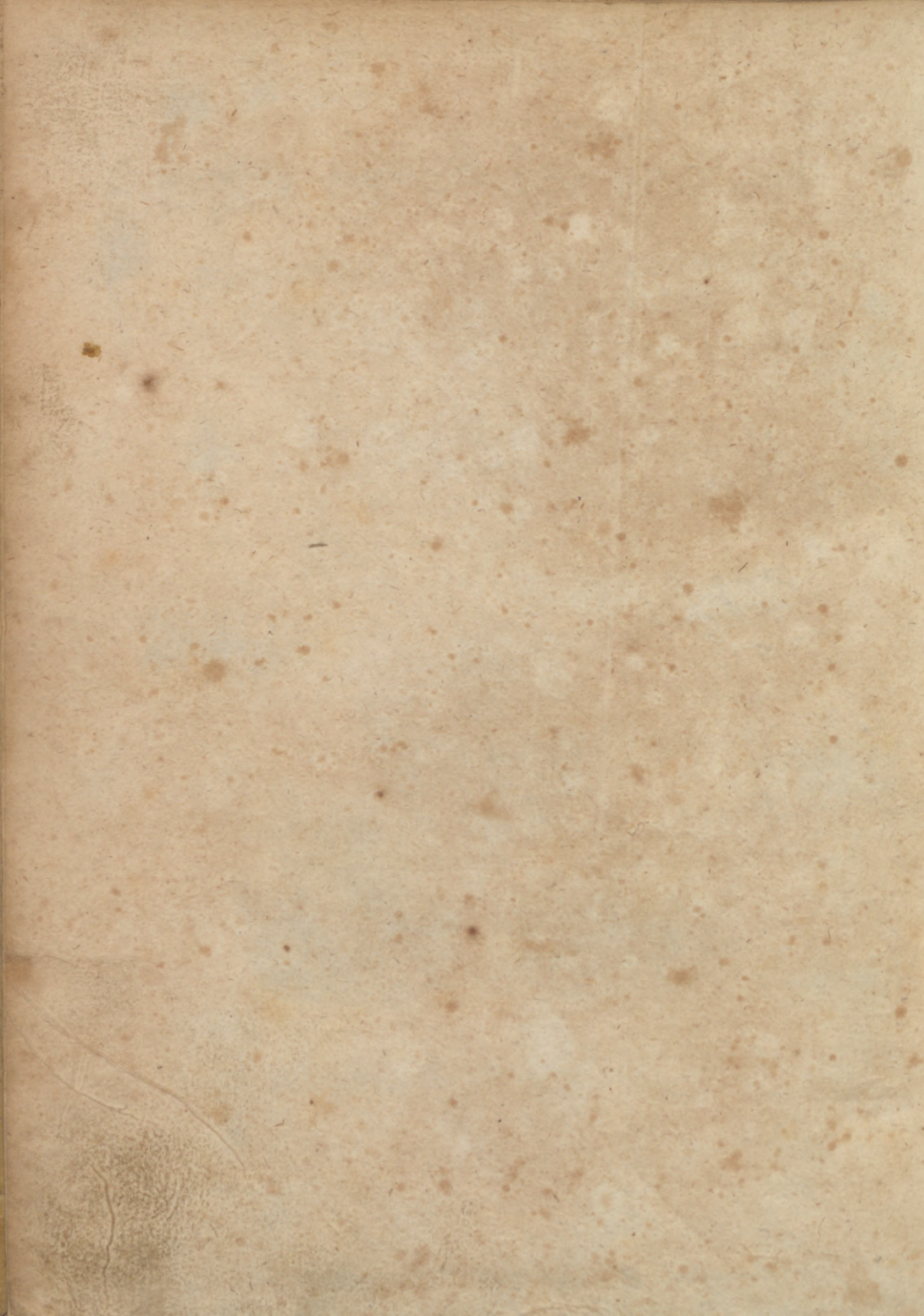
B. 190.

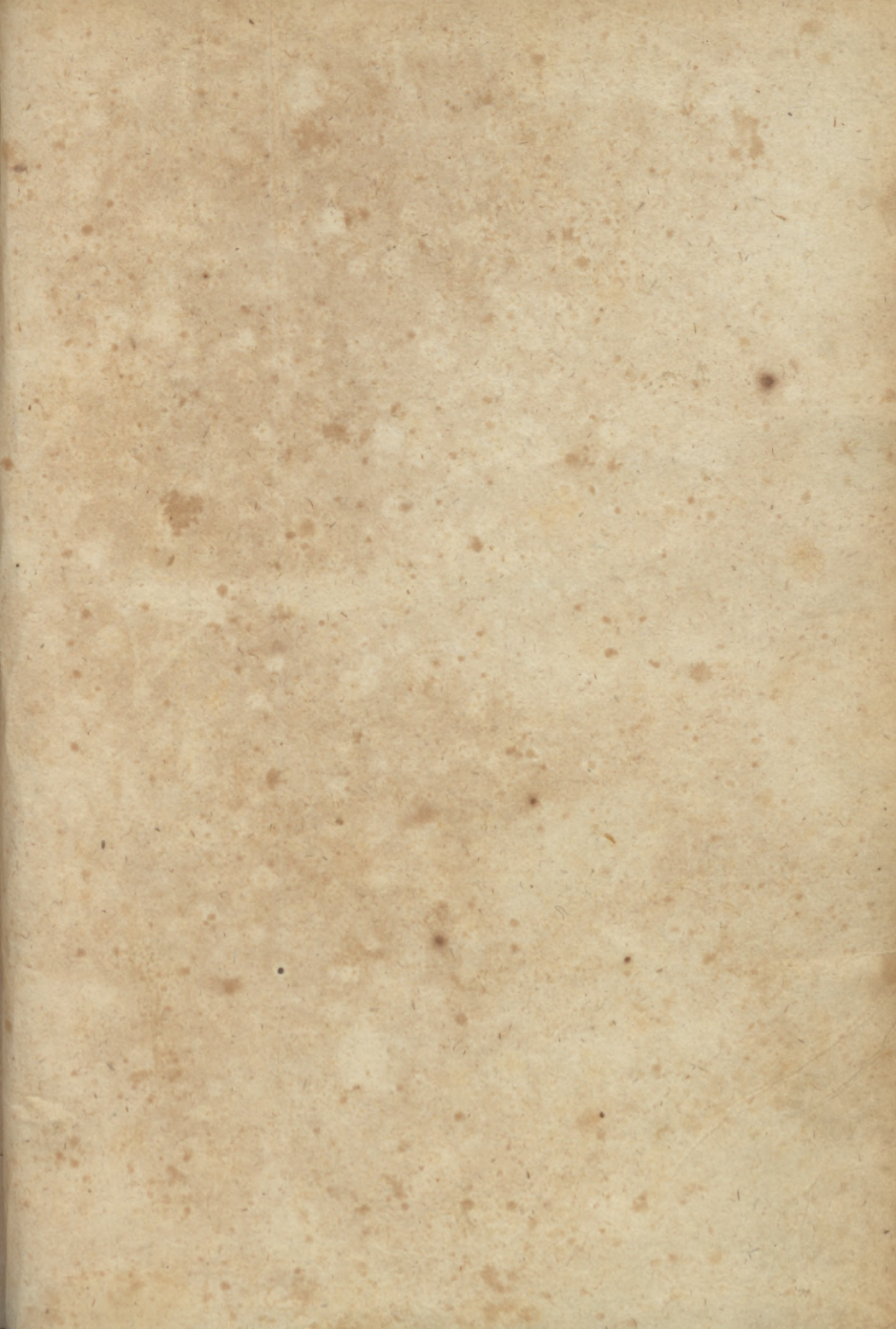
אבן
אבן של כותונת אבן
אבן של כותונת אבן
אבן של כותונת אבן

בשר חמור עוף דומה לו
אבן של כותונת אבן

אבן של כותונת אבן

הא לכם זרע לצרקה פסקים

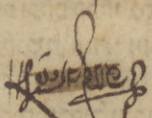
ושאלות תשובות ספונות וחשובות והם סולת נקיייה ובהם
 חידושים יפים ממתקים ומחמרים יסדום אבירי
 הרועים הגאון מהר"ר יהודה מינץ ז"ל ה"ה:
 והגאון מה"רר מאיר מפרוואה ה' יאריך
 ימיו בטוב ושנותיו בנעימים ובלעדי
 אלה סדר גיטין וחליצה מוכן
 כשלחן ערוך אשר קבצום
 וסדרום והוסיפו מדלהון לקח טוב:

כדעם כמנת הארון מסיר אלוויו כראנדין סנת שי' ג' לפ"ק
 פה ויניציאה

ע"ב ע"ג

ע"ב ע"ג

בהיות

כי שלמים וכן רבים ורזוני להוציא לאור עולם הפסקים אשר
פסק הגאון מ"ו רבינו יהוד' מינץ ז"ל ואנכי הצעיר תלמידו וחזן
בנו ז"ל יגעתי ולא מצאתי כי עדו עליהם כמה טזדקי והרפתקי

באשר באותה שנה שצטטר דבינו היתה קרית פדואה עיר מושבו לשלל ושלטו ידי זרים
בספריו לקרעם ולשרפם ומעט מזער הם אשר נשארו לפליטה זחף כמו חמי הגאון מ"ו
כמה רר אברהם מינץ ס"ל ז"ל היה מצטער על חלה אמנם עתה בזמן קרוב בא אלי נסי
האלוף כמה ררי מינץ ס"ל ז"ל בן בנו ואמ' אך בך בספריו אנה ואנה ומצאת קונטרסי
בגנוזים בתוך הספרים אחת הנה ואחת הנה עד שקבץ יחד י"ו פסקים והביא אלי חשבתי
מה אעשה בחלה להעתיקם או להדפיסם להפיצם על פני כל הארץ וקרה להם כאש אמרו
על הושע ב"ק דכתרא אייר' דזוטרא מרכס ולזה חכרו אותי שלא במקומו בכן אמרתי
הגיע השעה לעשו נחת רוח לתלמידי שהעמתי אשר יום יום יירששו ממני להעתיק להם
השאלות ותשובות אשר כתהוו על ידי אמרתי עתה אקום ואחבר אותם עם הפסקים של
מ"ו רבינו ז"ל הכל ויהיו להם לזות' בעלמא עם כי אינס דומי' לשל רבינו כי מה לתבן את
הבר וכמא שאות' של רבנו אין כאן מקומ' מ"ט מאחר כי מעטים הם ויש לחוש דמרכס'
אחברם עם אשר ינאו ממני ויהא נבא מלא קריא ביום לפלפלא חריפ' וכאש אחאי להתם
יפוק לאפי ולא יקפיד עלי כי בכל אדם מתקנא חזן מבנו ותלמידו ואנכי תלמידו וחשבו
כבנו להויתו בעל בת כמי וכני בניס כבנים ובעל כאשתי

עוד

היה בידי סדר מוטין וחליטה אשר לקטתי מקונטר' שהיה מכתוב יד רבינו
ז"ל ודברים מעטים שהוסיף בנו חמי הגאון ז"ל אחריו ובהיות שהדברים היו
בלתי מסודרים כי רבינו כתב אותם כפי הזדמן לכן אני תלמידם סדרתי הדברים איש
איש על ידו ועל רגלו באותות והבתי להם ביונים למען יקל לכל מורה למנא את אשר
יבקש ומעט מזער הוספתי גם אני בקצת מקומות זרבים מן המורים אשר בקשו
ממני שהחקתם לכן צרפתי אותם עם החבור הזה לאשר בלי ספק רוח חכמי' נוח הימנו
ולהיות כי באו בחבור הזה שמות המורים אשר לא נכרו בחזנות לפעמים מסיים בסוף
הזכרה זך ולפעמים זק באתי להודיע ש"ך הוא זלמן כהן זוק הוא יחס משפחה כאש
מאיר בכמר ינחף ז"ל קבאילכבונ' מפדואה

מספר 1000
מספר 1000

להתפלל בכה
 והרבה דברים אחרים בתשובה זו
 ואילו הסי' א' לכדבך בעוף שנתבט
 וחסר ממנו ראש ורגל' וקצת הצואר
 ב' אם ריחא מילתא היא' ג'
 לפעמים מקילין להתיר לעני מפני
 עניו או לעשיר מפני כבוד שבת'
 ד' אחר מי כוהנים לפסוק בפלוניתא
 של הפוסקים' ה' כאשר הטוען
 לה'ס אינו רוצה להשבע הוסת'
 ו' למה אין אנו כותבי'ס'ת' על הגויל
 ז' שהספרדים אינם כותבין אותיו'
 קטנות וגדולות בס'ת' ח' ס'ת' של
 גויל כאשר כתיב' למחוק ומעבירין על
 המחק צבע דמות הגויל וכותבין עליו
 על המנהג שמתכבדים אכשי' וכשי'
 כפורי' כפרצוסי פנים שקורין משקל'
 סימני תשובות הגאון מהר"ר מאיר

מפרואה

ארוסה שספק הוא אם קטל היא איך
 לכהוג עם הגט והגט היה על שליח'
 תשובת מהר"ר יוסף ק"פ על זה'
 תשובה שנייה למה דרו על זה'
 גט על שליח שבהשאלה נכתב איך
 עירי הגט הם ראוין ושמעון' ובגט
 שבידו יש עדים לוי ויהודה'
 שלה גט מוא' ככת' וניתן באייזגשטט
 ושם יש נהר קטן חוץ לעיירה של
 עיר שבני העיר משתמשים בו לקצת
 צרכים ולשם רחוק מן העיר יש ש
 שקוראין הכהר ההוא לובא' ויש
 קוראין אותו אויזך' ובגט הזה נכת'
 אחד מן השמות והקדמוני למגע
 מלתן גט בעיר ההיא משו' סבוכים
 אילו כי היו מסופקי' אם לכתו הכהר
 הזה כלל לאשר חוץ לעיר הוא ואין
 משתמשי' בו לכל צרכים אם לכתו'
 אותו בשני השמות או באחד מהם
 א ב ו ז ח ט י

א' סי' רש' לאפטורפוס לתת לעניו'
 שה'ס קרובי היתומים קצבה ירוע'
 שהי' להם מאביה' מדי שנה בשנה
 אב' שעשה שדוכין לכתו קטנה וכתב
 בשטר הכני מארס וכו'
 ג' עד על הכל' שהאמין העדים במגו
 אף כי שנים הם
 ד' אבל תוך שלשי' בע' פיגלה ולא כה'ס
 ה' היתר לאשה זונה מינקת שילדה
 בזנות להנשא לאיש תוך ה' חדשים
 ו' היתר אשה שנשאת בסוין וילדה
 בכסלו ולפי מניין הימיו לא היו ששה
 חדשים
 ז' כתב לקהל פעריוו על ג' דברים על
 בנין בה שבגו המאומי' שכולם יפרעו
 ועל המקוה לעשותו במקו' בצוע ועל
 הכנס אורחין שנהגו להוטא פתקים
 שהפרנס' כהגו להוטא ולא האורח'
 שלא לבייש
 ח' ס'ת' שלא היו פתוחו' וסתומו' על סדר
 הרמ' במ'
 ט' אח' נולד באדר בשנה פשוטה ויהיה
 בר מצוה בשנה מעוברת מתי יהיה
 בר מצוה באדר הראשון או בסיומי
 י' אם מותר ליקח כנשים כאשר היה לו
 אשה ו' שנים ולא ילדה בזמן הזה שיש
 חרס ר' ג' והסכים לאסור
 יא' על דבר קידושין שלה אכסו' וכאשר
 היו לפני פסולי עדות
 יב' אשה נפלה לפני יבם משומר שהיה
 ישראל בשעה שקדשה אחיו
 יג' המיאון מן מר' סולקא שזאכה
 באהר"ר רוד צענר
 יד' אשה שמת בעלה ולא היה בחזקת
 שיש לו אח ונשאת לזר ואחר כך יבא
 לעו שיש לו אח
 טו' אם התפללו עשרה בכה' ובאו אחר
 קר' אחרו' אם יכולים להעמיד חזן

אך נגז זה ככתב עם לטויתו מומר ו
 וחסו לענוין
 ו עו' שא על שכתבו וחניכ' כל' ומנהגיו
 לתוכבה
 ז עו' שא' אם יש חשש שהיריע' של הגז
 ערפת וחלק למטה יותר מכדי ו
 תפוסת יד
 ח חרשת שמתקדשה בקטנותה על ידי
 אביה איך ונא' הגז כשהי' גדולה
 ט שאלת מה' ר' ברוך ואשר כתב על
 בתול' שאינה פוסקת לראות מחמת
 תשמיש ימי' רבים ויש לה וסת קבוע
 י תשובה עלזה
 יא גז מומר שכתב עם הנהר פואה
 והמנהג לכתוב איתו פו
 יב גז שחם בו מתא' האמצעי היונו אכל
 עמידת המגרש וכבר נשאת בגז זה
 יג אם מותר לגרש' על כרחה היכא ד
 דעברה על דת
 יד איש פלוגי וכהן הוא ארם אשה בת
 כהן ואחר כך נודע לו שפעמי' רבי'
 כאמר לאבי הנערה בפני קהל וערה
 איך אשתו נחבשה עי' גוים קודם
 הולידו ממנה וכי כל זרע ממנה
 מחולל והוא שתק ולא ענה דברי' בכך
 לכו נוקם פן יחלל זרעו ונשאתי אם
 וכול לגרש' על כרחה או לישא' אחר'
 טו שאלה מן מה' די' לפרש לו דברי' רש"י
 ביכמות בפרק כ"ם במשנה קטנה ש
 שהשיאה אביה בו שפיר' רש"י ואביה
 מקבל גט' והלא' אנו אומרי' בכל
 מקור שאין זכו' לאב בבתי' אח' שנשאת'
 יו חלוק וחלוב' אם מותר' לדור בחב'א'
 יי יבם כתפטר עם יבמתו שתעמו' עמו
 יי בביתו ותהיה זקוקה ולא תחלוק כי
 זקוקה היא ואינה רונה להכשא' לאיש
 אמנם תרצה שישליט אותה בקנת
 כבסיס באופן שתוכל לתתם במתנה

או להוריש ליורשיה אם יועיל שטר
 על אלה ואם יוכלו לדור יחד
 ב בבית אחד קודם חלינה וגם שאל על
 הלאשין של שטר חלינה שטר' שכנת'
 ליתן לה חלינה תוך ג' ימי' בלי תקפוק
 ז וערערה כלל ועיקר אם לישיאתי' רח'
 ח זו מבטל תקנת קהילות שום ויהיה
 כאלו נכתב שיחלוק לה בחנם
 יח יבמה תבעה לחלוק והיבם רוצ' ליבם
 וניכר מתוך מעשיו שאינו מכו' לשם
 מט' רק לכוף אותה שתתן לו ממון
 יט ראובן היה לו פלגם ואחר כך השיא'
 לאיש אחר ונתגרשה אם יוכל ראובן
 להחזיר לפלגו
 כ התר אשת חיים על ידי עדות גוים
 שראוהו מת בחוף היס שהכירוהו עי'
 סימן מובהק
 כא פסק מהרר נתן על עדות מיתת ה
 הנער בן יעקב
 כב פסק ממני על עדות הכל'
 כג אשה זקוקה ליבם והיבם מתנבל
 שלא יוכל לחלוק להיות חלה את ר'
 דגליו באופן שאינו יכול להלך
 כד לאה פרעה לאיש שמו לזר מעות
 בעבור בעלה והאיש היה משחק עם
 המעות על השולחן ורחל חטט ממנו
 מטבע והאיש שאל ממנה להחזיר לו
 ולא רצתה ואז אמר בפני עדי' הנני
 מקדש אותה באלה ושתקה ואז בא
 בעל לאה ואמר לאשתו לא תתן ללזר
 דבר כי ר' מ' ישרע' לו ואז השיב לזר
 מעותיו ללאה וגם רחל השיב' מטבע
 כה מניקת מצאה דם על הער שלה אחר
 שמושה ולא ברק בעמה קוד' שמושה
 כו כשי' זונאות לזר של גל' כלא שמירה
 כז עדות גוי באשה שנאכר בעלה בין
 קורפא ופרגא
 כח בהיתר אשה משודרת שקבלה דורון
 שלא

שלא היו קידושין
 כט בעדות קידושין מן ב' עדי' אחים
 5 על מונק' שלא התחילה להניק הילך
 שילדה אחר מיתת בעלה ורעה ל
 להכשא תוך כ"ר חדשים
 6 אס מותר לעמוד על נכרים במקוה
 לטבול
 7 ג' עדים על קדושין א' הוא קרוב
 ומכחיש שנים האחריו ואח' מהאחריו
 אחר שהיא לא ראתה אותו
 8 אחר שמו שם טוב שבקשו לשפוט בו
 שהוא ממזר
 9 אשה ספרה לבעל' שזנת' ורש' והחזיר'
 10 גט שאבי המגר היה משומ' וחו' לרת
 ישראל ולא כתבו עליו וכל שום וחכיב'
 11 היתר אשה בעדו' גוי שרא' בעלה מת
 ואמר כי הכירו במלבושיו ושא' סמיו'
 12 קידושין על ידי ב' עדים שאחד מהם
 פסול מדאורייתא והשני כשר
 דיני במזון
 13 אפטרופוס שמנהו אבי היתומ' מתו
 מחשבין עמו
 14 הריב במנוטוב' בראובן שהשכר' חנות
 לשמעון ואח' כ' נתקלקלה ההלואה
 15 רב דרש לקהל ברבים ולמד תורה
 ברבים והיה להם למורה באסור ו
 והיתר ולא הוקצבו שבר ואחר ימי'
 רבים תבע מהם שכר על העבר
 על השב' גבול חנויות
 16 איך גובין הונאו' של בנין ב' הכנסת
 17 אס הדיווכין שלשתן יושבי קרבות'
 כשרין לרון או לא
 18 שטר שבטל מקצתו אס בטל כולו
 ושאלות רבות אחרות שם
 19 ביות' שיש להן מאכ' הן סטרות לטוב'
 כחצי חלק וזכר אס נוטלין גס חלק
 20 בכנסי' אחי אביהן ובכנסי' היכמה
 אשת

שהיתה זקוקה לאביהן ומתה
 1 פסק מן ב' רבני' על כ' אחר שהוציא
 וורש המלוה ויורש הלוה הביא כתב
 פטורין ועשה בעש' א' אשר הסופר
 העיד עידי גוים וגם העיד ב' יהודים
 2 שהיו פסולים מחמת קורבה למלוה
 תשובה להם על זה
 3 חנו' שהיה לאח' אקוט' מו ועב' הזמן
 מה תהא בריוח אשר ירויח אח'כ
 4 עוד תשוב' אחרת בכדון הכל
 5 ראובן וכן שמעון יש מריבה ביניהם
 ושמעון ברר דיינים עם ראובן ועשה
 קומפרמיס' ונסתעבר שכנו שהלך
 6 חוץ לעיר יבא קודם חנוכה ובבואו
 קודם הזמן לא יפרד מן העיר בלי
 7 רשות הדיווכים והקטוב עונש לנרק'
 אס יעבר' ובא הכן קודם הזמן
 8 ולמחרתו יצא מן העיר מהלך יום
 אחד ושכ' והמתן עד בא ראובן בעל
 9 דינו ובבאי העיר תבע העונש לנרק'
 משמעון
 10 יעקב נתן לבתו דינה שטר כחצי חלק
 זכר כהוג' ואח' פטירחו נמש' העניין
 11 עד שהשביחו הזכרי' הנכסים ודינה
 תובעת חלקה וגם השבח מחלקה
 12 והזכרים אינם רוצים לתת לה שכת
 וגם רוצים לנכות בראשונה כדוכיא
 13 שהוצרכו לתת לאחות' הבתול'
 שהשיאו אח' מוח' אביה ויתמעט מאז
 העובדן הראוי לחלק
 14 ראובן חלק בכסיו דרך נוואה לבניו
 15 ורבה לאחד ומיעט לאחד שבה לפני
 16 מותו ולא נכתב בוואה כדקטר ורמי
 17 על ערסיה ואזירבה כתוב בה בערמי
 18 בריא ולא נכתב שום קניין ולא מהי'
 ולאחר מיתה
 19 ראובן מבקש לגדל אחיותיו היתומ'
 20 להיותו עשיר לטובת הכנות ואמן

סימני תשובות הגאון מהרר מאור מפדואה יז

אחרת ובאחת המקומות המטבע
 גרועה ובאחרת היא טובה אחר
 חיזה מהן הולכין אחר מקום הכתיב
 או אחר מקום שהעסק שם
 אחר גרם היוק לחביריו שלא וריוחו
 ראובן ושמעון באו במאסר להרג
 ולמסעה ועמד איש תקיף ומוחז עם
 המלך והשיג כת' ממנו להטיל וטרם
 הגיע כתב המלך יצא ראובן לחירות
 בעזרת האל ובחכמתו וכשאר שמעון
 לבד וברור הוא שלא נתרב' ההוצאה
 בעבור שנים יותר מאלו היה אחד
 לבד מה דינס יפרע שמעון הכל או
 החצי ופסקי המשתדל החט או יפר'
 ראובן החנ'
 שאר דינים בערבוביא
 אחר הים חזן ימים רבים ומרוז' לכל
 הקהל עד בסוף שהחזן נעש' שליח
 מן הקהל לנגוש אותם שחייב' לפרו'
 המצות שתינו בכ' הולסכה זו אחד מן
 הכתבעין נעשה שוכאו ומבקש לבטל
 שלא יהיה חזן להיותו שוכאו
 ראובן היה לו זה כביתו וכשעתמותו
 ציה שיוקח כל מה שכתבו ויוש' בכ"ה
 הגדול של הקהל ובא אחיו להחזיק
 הב"ה בחזקתו הראשונה
 בקבלו עליהם כנדר וכשבועה על
 דבר אחד ואחד מהם עבר ויצא
 מן הנדר אם גם שנים האחרים
 יוכלו לכהו. היתר בלי שאלת חכם
 אסמכתא במקום שבועה
 שבועה על דעת רבו' אם ההת' מועיל
 בדועבר לצורך מצוה
 רב יצא מן העיר וכדה כל הקהל ו
 ודור אחרון אחר שנפטר הרשומ'
 לבו כוקף מן העונש כ"מ
 אחד קבל עליו כשבועה לקחת אשה
 פלונית

אשת אביו מבקשת שיהיו עמה וגם
 יש הפרס ביניהם כביר' רייכו' אחר
 רוצה רבנים יודעו דתדין ואח' רוצה
 יושבי קרנות
 צוואת ש"מ הנעשית בעש"ג
 ראובן השתדל והשיג קיומים מן
 המלכות ויושבי המדינה הקניבו לו
 שכר טרחה והוצאותיו ואחר כך
 שמו על כל אחד ואח' מיושבי המדינ'
 חלקן הראויו לו לפרוע והיו ביניהם
 אלמנות שגם עליהן הוטל חלקן
 ונשארו לאכסיהם והכניסו כל אשר להן
 לבעליהן והבעלים אינם רוצ' לפרוע
 ש"מ העבי' כח' מיוורשו ונתנ' לאחרי'
 בנזואה והיורשין באו לפסול הנזואה
 מתרי טעמי חדא שכתוב בה קניין
 והלכה כשמואל דאמר שמה לא גמר
 להקנות אלא בשטר וכו' סיניית חדא
 מן העדים היה פסול לאחד מן
 היורשין
 העמ' אפטרופ' קרוב על כספי נטוש
 ראובן השבי לשמעון בית וחזק' החנו'
 ואח' כמכר לו הבית וחדש התבאים
 עם השר והכתיב בהם ששמעון שותף
 בחזקת החנות שמעון טען שראובן
 מכר לו החזקה עם הבית שיהי' שותף
 בחזקה וראובן רצה שכירות
 ראובן ושמעון היו חייב' למס' ולא היה
 מעות לשמעון וראובן אמר לשמעון
 תן לי משכון ואני רוצה ללות מגוי
 בדיווח וכן עשה אך ראובן נתן לגוי
 משכון משלו והחזי' במשכו של שמעון
 בביתו ובגב
 ראובן שמעון ולווי אחים ולראובן איך
 לו זרע וחלק ככסיו בנזואה כהיות
 בריא ונתן הרוב לשמעון על יד סופ'
 נצריכמהגם בלי שום קניין
 עסק נעשה בעיר אחת ונכת' בעיר

כד
 נה
 13
 כז
 כח
 כט
 ס
 סא
 סב
 סג
 סד
 סה
 סו
 סז
 סח
 סט
 ע

וקוראין במיכה ג פסוקים ומתרגמי' אותם ובתלמוד פרק הקורא עומד ויושב משאע דגריך לכל הפחות עשרה פסוקים כלשון הקדש היבא דמתרגמינן

עט זבוב הנמנא בקדרה

פ כאשר רגלי ההין במ' תנוגעי למעלה

פא ישוב על דרכי הגאון מהר"ר אליה

מזרחי על מה שכתב בבאורו על

הס' מבבעניין כותב טעם לפסם בפסח

פב אם מותר לעשות מן הפירות כסני

לכורסין דהיינו אלמימרא שמיחין

הס' עליו בשעת הקריאה

פג דם יבא מנזח אוזן מחמ' מרית' הנוז'

פד אם מותר לחתוך גלין של ס' לתקן

בהן הס'

פה אחד היה לו ב' כביתו ולא השאיל

אותו לרבים רק מעצמו באו שם

ולא מיחה בהם ולימים כדי למנוע

שונאיו מלבא שם עמד ומיחה בכלום

מלבא שם ואמר להם שלא ירצה ששו'

אדם יבא שם אם לא יתנו לו בכתוב

שעל תנאי זה הרש' אותם לבא שתמי'

יהיה ברשותו למנוע רגל מי שירצה

מלבא שם ולא יהיה עליו תקנת ר"ב

מלמד שברח תלמידו מעירו בשעת

הקנף שהחל הנקף אם חייב התלמיד

לשלם שכר משלם כפי הזמן שהקטיב

או לכבות ימי הבטול

פז על ב' אחים שאביהם המיר דתו איך

יהיו נקראים לס'ת

פח להבי' מ'ב' ס'ת לבי' של יחי' להתפלל

שם בשערה ולקרות בס'ת באקראי

פט עד אחד מפי עד אחד ביבמה איך

מת היבם

פז ביאור על הרמ"ב פ' א' רג' ב' בקצמן

סוגב ואבד הגבכה

פלונית וגם העמים עליו נדו כזה

ובבא אם יעבור וכמנא שהשבעה

והנדו שקבל היה בטעות מחמת

אמתלאות שגודעו לו אחר כך

פא רב שקבל עליו בשטעה ובחרם

ושיהיה נזיר עולם אם ידרוש בקהל

פב אחד קבל עליו בכדר בעתגרה שהיה

במאסר שאם יבא מן המאסר חפשי

אזילך לא' אחר שתי שנים עם ה

הדוביאיות שמנהגם להפטר בחדש

אנושט ובעת שהגיע זמן כדנול'קיו'

היה שעת חירום ומלחמה על הים

באופן שהיה סכנה ללכת בשנה'הי'

פג על אשר בטלו הרבני' חרם של מהרר

בענדים

פד בחור נשבע לאמו שלא יקח אש' בלתי

רשותה ואחר כך עבר ותקע כפו

לקחת בערה אחת בלי רשות אמו אם

חלה התקיעת כף

פה דגים הובאו לעיר ביום טוב ראשון

והסוחרים מביאים אותם בלילה מן

הים באופן שיגיעו שם בבקר ולפי

ריחוק הדרך אי אפשר שגודרו בלילה

וכן דגים שהובאו לשם ביום טוב

שינו בבקר שודאי נגדו ב'ט ראשון

פז יודי סוחר היה רגיל להסתחר ביין

כסך לאוברו לג'ו ולא ידע שיש חשש

אוסור ולום עשה שעב'ו לג'וים להבי'

להם כך חשוב ונודע למורדים ונערו

כו והוא כבר מחוייב להביאו לג'וים

פז פרשיות של תפילין שלא נעשו כגורתן

בעניין פתוחות וסתומות לא כדרכי

הרמ"בם ולא כדרכי מפסת סופרים

פח על אשר כוהנים בקדו'א ט"כ לקרות

בהפסרה של יונה ג' פסוקים לכר

בלשון הקדש ולתרגם אחר כך כל

הסכיא בלעז וזני ואחר כך מרגלון

אחר

דואו אלה המשפטי אשר שמו לפנינו הבאונים עמודי עולם מעטו
 הכמות ורבי האוכות כפלפולם ושקול דעתם המיוסדים על ארמי
 האמת מה טוב ומה נעים שבת אחי' גם יחד קור' אני עליה' משפטו
 אר' ונוי אמת בדקן יחדיו כי בהם נתקיים מקרא שבתו' חסד ואמת כנגשו מדק ושלו' נקשו
 ואו ישיר משה בן הח' זכריה כהן מקור' פו' את השורה הזאת לאדו' נוי ויאמר

מוימה תנ' צרכה כי תמלא
 שחקים חללו היום צרכה
 התשתוח' אנוש חי עוד ותהים
 בספר זה והמורים שנים
 נדיב עם כ' אסף אל עם קרובו
 הכי קרא שמו הרב יהודה
 חכם לבב' ארי שב חבורה
 רבד זהב ומרגלית תלויה
 זכותו י' עמוד לנו בכל עת
 כמטר י' חלו לקחו ומלקוש
 ר' שומים בו בטיב סדר חליצה
 י' יבואו א' חריון הוד עסקיו
 הדר שכלו תחונה בקול רם
 כליל הוד א' חריון קסה ממלא
 הלא חיוי נעמים הם עדנה
 כשיא אל הוא בתוכנו ונוד
 מליצתו הלא תופע נהרה
 קטורה עם תשובותיו וכליל
 זכפיו ת' מכו פלך תבונה
 ד' אה פלפול כדור זה לא אפלל
 פעולותם רעיות ת' הייכה
 וחלקתם תבורך ב' ארצות

כרוך מ' ערמי ה' אדונים
 בהפיץ מע' וינותם חוץ נכונים
 ודרכי תו' נאות חיים נתונים
 וטובים הם עלי' תורה אמונים
 כראש יבא דכיוו' ה' מתונים
 ומ'ן ס' בי' הלא זרח כדונים
 שמו מודע בחנו' ה' שנונים
 בטארו ענקי ז' וארונים
 בקבר דו' בכות שפתי ישנים
 לכבות ה' אשנים ה' ככונים
 ועניין ג' כדכיהם הנונים
 חדשים ג' ישנים כס' שונים
 תשובותיו בבנינים ספונים
 מקום הרב זקנו איש אמונים
 ויעדיף על גבורות ה' שמונים
 ועמו ע' והוא איש ה' זק' ונים
 סמו מאיר ולו' ש' ב' ג' אונים
 כאפנו הלא שס' ב' עדנים
 וכישור כ' שרון חכמה באונים
 כפלפולו מיוסד על עדנים
 פני אל חי וישמיעם שמונים
 וזרעם י' היו ערים ועונים

ויוסף עור שאת משלנו ויאמר :

מתג' רבים בעם' ש' כח וטוב טעם' היום הלא נעם' ספר אשר בוחן
 כבוד וחן ימנא' האים אשר מונא' כותן לכספו ז' דיק הוא בלב בוחן

אשר

נשאלתי מאפטרופסין כדת מה לעשות ליתומים קטנים שכתמנו א
אפטרופסין עליהן ויש ליתומים קרובים עניים והולדם לאותן
קרובים קצבה ידועה מדי שנה שנה בשנה מאבי היתומים זל ושאלו
האפטרופסין אם רשאים לתן מנכסי היתומים כפי ערכם כדי למלאת הקצבה לקרובים
העניים אותה הקצבה שהיתה להם בימי אביהם זל • עכל השאלה :

נראה לי שיש כח ורשות להאפטרופסין למלאת מנכסי היתומים אף על גב דתניא
בגטין בשק הניזקין אפטרופסין תורמין ומעשרין להאכיל אבל לא
להניח • ומוכרין להן פירות ויבנות שמנים וסולתות להאכיל אבל לא להניח • ועשין להן
סוכה ולולב וביטת וכל דבר שיש לו קצבה לאתווי שופר ולזקחין להן ספר תורה תפילין
ומזוזות וכל דבר שיש לו קצבה לאתווי מגילה • ואין פוסקין עליהן דקה ואין פודין עליה
את השבויים ולא כל דבר שאין לו קצבה לאתווי תנחומי אבילים • ואין אפטרופסין רשאים
לדון לחוב ולזכות בו אלא קתני בהדיא אין פוסקין עליהן דקה ואפילו פדיון שבויים
שהיא מצוה רבה ותלו בה הגלות נפשות וכמה דברים כדאיתא בפ' דב"ב • דכל זה
מיוירי בדברים שאין להם קצבה כדמסי' עליה ולא כל דבר שאין לו קצבה דמיישכין שמה
יכלו נכסיהם • וכן משמע מפיר' רש"י שם זל דקה אין לה קצבה דכל שעה קוימי עניים
וזמנא נכסיהם כלים עב"ל • אבל כאן שיש לו קצבה שאינו נכסא יש קצבה סך מה שזמנין
להם • ואם תאמר מרש"א דבריייתא תובתא דקתני תורמין ומעשרין להאכיל אבל
לא להניח אלא להניח לא אף על גב דאין דבר שיש לו קצבה מתרומה ומעשרות • זל
דהתם היינו טעמא כדפיר' רש"י להניח תבואה באוצר עד שיגדלו למס לי עשורי לכשיגדלו
יעשרו הם עב"ל • לכך טוב להמתין עד שיגדלו ויתמייכו מן התורה ואז יעשו המטה
בעצמם כי גדול המצווה ועשה כדברי חניכא ומצוה בו יותר מבשלוחו כדאיתא ריש פרק
האיש מקדש • אבל ברדוש דירין אי אפשר להמתין דא"ל לבימותו ברעבאו שריכון לחזור
על הפתחי ואין זה לא כבוד החיים יכ' ולא כבוד המתים זל • ואדרבא גבאי ופגם והיוזק
הוא להם בחייתנים ובכמה דברי • על כן דטבא להו עבדין להו ליתמי לתן להם משלהם
כדי שלא יבאו קרוביהם למדה זו • אף על גב דקטנים הם כיון דיש כאן גבאי ופגם וכה"ג
אילו היו גדולים כיופינן להו מהאי טעמא כדאית' בפ' דקידושין גבי הא דתניא ומפרין
אותה בעל כרחו סבר דבא למימר בע"כ דארון • אמר ליה אבוי מאי ניהו דכתבינן ליה
שטרא ארמיה אמאי נקיט מרגייתא בדיה ויהיבין ליה חספא אלא אמר אבוי בע"כ דאב
משום פגם משפחה אי הכי עבר עברוי נמי ניכפינהו לבני משפחה משום פגם משפחה
אזיל ומזבין • אלא אי לאו משום חספי' דאזיל ומזבין היוין כופין משום פגם משפחה •
וכ"ש הכא דאיכא נמי וחי אחין עמך שמוטל על הקרובים כמו שמוטת המרדכי מפיר'
הר"א מ"ץ מנדרים בספר רבי אלעזר אמר פותחין בו • זל המרדכי בפ' דב"ב עור פי'
פ"א ועיקר לימכי ליה גבאי בו ע"ד ומשני ודאי יעבר שאנו אומ' כל הנפול וצריך למונות
אינו כופל על הגבאי תחלה בלומ' אינו מוטל על הגבאי לפרנסו ועליהם מוטל עשה דוחי

אחיק עמך תחלה פי ער שיעיבו בית דין אם אין ספק לקרובים אז מוטל על הגבאי
ומתני במדיר קרובו הילכך בשביל כך מתחרט אף על פי שאיפשר לו לפרנסו ע"י מתנת
לאחר יש לו בשתוטורח הוא לו אבל לירי גבאי לתן לו אין טורח ובשת עב"ל הרא"מ
שמענו מהבא דעבי שיש לו קרובים עשירים שיכולים לפרנסו אין גבאי העיר חיי לפרנסו
אף על גב דקרובים כמו מותנין לביים כמו שמסמ' לפי ראשון עב"ל המרדכי וכתב כיון
דתנא סתמא אין פוסקין בדיקה כו ויתומים לאו בני מיעבד מצוה כינהו לא חילקו כיון
דיכולין לתן דקה כשיגדלו ולא דמי לסוכה ולולב ולאחריו דיש להן קצבה והוה מצוה
עוברת איברא לא כך הוא דאי רוקא הוא דכל מילי דקה אין פוסקין עליהן למה לא
קתני גם כן על אין פוסקין דקה כו אין האפטורפסין רשאין לפסוק עליהן דקה כו
ברקתני בהך ברייתא גופיה אחר כך ארבעה פעמים אין האפטורפסין רשאין כל אלא
ודאי אין פוסקין לאו דוקא דיש דקה דרשאין ותרע רבן הוא דאמר' בפ"ק דב"ב רבה
דמי דקה איתמי דבי בגרוין אמר ליה אבוי והאמר רב שמואל בר יהודה אין פוסקין
בדיקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים אמר ליה אנא לאחשבינהו קעבידנא שלא דאין
פוסקין דקה לאו דוקא והא דרבי התם מרב שמואל ולא פריך מברוייתא דהניזקין
דלעיל יש לומר דרבה גר' רבא לא היה עושה מעשה כי האי בימי אבוי שהיו אבוי
מק' קודם רבא ואבוי שהיה תלמידו של רבה ירע שרבה ירע הך רב שמואל בר יודא
ולא ירע דרבה ירע הברוייתא דלעיל וחס דגרסינן אמר ליה אבוי והתני רב שמואל בר
יודא כו' אסכן לא קשיא מירי סוף דבר בהא סלקי' ובהא נחתין מכל הני טעמים
וראיות דשפיר עבדי האפטורפס' למלאת הקצבה לקרובי היתומי' מכסבי היתומים והי
ישלכו משבאיו וינתיבוי מתלאות ויראינו ויזעלו הניבאות בה תפילת הטרור וירא מיכ'
ב מפני האמת והשלום שלא לתן פתחון פה לשום בעל דין לחלוק על קצת לשונו בשטר
קיסור משידוך חתום בשני עדים וז' זכרון עדות מה שהיה בפנינו עדים ח"מ
כו' ע"ד באו לפנינו כמ"ר יצחק כמ"ר יודא ז' ה' וכמ"ר אליה כמ"ר יואב ז' ה' והוא אמרו
לכו הוו עלינו עדים וקנו ממנו בקניין גמור ואגב סודר וכתבו וחתמו בכל לשון של זכות
ודאיה ותגו ביד כל אח' ממנו הכל איך אמר יצחק הכל מרען כפשי בלא שום איגוס ורוחק
בלל רק מלב שלם ובפש חשינה ובדעת מיושבת הכני מארס חביבתי היקרה פיור' אבא בתי
מב"ת ליקר כמ"ר יואב כמ"ר אליה הכל ולתת לה בער כדווייתה שלש מאות פרחים כו'
ע"ד בסוף שלש פנים רטופים המשלימים בסוף חדש סיון רמ"ג הע"ל ובעת שהיא כודר
אני יצחק הכל שבתי פיור' אבא הכל תכנס לחופה עם כמ"ר יואב הכל ובפנינו עדים ח"מ
בדר גם כמ"ר אליה הכל כמ"ר יואב בנו הכל וכנס לחופה עם מר' פיור' אבא הכל לומן
הכל ויתן לה כמענה וקידושין בדת משה וישראל כו' ובהיות שהר' יצחק אבי המשורב
הכל איש תם וישר וחושם מכל צרה שלא תבא פן מצד הלשון הכל הכני מארס כו' יואב
בעל דין שהיא מקודשת על כן הכני מגלה דעתי ואומר אני שמי שמפרש כן אינו אלא
טועה כי הכני מארס אינו שייך כי אם לבעל שיאמר כן לאשה שמארס או לשלוחה אבל
לא על אבי האשה אפילו כשהיא קטנה ואפי' אם יעלה על לבו לפרש אילו המלות דרך

רחוק

דמיון ג' ה' א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט י"י

דמוק ונאמר באלו החתן המשוך רבי יואב עשה אתי המשוך רבי יצחק הכל שלם
ואם כן רבי יצחק הכל היה שליח לחתן ולכלה בתו אחרי שהיה קטנה ולא שיק לומר הנז
מארס כו' גם זה אין לומר אחרי שלא ראו הער' לא הרשאה ולא שום עדים שר' יואב
הכל מינה אותן למורסה לקדם לו בתו הכל' ואפילו לאותן הדיועות דסל' דשליח
לקידושין לא בעי לא עדים ולא הרשאה שאתי הכא שר' יצחק הכל אומר שלא נתמנה
מורסה מעולם לקדם בתו וגם לא עלה על דעתו לקדם בתו לשום אדם מפני החשש כן חז'
תצטרך לחליצה כמו שחושש ואומר גם עתה ולכך לא עלה על דעתו לדקדק על לשון
השטר קישור והדעת מכרעת להאמינו על ככה דסתמא לא עבר הא דרב דמייתי ריש
פריך האיך מקדם וס' פ' עשרה יוחסין אסור לאדם לקדם בתו כשהיא קטנה כו' ואין
לומר דרב מייורי כעשה הנישואין מיד מה שאין כן בדרון רידן שקבעו זמן הנישואין
אחר ג' שנים דאז כבר יצאה מקטנות לכגרות וכה' מותר הא לית' דאם כן הל' לרב לומר
אסור לאדם להשיא בתו כשהיא קטנה ומדלא קאמ' הכי ש"מ דרב ר' ל' אסו' לקדשו כשהיא
קטנה אפילו רוצה לעשות הנישואין כשהיא גדולה ועוד בסוף עשרה יוחסין דקאמר
רב חנן בר אבא חיק לעלבי רב חסדא חתניה שקלה לכתב ברת' אותבה בכפיה אומר ליה
לא כבר מר מקדשה פ' רש' אין אדוני יודע שהיא מקודש' ויש לו להתרחק מאשת איש'
אמר ליה עברתה אדרכ דאמר רבי יהודה אמר רב אסור לו לאדם לקדם את בתו כשהיא
קטנה ומשמע שהשיב לו תקף על מה שהיה מתמיה רב חסדא אין אדוני יודע כו' השיב
לו רב חנן שלא עלה על דעתו כי חשב שלא יעבור על הא דרב והשתא למה אל עברתה
אדרכ דילמא רב מייורי כעשה הנישואין גם בקטנות' ורב חסדא הארי' זמן הנישואין
של בתו עד ימי גדלות' אלא ודאי לש' דלעולם אסור לאדם לקדם את בתו כשהיא קטנה
ואף על גב דה'ה' בסמ' כתבה על הא דרב' וזהו מילי בימיהם שהיו ישראל מרוצים
במקום אחד אבל עתה שאנו מתו מעט רגלין לקדם אפי' כשהיא קטנה שמא יקדמו
אחר בשם הר' מ' עב' מ' מ' כסתמא אין לומר כן וכל שכן כשמתישו ואומר שלא נעשה
שליח לקדשה דשאר' ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב להחיר ח'ו אשת איש'

ועוד דאין מנהגה דרומא' לקדם קטנות' לכן כ'ע מודו כיון דאין אדם ראה הרשאה
או עדים שנעשה שליח לרבי יואב לקדם לו בתו שהיא קטנה דנאמר שר' יצחק הכל היה
שלוחו וכל שכן כיון שהשני עדים החתומי' על השטר קישור מעידים שלא נתן שם שום
קידושין לא על רבי שטר ולא על ידי כסף ושוה כסף ואפילו דרונות שדרך החתן לשלוח
לכלה מעדין העדים שלא רצה רבי יצחק הכל' והיינו אתי הכלה לקבל' ועוד כיון דרבי
יואב הכל היה בעיר בזמן שנגמר החיתין ונכתב השטר קישור הכל' אם איתא שהיו שם
קידושין הוה ליה לעצמו לקדם כדאית' ר' האיך מקדם ונתי דהכא איסורא לויא אם לא
קדשה כיון דהכלה בעצמה לא היתה בעיר מכל מקו' מנהג היתה בו בחתן לקדם בעצמו
יותר מבשלוחו וכן כתב האגודה פריך כמה מד' לויקין גבי הדל' נר חנוכה וז' אם אמנה
בעלת הבית תדליק ותפטור בני ביתה דכל מטה מטה בו יותר מבשלוחו וכן בדרוש הזה
הוה ליה לחתן לקדם בעצמו או היו כאן קדושי' ולא על ידי שלוחו אחרי שהיה בעיר וכעין

שאלות ותשובות

זה כתב המר דבי בטוין פרק התקבל אלא ודאי לא היו כאן קדושין כלל. ועוד כיון
 דהאב חייב להשיא בנו כדתיבא בפרק קמא דקדושין והואיל וכן הוא אי הוי בעי ר' יואב
 הכל לעשות שליח לקדש לו אשה ה"ל לעשות שליח אביו רבי אל"ה הכל או לארצווי קמה
 כיון דהמנוה רמ"ז עליה דאבנה להשיאו וכה"ג כתבו התוספות פרק האי משקדש. ולכך
 אין לחוש כלל דרבי יצחק הכל היה שליח רבי יואב ה"ל קדש לו בתו הכל. וכל שכן וק"ו
 כדדון דירן דלא ראו שום רמז והוראה מקדושין. ואם תאמר כיון שהעדים העירו על
 האירוסין איך יכולין לחזור ולהעיד שלא ראו שום קידושין למה לא תאמר כיון שהעירו
 שנתארכה שוב אין חוזרין ומגדילין שלא ראו שום קדושין. ויש לומר כיון דאפשר לקיים
 ולאמת כל דבריהם דלא סתרי אהדרי עבריין. על כן מתרטיין דבוריהו וערותיהו דמה
 שהעירו שאמר הכני מארס כו' אינו ר"ל שעתה הוא מארס אלא לאחר זמן כמו הכני
 משחיתם את הארץ שלא היה תקף אלא אחר כך זמן רב. וכן הנה אכני בא אליך בעב
 הענין בעבור ישמע העם בדברי עמך וגמרוהנה אכני בא הוה כמו הכני בא ולא היה
 מיד לא אחר זמן. וכיון דאפשר לקיים דברי שניהם לא חשוב חוזרין ומגדילין ודומה להא
 דכתבבס"ז בתשובה י"ח דהעדים כאמין לומר על השטר דמוקדם הוא
 כיון שאינם עוקרי גוף העדו' ואף על גב שהם לא העירו שהכני מארס
 הכינו שר"ל לאחר זמן אלא העירו שלא הכינו הלשון שר"ל קידושין ולא
 דקדקו בו כיון שפשוטו של הלשון אינו משמעו לשון קידושין כדפי' מכל
 מקום כאמין לומר שלא הכינו הלשון שהוא לשון קידושין כמו דאי בעו אמר כל אחד
 מהם מן העדים שהלשון פי' לאחר זמן. וכיון שלא ראו שום קידושין לו בו ביום ולא אחר
 כך ודאי ליכא למיחש לשום קידושין. וכן משמע לשון השטר קישור שאינן מעידו' על
 שום מעשה רק על דברי' כמו שאומר לשון השטר ואמרו לנו כו'. על כן מכל הני טעמי'
 וסכרות נראה לי דאין כאן בית מיחוש כלל וכלל לומר שנתקדשה מר' פיור"א הכל. מ"מ
 דברי הכל אין בהם ממש אם לא יסכים עמי מורי הזקן אמן ר"ג קרובי הגאון מוה"ר רר
 ענשכין י"ז כאום הטרוד יודא מיכין.

ג **בהיות** שהארון אמר'ן הישיש ר"ג קרובי הגאון מוה"ר ענשכין י"ז אמ' לי וציווני משו'
 כדורי שלא לתן פתחון פה לכעלי לשון דלכר כי על מה שפסקתי על אודות
 הבתולה פיור"א ת"מ בת"ר יצחק מרוב"ג י"ז ובין משודך שלה הח' וואב י"ז בר' אליה
 דביבנה י"ז ולתיתי דברי על מיוג שהעדים כאמנים מכח מיוג על זה ציווני הגאון י"ז
 לפרש ולברר דברי מפני בעלי לשון שלא יאמרו והלה כתב המרדכי פרק חזקת הבתים
 בשם ר' שגבי שני עדים לא שייך לו מיוג כי אין אחד יודע מה כלב חברו דאל"כ גבי כ'תו
 עדי' המכחישו' זו אתו למה פסולה האחרונה ולא אמרי' יהו כאמין במיוג דאי בעי פסלי
 הראשונים כגו' לנתא'. וכדי לקיים דברי הגאון אמ'ן י"ז מפרש אני ומבורר דברי ואומ'
 דע"כ יש חילוק בין מיוג למיוג דאל"כ היה קשה דברי ר' על דברי ר' עצמו דבאותו פרק
 גופ' תירץ ר' קסי' כזו בסיוגו אחר על הא דאמ' רב נחמן עדים שאמרו אמנה היו דבריני
 אין כאמנים כו' ומק' שם אחרי' שמוכיחים דרב נחמן מיירי שאין כתב ידן יבא ממקום אחר

מק'אמאי'אין כ'אמניס להמניה במנו דמנו אמרו אין זה כתב ידן ומתרח' ר'י דמכאן יש
ללמוד שלא האמינו חכמים לפסול שום שטר אפילו על ידי מינו לא בטענת מזויף לכד
אבל כמורעה הואיל והם מודים שהשטר נכת' וכמהר בידם לא אתא' כעל פה ומרע' לשטר'
אפילו על ידי מינו כו' ואף לא באמנה לרכרי רב נחמן ואף על גב דר'ס פ"ב דכתובות
דמורה בשטר שכתבו בריך לקיימו דכאמין לומר פרוע הוא' שאני התם דלא קא עקר
לשטרא עב'לי' והשתא יש להק' על ר'י דהכא נמי הל' דגבי שני עדים אין לומר מינו
דאין אחד יודע מה בלב חברו' אלא ודאי יש לחלק דדווקא לעיל דהו' ב' עדים נגד ב'
עדים אינו אומ' זה אבל שני חוקה ואילו אומרי' זה אבל שני חוקה או אינו אומ' הרג ואילו
אומרי' לא הרג כגון גבי כ'יני עדים המבחישים בפלוגתא דרב הונ' ורב חסדא' ואילו
אמר אחד מן הסת' האחרונים שני עדים ראשונים גולכין לא הועיל כלום אלא שני עדים
האחרונים כ'ל ששני עדים הראשונים גולכין' אם כן דריכין שניהם לכון דכריהם לכך
שייך לומר דאינו מינו דאין אחד יודע כו' אבל גבי אמנה היה דכרינו כיון שמיירי שאין
כתב ידו יוצא ממקום אחר אם כן איזהו מהן שאומר אין זה כתב ידינו אין השטר כלום
לכך כ'ל תירוצ' אחר על אמנה היו דכרינו למה אינו מינו' וכן כרון דידן איזהו מהן
שאמר הנני מארס עי' לאחר זמן או אפילו היה אמר העד השני כפי' קדשה לא היה
בקידושין כי אם עד אחד ואין חוששין כ'ש באומר שלא הבין הלשון ולא נחקרטה בפניו
על כן יש כאן מינו ובה המינו מורה ר'י דהו' מינו כדפי' ועיל' דאין המינו שזה בכל מקו'
דאפילו בחד מינו מחלק'ו אחר בריש כב'מ דמינו דאי בעי טעין טפי אמרי' לענין שבע'
לפטרו משביע' ולענין ממון לא אמ' דהו' מינו' וכן הוא גבי אמנה היו דכרינו כשאמרו
אמנה היו דכרינו אמרו נגד גביית השטר ובעי למפסלי' בעולם שכתב בפסול ואין זה
כתב ידנו כאלו נגד גביית השטר ושכתב' בפסול לכך הו' המינו טוב דשתי הטענות באופן
אחד ולכך אין לסתור המינו בטעם כל דהו' לומר שזה אינו יודע מה שבלב חברו' אבל
לעיל גבי ב' כתי' עדים המבחישים לא באו בתחילה להכחיש העדים ולפסול אותם' אלא
להעיד על זה שלא הרג ואיפשר שלא ידע מן העדים הראשונים וכן גבי חוקה שהאחרונים
העידו לשמעון שאכל שני חוקה והראשונים העידו לראובן שאכל שני חוקה שהעדים
האחרונים העידו על הקרקע לא לפסול העד' ואיפשר לא ידעו מהראשונים' לא שהראשונים'
מוכחשין מאל'הן שם אין המינו טוב לומר יהיו כאמיני' במינו דאי בעי פסלי' הראשונים
בגולמותא דהו' לבמרי דבר אחר' ודומה למינו ממון לממון דלא אמרי' שם מינו כמו
שפסק' ר' כדאיתא במדר' ריש ב'מ וע'ש ואף על גב דאינו דומה ממש דומ' קצת ולכך
דומין אותו מינו בטעם כל דהוא שאין אחד יודע כל' ובכרון דידן המינו טוב דהו' הכל
כדבר אחד' וכיון ששניהם מודים שלא ראו שום קידושין ואם כן יותר קל וקרוב לפרש
שהנני מארס ר'ל לאחר זמן כיון שהלשון מוכן כך כמו שהוכחתי וכיון שיותר טוב וקל
לפרש דפי' לאחר זמן ממה שפי' הם כעדי' לכך המינו טוב ואין לדחותו בטעם כל דהו' וקל'
אשר' שאלת כרכא דטלה ביה האלוף שארי הר' ר' ישעיה וכו' ערב פסח שחל באמנע
שכונעו הוא תוך שלשים לאכל ב'מ מהו לגלח כע'ש או תוך ח'ה' כל לעד

דכח'ה

ד

דב"ה ודאי אסור ולא מביעא למאן ראית ליה מלאכה בח"ה דאוריותא אלא אפילו
 למאן ראית ליה מדרבנן אסור כיון דאסמכיה אכמה קראי מש"כ במלאכ' ע"פ לכך סבירא
 לומר דמלאכת ע"פ קיל טפי כיון דמטונו חילוק באוסורי דאוריותא בהכי דכתיבי בהדיא
 להכי דלא כתיבי בהדיא כראיתא במ"ד רבי בספ"ק דעירובין ה"ה באוסורי דרבנן שטבטון
 חמורי הני דאסמכניהו אקראי מהני דלא אסמכניהו ועוד ע"פ מ"ט משו"ה הקרבת הקרבן
 והלל הנהו כנוי בח"ה איתגהו וכל דהוא יכול לספר את עצמו לאחר חצות דמה שכתב
 במ"ד רבי וז"ל ואפילו בחנם אין לישראל לספר חברו אחר חצות עכ"ל היינו על ידי אחר
 אבל הוא עצמו שרי וכן משמע בטור אח" שכתב בשם אב"י הע"ר בעניין ע"פ ז"ל ודווקא
 שנגשה מלאכה להשתכר אבל מתקן הוא כליו לשבת וי"ט ע"כ ומדנקט י"ט מתמא משמע
 דר"ל אף בע"פ דהא בע"פ קעסיק הטור אח" ואם אסור לגלח בשחרית למה לא יהא
 מותר לגלח אפילו על ידי אחר אחר חצות להר"י שמתיר לגמור אפילו אחר חצות כראיתא
 בט"ח וע"פ אבל כמדומה לי ראיתי בטור י"ד או בהילכות שמחות ממה"ר ס"ס שכתב ג"א אין
 חילוק בין שחרית לערבית וכל שסבירא לומר כן שהרי ביום ז' עומדי האבלים בבוקר
 מכח מקנת היום כולה ואינם מאתנים עד הערב וה"ה בכל דבר שאומ' בו עולה לכאן
 ולכאן דשחרית וערבית שזה רק שעבר כבר מקנת היום דהיינו הנך החמה ואם כן יכול
 לספר קודם חצות ולא רומה לרמיזה דאיפשר משחשיכה או הנאת רמיזה מיד וזהו
 מה שכל ברוש זה וזאת שלום כחפ"כ חפ"א חב"ש ארך הטרוד יודא מיכן

ה אמרתי

אם שרה ל חוק למשן ידעו דור אחרון מאיזה טעם התרתי לרבי מרדכי
 פוסטטיילן לישא אשה מינקת עם ולדה תוך חמשה חדשים ללידתה אף
 שולדה עמה בחייה והנה ארברה וירוח לי ראשונה דרך כלל מי הביאני הל' להתיר
 נגד ר"ת ושאלות לפוס ריהטא הסיבה ראשונה שהביאני לירי ק"ה הוא שרבו עלינו
 פריצי הדור בע"ב באופן שבריינונו ברין ישראל אי איפשר מלרעות זונות ולא זו בלבד אלא
 שמספרות להן בתים ברחובותינו ויש פרץ ויש צוחה מצוינו בחוצותנו ואין משגיח
 יד הפריצים תקפה עלינו ואימתן מוטלת על הכריות מכמה אנשי והרבה פעמים רנו
 אנשי מעשה ויראי ה' לעמוד בפרץ ולגדור גדר ע"י עש"ג בסוד על ידי החוקרים ודורשים
 ולא יכלו להשיב בסיבה שנראה להם לערלים שהדבר הזה מצוה להוסיב זנות בשוקים
 וברחובות וככל פינות הבתים כדי להצילם מעברה יותר חמורה מאיסור א"ל גם זה
 ידוע ומפורסם שתקף בבואה הנה זאת האשה רחל בבית המחנה באו אלה קצת מן
 הפריצי לפנותה לשמוע להם להיות מופקרת לכל אלא שהעביה עמדה חזק על משאתה
 לבגתי שמוע להם ועם כל זה רבי מרדכי ה"ל הבריחה לבית אחד ומאותו בית אל בית
 אחר אל הבית שעומד על הבית החיים שהקבר דר בו שהוא חזן לעיר מכל מקום גם
 שם הלכו לפנותה ולרעותה עם דברים שנכנסים ללב לאמור כי אי אפשר לה להחיות
 את כפשה וכפס ולדה כי אם תשמע להם כי לא תמצא שום שטרות מכל מקום לא רצת
 לשמוע לדבריהם אבל כפל קצת טיבא ויראה ופחד בלבה מנד חיסרון מזונות ופרכסתה
 וגלתה דעתה שהיתה מרונה להנשא לזה רבי מרדכי שהביאה לזה הגליל וכן הוא כמו

קן גלה דעתו שמרונה לישא אותה אם היה לה רק כרי לכפות ערותה כי באתה ערום
 וערום. ואפשר שכבר היתה הסכמה זו ביניהם קודם שבאו הנה לזה הגלגל אל
 שמהרה למור העניין במהרה אם איפשר. וכן הנשים החשובות והיקרות שבקהילה
 נדרו לה לסייע לה וכן נשלה הבנין ונשא אותה במ"ט. ובראותי שאי אפשר להטיל שתי
 כפשות מישראל שלא יבאו לתרבות רעה או לרדאון עולם ח' ואמרתי להתיר מינץ חבירו
 בכ"ג גם ומכתי עצמי על הדין שהשולח ג"ט. ועל רבינו שמשק הוקן ז"ל ואמרתי דגם
 ר"ת והשאלות מורים בכ"ג כדון דין הכל כמו שאפרש א"ה. ומ"מ נמלכתי בכל דיני
 בהלומדים יב"ו הנמצאים אתי וכן דעתם שראוי להתיר בכ"ג. ומעתה איתחיל לאמור
 דהכי איתא בפ' השולח. הדין איתתא דהוה בפומבדית דהו קא מעבדי אינשי איסורא
 אמר אביי אי לאו דאמר רב יודא אמר שמואל כל המשחרר עבדו עובר בעשה הו' כייפינן
 ליה למריה לכתוב לה גטא דחירותא. רבינא אמר כי הא מודה רבי יודא משום מילתא
 דאיסורא. ואביי משום איסור לא. והאמר רב חיננא בר רב קטינא אמר ר' ינחן מעשה
 באשה אחת שחטה שפחה וחתה בת חורין וכפו את רבה ועשאה בת חורין. ואמר רב
 כחמן בר' ינחן מנהג הפקר נהג בה. הכי היתה התם לא לעבר חזיא ולא לכן חורין
 חזיא הכא אפשר רמיח לה לעבדיה ומנטר לה גופא אמר רב יודא אמר שמואל כל
 המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבדו. מיתובי מעשה ברבי אלעזר
 שנכנס בבית הכנסת ולא מצא עשרה ושיחרר עבדו והשלימו לעשרה. מזה דרבי שאני
 ע"כ. אלמא דכופין את הרב לשחרר במילתא דאיסורא לרבינא דהילכתא בוותיה כמו
 שפסק הר"א ז"ל. רבינא אמר כהא מודה רב יודא משום איסורא והילכתא ברבינא
 שהוא כתר' וכן לרבר מזה מותר דתיניא מעשה ברבי אלעזר שבא לבית הכנסת ולא
 מצא שם עשרה ושיחרר לעבדו והשלימו לעשר ע"כ. והאי איתת' כדון דין להא דמייא
 דכבר נתפתתה ואיכא למייר כשם שזינתה ונתפתתה לזה כך זינתה ונתפתתה לאחרים
 כי איך אפטרופם לעריות שהרי אינו בר ירושה מאביו אם לא בהודאה שמורה שהוא בנו
 ולא דמיא אשה זו כלל לאלמנות וגרושות דעלמ' דלא איתחוק בהו איסורא כמו זאת דכבר
 איתחוקא באיסי לא חיהיה קדשה כפשטה דקרא כמו שכתב הס"ג. וגם באיסור כרית
 דנידה דסתמא דמילתא שאינם נזהרות בסכילות כ"ג כי עושים ענייניהם בסתר כרי
 שלא יודע עב שכריסיהן בין שיזיהן וכתב הר"א ש בתשובה ז"ל ופגויה השמש' כבי' ראוין
 וינא קול דלא פסיקא שמתוחד עמה לא מבעיא דכני המשפחה וכולין למחות אל' כב' ד
 כופין חותי להוטיאה מבינו כי דבר ברור הוא שהיא בושה לטובל כמא' שבעל נידה.

אפילו

שאלות ותשובות

אפילו אבי מודה דעד כאן לא אהר התם אלא במקום דצריך לעבור איסור דאורייתא
כדמשמע מדבריו אי לאו דאמר רבי יודא אמר שמואל המשחרר עבדו עובר בעשה כו' .
משמע אי לא הוי עשה אלא חששא מדרבנן כדדון רידן במינקת חבירו דהויא גזיר דרבנן
מורה אבי רבסוף . ולא אמר בחששא בעלמא בגזירה דרבנן כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא
תיקון דכה' במחלק בפרק התקבל . זאת ועוד אחרת דרבי שמעון הזקן פסק דגרסה
מינקת מותרת לינשא תוך כ"ד חודש משום שאינה חייבת להניק בנה כדתניא בתגרסה
אינו כופה . וטעמא דרווקא באלמנה גזרו דנשתעבדה לבעלה להניק בנה וכל מה
שנשתעבדה לבעלה נשתעבדה ליתומים . ובסמוך אביא דבריו ודברי ר' ת' והשאלתיה
ובדיוותא זו מיייתי לה בפרק אף על פי אמתניתין ואילו מלאכות שהאשה עושה לבעלה
טוחת כו' ומניקה את בנה כו' . ומק' עלה בגמרא לימא מתניתין דלא ככ"ש דתניא נדרה
שלא להניק את בנה כ"ס אומרי' חומטת דר' מפיו . וכה' אומ' כופה ומניקתו כתגרסה
אינו כופה ולא היה מכיר' כותן לה שכרה וכופה ומניקתו מפני ההכנה כו' ושר' שי שומטת
דרמפיו לא תניקו שחל הנדר אלמא לא משעבדא ליה כופה ומניקתו דמשעבדא ליה
ולא חל הנדר אם היה מכירה שאינו רונה לינק מאחרת עב"ל . אלמא אפילו במכירה
אינו חייבת להניק אלא א"כ מקבלת שכר ולא מקרי מכירה אלא אם כן אינו רונה לינק
מאחרת כדפירש רש"י וכן משמע מדברי הר"אש הכא דרווקא באינו רונה לינק מאחרים
ובשכר דתרתו בעינן במכירה שאינו רונה לינק מאחרים ושכר' וכן דעת בנו בעל הטורים
בגור אה' בסיון פ"ב וז"ל כתגרסה אינה חייבת להניקו אלא מכירה שאין רונה להניק
מאחרת או כופין אותה ונותן לה שכרה ומניקתו כו' עד אבל אם רונה להניק מאחרת
אפילו בן שנה אין כופין אותה כו' וע"ש . ולכן לפי זה בדרון רידן שיונק מאחרת אין
כופין אותה . וכ"ש וק"ו שאין כאן שכר שאין לוולד אב לתבוע ממנה שכרה . ואין כאן
אלא להטיל הוולד על הקהל כדמשמע בטור אה' בסוף סיון הכל' . ואם נאמר נטיל אותו
על הקהל הנקת התינוק ופרנסתו . אחרי שהאם לאו בת כפייה כדפי' הרי זו תקל' שאין
הצבור יכולין לעמוד בו . וכדאי לא יקבלו תקנה זו עליהן ואם כן תנא מתקנה זו חורבא
ותקלה : ולכן לא ראיתי כאן תקנה המתקיימת בלתי תקלה לא להשיאה לדומה לה ולסמוך
על דעת רבינו שמעון שהתיר גרושת חבירו לינשא תוך כ"ד חדשים וכ"ש הך רידן דעדפי'
טפי להתיר מגרושת חבירו כמו שפירש ואפרש . ומשום דבהך עובדא יש בו עדיפות כמה
שפי' ואפרש אמיכא כודאי ראפילו ר' ת' ושאלתיה מודים בהא ולא פליגי אע"ג דפליגי על
דבינו שמעון בגרושת חבירו . וטעמא רבה אמיכא ואפרש לקמן . והכני מביא דברי הש"ר
ור' ת' ושאלתיה כמו שכתב המרדכי הוא פסקן ואחרון לת' . ואניח התום' מכתובות ואמר'
החולץ' אף כי הם שינו בלשונם ובטעמם בכתובות כתבו אמר ר' ת' שאמורה לינשא
דתיבא בפרק החולץ מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא ישא וקא פסיק ותיבא לא שנא
כתאלמנה לש' כתגרסה גם זה הטעם אינם מוזכרין בהחולץ ובכתובות אינם מביאים
השאלתיה ובהחולץ מביאים השאלות וז"ל וכן פוסק בשאלתיה דרב אחאי דלש' גרושה
ולש' אלמנה : גם לא כתבו על דברי הש"ר אלא ואין נראה לר' ת' דהא למאי דכע' למימר

משום סנדל כו' אמנם על השינויים מהתוספ' אין לתמוה כל כך דהתוס' מיבמות והתוס'
מכתובות ואיפשר דלא חד גזון תיקונים . והסמ' כתב בקיטור וז"ל הרב ר' שמשון מפלייזא
היה אומר דגרושה מניקה מותרת לנשא בתוך הזמן הזה מפני שאינו אומר כי בפר' אע"פ
שאם נתגרשה אינה כופה אותה להניק . ולא הוד' הלו"ת לחלק בדבר מפני שבמקום
שמכירה התנוק כופין אותה להניק כמו שאומר שם וגם בשאלות פסק דלש' גרושה
ולא שנא אלמנה עב"ל . והנה שבק ולא זכר ולא כתב טעמים של ר"ת שכתבו התוספ'
והמרדכי . ולקח לו טעם אחר טעם חדש מפני שבמקום שמכירה כו' משמ' מדבריו דלא
משמע ליה אותן טעמים ואיפשר דהיינו משום סברתי שאפרש לקמן . גם לשון ולא
הורה לו ר"ת משמע לא הורה לו להורות היתר אבל ר"ת לא מיחה והיינו לשון התוס' בפרק
החולץ ואין נראה לר"ת דהיינו להורות בו אבל לא מיחה דמורה ר"ת שאין סברותיו כל כך
חזקות למחו למוי שמורה שמות' אבל לשון התוס' מכתוב' שכתבו ור"ת או' שאסור לינשא
משמע קצת שמיחה במוי שהתיר . גם מדבריו הסימוני אשירי נראה שנוטה דעתו לדעת
השר שהרי אביו הר"ש הקדים דברי השר לדברי ר"ת ושאלותיו כמו התוס' וכנו בס"א כת'
דעת השר בסוף וז"ל מיקת שמת בעלה תוך כ"ד חדשים ללידת הוולד לא תיארס ולא ת
תינשא עד שיהיה כ"ד חרש ללידת הוולד כו' עד אבל מת הוולד או שנמתו בחייו הבעל
או שפסק חלכה בחייו הבעל או שנמקו דריה ואינה רגילה להניק מותר והה"כ גרוש' צריכה
להמתין לר"ת ורבינו שמשון התיר בגרושה עב"ל . ומדכת' דברי השר בסוף מסתברא לומ'
דס' לעניין פסק הלכה מדברי השר כי בן דרכו בטורים של רוב מביא דברי אביו בסוף
לפסק הלכה . ועוד אין לא ס' בוותיה ה' לקצר ולכתוב דברי השר בראשונ' כיון דסליק
בהיתר דהיינו ואינה רגילה להניק מותר וכן גרושה לרבינו שמשון ולר"ת צריכה להמתין
אלא ודאי ס' כדעת השר שמוותרת . וכן נראה דלא הזכיר השאלות עם ר"ת וז"ל
הגאונים במדרכי פרק אע"פ פסק הר' שמשון דגרושה מיקת מותר' לינשא תוך כ"ד חדש
משום שאינה חייבת להניק את בנה . כדתיניא נתגרשה אויבו כופה בב"ד להניק את בנה
אלמא מדחל הנדר ש"מ דלא משתעבדא ליה . ואע"פ שאם מכירה כופה בב"ד להניק מ"מ
אין שיעבוד כל זמן שלא כפו אותה בב"ד ומותרת לינשא . ולא דמו לאלמנה מניק' שחייבת
להניק את בנה . אבל בשאלות וכן ר"ת פסקו רכ"ש גרושה שצריכה להמתין שהרי
האלמנה אין הטעם אלא שבושה לבוא לב"ד והורגת את בנה כדמוכח בהחולץ : וכ"ש זו
שבושה לבא לב"ד לתבוע הבעל בדאמרו לעיל בפ' באין נזקקין להן עב"ל הרי לדעת השר
הא עובדא דירן דלא אתא לירי כפייה לעולם כיון דאין כפייה בלתי קבלת סברה . והו
ברור שאי אפשר לטק הציבור להוציא מהן דמי השכר כי יתרבו עליהן השתוקין מרוב
פריעת הרור וזוהי אין להאריך ואין צריך טיבור כי מפורסם הוא . גם זולת זה הם
עמוסים בהוצאת שאר עבוי' שרבו עליהן בעו' כמו רבו מידי יום בלתי עניים ושבני עירם
עד כמעט שרפו ויהם מלהושיע באופן שיש לחוש לרוחק דטיבורא . ולכן אין כאן
מקום לטק וכיון שאין כאן כפייה הרי לפנינו שכתב המרדכי בפירושו לדעת השר שהיא
מותרת לינשא אפילו במכירה . ואיפשר אחריו שאין פה עמנו לכוף כלל בדפי' כ"ע מורים

שאלות ותשובות

אפילו ר"ת ושאלות רמות לנכסא וכ"ס אחרי שאין כאן טעם לאסור מצד שמכירה פי
לא נקרא מכירה אחרי שיונק גם כן מאחרות' גם עינינו רואות שהתוס' בכתובות כתבו
משם ר"ת בסכרות וטעמים מה שהכריעו לחלק על הש"ר הא' דתיבא בפהחולץ מעובר'
מבירו ומינקת חבירו לא ישא וקא פסיק ותני לא שנא כאלמנה ולס' בתרשה : כדמפרש
טעמא דסתם מעוברת למניקה קיימ' דמשמ' דהיינו טעמא דמניק' היינו טעמא דמעוברת
ולמאי דהוי מפרש מעיקרא טעמא דמעוברת משום דיוחסא סיך בגרושה כמו אלמנה .
אף על גב דהדר ביה מההוא טעמא מכל מקום מגופיה דמילתא לא הדר ביה דמייירי
בגרושה . ו' דאלמנה נמי לא משעברא מ' תבעה כתובתה או רעה להינשא . והנה
המרדכי לא זכר שום אחד מהב' טעמים הנ"ל ואדרבא משמ' דלא ס' ללנהו טעמי' שהרי
כתב אבל שאלתיו ור' פסקו דכ"ס בגרושה שריכה להמתן' שהרי האלמנה אין הטעם
אלא שכונה לבא לבר' כ"ס זו שכונה לבא לבר' כו' אלמא דלא סמך דבריה' מה שאסרו
אלא על הכ"ס . וכן הס' מגבס כן לא זכרם ונ"ל טעמיה דלא חשיבו להו סכרות וטעמים
דמה שכתב דקא פסיק ותני לא שנא אלמנה לש' גרושה דהיינו מדלא חילק התבא גבי
מעוברת חבירו ומינקת חבירו בין אלמנה וגרושה ש"מ אין חילוק ביניהו . זה אינו דהא
חילוק בפ' בבביתא דפרק אף על פי דקתני בהדיה בתרשה אינו כופה כו' והני ברייתות
גבי דרדי תננהו או רבי חייא או רבי אשעיא או תרוניהו רבי חיאי ורבי אשעיא ולא
פליגי אהדדי ושתייהן עיקר דמותיהן מיניהו תיובה' בפרק היולדן ובפרק אף על פי ואמ'
יגד עליו דעו' ר' ל' מה שחש בההיא דהחולץ פירש בההיא דפ' אף על פי דהיינו בתרשה
אינו כופה . ומה שכתב אף על גב דהדר ביה מההיא טעמא מגופיה דמילתא לא הדר ביה
זו הוא גם כן סברא דחוקה דבין לשנויי קמא דטעמא משום סנדל או לשנויי משו' דיוחסא
שניהם באים לתרוצי דק מעוברת דלא הקשה אלא ממעוברת דפריך הוכר עובר תנשא
אלמא תניא לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו אלמא דלא פריך אלא ממעובר'
ותירץ לו מתחילה משום סנדל ומשום דיוחסא דאינו הטעמים שייכו דווקא במעוברת
דאוספיטא דגבי מעוברת לא היה חילוק בין גרושה ואלמנה : אבל כשספר אותן טעמי'
וחזר והיה ל' תירוצ' אחר וקאמר אלא סתם מעוברת למניקה קיימא ואיסור מעוברת
במניקה תליא ובמניקה יש חילוק בין גרושה לאלמנה כמו שכתב הש"ר ודאי איכא למימר
לגמרי הדר היה אף מגופיה דמילתא כדמשמע לשון אלא דקאמר אלא סתם מעובר' כו'
ומה שכתב דאלמנה נמי לא משעברא מבי תבעה כתובתה או רעה לינשא מ' לא דמיו'
לגרושה דפטור גרושה בא על ידי הכעל עצמו על ידי הגב שנתן לה מה שאין כן באלמנה
שפטור דירה בא על ידי ע' תביעת כתובתה או שרעה לינשא ולא ע' בעלה . לכן בקל
איכא למימר מצד האבת בעלה שמת בוסה לתבוע כתובתה או לינשא לאיש אחר תוך כ"ד
חדשים אלא ממנת עב' אחר כ"ד חודש מה שאין כן בגרושה שאין סס האבת הכעל שאין
דרך לגרם אלא מתוך איבה ונלית דין טריך בשם' ואם דעתה' הם מגוהמרדכי כמו שכתבתי
לא נשאר שום טעם ומכר' לר' תבי אס שלא לחלק מפני שבאקים שמכירה התינוק כו'
כדלעיל לקמ' ג' ולמרדכי מטעם שמפרש דכ"ס גרושה שטובה לבוא לבר' כו' . וגם בבאין

אחרי

אחרי שהם מן לא הזכיר טעם המרדכי והמרדכי לא זכר טעם הסמ"ג ש"מ שגם הם
חלוקים בטעם של ר"ח. וזוה"ק וז' דעד כאן לא פליגי על הש"ר אלא בגרושה שכבר
נכנסה בתקנתא דרבנן כשהיתה נשואה דהיינו קודם גרושין ונשתעבדה לבעל והיתה
נקראת מעוברת חבירו ושייך ג"כ לומר בה טעם הס"ג כמו שכתב ולא הורה לו ר"ת לחלק
בדבר מפני שבמקום שמכירה התינוק כו' דמעוברת כמניקה דסחם מעוברת למניקה
קיימא כדמיייתי בהחולץ. גם שייך בה טעם המרדכי טעם דבושה לבא לב"ד כו'. אבל
בכרון דידן שלא נתקדשה ולא היתה לה כתובה לא נכנסה מעולם תחת שיעבוד הבעל
לא דמיא כלל לאלמנה וגרושה. וע"כ לכל הדיעות אף לשאלות ולר"ת לית דין ולית דין
דאסורה לינשא תוך כ"ד חדשים כ"ש וק"ו דאין כאן ליתן שכרה וגם אין כאן כפייה. גם
אין שייך כאן לומר בושה לבא לב"ד ושאר טעמים הכל דפיי ולהני טעמים גם לא שייכה
הכא תקנה שכתב הר"אש"י וז"ל וה"ר שמשון הזקן ז"ל היה אומר דגרושה אין צריך להמתין
כ"ד חדשים שאין עליה מוטל להניק את בנה הואיל ובעלה קיים והביא ראיה מההיא
דלעיל בתגרשה אין כופה ואין חילוק בין נדרה ללא נדרה. אבל כשמת בעלה א"ע"פ שאין
מחויבת להניקו מ"מ כיון שאין לו אב עשו חכמים תקנה שתניקוהו עב"ל. אע"ג שהר"אש
כתב מתקנה זו לא ראיתי שזכרו אותה תקנה לא התוס' ולא המרדכי ולא הסמיני אשרי
ולא הטור אה"י. ואולי הר"אש מנא אותה התקנה בדברי הש"ר עבמו. וכל שכן הוא כי
מנאתי בתום משאכך בשרק אף על פי וז"ל והילכתא מנתר גמלתו אסור אומר הרב רבי
שמשון דבתגרשה נמי מותר לינשא שאין עליה להניק את בנה הואיל ובעלה קיים והביא
ראיה מהא דתניא לעיל בתגרשה אינו כופה כו'. וכל דמזה דקדק הר"אש מדקטב הש"ר
בלשוננו שאין עלי' להניק את בנה הואיל ובעלה קיים כו' משמע הא אינו קיים חייב להניק
מכל מקום אחרי שלא הזכירו הגאונים הכל אמרנו הכו' עלה דלא לוסף ודוי לנו לקיים
אותה תקנה באלמנה וגרושה אבל אשה שזינתה בבתוליה בלא חופה וקידושין אף על גב
דנאמנת לומר מפלוני נתגברתי ה"מ להכשיר הוולד אבל להוציא ממנו שכרה או פרנסת
הוולד אינה נאמנת כיון דאיכ' למימר כשם שזינתה מזה כך זינתה מאחר דפיי' ולהניקו
בחיוב לא אמרינן דתקנו בפרט בזנות כי האזי דלא שכיחו להתעבר כיון דאופש' באפשי
מיפק או במזון ומילתא דלא שכיחי לא גזרו ביה רבנן דהא גבי הבחנה דג' חדשים משמע
כרב אלפס פ"י ויחסין דם'ל דהלכה כרבי יוסי דסבר אשה מזנה מתהפכת ומזנה שכתב
וז"ל וחזינן למקטת רבאיתא דפסקו הילכתא בהא כרבי יודא ואזן לא ידענן מהיכא גמרי'
ליה דהא ק"ל דרבי יודא ורבי יוסי הלכה כר' יוסי כו' משמע דם'ל דהלכה כרבי יוסי ואפי'
לדעת הר"אש שמיישב הכהו רבואתא מכל מקום בכרון דידן מודה דלא תקנו. ולכך אין
לחוש לאותה תקנה במקום הזה. ועד כל הני טעמי וסברות הכל אמרתי שדבר פשוט
הוא שאינה בכלל מינקת חבירו. והתרת' אותה לינשא לאיש תוך כ"ד חדשים ואמרתי
שעת הדחק שאני עם מה שגם דעת חבירי יכו' נטה להתני' והארכת' בדר' יען שלדעתו
דבר חדוש הוא והנראה לי כתבתי כא' הטורוד יודא מיכך:

שאלות ותשובות

שלום

1

לך רבי פלוגי אלמוני ראיתי שאלתך • ומאד הארכת ללא צורך • והנה
 נדון דורך לא שמעתי • אבל כיוצא בו שמעתי • והוא בגבולינו ממט אודות
 בתו של הלוי מחותני סכא דמלה ביה אהוב וועמיתי ה"ר יקותיאל ינו בן מהר"ש
 ז"ל עם בעלה ה"ר לעמלן יכו" • ואמת הוא ראוי כתיבתא דלביהויה דשתי הכיתות יכו
 ויתבא • אמנם מתוך האריכות שהארכת בדבר המפורסם וידוע בקנין ארץ • אמרתי
 אין זה כי אם אף שבא כמתבאר להנצי' ממני דעתי מה הוא דרך ערמה על דרך הגבועני'
 שאמרו מארץ רחוקה באנו והנה דרשתי וחקרתי עד שנתברר לי שגם לשוך סכית וכן
 שמך וכן הכתיבה כי ששפטן ורעה הדבר בעיני • כי לא כן ועשה במקומינו כמו שכתב
 מהר"ם ושאלתם על הדינים אין לי להשיב כי אם לדיינים שלא אעשה עצמי כעורכי
 הדיינים • לכן לא טוב עשית כעמך • על כן לא תוסף עוד לעשות כדבר הרע הזה לכיון
 להכשיל אדם ח' • ויען כי וודעספר אתה • אמרתי כבוד ה' הסתר דבר ועל כן לא נקר'
 שמך בפסקי זה • ויען שלדעתי על גר הבעל אתה ואני כבר אמרתי לאחר מאות הכת
 דיח לי לעשות פסק על הדרוש כי דעתי נוטה לזכות האשה • על כן לא אמנע טוב
 מבעלני בהיות לא ידו לעשות' ל ית' • עם כל זה משחתי ידו מלהודיעך דעתי עד ששיערת
 שיתפשרו הכיתות קודם בא פסקי לירך • ועם כל זה יהיו דברי אלה ר"ל פסקי זה בסוד
 אצלך ובאל תגל' • עד יתפרסם בשומכי שנתפשרו • מה שכתבת שנאמר לך דהוה קול
 שנבעלה קודם נישואיה • והוה קלא דקודם נישואין וניחוש לקול זאת ועוד אחרת שהיא
 כריסה בין שניה בשעת הברכה • ותיכוכ סכן קיימא וששה חדשים יוכיח עליה • אלא
 ודאי כן תעשה לראשון הוא עד כאן שורש דברך בדרך קצרה • הנה לבולהו אית להו
 פירכא מה שכתבת מקלא דקודם נישואיה • זה החילוק אינו אלא לענין לאסור אשה על
 בעלה • ולא כנדרון דירך דממה נפשך מותרת היא לו ולית רין צריך בשש • וכל שכן
 שמעולם לא נתקיים הקול בבית רין ואפילו פ רסום קול לא היה • וקול כה"ג ודאי לאו
 קלא הוא • וכל שכן ראובא למיאר אויבים אשקו לקלא ולכן בודאי אמרינן העמיד האשה
 על חוקתה הדיינו חוקת הגוף • ועל חוקת כשרות שלא כבעלה אלא לבעלה ולא כבעלה
 בעת טומאתה • וכאמנה איני לא שמעתי דבר מזה הקול עד אחר נישואיה ועד אחר
 בעול' מנה באמר אלי ראה כמה דילטורין ומלשני לשון הרע בעיר הזאת שהוציאו לשון
 הרע על זאת הנקיייה לומר שכבר כבעלה והרי כמנאו בתוליה בפריסת השמלה בסני אמו
 של החתן יכו וכמה נסים יקרות היו שמה והעירו עליה על בתוליה • ואתה אל תסתפק
 בה אחרו שכת החתן נודע להם הלשון הרע שהפקידו שומרים עליה • ר"ל כתבו עיניהם
 ודעתם וכל כוננתם לעמוד על בורר הדבר אם הקול אמת או שקר לכן יש לרמוז זה בקצת
 לשונו בנינים ומפה שהיו בימיהם וכאמר דודאי לא נעשה רמאות וערמה מכת הכלה יכו
 ואם כן ודאי בתולה בטאת' • ואפילו לרידך למה לא באמר מן וכיון דהוה קול אם כן יש
 לנו לומר חזקה אין אדם שותה בכום אלא אם כן בודקו וראה וכפייס • והיכן מצינו
 טענת בתוליהם לשפה חדשים • ואין כאן לא עדות ולא ראיה אלא קול ענות חלושה ומי
 יוצאנה מבעלה או להפקידה מכתובה או מתוספתה טלה כל שכן בזמנינו שבעו' שרבינו

מעמי

מעמי הארץ אין להם כבוד מצד עצמם אלא במה שמחכדין בקלון חכיריהם ולקרר
 כמו רבו מונאי דבה ואם לא היונו אומרים דחוששין לאילנו וכונא בהן ולשונאין לומר
 אויבים אפקו לקלא לא הנחנו בת אברהם אבינו יושבת תחת בעלה • לכך אין משגיחין
 בבת קול אלא בעדים כשרים שראו דברים מכוערים כדרך המנאפין • ואפילו בכה"ב
 כתבו התוספות בפ"ב דיבמות אם לא ראו כמכחול בשופרת אין להוציאה אלא מרוכל
 ואף כספ"ב דקידושין אמר רב מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד • ואית' במדרכי בסוף
 קידושין בשם הר"י מאור' ל"ג ז"ל מלקין על יחוד פנויה ואין אוסרין על יחוד פנויה לכהן
 אפילו נתייחדה לפסול לה דאי ביחוד דא"א פשיטא דאין אשה נאסרת על בעלה אלא בקניו
 ובסתירה אלמא דמשום יחוד אין חוששין לשמא נבעלה ומותרת לכהן אף ע"ג דהוי קלא
 דמקמי נישואין • ומק' במד"כ כי על דברי ר"י מאור' ל"ג מהא דתנן ספ"ב דכתובות האש
 שנחבשה בידי גוים ע"י ממון מותרת הא סתמא אסורה למא אסרין על היחוד • ומתרג'
 דש"א התם שנתייחדה ימים רבים אבל הכא לא נתייחדה רק שעה אחת • ומשמע אפילו
 נתייחדה יום או יומים א"ה מותרת מדקאמר דהתם שאני שנתייחדה ימים רבים לכך
 אסורה אבל בימים מועטים לא נאסרה • ומכאן נמי מוכח דאין חילוק בין נכבד לשאינו
 נכבד • בין עם הארץ לת"ח שהרי אין לך פריז גדול ויותר מני ואפילו הכי לא חיישין
 אלא לימים רבים ולא כמו שכתבת בעלה על דעתך • וההיא דסוף קידושין אלכתחיל קאי
 על לא יתירא כ' אב' בדיעבד לא חיישין • ופריז לא נקרא פריז אלא כשפרץ ככה
 במקום אחר אבל סתמא דקנחא ועליהם נאמר כפלת הריומן דקתך אפילו ריוקונים
 שכן מלאים מצות כרימון • ואין לחושדם כלל בדיעב' שפרטו גר ומנהג העולם וכ"ש הכ'
 דאיכא שאין לחושדן • ולומר שעשו אוסור ועשו מעשה לעבור אוסור כרת איסור' נידה אם
 לא שדע בדאי אלא מוקמינא להו אחזקת כשרות אף על גב דרק הוא ואם תקניטמי
 אמינא דגבי ת"ח יש לחוש יותר מההוא דפרק החליל והכי איתא התם ת"ר ואת הצנומי
 ארחיק מעליכם זה יצר הרע שצפון בלבו של אדם כ' עד אמר אביי וכת"ח יותר מכולם כי
 ההוא מעשה דאביי שמע לההוא גברא דקאמר לה להיהיא איתתא ניקום וניזיל באורחא
 אמר איזיל אפרשיכהו מאיסורא אזל בתרייהו תלת פרסי באגמא • כי הוו קא מפרשי
 מהדדי שמענהו דקאמרי אורחא רחיקא ונאוותין בסימין • אמר אביי אי מאן דסני לי
 לא הוי מני לאוקמיה אנפשיה • אזל ותלא כפשי' בעיברא דרשא וקא מצטער אתא ההוא
 סבא תבא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול מחבירו אלמא דההוא גברא אף על גב דלאו
 ת"ח הוה שהרי עבר על היחוד ולא היה קשה עליו לכוף את יצרו כמו אביי וכן אויב למימ'
 מהאי טעמא דכל הגדול מחבירו כ' הוו הנהו עובדא דרב עמרם ורבי מאיר ור' עקיבא
 דפרק שבי דקידושין ואיוו הוא קול או אינו קול רובו תמנא בסוף מסכת גטין • ובפ"ב
 דיבמות גבי הכטען וע"ש • ותמנא כאשר כתבתי וכדי לקצר הר' אהרן המקום • ואפילו
 במקום שראו פריעו אתא אין חוששין וראייה מהא דאיתא בפרק אילנו בערות דתיבא שבויה
 אוכלת בתרומה דברי רבי רוסא' • אמר רבי רוסא' וכימה עשה לה ערבי זה וכי מפני
 שמיפך לה בין דדיה פסלה מן הכהונה • ופירשו התוס' דנקט ערבי מפני שהם שטופין

שאלות ותשובות

בזמה כראי' בקידושין עשרה קבין זימה ירדו לעולם תשעה נטלו ערכוים עב'ל' אלמא
אף על גב דחז' פרימיתא שמייעך בין דדיה אפילו הכי אוכלת בתרומ' לכתחילה ולא חייוסי'
שמא כבעלת לערבי זה ששטוף בומה ונפסלת מן התרומה' אלא אמרין אפ'ע שמייעך
בין דדיה אין מוהגין בהן הפקר לאונסן בעעלה אלא לשחק וצמח כרפי' רש'י סס'
והכי נמי איתא בהדו' בפרק המגרש אמר רבא ינא לה סס מזכ' בעיר אין חוששין לה מאי
טעמא פרימיתא הוא דחזו לה ופרש'י ינא לה לאשה פנויה בעיר סס מזנה לגוי ולעבד
שפוסלין אותה מן הכהונה אין חוששין לה לאוסרה לכהונה' פרימיתא בעלמא הוא
דחזו שפיקקה בזאת אומיעך לה בין דדיה עב'ל' הרי לך בהדיא דאין חוששין לקול
אפילו במקום דחזו פרימיתא משטופי זימה כגון גוי ועבד' דאמר' בערבי פסחים ה'
דברים גזע כעץ את בניו וא' מהן אהבו את הזימה ופרש'י כאלו ציוה אביהם עליה כלו'
מכהגם כך הוא וכפא מינה שצריך לזוהר מהן עב'ל' ואפילו הכי אין נאסרת מנה הקול
ומותרת אפילו לכהן אף על גב דהוי קלא דמקמי כישואין' ולא דמי לטבויה דמסורה
בדס' ואם בגוי ועבד אין חוששין לקול כל שכן וקו' ינא לה קול מזנה בעיר מישראל דאין
חוששין לה דישראל קרושים הן כפירשתי ואין לחושדן על ככה וכ'ת סאני הכא דילדה
ולד גדול כבן קיימא ונאמר דסופה מוכח על תחילתה ומאייע לקול ויש לומר דדבר מטוי
ההוא הוא ומצא בכל יום שמונדין ולדות ואפילו לארבע חדשים והס' נפלי' ועו' דבדון
דיןן אומרת האשה וגם אחרים ואפילו המילדת אמרה שכלל היה ולא נגמרה כל צרתו
אבל' האמת לא בא עדיין לגביית עדות: ואפילו אם נגבה עדות ונמצא בעדות שנגמר
צורתו בשעריו ובשפרכיו מכל מקום באילו סימנים לא מוכח דבן קיימא הוא שהרי כל
הולדות הנולדים אפילו בסוף תשיעי ונאמרו כל צורתם בשערות ובשפרכיו' אנו מחזיקי'
אותם כנפלים עד ל' יום כרבן שמעון בן גמליאל דאמר כל ששהה ל' יום באדם כו' כ"ס
ובל שכן זו שנמצא לה עירי כישוריה דהיינו פריש' השמלה מרס בתוליה אם כן ודאי נפל
היה' וכדי לשבר אורך אמיכא מילתא דטושיבא ואתה עשה אורך כארפכתא לשמוע
דבריו וקבל האמת ממי שאמרו' ואנא אמיכא אפילו אם תמצא לומר דרס בתולים אינו
ראוייה משום דיש לנו לומר דהולכיין אחר רוב נשים ורוב נשים וולד מעליא ולדו' הא
ליתא דארבא נימא רוב נשים בתולות ניסאות' ואם כן ודאי נפל הוה דהאי רוב רוב
נשים בתולות ניסאות עדיף מטעם שכתבו התוס' והמרדכי מביאה בריש החולץ דחייסו'
למישט נפלים דנפלים הוי מיעט המטי וע'ש' ואם כן רובה דוולד מעליא אינו חשוב
כמו רוב בתולות ניסאות' ועוד בהדיא רוב נשים בתולות ניסאות איכא חזקת הגוף
חזקת בתולה' וההיא חזקה הויא חזקה מכוררת דעל כרח' בתולה כולד' ואם כן נגד רוב
נשים וולד מעליא ילדו הוי מיעוטא דשכיחי וגם רובה רוב נשים בתולות ניסאות'
וגם חזקה חזקת הגוף שהיא חזקה מבחרת' ועל כן עכ' צריכין אנו לומר דנפל היה'
ועוד כדי להוסיף מלבד ומדעתך דעות זרות ומחשבות רשע ולחשוד בכשרים וכבת בני
טובים אוסיף לך ראוייה אף על פי שכתחילה לא עלה בדעתי להביא כי הוא מילתא דלא
שכיחי לטעון' מכל מקום כגדון דידן ראוי לטעון כדי להעמיד על חזקת' ולומר דהאי

תינוק

ממדר ר' יודא מינין

לנינוק נפל הוה דהא לדידך דפעית למימר דבן קיימא כל דסמו לנישואיה זינת' וכתעברה
 וכי' ד' דכשופאנית עסיקין שלא הית' וכולה לשמש במוך ובהיפוך כדו שלא תולזו
 ותבלבל ענמה שלא תינשא לבן גילה המסודך לה דהא ב' נשים משמשות במוך כדו שלא
 תתעברין בו לפת' גריכין לשמש במוך כדו שלא תתעבר' ורבי יוסי סבירא ליה דאפי'
 היפוך לבד מועיל' וסבירא ליה דהילכתא כוותיה כמו שאפרש בעה' ובודאי יש לנו
 לומר אחו' נבלה עשו היתה משמשת במוך ובהיפוך' ואל תשובני משאר נשים המזנות
 ומתעברות ולא משמשות במוך ובהיפוך' שאני התם דאין לזמנס קצבה אכל כאן לא
 היה כי אם כמו ג' חדשים קודם נישואיה וכזמן קצר כזה אפילו אי אתרמי דיע' תקפה
 היתה יכולה לשמש במוך ולהפך או מהפכא ומשמשת במוך' וזה החילוק מזמן ארוך
 וזמן קצר איתא בהריא בר' אחין ובאילו נערות גזרות דרעתה לאי גיורי מנטרא נפשה
 כו' ופרטי' מנטרה ומזמנת לה מוך' ודוחק לומר דלפעמים אפילו נסיהס אינס מועלים
 ובכרון דין אירע שלא הועילו דהא לרבי יוסי אפילו חד מועיל' ועוד דהיה דשניהס
 לא יועילו אפילו לרבי יודא לא שכחי ולא שטיח ומילתא דלא שכחי לא חיישינן ולא
 טעמינן אפילו ליתמי וכ' בכרון דין לכן על כרחינו גריכין אבו לומר דכפל היה'
 ומחלוקת דרבי יוסי ורבי יודא מיייתי לה בבתיכות בפרק אלו נערות וגם ביבמות בסוף
 פ' אחין' והכי איתא התם הוא דאתא כרבי יוסי ר'ל שמואל דאיר' כרבי יוסי דתניא
 הגזרת השבויה והשפחה שכתרו או שנתגירו או שנסתחררו גריכות להמחין ג' חדשים
 דכרי רבי יודא רבי יוסי מתיר ליארס ולנישא מיר' אמר רבה מאי טעמא דרבי יוסי
 אשה מזנה משמשת במוך כדו שלא תתעבר' אל' אבי בשלמ' ביורת ביון דעת' לאי גיורי
 מנטרא נפשה כו' אל' יונאה כגן ועין היכא משכחת לה וכת' כל דמזוילא מודה רבי יוסי
 ונהי אנוסה ומפתה דממילא' ותניא אנוסה ומפתה גריכות להמתין שלשה חדשי'
 דרבי יודא רבי יוסי מתיר ליארס ולנישא מיר' אל' אמר רבה קסבר רבי יוסי אשה מזנה
 מתהפכת כדו שלא תתעבר' ואידך כלומר רבי יודא אימור לא נתהפכה יפה יפה' למא
 אפילו באנוסה ומפתה דודאי כבעלה מתירה רבי יוסי מטעם דהיפו' לבד' ואפילו רבי
 יודא לא פליג עגליה דרבי יוסי אל' אמר רבי יודא לא נתהפכה יפה יפה' אבל כמה
 שאמרו בו דאיכא ספק ספיקא שמואל לא כבעלה לגמרי ואת'ל כבעלה עדיון איכא למימר
 שמואל במוך שמשו ונהפכה ודאי בהא כע' מודו דלא חיישינן אסן ודאי כפל היה'
 ומסתברא דהלכה כרבי יוסי עגד רבי יודא מהנהו כללי דרבי יוחנן בפרק מי שהוציאוהו
 דאמר' התם דרבי יוסי ורבי יודא הלכה כרבי יוסי ואע"ג דאמר' התם דרב לית ליה הכהו
 כללי הא קיימא לן רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן' ואף על גב דבפרק אף על פי פסק
 שמואל דהלכה כרבי מאיר דברייתא דהיתה דרופה דמזגין להמתין לכל הנשים שלשה
 חדשים ופליג על רבי יוסי דפליג על רבי מאיר באותה ברייתא דררופה לפי גרסת התוס'
 דפירש בפרק מי שהוציאוהו דרבי יוסי גרסינן הא פירש שמואל בהריא דהלכה כל מאיר
 בגזירותיו דגזירה היא שגור רבי מאיר בכל הנשים להמתין ג' חדשים שהרי אפילו על
 עקרה ואילו כותיב גזר להמתין ג' חדשים אע"פ שאינס יולדות כל' אבל בטעמו של רב

יוסי

שאלות ותשובות

יוסף מורה דהיפוך מועיל • וכל שכן דאיכא נמי טעמא דמוך • ואם כן חזרנו לדוינו רבי
 יודא רבי יוסף הלכה כרבי יוסי • ועוד דאיכא אפילו אם היה כן קיימא גמור ועדין
 בחיים וגם הוליד בניו הדין הוא דשדיק ליה אחר בעלה רבי לעמלין יכו והוי בנו ל
 לירושא ולפטור אמו מן החלוטה ומן היבום כמו שאפרש בעזה"י • אמרינן בפרק חלק
 א"ל אנטוניכוס לרבי נשמה מאימתי נתנה בחדש משעת יצירה או משעת פקידה אמר ליה
 משעת יצירה אמר ליה אפשר לחתיכה של בשר שתתקיים שלשה ימים בלי מלח ואינה
 מסרחת אלא משעת פקידה • אמר רבי דבר זה למדני אנטוניכוס ומקרא מסויעו
 ופקודתך שמרה רוחי אלמא תקף אחר קליטה יש בו רוח חיים יועתה פקח עיני וראה
 הסתת ושמי' ודע לך דהאיך בחורה הכבודה וההנוכה מר' יוטלן מכת בת האף ה"ר קופלו
 יכו הנספת כלא משפט נתעברה בסיון וילדה בכסלו • ואפילו כאמר דכתעברה בסוף
 סיון כ"ח או כ"ט בו וילדה בתחילת כסלו א' או ב' בו שאינו כי אם חמשה חדשים להיות
 כן קיימא גמור חי וקיים כמו ולד שנולד לט' חדשים שלמים וראויה מהא דתנן במסכת
 גידה בפרק בנות כותיים המקשה כירה כ' עד כמה היא קישויה רבי מאיר אומר א'
 אפילו ארבעים וחמשים יום רבי יודא אומר דיה חדשה כו' פירש רש"י כמה היא קישויה
 דלא אתיא לירי זיבה בכל דמים שתראה אפילו ארבעים או חמשים יום אם לא שפחה יום
 אחד סמוך לילדה לא אתיא לירי זיבה ולא הויה יולדת כוונת • דיה חדשה דיה אם נטהר
 את הקושי חדש אחד דהיינו תשיעי אבל קשתה שלשה בתוך י"א ימי זיבה בחדש השמיני
 ואפילו הקשה והולכת כל תשיעי הרי זו יולדת כוונת מחמת שלשה ימים של שמיני גמרא
 תניא רבי יודא אומר משום רבי טרפון דיה חדשה ויש בדבר להקל ולהחמיר • כיצד
 קשתה שנים בסוף שמיני ואחד בתחילת תשיעי ואפי' בתחילת תשיעי ולדה הרי זו יולדת
 כוונת אבל קשתה יום אחד בסוף שמיני ושתיים בתחילת תשיעי ואפילו בסוף תשיעי ולדה
 אין זו יולדת כוונת אמר רבא בר אבהו ש"מ קסבר רבי יודא שיפורא גרים אינו והאמר
 שמואל אין אשה מתעברת אלא לרע"א ויום או לרע"ב יום או לרע"ג יום הוא דאמ' כחמידים
 הראשונים דתניא חסידים הראשונים לא היו משמשין מטותיה לא ברכיעי בשבת שלא
 יבואו כשותיה לירי חלול שבת ברכיעי ותו לא אימ' מרכיעי ואילך ופי' רש"י להקל ולהחמיר
 פעמים שאינו מטהר כלום פעמים שהוא מטהר חדש ויום אחד הרי זו יולדת כוונת הואיל
 ורוב זיבה בשמיני הואי שאין הולד מטהר שדי חד יומא בתר תרין והרי היא זבה ואפילו
 בסוף תשיעי ולדה ואף על גב דתשיעי טלו כשופי חוץ משני ימים אין זו יולדת כוונת •
 וכלבר שלא תראה דסבימי השופי ולא אמ' כיון דשופי סמוך לילדה נטמא' בדם הקושי
 דקסבר רבי יודא שיפורא גרים כלומר כניסת החדש של תשיעי גרמת לירדת הולד דמכ
 עייל הוה זמן לידה הילכך כל הדמי' שראה בו בקושי אינו אלא מחמת הולד ואף על גב
 דאיכא שופי בתרייהו ואפילו בתחילת תשיעי הוי ולד דקסברי יולדת לתשעה יולדת
 למקוטעי' • שיפורא שופר שתוקעין בו כ"ד בקידוש החדש או לרע"א דהוה להו תשעה
 חדשים שלמים של שלשים וכיום ראשון של עשירי יולדת ז"ל התום' בסוף דיבור שיפורא
 גרים ונראה דלרבי יודא שיפורא דט' חדשים גרים ואם נתעברה בסוף החדש יולדת

בתחילת

בתחילת תשיע דאז בעינן שמנה הראשונים שלמים אם כן כי נתעברה בסוף החדש
 שיפורא דתשיעי הוי ליה עשירו אלא אם כן נתעברה בתחילת החדש עב"ל הרי שכתב
 בהדא אם נתעבר' בסוף החדש על דרך ואם נתעברה סוף ניסן כ"ט בו כשתוקעין השופ'
 של כסלו שהוא השופר מחדש התשיעי אם ילדה אחת בכסלו הויא לידה גמורה והוי ולד
 של קיימא דיוולדת לתשעה יולדת למקוטעי' אף עלגב שאין לה ח' חדשים שלמים שהרי
 אין לה כי אם ז' שלמים ושני ימים רק שתקעו השופר מחדש שהוא תשיעי והוא כסלו
 ושעדיין לא ילדה עד אח' תקיעת שופר ואחר שכן הוא כיוולדת לתשעה אף על גב דאיכ'
 מד' דסובר וולדת לתשעה איכ' וולדת למקוטעי' כש' כיוולדת לשבעה דלכ"ע יולד למקוטעי'
 דאמ' כמו כה"ג דאם נתעברה בסוף ניסן ויוולדת א' תשרי דאין טימיה כי אם ה' חדשים
 שלמים אמרינן שיפורא רשבעה חדשים גרים דהא מיייתי אהיהיא דרבי יודא וזההיא
 דחסריו הראשונים כו' אמר מר' זוטרא אפילו למ' ד' יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין
 יולדת לז' יולדת למקוטעין ש"י ויהי לתקופת הימים ותהר חנה ותלד בן מיעוט תקופה
 שנים מיעוט ימים שנים' אלמא דיוותר מתקיים לז' חדשים מלט' חדשים שהרי לששה
 חדשים וב' ימים מתקיים הוולד ולח' חדשים וכ"ט ימים אינו מתקיים למד' יולדת לז' אינה
 יולדת למקוטעין ואם כן בגדון דירן נתעברה בסיון וילדה בכסלו הרי שבעה חמש' מהן
 שלמים וראשון ואחרון חסרי' ואפילו נתעברה בסוף סיון וילדה בתחלת כסלו יכול להיות
 בן קיימא דשפורא גרים כדפ' וראויה לדברי והלכה למעשה מצאתי בספר האגדה וז"ל
 נמצא בתשובה אשה נתעברה בסוף ניסן וילדה תחלת כסלו ובעלה היה בארץ רחוקה עד
 סוף ניסן שנתעברה והיו מרכיבים אחר הולד והגדולים הכשירות דשיפורא גרים עב"ל
 אלמא איכ' ג' דלא ה"ל אלא ז' חדשים שלמים וימים מועטין מסוף של ראשון ניסן ומתחילת
 אחרון כסלו כ"ט בגדון דירן ואין זה נריך פנים' נמצא כפי החזקות שכתבתי ופרישת
 השמלה ושיפורא גרים הרי העלובה יוטלן מב'ת' הכל בתולה הייתה בשעת נישוא' לבעלה
 רבי לעמלן ובתולה כשאת לו והולד שילדה היה לה מבעלה רבי לעמלן והיה ראוי להיות
 בן קיימא כשאר ולדות הנולדים לשבעה ואל' תתמה דאמרי' שיפורא גורם קיימא של ולד
 כי לילה אומר הורה גבר הכל הולך אחר הילוך הלכנה וחידושה' זכ' הוא אומר
 גרם ירחים' ווותר מזה איתא בירושלמי ומיייתי לה בתשובה וז"ל אמרינן בירושלמי
 מהירות סימנין ואחור סימנין ושלשה שנים של בתולה תלוים בעבור השנה
 פירוש בעיבור החדש של השנה שנאמר אקרא לאלקי' עליון לאל' גומר עליו פירוש גומר
 ומסכים לבית דין של מטה בעיבורם ואם עיבר השנה בתוליה חוזרין' וה' ה' לתפלה
 ולסימני גדלות ונעויות וז"ל ג' שנה חדש העיבור בכלל עב"ל' אלמא אם נבעלה בתולה
 ביומא דמשלם שלש שנים או בלילה שאחר כך וכן קודם לכן ועיברו בית דין החד' בתוליה
 חוזרין ואם לאו איכס' חוזרין אמא בבית דין תלוי מילתא ומאז מצאתי שכתב בעל הערו'
 וז"ל בסוף גמר' הפרק בנות כותי' שיפורא דירחא גרים פירוש שמשעה שכית דין חוקעין
 בשופר ומקדשין החדש היינו התחלת החדש לכל דבר ואפילו למעברת וכיון שתקעו
 בתחילת ט' דאז כמו שהושלמו כל הט' שט' שופרות כט' חדשים דמו כדקאמר ואפילו

שאלות ותשובות

בתחילת ט' ילדה דאין לה אלא יום אחד אלמא דבתר שופר כ"ד אזלינן עכ"ל * הרי שגם
הוא חבר כמו התום וכתב בפירושו דכיון שתקעו בתחילת ט' דמו כמי שהושלמו כל הט'
בו ומכ"ט כפי מה שפירש דשופר של החדש השביעי גרים כלא הושלמו כל השבע' חדשים
זכן קיימא הוא כשאר וולדות הנולדים לתשעה * ואיפשר אתה או אנשים דכוותך גרמו
לה כל אלה ועל אלה היא בבה עיניה יורדין דמעא מאין הפוגות על בזונה ועל
בעל נעוריה ואתה ידעת אם לא שמעת כי יש דרך ישר לפני איש ואחריתו דרכי מות
על כן לכה איבעך אם יש לך יד ושם או גרמא בזה הדרוש להיו' סבה להטיל מום בקדמי'
בקדושים אשר בארץ אשר מעולם אנשי עס ליתן ריוח בין הרבקי' בין אשה לבעל נעוריה
מוכח יורד דמעומ כל אילי נביות לא ישרתוך לכפרה לכן אם נוקשת באמרי פיך ראה
שתפייסנה באופן שתהיה היא מפויסת וטוב לך זאת' דע לך אם הייתי אני דיון בין הוגב
יכו' לבי אומר לי שהייתי מחויבו לפרוע לה כתובתה ותוספת משלם ומחילות ופיוסים כי
כן דינו כפי הכל' להוציא עס רע על בתולות כשרות בכן אוריין והנראה בעיני הודעתך
בסוד כאשר התמימי לפנים אמנם כדרך קצרה כמגלה טפח ומכסה טפחיים ממה שכתב'
ואע"פ שקצתי מכל מקום תמצא בדברי תשובות חבילות חבילות לכן על כל דברייך הזהר
ואל תקשה ערך עור לפרנס נגד האמת והיט' וכזה אראה חכמתך כאם אוה' המוכיחך
והמוליךך בדרך האמת והשלום *

אחר כל הכל' כתגלגל הרב שהסכים
האלוף מחות' הר"ר קויפמן ינו גבות עדות מגשים גבירות חברות נכבדות נשי חברים
בעלי הוראות סמוכי למה' רר וראוי לומר על כשותיהן על כל אחת ואחת מהן אשת חבר
כחבר ומנהגה ק"ק פרואה לקחס בראש עם שאר נשים גבירות וכבדות להראות להם
דס בתולות כמנהג והמי נשי שהעירו על דס בתולי' מר' יוטלן מכת' הכל' * האמת
הרבנית מר' אולקא מכת' אשת ה"ה מר' רר זנוויל יכו' והשנייה הרבנית מר' מינג' ייט מכת'
אלמנת ה"ה מר' רר אנשל סג' לזל' * ואלו השתי נשים גבירות וכבדות ה"ל העירו

בתורת עדות ועל פי החרס שראו דס בתוליה של מרת יוטלן הכל' וגם שאר נשים רבות
גבירות וכבדות עמהם שדס בתוליה של מר' יוטלן הכל' היה ממש כשאר דס בתולו' כשרות
שראו בפעמים אחרות וקודם גביית העדות הכל' התרה האלוף ה"ר קויפמן הכל' בחתנו
ה"ר לעמלן יכו' על ידי כתב שאס רוטה להיות הכל' גביית העדות הכל' לשיבא ויהיה פה
הוא או מורשה שלו ביום פלוני וכן לא בא ולא שלח מורשה * ובקליס להבין שלא רצה
להטריח ולעשות הנאה על ככה כי וראוי היה אצלו שיאמרו האמת וזה יהיה נגדו וחוקה
אין אדם מעיו פגיו בפני בעל חובו ואין להקשות איך שייד' להשביע אשה שבע' העדות
להעיר כיון שפסולה להעיר * ויש לומר כיון דמנהג פשוט הוא שנאמנות על ככה ולכך
באות והובאות שמה שפיר קרוי עדות ומנהג כי האי עוקר הלכה שהרי האמינו הנשים
על כך והוי כאלו קבלו לעדות עליו ותניא בתוספתא כאמן עלי אבא כאמן עלי אחיך כו'
עד וחכמים אומרי' לאחר גמר דין אינו יכול לחזור בו ופסק מהר"ם דגביית העדות הוי
גמר דין ואינו יכול לחזור בו ואפילו אחר כאמן עלי אשתך ועיין בארדכי פרק זה בורה
תשובת מהר"ם * וכן מטעם נשים כאמנות להעיר בפרק האשה שנתארמלה דתנן עיר

שכבשה כרכוס כל כהנות שבתוכה פסולות ואם יש להן עדים אפילו עבד אפילו שפח הרי
אילו נאמנו ומייתי סם בריות' הכל נאמנין להעיד חוץ מהימנה ובעלה • אלמא דערות
נשים חשיב עדות ונקראות עדים ויותר מזה כתב האגדה וז"ל האגור פ"ב דקידושין אמר
רב נחמן שלשה נאמנין על הכטר ואילו הן חיה ואביו ואמו • חיה לאלתר • אמו כל ז'
ואביו לעולם • שמעתי פוסקין מכאן שמאמינין לאדם דבר שהוא עמוק בו ולאחר כי
הכא רחיה נאמנת וכפקא מינה לחירופי ועביינין הנעשית בבית הכנסת של נשים
דנאמנות להעיד עכ"ל • ואם כן כל שכן בגדון דידן דנאמנו' שהרי לכתחילה הובאו לשם
על מנת להעיד • ולכן ברין השביעו אותה שבעת העדות • וכיון שהעידו על כשרי
בתוליה של מר' יוסלן ה"ל לרין לבעל דין לחלוק עוד ואין להרהר אחריה והמהרהר אחריה
חוסד בכשרה וראוי ללקות בגופו או בורשו מדה כנגד מדה כדן החוסד בכשרים לכן
יזהר כל אדם שלא יבשל כי אע"פ שכל השערים נכעלו שערי אוכאה לא נכעלו •

שלום

לכם אהובי המשיכי' דרי ק"ק דטער' וזווי יכו' רב רבי' עם זעיריא ז'
יכו' • מהודענא למעלת כבודכם יכו' כי כתעוררתי על שלשה
דברים אודיעכם דעתי הקלושה מצד האמת ותיקון הקהילה
והשלום ואילו הן • אחד על דבר בניין בית הכנסת בית להימו מקדש מעט כי לפי הבניין
המסודר והנעלה על פי הממונה או הממונים על פי הקהל יכו' על הבניין הזה יחסרו
מעט מעו' להסלי' הבניין באופן נאות לשם ולתפארתו מצד החסרון מהגדולין על הממוני'
ומתקוטטים עמהם לאמור לא היה לכם לבנות כך אלא כך כדי למנא' עלה לכו' אחר
לבלתי בתון זרע למלא החסרון אשר יחסר בבנין הבית • ב' על דבר המקוה לעשות
מקוה בין היהודים במקום גבוה כדי לטבול בזמנה ולחזור לביתה עם חשיכה ולרחוץ
ולטבול במתנות ובלתי אימה ויראה ופחד לא בהליכה ולא בחזירה לא מערלים ולא
מפריטים ויש שאיך חוששין לכל זה • ואם שאינם רוצים לתן להונאה זו • ונותנים טעם
לדבריהם שכשנותיהם זקנות ואינם צריכים לטהרת מקוה • ג' על דבר הכנסת אורחים
על פי פתקין הנלקחין מן הקלפי כפי ההזדמנות יש מהם אומרי' שהאורח יקח הפתק מן
הקלפי ולא הפרנס כדי שיתבייש העני ולא יוסיף לבא עוד והמתנגדים אומרי' דכל כה"ג
לא מקרי הכנסת אורחים אבל נקרא הונאת אורחים לא המנהג שהפרנס מוטיא הפתקין
ונותן אותן לארחי ופרחי ואין לשכות המנהג ולא לבייש העניים • ע"כ כאן דברי
רבות בשעריכם • ובהיות שהכתיבה קשה עלי בחרתי בקיצור • אמנם תשובה
אחת מתשובות המיימ' אעתיק לכבודכם ובה תחוו ומנהג לא תנועו ובה תהוו ותבטו
שורש הדרושים הנ"ל • והיא מתשובת מהר"ם ז"ל אשר רוב מנהגינו וכפרט מנהג
האשכנזים יכו' לילך אחר דעתו כי הוא היה מן האחרונים וירעד דעת כולם • והכי
אימא בהדיוא בה"ה במיימ' כפ"ח מהלכות פסח והיינו אפי' במקום דרבים מן הגאונים
פליגי עליה • כל שכן וק"ו במקו' דליכא מאן דפליגי עליה דעבד דין כוותיה • וז"ל התשובה
על אשר שאלת אלופי ומיודעי ה"ר אברהם הלוי אם יש קטטה בין קהלכם ואינם יכולים
להשוות דעתם לברור ראשים בהסקמת כולם • וזה אמ' ככה • וזה אשר ככה ומאמ' חילוק

שאלות ותשובות

לכס בטל התלמוד ומדת הדין לוק ואין אמת ומשפט ושלום בעיר ולא ככל המלכו הנגררי
 אחרים אף יעשו כראה בשמי שיש להשיב כל בעלי בתים שכותבין מם ויקבלו עליהם
 ברכה שכל אחד ואחד דעתו לשם שמי ולתקנת העיר וילכו אחרי הרוב הן לברור ראשים
 הן להעמיד חזנים הן לתקן כוס של דקקה הן למנות גבאי * הן לבנות הן לכתור בבית
 הכנסת הן להוסיף ולגרוע ולקנות בית חתנות ולבנות ולסתור בו ולקנות בית האופים
 ולבנו ולסתור בו סוף דבר כל זכרי הקהל יעשה על פיהם ככל אשר יאמרו ואם המיעוט
 ימאנו ויעמדו מנגד מלשמו ולעשו ככל הכתו יש כח ביד הרוב או משימו הרוב עליהם
 לראשי להכריח ולכפו בין דבינו ישראל בין דבינו האומי עד שיאמרו רות' אנו ואם יצטרכו
 להוציא ממון על ככה המיעוט יתנו חלקם באותו ממון והמסרב מלומר דעתו על פי
 הכרעה בטלה דעתו וילכו אחרי רוב מקבלי הכרעה * סוף דבר כושין בני העיר זה את
 זה לכל זכרי העיר שהן זריכין הרבה כההיא דתביא בתוספתא ד"מ כושין בני העיר זה
 את זה לבנות להן בית הכנסת ולקנות להן ס' תבואים וכתובים וכושין בני מביי זה את
 זה לעשות להן קורה ולחי למבוי כו * אף על פי שאין זה ערך גדול כל כך אף כושין כל
 שכן שאר עביונים הנריכין להם יותר והיה זה שלום העמי מאיר בר ברוך ז"ל עכ"ל *

ומעתה אחובי שיתו לבכם למסילה העלה ביהא ואל תטו מן הדרך אשר הראה לנו הגאון
 ואשר הורה ופסק ימין ושמאל כי דרכיו דרכי טעם וכל נתיבותיו שלום * הרי סידר
 שיש להשיב כל בעלי בתים שכותבין מם כו * אחר כך פסק דרך פרט וילכו אחרי הרוב
 הן לברור ראשים כו * אחר כך פסק דרך כלל סוף דבר כל זכרי הקהל יעשה על פיהם
 ככל אשר יאמרו ובעשה הכלל מוסף על הפרט * והיינו אפי' דבר שאינו דומה ממש לפרט
 הקודם וזוהי מידה בתורה פרט וכלל נעשה כלל מוסף על הפרט כדפי' * אחר כך
 בסיום דבריו כתב עוד כלל אחר סוף דבר כופי בני העיר זה את זה לכל זכרי העיר שהן
 זריכין הרבה כו ע"ר וכושין בני מביי זה את זה לעשות קורה ולחי אף על פי שאין זה צריך
 כל כך אפילו הכי כושין כל שכן שאר עביונים הנריכין להם יותר * עוד איתא במר דבי
 פ"ק דבבבא דכושין בני העיר זא"ל לקנות להם בית הכנסת ולקנות להם ס' תבוא * גם
 כן בשם מהר"ם דה"ל להכניס אורחים ולחלק להם דקקה * וכן אם אין שם מניין ורועים
 להשכיר מנין כו * הרי לפנינו מכל ה"ל דכל דבר שהוא תועלת או תיקון לקהל או לרוב
 הקהל לומדין מדבר הדומה לו אף על פי שאינו דומה ממש * דהא כל הני שהוזכרו
 בתשובת מהר"ם או רובם אינם שצויים לא במשנה ולא בברייתא ולא בתוספתא ולא הוזכרו
 בתלמוד אלא יליף להו ברומיין מההיא דכושין בני העיר זא"ל לקנות בית הכנסת ס' ת
 כבואים וכתובים ומההיא דבני מביי כושין זא"ל לעשות קורה ולחי ואף על גב דאין דומין
 ממש ואמר אחרי רבים להטות כמה שמשכימים הרוב אף על פי שהמיעוט המתנגדים
 כראה להם שטענותם חוקיות הרי הם בטלי ברוב ואין שומעין אליהם כמו שאין שומעין
 אם טענו לא נכנים אורחים לא כהלך דקקה לא נשכיר מניין * וכן לענין לחי וקורה אם
 טען למה אתן לתקנם כרי להכניס ולהוציא בשב' חמי איני רצה להכניס ולהוציא או איני
 צריך להכניס ולהוציא או לבנו אין צריך לנו כל כך בתקנה זו כמה שכתב מהר"ם בעצמו

על

על לחי וקורה בסוף התשובה הכל שאין בה צורך כל כך אלא כופין זה את זה כו' .
 אלא ראיין מקבלין טענותא ואין שומעין אליו . וכן גבי בני העיר שכופין זה את
 זה לקנות ספר תורה נביאים וכתובים אם טוען אחד מהם לא אסייע לכם באילו כי יש
 לי כרי טובי אין בדבריו כלום ואיפשר שבאילו דברים שהוזכרו במשנ' ובדייתא ותוספת'
 כופין אשילו שלא עי' הרוב מדקנט בלשון כופין זה את זה ולא קנט כופין אילו את אילו
 אבל שאר דברים הולכין על פי הרוב . ודבר גדול כתב הגאון לעיל דהרוב כופין המעוט
 לקנות בית חתנות ולבנות ולסתור בו אף על פי שנופלין בוה טעור'רות דיש לזה טענה
 עדיין אין לי נכיס או עדיין לא הניעו לפרקן או כבר כל בני ובנותיו כשואין או באילו לא
 אשיאם בכאן או ההוצאה גדולה אשילו הכי אין שומעין לטענותיו אלא כוכין בית חתנות
 כל שכן בענין המקוה שאינה הוצאה כל כך ונריכות לקהל הרבה יותר ויותר מלחו
 וקורה ובית חתנות והרי הוא בכלל הכ"ס שכתב הגאון בסוף דבריו . וכן מה שטוענות
 הזקינו שאין צריכין למו טהור למו מקוה שהנידה טובלת בהן תואכות הן מנקשות כדפיה
 ועוד הן צריכות למו טהור לפי מנהג הכשי' היקרות והכשרות שאשילו הזקנות טובלות
 בערב ראש השנה וע"ה כי אותן טובלות סימן לטהרה ותשובה ומטעם זה יש לחייב גם
 האנשים אשילו הם אלמונים כי לפעמים הוא יום ארבעה ר"ה או בע"ה או כשר'ה כיום
 ב"אז"ה כמו השנה ואז אינם יכולים ואינם רשאים לטבול בנהרות מפני הרשע ולטבול
 באילו הימים מנהג פשוט ורגיל עד שבאו קנת בני ארם לירי טענת וסוברים שטבולת זו
 חובה ומכריחין עליה ברכת טבילה אבל העסקים פסקו שה' ברכה לבטלה . וכן הטענות
 שטוענין על המזוני בטלות ומבטלין לא שרירין ולא קיימין אחרי שנתמנו מפי הרוב
 הרי הן כרוב כל לעיל . וכל שכן אחרי מה שכבה נכבה לעין כל בפרהסיא ולא אחז בהן
 הרוב גם לא מחא שום אדם מהם מצד הרוב לכן יצאו ידי חובתם ואין לטעון עליהם כללי'
 וכדי שלא לתן פתחו' פה לבעל דין לחלוק ולומר דבעי' לענין ממוני שבע' כדאמר' בעלמא
 שכעה טובי העיר ואזיש להם כח באילו היו רוב הקהל . זה אינה דו' טובי העיר במקום
 שהוזכרו הוזכרו לענינו גדולים כגון מכירת בית הכנסת להטוא' מקדושתן וכ"ה . אבל
 לענין מיכיו אשילו יחיד שנתמנה מפי קהל או מפי רוב מיכיו מיכיו לכל דבר ועליו אמרו
 רבותינו ז"ל יפתח ברורו כשמואל ברורו . והכי איתא במדרשו שרק קמא רב"כ ובפרק
 בני העיר בשם רב"ה ז"ל אם הובררו טובי העיר מתחילה להנהיג קהלם בכל דבר אשילו
 יחיד שבררו מה שעשה עשו בתקנת הקהל ויפתח ברורו כשמואל ברורו ואף על גב דבס'
 בני העיר אמר רבא לא שנו אלא שלא מכרו ו' טובי העיר כו' ואמתית' קאי דמוקי בשל
 כפרים אבל בשל כרמים לא מהניא ו' טובי העיר . אלא כולן הני מילי בסתם אבל אם בררו
 אשילו בברכים מהני אשילו יחיד דגם כירושלמי דמגילה ג' מכית הכנסת כבני ב' הכנס'
 ז' מבני העיר כבני העיר כמה אגן קיימין אס שקבלו עליהן אשילו יחיד כמי ואס לא קבלו
 אשילו כמה אלא כן אמי קיימין בסתם משם אמי לומר היכא דבררו אשילו יחיד כמו . וכי
 היט דמהניא ברורה בפריש הכי נמי בברך עכ"ל . הוא האריך ואני קצתי וע"ש . וע"ה
 האורח' חלילה וחם לתקן תקנה לבייש העני ולגזלו ברכשן לן מק' ומלא תעלה במעלות
 כראיתא

כראית'סם כפי' רש"י פ' וישמעית'רו וע"ש ולא אוכל להאריך כי אין צריך עיוון אפי' לעם
הארץ נמור וקצתי בחיי להזכיר ולהתעסק ולישא ולתן בטענות אילו אמנם להוציא מלבו
של הטוענים באלה הסכמתי להעתיק ההוא עובדא דמר עובדא ואכתתיה דפר' מצאת
האשה והכי איתא התם מר עובדא הוה עביא כפי'כותי' דהוי רגיל' כל יומא דסדרי ליה
ארכעוויי כפי'כורא דרשא יומא חד אמר אינויל איחיו מאן דעביד לי כהאי סיבותא ההוא
יומא נהא ליה למר עובדא לבי מרשא איתא דביתו בהדי' כיון דחזא דקא מגלי ליה
לרשא נפק בתרייהו רהוט וקס בהדי' אתונא דהוה גרופא דנורא הוה קא מקליין כרע'י
דמר עובד' אפיה ליה דביתו שקול כרעיד' אותיב אכרעאי' חלש דעתיה אמרה ליה אנא
שכיחנא כגו ביתא ואקרבא אהניתי ומאי כולי' האי דאמר מר וטרא בר טוביא אמר רב
ואמרי ליה אמר רב הונא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא ואמרי לה אפר' ר' יוחנן משו'
רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ולא ילכין פני חבריו כרבי'
מכלן מתמר דכתיב היא מוצאת ופירש רש"י טבורא דרשא חור שבמפתן וטר הדלת
סובבכו ההוא יומא אותו היום שנתן העבי לבו לדעת מי כותנס לו כיון דחזא העבי אנא
שכיחנא כגו ביתא ועגיים מוצאין אותי לפיכך זכותי גדולה ומקר' הכייתי הבאתי מזומנת
שאני מחלקת לחם ובשר ומלא אבל אתה נותן מעות לעגיים והם טורחים וקונים סעודה
ומאי כולי' האי למה להם לברוח ולכנס לתבור היא מוצאת והוא שלחה וגומר אף על פי
שבאתה לשרף לא גילתה הדבר אלא אם כן יגלה הוא ואם לא יגלה כשרפת עבד' על כן
דאן הדור עד כמה צריך אדם להיות נזהר שלא לבייש שום אדם שהרי זה העבי רצה להיו'
מבי'יש מכל מקום ברחו והכניסו את עצמן למקום מסוכן ומייתי ראייה על זה דכר'י' עצמו
מן המקרא היא מוצאת דנח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ולא ילכין והת'ס' פי'
דר' ח'נים מונת כלא אלק' לשון ויפת אש בנין וכן כתבו התו' בב'מ' בפרק הזהב בסת' ולא
בשם ר"ח והכראה כעייני לפי מיעוט שכלי' וידיעותי כתבתי אכן על המכה לא כתבתי ר"ל
אם יש לכם מכה קטועה שכול' לומר שכעשה על פי וותיקין לכו אחרינו כי בדברים אילו
המכה עיקר רק שיהא מכה ע'י וותיקין ומה לא אחרי' גם כן אם יש לכם טעבו ותשובות
נגד הכ'ל' תביאו תשובתכם ועדיכם ותגדיון דברים וברטן אטרויאת עצמי ביניכם
להשלים ביניכם מפני השלום כי גדול השלום ובכן ירבה ויסגל שלומכם כחפ' וכחפ' אהו'

הטרוד יורא מיכ'ן

שלומכם

ח

יבוא לעד אהובי ועמיתי מחות' היק' ונעלה החל' גוגליך
סג'ל' י'ן ע"ש כל אשר לך יכ'ו אשר שאל' כת' על דבר הס'ת
אשר פתוחות וסתומות שלה אינם מכוונות על פי הסדר
של הרמ"כ ז"ל אתה ידירי ודעת' דשמעתא בעי' טלותא כיומא דאיסתגא וכעת לכוי כל
עמו מר' הבלט' לין המתהוים בע'יה כאשר ידעת מכל מקום האהבה דוחקת הבשר
אתה אהובי אל תתמה על הכרון כי אין חדש תחת השמש ורבים הן דכותה שאי' מכוונ'
לסדרו מפי זה אין לפסול ודבר הלמד מעגיינו הוא אף על פי שמדברי הרמ"כ משמ'
ששוקל ס'ת שאינה כתוב' כפי סדרו שהרי כתב כפ' מהילכו ס'ת ז'ל ולפי שראיתו שיבוש
גדול

גדול בכל הספרים שראיתי בדברים אלו וכן בעלי המסורת שכותבין ומחברים להודיע
הפתוחות והסתומות וחלקן בדברים אלו במחלוקת הספרים שסומכין עליהם ראינו
לכתוב בו אלמא משמע מרכב וראיתי שיבוש גדול כי לפסול כל סת' שאינה כתובה כפי
סדורו מכל מקום נראה לומר דלאו עליה דידיה סומכין לפסול סת' אחרות שאינן כפי
סידורו דמאי חזי לקי' דברי בן אשר שהגיה העשירי וארכע שהיה ברשלים להגיה מאנו
הספרי ורקק בו שני והגיהו פעמי רבותי באולי אם היה מגיהו עוד או שהיה במא
אכלו סת' מבצלי המסורת היה מסכים על ידי שהרי חסירות ויתירות פוסלין בסת' ועיקר
הסמיכות על זה הם בעלי המסורת ואף על גב דרש' פליג על המסורת בפרשת ויהיו חזי
גבי הפלגשים וכן בפרשת נשא גבי ביום כלות וכן בעלי התלמוד כראיתא כריש פרק בנות
כותי והנשא כתיב וכתבו שם התוספ' ואל והנשא כתיב חסר וי' תימא דבמסור' הוא מלא
מיהו מצינו התלמוד חולק על המסורת במסכת שבת גבי בני עלו מעבירם כתי' ובמקראות
שלנו כתיב מעבירים מלא עב' וז' הת' שבבת פרק כמה בהמה מעבירם כתיב תלמוד
שלנו חולק על ספרים שלנו שכתוב בהן מעבירים וכן מצינו בירושלמי בשמס' והוא שפט
את ישראל ארבעים שנה מלמד שהיו פלגשים וראים ממנו כשנה אחרי מותו כמו בחיוו
וככל ספרים שלנו כתיב עשרים שנה עב' אלמא תוספין בעלי המסורת עיקר וכותבים
בקבלתן ומניחו' תלמוד שלנו ותלמוד הירושלמי וק' לואם כן למה נפסול סת' שנכתבין
כפי סידורן ונלך אחר סידור בן אשר וכל שכן אחרי שמצינו בני נפתלי חולקין עלבן אשר
בכמה וכמה תיבות ואותיות עזר ראייה דיש מחלוקת בין הגאונים בענין פתוחות
וסתומות שהרי בפרק הקורא את המגילה עומד איתא במדרכי אהא רב אמר דולג ושמו'
אומר פוסק וז' תימא לר' על מנהגינו שאנו כוהנים בתעניות לקרות בפרשת ויחל
והראשון מתחיל שם והוא בסוף פסוקי מפרשה שלמעלה והא אינן מתחילין בפר' פחות
משלשה פסוקים כו' ומדקשה ר' כן ש' מ' דסבירא ליה דיש פתוחה או סתומה אצל ויאמר
ה' אל משה ראיתי וגו' דאל לכ' לא הקשה מירי דהא יש ד' פסוקי' מן וידבר ה' אל משה לך רד
עז ויחל משה ויש פתוחה גבי וידבר ה' אל משה לך רד לדעת הרמ' בס' וגבי ויאמר
ל משה ראיתי וגו' לדעת הרמ' בס' אין שם לא פתוחה ולא סתומ' ואם כן ר' חולק עליו דלר' י
כשרה אם יש שם פתוח' או סתומ' ואם לאו פסולה ולהרמ' בס' איפכ' וכיון דמצינו מחלוקת
באחת מהן איכא למימר ה' כחאריכי ולית דין צריך בשש' על כן נראה לי שאין לפסול
שום סת' אם שינו בה סדר הרמ' בס' ומה שנראה לי פשוט וקשוט כתבתי נאם הטרוד
יורא מינץ

אשר

שאלת עמיתו ידירי ידירי ה' האלוק ה'רר מכחם רפ'א כ'ן יכ'ו
על אודות כך היכיך וחכים היקר החרש משלם קווי רפ'א כ'ן
יכ'ו אשר כולד בשנה פשוטה באדר ויהיה בר מנה בשנה
מעברת מה יהיה משפט העבר ומעשהו להיות גדול מן התורה מאיזה חדש מוכן ליה
או מאדר הראשון או מאדר השני את' אהובי האלף הזכרתי ומדעגם כת' שהרי הוא כמו
ארבעים

שאלות ותשובות

ארבעים שנה שאלני איך וקניך האלוף מה'רר משלם קנוי ז'לדרך חידה איך נמשא
 שראובן נולד קודם שמעון ושמעון יהיה בר מצוה קודם ראובן כמה ימים והוא שראובן
 נולד בסוף אדר הראשון ושמעון נולד בתחלת אדר השני והשנה של'ג יהיה שנה פשוט
 ואם כן שמעון שנולד אדר השני יהיה בר מצוה לא באדר * וראובן שנולד בכ"ט לאדר
 הראשון יהיה בר מצוה לכ"ט באדר דהיינו כ"ח ימים אחר שמעון * ומכל מקום נראה
 ליאם היו תאומים לוקח ראובן חלק בכורתו כי בפטר רחם תליא מילתא וכמדומ' שבעין
 זה ראיתי באשירי או בתשובותיו ואין לחוש בזה כי נמצא לרוב שיש לאחד ה' עיבורי ב'ג
 שנים שלו ולאחר רק ד' עיבורין וכן לענין בת'ג שנים ויום א' או כן ט' שנים ויום אחד כגון
 שנולדה בסוף שבט שנת ו' למחזור יהיו לה ב' עיבורים קודם שתהיה בת שלש שנים ויו'
 אחד דהיינו ל"ח חדשים ואם תולד בניסן שנת ו' או בשנת ז' למחזור לא יהיה כ"אם ל'
 חדשים וכן בענין חדשים שלמים וחמרים * וכן אם יולד א' בכ"ט באדר בשנה פשוטה
 ונתעברה החדש משום איביכדי שתהיה תקופת ניסן בחדש האביב ואז איך צריכין
 לעבר השנה כדאיתא בפרק קמא דסנהדרין ובפרק קמא דר"ה ובשינוע שנת' ג' יהיה
 השנה פשוטה ויהיה אדר חסר כדרכו יהיו שניהם בני מצוה ב' כניסן אע"פ שאח' מהם
 זקן מחטירו ויום אחר * וכן זה נראה לידבר פשוט אם אחד נולד באדר ראשון ואח' באדר
 שני ובשנת שלש עשרה יהיה גם כן עיבור אז ודאי היינו אומרים הנולד בראשון יהיה
 בר מצוה באדר הראשון והשני בשני ואמרינן סוף דינא בתחלת דינא והאי בדידיה והאי
 בדידיה ולא אמרינן שגם לראשון נתעברה נתעברה השנה וחדש אחרון עולה לכאן
 ולכאן כלומר לזה ולזה אלא אמרינן מי שנולד בחדש העיבור נתמלאה סאתו ושנתו בחד'
 העיבור ומי שנולד בחדש הפשוט נתמלא סאתו ושנתו בחדש הפשוט * ולענין שאילתין
 כ"ל דיהיה בר מצוה באדר השני וכיון דנתעברה השנה נתעברה לו * ויהיו לזה עיבורין
 ב'ג שנים * כי נמצא בתשובה ז"ל על עסק הכער שהגיע ל'ג שנה אם חדש העיבור בכלל
 כ"ל דודאי אינו מן המניין מדאמ' בירושלמי דמהירות סימנין ואיחוד סימנין ושלש שנים
 של בתולה תלויה בעיבור החדש של השנה שנאמר אקרא לאלקים עליון לאל גומר עלי
 פירו' גומר ומסכים עם כ"ד שלמטה בעיבורם ואם עברו השנה בתוליה חוזרין * וה'ה
 לתפלה ולסימני ג'לו וכערות ול'ג שנים חדש העיבור בכלל * וכן משמ' בפרק השואל גבי
 מרחץ וגבי משכיר בית לחטירו עכ"ל * והנה אף על גב דמשמ' שהשאיילה היתה על
 חדשי העיבורין אם הם נחשבים בפני עצמן או ככללו בכלל השנים י'ג חדשים של שנת
 העיבור לשנה אחת * ועו' השיב כ"ל דודאי אינו מהמניין כו' וה'ג חדשים נחשבים שנה
 אחת ולכסוף חזר וכתב חדש העיבור בכלל מכל מקום בעיין איפשיטא דה'ה בסוף כמו
 כדון דידן חדש העיבור בכלל וכחשב כאילו היו השני חדשים חדש אחד והדעת
 מוכרעת בן שהרי אילו נולד בתחלת ניסן אז היה פשיטא שהב' אדרין כחדש אחד נחשבו
 לזהבא נמי לא שנא * וכן מוכח מדבריו מראייה שהביא מן הפסוק לל גומר עלי ופיר'
 גומר ומסכים עם כ"ד של מצוה ואם עברו השנה בתוליה חוזרין והיינו בסוף ה'ג שנים *

הרי לפנינו בהיות שגם במקום הנ"ל נתינת לה חדש העיבור אם נתעבר' השנה ולא
 בתמלא לה שנת ג' עד סוף אדר השני: ופסק דה"ה לגדלות ונערות ולג' שנים * והיונו
 כגדון דידן ואם נולד בתחלת אדר בשנה פשוט' ובשנת ג' עברו השנה בטו' באדר הרי זה
 חוזר לקטנותו עד טו' באדר השני ולקמן אמרינן בו יותר א"י והא דנקט ועברו השנה
 דהיינו חדש ודבר זה אי איפשר למטא מירי שנה בשנה ולא נקט עיבור חדש שנמל' יותר
 י"ל משום דכפרק יונא דופן כבעיא דהני בתולים אי מיזל אזלי ואתו או דילמא איתגודי
 הוא דלא מתגדי בו' קאמר אי אמרת מיזלן אזלי ואתו שהות הוא דלא הויא להו דהדרו
 ואתו נקט חדש העיבור ולא יום אחד דהיינו עיבור החד' דשמא יום אחד לא סגי לכתולי'
 דליהדרו ולייתו ואין להקשו' כלל למה לא פשט הכעיא מירושלמי דהני בתולים מיזל אזלי
 ואתו דהכעין ודאי לא ידע דבר אלא הפשטן דהיינו רב חסד' כיח' ליה לפשוט ממתכותן
 דתנן שפות מכן כגותן אנבע בעין בו' מה עין מרמעת וחזרת ומרמעת אף בתולים מיזל
 אזלי ואתו * ואיפשר שירושלמי מפרש האשנה דפסק' ופשוט למתני' דהני בתולים מיזל
 אזלי והדרי משום מדרש דקרא לאל גומר עלי בו' * וכה' ג' איתא כמו בתלמוד דידן בסוף
 פירק בנות כותיים אמתני' רבי יהודה אומר דיה חדשה ומייתי עלה בגמרא תני רבי יודא
 אמר משום רבי טרפון דיה חדשה ויש כדבר להקל ולהחמיר בו' עד' אמר רב אלא בר
 אשכח ש"מ קסבר רבי יודא שיפורה גורס * ופירש רש"י שיפורה שופר שתוקען בו בית
 דין בקירוש החודש * והתקפות כמו כן כי ז' לשיפורה גורס שירוש שופר שתוקע' בר"ח
 בקירוש החדש תשיעי של עיבור: ואת' וקיי' מוכח דחדש לבנה גורס בו' אלמא סבירא
 ליה דאם עברו ב"ד החדש וקדשו החדש ביום ל"ח אמרינן שיפורה מיום ל' גורס להחשיב
 מאז חדש תשיעי ולא מיום ל' והיינו לא גומר עלי ומסכים עם כ"ד שלמט' ואם לחשך אדם
 לומר מדקאמר ש"מ קסבר רבי יודא שיפור' גורס אלמא ל' הילכתא הכי וכ"ש כיון דפליג
 עליה רבי יוסי בסופא דאין קושי יותר משבעים ורבי יהודה ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי
 ויש לומר דשאני הכא דרבי יודא משום רבי טרפון קאמר * ועד דבעינן שיפורה גורס
 לא פליגו גם מלשון ש"מ קסבר רבי יודא שיפורה גורס אין ראיה דאין הלכה כרבי יהודה
 דרוקא כהה' דפ"ק דשולין דקאמר גבי הא דפריך מכא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר
 רובא בו' עד דאלת' לרבי מאיר דחייש למיעוט ה"כ דלא אכיל בשרא: * וכת' ה"כ פסק
 וקדשים מאז איכא למימר * ופירשו התוס' לרבי מאיר דחייש למיעוטא בו' מדקאמר ל'
 מאיר ולא קאמר היכי אכלינן משמע דלא קיימא לן כרבי מאיר דחייש למיעוטא היינו
 דווקא התם משום דמנהג פשוט הוא דכל העולם אוכלים בשר ה"ל להביא ראיה ממנהג
 פשוט והנה ל' למימר היכי אכלינן בשרא כדאיתא במסכת סופרים * והמרדכי מביאו ר"פ
 הפועלים שאין הלכה נקבע עד שיהא מנהג אלא ודאי לדידן דלא חייסין למיעוטא אין
 להוכיח כלום ומכל מקום לא אמרו התוס' אלא משמע דלא קיימא לן בו' משום דאיכא
 למדיחי ולמימר דנקט רבי מאיר כדי לומר וכת' אין ה"כ בו' אבל אם קאמ' הכא ש"מ קסב'
 ד' בו' אין להוכיח דאיכא למימ' דנקט רבי יודא משום דמדבריו שמעין הדין * ולעולם
 הילכתא כותיה ותרע דכן הוא דקיימא לן דשיפורה גורס דהכי איתא באגודה בפ' בנות

שאלות ותשובות

כותיים ואל שיפירא גורס פירס ר"ל לא קיימא לן כרבה תוספאה פ' הערל כמאז בתשובה
אשה נתעברה סוף כיון וילדה תחלת כסלו ובעלה היה בארץ רחוקה עד סוף כיון ש
שנתעברה והיו מרננין אחר הולד והגדולים הכשירוהו עב"ל. אלמא דקיימא לן בהא
כרבי יודא וק"ל. ועוד ל' להביא ראיה מן התוס' ס"פ קונס' וין במסכת נדרים
וזל חדש העיבור אדר הראשון הוא ולא אדר השני תדע שהרי אדר הראשון מלי"ט שני
מכ"ט. ועוד דמגילה ופורים בשני אלמא ראשון חדש העיבור עב"ל. ואם כן כיון דאדר
הראשון הוא ודאי חדש העיבור מסכראי' לנו לומר אלנו כולד כיון ובשנת י"ב יהיה עיבו'
הדבר פשוט דאמרינן שביטין יהיה בר מצוה ולא באדר הכי נמי כימ' דבאדר השני יהיה
בר מצוה ולא באדר הראשון שהוא חדש העיבור ולא קרא אותו אדר אלא שבת ואלו
קרא אותו שבת פשיטא שהיינו אומרים שהיה בר מצוה באדר כדפירש מאלו כולד כיון
ה'לכ' וכי בשביל קריא' שם שקראו לו אדר ככנים זה להיות בר עונשין ח"ו ולא כאמר
נתעברה שנה נתעברה לו. הלא קריאת השם לאו משום הכי אתא לא מפני שאדר
הוא חדש האחרון לחדשים נתנו לו זה השם כי מר"ה עד סוף אדר מעברי' השנ' ולא קודם
לכן אם לא לנורף גדול. אבל כיון הוא ראש לחדשי השנה וגם תקופו' שהן על סדר וזאת
החמה מניסן מניסן והעיבור הוא ממלא פגמתי להשלים חדשי הלכנה לחדשי החמה
כדאמר רב פפא ברי' פרח שני דסנהררין ש' מ' שתא בתר ירחי אולא ופירש רש"י ש' מ'
מהא דקתני ולא בב' בעיבור שנה שת' בתר ירחי אול אחרי ירחים הראוים להיות אם לא
נתעברה הולך קור וחוס של שנה וזנה הראוין במרחשון הוא בתר ירחים שמתעברת ומטעם
זה שמכחהו לאדר וקראוהו אדר כי אין לנו אלא י"ב שמות ל"ב חדשי השנה וכולם שמות
פרסיים אשר למדנו בגלות ושבעה מה' נמצאים במקרא לפי דעת רבי שלמה בר אבהו
בעל הפירחון וכמו שקראוהו אדר היו יכולים לקרותו שבת ובת' שמה לא אול' כדפ'.
ועוד סברא גדולה כיון דע"כ אדר הראשון הוא חדש העיבור והוא המשלים חסרון מכל
חדש וחדש מחדשי הלכנה שעברו עד חדש העיבור להשלים עד היתרון ומכל חדש וחדש
מחדשי החמה שעברו עד כאן ולפעמים שחדש העיבור אינו מספיק להשלים מה שעבר
ולכך לפעמים רק שנה אחת בין שני עיבורין כגון שנת שזית ושמינית ושנת י"ז וי"ט
ואם כן אם אינו משלים לחדשים שעברו כל שכן שאינו תשלומין לאדר השני שאחריו ואם
כן על כרחינו כיון שאינו בא אלא להשלים אינו במקום אדר השיך לשנה זו וכיון שעדיין
אדר השיך לשנה זו לא הניע. איך איפשר לומר שזה שנוצר באדר בשנה פשוט ועלה לו
עתה בשנת העיבור אדר הראשון שהוא תשלומין לחדשים שעברו יבא להשלים לזה
שנת' ג' שלו ולהביאו לכלל עונשין ח"ו ועדיין אדר שלו לא הניע אלא פשיטא מותבין לו
אדר השני כרינו וגם אדר הראשון. ואמר' נמי לתא דיריה ג'ס' לו שנתעבר' השנה
ואף על גב דגדול המצוה ועושה כו' ואם כן כאמר דחוב הוא לו כמה שאנו מאחרי ג' גדלותו
וזל דה' מגדול שיש לו דעת וכו' והרג' גדול מה שאין כן בזה שעדיין רך בשנים וככל אלה
וק"ל. וכן הדין באשכח בית לחכירו ונתעברה השנה נתעברה לשוכר כדאיתא בערק
השולא והיינו נמי לתא דיריה ואומר מולו גרס ויהיבין ליה כל חדש העיבור ולא מחלקין

אותו לחדשים שעברו קודם שנשכר לו הבית ולא יגיע להשוכר מחדש העיבור כי אם
היתרון משנה אחת ואילו שכר הבית בארר בשנה פשוטה ונתעברה אחר כך אמרת
נתעברה לשוכר דהא סתמא קתני נתעברה לשוכר ל"ט שכרו בארר ל"ט שכרו במינסן והוה
שכתב לעיל בתשובה וכן משמע פרק השואל גבי מרחץ וגבי משכיר בית לחכירו והיינו
כדפי' והוה דומה למה שכתב באותה תשובה לעיל מוכיח בענין בתולים ואם עברו השנה
בתוליה חוזרין : וה"ה לענין גדלות וקטנות יחזור לקטנות כדפרישית לעיל וקתני לי
ראייה דנתעברה שנה נתעברה לשוכר סתמא קאמר אפילו שכרה בארר ואחר כך פ
נתעברה נתעברה לשוכר כי ז"ל הסימן אף המשכיר בית לחכירו לשנה נתעברה השנה
נתעברה לשוכר לחדשים נתעברה למשכיר כו' מרקאמר לחדשים נתעברה למשכיר ולא
קאמר דכותף טפי שכרה לשנה ונתעברה נתעברה למשכיר והוא ששכרה בארר ש"ט
דאפילו שכרה בארר נתעברה לשוכר אבל לחדשים כל חדש וחדש חדש בפני עצמו :
אף על גב דשניהם נקראוין ארר דכה"ג לא אזלינן בתר שמייה כדפרישית ומה שכת' הסימן
או אח"כ המשכיר בית לחכירו עד ארר זה אומר עד ארר ראשון וזה אומר עד ארר שני
או עד סוף ארר זה אומ' עד סוף ארר ראשון וז"ל עד סוף ארר שני מולקין ביניהם עב"ל
זה אינו סתירה על דקון רידן דהתם בתנאים ובדבורם תליא מילתיה שאין כן בנדון רידן
וזולת זה דכרו הסא"ף עריך עיון בפרק קונס יין רתגן התם קונס יין שאיני טועם השנה
ונתעבר השנה אסור בה ובעיבורה : עד ר"ח ארר עד ר"ח ארר הראשון עד סוף ארר עד
סוף ארר הראשון וע"כ בגמרא גם בדברי הר"אש"י ומה שאני נוהג להורות לשואליו על
התענית מיום שמת בו אביו ואו אמו אם יתענו בארר הראשון או בשני שיתענו בארר
וכן נהגתי להורות מימי קדם מטעם שאפרש ואח"כ ראיתי בתשובת שאירי מהר"י יווייל
ז"ל שכתב שמה"ר ר"י ק"ל ז"ל הורה להתענות בשניהם ודעתו ר"ל מהר"ריו לטוס בשני
מדאמ' בגדלים הנודר עד ארר אם לא יודע שהשנה מעוברת עד ארר הראשון ואם ידע
שהשנה מעוברת עד ארר השני וה"כ הכא ידע בבו"ח ר"א יד' זו"ט : נאני רגיל להורות
כמו מהר"ר ז"ל עד כאן נסוגו : ולי נראה דיום שמת בו אינו בכלל נדרים שאדם נודר
מדאמרי' בפרק ג' דשבועות אהא הרי עלי שלא לאכול כסר ושלא לשת' ויין ביום שמת בו
אבא ביום שמת בו רבו כיום שנהרג בו גדליה בן אחיסק' כו' ואמר שמואל והוא שגדר
ובא אילמא סתמא לאו נדור ובא הוא אלא במנהג תליא מילתא וראייה הלועזים אינם
מתעבים אותם ורובם אינם מתעבים אפילו בתענית הכתובים וזולתו' כאב ותעני' אסתך
נוהגים מנר מנהג : וכיון דמנהגא הוא אמרינן כאשר נהגו בן הוא : לכך נראה דאין
לדמותו לנדרים ואפילו אם אמר וכדר אטם כיום שמת בו אבא ולא הזכיר ארר אין ל
לדמותו לנדרים אלא רוקא כשמוכר ארר וידע בעיבור דשתא אמרינ' דארר שני קאמר
כיון דארר ראשון הוא חדש העיבור כדפי' אמרינן האו גבר מדלא פי' סתמא ארר קאמר
דהיינו ארר השני ועוד יש להאריך ועת לקצר ולכך מסתברא לי טעמא דרידסכרא לומר
דזה המנהג בא או משום דכיו' שמת בו אבא או רבו איתרע מוליה או משום כפרה לאביו
או רבו דגם על רבו אומר הריני כפרתי משכבו וברא מזכה אבא ולא אבא בריה כדאיתא

בפרק חלק וילך מתענה דווקא ביום המיתה ולא ביום הקבורה וכן פסק האגוד בשבועו
 בפרק הכל ואומר בו קדים כההיא עובדא רבי עקיבא שלמד בריה דההוא גברא לומר
 ברכו לם וכראיתא בתגא רבי אליהו רב קטן האומר קדים מגילאביו מן הפורענו וכיון
 דמהאי טעמא כהגו להתענות או מטעם מה שאירע לו או מטעם כפרת אביו או מטעם
 שניהם ראוי וסברא לומר דמי שמת אביו או אמו או רבו באדר בשנה פשוטה ובשנה
 שאחריה עיבור פוסק מלומר קדים בשבט ולא לשנוי רשעי מי משפט רשעים י"ב חדשים
 כדתנן במסכת ערויות פ"ב כ' חדש משפט דור המבול י"ב חדש משפט איוב י"ב חדש
 משפט מצרים י"ב חדש משפט נוגלעתיד לבא י"ב חדש משפט רשעי י"ב חדש שאמ'
 והיה מידי חדש כחדשו רבי יוחנן בן כורי אומר מן הפסח ועד העצרת שנה ומידי שב'
 בשבתו ע"כ ופירוש מעריות אין לי ומסתברא דר"ל מן מידי חדש בחדשו קדריש דמשפט
 רשעים מידי חדש שבו כפטר משפטו עד שחזור אותו חדש דהיינו חדשי הלכנה דשייך
 לומר עליה חידוש מה שלא שייך על חדשי החמה שאיכנה מתחדשת בעצמה אבל הולכת
 ממזל למזל ואכל המזל איכא חידוש ולא בעצמותה ויכול להיות שנקראו חדשי החמה
 בשתוף השם ואגב חדשי הלכנה שיש חידוש בעצמותה אבל במקרא לא נמצא וכערוך
 חדש כתב וז' ומגלן שהלכנה נקראת חדש דתנן מי שראה את החדש ואינו יכול לילך
 ברגלו ע"כ ואם כן מי שנפטר בשנה פשוטה אם נתעברה השנה אחר כך נגמר דינו
 ומשפטו באדר הראשון ואם כן שייך התענית והקדוש וכן בכל שנה ואין לומר
 כלל דהשני אדרין חשובין גם לזה כחדש אח' לדינו ומשפטו חלילה כי לענות אדם בריבו
 ה' לא טה ולכן אי משום כפרה הוא למה יאחר כפרת אביו או רבו ולא יביא כפרתם ביום
 כלות משפטם דהיינו ביום טהרתם ביום אחר כלות דינם ומשפטם אחר כלות י"ב חדשי
 לכנה ואי משום דמתרע מזליה ביום ההוא ביום שמת בו אביו בו' מכל מקום אף על גב
 דבא על פורענות בר מינן ותנן בפרק קמא דמגילה זמן עצי הכהנים וט' באב בו' מאחרי'
 ולא מקדימין ומפרש בגמרא תשעה באב פורענותא הוא ואקדומי פורענות' לא מקדימין
 וז' דשאני הכא דתעניתא רפואה ותקנה למה שכתבנו לו מן השמים ודומה ממש לתענית
 חלום דמתענה בו ביום ואפילו בשבת וענג הוא לו תעניתו משום דרפואה ותקנה הוא
 למה שהראו לנו מן השמים וקל להבין ולכך יש לחלק בין עבין תענית לעביון בר
 מטה ואיפשר אם הייתי יודע מתחילה תשובת מהר"ו ז"ל הייתי משיב לשאלתי מורי'
 כך ולא כך והייתי מניח הברירה להם ואני הנראה לעניות דעתי כתבתי נאם

הפורוד יודא מיינן:

זכובי

מות יבאיש יביע שמן רקח זכובי מות יבאיש והו המוחרם גרשון
 בוב' פאז' דכתיב חופר גומץ בו יפול ופורץ גדר ישכנו נח"ש
 ואמרין במועד קטן מאי שמתא שם מיתה יביע שמן רקח זה ה'ה
 אהו מהר"ר ליה מורחוי וז' אשר המוחרם משיאו שם רע בעמיו לכתוב עליו שמה דרר
 הכל הסכים עמו שמוקד ליקח שתי נשים כי באירת הגאון ר"ג מ"ה ז' איכנה במקום מטה
 לקיים מטת פריה ורביה כי במקום מטה לא גזר: וראייתו מן המרדכי מפרק החולץ
 כאשר

כאשר תשובתו ולשוננו לקמן כי הראויה לא שרירא ולא קיימא ואפילו ברבי רבחדר וימא
לא יאמר כדבר הזה כל שכן שלא יכתוב על כן אין להאמין שהתיר זש שדא כנגד והתיר
בזירת הגאון מטעם זה או שהביא הראויה כי דמיא להאי דינא כאוכלא לרנא וואח"ו
יבאה המבטלה הזאת מתחת ירו שותפותו שנסתתף עם בר עבירה כי האי גברא גרמא
לו וכן המדה כי כן אירע לעדת קרח שהיו מקרואי העדה כמו שפי' סס רש"י ומתן טעם
לדבר ממה שאמרת או לרשע אוי לשכימו וכל שכן לאנשים רשעים וחנפנים שמושכים
עצמם לעבירה ואחרים עמאם ומזיקין לבני אדם בהבטא בעלמא ועל כן אמרו אסור
להסתכל בפני רשע ואלה הנכתב לי שאמר המוחרס הכל תראו שזה רבי יודא מינץ כתב
שאני עברתי חרס ר"ג מ"ה כ"ע והנה זה רבי יודא מינץ בעצמו כתב על מה"ר אליה
מזרחי שהוא אדם גדול בישראל ואותו מה"ר אליה מזרחי הוא בעצמו כתב לי שמותר
ליקח שתי נשים והראה תשובה ששלח לו וזה תורף התשובה במקום שצריך לקיים פריה
ורביה אין לחוש לרברי הגאון ר"ג מ"ה כ"ע ואין צריך התרה בדבר כי במקום מצות פרו
ורבו לא גזר והביא ראויה מראב"ה מהמר"ר כי פרק החולץ מתשובה המתחלת ראיתי
מר' אנוויה כו' עכ"ל והנה אם כתב מהר"א יצ"ו כלל ולא כתב יותר היה אפשר לתרץ
דבריו אמנם בדוחק והיינו מפרשים דבריו שר"ל במקום שצריך לקיים פריה ורביה היינו
במקום יבום והיינו כמו שכתב ראב"ה דאי לא תימא הכי לא מצא מהר"א ידיו ורגליו
בבית המדרש כמו שאפרש בע"ה ור"ל דווקא במקום הצריך דהיינו במקום יבום ולא
במקום אחר ואטעווי קא מטעו להמוחרס על דרך הלעיטהו לרשע וימות ואי ר"ל
הדברים כפשוטם אם כן בזירת הגאון אינה כי אם במקום שקיים פ"ו וזה אינו ועוד
לרבי אמי דאמר כל הנושא אשה על אשתו ויצא ויתן כתוב וכי לית ליה לרבי אמי מצות
פ"ו וכ"ת רבי אמי מיירי ביש לו בנים שכבר קיים פ"ו הא ליתא דהא בפרק הכא על ובאתו
קאי אהא הוא אומר מינה והוא אומרת מיניה דמיירי בדלית ליה בנים והכי איתא התם
הוא אומר מינה והוא אומר מיניה אמי הוו דברים שבינו לבינה ודברים שבינו
לבינה הוא כאמנת אומר אויל איכסיב איכסיב כפשאמי אומר רבי אמי
אף בזו ויצא ויתן כתובה שאני אומר כל הנושא אשה על אשתו
יוצא ויתן כתובה רבא אומר נושא אדם כמה נשים והוא דאפשר
ליה למזננהו ע"כ לאמא רבי אמי בלית ליה בנים איירי ועוד דיש
בה ספק אם ראויה לבנים אם לאו ואפילו הכי סבירא ליה לר' אמי
דמצות פ"ו לא רחי לה ואין לומר תאמר היא הנזנית משום דאין
ל' לבנים אין ממתיב' לו למיזל ולמבדק זה אינו דא"כ הטעם שאני אומר כו' טענת דרילמא
שאני התם דאין ספק באשתו ראשונה ולכך אינו נושא אשה על אשתו ועוד כיון דמוען
שרונה לישא אשה אחרת ולראות אם ראוי לבנים זאם כן מ"מ אם יחזיק הראשונה אלא
ודאי סבירא ליה דאין לישא שתי נשים וק"ל וכ"ת הא לית הלכתא כרבי אמי שהרוי ר' א"שם
ספק כרבא וכן המ"ר רבי מכל מקום רבי אמי בעצמו אי סברא היא דמצות פ"ו דוחה למה
קאמר וספק בנושא אשה על אשתו ויצא ויתן כתובה אלא ודאי פריה ורביה אינה דוחה

אפילו

שאלות ותשובות

אפילו יש לואשה כל רהו • ועוד אפילו רבא נמי לא קאמר שתייב לישא אלא נושא ארס
 כמה נשים והיינו רשותאם ירעה • ועוד הרי המרדכי שפוסק כרבא כתב על דברי רבא
 וזל ומיהו בזמן הזה שיש חרש של ר"ג מ"ה שלא לישא שתי נשים
 הלכך יתן כתובה אביאסף עכ"ל • למ' האירכא אחר גזירת הגאון
 הוי דיבא אפילו לרבא כרבי אמי דאמר הנושא אשה על אשתו
 ויטא ויתן כתובה ואינו מועיל לו מטת פ"ו • ועוד לכאורה נראה
 דספר התרומה סבירא ליה דהלכתא כרבי אמי ולא כרבא שהרי
 לא הביא אלא דברי רבי אמי ולא דברי רבא • וזל במרדכי כי בפרק
 החולץ בפלוגתא אם מצות חליטה קודמת או מצות יבום ופסק
 בספר התרומה אף על פי שכך הלכה דמצת חליטה קודם מכל מקו לא כפיין ליה לחלוץ
 כו' עד ולא מבעיא אם אין ליבם אשה דלא כפיין ליה לחלוץ אלא אפילו יש לו אשה כבר
 ואמר כי בפרק הבא על יבמתו הנושא אשה על אשתו כוסין איתו ויטא
 והיינו דברי ויתן כתובה וגם יש בינינו חרס קדמונים שלא לישא שתי נשים אפי' הכי
 דבי אמי לא כפיין ליה לחלוץ דשמא כיון דממילא נפלה ליה ומן השמים הקמו
 לו לא מקרי שתי נשים וגם לא שבקיין ליה ליבם כיון דמצת חליט' קודמת
 וכן כתב ראב"ה דאין כוסין לחלוץ • וזאת אשר השיב ראב"ה לרבינו שמואל זל אשר שאל
 אדוני אם זקינה מותרת ליבם אם לאו משום שאינה ראויה לילד אני לא באתי לירי מדה
 זו לשאל דבר זה לרבותי אך בחברותי ראיתי מרת אונייה שהיתה זקינה כשמת בעלה ר'
 קלונימוס ב"ר יעקב דודת שלה ר' מנחם והיבמין היה רבי הילל והר' אפרים ובאו לדון
 לפני רבותיי כועד הקהילות שפ"רא וורמ"א ומעב"בא • ואף רבינו אבא מרי היה שם
 וכפאזה שנתנה בין קרקעות וספרי' וכסף ושוה כסף מאה זקוקים לחלוץ והם רצו ליבם
 ואף על פי שהיו להם נשים ואשר היה ידם עמה היו רוצים לכופס לחלוץ מפני שהיו להם
 נשים והיבמין אומ' תקנת ר"ג מ"ה לא היתה במקום דיחוי מצוה כו' עד וידע אדוני כי
 לל' שמונת' ליבם הואיל והיתה לה שעת הטשרט' ומרלא הזכיר ספר התרומה דברי
 רבא ש"מ דלא סבירא ליה בוותיה דא"ל כ ה"ל למימר בסיפא דמילתיה לא מבעיא כמו
 ברש"א דאמר לא מבעיא כאין לו אשה כו' ה"ל למימר גם כן בסיפא והכי ה"ל ולא מבעיא
 לרבא דאמר בפרק הבא על יבמתו נושא ארס כמה נשים אלא אפילו לרבי אמי דאמ' כל
 הנושא כו' אלא ודאי לא סבירא ליה הא דרבא וכ"ת מאיז' סביר' פליג' על ר' אלפס דפסק
 כרבא והא רבא בתראה הוא והילכתא כבתראה ויש לומר מלשון הגמ' דקאמר בפר' הבא
 על יבמתו על דברי רבי אמי רבא אמר ולא קאמר ורבא אמ' שהיה משמע דהגמ' הביאה
 רבא כחולק ואז שייך לומר דרבא פליג' עליה והלכה כבתראה • מה שאין כן בשאמר
 רבא אמר וק"ל • ואי הלכה כרבי אמי ודאי ופשיטא דמצת פ' ואינה דוחה גזירת הגאון
 ומדקאמר אפילו לרבי אמי אין כוסין לחלוץ שמע מינה מצות יבום עדיפא ליה ממצת
 פ"ו • ואמר תמיהו אידך יעלה על לב לרמות מצות פ"ו למצות יבום והלא מצות יבום כל כך
 גדולה שמייבם אותה בעל כרחיה כדכתיב ויבמה יבא עליה בע"כ ואלו קידושין דעלמא

מדעתה

מדעתה אין בעל כרחא לא . ועוד המדקדק בדבריו ראב"ה רואה ומכ' דרווק' ביבוס
 מיירי דאית ביה תרתוי מצות יבוס ואשה הקבו לו מן השמים ר"ל ממילא כפלה לו משמים
 ולאזו איהו קעקר ליה לתקנת הגאון ז"ל ולא דמי לנושא אשה על אשתו דאיהו קעקר ליה
 לתקנת הגאון אפילו אם הוא במקום מצות פ"ו וזה סברת בעל התרומה וזהו מה שכתב
 ראב"ה שהיבוסין טענו תקנת הגאון ז"ל לא היתה במקור' ריחוי מצוה כו' ולא טענה שתקנת
 הגאון לא היתה לרחות המצוה דזה הלשון היה משמע גם כן שלא תקן הגאון כגד מצו פ"ו
 אבל הלשון במקום רחוי מצוה משמע שלא תיקן במקום שכבר באה המצוה ליד זה האדם
 ואיהו לא בא לעקור אבל ממילא מן השמים עקרוה והיינו מצות יבוס וק"ל . ועוד אוכיח
 שראב"ה סבירא ליה דמצות יבוס עדיפא ממצות פ"ו כי ז"ל המר' דבי בריש הכא על יבמתו
 נשא אשה ושהה עמה עשר שנים כו' ללמדך שאין ישיבת ח' עולה לזמן המכין כו' עד
 ואחא ברייתא סמיכין בזמן הזה שאנו בח'ל ושוהין טפי מעשרה שנים ואין כופין להוסי'
 וכן פסק ראב"ן זקינו וכן מטתי בשם רבינו יצחק ברבי שמואל וגרסינן בס"פ חזק' הבתים
 משחרב בית המקדש דין הוא שנגזור על עצמינו שלא לישא אשה ושלא להוליד בנים אלא
 שאין גזרין גזירה על הנכור אלא אם כן רוב הנכור יכולין לעמוד בו . הלכך לכל הפחות
 אין כופין להוציא ואפילו בארץ ישראל חייבתן כתובה ותנאי כתובה אביאסף עכ"ל י"אמא
 ס"ל לאביאסף משום דאמרו דין הוא שנגזרו עלינו שלא לישא אשה ושלא להוליד בנים אף
 על פי שלא בזה מ"מ גרסו שאין כופין להוציא במקום ששהה עמו עשר שנים אע"ג דבטול
 מפ"ו ולא אמרינן משום מצות פ"ו ניכוף אותה להוציא כרי לקיים מצו פ"ו ואלו לעניין יבוס
 לא אמרי' דגרום מה שאמרו דין הוא שנגזור על עצמינו כו' וגזירת הגאון שלא יבוסו
 אותה לייבס או לעשות פשרה עמה אלא יחלוץ . אלא ודאוי מצות יבוס ויתר גדולה ממצות
 פ"ו ולית דין גרין בשם . והסברא נותנת משום דפ"ו יש לה התיר אם לא מצא אשה שרצה
 להכסא לז' או שתורתו אומנתו כגן עזאי אבל הכא מייבס אותה בעל כרחא וכן אפילו מי
 שתורתו אומנתו שהרי היא זקוקתו ומן השמים הקנו לו . ולמ"ד מצות יבוס קודמת
 והתום ס"פ ה' מסופקים בדבר דמקשינן התם דין הוא שנגזור על עצמינו שלא לישא
 אשה תימא והא כתיב פרו ורבו ושמא על אותם שכבר קיימו פ"ו והיינו זרעו של אברהם
 כולה שלא יולד אלא כן וכת עכ"ל התו' אלמא דחו הק' סבלשון שמא . וכת' תאמר ראב"ה
 ס"ל כתי' דס"פ ה' וראב"ה ואביאסף פליגי אהדרי איברי אקלה היא בדי שראב"ה הוא
 אבי העזרי והוא אבי אסף וכבר הוכחתי בפסק אחר משתי תשובות במדרשי אחת בפרק
 קמא דבבא בתרא והאחרת במדרשי במסכת מגילה בפרק בני העיר שראב"ה הוא אבי
 העזרי ושהוא אביאסף מההיא דלעיל שכתב בה וכן פסק ראב"ן זקינו ומסיימת אביאסף
 והדבר ירוע שרא"בן היה זקינו של ראב"ה כי ראב"ה היה בנו של רבינו יואל ורבינו יואל
 היה חתנו של ראב"ן כדמוכח במדרשי במסכת ראש השנה בתשובה מעשה היה בשנת
 תקנ"מ כו' ושם כתב ורבינו יואל הלוי חתנו דראב"ן כתבאויי וכול' לעמוד על דבריו מורי
 חמיכו וע"ש . ועוד זאת התשובה דלעיל המסיימת אביאסף מקיימת בתוספת מלפס

ראב"ה

שאלות ותשובות

ראב"ה אלמא ראב"ה ואביאסקף חד הוא הרוי מכל הכל מוכח שאין הכרוך דומה לראוי' לא
כאכולא לרנא. והארכתני בדרוש חולי יבין וישכיל המומרס' ושיב מדרביו הרעים. כי
רואה אני וגם ידועלי שאין בו לא תורה ולא סבר לא דעת ולא בינה אלא כשדה בור שאין
בו צריחס ראויים לבני אדם אלא שרטי ראש ולענה המזיקים לבני אדם וסומך הב' ור
רק אין בו מים אבל נחשים ועקרבים יש וממה כפשך מוכח או אין בו ידיע' ולא פנפול ולא
טעם ולא סברא ואינו בר הוראה או אינו בר אמנה או שניהם כאחת ואינם טובים דאילו
היתה בו ידיעה כו' היה מוצא לכפשו עזר ותרופה וראייה להחיר על הדרוש כי הדבר
נוגע בכפשו ובכבודו והיה לו להראות לאחרים ראייה למה נשאו לבו ליקח שתי נשים.
ולא יתלה עצמו בהוראות אחרים ואם אינו יכול למצוא החיר היה לו לחזור מרשעתו
אלא ודאי בר עבירה הוא ועל כן אין לסמוך על הוראותיו. וכל הכל מכריחי לימר
שמיאז שם רע לאסובי ה"ה מה' ר' ליה מזרחי יב' ועוד שמתוך התחלת תשובת ראב"ה
מוכח שקורס זאת התשובה כתב ודיבר מזה הדיון דהיינו מבגירת הגאון ז"ל וכן הוא והוא
ספר התרומה כרגעל שביא המרדכי קורס התשובה מראב"ה ואין משפיק ביניה' ואם
כן אי ראה תשובת ראב"ה אם כן ראה גם כן מה שכתב ספר התרומה ובר מין לחשוד
הרב הכל' שיראה ספר התרומה שאוסר משום בגירת הגאון אי לאו משום דממולא נפלה
ליה כו' וזורה לקולא כדעת ראב"ה כפי מה שהיא מבין דעת ראב"ה ולא יחוש שאל נקרא
עליו המקרא עמי בעצ' ישאל ומקלו יגד לו כל המקיל יגד לו. ועוד כפי מה שהוכח
שהאביאסקף הוא ראב"ה אם כן מוכח שראב"ה אוסר בעלמא שלא במקום יבום משו' בגירת
הגאון ואינה מועיל לו מטת פ' אם כן אין שום דיעה שמתרת בעלמא לישא שתי נשי' ספר
התרומה אוסר ראב"ה אוסר רא"ם אוסר כי ז"ל האגוד' והרמ"ם היה נוהג להחיר בשעת
חליצה חרס לישא שתי נשים שלא תהא חליצה פסולה כמ"ק אוסר כי ז"ל ואם יש לו אשה
אחרת מכדין אותו להדיא עד שיחלוץ וכן הטור ח"ה מביא הסמ"ק ואינו מביא שום דיעה
החולקת על הס"מ מק רבי אביגדור ורבינו שמחה ורבינו שמריה אוסרין כי ז"ל בתשובה כת'
הר"ר אביגדור כהן מי שהיה נשוי אשה וכפלה לפניו וכמה קבלתו ממורי רבי שמחה בש'
רבי שמריה שבזמן הזה כופין אותו לחלוץ וראייתו מרתבן בפרק ב' ש הנודרת הכא' מיבא'
בחיי בעלה כופין אותו לחלוץ לה אף על פי שהיא גרמה הואיל ולא כתבוונה לכך כ"ש הכא'
שלא גרמה היא כלל אלא בגירת רבינו גרשון מ"ה היא מברלת ביניהם עכ"ל. ר' אז
אוסר כי ז"ל עשבו שגזר הגאון על שתי נשים ופשטה הגמירה והיה היובס ברען מייב' לא
שהוא אנוס בתקנתא דרבנן שאינו יכול ליבס אין להפסוד מה שבידו מה שירש מאחיו
ולמדתו זה מדברי ר' הלבן ז"ל שכתב בתחילת מסכת כתובות אחא דמסיק חלה הוא מהו
התם טעמא מאי משום דאנוס ה"ה הא אנוס או דילמא התם אנוס בתקנתא דתקיבו לה
רבנן וכתב ר' הלבן מכאן אני מרקדק דכל אנוס בתקנתא דרבנן אין לו להפסיד מה
שבידו ועכשיו אם אמר היבס אינו רוצה לחלוץ ליד עד שתתן לי כך וכך דוחקין אותו עד
שיחלוץ והשתא כמו תקנתא דרבנן היא שאינו יכול לישא אשה אחרת. וגדולה מזו

שנינו ביבמות פר' בית שמאי המודרת הנאה מיבמה כחיי בעלה רכושין וז"ל הראיה
אותו שיחלוק לה אף על פי שכמו מקצת פשיעותא היא וכל שכן כה"ג שא"י בעצמ' ה"ח
מניחין את היבם לדוחקה לשום דבר אלא כושין אותו לחלוק עב"ל. הכא רבי שמר'
נמי הואיל ואניס בתקנתא דרבנן שאין יכול לייבם שאין לו להפסיד מה לעיב'
שירש מאתיו ונחך ברבי משה נכ"ה עב"ל ר"י א"י. הרי שסובר דגזירת
הגאון דוחה מטת יבום ולא אמרינן דבמקום מצוה לא גזר אע"ב דממילא

נפלה ליה ומן שמיא הקנו לו. עוד שמעינן מיניה דגזירת הגאון השיבה ליה בתקנה
שגזרו חכמי התלמוד וזהו דבר גדול מכל מקום אין לעבור פיו כי היה חכם גדול וחסיד
ותלה עצמו באילן גדול כד' הלכין. עוד שמעינן מיניה דגזירת הגאון פטטה. ודבר זה
כבר כתבתי דבכל מקום שתמא נהגה אם לא שידוע לנו שלא נהגה ועל זה הבאתי ראיה
משון התקנה ואין להאריך. אמנם כל הנ"ל הכריחני שלא לתלות בוקי
סריקי במחרר שיה מורחיו י"ו לומר שהוא התיר וראייתו מראשה. אבל לבי אמר
לי שהוא פסול וזיוף והמוחרס כתב כל זה כי נהג בשכבר להצטרף לכה"ג בענין
העדות הפסול שנבזה כבוד בקורפ"ה. וכאשר נעשה אלו שזייפו תקנה במקום
סכנה אף על פי שבזיוף זה אין להם להחללים לא תרופה ולא תקנה כי גופי העדויות
בשמותם ובקיומם בודי וביד כתהכנים י"ו וכן יש קונטרס אחד ביד כתהכמי שולח
להם באותו זמן על ידי ספן אחד כי חששתי פן יבא לידו החללים אמרתי טובים שנים מן
האחר כי בזולתי יבא לכל הפחות אחת ליד כתהכנים י"ו והחוט המסולסל לא במהרה
ינתק והיינו אותו שלי שהוא בידי כולם כתוב בהם סכנה אבל הם זייפו תקנה. אמנם
האמת עושה דרכו והוא שאני לא כתבתי שום שם משמות העדים מפני הסכנה שמה
החללים ימסרו אותם בעש"ב וכן כתבשנו מן העדי' ומכל מקום חששתי שמה מכל מקום
יבינו מאיזה קורבה או כה"ג מי הם העדים ונמצא שעל ידי יבאו העדים לירי סכנ' והרב'
הזה ידוע יותר לכתהכנים ממה שאני יודע כי אגלס ובחזק החללים הם יושבי יודעים
טבעם ואיזה דבר הוא סכנה ועל זה כתבתי להם שיעיינו דקדוק ופה על העדויות בכל
מקום שנראה שח"ו יש בו סכנה תמחקו כי אתם היוודעים וכדברים אחרים ת"ל איני צרי'
לקדוק' כי אני יודע כמוה ואפשר יותר מהם אבל לשון שח"ו יש בו תקנה תמחקו ממקומו
הוא מוכרח שהוא זיוף ולא תיקנו בזה פסול כהונה וכוכל לו מה מהני ליה דמא' ברמאותי'
וזינכא בזייפנותיה ודרך משל לסימ' בעלמא הוא עבה אשר מצא את הימים הוא היה
פסול לפיכך הביא פסולים לעולם ואולי לעתיד לתן את הדיון אם אתבע עולבני מההוא
תלמוד שאינו הגון והנהו דעמיה וגם מזה לא אאריך בעת' אכן גמיתו דעתי למה אני
מסכים שמה ר"א מורחיו לא הסכים עם המוחרס כי אין אנו יכולים להתיר גזיר' הגאון
אל ומה מאד אני מתמיה על המשכילים דריקהילת קורפא הארדים על דבר ה' י"ו למח
מועלים ומקילין בחרם הגאון ר"ג מ' ה"ל הלא אין ספק בדבר כאשר ימצאו פסקי הראשון
ביד אהוב' ה"ה ר"ר מנחם רוס' וי"ו וגם דבריו האחרונים ימצאו ביד הישיש ומשכיל
אהוב' ה"ר עזרא רוס' ואינו י"ו ולא מבעיא אחרי שקיים החרם בשבואל תעשה שלא

אדרבה

היה להם להקל אלא אפילו היה בקום ועשה לא היה להם להקל בחרם הגאון ז"ל • וכ"ס
 וק' ואחרי שהמחרס עבר גם כן תקנתם דכל העובר על תקנת העבד בר מלקות הוא
 באשר פסק רס' והמרדכי מביא בשנועות וכן פסק הא"ח בסוף סלכות מ"ק • לכן הנמי
 מזהירים כפי הכח הניתן לי שלא ימעלו עוד בחרם הגאון ז"ל ובקשתי ה' עזרא רש"ו הל"ל
 שיאמר ויודיע ברבים אשר כתבתי בזה הדרוש כמה שידוע לו על כן מכל הל"ל דבר פשוט
 הוא כביעתא בכותחא גרשון בכו"ז פא"ו הנ"ל הוא מוחרס ומנדה לשמים ולבריות ואין
 להקל בזה כלל גם אין לסמוך על הוראותיו ולא מכעיא הוראות הנוגעים בעד יו' ועדיות
 אלא אפילו סתם הוראות • ואשר הורוכי מן השמים כתבתי בא' הטורוד יורא מיבן •
 כא שלנ' לירידי היקר ובעלה הח"ר מנחם יכו"ע שכל אשר
 לך יכו"ר ראיתי אשר השגת עד' קידושי האנוסי וחלינותיה'
 שאני חושש ח'ו לקידושיהן כההיא ראמרי' ס"ק דיבמות
 גוי שקידש בזמן הזה חוששין לקידושו דחיישי' שמא מעשר' שבטי' הוא בדוכתין דשכתי
 וטעם דעת כבודך דמ"מ אין לחוש כיון דהקידושין היו בפני פסולי עדות דאורוותא
 והמקדש בפני פסולי עדות דאורוותא מותרת לשוק ולא בעיא גט כדעת רבי שמואל בן
 חפני כהן והגאונים אשר עמו כדאיתא במרדכי פרק זה בורר וכן דעת מה"ר"ם כדאיתא
 בתשובת ס"ג' שהתיר אשה בלא גט שנתקדשה רק בפני ראובן ובפני בן אחותו וטעמא
 דירי כי דרשתי סמוכין מהאנוסים שבמלכות שמקדשין בצנעה ולוקחין לעולם שנים או
 שלשה ישראלים כפרים או לכל הפחות אחד כשר שעושה הברכה ומסתמא גם הם נהגו כך
 ואם כן הני להו לכל הפחות המקדש בעד אחד ושניהם מודין ואף שה' מקולין מכל מקו'
 הס"מ הביא הג"א אבל הוא כתב וראוי להחמיר וכן פסק מה"ר"ם וכן הביאו המרדכי פרק
 ג' דקידושין ועוד וכי אין לחלק בין פסולי הגוף דהיינו הפסולים מחמת קורבה כמו משה
 ואהרן שאין להו תקנה לפסולי מחמת מעשה כגון גזלן ואוכלי דב' האסור ויש להם תקנה
 ע"י חזרה או תשובה והא אמרינן בקידושין האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ
 שאני נדיק אפי' היה רשע גמור הרי זו מקודש' חיישי' שמא הרהר תשובה בלבו והדב' הזה
 צ"ע גדול במרדכי פרק קמא דגיטין וע"ש וכל שכן אילו האנוסים שתחלתן באונס וכל
 השתדלותן לחזור לדתנו ור' שמואל ב"ח הכהן כו' וגם מה"ר"ם לעיל לא דבר ולא הקיל
 אלא בפסולי עדות בטפס' ובאותה תשובה שרמותי לעיל המ"ג שהתיר מה"ר"ם בלא גט
 האשה שנתקדשה לפני שני עדים שהיו ראשון בשני יש שכמה גדולים חלקו עליו וכתבו
 שאין להתירה בלא גט ואחר מהם היה הרב משפ"רא שהיה רבו של מה"ר"ם ואחרי שיש
 שחולקים עליו והעירובו גם אף המתקדשת בפסולי עדות דאורוותא ואנו לא ירעין כל
 דעתם אף על פי שלפי תשובתו לא חזרו בו ונחם מכל מקום קשה עלי להכריע לכתחילה
 ובפרט בדבר שיש לו זמן לאו ז' שנים וז"ל מה"ר"ם באותו תשובה אם בעלי כפש אתם לחוש
 לקידושין ראשון אף על פי שאין בהו בית מיחוס תכריחו את הראשון לתן לה גט ואני
 אעשה שתקבלהו אף על פי שאינה נריכה וכמו שכתבתי בשבכר דהיבא דלא בעו גט אין
 להצריכה גט לפסלה לכהונה בחנם • אע"כ נסבב הדרך לכבודכם שתמתין עד הפורים
 מלינשא

מליכס' אס חוכלו לעשות בתוך כך שיגרסנה אבל לענגה עלמיתאס יתן סחף סורת לא
 יש מעונ לכס אחרי שאינה צריכה עכ"ל. וטעם שאין לפוסלה בחנם לכהונה לא שייך
 בדרון דין כי כבר פסולה היא לכהונה ועומדת וגם ענין עלמית אין כמו דפירש. גם
 זה מצאתי במדרכי מעשה בא לפני ר"ג והיו עדיני עדי כותיים כ' פסק האלפס האדירא
 כותי פסול לעדים פסק מר כהן זרק גאון ורכ עמרם גאון במקום שיש רוחק עדים כשירי'
 אס חתם על הגט ישראל כשר והשני שחתם משומד כשר דאיתקשי ויאה להוי ואילו קיד'
 ישראל משומד קידושיו קידושין ה"כ גטו גט וגם יכול לחתום על הגט במקום שאין עדי'
 כראש כחן בעדיו כותים הכא שהכשיר ר' גוהרבה מגממים ברבר ואומ' דרינו כגויגמור
 והאריכו ברבר אבל ארי רואה מעש' בכל יוס שמשומד מוגרס אף על פי שקירש בקדושתו
 ואין מפסק בדבר וגם בתשובות כתוב דמשומד מוגרס את אשתו עכ"ל ומכל הני טעמים
 לא מלאני לבי להקל ולהתירה בלא חליטה ואף על גב דגבי חליטה כתיב אחוה והרי הוא
 כמו ב' חדשים הארכתו מאד בפסק אחד פסקתי על יבמה אח' כשאת ויש לה יבם משומד
 שנסתמד אחר שנסאת לבעלה הראשון והועד על המשומד שמתוכשאת לאחר'. ועתה
 הועד שעדיין הוא חי ועתה שלחת שליח לראו' אס אמת הוא כי כאשר שהו בק'אה ואמ' לי
 ללך לדרך סלג'יק ובקו טט' טיבא ובאותו הפס' הבאתי הטו' א"ה והר' אש והמדרכי ותשוב'
 מהאז' וגם' אזו ושאר תשובות ואין כאן מקומו וגם אין לי שעת הכושר ע"כ קצתני נא' אוה'
 הטרור יורא מינין.

פטיש

יב

החך עמוד הימיני ה"ה ר' גמ' רר פינחס יב' עש'ת וכל אשר לך
 יב'י אחר מי רודף מלך ישראל אחר פרעוש אחד אחר כלב המות
 להסכים עם מכת' להתיר אשה שנכלה לפני יבם משומד שהיה
 משומד בשעת מיתת בעלה ולא בשעת קידושי בעלה ולאחר כמה שנים אח' מיתת הבעל
 התירוה ליבסא כמה תופסו ישיבות על פי עדות שהובא לפנייהם איך שהיבם מת ועל פי
 אותו עדו' ואות' התר' כשאת לאיש הרי הוא' כמו שנתים ועתה בא עדות אחרת איך שהיב'
 הו' חי ועדיין הוא משומד ודעת'ת' להתירה מכל מקום אף על פי שעדיין הוא חי ברעת
 ר"ח כמו שהבאת מן המר'רכי ומתשובת מה'רם ומן הסאז' ואף לרעת החולקין על ר"ח:
 מורים בכה'ג דאינה צריכה לא חליטה ולא יבום כיון דבהיתר כשא' על פי גדולי הדור אין
 להנטיאה מבעלה בדעיבד ובהא כל אפי' שוין זהו שורש כוונת מכת' ועל זה בקשתני לעיין
 על הדרוש ולהסכים ואני בעד ולא אדע מכל מקום לא הבתמר ומשום תקנת העיגון
 אחוה רעתי הקלושה גם אני לרווח' דמילתא ולא פשו' חד גברא ואימי' לרעתי דעת' ארובי
 ציך ביאור כי אס כאשר שדעת החולקין על ר"ח ואוסרין רעתם משום דסבירא להו
 קידושין הראשונים מפילים מדאורויתא אס כן אין חילוק בין נישאת על ידי גדולים
 או לא או בין דיעבד לבתחילה כטעמא דנישאת על ידי גדולים אין סבירא שיועיל אלא
 לעניין דלא קסמינ' לה על שנסאת לשוק וכן טעם דדיעבד ולבתחילה במקום איסור ק
 דאורויתא אינו מועיל ולכן אי אמ' נישואין הראשונים מפילין מדאורויתא אס כן זה שהר'
 ישראל כשר בשעת קידושין ואחר כך נסתמד ואחר כך מת בעלה יש לה זיקה דאורויתא

שאלות ותשובות

ואין לה היתר בלא חליטה מטעם דיעבר או מטעם דהותרה לינשא על ידי גדולי על
כן הסכמתי להאריך ולהעתיק התשובה מן האלף בן שאר דעות שמצאתי לאיסור ולהיתר
ואשא ואחן עליהן כפי מיעוט סכלי כיד ה' הטובה עלי ואל האלף שומרתים שפלה לפני
משומד כתב בתשובת הגאונים שומרתים שפלה לפני משומד לא משתריא לעלמא עד
דחליץ ליה דהא אף על גב דאשתמד בקדושת' קאי וקיימא לן דאי מקדש בתי ישראל תופסי'
בה קידושין והכי אמר מר רבנחשון גאון בר ישראל דקדיש אשה והוה ליה אח משומד
בשעת קידושין ומת ההוא בר ישראל אשתו פטורה מן החליטה ומן הייבום כיון דקדיש
שמדותיה דאח לקידושין מאי טעמא משום דנישואין הראשונים מפילין את האשה לפני
יבם לחלוץ או ליבם וכן הילכתא וכן מצאתי בספר בשר על גבי גתלים יבמה שפלה לפני
משומד זקוקה ליבם ואית עליה זיקה דאורייתא מיהא ליבמה יבם משומד אסורה ולא
משתריא לעלמא עד דחלטה מן ההוא יבם משומד מאי טעמא דמן דאי קדשה לבעלה
חלה עליה זיקה דאמרי' נישואין הראשונים מפילין אבל ודאי כדכנסה בעל ההו' יבם היה
משומד קודם לכן לא צריכה חליטה מיניה עכ"ל עוד מצאתי תשובת רבותינו שכתב יודי
כי נפלא בעיניך מן היבמה שהתרו חס ושלום שעקמנו את הדרך ושברינו מליבנו אלא
שמוהדין אנו להנהיב את בני עמינו לאסור ולהתיר במטה מפי זקנים שנאמר ועשית
הישר והטוב על פי התורה אשר יגדלוך וכשכח מעשה ליריבו חקרנו ודרשנו להעמיד
הלכה על בירורה ומצאנו דתליא באשלי דרבי שכבר נשאלה השאלה לפני הושיע דמת'
מחסיא והשיבו עליה בעינין הוה יבמה שפלה לפני יבם משומד זקוקה ליבם ואי עליה
זיק' דאורייתא מיהו דווקא אי קדשה בעל אבתי יבם בקדושת' הו' קאי זקוק ליה דקאמר
נישואין הראשונים מפילין אבל ודאי כי נסכה בעל ההוא יבם משומד הוה קודם לכן לא
צריכה חליטה זו היא התשובה שמצאו בה מן הגאונים אף על גב שלא הרבו בדאיות ירענו
שתשובתה נכונה והגונה וכדוי' הם לסמוך עליהם שמהם תורה יוצאה לישראל ואף אנו
דאינו לקיים בעצמינו ושמעחם ויוסיף לקח ומה יש להקשות בה אי משום הה' דאמרי'
גבי גר דאי הדר ביה וקדיש ישראל משומד קרינא וקידושין קידושין משום דהוא עבד
מעשה דאף על גב דפריש מן הטיבר וקסבר שהוא כגוי מקרא טוח עליו כמו שכ' העלה
על רוחם היו לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגוים אלמא אי מקדש בתי ישראל הרי
הוא כשרא' וצריכה ג' מיניה וכן אם מקדש בן ישראל אשה ויש לו אח ישראל ונשתמד כיון
דבשעת קידושין הוה ליה ישראל אמרי' דזקוקה ליה דכל המקדש ארעתא דרבנן מקדש
ואם הו' מתרמי מילתא תתקיים מצוה כדכתיבה ולהכי אמרי' נישואין הראשונים מפילין
אבל אם בשעת קידושין אותו יבם משומד היה מי איכא למימר ארעתא דרבנן מקדש'
וקיימי רבנן ומתקני מילתא דאתי בה לדי תקלה ותורה שכתבה כי ישבו אחים יחדיו
ומת אחד מהם ונאמר יבמה יבא עליה מי קאמר אפילו הוא משומד יבא עליה והא כתיב
דרכיה דרכי כועם אלא מקי' ויבמת אחים להדדיומה אחד מהם ביהדות אף יבמה יבא
עליה ביהדות וכו' לא יבא ולא תפטר מידי ההוה אמשומד שקידש התם הוא דבירים
ואיסור כרת אבל הכא דמאילת ואיסור לאו לא דאיכא למיקש לעיגון ואם נפשך לומר

הרי כבר שכינו מי שיש לו אח מכל מקום וזקק את אשת אחיו לייבום ואחיו לכל דבר
 ומפרשים אותה לומר מכל מקום אפילו משומד וכי אפשר לומר כן ודבנן מזרעיהם בגמ'
 מכל מקום לאיתויי ממזר ואבו כפרש במשומד ועוד דקתני מי שיש לו אח מכל מקו ליתני
 מי שיש לו אח כל עיקר אלא מאי מכל מקום שכולד בין מאיסור בין מהיתר והוא דקאזי
 בקדושת' מאי מדקתני אחיו לכל דבר ואמ' למאי הילכתא לורשו וליטמא לו ואז
 כמשומד מאי יורשו ומי מטמא לו כלל לאו כמשומד קמייירי ומילתא דמשומד לא פסיק ל'
 דאיכא אף משומד דזקק את אחיו לייבום כדאפרשי רבנן דמיתבת דקדש' אחיו כשה'
 אכתי ישראל דהנהו כישואין הראשונים מפילין ואיכא אח משומד דאינו זקק את אחיו
 לייבום כי כשתמד מקמיה כישואי דאח ואיסורא דיבמה קליש ל' וקידושין משומד כדריס
 ליכא הכא ולתקנת עגנות חיישינן מאי אמרת דילמא הדר ביה וקא רמזא עלה מצנת
 ייבום כיון דכישואין הראשונים לא הפילו ומיתה נמי לא הפילה דאכתי משומד הוה אי
 הדר ביה בתר הכי לא משגיחין דהא אמר רביהודה אמר רב כל יבמה שאין אחי קורא
 בה בשעת נפילה יבמה יכא עליה הרי הוא באשת אח שיש לו בניס ואיסורה ואיכא ר'א
 הוצרכו לסהודי על תשובת הגאונים שכדריי הוא לסמוך עליה כתבנו לדירוינו לפי מיעוט
 דעתנו סמך וראייה ולכא לאותוי כלל מיכה והמקו' בה יאיר עינינו כדדדתי' ממה שכתב
 בזו התשוב' כיון דכישואין הראשונים לא הפילו ומית' נמי לא הפילה דאכתי משומד הוי אי
 הדר ביה בתר הכי לא משגיחין משמע אבל אם היה משומד בשעת כישואי אחיו וחזר
 בתשובה ואח' מת אחיו והיו שכייהם ברת ישראל בשעת מיתה אז זקק את אחיו לחליטה
 ולייבום אף על פי שהיה משומד בשעת כישואי אחיו וכן כדאמ' בעיני אבי המחבר ראובן
 ושמעון אחים וכשתמד ראובן וכשא שמעון אשה בשעת שמדות' של ראובן ואח' כך חזר
 ראובן בתשובה ומת שמעון והואיל ובשעת מיתה שמעון כבר היה ראובן מחזיק בתשובה
 הרי היית' להם ישיבה אחת ביהדות וזקק את אשת שמעון לחליטה ולייבום שהרי קיימ'
 לן מיתה מפלת והוה ליה האי ראובן שחזר בתשובה כאלו כולד לאח' כישואי שמעון דאמ'
 פ' דאחין ולרבה הכיחא אי סבר ליה כרב אשי זו היא למעט' מת בלא גרש פירו' ולרבה
 דאומר מיתה מפלת ומסקנא על כרחך כרב אשי סבירא ליה ופירש ר"ח דהלכתא כרבא
 וכרב אשי וכיון דהילכתא דמיתה מפלת מעתה אפילו היה משומד בשעת כישואי אחיו
 הואיל והיה יהודי בעל תשובה בשעת מיתה אחיו הרי מיתה מפלת וחולץ או מייבם
 ואפשר שגם רכחשון באון וספר כשר על גבי גחלים סוברים כן שהרי לא ראינו מפרש
 בר בריהם שאף על פי שחזר בתשובה קודם מיתה אחיו שאף על פי כן יבמתו יבמה בלא
 חליטה אלא שכתבו שהכישואין הראשונים מפילין ולפר' שפסק מיתה מפלת אשי' היה
 יהודי בשעת כישואי אחיו אם היה משומד בשעת מיתה אחיו אינו לא חולץ ולא מייבם
 שהרי מית' מפלת ובשעת מית' לא היה יהודי עכ"ל האז' וז' המרדכי שלי וכן מנאתי אות
 שאות במרדכי אחרים גר' כפרק הבגול קמא אלא מעתה יבמה שכללה לפני מוכה שחן
 תיפוק בלא חליטה מנאתי כתוב בתשובת הגאונים יבמה שכללה לפני משומד דפטורה מן
 החליטה ומן הייבום היכא דליכא יבם אחר אלא הוא ולא הכיאו שום דאוייה לרבניהם

שאלות ותשובות

וכתב רש"י בתשובה אחת דלא סמיכין עליה כלל כי אף על פי מחטא ישראל הוא
 לכל דבר ואם קדש קידושין וחולץ ולא מייב' וכראה למ"מ להביא ראיה לדברי
 הגאונים מדפרי בפרק הגזול קמא אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מוכ' שחי' תפוק בלא
 חליצה דארעתא דהכי לא קידשה נפשה מעיקרא ומשני מינח ניחא לה דטב למיתב טן
 לו מלמיתב ארמלו אכ' לגבי משומר דליכ' למימר הכי דאנן סהדי דלא ניחא לה להתייבס
 לו כי ועבירכ' על דת לבא בגנות וכל זמן שהיא בידה אנו סהדי דלא ניח' לה ואם כן נפקא
 אף בלא חליצה אם אין עס יבם אלא הוא וכתב הר"מ אף על פי שהבאתי ראיה לדברי
 הגאונים לא מלאמי לבי לעבור על דברי רש"י כאשר בא לירי מעשה מזה י' ומצאתי כתוב
 בשם הר"ר אברהם הגדול על יבמה שנפלה לפני משומר וז' לתומא הוא איבעי חליצה
 ממנו הלא במקום ערוה הוא וקכאי' פגעו בו כי גם הנכעלת לגוי קנאים פוגעים בה'
 ושאלו למורי הר"מ על יבמה שהיו לה ב' יבמין הגדול משומר והקטן הלך למדינת הים
 אם המשומר יכול לחלוץ מפני תיקון העיגון והשיב שלא לעשות מפני שיש לה יבם ישראל
 ואולינן הכא לחומרא והכא לחומרא עכ"ל המדרש יז"ל התשובה בסדר נשי' יבמה שנפלה
 לפני יבם משומר צריכה חליצה ואין לנו חילוק להתיר בין שקדשה הבעל ואח"כ נשתמד
 בין שנשתמד לפני הקדושין שהמשומר הרי הוא כישראל לכל דבריו שנאמר חטא ישראל
 אף על פי שחטא ישראל הוא ואין לנו לחלקו מדת ישראל אלא שאינו כאמן באוסרין הואיל
 ונחמד עליה' ויין נסך הואיל ונחמד לע"א אבל קידושין קידוש' וגטו וחליצתו חליצ'
 כללו של דבר הרי הוא כישראל חשוד והתשובה שנמצאת בתשובת הגאונים שאם נשתמד
 בשעה שקדשה אינה צריכה חליצה דארעתא דהכי לא קדשה עצמה אין לסמוך על זה
 ודבריהם סותרין זה את זה שאם ויקתו זיקה וחליצתו חליצה לאח' שנשתמד מה לי קדשה
 קודם לכן ומה לי קדשה אחרי כן הרי הוא מוחזק כישראל להיות חליצתו חליצה' ואם
 בשמדותו נחשב כגוי גמור היאך הוא שתיחא חליצתו חליצה עכ"א אין לה תקנה לא בחליצה
 וצ"ל ישראל יאיר עינינו במאור תורתו שלמה ברבי יצחק ע"כ תשובת רש"י ומ' רבי מאיר
 זצ"ל הביא ראיה לדברי הגאונים דהיכא דליכא יבם אחר אלא המשומר פטורה מן החליצה
 מדפרי"ס פ' הגזול קמא אלא מעתה יבמה שנפלה לפני יבם מוכה שחי' תפוק בלא חליצה
 דארעתא דהכי לא קדשה נפשה מעיקרא ומשני דניחא לה דטב למיתב טן דו' כו' אם כן
 לגבי משומר דליכא למימ' הכי דאנן סהדי דלא ניחא לה להתייבס לו כי ועבירכה על דת
 אדעתא דהכי לא קדשה נפשה מעיקרא היכי דמשומר היה בשעה שנתקדשה לאחיו
 דאסקא ארעתא והוה ליה כאלו התיב' על מנת שלא תתייבס לו עכ"ל מ"ו רבינו זצ"ל
 בחידושיו פרק הגזול קמא עכ"ל במימוני' ז"ל הטור אכן העור כתברכ שרידא גזון
 נפלה לפני משומר כגון שהורתו ולירתו בקדושה זקוקה לייבוס ומתעגגא עד דחליץ לה
 ורב יהודאי גזון כתב אי כדנככה בעלה הוי יבם משומר לא בעי חליצה מנייה ואם היה
 הבעל משומר ויטבה תחתיו ומת בשמדותו בלא בניס אין צריכה ייבוס דהא לאו אחין
 הוא ואין זקוק לה חליצה עכ"ל ולא ידענא למה לא תהיה אשת משומר זקוקה ליבם וגם
 מה חילוק יש בין אם היה יבם משומר כשנשאת או לא עכ"ל הטור אה"י ב"כאן ש"ף

תשובה המתחלת כתב אף ולא מצאתיה • ומעתה אחתיל ואמר מה שהתחיל
וכתב הר"י אף כתוב בתשובת הגאונים שומרת יבס שנפלה לפני משומד לא משתרי לעלמא
עד דחליץ ליה דהא אע"ג דמשתמר בקדושתו קאי וק"ל דאי מקדש בת ישראל תופסין
בה קידושין עכ"ל • אפשר שכיון ורוב' לומר תשובת רש"י או דעת רב שרירא גאון שהביא
הטור אה' כדלעיל אף על גב שרב שרירא תלה טעמו בהורתו ולידתו בקדושה לכך זקוק'
ליויבס והתשובה מהגאונים כתבה דהא אף על גב דמשתמר בקדושתו קאי וק"ל דאי
מקדש בת ישראל תופסין בה קידושין אלמא בתפיסת קידושין תליא מילתא ולא בהורתו
ולידתו בקדושה וראייה שר"י אף כתב קודם התשובה הכל בסמוך לה לעיל מינה
ממש בדיו גוי שקודש בזמן הזה וזל אמר רבי יהודה אמר רב אסי גוי שקודש בזמן הזה
חוששין לקידושו כו' עד כי אמרית' קמיה דשמואל אמר לא זזו משם עד שעשאו גוים
גמורים כו' עד ועד כאן לא פליגי אלא בדוכתין דקביעי אבל בדוכתין דלא קביעי לכ"ע
אין חוששין לקידושי גוים ופליגי בדוכתא קביעי פר"ח ליתא להא דרב אסי מיהו ישראל
משומד שקודש קידושו קידושין כדתיבא ס"פ החולץ גבי גר טבל ועלה הרי הוא כשאר
לכל דבריו ואמר' למאי כ"מ דאי הדר ביה ומקדש בתיש' משום' הוא וקידושין קידושין
הא למדת דישאל משומד שקודש קידושין וקידושין וקידושין וקידושין וקידושין וקידושין
מכל מקום איכא למימר דלא פליגי על רב שרירא גאון אלא תרי טעמים קאמרינן חדא
בקדושתו קאי דהא הורתו ולידתו בקדושה והיינו הויה דרב שרירא גאון • ועוד דק"ל
דאי מקדש בתישראל תופסין בה קידושין כרש"י ומה שכתב רב נחשון גאון דקידושין
הראשונים מפילין וכתב וכן הילכתא וכתב עוד וכן מצאתי בספר בשר על גבי גחלים אבל
לא כתב וכן הילכתא אע"ג דכתב דיש עליה זיקה דאורייתא היינו למ"ד קידושין הראשונים'
מפילין אבל איהו סבר בשר על גבי גחלי לא סביר ליה הכי אלא מדרבנן וסבור כיון דאיהו'
מ"ד דסבורא ליה דאורייתא יש לנו להחמיר מדרבנן וכן רב נחשון שכתב וכן הילכתא אינו
ר"ל על הזיקה אלא על הדיון • או רונה לומר מדרבנן או מספקא להו אי הלכתא כמ"ד
קידושין הראשונים מפילין או כמ"ד מיתה מפלת כמו שאמר' איהו אכן לא פירשו בדבריה'
אם חזר המשומד קודם מיתתו הבעל בתשובה כמו שכתב ר"י אף לקמן ותשובה מרבתינו
שהשיבו שמוזכרין להנהיג בני הדור לאסור ולהיתר במנוה מפי זקנים כו' ודרשו וחקרו
ומצאו דתלוי' באשלו רב רבי כו' דהיינו לדעת רב שרירא גאון ורש"י והסכימו גרסא והורו
הלכה למעשה לקולא ולא לחומרא והיינו כשהוא משומד בשעת קידושין וכתב ואף אנו
ראינו לקיים בעצמינו יש מעחס ויוסף לקח ומה יש להקשוב' בה אי משום דאמ' גבי גר
דאי הדר ביה וקדיש ישראל משומד קרינא וקידושין קידושין כו' היינו ממש הסתירה
שהק' רש"י כדאיתא במדרכי וז"ל כי אע"פ שיחטא ישראל הו' לכל דבריו ואם קיד' קידושין
קידושין הלא תירצו הגאונים וז"ל משום דהוא עביר מעשה דאע"ג דפרו' מן הצבור וכסבר
שהוא כגוי מקרא צווח עליו כו' ר"ל דקידושין שהמשומד עושה בידי חמורי מוסיקה
דאיתא ממילא ועוד כתבו טעמים אחרים באופן מספיק שהקושיא שהק' רש"י מתורבת
וליתא לקושייתו כלל ע"ד שחיתוס וסיוס תשובתם ואע"פ שלא הוצרכו לסהודי על תשוב'

שאלות ותשובות

הגאונים שכריו הוא לסמוך עליהן כתבנו לדידינו לפי מיעוט דעתנו סמך וראוי וליכא
לאוזויו כלל מינה עכל הרי לפנינו אף על פי שלא ידעו ולא שמעו טעם הגאונים שהתירו
מכל מקום סמכו על טעמים שברו מעצמם להתיר עד שכתבו ואין לאוזויו מינה כלל
ואיכא למימר אילו שמע רש"י תירוצם על קתורתו וקושייתו וטעמים היו גופיה הדר ביה
וכל שכן מה"רם שהיה סומך על ראייתו והיה גם כן מתיר כשכא מועשה לידו כי לא על
חינם כתב המרדכי על תשובת הגאונים ולא הביאו שום ראיה לדבריהם עכ"ל משמ' אילו
הביאו ראיה וטעם לדבריהם לא היה כותב מה"רם לא מלאני לבי לעבור על דברי רש"י
אלא היה מתיר בדברי הגאונים כי כריו הם לסמוך עליהם אם נתמו טעם לדבריה ודומה
לזה איתא בפרק יש נוטלין אמר ליה רבא לרב פפא ולרב הונא בר' רבב יהושע כי אתא
פסק דינא קמייכו וחזיתו ביה פירכא לא תקרעו עד דתיתון לגבאי אי אית ביה טעמא
אמינא לכו ואי לא הדרכא בו לאחר מיתה לא מקרע תקרעו ולא מנמר תגארניה שאין
לריון אלא מה שעניו ראות ושירש רש"כס לא תקרע תקרעוניה לבטל דברי דאי הוה
אנא כו' ושמא גם אתם היום ולמחר תמצאו תירון לפירכא דירכו כו' וע"ש אלמא כשיש
קש' על פסק דין יש לפסוק באופן אחר דאין לו לריון אלא מה שעניו ראות והיום ולמחר
כשימצא תירון על הקש' חו' ורן כפסק הראשון וכן כדון רידן כיון שמצאו תירון על
סניירות רש"י יש לנו לריון כפס' הראשון ואי' לו לריון אלא מה שעניו ראות שפסקו הלכה
למעשה נגד רש"י מקרא ומסברא יומה שכתב אחר כך וזל ממה שכתב בו התשובה כיון
דנישואין הראשונים לא הפילו ומיתה נמי לא הפילה ראכתו משומר הו' אי הדר בתר הכי
לא משגיחין משמע כו' עד וכן כראה בעיני אני המחבר כו' ע"ד וזוקק את אשת שמעון
לחליצה ולייבוס שהרי קיימא לן מיתה מפלת כו' ואכי המחבר הוא רבי יצחק אור זרוע
ולשון זה כתב כמה פעמים בחיבורו בא"ז ובכתב וזוקק אשת שמעון לחליצה ולייבוס וכותן
טעם לדבריו דק' ל' דמיתה מפלת וייבוס על כרח' קולא היא ואפילו הכי מתיר אפי' לייבוס
משום דסבירא ליה ופשיטא ליה דמיתה לחודה מפלת ולא כדעת הגאונים דתלו במיתה
וקידושין והיינו משום דמספקא להו או משום חומרא בעלמא אלא ודאי ר' אף ס' לכפר' ח'
ופוסק כותיה אפילו לכתחילה וכן משמע בתשובה לעיל ואם כן כנשמך לאחר קידושין
ומת אחיו בשמרותו כדון רידן אינה זקוק' לייבוס לגמרי אלא מותרת לעלמא בלא חליצה
משום דמית' לחודה מפלת וכן משמע בתשובה לעיל וזל ולפ"ח אפילו היה יהודי בשעת
נישואין לא חלנה משום דסבירא ליה מיתה לחודה מפלת וקיימא לן כר' עכ"ל אף עכ"ל
ועיקר חילוקין אס' קידושין הראשונים מפלים או מית' מפלת היא כיבמו כפ' כ' ש' אמתי'
המגרש את האשה והחזירה מותרת לייבוס ורבי אלעזר אום' וכן המגרש את היתומ' והחזיר'
מותרת לייבוס ורבי אלעזר אומר קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה הרי זו יתומה כחיי האב
והחזירה אסורה לייבוס אמר איפא מאי טעמא דרבי אלעזר הואיל ועמדה עליו שעה אחת
באיסור' אמרו ליה רבנן לאיפא א"ה חליצה נמי לא תיבעי וכת' כ' והתביא משום ר' אליעזר
אומר חוללת אלא אמר איפא טעמא דרבי אלעזר לא ידענא אביו אמר היינו טעמ' דרבי
אלעזר מספקא ליה אי מיתה מפלת אי נישואין הראשונים מפליין אי מיתה מפלת והא

אין פירוש
אלהים ואלוהים

דמיוא קמיה ליבוט או נישואים הראשונים מפילין והא עמדה לפניו שעה אחת באיסור
דבא אומר לעולם פשיטא ליה לרבי אלעזר דמיתה מפלת ומיהו הכל בקיאין בגורושי ואין
הכל בקיאין בחזרה אדרבה חזרה כיון דיתבה תותיה אית ליה קלא מי לא עסיק' דאחדר'
בלילא ומית רב אשי אמר היינו טעמא דרבי אלעזר דגזר הכך משום יתומה בחיי האב
הכי נמי מסתברא תניא כותיה רב אשי כו' ור' ב' הביא זאת לראיה לר' ח' בקיט' כדאיתא
לעיל בתשובה וכל דרעתו כיון דלא בחיי מספקא ליה לרבי אלעזר אי מיתה מפלת או קה"מ
ולרבנן פשיטא להו דמית מפלת דהא ס' ל' דמותת ליבס והילכתא כחכ מים כאשר פסקו
רב אלפס והר"אש ורבא ס' ל' דלכ"ע מית מפלת והיינו מיתה לחודה דאי קידוש' הראשונים
נמי מפילין אין סבר' לומר דחכמים היו מתירין אותה ליבס כיון שנאסרה עליו שעה אחת
ואף על גב דרב אשי שהוא בתרא לא הזכיר בתירונו איהו היא מפלת איבא למימר דאינו
חולק וכן משמע פיר' רש"י רפ"ט במשנה מותרת ליבס ולא אמרינן נישואין הראשונים
מפילין וכמה לפני יבס והרי באסרו עליו אותן נישואין בשעה שגרשה אחיו והיו עליו
גרושת אחיו ורבי אלעזר אומר מפרש טעמיה בגמרא כו' הרישפיר לכ"ע דטעם חכמים
שמתירין אותה ליבס משו"ד מ"א ורבותינו הגאונים דסבירא להו לעיל דקה"מ איכ' למימר
דסבירא להו כההוא דסבר קה"מ דפרק קמא בפלוגתא דרבי ירמיה ורבא ומיית לה נמי
בפ"ד אחין אבל דוחק לומר דפליגי אשיטת דפרק ב"ש דהא על כרח' רבנן דרבי אלעזר ס' ל'
דמית מפלת כרפי' מדתירו אותה ליבס וכדפירש רש"י ורב אלפס והרא"ש פסקי כוותיהו
לכך איבא למימר מספקא להו לנאונים אי קה"מ או מית מפלת ולכך תלו בקידוש' ובמית'
כדפי' לעיל אום' ל' דודאי מית מפלת אלא מדרבנן החמירו לחוש כמ"ד קה"מ' מה שכתב
ו'ל ומילתא דמשומד מיתתא דלא פסיקה דאיבא אף משומד דזונק אף אשת אחיו ליבוס
כדפירש רבנן דמתבת דקידשה אחיו כשהוא אבתי ישראל דהכחו קידושין הראשונים
מפילין היינו מדרבנן משום שומרא כיון דאיבא מ' ד' רס' ל' דאווריתא וכיחא טפי לומר כך
מדחילקו בין איסור לאו לאיסור כרת כרפי' ואם כן בין דרך חומר' דמדרבנן הוא אם כן
בגרון דין' אף על גב דישאל ל' היה בשעת נישואין כל הדיעות מודים כיון שכבר נישאת
ועל פי ת"ח שמתירת לבגלה ולא תנא מהתירה הראשון כאשר פסק מעלת כת"ג ראיה
גדולה יש ממה שכתב המרדכי מרבי אברהם הגדול שכתב ותומא הוא איבעי חליטה
ממנו והיינו או משום עיגון שצריכה להמתין עד שיחלוץ וגם שלשה חדשים אחר כך או
משום דרב יוסף דאמר לא ישפך אדם מי טרו וואחרים גריכין לו ר'ל שלא לפסול אשה
לכהונה בחליטה אם איפשר באופן אחר ואף כי יש לדחות דמירי במשומ' בשע' נישואין
ומיתה קבת דוחק הוא כיון דמשומד סתמא קאמר ותולה טעמו הלא במקום ערוה הוא
וקבאין שבעי בו ומה שכתוב בתשובה כסדר נשים יש דברים בגו דברים תמוהין שרש'
בעמנו כתב שנתנו טעם לדבריהם דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה ואם כן הוה כאלו
התביתה שעל מנת כן תקדשה לו ע"מ שלא להתייבס לו כמה שכתב מהר"ם נמ' שאי' כאן
זיקה אם כן מה כתב רש"י שדבריהם סותרים הא"ז הלא לטעמם אין כאן זיקה ועוד כיון
שנשתמד כתבגלה האחות עזיקה דכתיב כי ישבו אחים יחדיו כדמשמע בתשוב' הגאונים

שאלות ותשובות

לעיל ובדבריו רבינו טוביה לעיל בתשובה והביא ראיה מן הס"ג והסוף לכתוב ולפסק
דקידושי משומר דרבנן ומסכים לדעת ר"ח ועוד דכמרדכי כתוב שלא נתנו שום טעם
ואס"כ למה נכיה תלמוד ערוך דהיינו ר"ח והגאונים שהסכימו עמו ומחזיקין פירושו
ומחשיבין לו בראיות סיוע שיש בו ממש ונחזיק בתשובת שיש בהן תמוהות ופרכות *
וכל שכן דאיכא למימר על המחמירי' לו עלה על לבס מה שכתבו האחרוני' הו' הדרי בהו'
זכ"ש וק"ו כיון דאיכא למימר מה שהחמירו חומרא בעלמא הוא מדרבנא א"כ בגדן דידן
שכתב בשאת ע"פ חכמים כאשר כתב מר בכה"ג כולם מודים דלא תנא ומדלא הביא בעל
התשובות גם דברי מהר"ם שכתב אעפ"י שהבאתי ראיה לדברי הגאונים לא מלאני לבי
לעבור על דברי רש"י ש"מ שדעתו להקל דמסתמא כל דברי מהר"ם היו ידועים אלנו שהרי
מהר"ם רבו מובהק היה ומה שכתב בעל הטור א"ה מרב שרירא גאון הבאתי לעיל * ומה
שכתב עליו ולא ידענא מה חילוק יש בין אם היה יבס משומר כשנשאת או לא * הרבה
חילוקין יש ברעיל ונוכל לומר דס"ל כפ"ר דמיתה לבדה מפלת ואס"כ אין חילוק ולכך
כתב לא ידענא חילוק כו' * ומ"ש רב יהודאי גאון אי כנסנא בעלה היה היבס משומר
לא בעי חליצה נוכל לומר כדו להשוות הדיעות דסבירא ליה כר"ח אלא דס"ל אפילו חוזר
בתשובה קוד' מיתה הבעל דהו' אחיו בשעמית אפ"י הכי לא בעיא חליצה כיון דבשעמית קידושין
היה משומר על דעת כן לא קדשה כפשה וה"ה אם לא היה משומר בשעמית קידושין וכשתמא
אחר כך לא בעיא חליצה אם לא חוזר בתשובה קודם מיתה אחיו ולא אחיו הוא בשעמית
ומיתה מפלת * ומ"ש ואם היה הבעל משומר וישבה תחתיו ומת בשמדתו בלא בני' איכה
צריכה ייבום דהא לאו אחיו הוא ואין זקוק לה חליצה איכא נמי למימר דכל שכן אם היבס
משומר אפילו אם נשתמא אחר הקידושין דהא ע"כ לישנא ואם היה הבעל משומר כו'
משמע שהיה ישראל כשר בשעת קידושין מדלא קאמר ישראל משומר שקידש ומת בלא
בנים ואס"כ יש לרן ק"ו ומה זה הבעל שקידש בידים קידושי דאורייתא אפילו הכי אתא
לישנא דאחים כי ישבו אחים יחדיו ומפקה מירי זיקה ולא בעיא חליצה * זיקה דיבס
דאיתא ממילא ואין בה אלא לאו ק"ו דאיתא לישנא דאחים ומפקה מירי זיקה ולא בעיא
חליצה * ומ"ש עליו הטור ולא ידענא למה לא תהיה אשת משומר וזקוקה ליבס היינו משום
דס"ל דמה שהוא משומר לא מפקה ליה מתורת אחין אבל מכל מקום נוכל לומר דס"ל
כפ"ר דמיתה מפלת ולא בעיא חליצה ובתשובה המתחלת כתב אז כו' כתב בהדיא וקיימ' לן
כו' ח"ג שם כתב ור"ב הביא ראיה לדברי ר"ח מרתנן פב"ש כו' * ומה שהקש"ב ר"ב ממזור
כו' ככר חירטו בתשובת הגאונים דמשומר גרע מכולם ומביאין ראיה מס' פב"ד וממו' אמר
שסכימו שם מי שיש לו אח מ"מ ולא קאמ' מי שיש לו אח כל עיקר וע"ש גם ר"ט הבי' ראיה מן
הס' מגרבי משומר נתבטל האחות מש"כ במזור * גם קידושין תוספ' מדאוריית' במזור
למאן דאית ליה קידושין תוספ' בחיובי לאוין מה שאין כן במשומר לרבינו טוביה שכתב
דקידושי משומר חומרא בעלמא הוא דמשמע שאינו אלא מדרבנן וכן משמע מדברי ר"י
אז ומדברי בנו רבינו חיים שיסד הסא"ז כאשר כתב ר"י אז לעיל וז"ל מיהו ישראל משומר
שקידש קידושי קידושיו כו' ולשון ומיהו משמע שר"ל אף על גב דגוי שקידש בזמן הזה

אין חוששין לקידושין אפילו במקום דשכיחי עשרת השבט' מיהו כישראל משומר חוששין
לקידושין והיינו השאף בעלמא וכן משמע מלשון כו סכת' ול' גוי שקידש בזמן הזה אין
חוששין לקידושין אבל ישראל משומר שקידש חוששין לקידושין ועל' והיינו השאף בעלמא
כדעת רב' טוביה בהיא קידושין הריו את מקודשת לי ע"מ שאבי דריק גזור חיישינן
שמהרה תשובה בלבו דפירוש חומרא בעלמא לרבינו טוביה והנה מה סכת' בסא"ל
ולפ"ח אפילו היה יהודי בשעת נישואי אחיו אם היה משומר בשעת מיתת אחיו אינו לא
חולץ ולא מייבם כתוב בסא"ל שלי מבחון מכתובת למדן כתיבה ישנה ישנה וז' וצ"ע
כדברי הרמ"ם בס' שכתב מי שיט' לו אח מכל מקום זוקק אשתו לייבום ואפילו עובד ע"ז ושמה
יש להלק בין עובד ע"ז למשומר גמור והיינו כר"ט ואוכח מדבריו דמשומדין בזמן הזה אף
על גב שדנין אותן דהו' משומדי לתיאבון מכל מקום גריעו טפי ממשומר להכעיס לדבר
אחד כיון דסוף סוף עובד על כל התור' אף על גב דלתיאבון קא עביד וסיוס דכריו מרבי
טוביה לעיל בתשובה מכל אלה היה נראה להתיר יבמה שפלה לפני משומר כפ"ח למא
דעתו נוטה לדעת ר"ח אם כן דבר פשוט הוא דאיכא למימר דבגדון דיון דכבר נשאת
מורה דרנין כ"ח להתירי' ומ"ש על הראייה ממהר"ם דבאורוסין איירי כדאיתא בתם'
ס' פ' הגזול קמא ואין משם ראייה ליבמה מן הנישואין כו' א"ש להאר"י אם יש תנאי
בנישואין או לא ובאזה עביין מועיל התנאי ובאזה עביין כתבטל בשע' הנישואי שהתנאי
בטל ומכל מקום הקידושין קידושין כדאיתא בתם' כפרק המדיר ולפי שנראה לי שא"י כו
נזרך לברון שלנו קצתי' מסקנא דמילתא אחר שהא"ל פסק דק' ל' כר"ח דהיינו הלכ' למעשה
דאפילו כשתמד אחר הנישואין ומת אחיו אחר כך דלא כענין חליצה ומותרת לוישא כ"ש
בגדון דיון דכבר נשאת וכל שכן כיון דאיכא נמי ר'ת שמביא ראייה לרברי ר"ח - ורבינו
טוביה שנוטה גם כן אחר דעת ר"ח וגם הנאונים אי ס'ל דק"מ רק מדרבנן לחומרא
כמשמע מתוך דכריהם איכא למימר דכריעה אס' כהר כשאת מודו דלא תנא' ואפילו
על רש"י איכא למימר אי שמע טעמים וראיות של אחרוני' הוה הדר ביה וכן רב יהודאי
גאון בעל ה"ג וגם בטור איכא למימר דכולהו ס'ל כפ"ח הכל כפירש' לכן אני מסכים
גם מעל' כ"ת דלא כעיא חליצה ומותרת לבעלה : וכמטו שאל ואשימי שום אדם על מה
שהארכתי ובהרבה מקומות כפלתי הדברים ללא נדוך כי הסיבה היא שהוראה זו דבר
חידוש היא והנוסחאות מן התשובות מוטעות מן הסופרי' ולא הוגהו וגם צ"ע רב עם מה
מה שרבו בה הדיעות ואל דעות' יבלמו משגיאות' ויראינו ושיעות הנכבדות' כה תפילת

המעטור הטורד

למען

אחיו ורעי' כו ארברה כא שלום הכה עתה קרוב ומסוך לפסח
דכ"כ לפרט קטן באו לירי חבילות חבילות מתשובות מרוב אחינו
ורבתינו מארץ אשכנז יכו על דבר המיאון ממר' סולק' דהות
כשואה מקרמת רכא לאהו' ועמיתנו כתר' ה' מהרר דוד נעצר יכו וטלום הושונו כסיגון
א' שהמיאון אינו מיאון אבל כריכה ג' להתירה לוישא לאחר דבור הזה שכתמעטו הלכבו'
והידיעה כענין המיאון בע' ונזומו וגם גזרו עליה שלא תינשא לאחר כי אם בג' או

שאלות ותשובות

תפיים בעלה הרבי'ו ותחזור אליו בקידושין שניים יען וביען כבר נתבטלו קידושה
 הראשונה ע' מיאוכ'יש להם להתגדל בו ולתלו באילן גדול הגאון מה'רר מנחם מרבורק
 ז'ל שאיון וחקר ותיקן שלא למאן בזמן הזה וכל אחד ואחד מהלומדים יכו אחוז חרב להביא
 ראיה לדברי הגאון ז'ל שראוי להחמיר בזמן הזה שלא למאן וכל שכן אם המיאון על ידו
 לימור מאחרים ועל הלימוד כחשד מהרר'ף . והכני רואה שראש המדברים לדון בזה
 הדרוש הוא הרב הגדול הגאון מה'רר יעקב מרגלית ז'ל והוא הטוב דברי הרמ"מ ז'ל .
 גם נתן ברכתו על מהרר'ף לטותא דרבנן ר"ל שמתא עם מיתה שהרי לא הזכיר אצלו לא
 יכו ולא שיחי' כמנהג' עוד בקש הגאון ז'ל למסכימין לדעתו מרוב ענותנותו ז'ל כדי לכתול
 דעת מהרר'ף ברוב ובראותי כוונת הגאון אמרתי אל לבי אף על גב דכבר בטל דעת
 מהרר'ף ברוב כרובה דמינכרא ואפילו לא גור'הר"מ ז'ל שלא למאן ומחדש גור הגאון ז'ל
 שלא למאן והסכימו הלומדים יכו על ידו עם ראיותם ונימוקם שעהם שלא למאן כרי
 היתה העדה הקדושה יכו לסמוך עליהן אפילו שלא על ידי הדחק שלא לפרכס ולסרב
 ולהרהר אחריהם והמהרהר אחריהם כמהרהר אחרי השכינה . ואיסורם אשר אסרו
 במקום עומדים . כל שכן כשיש תקנת וגזירת הר"מ א עמהם ולית דין צריך בשש' אחרי
 ראותי כוונת הגאון ז'ל ורצונו להסכים עמו בכלל וסתמא איתמר דמשמע כל אדם אפילו
 אם בעמזו אינו כראי שהרי כתב בכתב הרביעי שביריעה ז'ל וכל מאן דאית ביה ריח
 תור מושבע ועומד בו על כן באתי ליטול שיבה מכשורה להיות סניף להסכמתו ולהסכמת
 הלומדים יכו ולהביא ראיה על המנהג דמסתברא לכהוג שלא למאן משום גזירה אחרי
 שהוסכם שהר"מ ז'ל גזר לכתול המיאון אף על גב שיש כתב אחד ביריעה המתחיל רובי
 טובות לאלפים ולרבבות כו' משמע שהוא העתק מספר הר"מ ז'ל והזכיר שם שני טעמים
 לגזור אחד דאיתי למיטעי ולומר א'א יונאה בלא גב הטע' השינוי שמיא יעשו המיאון בפני
 עמי הארץ והס איכס בקיאון בזמן המיאון וכשאר דברי התלויין בזה כו' ומה אין ראיה
 לדברינו כי זה הכתב אינו אלא בקשה להסכים שלא למאן כי זה סיומ' של אותו כתב ז'ל
 לכן ארוני ומורי עליך מוטל למחור בו ולגזור שלא תיא' במיאון כי אתגדול דורינו ולדברי
 יסכימו כל בני מדינה ושלום תורתך יגדל נצח כא"נ תלמוד' מנחם בן הר' פנחס טעיל דק
 עכ"ל גם מתוכו מוכח שהמיאון היה על ידי מלמדיו מבית דין אלא על דברי הגאון ז'ל
 ועל ה"ה ר' ג'מה'רר פנחס יכו שכתב ז'ל הא קמן שכתב הר"מ כספרו בב' מקומות שאין
 להתיר מיאון בזמן הזה כחד מקום כתב באריות ובטעמים וכחד מקום בקיטור ובסתם
 שאין להתיר מיאון בזמן הזה עכ"ל גם בזה קא' סמיכא על רביתו לומר שקידושי מר
 סולקא יכו היו בא'סן שצריכה מיאון ולא באתי אלא כוורא ועוד לקרא לאפשושי חד גברא
 ולהביא ראיה שראוי להרחיק המיאון כדברי הר"מ ז'ל ולהסכים לדעת הגדולי המתים
 ז'ל והחיים יכו' ואף אם קלוטות וקלוט הראיות יהיו סניף ונכח לראיות על דרך קרב לגבי
 דהיכא ואדהן יתן ב' עשרה יוסכין מתיחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמה בקירוב
 כשר הגדילו זה ישן בכמותו וזו ישנה בכמותה וקאמר עלה בגמרא וכמה אמר רב אחא
 בר עובי אמר רבאסי תיכוות' תשע שכי' יום אחד תיכוון ק"ב שנים יום א' איכא דאמרי

תינוקות

תינוקות בת' כ' ויום א' תינוק כן' ו' ויום א' וזה כד' שיהא שדים נכונו ושער' נמח כן
 גירס' רש' וכן גורם רב אלפס וכן משמע שהתו' גם כן גורסין כר' אבל הר' אש' משכח
 גירס' זו מהיהא דפרק מי שמתו וע"ש מכל מקום יש לי ראייה כמו שאפר' בעז'ה וז'ל רש'
 תינוקות בת' ט' שנים כדנסי' סיפא דבי איכ' שדים נכונו ושערך נמח הוא דאגרו בה וס'ל
 כמ' ד בת' תשע שנים ויום א' שהביאה כ' שערות סימן הוא מאכל ואילך אבל קוד' לכן שומא
 ותינוק כן' יב' שנים ויום א' קורא ליה הגדיל ולא יס'ן עם אמו עוד בקירוב כשר וזה וזה בין
 ללישנא קמא בין ללישנא בתרא בתינוקות בעינן שדים נכונו בסימני נערות בסימני
 שכרדן דהיינו בחל כדתנן במסכת נידה בחל אילו ימי הנעורים ושערך נמח
 אלא ללישנא קמא אי אייתי מט' שנים שערות הוו סימן גמור וללישנא בתרא
 הוה שומא עד בת' יב' שנה ויום א' עד כאן לשוננו וז'ל התוספות תינוקות בת'
 ט' שנים ותינוק כן' יב' גבול זה לא מנינו כזום מקום אלא לתינוק ט' שנים
 ולתינוקות בת' ג' ע"ל הרי שגורם כמו שגורם רש' ורב אלפס ולא מחקו ולא שבשו
 הגורסא' וכן לגורסא' שלנו ולגירסת הר' אש' אין חולק על רב אחי לפי מה דמסיק
 וזה כד' שיהא שדים נכונו ולדעתיה דהיינו טעמא דשערות למטה ושדים נכונו
 למעלה לכ' סימנין שלמעלה מוכיחין על סימנין שלמטה דסימנין גמורין הן ולא אש'
 שומא כיכהו אפילו מט' שנים ללישנא קמא ודומה לזה אמרי' בפ' ק ריבמות כנים הרי הם
 בסימנין או ערישי מסימנין ולכך פרש' ללישנא קמא אי אייתי מט' שנים שערות הוו
 סימנין גמורין ומרש' הוו סימנין גמורי היינו לענין גדלות ר' דרינה כנערה ועוד
 מרש' שדים נכונו בסימני נערות בסימנין שכרדן דהיינו בחל כדתנן במס' נידה בחל
 אילו ימי הנעורים ואינו מזכיר מה הן סימני בחל אלא מזכיר אילו ימי הנעורים שמע
 מינה דלא בא רש' אלא לומר דרין כנערה יש לה לענין גדלות וסימנין בסימנין גמורין
 הן ולא בחלק בין ענין ישינה לענין גדלות והא' פרש' דס'ל כמ' ד בת' ט' שנים ויום א'
 שהביאה כ' שערות סימן הוא כ' דהא' דמסי' בסיפא וזה כד' שיהא שדים נכונו כנכונו
 גמ' כיון שכולל השתו' לשונות יחד דאי מדברי רב אחי ה'ל כלשנ' קמא והוא שיהא שדים
 כ' וכן כלשון סיני כיון שהוא שתו' לשונות ומי שאמר האי לישנא לא אמר האי לישנא אבל
 רב אחי אש' בלא שדים נכונו ס'ל דסימן הוו והיינו כמ' ד בת' ט' שנים כ' או שמה הסתם
 ספר מפר' דברי רב אחי ולכך פ' מה שפ' ומסתמא כמו שסובר רש' ידהו סימנין גמורין
 מט' שנים לגורסא' רידיה ללישנא קמא ק' ס'ל להר' אש' בת' א' שנים לגורסא' שלו כי בהא
 לא פליג רש' והר' אש' ואפילו את'ל דפליגי כד' הם רש' ורב אלפס לחוש לגורסת' להחמיר
 ולר' בא רס' ל' איכא דאמרי טפל לגבי לישנא קמא אש' כן הלכה בלישנא קמא כדאיתא
 במר' כ' פ' דע' וכן פסק רש' בשל תורה הולבין אחר המחמיר וכן משמע דר' ס'ל גם
 כן דבשל תורה הולבין אחר המחמיר ואש' כן הכא גם כן הלכה בלישנא קמא לר' ואפילו
 רב אחי דפסק בכל מקום כאיכא דאמרי קברא לומר דמורה דבשל תורה ראוי לחוש
 ולהחמיר בלישנא קמא והסימנין שהוזכרו במושגת פרק יוצא דופן לרש' קאי אכמל
 דהיינו סימני בגרות וסימני בחל דהיינו סימני נערות לא הוזכרו ולר' סימני דמתנ'

קאי

שאלות ותשובות

קאי אבוחל דהיינו סימני נערוות וכספר התרומה פוסק כרבי עקיבא דקאמר משיטו
הדרוי דהיינו סימני נגרות לרש"י וכתב בא"ז וזל כתב בספר התרומ' בשם רבי יצחק בר
שמאל ז"ל שאם ירצה יברוק האשה בדרין ואם הטו הדרין גרולה היא דהיינו כפי זה
שפי' דבאתני' בסימני נערוות פלגיו ודלא כפי' רש"י ומיהו לא ידענא מניין לו שהלכה כרבי
עקיבא דאמר באתני' משיטו הדרין דמסתברא דשיערא דרבי יוסי עדיף משיעורא דר'
עקיבא עב"ל. אם כן חלוקין הם אם הלכה כרבי עקיבא או כרבי יוסי ואם כן לרש"י דרבי
יוסי קאי אבגרות וע"כ סימני נערוות למטה הימנו וברורנו אין לנו להכריע הלכה כדברי
מי ואם כן הוא סיימן העליון מנטרף לתחתון שסימן גמור הוא לכ"ע אפילו לבת"ט שנים
ויוס אח' זלמעה כרפי' אם כן אינה יכולה למאן אף לדעת רבנו ברך ס"ה ומטעמיה וכל
שכן דמנטרף עמו גם כן תקנתה ר"מ ז"ל וטעמו ולכן מיואן מר' סולק' אינו מיואן ולא
תיכשא לאיש אחר בלא גט כאשר נבאר עליה ולכל זה אינו מסכים מטעמים שפי' ודעת
מהר"ף בטילה ולא תזכר ולא תפקד ולא תעלה על לב לעולם תכן במסתנידה בא סימן
התחתון עד שלא בא העליון חולנת או מתיבמת בא העליון עד שלא בא התחתון אף על
פי שאי אפשר רבי מאיר אומר לא חולנת ולא מתיבמת וחכמים אומרים או חולנת או
מתיבמת מפני שאמר איפשר לבא לתחתון עד שלא בא העליון אבל אי אפשר לעליון
לבא עד שלא בא התחתון וקאמר בגמ' בשלמא לר' מאיר היינו דכתי' שדים נכונו ושערך
צמח לא לרבנן איפכא מובעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו כידוע ששערך צמח ומקשה עוד
בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב בעשות מצרים דריך למען שרי נעוריק אלל לרבנן איפכא
מובעי ליה ה"ק כיון שכאו דריך כידוע שכאו נעוריק ופרש"י שדים נכונו והדר ושערך
צמח למא' עליון וימיון דקדים בעשות מצרים דריך שהיו מצרים משחקי' בך וממעיבם
דריך למען שרי נעוריק כדי להתנאף ולזנו' בך כשתיהם ראויה לאשה ותבאי לימי נערוות
שרי לשון הטלחה כלומר עדיין היו נערוות נעורך עומדין להשתלח ולנאת אלמא דרין
קדמי משמע דהמיועד גורם החימוד והחימוד גורם לסימני שיבאו ואף על גב דרבנן
מיושבין קרא בעגיון אחר מכל מקום בהך סברא מודי' אם כן קטנה שנתקדשה ונישאת
וכל שכן אם נבעלה רהו כולהו מאן לימ' לן דלא בעי' בדיק' בסימני בחלוש לחוש שמא
גרולה היא כיון דיש לה תקנה בגט דהא דפסקין דהילכתא דתוך הזמן כלפני הזמן
היינו כשלא בא סימן העליון אבל אם בא העליון אפילו בקטנות הויא גרולה מדאורייתא
וא"כ כיון דב"ה נשאת ונבעלה דיש סברא לומר דגדלו סימניה כרפ"ש לחוש לספק'
דאורייתא וצריכה בדיקה כמו לחליצה דצריכה בדיקה לכתילה בקטנות אלל כדבעד
סמכין אריכוו נערוות כדאיתא במר"כ ובהך עובדא לא שייך למימר הכי ואם כן יש
לחוש הכא אם לא ברין כיון דיש תקנה בגט ועוד כראש לומר דלאו מילתא פסוק' היא
ולא ברירה לתום לש' משמעות לשונם דודאי הילכתא דתוך הזמן כלפני הזמן דל' כפרק
ינא דופן דביבור קטנה כל' יב' שנה ממאכת להך לישנא אין להוכיח דתוך הזמן כלפני
הזמן דהא דמאכת היינו דברקו ולא אשכחו או כמו שמעמיד במקנה ללא ברין אבל
היבא דאיבא נערוות מנינו למימר דהו בלאחר זמן ואינה ממאכת ומכל מקום כד' הלכה

דתוך

דתוך זמן כלפני זמן דלמ"ד בלאחר זמן איתותבורב נחמן דאמר נמי לעיל בתנאי דחי
 ליה תלמודא וגם בלישנא קאמר פסיק רבא בהריא דתוך זמן כלפני זמן עב"ל יודקאמרי
 התם ומ"מ נראה דהלכה דתוך זמן כלפני זמן ולא אמרו מ"מ הלכה אלא נראה משמע
 דאיכ' ברור אלא מסתברא לומר והיינו דראוי לחוש לחומרא כלומר לכתחילה וכדון דירן
 חשוב כמו לכתחילה כיון דיש תקנה בגמ' ועוד סברא לומר דר"ל נראה הלכה מסברא
 ולא הלכה פסוקה מדהאריכו בלשונם לבאר ולפרש דללישנא בתרא אין להוכיח דתוך
 הזמן כלפני זמן משו' דאיכ' לאוקמי בשני פני' כגון דברין ולא אשכחן או שלא ברין אלא
 משום דנראה להם דהוכח שלהם דהלכה דתוך זמן כלפני זמן לאו הוכח' אמתם וכל' להם
 דיש לחוש לכתחילה שמתוך זמן בלאחר זמן האריכו והחזיקו טעם דאין להוכיח להאי
 לישנא דתוך הזמן כלפני זמן ואי טעמ' קאמינא למה לא נחוש לחששא שחשו הת' וכאמר
 דבריה גמ' ליכשא לעלמא' ועוד נראה ראוייה דראוי להחמיר שלא למאן כדברי הר"מ
 זל מהא דתנן בפ' יונא דופן משל משלו חכמים באשה פנה כוחל ומל פנה עורה תיכוכת
 כוחל אילו ימי נעוריה בוו וכוו אמרו אביה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה
 צמל כיון שבגרה שוב אין לאביה רשות בה איזהו סימניה רבי יוסי הגלילי אומר משיעלה
 הקמט תחת הדד רבי עקיבה אומר משיטו הדד' כן עזאי אומר משיפחיר הפיטמות' ר'
 יוסיאמר כרי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהה לחזור ולר' שי' איזהו סימניה
 קאי אמל דהיינו סימני בגרות וסימני כוחל לא הוזכרו וכן אומר התוספ' לפירושו שפי'
 דקאי אמל אבל הם התוספ' מפרשי' דאיהו סימניה קאי אכוחל דהיינו סימני נערות
 ולרש"י ע"כ סימני כוחל דהיינו סימני נערות למט' מאותן שהוזכרו במשנה שהן סימני
 בגרות וכן משמע מפי' שפרש במשנה על כוחל וז' כוחל כשהפרי גדל קנת כדתיני
 בגמרא התאים משיכחלו כך כשיש לה סימן דרין קנת כירוע שהביאה ב' נערות
 ונערה היא עב"ל' ומי הוא שיכול לעמוד על שיעורין הללו הא אמ' בפרק כינר מעברין
 אמר אביי אכן כי סיכת' בגורא לגמרא ואמ' רבא אכן כי אנבע בקירא לסברא אכן דיתמי
 דיתמי אכן מי יכנים עצמו לומר שהוא יודע לשער אף על גב שהמרדכי פסק כרבי עקיב'
 דאמר משיטו הדרין דהלכה כרבי עקיבא מחבירו וכן פסק בספר התרומה היינו לרש"י
 דסימני המשנה איירו בבגרות אבל סימני נערות שלא הוזכרו בפירוש בפלוגתא שלהם
 שמת' אין לנו אותן סימנים כלל ועוד דאיכא בסימני נערות כמו סימן דרבי יוסי דהיינו
 כרי שנותן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהה לחזור דהוי לרבי יוסי סימן בגרות לרש"י הוי
 לרבי עקיבא סימן נערות ומי יכול לעמו' ולשער אותה שהייה לחזור או שמת' כולתו מורו
 לעיניו נערות שאפילו אותה שלמטה מרבי יוסי דהוי סימן נערות לרבי יוסי כמו שפרש
 הוי נמי לרד"הו סימן נערות וכשיש לה אותו סימן למעלה כבר באו שתי נערות למטה
 דאי אפשר לעלוין לבא עד שלא בא התחתון ועוד שהר"א חולק על דבינו ברין ס"ה במה
 שפסק כרבי עקיבא ומסתברא ליה לומר דסימן דרבי יוסי עדיף ואם כן סימן נערות
 למטה מכרי שכיח וכו' ומי בנו שיועד להכריע בין ההרים הגדולים על כן צריכין אנו
 ליינן לחומרא והוא מה שכתב הרמ"א ז"ל בעצם השינוי שמת' יעשו המיאון כפי עמ' הארץ

שאלות ותשובות

זהם איכס בקיאותן בזמן המיאון ובשאר עינינו התלויים בזה וזל האזן כתב בספר
התרומה כסס רבי ינחק בר שמואל וזל שאם ירעה יכרוק האשה בדרין ואם האזן הדרין
גדולה היא דהיינו כפי זה שפי' רבמתגיתין בסימני נערות פליגו ודלא כפרש"י ומיהו
לא ירעבא מניין לו שהלכה כרבי עקיבא דאמר באתנ' משיטו הדרין דמסב' דשיעורא
דרבי יוסי עדיף משיעורא דר' עקיב' עכ"ל. ואיפשר דסבירא ליה דלא חשיב ליה כרבי
עקיבה מחבורו כיון דכל התנאים פליגו עליה דכולם למטה מר' עקיבה ומסתברא ליה
סימן דרבי יוסי דנימוקו עמו מכל הני טעמי ל' שהמיאון של מר' סולקא אינו מיאון ולא
סני לה ליכסא לעלמא בלא גט ואפילו בלא טעמא דידי כדי הוא הר"מ ז"ל וכל שכן עם
צירוף כל הגדולים הנזכרים בדיעה והמסרב ומתירים כגדס נראה דבר נח"ש הוא ודעת
מהר"ק לא תזכר ולא תפקד והמי בטילה אחרי שרבים חולקין עליו ואם בעל נפש הוא
בין יבין אשר לפניו וישים סכין בלעג ויודוס וישתוק ויודה להם ויקבל שכר על השתיקה
והפרישה ודעתו נוטה ישלחו כל הני פיתקי דרככתא למחר ריף יז' אם חוזר בו מוטב
כי מתוך כתבו של הגאון ניכר מתוך הכבודות אם יש אם למסורת שתלמיד של הגאון היה
ודי לו בחזרתו כיון שהכריזו היה על תנאי זה עד שיחזור ואף אם לא היה תלמידו לא היה
לו להמרות כגדול הדור טריק וחסיד ז"ל אבל היה לו לילך אבל הגאון ולהפסיק דעתו
או להתוכח עמו על הדרין אלא ודאי גסות הרוח נגעה בו אם כן ראוי לזה וליותר מזה
ואי לדידי טיית ילך על קברו של הגאון ויבקש ממנו מחילה או לכל הפחות ישלח שם שליח
כפי דעת הר"מ ז"ל הכ"ל ואותו שליח מצד מהר"ק יבקש מחיל מהגאון ז"ל ואם ח"ו שאינו
חוזר ראוי להורידו מגדולתו ואחר כך לנדותו אבל איפכא לא כי הא דכמערבא מיימנו
אנבא דטורבא מרבנן ולא מיימנו אשמתא והיינו משום דשמתא חמירה דשם מיתה
ודטבא ליה עבדין ליה ולכן יש להעבירו תחילה ראוי להורידו מגדולתו ק"ו מיהודה
שהורידוהו על שלא נתן להם ענה יותר הגונה מענה שנתן להם שנאמר וירד יהוד' מאת
אחיו אף על גב דיש לומר דחשש דאם יתן להם ענה יותר גדולה לא ישמע אליו ואחר
כך אפילו בענה קטנה לא יעשו כההיא חששא דרבי יוחנן בן זכאי דפרק הכיוקין ו
ולגדותו משום שחולק על רבים על יותר מערה ודומה לההיא דר"פ הזהב והיינו אם אינו
חוזר בו ומצד אחר להחרימו אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני למה ימות בלא עתו
ולמה לא נדון אותו לכף זכות ובחוקת חבר דסתם חבר בחוקת כשרות וכאמר דלא ירע
הא דרמ"מ ז"ל ואף אחר שנודע לו אולי מתוך פלפולו מחלק ומפרשו באופן אח' ועוד שמא
רוח אחרת גסות הרוח נגעה בו וסובר דסבר וגמר הוא ויכול לחלוק על הראשונים כרעת
הר"אש בשביל כך אינו בר כריו אם לא למיגדר מילתא ואפילו למדה למאן שעבר גם כן
אדבר קפרא דאמר מריחיקין מן המיאונים ואי משום שזילול באהו"ה מה"רר דוד צענר
יב' ולמדה למאן כדי לזולו וכי מאומד הדעת כחייב אותו שמתא ואפילו הסתיר הדברים
עד סמוך לגדלות באולי היה דעתו לפתחה שחזר מן המיאון כי כל אותן הימים עד
סמוך לגדלות שידלה בדברים לחזור ואפילו למדה בודאי יש לדנום לכך זכות לומר דלמדה
למאן באופן דטבא הוא לו דאמרה מסנא דרב מכרעי לא כעניא דהוה טעם וטעב' אפי'
בגדולה

צדולה כדאיתא בפרק האיס מקדש או שמא רוח טומאה חזי בה דניחה לה בקבתורה
 וספלות בה מתעשה קבי' ופרישות ועלה על דעתו דשפיר טפי למאן או ס' הוא עשה
 שלא כהוגן לפיכך עשין לו שלא כהוגן משום דעבר אדעתא דר"ח כדאיתא בתוס' ולא ידע
 מהדר' דרבי שמחה פליג על פ"ח כדאיתא בא"ג שהביא שניהם והאריך בהן וז"ל אם
 מותר להשיא יתומה קטנה הראויה למאן ר"פ ב"ש כתב בפר"ח אמר גאון תמיד כהניכין
 אכן ואבהתא כדאיתא לקמן יתומה לקדושה חבשינ' ראוייה דכוננת כרי לאיתרחוקי מן
 המיאוכין כדאמור רבנן ודוי' דמכסיב יתומה קטנה מוכחינן ליה וטשייכנא ליה מיהו לא
 מנפקינן לה מבבלה עכ"ל. ולא כהירא למורי ה"ר שמחה ז"ל דהא דאמר' לעולם יתרחק
 מן המיאוכין היינו כדמפרש תלמודא דילמא גדלה ומתחרט' אבל שלא להשיא יתומ' קטנ'
 שלא תבא לירי מ'און לרבר זה אינן ראוייה משם וכתב מורי ה"ר שמחה דמתברא דכיון
 דתקינן לה רבנן קידושין וכיושואין אכן אביהן של יתומות לקדש' להגן לה קוד' שיקדומנה
 אחר וכן עמא דבר עכ"ל. ומדמסיים וכן עמא דבר משמע דסבירא ליה דכרבי שמחה
 עבדינן וכן משמע מדברי בנו מה"ר חיים א"ז סהרי הביא בתוס' דעת רבי שמחה ולא
 הזכיר רבי שמחה בשמו ודילב פ"ח ודעתו לגמרי כי ז"ל ומותר להשיא יתומ' קטנ' הראויה
 למאן להגן לה עכ"ל. ולפ"ז ה"ה מה"ר רוד צענר יז' שפיר עבד ואע"ג דיש לדחותה' שר
 איירי כשהשיאוה גדולי הרוד כדמשמע מלשוננו אכן אביהן של יתומות כי הם יודעין
 להעריך ולשער אזהרו ראוי ואזהרו אינו ראוי ולהאריך זמן הכישואין או לקצר ולראות
 ולעיין דלא שייך בדרוש ההיא דר"פ כל היר תנו רבנן הגרים והמשחקי בתינוקו מעבדין
 משיח אמנם אחרי שאני רואה שכולם הסכימו דשפיר עבד אין להרהר אחריו ואיפשר
 שתחילת כונתו היה להתחתן במקום עושר כדי שיהיה לו פרנסה כרווחה כדי ללמוד
 וללמד לשמור ולעשות ויען שאין לי ידיעה בשורש העניין אלא מה שפירסו בדריעה. ועל
 כן הסכמתי לבאר עיד דבר אחד וען ראיתי שיש מהכרוזין על הכ"ד שמיאלכפניה' שהאח'
 פסול ולא נשארו כי אם שנים וכאלה ודאי לכתחילה בעינן שלשה אף לכה' אבל סג' בב'
 הדיוטות כדתניא התם כברייתא וביעבד אפילו בשנים לפר"ח אהא דתני' באות' ברייתא
 דבי יוסי בר יורא ורבי שמעון בן אלעזר מכשירין בשנים אמר רב יוסף בר מניומי אמר
 רב כחמן הלכה כאותו הזוג ולרבי שמחה הוי מ'און אפילו בינו לבינה רק שיהא הכעל
 מורה והא"ג מביאו ז"ל הלכה כאותו הזוג פ"ח ז"ל וקבלנו מרבותינו הא דאמרן הלכה
 באותו הזוג דיעבד אבל לכתחילה לא ודויקו מדקתני מכשירין ש"מ דיעבד עכ"ל וכתב
 מורי ה"ר שמחה ומסתברא אפילו לא מ'אנה אלא כינו לבינה ומורה בעל דמ'אנה בו
 מ'אונה מ'און כיון דמ'אוכין בשנים דלא בעינן כ"ד והאי דבעינן שנים לא בעינן לא משום
 עדות. ולשון ירושלמי מוכח קצת רבי בא בשם רבי חייה בר אשי מעשה בתינוקות שירדו
 לכבם בבשר אומרין לה הא ארוסך עבר אמרה תלך אמה ותשאל לו ובא מעשה לפני
 הכמים ואמרו אין לך מ'און גדול מזה משמע שלא מ'אנה אלא בפני נשים על גבההר
 שעמדות לכביסה מסתמא אין אנשים מצויין שם שצריכין להתעטעע עיניהם עכ"ל. וכן
 מביא ה"ר א"ז אחר כך ההיא דיתר על כן אמר רבי יורא אפילו אורחין מסובין בב' בעלה

שאלות ותשובות

זה היא עומדת ומשקה עליהן ואמרה אי אפשרי בפלוגי בעלי זהו מואון פירשו רבותי אפילו
 ליכא ביתרין ותו דהכי משתק שתקי ולא מורע יתר על כן אמר ר' יודא אפי' שגר בעלה
 אכל חנווני להביא חפץ משלו ואמרה אי אפשרי בפלוגי בעלי אין לך מואון גדול מזה
 פירש ריב"ז זלל דליכא אלא חנווני ואיכא למימר דמשום דאטרחה הוא משמע דמיאון
 היו אפילו ביחיד שלא בפניו ומסייע למורי ה' ר שמחה כדפירש לעיל דאפילו כינו לבניה
 הוי מואון כדאמר' בירושלמי רבי בא בשם רבי חייה בר אשי כו' עכ"ל הרי אפילו במקום
 דמשתק שתקי ולא מודעי ואפילו במקום יחיד ואפילו שלא בפניו הוי מואון ואת' רבותי
 יכו' אל תאשימוני על שאני מבאר ומביא ראיות שהמואון מאון כי גם אני מן המחמירין
 כמובם וחלילה וחס להתירה לעלמא בלא גמ ועל הנוסאה בלא גמ אמר' פורץ גדר ושכנו
 נח"ס אלא הנני רואה שכל כך החמרתם על המואון ויש מהלומדים יכו' שכתבו על מר'
 סולקא הרי היא כח"א גמורה אלו כתבו הרי היא אחרי מואונה כקול מואונ' הים מספיק
 אבל לכתוב ח"א גמורה אף על גב שבדאי כל כוונתם לשם שמים ולהחמיר יש לנו לדרק
 על הלשון פן ח' עמי הארץ ילמדו מתוכה לשקר ותהיה חומרא דאתא לירי קולא כי
 ואמרו ח"א גמורה היא ואם יקדשנה אחר ואמרו אין קידושי שני קידושין ותנא מן השיני
 בלא גמ או יאמר אין קידושין תופסי' באחותיה כדאיתא בפ' האיש מקדש בשיטה קטנה
 שנחקדשה שלא לדעת אביה כו' זע"ש וחששא זו פן נפיק מיוני ח' חורבה הבאני עד הלום
 לגלות שיש כאן מקום שמיאונה מואון ואתם רבותי עליכו' מוטל לעיין ולתקן אם יש לחוש
 אם לא יתפייסו להיות יחד דאם יתפייסו להיות יחד איפשר לומר שהקידושי' שני יוכיחו
 שאיכנה ח"א גמורה גם על הקידושין שניים אם יתפייסו להיות יחד כשאר מן הנכון : אם
 הקידושין נריבין ברכה ואף אם למדתי פניגוריא על מהרריף מכל מקו' הלב יודע מרת
 נפשו אם לעקל אם לעקלקלות ולא ישא עליו חטא על ה"ה מה' רר ד"ץ ופייסו כי אכסונת
 הלב הן הדברים ועל זה כאמר ויראת מאלקיך דלא עדיף מההוא דרבי חייה בר' אשי
 דהוה רגיל כל יומא דהוה נפיל על אפיה והוה אמר הרחמן הוא יטילני מיצר הרע כו'
 כדאיתא התם פ' כ דקידושין וע"ש והנראה לירי דין ואמת ושלום כתבתי :

יד יגדל

כא כחך אהובי הגביר האלוף מה' רר יושע המכונה רבי זאנויל יכו' בר
 יקותיאל זל ע"ש כל הנלוים עם מעל' כ"ת יכו' הנה אשר כתב' כת' אליו
 על ידי האשה מ' ר ב"לה מכ'ת בת רבי דוד זל אשת רבי יוסף קוברלינו
 יכו' אשר באת כמתנגל ללא נריך כי כבר ינא טבעך בעולם ושמן תרוך שמך אמר' בעניין
 שריותא דהוי איתתא כ"ל התר גמור ואין להוציאה מבעלה כלל כמו שנבאר בע"ה ית'
 דמיתוך הדברים מוכח דלא היה לכם חזקה שהיה לאותו רבי כשריאל זל אח או אחים
 מדלא היה שום אדם מערער ומונה פה לומר זו יושבת תחת בעלה הלא יש לה יבם אלא
 ודאי לא היתה מוחזקת ביבם וכל ישראל בחזקת כשרות ולא רנו לו שהוציאו הלעז להוצ'
 לעז שלא כדון אלא אחר כך מתוך שגאה שמוציאין האדם מן העולם הביאם הכעם לירי
 טעות ואמרו מה שאמרו וכן כל הלומדים שבדומא יכו' לא היו מסכימים שמר' בילה תחו'
 לבעלה אם הי' שום חזק' שהי' לבעלה זל אח או אחי' שאין שום דעה המת' יבמה ודאי על

ודי ולד שלא נגמרו חדשיו בודאי ואף אם אמת בלח חששה ושאלה אם זה הולד פטרה
 מיבום איכא למימר דמיחש חששה ולא על הודאי שאלה אלא ודאי אלו שאמרו בסוף
 שבעלת בעל היא שקר דברו מתוך מריבה ושכחה המוטאין האדם מן העולם וכל שכן
 שאנו רואים שהעבירו הדרך דרך תורתנו הקדושה להביאם בע"ש. וכל שקוק' כיוון
 שנשכחו שדברים אלו לא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעול' והפרו דרית אמרו יוכיח
 סופו על תחלתו שלהכשעם ולשכחה הוניהו הקול ודבריהן מעלין אות' לבעל' ואין מורידין
 מרלא אמר בתחלה לא כמו שנת' אחר הנישואין ש' מ' דאין בדבריה' ממש וגרע טפי מקלא
 דבת' בשואין דהא מתוך שנאה וקטטה אמרו מה שאמרו. ועל גידול כסוריו ושער
 מסתמא דרשתם וחקירתם ואפילו לא דרשתם ודאי אמדין שכבר נתגדלו ומסכינן ארוב'
 דלא נתגדלו מיעוט' דלא שכחא לבמרי הוא ואפילו יצא הקול עתה דלא נתגדלו שערו
 ונפרכו הוי כמי קלא דבת' נישואין ולא משנחינן עליה ודומה לזה פסק הטור אכן עזר
 סימן קכ' והאי איתתא לא מיעביא לה' ג' שכתבו עליבמה דעלמא שלא ילדה וזוקק' ודאי
 ליבום אם נשאת והיה לה בניס אם היה בעלה ישראל חלץ לה יבם ויושבת תחת בעלה כו'
 כדאיתא באלפס פרק האשה רבה פשיטא דהאי איתתא שרי' לבעלה ואין להוטיא כלל
 דאם כן איתא מוטא לעו' על כניה'. ואף על גב דכתב רב אלפס על ה' ואיכא מאן דאמר
 דהני מיני' לאו דמסכינן הן כו' ומסכים עמהם דסכורא ליה ושמיע ליה סתירתם מן
 הירושלמי וכן הר' אש' וכן ר'ת כדאיתא במדכי. פרק האשה רבה' וכן בפירוש ר' מ' מ'
 מוטא גאונים אחרים סתמיריס ומסכימים עם ה' כדאיתא בתשובה במיומון להולכות
 נשים ו'ל אחר שהביא דבריו ר' אלפס' ור' כתב ורא' כן ראה דברי ה' דכמה דוכתין
 בתלמוד חיים ללעז הכנים בטטין פריך הזורק ופריך עשרה יוחסין'. ואי משום פלוגתא
 דתלמוד ארץ ישראל אימא באין לה כנים פלוגתא וכו' בא' ע' בסיון ע"ב. וכן כתב רמ"ה
 דדבריו זקנו ישרו בעיניו ע"כ. הרי אלו דהיינו ראב"ן ורמ"ה שהיו אחריו ר' אלפס וידעו
 הסתירות מן האלפסי ותרנו דהירושלמי מירי' באין לה בניס'. אם כן אין הרבר פשוט
 אפילו ב'במה דעלמא להוטיא מבעלה אם כן כדדון רידן דאינו ברור שיש לה יבם איכא
 למימר לכ'ע שריא לבעלה כל זמן שלא בא היבם ולא שייך למיקנס משום דמחלפ' באשה
 שהלך בעלה למדינת הים וזכר מן דין יש להתיר האי איתתא מרת בל'ה כיון דילדה אחר
 מיתת בעלה רבי כשריאל ז"ל אלא שמת הולד תוך שלשים אחר שנולד כמו' ימים ואביא
 גירסת ר' אלפס כי רוב הפוסקים גרסי בגירסתן זולת ה' ג' דר'ת שגורס ביום ל' ואף על
 גב דה' ג' גורסין בול' מוד' לר' אלפס כדדון רידן אלא שר'ת חולק עליו על ר' אלפס ומ' מ'
 כוכל לומר כדדון רידן מודה ר'ת כמו שפיר' בע'ה זול' ר' אלפס תביא רשב"א כל ששה
 שלשים יום בדרם אינו כפל הא לא שיהא ספיקא היה איתמר מת בתוך שלשים יום שנולד
 ל' א' מת כיום שלשים. ועמדה ונתקדשה אמר רבינא משמיה דרבא אם אשת ישראל היא
 חוללת ואם אשת כהן היא אינה חוללת רב שרביא משמיה דרבא אמר אחת זו ואחת זו
 חוללת וקיימא לן כרבינא דכיון דאיכא רבנן דפליגי עליה דרש' כב' דאמרו אף על גב
 דלא שיהא הולד ל' יום ולד מעליא הוי גבי אשת כהן דלא אפשר דאי חליץ לה איתסרה לה
 על בעלה למיהדר עבדין כרבנן ולא מנריכינן לה חליטה וגבי ישראל דלית לה סידרא

שאלות ותשובות

או חליץ לה עבדין כרש"ב הילך חליץ לה והדר עייל לה לגברא ואזי בשנתקדש מותני'
 לה תותיה גברא כל שכן אם נשאת בלא מפיקין לה מותני' גברא והך דאמר' התם לעני'
 שומרת יבם שנשאת בלא חליצה לא שייך בהא מילתא דהתם ודאי בעיא חליצה אבל הכא
 כיון דמת' ולך בתוך ל' ספיקא הוא ומספיקא לא מפיקין איתתא מותני' גברא אלא אי
 בעלה ישראל חליץ לה יבמה ויתבה לה תתי' גברא * ואזי בעלה כהן דאי חליץ לה יבמה
 איתקרא עליה למיהדרה יתבא תתי' בעלה בלא חליצה כדכתבין עכ"ל ר' אלפס * ומה
 שכל גורס כיוס ל' היא גרסת ה"ג ומורים גם כן לר"א כמת' חוץ ל' ולכך כתבאח' כך כיון
 דמת' חוץ ל' משום דגם ה"ג מורים בזה ולא חדשו אלא פיקח ומת' חוץ ל' כדמוכח בתוס'
 פרק החולץ וע"ש וכן סבירא ליה דה"ג לא פליגי על ר"א מדלא הביאם כי כן מנהגו
 להביאם ומפרש טעמא במקום שחולק עליהן * וכן ר"ז בעל התוספות וכן רש"י וכן הר"א ש
 בפרק החולץ ובשבת פרק ר"א דמילה גורסין חוץ ל' וכן המרדכי וכן ר"א ח"ו * וכן השאלתו'
 פרשת וירא וכן הרמב"ם כדלקמן * ועוד כתבו התוס' כאן פרק החולץ אחרי שהביאו
 דברי ה"ג וז"ל ועוד יש לקיים גרסא זו כו' עד וביום ל' דווקא סמכין ארבען * והם
 דברי ר' תת' שהביא ר"א ח"ו ז"ל כמו שפרש לקמן * ואנו אחרי ראינו ועיינו ולא מנחנו שום
 פוסק שהביא דברי ר' ת' זולת התוס' הביאו דעתו ולא הזכירו שמו סברא לומר דלא עשו
 עיקר ממונו * וגם ר"א ח"ו אף על גב שהביא ר' ת' מ"מ דחה דברי ר' ת' כשהביא תשובתו * ז"ל
 הא"ז גדול תנן בן יום אחד שכלו לו חדשיו וזקק את אשת אחיו לייבום ופטר את אמו מן
 הייבום ואפילו הוא גוסס והיבא בלא ידעין אי כלו חדשיו אי לא ומת בתוך ל' או ביום ל'
 צריכה חליצה ואם נתקדשה בלא חליצה אם ישראל קדשה חולץ לה היבם ובגם לה המקדש
 ואם כהן קדשה שאסור בחלוצה מקיימא בלא חליץ ואם נשאתיו יש לה בגים לא תנא בלא
 חליצה מידי דהוי אכהן שנקדשה שמקיימה בלא חליצה דסמכין ארבען * מיהו
 היבא שהיבם תמן שמה חולצת או שמה אפילו הכי מקיימא בלא חליצה כדי שלא להוסיף
 לעו על בגים כך היא הלכה לפי גרסת רש"י וכן ר"ז ז"ל * אבל
 ר' ת' ז"ל אומר דווקא שמת ביום שלשים אבל אם מת בתוך שלשים
 אפילו קידשה כהן חולץ אפילו יש לה בגים תנא ע"כ * אחר כך
 מפרש הא"ז ג' המעשה מפרק יוצא רופן תיכוכ בן יומיו וזקק בו *
 אח"כ מביא תשובת ר' ת' והנה מוכח דר' ת' מודה אי הוה הגירסא
 חוץ ל' יום כמו שגרסין רוב הדויעות היה מודה שאם נשאת לא
 תנא וכן מוכח מר"א ח"ו ומתשובת ר' ת' עצמו כי אחר שפירש ר"א ח"ו
 המעשה מפרק יוצא רופן כתב וז"ל ואתמר מת בתוך ל' ועמדה
 ונתקדשה בו ע"ד ומסקנא כרכינא דאם אשת כהן היא אינה
 חולצת וכן פסק ר"ז אלפס דהלכה כרכינא וכן פסק פ"ח דהלכה כרכינא ולדברי ר' ת'
 שמדמה היבא שנשאתיו יש לה בגים לאשת כהן * יש ללמוד מכאן
 לגרסת רש"י ז"ל דנשאת חוץ שלשים ויש לה בגים דלא תנא לא
 דאיבא לאסתפוקי כדפרישית לעיל בפסק הלכה וז"ל ר' ת' ז"ל
 שנשאלתם על דבר יבמה שהמליט זכר ומת בתוך ל' יום יש ללמוד
 על

על ה' שאומ' שאם יש לה בניס לא תנא כל שאין לסמוך שהרי
 שכינו גבי יבמה שהלך בעלה למדינת הים כו' וכן מפרש בתלמוד
 ירושלמי ופר"ח מייחתי למילתא דתלמוד ירושלמי בפרק הזורק
 בניטין דפסקינן תנא וכן נראה דהיכא דאיתמר חילוק בין בניס
 ללא בניס איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר ואלא תאמר
 לא תנא מהיחא דההולץ מת בתוך ל' ועמדה ונתקדשה וכו' ופסק
 היולכתא אם אשת כהן היא אינה חולטת אלמלא לא מפסקין לה והאי דחלצה באשת ישראל
 להעמידה תחתיו ולא לאשוקה יומספק אמרי' דאיין חוללות נשואות משום דרכיה דרכי
 נועם התם כשכנסום בהיתר אבל הכא הרי כנסה בחשש ונתגבה ומהכא ליכא למישמע
 דלא תנא דגורסא דשמעתא לאו הכי איתא אלל הכי גרסינן מת ביום ל' ועמד' ונתקדשה
 ודיוקא ביום ל' דקסבר רביא ווס ל' שפק הוי כרבי עקיבא דאמר בכבורה ספיקא היא
 דתנן פרק יש בכור לנחלה מת ביום ל' כיום שלפניו רבי עקיבא אמר אם נתן לא יטול
 ואם לא נתן לא יתן ומפרש טעמא בגמרא דרכן ולפי חדש חדש ממדבר ור' עקיבא מספק'
 ל' כו' ע"ד והכי סלקא שמעתא שפיר גרופה כזה באופיר עכ"ל ר"ת ז"ל מיהו כרוב
 ספרים גרסינן בשמעתא בתוך ל' וכן גרס' בשאלות פרשת וירא וכן כתב מורי רבי
 יהודה בר יצחק בשם רבי יצחק ברבי שמואל דבתוך ל' גרסינן ולא גרסינן ביום ל' דמה
 לי יום שלשים מה לי תוך ל' כיון דאיין חילוק בין יום ל' לתוך ל' דתנן בפרק יש בכור מת
 ביום ל' כיום שלפניו ופליגי רבין ורבן שמעון בן גמליאל כיום ל' כמו בתוך ל' ואין לומר
 דמשום דרבי עקיבא אית ליה דיום ל' כמיספק כיום שלאחריו חשיב ליה לרבנן הכא חי
 ביום ל' דאם כן אפילו לרש"י כב' נמו ועוד רבי עקיבא נמי ספיקא משה ליה עכ"ל א"ז גרול
 אללא שקטנו ודלגבו במקו' שאין בו צריך הרי לפנינו שר' ת' מודה אי גרסינן תוך ל' דאם
 היו לה בניס לא תנא ולא אמרי' היכא דאיתמר חילוק בין בניס ללא בניס איתמר היכ' דלא
 איתמר לא איתמר דאיכא למימר הכא נמי איתמר כיון דאמרינן אם אשת כהן היא אינה
 חולטת אלמלא לא מפסקין לה וכוכל לומר דלר' ת' נמי אם מת ביום ל' ונשאת והיו לה בניס לא
 תנא דיום ל' לרד"ה בתוך ל' לרד"ן ברמזכ לעיל ולא אמרינן הכא דלא איתמר לא איתמר
 כיון דאמרי' אם אשת כהן היא אינה חולטת גם לפנינו אף על גב שר' א"ז מביא דברי
 רבינו תם מ"א לא סבירא ליה כוותיה שהרי סותר דבריו כדלעיל גם כוכל לומר דדיוקא
 דר"ת לאו דיוקא ואינה מוכח דאפילו אי גרסינן ביום ל' איכא למימר ה"ה תוך ל' כמי אשת
 כהן אינה חולטת ואשת ישראל דיו בחליצה היכא דלא פיהק ומת' ולא אמרינן
 ודאי כפל הוא וכקט יום ל' לאשמעינן דאפילו הכי אשת ישראל בעינן חליצה ולא
 אמרינן ודאי ולר' מעליא הוא לרבנן דרבן שמעון בן גמליאל ואליבא דרבי עקיבא
 דמספקא ליה אי הוי כיום שלפניו או שלאחריו ואף על גב דלא ברירא דיוקא דר"ת
 כדפי' מ"א לגורסא דירדה דגרסינן ביום שלשים שפי' דיוק' לדחומרא דיוק' ואם כן איכא
 למימר דלא קאמר דביס לה בניס דתנא אללא היכא דנשאת כמזיד דירעה דיש לה יבם
 או הוחזק שיש לה יבם וסמכה לכתמלה על הוולד ונשאת דשיוק קצת לומר דקסנין לה

אבל

שאלות ותשובות

אכל כגדון דירן דלא הוחזקה ועדיין לא נודע אם יש לה יבם אלא על פי האנשי שאמרו
 מה שאמרו מתוך קטטה ומריבה איכא למימי שקורי משקרי וכל שכן דמטריף לזה דאיכא
 למימר הוכיח סופו על תחלתו דגברו דלא מעלו הוה כרפי' ודאי כו' עלמא מודו דהך
 איתתא מר' ב' לה שריא לבעלה רבי יוסף קוברלינו יכו' אפילו לר' ת' ואשי' דלינו ר' ת' מהכא
 מ' מ' כיון דלא מנאנו מאן דסבירא ליה כותיה וברוב ספרים גרסוין מת תוך שלשים יום
 שבקינן לר' ת' וזאלינן בתר רוב דיעות דגרסוין תוך שלשים יום וכפי כל הכל דבר פשוט
 הוא דשריא האיך איתתא ואפי' נודע לנו שיש יבם בעולם כל זמן שלא בא אליה למקומה
 מותרת לבעלה אף על פי שעדיין לא חלץ לה כדכתבין לעיל בשם ר' אף' וזל' מיהו היכא
 שהיבם קמן שמא חולצת או שמא אפילו הכי מקוימא בלא חליצה כדי שלא להוציא לעו
 על בניס' ואף על גב דר' אף' ידע דברי ר' אלפס כאשר מוכח לעיל ור' אף' מנריך חליצה
 אפילו בגשאת' ל' דר' אף' מייירי בגשאת' ואכתי אין לה בניס' ור' אף' מייירי ביש לה בניס' ולא
 פליגי ואם נאמר דהך איתתא בהתר נשאת כיון דלא הוחזק דיש לה יבם אם כן איכא
 למימר דלכ' לא מיהלך לה מטעם שהביא ר' לעיל מספ' ק' ריבא' דאין חולצין נשואות
 משום דרביה דרבי טעם שמא תתגנה על בעלה וק' ל' עוד נאמר טעם להתירא אף על
 גב דלא גריכין ליה' והוא שזאת האשה אומר' שר' אשר כן יכו' אמר לה בעני' רביס'
 כשהיה באשכנז והיה בעיר ווי' שכבר ר'ק היו יחד אסיפת אנשים ונשים ביום השבת וסיפר
 להם מפטירת רבי כשריאל זל' והשתיקו רבי אשר הכל מלהזכיר פטירת רבי כשריאל כדי
 שלא יוודע לאם רבי כשריש' שלא תרד עליו אכל שאולה כי אין לה בן אחר אם כן מעדות
 רבי אשר אין כאן יבם ומעדותו אינו מוכן שהיה שם יבם ומת' שהרי אמר שאמרו לו של
 יגלה הדבר פן יוודע לאמו ותמית עמה כי אין לה בן אחר ולא מבע' לר' אלפס ולה' מבס'
 דס' דער אחד נאמן ביבמה להתירה לשוק אלא אפילו לדברי הר' אש' דס' ל' דע' אינו
 נאמן ביבמה להתירה לעלמא מ' יש לחלוק ולומר דהני מילי למאן דסבירא ליה מטת
 יבם קורס או במקום שנהגו ליבם דאיכא למימר זימנין דסביא ליה כמה שמחלק הר' אש'
 פרק האשה רבה אכל בין האשכנזים כבר פשט המנהג ויתר' הוא שלא תמוט וקטע
 במסמרות נטועים שאין ליבם כי אם לחלוץ אם כן אין לומר זימנין דסביא ליה לכך איכא
 למימר דאפילו הוא עצמה נאמנת לומר מת יבמו וה' עד
 אחד טק' ל' לאוסור כרת התרת לאוסור לאו לכ' דהשתא אין
 לומר היא עצמה תוכיח כדאמרינן בהאשה רבה דהא לפי
 סברת הכל היא עצמה נאמנת לומר מת יבמו ומותרת לעלמ'
 ואפילו אם נאמר דמסברא זו אין סברא לחלק כיון דיש
 מקומות שנהגו ליבם מ' נאמר בגדון דירן מודה הר' אש' או
 מטעם דלא נודע שהיה לו יבם או מנר' שילדה ולר' כרפי' ורוב'
 נשים ולר' מעלי' יולדות והוי רובא דשכחי טוב' דהא הרמ' בם
 קורא אותי ספק דבריה' ספק כ' דהילכתא יבם זל' כל יבמה
 כו' שהיא ספק דבריהם אם יש עליה זיקת יבם כגון יבמה

כ' אף' זל' ס' פ' ה'
 ועבוד ר' שיש' ס'
 ז' ס' על ר' א' ל'
 וכו' ימין זל' ס'
 ל' ס' א' ס' א' ס' א' ס' א'

ומה שעד אח' נאמן לומ'
 מת בעליך להתיר' לעלמ'
 ואינו נאמן לומר מת
 יבמך להתירה לעלמ'
 לדברי הר' אש' היינו
 טעמא דכשיש' לה ע' א'
 שמת ובמה לא דייקא
 משו' דזימנין דסביא ליה
 וק' ל'
 שילדה

שילרה ולד שלא כלו לו חרשיו ומת בתוך שלשים יום שדונה שתחלוץ מספק דבריהם כמו
 שבארנו בתמילת פראשון אם הלכה ונתקדש' לאחר קודם חליטה חולץ לה יממה ותשב
 עם בעלה ואם נתקדשה לכהן שהוא אסור בחלוצה אינו חולץ לה שאין אסורין על זה אשתו
 מספק דבריהם הרי שקורא לו ספק דבריהם דים חילוק גדול בין ספק דבריהם לספק
 שאירע בדאי דבריהם כדאמרו' נמי גבי דמאי משום דהוי ספק דבריהם אין מברכין
 עליו ועוד יש להקל משום דהוי דיעבד ואמרינן במים שאין להם סוף אם נשאת לא תצא
 אף על פי שאין שום עדות שמת ולא מיבעיא אי התירה חכם דלא מפקינן אלא אפי' נשאת
 בלא התר' איך דיעת' לכאן ולכאן כדאיתא במר"ד רבי גדול סוף פ"ב דיבמות וע"ש ואיכא
 למימר דעד כאן לא פליגי אלא במים שאין להם סוף דאיכא איסור כרת אבל באיסור לאו
 כדכונן רידן כ"ע מורדו דאם נשאת אפילו בלא התרת חכם לא מפקינן מבעלה וגם לכ"ע
 ע"א כאמן להתירה לעלמא' ועוד ראוייה שיש לדמות למים שאין להם סוף מתשובה אחת
 המתחלת תשובה מורי הר"ר מרד"כי ונשאלתם על אודות דאוכן שהלך לעולמו בלא בניס
 והיח אה קטן ואשה מעוברת ואחר פטירתו ילדה ומת הולד תוך שלשים והיא תובעת
 מזונות כמה מה שהכניסה ועוד טוענת כיון שאינו יכול ליכס עד שיגדיל שיפקידו נכסו
 בעלה ביד כאמן עד שיחלוץ או אם ימות שתגבה כתובתה וגם האפטרופא אומר שאין
 שייך לומר משמיה קנסיה אלא היכא רודאי זקוקה אבל הכא לא עכ"ל מורו' מטיבותא
 דמר' כל' דמזוני ליה לה כלל אלא ג' חרשים הראשונים כדאיתא פר' החולץ אבל כל' דזאת
 נוטלת כתובתה לא לתר' דאזלינן בתר רוב המצוי בזה ורוב נשים ולר' מעליא ילדן וכמנא
 הגיע עתה לגבות כתובתה ואין להקל לכשתנשא לאחר תגלי מה שכתוב לבי דאסו אשה
 שנפל בעלה למים שאין לה סוף היא לא תגבה כתובתה לעולם וא' שאין הכי נמי א"כ כ"ש
 שאין האחין נכנסין לנחלה וא"כ נמצא שיהא מוכח המזון עד שיבא איה' משוחררהכי
 משמע פרק האשה שלום מדברי כ"ס ומדברי כ"ה דיותר בקל להגבות כתובה מלהכניס
 האחין לנחלה חלילה נח' וכי במים ש'לם מגבין כתובתה ומחלקי' הכמלה ליורשין וכדון זה
 דומה למים שאין להם סוף כי ר' הקשה בפרק החולץ על ההיא מת הוולד בתוך שלשים
 יום חולצת וא"ת ואמאי לא אזלינן בתר רובא ורוב נשים ולר' מעלי' ג' ולר' ומירך דחיישינן
 למיעוט כוח כמו מים שאין להם סוף אלמא דרמי לה ומאן דאנן חמוין דרכין מדמו להו
 הווא דרא היא דרא היא ועוד כל' ראוייה לדמות דהא כי היכי דבמים שאין להם סוף אם
 נשאת לא תצא ה"כ אמרי' פרק החולץ איתמ' מת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה אם אשת
 ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא פליגי ופסק השלפסי כרבי דאינה חולצת דמספיקא
 לא מפקינן איתתא מתנית' גברא וכן פיר' סוף פרק ר"א דמילה וכדון זה איכא מיעוטא
 וחזקה דמעיקרא היתה בחזקת איסור לשוק ואפילו הכי שרי דיעבד וה"כ במים ש'לם
 והטעם כרפי' ר' רפ' כדביבמות דמיעוטא דלא שכיחי הוא ושרי אפילו לבי מאיר דחייש
 למיעוטא סתם ספרי דריוכי מיגמר גמירי' ולהיא דאמרי' רפ' דחולין רוב מזונין אכל
 שחיטה מומחיה הן ולא אמרינן סמוך מיעוטא דאין מומחין אחזקה דבהמה בחייה בחזקת
 איבור עומדת משום דהוא רוב שכיחי טוב' ומהני להוציא ממון אפילו למאן דאמר אין

הולכין

הולכין בממון אחר הרוכבו עד האריך בתשוב' ואני קצתני שאם דמדמה הא למים ש' לם
אפילו לקולא ואין לחלק בין איסור לממון דאם הסכרה אמת דהוה רובא דשכיחי טובא
מ' ש' ממון מ' ש' איסור מממון ועוד דשהיטת נמי איסורא הוא * ועוד דמדמה נישואין
לנישואין * וכה' מחלק המל' דכי בפרק ב' דיבמות וע"ש * ומכל הני טעמים איכא
למיימר אפילו אומר רבי אשר הכ' שלא אמר מה שהיא אומרת מצדו * ול' שהיא באמת אף
על פי שהיא מכחישה וראייה מספר אגוד' ה' פרק שבעת העדות גבי עד מיתה כ' ופרק
האשה רבה וז' בפרק שבעת העדות הכל מודים בעד מיתה דפטור דאמ' לה לדירה ולא
אמר לב' דמכאן יש להוכיח אשה שאמרה לב' דפלוגי אומר לי שמת בעלי ומשביעין אותי
וכופר מתירין אותה להנשא וכן כתב ראב"ה עיין פרק האשה שלום אף על פי שפשוטי
הרברים מהראש והרמ"ב כפ' שבעת העדות כשמעין דפליגי אהספד אגוד' ה' יש ליישבן
דהראש והרמ"ב אין אירור סכבר העוד בתורת עדות או נשבע לכך הוא נאמן במכחישה או
אפילו פלוגי היינו מבח חומרא דא"א אבל באיסור לאו ביבמה לשוק מודו וכל שכן כדון
דידן וע"כ צריכין אנו לחלק דהר"אש בעצמו משמע בפרק המדיר גבי כתם זה טיהר לי
פלוגי חסם דס"ל דהיא נאמנת אף על פי שהיא מכחישה וע"ש * ועוד אפי' נאמר ללכ"ע
הוא נאמן כשמכחישה ולא היא הני מילי כשאשאלו והוכחישה אבל תאמר לכ"ע אין אנו
צריכין לשאול אותה אם כן הרבר כמו שאמרה * והיה לי להביא ראיה להרבה חילוקין
שכתבתי מתשובת שארי הגאון מהר"ר יעקב ווי"ל * ול' מתשובת כ"ד * ופ"ח אבל כ"ל דלא
צריכין אף הכלל שעולה מדברי כ"ל שלא להוציא מל' בילה בת רבי דוד * ול' מתחת בעלה רבי
יוסף קורבלינו י"ו ומותרת לו בלא שום חליצה מכל הני טעמי שפי' לשל ואפילו נודע
בדאי שהיה לה יבם רק שאינו ידוע שעדיין הוא חי דעתי נוטה שאפי' הכי אינה צריכה
חליצה כיון שהיה לה ולד אלא שמת תוך שלשים יום וגם יש לה כנים שמכין על ר"א
כדלעיל דהא ליכא מאן דפליגי עליה פרי' נאם הטורוד יודא מיכין *

שלושא טו

דבא לעמיתו ירדוהו כחם י"ו ע"ש בא"ל י"ו * אשר שאל
כ"ת עשרה שכבר התפללו ובאו אחר כך עשרה אחרים אם
יכולים לחזור להתפלל ולהעמיד אח' לחזן עליהן כמו שעשו
הראשונים כיון שלא יצאו בתפילת הראשונים ובאותו בית הסגסום עצמו וראיתי המשא
מתן של כבודך והוא על ג' הישר וחלקת הדרוש על שלשה חילוקים * הא' שאין בזה משו'
דנראה בשתי רשויות * הב' שאין בזה משום לא התגדו * הג' שאין בזה משום כל תוסף * אף
על ג' דתפילה כנגד תמידן תקנו ואין להביא שני תמידיו שחריית ביום אחד משום כל
תוסף וראייות * ככונים ומתקונים * ונראה לי ראוי שאין בזה משום דמיוחיו כב' רשויות
מההיא דסוף פ"ג ש' אמר רבא כי אכלינן דיפתא בי ר' ג' הוה מברכין תלת' תלת' ולברכו
עשרה עשרה שמער' ג' ואיקפד וניפקו בברכתא דר' אחיירי דאושו כול' עלמא לא שמע'
ופירש רש"י הוה מברכין ג' ר' ג' מאריך כסעודתו ואמכל ג' ו' שגמרו סעודתן מזמנין
בקול כמון ויושבין אחר הכרעה עד שגמר ר' ג' סעודתו וזמנו הוא והיושבין אכלו בקול
דס' ולקמן פ' י' וליפקו בברכתו דר' ג' שמע ר' ג' אם היו מזמנין עשרה עשרה הוה צריך
המכרך

המכרך להגביה קולו וישמע ר' ויחרה לו שאנו עושין חבורות לעמנו בפרהסיא אע"ג
 דמפקי נפשיהו מירי זימון של הזכרת ה' וכי הרר מזמן ר' בהזכרת ה' לאו איכהו נפקי
 ב' כדאמ' רבה תוספאה לקמן דאין זימון למפרע אפילו הכי ניח להו בהכי משום דאווסי
 כ' עשהו עס מסוכין רבים ואין קול מכרך נשמע עכ"ל. והשתא מאי פרי' המקול' וכרכו
 עשרה עשרה בהזכרת ה' ובמקום אחד איש לחוש לשתי רשויות כה' או למה לא משני
 דיש לחוש לכרשויות אלא ודאי כה' ג' לית בי' משום כ' רשויות אחרי שעש' לנא ידי חובתם
 ועל כל כי עשרה שכינה שריא אין כאן בית מיוחד וכן מוכח מכאן דכל כה' ג' אין בו משהו
 לא התגדרו ובר מן דין לא אמר איסור דלא התגדרו אלא על שינוי מנהגם חילו' אומר'
 מנהגינו עיקר ואילו אומ' מנהגנו עיקר ואילו עושין במנהגם ואילו עושין במנהגם.
 וע' בס' פ' קמא דביבמות ו'ל הס' א' עס ודבר התלוי במנהג המקומות שבמקום זה כהג'
 כך ובמקום זה נהגו כך אם נתקבעו בני שני המקומות במקום אחד ועשה כל אח' למנהג
 מקומו ל' ל' כה עכ"ל יוכי' על החילוק ה' דתפילה כנגד תמיד' תקנו פשוט כמו שהיחיד'
 מתפללין תפילת חובה אחר הניכיר באותו בית הכנסת דאין המקום גורם ותפילתו אינו
 בטולה אצל הטובור כדמוכח בפרק מי שמת גבי צריכותא דעביד אמילתא דאמר רב יודא
 אמר שמואל היה עומד בתפילה וזכר שהתפלל כו' ה' טיבור וזכור כשהשני' לא התפללו
 דמ' מהפורם על שמע כמו שהבי' כבוד ונרין ע' ע' כמו שכתב הטור אח' בסיומן ס' ו'ל
 אין פורס' על שמע בפחות מעשרה פירוש אותם שבאו לבית הכנסת אחר שקראו הטובור
 שמע כו' ע' ד' ויש שמוסיפין כו' ע' והאמת לא יעשו זה בפחות מעשרה היה אומר ר' ה'
 שגריך שיהיו שבעה שלא שמעו קדי' וכרכו ואו' ואמרו אף על פי שהאחרים שמעו כו'.
 אלמא שלא יפרום על שמע בפחות מעשרה ומשמע מרכי' ר' תרבעינן ז' שלא שמעו וכל
 שכן אם כל העשרה לא שמעו דעדיף טפי ואפילו הכי פורסין על שמע בבית הכנס' עצמו
 בעוד הטובור מתפללין ו' ח' וכן המנהג פשוט בפיומנט שאחר תפילת הטובור בעוד כל
 הטובור עס עומד אחר אצל המגדל ומתפלל להוציא אותם שלא שמעו וכן ראיתי גם אני
 ומה' ר' ק' ולון ז' היה בבית הכנסת ושכחתי אס' לא פרס' אלא על שמע או היה מוסיף
 כדלעיל אבל להתפלל החזן של האחרונים במקום שהיה עומד ומתפלל החזן הראשון
 לא ראיתי ולא היה ככונ' כי היה גנאי לראשונים כאילו לא יבאו ז' ולא היתה תפילתן
 תפילה וכן לא יעשה' ומה שכתב לעיל על המוסיפין והאמת זה לא יעשו בפחות מעשרה
 ר' כ' מוסיפין כ' ע' מודין דבעינן עשרה אבל כפורם על שמע לכר' יש מחלוקת בין הג' אומ'
 אי כעין עשרה או לא הרי' לך שבבית הכנסת עצמו יכולין אחרים שלא שמעו ושלא יבאו
 בתפילת הטובור לחזור ולהתפלל ולר' צריך כשם ועיין ברברי הר' אש' בפרק הקור' את
 המגלה עומד ויושב ורוק עס ותמא'.

ואשר שאלת על עף שנמלח וכמא' הלכ' רבוקו בו וחסר מן העוף הראש' והרגל'
 וקצת מן הטאר כגון שנחתבו ממנו או נגלה כך בתגור במחבת ואס' נגלו
 עוד עמו עפות אחרים במחבות אחרים. את'ל' שהעוף שהלכ' רבי' בו אסור אם גם
 האחרים אסורים מטעם דרוח מילתא הוא והכנו משיכ' לכבוד כפי מיעוט סכלו' וכש' אס'
 ט א פ ו ס א נ

שאלות ותשובות

שאני מורה והולך דרכי להורות כתשובה זו והיא במדר"כ שלי וזל מעשה בא לפני רז
בתרגומא לת שמאלח ונמצא הלכ דבוק בה והתיר כי כדראה בעיניו שהזאונים לא אמרו אלא
בבישול שמעפעפע אבל במליחה אין פיעפוע הילכ' אין צריך להסיר אלא מקום הדבק וכן
אמר בשם ה"ר משה הכהן וכן כתב ראב"ה שאין פיעפוע במליחה ואין צריך לשער ב
ששים עד כאן לשונו וכדי הם לסמוך עליהם אפילו שלא בשעת הדחק ואפילו לא כתבו
טעם לדבריהם

ולענין

ריח אי מילת' הוא אי לאו אכז קיימא לן דריח לאו מילתא כדיעבד' ואין
חילוק בין תגרוין שלנו לשלהם וכל שכן בדדון שלנו דאף על גב דריח בשר
בבשר מפטס טפי שאני פטוס זה שהבשר בעצמו אינו אסור מחמת עצמו אלא מחמת
דבר אחר מחמת דם ולא עדיף מאילו היה כולו דם ובדם עצמו מאן לימא לן אם ריחו כ"ט
לשבת או לפגם או אי מפטס טפי ודבר זה כ'עכמה שהביא ופירש רש"י בפרשת ראה לא
תאכלנו אזהרה לרם התמצית ולא תאכלנו אזהרה לרם האברים למען ייטב לך
צא ולמד שכן של מכות אס הדם שפסו של אדם קנה ממנו הפורש ממנו ייטב לו ולבניו
אחריו ק"ו לגזל ועריות שפסו של אדם מתאווה להן עד כאן לשונו ואף על גב דרם
גופיה צריך ביטול ש'מ"ט לשבח"ל הני מילי דם עצמו אבל ריחו לא או שמ' אינו מפטס
הלב שכתבשל עם העוף שכתבו ממנו הרגלים עד ארכובה והראש עם
הצואר עד בית שחיטתו והכבש' מכהג להתיר ואף על גב שמאז כתבת לי

ולענין

כשאתי כמו בן מקר' ימא זאת השאה משם מעמיתי מחותני ירדתי האוף הה"רי איכשהייס
י"ו וכתב בשם מהר"ל ז"ל דבעינן כולו שלם מ' מ' במקומו אינו עומד ומתיר' אמנם אם
העוף והלכ בעירי שאוכל לראות אותם ולשער' אינני סומך על קבלתי ודעתי שאני סומך
עליהן להקל כגד גדולים ממני וקטנס עבה ממותניו אלא צרכי להביא לי העוף עם הלב
לשערם גם למראה עינים קבלתי שקבלת שגדול אחד מאוישטרי"ך זל או מה"רר יעקיל
מוו"י אינו זל או מה"רר שלו זל או מה"רר אהרן פלו מ"ל זל התיר בכ"ה אפילו היו חסרי'
בעוף כל הכ"ל וקרוב לרעתי שהוא מה"רר אהרן פלומי"ל זל זו היא קבלתי דעתי כי אף על
פי שכתך כל הכ"ל מכל מקום קרא עף שלם כלשון בני אדם ואילו כשבע או דבר אחד
שלא לאכול עוף שלם ואילו בא לפני או אכל עוף כה"ה הייתי מחייבו או אוסרו עליו מ
מטעם שפירש שכלשון בני אדם קרא עוף שלם יואם לחשוך אדם לומר כל שכן בשלא
כחתך ממנו דבר שנקרא עוף שלם ולמה אקיל מעת להורות שמותר תשובה לשון ראב"ה
שהביא מהר"כ ז"ל וכתב ראב"ה שקבלתי שברור יש בעוף שלם ס' כרם שכלב ויותר
אבל אין בו ס' לבטל דם בכבר כשהכבר שלם עכ"ל הרוי שכתב להדיא שבעוף שלם יש לו ס'
כרם שכלב ויותר אותו ויותר ממלא מקום החסר אם משערינן בשר כגד הדם ואפי' אמר
בשר ועצמות משערינן כגד הדם מ"א אל תתמה עלי אם אמר שכלב ויותר שכתב י"ט
שיער כו"ג הראש וכפפים ורגלים שכתבו מרבתא ח"כ אבל אין בו ס' לבטל דם הכבר
כשהכבר שלם וק' פשיטא והלא נראה לעינים שהכבר גדול כפלי כפליים מן הלב ופשיט'
פשיטא שאין בעוף שלם ס' מן הדם שכבד אי לאו שכייתר וכיות' כשופי יש ס' כעוף שלם

נגד דם שכלב ושף שלם שנקט גבי דם הלב איורי שחס'ממו הראש והכנפים והרגלים
אפילו הכי יש בו ששים נגד דם הלב ושף שלם דנקט כסיפא גבי דם הכבד איורי
בעוף שלם עם הראש והכנפים והרגלים ואה' אין בו ס' נגד דם הכבד ולכך יש למעו' שיש
ס' נגד דם הכבד והשת'אתא שפיר וק' ליעוד כתב אחר כך המר' דכיו' ז'ל ואם העוף מנותח
לנתחים והלב דבוק בחתיכה ואין בחתיכה ס' לכתל דם הלב חתיכה נעשית נבילה כו' אלא
דכמנא חתיכה אחת שיש בה ס' נגד דם הלב אף על גב שיש עוד חתיכות אחרות מן העוף
שהרי כתב אם העוף מנותח לנתחי' כו' הרי שכאופי וכו' ויתר יש ס' בעוף שלם מן דם הלב
ואם כן פשיטא הוא שיש בעוף שלם עם הראש והכנפים והרגלים ס' כנגד דם הלב ואם
כן מה' ל' קבלה לא ודאי מיירי שנתבו ממנו הראש עם הטאר עד מקו' כית השחוטא
והכנפים והרגלים ואה' קרי ליה עוף שלם משום דכלשון בני אדם קרוי עוף שלם ועוד
ל' דסברא להקל בו משום דכלב העוף אין כוית ברמו כדאיתא בכריתות פרק דם ס'
שחיטה אהא רתנן פרק כל הכשר הלב קרעו לא קרעו אינו עובר עליו אמר רבי יודא
אמר רב לא אמרו אלא כלב עוף הואיל ואין בו כוית אבל לב בהמה שיש בו כוית אסוי' ש
בו כרת וכת'הא חגי שיעור אסור מן התורה דקיימא לן כר' יוחנן דאמר בפ' דיומא ח' ש'
אסור מן התורה ויש לומר כשכתבשל או שנמלח אינו אסור אלא מדרבנן כדאיתא בהקומץ
רבה והתוס' מביאין אותו בפ' כל הכשר אמתני' דלעיל אמר זעירי אמר רבי חיילדס שבשל
אינו עובר עליו ורב יודא אמר זעירי דם שמלחו אינו עובר עליו וכת'הא אמר' פרק גר
הנשה ההוא פלגא דזיתא דיתרבא דנפל בריקולא דכשרא סבר מר בר רב אשי לשעריה
בתלתין פלגא דזיתא אמר ליה אבהא לאו אמינא לך לא תולול בשיעור דרבנן ועוד הא
אמר רבי ח' ש' אסור מן התורה ויש לומר דשאיני ח' ש' דדם לב העוף שלא בא לעולם לירי
חיוב לא למלקות ולא לברית שלעולם לא תמנא בו כוית אלא אוסור תמנא בו לכך כראה
לי שאין לרקרק עליו כס' ד שלמר בר רב אשי כיון דלא את' לירי חיוב וגם הוא מדרבנן
מתריטעמים שהוא מלוח ומב' של יוראיתי מהא דאיתא בתשובה מעשה שהיה כראש
אוזן שנתבבל כשהוא שלם ולא חתכה לשנים והכשירו רבי קלונימוס הזקן כי אין ברמו
כוית לאסור עכ' ל' אלמא הכשירו מטעם שאין ברמו כוית אף על גב דה' ש' אסור מן התור'
וה' כ' לב עוף לא שכתב דפירש' וכל הנ' ל' כל שהם דברים שנט' לשבח לחוס על ממונס של
ישראל וזה הן שסמכוני והכריעוני להקל ולעמוד על קבלתי ושל' על ישראל אמן
זאת הנ' שאלני כמו כן האלוף הר' ר' אינש' היום מחנה יכו' אלא שהוסף עליה עוד
שאלות הנ' ל'

אשר שאלת מע' ש ידע' כת' עשיר מירי שכתב שבתו ועני כל ימות השנה שזין *
והוא כי לפעמים תמנא גאון שאוסר דבר נגד רעתו מטעם או מסיבה מה *
אבל רעתו כוטה שהוא היתר גמור אז אם בא מעשה לירי והשואל עני או אם הוא ע' ש *
וסמוך לשבת אפילו הוא עשיר כבוד שבת משויהו לרין עני ומתיר לו ומ' המוכנה לומר
להם הטעם לזה מפני עוביו ולזה מפני כבוד שבת כדי שלא יתמהו שלפעמים אוסר
ולפעמים מתיר *

שאלות ותשובות

ובענין

הדיעות ידעת נהר ונהר כפשוטו וכדבר שאין בו מנהג וכדבר חדש שמעתי
שמה ררי מולין סל זל רוב פסקיו הלכו אח' האגודה ושמעתי שמה ר ריו
זל הלך אחר דעת מהר"ם לפי שהיה מתייחס אחריו שהיה קרובו אף על פי שכתב
בתשובותיו שהמנהג כהר"ם והא"ל כתב שראוי לילך אחר ראב"ה כי היה בעל מעשה
וההג"ה כמיומ' כתב אלו אלו לנו לא דברי מהר"ם שהיה אחרון והיה יודע דעת בלוס יולפ"ו
היה ראוי לפסוק כבעל הטורים שהיה אחרון והיה יודע דעת בלוס ויש מהרב"ב שאינם
רוצים אפילו לקרות בטור אח' וכותבין טעם שהבעלי בתים לומדים אותו סוף דבר קשה
לעמוד על העיקר אך רחמנא לבא בעי והחכם יתן אל לבו

ומה

שכתבת היו"ך נכא י"ז לפסוק עלה טוען לא היו דברים מעולם דנטיל עליו
שבועת הסית כדרכך נחמן ואם לא ירצה לישבע מה נעשה לו דמשמע בגמרא
פרק שבועת הדיינין דלא נחתין לנכסיה אך מכדין אותו שלשים יום וכן פסק הרמ"ב
וסמ"ג ובטור אם כן עתה ברורתנו מה תקנה יהיה בדבר כל אחד יכפר הכל
ולא יעשה שבועתו ואם נוכל להחמיר עליו להטיל עליו איזה קנס כו' אתה אהובי ידעת
דשבועה זו שבועת הסית בימי רבנחמן נתקנה משום חזקה אין אדם תובע אלא אם כן
יש לו עליו וזוה יש תרי לישבי בגמרא לישבא קמא מחמיר ומחייב לישבע אפילו כי ליכא
דררא דממונא ולישבא בתרא מקיל ולא מחייב לישבע ש"ה אלא כדאיכא דררא דממונא
הכל כדאיכא בפרק שבועת הדיינין ורש"י והתוספות פסקו כלישבא קמא ור"ת ס' לכלישב'
בתרא להקל אבל לא היה מוחה לדיינין לרון ולפסוק כלישבא קמא להחמיר כדאיכא
בתום כספ' כדב' קע"ט ואנו מה תקנתא לתקנתא נעביר אנו אין לנו אלא כדאיכא
בפרק הכל' ולרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי ואמרי דרבנן לא נחתין לנכסיה מאי עבדין
ליה כו' עד משמתין ליה עד דמטי זמן נגודי וכי מטא זמן נגודי נגדין ליה ושבקינן
ליה דכיון דלא נתקנה אלא משום חזקה דאין אדם תובע אלא כ' יש לו עליו כו' עבדין
ליה לנתבע כולה האי אולא לה חזקה אין אדם תובע ואין חילוק בין אחרונים
לראשונים שהיו בימי רבנחמן וכדבר הזה משפט אחד לכלנו יאכן הדעת מכרע דמותר
לקרותו עבריינא שהרי עבר תקנת חכמים שתקנו שבועת הסית

ומ"ש

כ"ת למה אין אנו מורגלין לכתוב ס'ת על הגויל כראש דלאו משום דפסולה
לכתוב על הגויל אלא משום זה אלו ואנויהובי על הקלף היא יותר נאה כי
הגויל לא הוסיף ממנו כ"א השיער וכד' קש"י לא הוסיף בלוס כדאמרי' בפרק קמא דכ"ב
גויל אבוי דלא משפיון גם היתה כבדה יותר מדוי לכך המנהג לכתוב ס'ת על הקלף
ומ"ש על ס'ת ספרד"ים שאין כתובי' בהן האותיות גדולות והקטנות כמ' בס'ת
שלו הרמ"בם בהילכות תפילין ואזוזות וס'ת בפרק ז' כתב דגריך לומר
בהן כי הם למעשה אבל לא לעכב בדועבר וכן כת' על התנן וליכא לאוקמה בשאר תנן
שאינם באותיות ששטכ"ז ג' כיון שלא הזכיר ששטכ"ז ג' בפני עצמו וכן משמע מדברי
הטור אד' ולרודיה נראה שפסול באותיות ששטכ"ז ג' וכתב שכן משמע גם כן מדברי אבוי
הר"ם ז' והסמ"ז פוסל אפילו בחקרין תב אחד אפילו באות שאין משטכ"ז ג' ושם

במקום

במקום שיש סת' עשויון וכתובים כתיקונן בתנן ובאותיות גדולות וקטנות אשת
לדעת הרמב"ם פסולין האחרים דחשיב כלכתחילה ואינו מכשיר אלא במקום שאין
סת' עשויוה כהילכתה דאז חשיב דיעבר וכשרה אבל במקום שיש תקנה לאכל שכן
אנו למה נכנים עצמונו בספק דיעית הפסולין ועל כה"ג נאמר בהדין טוב אל
תקרא רע

ומ"ש עוד שסת' שלהן ככתבין על הגויל והגויל אינו נאמך ובמקום שהנדרט
למחוק חזרו והעבירו נבע דמות הגויל עליה וחזרו וכתבו עליו דהיינו דין
על נבע אס נוכל לקרות בהן כת' לא ביאר מאי ערין הנבע אס הוא נבע עוברת או היא
מעכבת ומכהה שחוררית הריו שכתב אחר כך על הנבע התחנן מכל מקום לל' שדבר
זה תוכל לפשוט מן הנמרא ותוס' הרהר ומהמביא בטתנין וע"ש כחפ"כחפ'
אזה דעמיתך ומחותך הטרוד יודא מינן

מעשה בא לירי ביבם אחר שהיה נחוז לדרבו והיה רוצה לחלוץ בע"ש ולא רציתי
לשמע לקולו אחר שכתב הסכימו הגאונים ז"ל דחליצה נקראת דין
מרפסול חליצה כליה ומטעם זה דהויא כמו דין אסרו לקח שכר מחליצה ומטעם
זה דהויא כמו דין לל' שאין לחלוץ בע"ש דאיתא בירושלמי והמר"ד ר"ל מביאו
בסנהדרין וז"ל ברסין בירושלמי הבינה אסור לרון דיני ממונות בע"ש ומתביתין פליגא
אין דנין דיני כפשות בע"ש הא דיני ממונות דנין אמרי כאן להלכה כאן לדברי תורה
ומשמע דאסור לרון דיני ממונות בע"ש ולא מסתברא לומר דחליצה לא דמיא לא לדיני
כפשו ולא לדיני ממונות אלא לדיני הוראות אסור והתיר דמותרי בע"ש מה שכל כתבתי
באום הטרוד יודא מינן

על דבר לבישת הפרטופים שנהגין ללבוש בחורים וגם בתולות ובחורו זקנים
עם נערים בפורים הכה האיתי שכבר פסק להתיר אהובי ועמיתו מחנות
כרפא דכולא ביה אבקה הרובלי ריש כלה וריש גולה האשל הגרול מה"ר ר
אליקים סב"ל יכו והויא באור משפטו כאשר נמוקו עמו וראויתו מוכיחין עליו כאלו
יבאו מפי הגבורה ע"כ המהרהר אחריו כמהרהר אחר השכיב"אף אני אמרתי להביא ראיה
להתיר לא כמהרהר אחריו הרב הגרול יכו ולא כמחוק דבריו כי אינו עריך ועוד כי
ראויתו דיו ויה אלימי מראות דירי אכל באתי לטול שכר שיבא מהשורא דמנה ליתן
טעם ולהביא ראיה מה ראו על ככה גדולים וחסירי עולם ז"ל שנתגדלתי אכלס אשר ראו
כמיהם ובנותיהם חתיהם וכלתיהם לזכשין אותן פרטופים ושינוו בגדיהם מצדדי איש
לכדרי אשה וכן להפך וה"ה היה ה' כדנוד עבירה חליצה וחס להס לשתוק ולא ימחו וכ"ס
וק"ו באסור לאוי אלא ודאי היה להס ראיה ומך שהיתר גמור הוא ואין כלביש זו ההור
עבירה לאסוקי מלבו של פלגא והדוקי ומחרס גרסם בוכה פאכו המדבר והמהרהר
אחר מטתן של גדולים וחסירי עולם ז"ל וכל ראויה לדבריהם מה היא ברייתא דמיתת
במסתע"ז כפרק אין מעמיד' אמתכו ואין מסתפרים בו תנו רבנן ישראל המסתפר מן
הגוי רואה כמראה ואינו חושש בו ומפרס' שם התוספות ז"ל המסתפר מן הגוי רואה
כמראה

ביראה תביא בתוספתא ובירושלמי דפרקין ישראל המסתפר מגוי רואה במראה מן
הכות אינו רואה במראה פי' לפי שאינם חסודין על שפיכות דמים התירו לבית ר' ש
היו רואים במראה פי' אף מן הכותי מפני שהיו זקוקין למלכות משמע שאסור לאיש לראות
במראה וכדל' ר' ה' הטעם משום לא ילכש גבר שמלת אשה דמתרגם לא יתקן גבר בתקונין
את' והא דתקן בשית שאל אין רואין במראה כשבת ומפרש כגמרא במראה של מתכת
משום שאדם עשוי להסיר דה' כימין המרודלות משמע דוקא בשבת אבל בחול שרי התם
באשה מיורי ואדם לאו דוקא ד' אסור בכל ענין וכן משמע בירושלמי כו' עד ומי אינו
אסור כי אם להתנאות דעבר משום לא ילכש גבר אבל להסתפר ולגלח או משום מיחוש
עינים ודאי מותר ובוחן לבית יודע עכ"ל. ובתוספתא אחרים מנאחי וז' והא דקאמר'
פרק שואל אין רואין במראה בשבת ובשל מתכת חיוסין ש'א' וסיר כימין המרודלים
משמע דבחול שרי התם מוקי ליה בירושלמי באשה אבל באיש חילו בחול אסור ומסיק
של בית רבי התירו לראות במראה מפני שהם זקוקין למלכות משמע דלאחריו אסור
וכן משמע בתוס' מה' ד' שואל בשם רבינו משה שמי שמספר עצמו מותר לראות במראה
שלא יחבל עצמו כי היכי דשרי כשמתפר מן הגוי משום סכנה שאינו אסור לראות רק
לשם נוי ולקשט דומיא דאשה עכ"ל. ובתוס' אחרים מנאחי בסוף דבור ישראל המסתפר
מן הגוי וז' התירו לבית רבי שיהיו רואין במראה כו' ומ' דברים אלו אינם אסורין אלא
משום לא ילכש גבר שמלת אשה הי'לכך כל מקום שנהגו האנשים כנשים אין כאן משום
שמלת אשה כך כ' לדעת הגאונים שהתירו להסיר שער בית השחי ובית הערוה במקום
שנהגו האנשים להעבירו וק' מדאמר' התם הוא דאחיב בגודא קמי' דרבי אמני אנל'
בית השחי דרודה חזי'א רבי אמני דלא מגלח אמ' ליה שבקוהו דין מחבריו הוא למא' כולהו
מגלחי בר מחבריו ואפילו הכי אסיר דהא חבריו לא מגלחי ואפשר דבמקום דכולהו
מגלחי כאן דרבייהו דנשי בהכי חבריו נאנעו ואין עושין כו' וכן בראיית מראה עכ"ל
התוספות אלמא להני ת' באתרא דנהגו אנשים ונשים בשוה לית ביה משום לא ילכש וגו'
ובפרט מאן דליתיה מן חבריו וסברא לומר דמשום שמחת פורים כ'ע' שוים לקולא.
ומדתלו התוספות האחרים בבוחן לבו יודע וגם כתבו דאינו אסור אלא להתנאות בתוס'
לעיל וגם בתוספות האחרים שאינו אסור רק לשם נוי ולקשט דומיא דאשה או יש בו
משום לא ילכש וגומר אלמא באופן אחר מותר. וכן משמע במ'ג' בסיומן ס' מנאות לת'
בלאו לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילכש גבר שמלת אשה דבכות הלב הלואין או תלוין
דמפרש קראו אליביה דת' דרבי אלעזר בן יעקב כפשוטו שלא ילכש איש מלבושים
המיוחדים לנשים כגון צעף וק"נשא וכיוצא בו לשבת בין הנשים לניאוף וכן אשה בין
האנשים לשבת עכ"ל. וכל סכן לרבי אלעזר ב'י' דהלכה כמותו דלא אסר אלא כה' כיון
דמוקי קרא למלתא אחריתי אלא מכח סברא כתב הס' מ' דמוד' לת' וז' ואומר אני שר'
אלעזר ב'י' כמי מודה בואת לת' ק' דאין מקרא יונא מידי פשוטו עכ"ל. אלמא דס'ג' כמי
סברא ליה דאינו עובר משום לא ילכש אלא במתכוין לניאוף. וכן מוכח מדברי רב
דכע' מר' חייא מהו לגלח שער בית הערוה ומפר'ת' דכע' הטי מהו לגלח בתער אמר ליה

אסור

דיני שלוחות	כב	אם יש לכתוב א' או א' בסוף שמות העבריים
א משומר יוכה גט לאשתו וגם שם שיש להזהר שלא לתת גט על ידו שליו בשניהם יחד בעיר הכעל והאשה	כג	ולח כשתנה שמו אחמת חולי ולשון דמתקרי
ב ושיבש הכעל שלא יכטל	כד	קנת שמות מלאים וחסרים
ג לשון הכעל לשליח	כה	דוד חסר ופרה טר חד תיבה
ד יעמוד השליח בכתובת תורף	כו	א' בסוף שמות אשכנזים
ה וי' ימנה השליח קודם כתיבה	כז	שלמה זלמן קלונימוס קלמן
ו לשון השליח לאשה	כח	הכנוי אצל השם
ז וכ' וקנת סדר כתיבת השליח לאשה	כט	בנימן חסר
ח אם אין השליח מכיר האש ולרווח דמילתא שואלין הדיוני אם עשאו הכעל שליח	ל	ומא ומד חניכות
ט האשה לא תעש' שליח לקבל משליח כעלה	לא	ובמשומר שם של יהדות לבד וכל שום וחניכה
י וקכ"ד סדר שליח שעשה שליח אחר	לב	אין לכתוב בן הקדוש או מה' רר
יא סדר מה' רר קולון	לג	אין לכתוב יוסף המכונה יונוסא או חנה חכלין
יב דין קטנה	לד	סדר כ' גיטין על הספק אם היה כהן או לוי
יג הר' אש פוסל גט שלא נאמר ביום שנכתב אם לא עי' שליח	לה	גט מומר
יד בפני כתיב ובפני נחתם	לו	ועד מומר
טו הכל כשרין להביא גט חוץ מחש' וסומא בח' ל	לז	כנוי שהוא קצרו של שם
יו השליח יגביה שקני ידיו בקבלו הגט מן הכעל	לח	קנת שמות וגם קצור שם
יח עירי ההרשאה הם יהיו עירי מסירה	לט	ירחמאל וגרשן
יט מה' רר זך נקד ממנו	מ	הכהן קודם המכונה
כ ו' קנת סדר השליח עם האשה	מא	שם הרגיל קודם
כא נוסח ההרשאה	מב	שם כנוי המשפחה קאץ או שליכר
	מג	יויכין כמו יהויכין וכן יונכ
	מד	ויונתן

זמנים

א	אזיר מלא
ב	כסלו חסר תמוז מלא
ג	שמנה ודוגמתה חסר
ד	סימן רח' ל מלא וגט כר' ח

עוד

דיני שמות

כ	עוד מר"ח	כ	דברים מסדר הגהנה בגט
כא	איך לכתוב אדר ראשון ושני	פ	ועב ס"מ
כב	ושני חסר אור	פא	אין לכתוב איך אלא
כג	באחד ועשרים ימי לשון זכ ושני לשון נקבה ויום או ימים ע"כ זמנים	פב	מקום הדירה ועמידה
		פג	ופח מוקף גייל וקצת לשונות הגט
		פד	המגרש משום שם רע
		פה	חק תוכות פסול ואין מועיל העבר קולמוס
		פו	פז טרת ש' ות' ושאר קצת אותיות
		פח	ר"א כשיר כדיעבד אם אין מוקף גייל
		פט	טשטוש בגט ואות חוץ לשטה בטול מודעות קודם ואחר כך
		צ	להשוות עם הסופר קודם הכתיבה
		צא	אשה האסורה על בעלה מזכין לה הגט ע"א אחר בל"י ודועתה
		צב	להאריך למד"ן וכו"ן
		צג	קצת דקרוק לשוכו בגט איכ' פוסלין
		צד	כשאמר לעדים ולסופר לכתוב רק כי יכתוב בעצמו וקצת חסרי מלאי והפכו
		כה	שלא לעשות תגון בגט
		כו	הקלף ית' הבעל מידו ולא ע"א ח' גם תיקון הקולמו' וחליק הקלף צריך לעשות לשמה אם הסופר כתב על קלף שלו ואחר כך נתנו לו ב במתנה
		כז	קטל שנשאת אין אביה מקבל גטה
		כח	הבעל כי יכתוב ויאמר גם הוא אבי כותב לשם אשתי כו'
		כט	אנה כותבין מתא
		ק	אנה כותבין מדינה
		קא	אין כותבין גט לאיש אלא אם כן הוחזק בעיר ליום
		קב	ולא הכיר איש או אשה סומט' על ער
		י	א יו i אחד
כד	וקה וקו וקר	כד	ודבר כהרו' ומעונו'
כה	עיר וכהר שיט לו ב' שמות	כה	עיר וכהר שיט לו ב' שמות
כו	אם לכתוב כאן בגט	כו	אם לכתוב כאן בגט
כז	קבלה גבה בלילה אינה מוגרשת	כז	קבלה גבה בלילה אינה מוגרשת
כח	דין הרחקת העדים זה מזה	כח	דין הרחקת העדים זה מזה
כט	קלף ודיו של בעל	כט	קלף ודיו של בעל
ס	בטול מודעות והתרת חרם	ס	בטול מודעות והתרת חרם
סא	ואם ב' אשר יאמר הבעל לסופר ולעדים	סא	ואם ב' אשר יאמר הבעל לסופר ולעדים
סב	הרהור תשובה לעדים	סב	הרהור תשובה לעדים
סג	שרטוט הסופר איך ומה	סג	שרטוט הסופר איך ומה
סד	וקיז אורך הגט יתר על רחבו ויחתכו קודם	סד	וקיז אורך הגט יתר על רחבו ויחתכו קודם
סו	העדים צריכי' להיות בכתוב' שיטה ראשונה	סו	העדים צריכי' להיות בכתוב' שיטה ראשונה
סז	וסח לשון הסופר והעדים כטרם יכתבו	סז	וסח לשון הסופר והעדים כטרם יכתבו
סט	סימן על סדר הגט	סט	סימן על סדר הגט
ע	אין לגרש אחר תפילת ערבית	ע	אין לגרש אחר תפילת ערבית
עא	זמן ג' חדשים מזמן גט שני	עא	זמן ג' חדשים מזמן גט שני
עב	ופ' דיני ס"מ	עב	ופ' דיני ס"מ
עג	וקיב גט פטורין קוד' שטה אחרונ'	עג	וקיב גט פטורין קוד' שטה אחרונ'
עד	פסול אם נכתב די בסוף שטה	עד	פסול אם נכתב די בסוף שטה
עה	ושאין לכתוב מאין ב"ו	עה	ושאין לכתוב מאין ב"ו
עו	תקיעת כף בשבועה	עו	תקיעת כף בשבועה
עז	שכה לבטל מודעות שנית	עז	שכה לבטל מודעות שנית
עח	אות שלא נגע בתקונה לתקנו אח' נחתם בלא ראות העדים עיין ק"ב	עח	אות שלא נגע בתקונה לתקנו אח' נחתם בלא ראות העדים עיין ק"ב
עט	אשר יעשה המגרש וקצת סדרו וכו' יתן שכר הסופ' לכתוב' ולהרכה	עט	אשר יעשה המגרש וקצת סדרו וכו' יתן שכר הסופ' לכתוב' ולהרכה

סימני סדר הגמ

<p>מביאה גיטה להנשא ויתר פי הגמ ארכו יותר על רחבו עם העדים ושרטוט לצד שער וכתוב לצד כשר דוקא לכתחילה</p>	<p>אחד או אשה או קרוב דין גר המגרש מעינות מלא ווי</p>	<p>קן קר קח</p>
<p>טלא לתת גמ כעדרו לח מסוימין שריר וקיס כסוף השטה ולא באמצע</p>	<p>קוח קיט ולא באמצע</p>	<p>קט קי כולו</p>
<p>לתקן האותיות שינעו טרם ככתב כדת משה וישראל עילין ע"ח</p>	<p>קכ הרחקת כ' שטין</p>	<p>קיא וקצת מלאי וחסרים בלשונות הגמ וקצת פידוש הגמ</p>
<p>אין העדים ראשין ליטול שכר יותר משכר כבילה</p>	<p>קכא קכב</p>	<p>קיב לכל חטף קמץ ואי הכדל בין עברי לתרגם בקריאת כל וקצת פי הגמ</p>
<p>מכתב מה' רר איסור לן</p>	<p>קכג</p>	<p>קיג ודן בתחלת סורה ודן כצרי וקריאת ממני</p>
<p>הרשאת שליח שעשה שליח סיני וכל המעשה</p>	<p>קכד</p>	<p>קטו קיו פיטורי חסר או מלא וקצת פי הגמ אין לקיי כלל בגמ ולא לכתו תרוכי בשטה אחרונה דוקא כשהאשה</p>

נשלמו סימני סדר הגמ

<p>הגמ ויתר פי הגמ ארכו יותר על רחבו עם העדים ושרטוט לצד שער וכתוב לצד כשר דוקא לכתחילה</p>	<p>אחד או אשה או קרוב דין גר המגרש מעינות מלא ווי</p>	<p>קן קר קח קט קי קיא קיב קיג קיד קטו קיו</p>
---	---	---

א פעם

אחת אמרתי למשומר
לזכור לאשתו גט שהית'
במקום רחוק ואמרו
לירכותי אשר יפה עשיתי וגו' פר' האשה
שלום. בתו פרק התקבל ובהנה' במ"ק
שים להזה' שלא לתת גט על שליח כשהכעל
והאשה הס' יחד בעיר אחת.

שלשה היו שבים. הילך גט זה מפלוגי
בעליך המכוכ' פכ"פ והתקבלי גט זה והרי
את מותרת לכל אדם וגט זה בפני ככתב
ובפני נחתם. כל זה ואמר בשעת נתינת
הגט קודם שיגיע הגט לידה עד כאן לשון
מהר"ן ז"ל.

ב בגט

שליח טוב הוא שישכיש את
הכעל שבעת התור' שלא ימסו'
מודעה ושלח ויטל הגט ס"א בהלכות גטין
או יקבל עליו בחר' חמור שלא ויטל לא את
הגט ולא את השליח.

ז יקבץ
מנין ויושיבו ג' דיונין שלא
יהו קרובים לא לאיש ולא
לאשה. ואותם שלשה יקראו הגט קודם
נתינה ולאחר שקראוהו יאמר השליח ל'
לאשה הילך גטך והתקבלי גטך ששלח
ליך בעליך פכ"פ המכונה כן ותהא מגורש'
ממנו והרי את מ'לא וגט זה בפני ככתב
ובפני נחתם: וזה יאמר הכל קודם נתינ'
ואז תקפ' יתן הגט לידה. ולא תקפוז ידה
עד שהניח כל הגט מידו ואז תקפוז ידה:
ואחר כך יקראו השלשה הגט לאחר
נתינה ויקרעוהו. זה הסדר מהדיונין
הועתק מכתיבת ידו של מהר"ר יחיאל בר
אברהם.

ג זה

הלשון יאמ' הכעל לשליח להוליך
הגט פכ"פ הולך גט זה לאשתי
פכ"פ ותנהו לה בכל מקום שתמצא' ותהא
ידך כידו ופוך כפי ועשיית כעשייתי ומיד
כשיגיע גט זה ליד' תהא היא מגורש' ממני
ומותרת לכל אדם ויטל המודעות והעדו'
יקראו הגט קודם נתינה לשליח ואחר כך
אגידה'.

ח השולח
גט לאשתו אף על פי שאין
השליח מכיר יכול ליתנו לה
כפני שנים שמעידים שהיא אשתו ס"א פ"ג
דגטין וכן טור. משמע שיש לשאל לשליח
אם הוא מכירה שהיא אשתו כן כל' וך ועו'
כתב וזל ולרווח דמילתא שואלין את השליח
אם הכעל עשאו שליח אם אין הדיונין מ'
מכירין חתימת עדיו ההרשאה.

ד משם

מהר"ן ז"ל הגד שליח להולכה
שניה לעמור אצל הסופר
בשעת כתיבת התורף כולו דהיונו גס כן
שם האיש והאשה. והשליח צריך שיראה
כל החתימה ומתחילה ועד סוף לשון טורי'
ואם בא להחמיר שיעמוד על כתיבת הגט
כולו אין שומעין לו שלא להוטרעו על גטין
הראשונים.

ט האשה
יכולה לעשות שליח לקבל
גיטה מיד בעלה אבל אינ'
יכולה לעשות שליח לקבל גיטה מיד שליח
בעלה.

ה ימנה

הכעל את השליח בעדים
אחרים קודם כתיבת הגט
מדאמרי' בדין גטין צריך השליח לעמוד
על כל אות ואות אלמא משמע דכשהוא
עומד כבר הוא מוכן להוליך הגט ולהעיד
על העדים החתומים בגט.

י תחלה
סדרתי שהשליח ראשו מנה'
כפניו ושלוח שני. ושלוח
הראשון קבל עליו בחר' שלא לנטל השליח
י כ סו זו ואז

ו והשליח

יאמר לאשה בפני בית דין

ואז אמר השליח אחרי מלה במלה אתה
 פב"פ שלוחי הולך גט זה לפלוני בת פלוני
 המכונ"כך אשת אדם דמתקרי פב"פ ותנהו
 לה בכל מקום שתמצאנה ותהא ירך כירי
 ופיך כפי ועשייתך כעשייתו ומיד כשתגע
 אתה או שלוחך או שליח שלוחך גט זה ל
 לפלוני פ"פ המכונה כך אש' אדם דמתקרי
 פב"פ תהא מגורשת ממנו ומותר לכל אדם
 וגט זה כפני ככת' וכפני כחת' ואני נותן לך
 רשות לעשות שליח ושלוחך שליח עד
 תשעים ותשעה שלוחי לתן גט זה לפלוני
 פ"פ המכונה כך אשת אדם דמתקרי פב"פ
 בכל מקום שתמצאנה אתה או שלוחך או
 שליח שלוחך עד גט שלוחי: אחר כך
 הראנו הגט ושאלנו אותו אם הכיר אותו
 ואם נכתב לשמו ולשמה לשם גרושין:

סדר של טה"רי קולון וצ"ל

להושיב גדיינין שלא יהיו קרובי
 לא לאיש ולא לאשה ולא
 זה לזה: שיטאלו השליח אם הוא מכיר שזה
 הוא הגט שמסר לו הבעל יעקב בר יוסף
 הכהן לגרש בו אשתו בונה בת' ממחס'
 שיעמוד השליח על רגליו בשעה שאמר
 בפני ככתב וכפני כחתם'
 שיהיו הדויינין יושבין בשעה שמקבלין
 העדות בפני ככתב וכפני מהשליח:
 שיטאלו האם אש' היא מקבלת הגט מרצונ'
 ואם כשבעל לקבל הגט שיתירו לה שבעת'
 שהדויינין יראו בשעה שמוסר השליח הגט
 ליד האשה והם עדידי מסורה:
 הדויינין יקראו: הגט קודם שיותן לה
 שיאחיזו ואשתי קשתיו באסבון ויהי הכתב
 גדולה מכתבן:

א

שהעידו מסורה ועיינו בטוב כשמוסר
 השליח הגט ליד האשה ויתנו עיניהם עד
 אחר הקריאה השנייה:
 לזה' שלא תפתח ידה מאש כדי שלא יפול
 מידה אלא תהיינה בעין בתיקבול:
 לזה' שלא תקח האשה הגט כלל מיד ה
 השליח רק תהיינה ידיה פתוחות עד שיטא
 הגט מיד השליח מכל וכל: ורבי שמעון
 התירו כדי עב' דלא גרע מערק ליה חרצה
 דפרק הזורק:
 שיאמ' השליח בשעת כתיבת הגט ליד בונה
 הכל' הרי זה גיטך מיעקב בר יוסף הכהן
 בעליך ששלחני והתקבלני אותו שאם לא
 יעבור נגד פניך מכאן ועד כל חנוכה שנת
 רלה' לפ"ק יהא גט מעכשיו ותהא מגורשת
 ממנו מעכשיו ומותרת לכל אדם ותהא
 כאמנת עליו לומר שלא עב' נגד פניך: ואם
 יעבור נגד פניך מכאן ועד כל חנוכה הכל'
 לא יהא גט כלל אם לא תאמרו שלא עבר
 נגד פניך: ונגט זה בפני ככתב וכפני כחת'
 שיאמר השליח בפ"פ ככתב וכפני כחת'
 בסיום התנאי ושלא יפסיק כלל לא ימסרו
 לה תב"פ:
 שיפרשו הדויינין תנאי זה וכל פרושו בלשו'
 אשכנז בשע' כתיבת הגט לבונה הכל' באופן
 שתהיה מבינה אותו היטב:
 שתשהה האשה מעט קודם שתגור את
 ידיה ואח"כ תקפוז את ידיה מעט שלא
 תניחנה לכפול לארץ:
 שיחזרו הדויינין ויקחו הגט מיד האשה ו
 זיקראוהו שיתן: כשמתנין הגט ליד
 בונה הכל' ואפילו הם קרובי לאיש או לאש'
 או זה לזה והדויינין מן המניין:
 שיטילו חרס מר"ת:

שנל בפ"כ ובפ"ג דאפשר דרווקא שליח
האמינוהו ע"כ צריך להיות שליח בשעת
כתיבה וחתומי. והנ' מהר"ן איגרו ובנו ואני
אף ר"ל אס ראה הכתיבה ובאותו הפע' לא
היה שליח דלא מהני כך כראה לנו.

יז **מהר"ן** איגרו ז"ל ר"ל דהשליח צריך
להגביה שתי ידיו כשהבעל
נותן הגט לידו כרוי שיהא מפורסם.

יח **עירי** ההרשאה צריכין להיות עירי
מסורה כי כתיב בהרש"א.

יט **מהר"ן** נקד ממנו גם כתב וז"ל
כשיאמר וגט זה ואמר
בפירוש שישמע הדיונין ליטא דזה.

כ **יבא** השליח לפניו עם האשה ויוצי'
ההרשאה והגט והדיונין וקראו
ההרשאה ויכיר השליח הגט ויחזרוהו ל
להשליח וטוב שיהיו שמה לפחות י' בני
ברי' ושלשה ישבו בדיונין ולא יהיו קרויה
זה לזה ולא לאיש ולא לאשה והשליח והאש'
יעמרו ואיתן שלשה הם עירי אסיר והם
ישאלו האשה אם היא רצה לקבל הגט מ
מרוונה בלי אוכם או כדר או שבע ולהתיר
כדראם אולי נדרה.

וגם יחקרו שלא יהא שום תגאו או קסור
או אגד בין האשה לבעלה מכתובת הגט
ואילך וגם הכתובה תמחול לבעלה בפני
עדים.

ויקראו או הגט מלה בשלה ויתנוהו לשליח
והאשה תפתח ידיה ויהיו משופעות כלפי
מעלה ולא כלפי תרקע כדרי שלא יפול הגט
מורה והשליח יתלה ידו שהגט בה למעלה
משתו ידיה ולא יכוח ליפול הגט לתוך ידיה
עד שיקיים לומר בפ"כ ובפ"ג ויתחיל ויאמ'
הילך הגט ששלח לך בעלי ע"פ והתקבלי
גיטין ותהא מגורשת בו ממנו והרי את
מותרת

שיאמר הגט שלם בלי קרע וטשטוש ביד
האשה הכל עד כלות זמן התגאו.

שיאמר שטר השליחות שביד השליח ביד
הדיונין עד כלות זמן התגאו למען יהיה
לערה על תגאו שבגט.

יב **קטנה** שנסאת אינה יכולה לעשות
שליח אבל היא בעצמה מ
מקבלת גיטה כשיש לה דעת להכחין בין
גיטה לד"א כגון בת' או בת' אבל קטנה
ארוסה בהא איכא פלוגתא דרבנן עיין
בטור.

יג **בהר"אש** איתא במד תירוצ' וז"ל הא
דתקן כותבי גט לאיש אף
על פי שאין אשתו עמו ז"ל אח' שכתבו כתמו
מיר מירו לורה או ליר שלוח' או ליר שליח
בעלה להולכה לא ואז הוי כמו גטין הבאין
מאדונת הים דאית ליה קלא לפי שיש קול
להליכת שליח ולביאתו ומירע ידעי זמן
מסירת הגט ולפי טעם זה אי' אתרמי הכי
שלא כמסר ביו' שכתבתו לא מתכשר האי
גיטא אם לא על יד שליח להולכה דאי' ליה
קלא דאם היה הבעל כותבו לאשה לית ליה
קלא ואתא למטרף לקוח' שלא כדין מיוס
הכתיב' עכ"ל הר"אש כפ' דגטין וכן בס"א
וכן בטור אה'.

יד **שליח** המביא גט ז"ל בפ"כ ובפ"ג
בשעת כתיבת הגט או מיר
אחר התינה תוך כדי דיבור.

טו **הכל** כשרים להוליך את הגט אפילו
כשים שאינן כאמנות לומר מת
בעליך ואפי' קרובות חוץ מחש' וגוי ועבד
וסומ' בח' לסמ' ק'.

יו **יש** למנות השליח להולכה מיר אחר
שזה לסופר ולעדים לכתוב ו
לחתום כרוי שיהיה השליח בשעת כתיבה

סדר הגט

מותרת לכל אדם וגט זה בפ"כ וכפ"כ ואלו
לתיבות ואמר מאמם בשעת נתינת הגט או
תוך כדי דיבור הנתינה והאשה תקטוף
ידיה כדי לתפוש הגט בכח ותבי' הגט תח'
בגף סבילה ותחזירה לב' דיינין הכל ו
ויקראוהו שינית ויזכירו חרס ר"ת ויקרע
הגט קרע ב"ד ויזהירו האשה להכחנה
וירדקו בתחלה היטב אם נתקלקל שום
אות בגט או טשטוש דאפילו קוט של יוד'
מעבב לרכיו אז

כא בפנינו

עדים חתומי מטה בשני
בשבת בארכעה ועשרים
יום לירח פלוני שנת חמשת אלפי ומאתים
ושלש לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן
בנויאשטט מתא מסר משה בן נחמ' הלוי
גט ליעקב בן גדוק להוליד אותו לאשתו
חנה בת שמואל המוכן זכיל מירץ וכך
אמר לפנינו משה בן נחמן הלוי לשלוחו
יעקב בן גדוק הוליד גט זה לאשתי חנה
בת שמואל המוכנה זכיל מירץ ותהא ירך
כודי ועשייתך כעשייתך וסוף כפי ונות' אני
לך רשות לעשו שליח ושליח שליח עד מאה
שלוחים ליתן גט זה לאשתי חנה בת שמואל
המוכנה זכיל מירץ בכל מקום שתמצאה
אתה או שלוחך או שליח שלוחך עד מאה
שלוחים והגט שנעשה עליו יעקב בן גדוק
שליח להולכה ככל הכתוב למעלה נכתב
ונחתם בנויאשטט מתא בשני בשבת כ
בארכעה ועשרים יום לירח פלוני שנת חמש'
אלפים ומאתי' ושלש לבריאת עולם ועידוי
החתומים כו משה בן יעקב עד' טוביה
כנימן עד וכפנינו בטל משה בן נחמן הלוי
כל מורעות שמסר על גט זה וגם בפנינו
קבל בחרס וכשבועת התורה שלא לבטל לא
את הגט ולא את השליח מה שראינו ונעש'

כפנינו כתבנו וחתמנו שמשון בר משה
שליט' אהרן כרבי משה תקו זל':
במותב תלתא הוינא ואתא לקדמא רבי
שמשון כרבי משה שליט' ורבי אהרן ברבי
משה תקו זל ואסידו אחתימת ידיהו ו
ואשרנוהי כדחזי' ישראל כרבי פתחיה
קרימאשי ותחתיו מה רס' ותחתיו שלמה
גרפתי' וישבו שלשתם והעדים עמדים
לפניהם ושאל הגדול לראשון זהו חתימת
יך והוא אומ'כן וכן לשני על שלו ואי' נר'
לשואל על חתימת חבירו כמו בגט מה רס'
כפנינו עדים ח' מ' ביום פלו בשני ומי לירח
אדר הראשון שנת פלונית כאן בנויאשטט
מתא מסר משה דמתקרי יהודה המוכנה
ורומן בן יצחק גט לפלוני כ"פ להוליד אותו
לאשתו יוכבד המוכנת ויכלין בתברוך וכך
אמר לפנינו כו

מה ר' איסרלן זל לאמר לכתו חתומי מטה
ופסל אחת שהי כתוב ח' מ' כי לא טוב לכתו'
ר'ת ולא נקודו ר'תיבות שלימו וגם פסלו
משום זכיל שהיה כתוב בו כי כגט כתוב
הוא כב' וצריך לכתבו כמו שהוא סתו כגט
כתבנו וחתמנו בסוף שורה

כב שמעתי משם מהר"ה זל שכל שמות
שים להסחפ' אם יש לכתוב
לכסוף א' או ה' שיש לכתוב בה' כגון
אושעיה עקיבה שמריה סעדיה או כיוצא
בהן ואמר שבמקרא לא תמצא שום שם
אלא שמופ'ה

כג מהר"ק וראייה כפ' השולח
באלפס דאדם שנסתנה
שמו מאמת חולי דיש לכתוב שם האחרון
קודם אף ע"פ שקורין אותו תדיר כשם
הראשון א"ס יס' לו כינוי בלשון לעז או
אשכנז כותבין המוכנה אבל אם כ' השמות
לשון

לשון הקדש כותבין דמתקריינג אס יש
 כנוי לאביו צריך לכתוב ונקרא שמו בשר'
 תרגום מיתקרי בלא א' לבסוף ובלשון נקיב'
 ונקראה בשם במגלה מתקריה בה' לכן יש
 לרקדק. ומהר"א קרא השיב לך' דיש
 לכתוב דמתקריא כי הא' לך בסוף המלה
 מורה על הנקיבה ואין ראיה מתרגום של
 מגלה אך כתלמוד רידן הכבלי קיימא לן'
 וראיתי גא אחד בווינה דכתב דמיתקרי
 יוד בין מ' לת' ומהר"ד ה"ד חולק ואומ' דאין
 לכתוב דמיתקרי כי שני השמו' הם עיקרים
 כשנשתנה מחמת חולי עיין בתרומ' הרש"ן
 בסיומן ק"לח ובמדרכי פרק השולח.

כד גט

שנתן פה מהר"ד ה"ד הוי כתוב
 בו זנוול בשני ויין משלם חס וכן
 הוא בעזרא. קלונמוס מלא מהר"ל זכ'
 כתוב בעזרא בראשית וגם אחר כך בלא א'
 זכאי. פינחס במסורת כלם מלאים יוד'
 ויש מסורת שכתב כולם מלאים בר מן חדי'
 אס יש לכת' אבשלנו' או אבישלום דלא אסוק
 בשמיה עיין בתוס' ריש שני דיוכי: אביגדור
 בדברי הימי' ג' יש ספרים שכתוב בהן חסר
 ו'יש ספרים מלא'.

כה דוד

יש לכת' חס' יוד כן מצאתי בגטין
 הניתנין על פי רבותינו גס אס יש
 דויד מלא יוד' אתא לדרשה דיוד חסר
 כגמט' דואג' על כן קראוהו לפעמים דויד
 מלא ב'ורי.

יש לכתוב פרהטר בחד תיבה וכן איתא
 במסורת וז' פרהטר וצרי שדו ועמינרב
 ודכוונתו הו' כולהו חד מלה.

כו מהר"ל

אמר שאין צריך לכתוב א'
 בסוף השם כי אס בשמות
 שהם רגש כגון יוטא או כילא.

כז מהר"ו

מקלונמוס אמר שכל שלמה צרי'

לכתוב שם הכנוי אס הוא זל מן אב' ק

כח נשלח

גא ממדינת לוננו למהר"ל
 והיה כתוב בו משלם כן
 אורי המכונה ויובש ופסל מהר"ל הגא כי
 היה לו לכתוב משלם המכונה ויובש כן
 אורי.

כט בנימן

רכינו בנימן הגדול חתם
 עצמו בכל דוכתי חסר עיין
 בתרומת הדשן בסיומן ק"לר. וכן לפי
 פירוש הרמ"ב בפירוש המשניות דמסכת
 יומא היה כתוב חסר על חשן המשפט
 וע"ש.

ל הקדמונים

הרגלו לכת' לכל אדם
 אבא פלוני וכל שום
 וחכיכה דאית לי.

לא ומשומר

שג דש אינו כותב רק שם
 שהיה לו כשהיה יהודי
 ושם של גוים לא לכתוב. ואס כתב-ל"ס של
 יהדות וכל שום וחכיכה דאית לי טוב
 הדבר.

לז זח

אול כתתו גא לשל' המכו' זלמן
 כן משה ולא כתבתו כן הקדוש
 משה אף על פי שקוראין לט' כן הקדוש
 דומא שאין כותבין כן מהר"ד פלוני
 אף על פי שקוראין לט' כן מהר"ד והורה
 אמ"ן ר"ג קרובי הגאון מוה"ר ענשכין
 על ידו.

לח אביז

הכל' אסר שאין צריך לכתוב
 על יוזיפא יוסף המכונה
 ויוזפא וכן חנה כתב במקום חכלין.

לד ביום

ד' ד' טבת ר"ח כתתו כ' בטוין
 לאש' אחת שהיה אביה מומר
 והיה מסופק אס היה כהן או לוי ועל שהי'
 לוי היה יותר ברור ממה שהוא כהן וכתתו
 הגט

הגמ שהי' כתוב לוי קוד' עם כל שאילותיו
 וקראתו לפני הכתיבה ואחר הכתיבה וכתתי
 הגמ הראשו ליר בני יצו ולקחתי מידו הגמ
 השני שכתוב בו שהיה כהן וכתתי אותו
 אחר הראשון עם כל שאילותיו וקראתו
 לפני הכתיבה ואחר הכתיבה ואח' כ לקחתי
 שניהם ונגזרתי על הלעז ואח' כ על הבחנה
 וקודם שכתתי שום אח' מהם ושום שאילה
 אפילו על הראשון הודעתיו להעמדים שם
 מי הביאני אל אלה ומה היתה הסבה לתן
 ב' גטין ושרק אחד מהם כשר והתרייתו גם
 בבעל כשיתן הגמ בגט מן הלוי שיהיה
 כוונתי לגרשה באותו גט ולהתירה לכל
 אדם אם היה אביה לוי וכן יכוין כשית' הגמ
 שהיה כתוב בו כהן אם היה אביה כהן :
 וכן הוזהרתו על כל אחד בשעת כתיבתו
 לירה . באחד היה כתוב חכה בת שמואל
 הלוי המכונה וכוויל וכל שום וחניכ' דאית
 ליה . ג' שהיה מומר שאי' מנהג כאן לכתו'
 כל שום וחניכה . בשני היה כתוב חנה
 בת שמואל הכהן המכונה וכוויל וכל שום
 וחניכה דאית ליה .

ופעם אחת הברכתי לאיש אחד שני גטין
 וסדרתי לתן שניהם ליר האשה בפע' אחת
 ושיכוין לטוטרם באותה שכתב בדיון ואמר
 הרי זה גטיך בו .

לה סדרתי בגט מומר לכתוב אנא יצחק
 המכונה איווק וכל שום
 וחניכה דאית לי בן שלמה המכונה זלמן
 וסדרתי החניכה לכתוב סמוך לשמו ולא
 אחר שם המקום כילא כתבתי חניכה על
 המקום כי אין דרך לכתוב פה פה שום
 חניכה ומכל מקום סדרתי לכתוב בו חניכה
 אחרי שהוא מומר . ואחרי שאמר הבעל
 לשליח אתה שב' שלוחי בו סדרתי שיאמ'

גם כן המומר וזכה בגט זה לאשתו הויל
 בת מאי כדי שלא יוכל לחזור עיין בתרומת
 הרשן בסיומ ק"ן .

ד אדר

ר' כ' וכתתנו גט למומר אחד
 כל העול קראו לו אייטיל
 חן אמנם נקל' לם' משה בן רוד וסדרתי
 לכתוב אנא משה המכונה אייטיל חן וכל
 שום וחניכה דאית לי בן רוד ושאלתי אותו
 אם כותבו ברטן ותו לא מידי לא על שבועה
 ולא על כדר ותקיע' כף אחרי שהוא מאותן
 שכופין לגרשוכן האשה לא שאלתי אותה
 אלא אם מקבלת הגט ברטן ותו לא מידי
 כי היא מחוייבת קצת להתגרש ממנו .

בנוי

שהוא קצרו של שם כמו שמואל
 מואל מרגלית מרגלית צפורה
 פורה כביומן בונמן יצחק חקין אין זה לא
 שכנו ולא כנוי לשון ר' תמרדכי פר' השולח'
 ואני ראיתי הגמ שכתב מה' רר מאי' מונכוי'
 שכתוב בו אברהם המכונה עברמן .

אור שרנא

זכוויל ויבש זוסקינד
 מאיר ורייד' ורומוט
 ווטא יחואל המכונה מיכל אכל יחואל א'
 איכל הוי קטר לשון .

וראיתי גט שנתן על שי מהר' ס"ל ר'
 דכתב בו דמתקרי חסר יוד בין מ' לתיו וגם
 כתב בו יעקב המכונה ועקיל אך שמעתי
 משמו משום שהיו כ' יעקב כתב בן לסימן .
יש לכתוב ורחמיאל יוד וכן איתא
 חסר ומלא ומשפחות הירועה
 להם שנקראו ורחמאל חסר יוד יש לכתוב
 אז חסר וכמו גרסם גרסן וכה' ג עשיתי
 מעשה ה'ך .

האשירי

כתב זול הא דהגו לכתוב
 וכל שום וחניכה לפי שנהגו
 הגוים באשכנז שקרוין לילדים בחניכה
 הקרובה

לז

לז

לח

לט

מ

הקרובה ללשון עברי ואין לראוי לכותבו בפירוש וכותבין בלשון חניכה שמה זו כוללת הכל עכ"ל.

ונוהגין בריונים שכותבין הכנוי וגם שום וחניכה וכן כתב ראב"ה.

מא אין

כותבין כל שום וחניכה דאם אין לו שם כנוי אז הוא משמע שר"ל אחר ר"ת.

מב יש

לכתו יודא בן משה הכהן המכונה ליברמן ולא בן משה המכונה ליברמן הכהן דהוי משמע דהכנוי הוא כן דהוי כהן אבל איש לאו כהן הוא וכ"ל ולמה ר' ווייל יך.

מג שם

הרגיל בו יש לכתוב קודם אל"ב ולא נשתנה השם מחמת חולי כיון דרגיל בו יש לכתבו קוד' ואם שם השני הרגיל לשון לעז או אשכנזי ושם הראשון לשון עברי צ"ע יך.

מד בשכותבין

כל שום וחניכ' כותבין א"ח שככת שם המקו' כגון אבא פכ"פ העומד היום בנו רב"ג מתא דיתבא על נהר פלו' וכל שום וחניכה דאית לו ולא בהתי ולמקומי.

מה במקום

שאין כותבין כל שום וחניכ' אין צריך לכתורק המכונה או דמתקרו ולא חנוך של המשפחה כגון קאץ או שלייבר וכה"ג וכן ראיתי גאון אמ' הרי"ז לא כתב חינוך המשפחה כפי' ושמה משו דרגיל היה לכתו' כל שום וחניכ' וכל אם היה צריך לכתו' שם חנוך המשפח' כגון בשני יוסף בן שמעון ולא רצה לכתוב דוד שלישי או היה צריך לכתוב חנוך המשפחה עגון שלייבר או קאץ יך וכן הסכים מהר"ו ווייל.

בתמילת יחזקאל לכתוב שנה החמישי' לגלות

המלך יויכין ופי' לשם ר' דוד קמחו יויכין כמו יהויכין וכן יוגדכ כמו יהונדכ ויכתו' ויהונתן עכ"ל.

זמנים

העיד

בשם מהר"ר יעקיל מווינא מו וכל חכמי אוסטריך אייר כתוב בב' וודין.

בסלו

יש לכתו' חסר יוד' אחר הכל' ואחר הכל' וכן הוא בוכרים ובעורא יתמוז מלא.

נראה

דיש לכתוב שמה חסר מדמנה במסורת ו' מלאים אמ' רמיעוטן מלאים ודינין להיות חסרים וה"כ אשכחן שלושה מלאוין שלוש על פי המסורת וא"ה מכנה פשוט לכתבו חסר וכן שמונה אע"ג דכתב מלא היוינו שאין לפרק' הגט בדעיב' אבל לכתחילה פשוטא דיש בכלהו חסר' ולא תקשה דכתבין העומד מלא אף על גב דבמסורת מונה המלאים כר' דהיינו טעמ' דלא לשתמע עמד לשעבר ואין בעינין יום הגרושין אבל שאר דברים כתבין כדיוק'.

מט

בשלישיו ברבעי בחמישי סו' רח"ל

כתוב מלא אי"ב יוד' כששי בלא יוד' ואם יכתוב גט ביום ראשון מראש חדש אייר וכתו' ביום ל' לירח ניסן שהוא ר"ח אייר וכן בכל ר"ח שהוא כ"ימים ולי נראה שכן מוכח בפרק מי שהיה נשוי דקאמר א' אתה ירך על התחתונה אימ' בר' כ"ט בניסן את משמע דר"ל יום האחרון מן החדש ולא אמר יום ל' דאז היה ידוע וניכר כי היה נזכר בשם רח' אייר ולא יתיוחס לניס' לבר אם לא שכאמר שמדבר בניסן חסר שלא

סדר הגט

כמנהג כשיש ב' ימים ר"ח אין ליתן גט ביום ראשון ס"ה

נ כשיש

ב' ימים ר"ח והוא כותב גט ביום שני וכתוב באחד לירח פלו' אך יש למנוע לכתוב הגט ביום ההוא ולרחותו עד למחר שלא להכניס ראשו בשום נדנוד וספק

תמלתא פסוק חמ' כתיב ביום א' לחדש היה דבר ה' וגומר ובחומש הפקודי' בא' באחד לחדש השני וכזו' רמזנו באחד גם ביום אחד על כן יש למנוע מלכתוב גט ב"ח כך הוא דעת המונעים שמעתי ז"ך

נא הר"ף

פסק שיש לכתוב אדר הראשון בעיבור וכוונתו כוונתו לכתוב

אדר סתם באדר הראשון והיונו משום דפליגי רבי יודא ורבי מאיר בשילהי פ"ו דנדרים דרבי יודא סבר דאדר הראשון כ כותבין יודא תתם ובאדר השני כותבין אדר השני ורבי מאיר ורבי יודא הלכה כר' יודא ובמדרכי איתא דיש לכתוב אדר הראשון ואדר השני ומהר"ן כת' דיש לכתוב באדר הראשון אדר הראשון ובאדר השני יכתו' אדר השני יואני ראיתי גט אח' שכתב מהר"ם מזנויים והגט נכתב באיבר לפני מהר"ר יעקיל' ולכתבו אדר הראשון

נב אדר

השני חסר יוד בין ש"ן לכ"ן וכן הוא בקרא לחדש השני חסר יוד

נג ביומא

פרק הוציאו לו ת"ר אח' אח' ואחת כו' מה שכתבו הפוסקים לכתוב באחד ועשרים אם טעה הסופר וכתב בעשרי' ואחד יום שהגט כשר דמר עבד כרבי מאיר ומר עבד כר' יודא בברייתא הל"י

ימים בלשון זכר ה' בסוף שלשה ארבעה כו'

שנים בלשון נקבה בלא ה' בסוף שלש ארבע חמש כו' עד עשרה ועשר' בכלל יכתו' ימים מכאן ואילך יום כגון אחד עשר יום בשנים עשרה יום וכן כולם

ראיתי

בטון הניתנין לפני מהר"ם נד הלוי בוונא לפני מהר"ר יעקיל' ל' והיה כתוב בו מי מעינות אכן בבטין של מהר"ם מעשרפרט לא היה כתוב בהן מי מעינות ובכורכבורק מנהג לכתוב מי מעינות ד' מפר"ז וחתנו היו מונעו' מלכתוב לא מעינות ולא בארת במקו' שיש שם נהר ורבי יהודה פתב שיש לכתוב כל סיפוקא העיר ועיר שיש בה באר' ומעיינו' ונהרות וכתוב כולם

הב"ה במדרכי במקום שיש רוב סיפוקא מבארת כותבין ועל מי באר' מהר"ר הל"י אין צריך לכתוב נהרות העיר לפיכך אם שינה בהן ר' הכשיר

אפילו הנהרות רחוקין מן העיר ויתר מתחום שבת כיון שמוליכין הסוסים לשם לשותת או בגדים לכבם

אמנם מצאתי בה"ג במדרכי בזה הלשון מצאתי בשאין נהר בעיר ויש נהר תוך התחום שמוליכין לשם סוסיהם לשותת או בגדיהם לכבם נר"ך לכתוב בגט

עיר שאין בה מים כי אם אסיפת מים ולפעמי' יבשו ואין שותי' כי אם מאותן מים שכאספו לפעמי' וכתוב גם הנהר הסמוכה לה ומימיה

כל

עיר ונהרות שיש להן בשמות ביחזה מהן שיכתוב בלא חברו מועיל כיון שמכריזין שניהן כמו שפי' ר' י

בגטין

הניתני' בוונא לא היה כתו' נד בהן כאן רק העומדת היום בוונא

בוויגן כן וכן רוקי צט קנין עי
 מדרם סל זל ועל פי מברי זל וכן
 לזבי האש לא היה כתוב כן רק בנחלה
 שזנו מוטין כן כתוב וכו' לא וכן חמש
 בנחלה מברך אכן בטומס ונתי' דעס
 כתוב כן ב' פעמים לזבי המעין ולזבי
 האש ולזבי האשה ובטומס חט שמוס
 מערשלים לא היה כתוב כן רק בנחלה
 ובנח הניח עי מערשי מעלן זל מעשין
 כתוב פעמים כן

בפע עי בארס וזולס בארס שארס
 קרובין זה לזה ולא אכלו ולא אכלו לכתוב
 וכן אש אשן פלוני כס לרוב ועד אהרן
 הניח לעשר רוב

וכן יאמר לעדים למדס ובלשון זה
 יאמר פכס וקרב פכס קרמס סב
 הניח אש אשן פלוני כס לרוב כו' ו
 וקממט וט אחר וט אס יכתוב עד
 אידל א' כסר לעשר רוב או לעשר הממשי
 יוכר

נז אשה שקבלה וטה בנחלה אינה
 מעושר וספק אס הור
 קדושין אכל קינס
 שמוס חו' אפלו ובלבד קמס ד
 בנחלה בקדושין ידקה
 ב' במשור בלדס לחו' ק
 נח אט הכורה קדושין

ויזקירו העדים להורר בראשית סא
 ונכון לומר להס וס א' היה
 יוסף הכריב ואהרן הכהן המענה חו' א'
 לעורר דוחס לנחלה למען הכסר וס קיט
 היה אחד שמוס חו' ככאן סיק בראשית
 הסופר יארטט בניה ולא בארס סד
 ולא בקולמוס ומסוץ יב
 שטיץ ויטיח וזין קבד למעלה ומע' ד
 גדלי

טופס וט אחר של מערס מעושר וכן
 כו' לא ודחיקו העדים זה מזה כדי שיה
 עקבא'ס עס לזנו וזה הניח כנכני וסמט
 מער יעני' מעשס אמה אומר שפעלים
 דדחיקו זה מזה יוכר מעי ופולר כני' אפי'
 אחר עכ' וקט הכורה דחיקו שלח
 דדחיקו רב כמע' אחר השיטוי אכילו רס
 היה פסלו:

ויחוקך הקלף למען הניח קודם סה
 הכריכה ויהא קרבו יוכר
 על רחבו
 העדים צריכין לזכר אס בשעת סו
 שיכתוב אינה ראשונה
 לכל הפקוק בשמוס כתוב ירנו בו סו
 ובמדרכו סיקס שצריכין להי' אמה ב
 בשעת כתיב אס האש והאשה והזמן
 והער

נט הסופר צריך שיזן הקלף וה' דיו
 והקולמוס אכלו רבולמעו
 במערה ובער לזכו בנחה ובמעשר און
 קשר

הסופר יאמר בפע העדי' הני סז
 כותב זה הניח אש פלוני
 כס לרוב כו' אשן פלוני כס
 ובשעת הקרימה יאמר ב' אס מן סח
 קעדים הני מוקס וט זה
 אש פכס לרוב כו' אשן פכס
 סימט יבש יסוד מעושרת הקרה סט
 קריאה שקלה סימט פדוקה
 י' כ' 11 11 א' מערה

ס קודם כתיב הני יבטל
 כל מודעו ודברי מעמר ג
 אערימי לבטל הני ואחיל מערב בלא א'
 אונס ונפשי אלא בלב אשם ובנפש
 אפיכה י' יביבו קודס או אעושה
 קודם כתיב הני יבזה לסופר

י' כ' 11 11 א' מערה

קודם כתיב הני יבטל
 כל מודעו ודברי מעמר ג
 אערימי לבטל הני ואחיל מערב בלא א'
 אונס ונפשי אלא בלב אשם ובנפש
 אפיכה י' יביבו קודס או אעושה
 קודם כתיב הני יבזה לסופר

סדר הנא

אמירה קריאה קריעה חרמה הבחנה
יבש כל שיהיה הנא יבש קודם ו
נעשה לשון מעשה וכלל דבר
אל קיימון מבין יש נזכר שלם לכתוב
לא שה כל זמן שהיא לא שיהיה ק
קיימון מערכי פב דימיון
יחוד כל שהפך ייחד עלי מעירה
ונאוב שיקח עדי חקיקמה ופ
לעדי המעירה שיהיה דבר ולא חזיר
דבר

מעורר כל צריך להזכיר חזק
שכח קודם כתיבה
הוא בפת עדים מעורר וכן יבט עתה
בשער נעשה הוא שלם בטל מעוז ולא
יבטלנו

סימן כל קס ט לערו סימ מערבק
בנא זמור קנט שזמנו מן
הסופר שכתבו לשם פבש ושעמלו שם
עד לק כתיב בזמן נאם הקי וחלש ולא
בלא מהם הכיר חרמית וחק ימיר
קבירו ושעמט מעמנו שחמנו לשמו
ולשמה

הקרה כל קס הבטל נשבו נזר
קו קבע כמו לכתוב שוב
להרבי לו שלם יהיה קנט מעושה וכן
לשמה וכלל זה ששאל לבטל קס נרמ
ברצון בלא שום חונק והנסי וכן ישאל
לשמה מעשם וקברו שלם לבש אשר
בעל כרחה

פרוקה כל שיהיו ידיו פרו וקוק
למעלה ודבריו למטה זאל
הסופר חופש עד חקר נעשה הבט הנא
לעדה
קמירה כל שהבטל יקח הנא ונהי
ידו עם קנט למעלה מעל
ויחמור הדי זה וינך והקבע וינך זה
והדי קר מעורר לכל קל אבשר שער
ונעשה הוא יכוין שבנא זה הדי
מעורר מעמנו וכו' ואחר שנת קנט
לעדה הסופר ידיו וכפיס קנט חקר
סרבלה

קריאה כל קריאה הוא קודם
הנרמ עש עיני מעי
שאלה כל ששאלה הבטל קס אמר
לסופר לכתוב לו נא לבש
בו חזקו למטה ולשמה לשם ורשין וכן
לשאלו לבטל קס אמר כמו כן לעי ה
הקריעה למי לו נא לבש כן חזקו לשם
ולשמה לשם ורשין וכן לשאלו לסופר
קס כן עשה וקס אמר ככה קוד שחזקו
לבטל הנה פבש כוכב כו' וכן קס היה
כל כוונתו בכל תקונו הנא לעשו לשמו
ולשמה וכן לשאלו לעדי קרימה קס
קס חרמו לשמו ולשמה וקס אמרו
ככה קודם

קריאה כל שיקח הנא מעדה ו
עבראורו שיה שער
החוקף וישאל הסופר קס זהו הנא שכתב
לשם כלוטי בפ לשו וכן ישאל לעדים
קריעה יקבע הנא קבע כל שלם
הצבה השגה כתובת עש
הוא כההיך דתק הוציאה וכן וק עשה
כתובת בו קו מעמס שמשל כחך כוונת
וכן

קריאה כל קריאה הוא קודם
הנרמ עש עיני מעי
שאלה כל ששאלה הבטל קס אמר
לסופר לכתוב לו נא לבש
בו חזקו למטה ולשמה לשם ורשין וכן
לשאלו לבטל קס אמר כמו כן לעי ה
הקריעה למי לו נא לבש כן חזקו לשם
ולשמה לשם ורשין וכן לשאלו לסופר
קס כן עשה וקס אמר ככה קוד שחזקו
לבטל הנה פבש כוכב כו' וכן קס היה
כל כוונתו בכל תקונו הנא לעשו לשמו
ולשמה וכן לשאלו לעדי קרימה קס
קס חרמו לשמו ולשמה וקס אמרו
ככה קודם

מעמנו
והדי חקר
מעורר

וכן נאמר המעלה לקדושה
קרמה ר"ל לעור בחסד שלם למוצא
לעו כמעט עזר והקפין ר"ל
כו'.

הבונה ר"ל שלם קר חסד בשלשה
קדשים אמנים מעל יוס ק"ץ
תמים שנתבשרה בו

ע קסור לעב חקר כפיך עבירה
חפילו חס עשייה ק"ץ וצדק
משום דקבלת עבירה קצוב ליה ל"ז והיה
קודם מעשה משפך דליקין הו' דבעינן
יוס ולא לילה עכל מעהין מקי"ב וכן
לענין ונא חקירי עקמייר מעהים ס"א
חפילו חקר הפלה של הקבל חטא דליתו לך
הפלה עניין בבית הכנסת שלו והיה עור
היום וצו לקמיעה שלם ליק"ט קצוב
מערי מעלין ק"ץ

ע ח משפך קול פסול על קונו ענין
והוצרך משפך ליק"ט
עט לר"ך להמיר קדשי מעשים ונא
ס"ח בסוף ענין ור"ה פלוג בשל המעט
ברך ובמדרכי'.

ע טז לכיב מעט בודקין לוקו כהן הן
ובלואו ללו' לר"ך לנפולובקו
ללו וברכי הן וכן בקד הן וברכי ללו וכן
בפירוש ויעהו חס יכול לברר בקד ז'
זימנ ס"ב מערכי פרק מע שחקו ז'
ב"ט שם ככ"ד י' יחיל רבון ליק"ט ונא
נעור בל קפ"י וישביעו הלי' ויה אשה
שיחזרו לנשא זה חר זה כ"י ש לפקדן ו'
ולקדק קדכה בלאן הקפ"י איהו וכל
לך חס קול כהן יבשל ברעלי ככול כ'
כל לבנו וחס יעמע יחזירי ללי' זה ריח
הנא דעיק יק"ך דלקין עמקו בייאין
כש"י קרי כ"י מע לליל ופן פקן
מע שחקו ז'

וכשאלו לבעל חס חפץ לעב אשתי וחס
קן הו' כעו ללו' דרומה למט' חנין
ולאסור לעב על דבור זה על כפן דכחו
אל מעהין ז"ל.

וכשבודקין לוקו בערי כרען כבי רבי י'
שמעאל לל לר"ך סירונו חלל די בל ללו'
יקד ובשלה קן יחד כ"י פ' מע שחקו ז'
מקובל מעהרר יעק"ל ז"ל בואן ש"מ ש'
ליער חס מעי ולא חס למערה לאו קביע'
למוד ז"ך

ע קכר הדוכין ולעב שבודקין ע"א
פסחרי' לר"ך לבעב קודם
שטה חקרונה שכל טוב יבשעי מעין לל
מעמע הכי ע"א ז"ך

ע קכ"ג פסל ונא אהיה כר"ב
די בסוף שטה וריבויין ב'
ברקא שטה

ע קכ"ד וכן פסל ונא אהיה כר"ב בו שר"ט
מעוין בו כפן כי חסר שאי לך
לבעב בו

ע קכ"ה מעהר"ל היה משבד נעיעה כ"ך
כשבעה והריבוי לבעבי
שלה

ע קכ"ו ולומר מעהר"ל שראה ונא שנתן מעהר"ל
מעויל ושכח שלם בייא ה'
הבעל מעדעוק פעס שנייה קול העריה
ולקר ק' הזכירוהו ולמר חסר שחקו ז'
קבל מעל מקום קין נפקו ברב די ברור
ל' שזה קונו יק"ך ברבון ז"ל

ע קכ"ז חמר מעהר"ל כשלבבך ועקס ונא
חס נעק בוא שוס חוק שלם
היה נועב כריונו חמר לסופר לקזור
לבעב ולקב"ט ש"ע ולא לר"ך לעדיס
לחוק עש'

ע קכ"ח הרובה לעב אשתי יזמעלו ע"א
סופר

סופר ונשי עדים • ויאמר לסופר
 כרוב ונט לאשרי ויאמר לעד קרעו ע
 עליו לשם אשתי ויאמר להם לבנו ולחננו
 אחר ונט כמה ונטן עד שיזמין ק' להם
 אשר ייטב דעשי המורה כפי דלוננו לפי
 שמשמיעין הרבה קושרות בנט' ופסול'
 ונטן זהם כשר' מן הקרה ואם יאמר
 להם כספם כרבו וקרעו ונט לאשתי וכרבו
 וקרעו ונט אהוא כשר מן הקר עשו כשר
 שיתקב ואין שלוחים לכתוב ונט אחר
 לפיך בריך לעשרם עליו משקראן
 לכת' ולקרנס כמה ונטין שירבו עד ש
 שיכרבו אחר זיהיה טוב כפי רצונו ולא
 יכרוב הסופר ולא יקרעו העדים עד
 שישמעו מפי הבעל אזהרה להם לכתוב ו
 ולקרנס ולא מעי השנים • וקפילו קמו
 קרוב לכתוב ולפלונו לכתוב ולפלונו ולפלונו
 וקנס לקנס לך וכרבו ויקרעו עד שישמעו
 קולו •

קרוב
 וקנס לקנס
 הקושר

הבעל יבן הקלף והליו משלו דבעין וכך
 ונטן שיהא הנט שלו ושכר הסופר י
 הבעל ואם נהנה האשה הנט כשר וימסור
 עיניהם הפירו קרעו משמן האשה
 וקרעו לבעל לחי בקילו הבעל נהנה האשה
 ויאמר לבעל קודם כתיב הנט שיהיה כל
 מודעה ורצה שמשאר אצבע לבעל הנט
 ואהוא מודעה מודעו בלב שלם כל קוניהם
 וכלי אום קפלי וטוב הוא זיהי הבעל אצל
 הסופר והעדים עד שיכרבו ויקנס וינתן
 הנט כדי שלא יבא וימסור מודעו לוי יבע
 הנט ואם יבא לין למסור הנט בשביל זה
 כל זמן שלא שמענו ארימא וקנס ק' האש
 לשם טוב הוא שיצביעו הבעל בשבועת
 הקרה שלא ימסור מודעו ולא
 יבטל האי קושר לך הנט •

ספר
 הקרוב

ויקרע הסופר הקלף למדק הנט אלא ק' פכ
 ידטרך למקד מעטו כלו חס כתיב הנט
 ויהיה ארכו ירבע על קרבו ויאמר יב
 שיטין כמעין נט •

ובכתיב לה בכתב בנט יאמר חט בכתב כו
 והיו העדים אם דבעה אמרתי לכתוב
 כדי שידעו שכתבו ויכירוהו דבעה קרעו
 ויאמרו העדים שחורש לאמה ואשע
 לשם גרושין ויקרעו זה דבעי זה ולא
 יקרנס הסופר בנט • ויקילו לקנס
 בראש השנה ואם ירבו ויקרעו זה אחר
 זה בשאר אחריו זה חתמה כב שמו
 והעדים יקרעוהו קודם נהנה ואחר ה
 הגנייה שמתן הקליפו הבעל כשנתנהו
 בידו ולא יסמכו העד' על הקרי' אחר
 הגנייה לפי שפעשי אובחן לקרוע אחר
 הגנייה כי קשה נשמרנו לקריה לכך
 מרחקה יש לקרוע קודם הגנייה ואחר
 הגנייה ואם אלא קרעוהו קודם הגנייה
 יקרעוהו אחר הגנייה כשר • וכן קפלו
 קרעוהו אחר הגנייה וקרעוהו קודם ה
 הגנייה כשר •

ואם הבעל ש"ב יזר יאמר איהא
 קחלה משוכב בדעת מעתה
 כתיב בנט עד אחר ונמ כתיבתי אקנס
 גטרך דעתי עליו בכתיב אצבי אפסור
 דעתי עליו פסול הנט • וכבעה אנט
 הנט יאמר בזה האשן הרי זה ונטך ויהי
 אר מעוררה יעמנו והרי
 אר מעוררה אלא אדם על כשמתן פ מי
 קפלי זה קנס לא מעי לך אלקו דלא
 יבא ונט ואם מעי יהא מקרי חניע
 ונט מעבשו וקנס לך מעי פודעמו לנפא
 לך יהא ונט •
 ולא קרי קד עינו אחר נהנה הנט
 קנס לך שיהא

משע
 חמי
 אלק

שיהא אחד עמהם אפילו עבד אפי' שפחה
 חוץ משפחה מפני שלכה גם בה
פא ראייתי כעוסם גם של רב אלפס
 שכתוב בו איך אכל וכן
 בשאר טופסי גיטין שתקנו הגדולי ואינו
 נופל על הלשון דרדאי בשאר שמרות ש
 שכתבין העדים הדבר שכתקיים בפניהם
 שייך לכתוב זכרון עדות איך נעשה זה
 הדבר בפנינו אבל לשון הגמ הוא ספור
 דברים של בעל מספר שכזמן הזה הוא
 מגיש את השתן הלכך טוב שלא לכתוב
 איך

הוא תחת אשר וכן רי תיהוויין אף על גב
 דכותבין דיתבא על כהר פלוני ואין כותבי
 די יתבא שאני התם שהוא כלשו' עברי כמו
 היושב על כהר פלוני וה' במקום הה' אמה
 שאין בן בדי תיהוויין שאין לפר' אלא בלשון
 אשר ואני אומר אף הכותב דתיהוויין אינו
 מעות כי ה' במקום ש'ן שתה' רשא' לינש'
 לכל איש שתתה'

ולורכ' לוי' דתרוכ' ולוי' דשבוקין ויכתוב
 תרוכין ושבוקין חסר
 יו"ד הראשונה אבל פ' ויש שכותבין
 שיט' ורין וכתוב מלא בלא יו"ד טין
 יו"ד ולורכיה לוי' דכרו פ' לט'
 ויכתוב למחך חסר יו"ד

וזהו שירחיק רב' לה' למעלה כדאמ' פרק
 הכונה מ' ט' תלי' כרע' דה' לא דלמחך צריך
 ליזהר פתי' ולא לכתוב לאיתנסבא אלא
 להתנסבא

כשהמגרש אומר בשעת גרוש' **פר**
 שמגרש אשתו משום

שם רעאו משום בדר או משום איולונית
 או יאמר הרב אליו שאינה רשאי ל
 להחזירה עולמית ברתן בפרק השולח

חק תכ' פסול ולא מועיל בו העבר' **פה**
 קולמוס כ'א לשווייה לשמה

איבא דרבי יוהא או לרב אחא אפילו לרבנן
 אבל לא לשווי' אות'

צריך הש'ן שתהא כוגעת למטה **פו**
 והת'ו לנגע למעלה בגגו

כתב ראש ראש הט' לבר ימין **פז**
 צריכה להיות כפופה כזה

ורג' הה' אוקוף לא יגעו בגגו כפ' כ
 צריכין להיות עגולות כזה ספר יראים
 קוצה של פ' לא יגע למטה כזה פ' אלא
 שתהא כזה פ'

פח ולענין

פב

ונהגו באשכנז ובצרפת לכתוב פלוני
 שנולד במקום פלוני ודר במקו'
 פלוני ועומד במקום פלוני וכן לאשה אם
 מכירין מקום לידתה ועמידתה והכל ל
 להוציא מן חשש שמי
 יוסף בן שמעון ומה בחיוב היו כותבין
 שנהגו לכתו' לאתריהו' וכל שום וחכיבה
 דאבהתי תמהתי למה דאיתי לי ולמקומי
 בהגו לכתוב מאח' שא' ולאבהתי
 מזכירי' שם דירת אביו ולא תריה' דאבהתי
 ומקום דירת אביה'

פג

ונהגו ליה' שיהיו כל האותיו' מוקף
 גיול דאם כוגע' זו כזו לא מיקרי
 כת' ור' אומ' דבר יעבד אין לפוסלו מרד' כי
 ותוספת פ' כ' דגיטין והאלפס כתב בהלכות
 מזוזה דאפילו נכתבה כל הפרשה במוזה
 והיו מקטת תיכו' כוגע' זו כזו יכול לתקנס
 אם יוכל כבר לקרותם
 ויכתוב ורן חסר יו"ד' ואגרת חסר יו"ד'
 וד' תהוויין וד' תצביין כל אחד ב' יודין
 ובתיקון הגמ של ר' ט"ע היה כתוב ד
 דיתיהוויין דיתצביין כל אחד כה' יודין
 דיתצביין כ' תצביות כמו אשר תתרכה ודי

המביא
 תבין

פח ולעניין

מוקף גויל ר' מכש' בריעב'
ואז פוסלו וז' לוכן בא מעשה
לפני ראביה ופסלו וכ'ס גט שכתב מישיט
שיש לפסלו אז

פט בספר

רבי ברוך פסול אם יש שום
טעמוש בגט וגם יש להקט'ו
אם מעביר אפילו אות אחת חוץ לטטה
עב'ל

צ כתב

באשרי שצריך לכתל מ
מודעות קודם שיטה לסופ'
לכתוב וגם אח' ככונ הדבר אבל ר"ס כתב
שהיא הבעל בשעת כתיבה וחתומה אבל
הגט שלא יצא ויכתל

צא הלכתא

כרזא דאמר פרק המגרש
לפני התורף אפילו תנאי
על פה פסול בגט לכן צוה להנהו דכתבו
גטין לשחוקי לבעל עד דכתביתו לו לתורף
ועל זה כתב מה' ד' כל ככונ שצריך להשנות
עם שטר הסופר וכל דבר קודם הכתיבה

צב אשה

שנאסרה על בעלה ויאסור
הבעל הגט ליד מי שירצה
ויואמר כלשון זה וזה בגט זה לאשתי פלוני'
והרי היא מגרש' מיד בקבלתו של זה לשון
סאז

צג בגמרא

לא צריכה דמעשר' שמעתי
שיש להארזי הלמ'רין והנומ'ן
פשוטין כרי שיהא ולשון הגמ' לא משמ'
מעורה וכדי ש הכי וע'ש' התו' פרק
שיהא הכל ספר המב' תניין
אחד

צד לשון

האשירי כת' הר' מב'ם שאם כתב
ודין ביוד או כתב דיתיהוויין או
דיתיבכיו' בלא ב'יוד' פסו' הגט ובע' העיטו'
כת' דכל הכי דקדוקי דהכ' הובא דכתב לה
הבעל גופיה או דכתב לה הסופר מפומיה

ובתר הכי אתא הבעל ואמר אנא הוא ד
דפסקנא בהני דקדוקי ולקילקולא איכוונא
אבל אמר הבעל לסופר ולעדים לכתוב
ולחתום סתם וטעה הסופר באחת מאלו
האזקות והבעל אינו מוערער הגט כשר
ותגש' בו לכתמילה ואם העד' מצויין יעידו
בפני כ' ד טעשת סופר ה' וכן כתב רב האי
גאון וע'ש' וממ'א אבי שמעתי דאין
נפקותא בדבר אם כתב תיבה שהיא חסרה
מלאה בגון איר כסלו הלל שהם חסרי' וכת'
מלא כגון אייר כסליו הליל אין בכך כלום
דהא כתבין מותרת באיווגם ראייה מ
מהעומד שהוא ב'יז'

אין עושי' תבין בגט ומ'רזי ר' דאפי'

קובו של יוד צריך לעשות משום
שכתפילין אפילו בריעבד פסול כדמפרש
שמה במנחות מ' מ' אראה שלא להוציא לעו'
על גטין הראשונים אין ככונ לעשות והרב'
דברים תמצא בספרים דלא עבדין שלא
להוציא לעו' על הראשונים

הקלף והריו יתן הבעל מירו ליד

הסופר ולא ע' אחר
כתמ'הרן לפי ע'ד משמ' דחתיכת הקולמוס
ותיקון הקלף שמחליקין אותו צריך לעשות
גם לשמה מדקאמר רב אשי פרק קמא
דגטין אפילו לא שמע אלא קן קולמוס וקן
מגלתיא כשר ופירש רש' כלשון ראשון ד
דהיינו תיקון הקלף והקולמוס עב'ל

וצריך שיהא הקלף והריו משל הבעל ואם
אין לו יקנו לו אחרים דכתי' וכת' ונתן וה'ה
אם כתב הסופר בקלף שלו שלא באמת ה
הבעל שהוא כשר ובלבד שינתן לו אחר כך
במתנה גמורה דאיתא הכותב טופסי גטין
צריך שיכתוב אלמא שהקלף של סופר
מ' עדיף טפי ליתבו לו מתחילה שא' ישכח

הסופר

הסופר לתנו לו אחר כך לבעל במתנה *

צז קטנה מכת' ב שנים ויום אחד או

אפילו פחות מ'ב שנים רק שהגיע לפעוטות מקבלת גיטה אף על גב דקדשה אביה רביון דנשאת אין לאביה יד לקבל גיטה כדפירש רש"בם פר' התקבל וע"ש *

צח בסמוך הכעל כשכותב הגט נריך

שיאמ' לשם פלוני אשתני אני כותב שתהיה מותרת בו *

צט מדברי הר"ף הן עיר קטנה הן עיר

גדולה כותבין מתא וכן בת' פרוק עושין פסין *

להקדים מתא לשם העיר או להפך אין קפידא מדאיתא פרוק האשה *

ק ברינוס מקום שהגמון נקרא על

שם אותו העיר כותבין מ מדינה *

קא כל שהחזק בעיר ל' יום אין חוששין

לכ' שמעון אבל קודם שלשים יום חוששין אם כן איש ואשה שבאו לעיר אחרת אין כותבין להם גט אלא אם מכירין אותם ואת שמם וה"ה לכל השטרות עיין בגמרא בפרק גט פשוט *

קב וזהו לשון הרא"ש פרוק גט פשוט שמע'

מהא דלהכיר איש ואשה סומכין על עיר אחד ואפילו אשה או קרוב דמילתא דעבירה לגלווי הוא כדאמ' ביבמות להכיר אחיו מן האב דמנו על פי קרוב דמילתא דעבירה לגלווי הוא על ע"ל *

קג וגר המגרש ראיתי ממה"ר שלום ז"ל

שעשה מעש' וכתב פלו' בן אברה' אבינו ותו לא ושוכ' מצאתי כן וכמדומ' שכן ראיתי בספר ראב"ה ע"ל מהר"י מולן ז"ל שכתב לו ז"ך

ששאלת מה עבר המגרש כראיה דהוה נריך לכתוב בן אברהם אבינו ולא בן אברה' סתם דמיחזי כשיקרא ומזויף מתוכו *

ומהר"ן מאיגר השיב לי דמהני בכל לשון דמשתמע שהוא גר כמו הגר או בן אברה' אבינו ע"ל. ואני ז"ך כל' משום סכנה נמשעין מלכתוב לויסנא דגר *

קד מעינות מלא וי' דדוקא היכא שהוא

דבוק כגון מעינות תהום חסר אבל כשהוא עימד מלא. וכן שבב שבתות מלא וי' ושבתות שנים חסר וי' ש שמעתי מדיוקן מופלג ז"ך *

קה ראיתי גטין הכיתגין לפני מהר"ם

הלוי ז"ל כוונתו ולפני מהר"ר יעקיל ז"ל והיה כתוב בהן מי מעיינות אכן כגטין של מה"ר הלל מערפורט לא היה כתוב בהן מי מעיינות וכדורמכורג כהגו לכתוב מי מעיינות *

קו במדינתנו נהגו לכתוב על מי

כהרות *

קי בספרד ובאשכנז ובהרבה מקומות

כשהעיר גדולה כותבין במדינה פלוני. וכגליל גרפת אין כוהנין כך דמשמע לשון מדינה ארץ אחת כמו כ בצרפת קנפתיא רומניא קורין מדינה ע"ד לועז שלועזין פאייזי אמנס אביא ראייה לדרכיהם שמטנו עיר גדולה נקרא' מדיכ' וראיה מפ"ב דשקל'י' כשם ששלחנו' במקדש כך שלחנו' במדינה וקורא לירושלם מדיכ' וכן בפ"ב דזוירחון מזויר שבמדינה ר"ל ירושלים. ועוד ראיה מן המקרא ואני בעולם המדיכ'. ועוד ראיה בפ"ב דתרומה רבי יודא אומר חורמין כגלים מהמדינה על הכפרים אבל לא מן הכפרים על המדיכ' מפני שהוא מאל פלוטיקלי. ועוד ראיה יב א זו י מירושלמי

מירושלמי דמגלה רבי סימן בשם רבי סימון
כו משפחה ומשפחה אילו הכפרים שרינה
ומדינה אילו הכרכים עיר ועיר אילו ה
העוירות ואילו ע"כ כהנו בגליל צרפת ד
דלא ידעו שיעור עיר הראויה ליקר' מדיכ'
או כאנטוכיא או כקיסרין או כיוצא באלו
וכותבין מתא דמפקא מכרך ומפק' מכפר'
בשבת בשלשה ועשר'
יום לירח פלוני שבת

דיש
בשבות
קח
בשרישי

חמשת אלפים ומאתים ושש ל
לכריאת עולם למני' שאנו מכין כאן בפלוני'
מתא דיתבא על נהר פלוני ועל מי מעינות
אנא פלוני ב'פ העומד
היום כאן בפלוני מתא יש שכותבין ועל
דיתבא על נהר פלוני מי בארת
ועל מי מעינות צבתי

ברעות כפשי ברלא אניסנא ושכית
ופטרית ותרובית יתיכי ליכי אנת אנת
פלונית ב'פ העומד היום כאן בפלוני מתא
דיתבא על נהר פלוני ועל מי מעינות
דהוית אנתתי מן קרמת דנא וכדו פטרית
ושכית ותרובית יתיכי ליכי דיתיהוין
רשא ושלטא' בכפשי

למהך להתנסכא לכל יש שכותבים
גבר דיתצבוין ואנש בלא יוד כי ש'לכ'
לא ימחא בידיכי מן
יומא רכן ולעלם והרי את מותרת לכל ארס
ודן די והווי ליכי אנאי
ספר תרוכין ואגרת יש שכותבים
שכין ונג פטורין ב'וד כין פ'לט'
כדתמשה וישראל'

זוהו פיהגמ למ'הר שמשון זצ"ל:

גמנומין ותמהונות ודברים הצריכין ביאו'
ואתן לבני להאיר מאפל דכריהם לשום
למישור ומה' ברוך הוא אשר עזרו אמתית
אשאל עזר וכשמו אכטח ולא אכשל :

והילך הטופס למנין שאנו מכין כאן כו'יש
לשאל למא לנו להאריך כל כך היה לנו
לומר כך וכך לכריאת עולם ולא יותר כמו
שאנו אומרים כך וכך בשבת כך וכך לירח
פלוני והטעם משום שנוי מקומות שמנין
למנין חרבן הכיתויש לשמיטין ויש ליוכל'
או למלכות פרס דהיינו ט'ף לפני חרבן
בית שני סיבכה ב'ב כראיתא בעו' כפרק
קמא גבי אי טעי תגא וכן בכמה מקומות
ויש שמנין למלכות יון או למלכות אשר
הם דרוס שם לכבוד המלך אשר הם

יושבים תחת ממשלתו ואנחנו בארצות
האלה אנחנו כותבין פרוטיו לכריאת עולם
ומלכי ארצות אינם מקפידין עלינו אם לא
כתוב למנין מלכותם והיינו למנין שאנו
מנין כאן כלל' אבל יש זולתינו מנין מני' אחד
כל אחד ואחד לפי הרגלו ולפי מנהג ארצו
ודכוותא איתא במתניתא כתב לשם מלכות
שאינה הוג' לשם מלכות יון לשם מלכו' מדי
לכין הבית לחרבן הבית כו תגא מזה וכו'
וכספרים קדמוני' כתב בטופסיהן למנינא
דרגלי למימני וכן בספר השלם והיא מפני
שאנו משנים מנהג בכל הקדמון שהיו מכין
למלכות פרס והוצרכו לפרש שאנו רגלין
לעשות פרס שכונינו לכריאת עולם'
צבתי ברעות כפשי פי' גט זה אינו מעושה
שאם היה מעושה וכותנו בעל כרחו היה
פסול כראיתא במתנית'

ברלא אניסנא כלומר לא אנכו אותי עד
שאמרתי רוצה אני דאם היה כן היה פסול
רק באותן שאמרנו שכוסין אותן להוציא
ושכית

קט בטופס גמין שלמי' בלשונם כמה

ושבקות ופטוריות ותרוכות צריך לתן טעם
 למה לנו לכפול ולשלש הדברים והא כתר
 הכי איכ' כהאי ליטנא וכדו פטוריות ושבקות
 ועוד מאיו דהכ' דושבקות היה לנו לכתוב
 צביתי כו' שבקות וכו' או צביתי למשכן ו
 ולמפטור והיה לשון נח טפי ועוד מ' ש' דהכ'
 כתיב ושבקות והדר ופטוריות וכתר הכי
 ופטוריות והדר ושבקות וכו' הכי דהא דקאמ'
 הכא צביתי וכו' ושבקות לא הוי ביאורו לומ'
 שעבשיו הוא פטור את אשתו דהיינו ד
 דקאמר כתר הכי אלא משפר שכבר מצא
 בה ערות דבר לכה ולכה הקדוה' תבשילא
 או עשתה דבר' לא ישרה בענינו ולכן מקר'
 הניח אותה זהו ושבקות לאחר שעובה
 כפטרה ממנו שמכאן ואלך ידיו מסולקות
 ואימס' כאל' שנפטרו מחברו וזהו ופטוריות
 תרגום של כריתות ותרוכיות גרש' מביתו
 על אודות ערות דבר או מצא בה דבר רע
 בענינו לכה ולכן צריך לכתוב כגון לומר
 גרשה כי לכתחילה אסור לגרש את אשתו
 אם לא מצבה שעשת' עמו שלא כהוגן וכן
 משמע כגובין כראיתא התם אמר ליה ר
 רב פפא לרבא לא מצא בה לא ערוה ולא
 דבר מהו אמר ליה מדג' ירחמנ' גבי אונס
 וכו' עד מכלל דעב' השתא מאי דעבד עבד
 משמע דוקא עבד אבל לכתחילה אסור וכן
 פסק רב אלפסי על זה לכך פטרה ושבקה
 מאותה שעה משום לא תחרוש כדאמ' ליה
 רב משרשיא לרבא בלבו לגרשה ויושבת
 תחתיו ומשמשתו מהו קר' עליו לא תחרוש
 על רשע וגומר

פיטורין ושבקות כלומר אל תאמרי שאני
 פוטר אותך עד ומן ידוע או בזמאי כאומר
 על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם שאם
 כן הוא לא היה מניחה ועובה לגמרי אף כי
 הוא היה פוטר אותה עכשיו ולא יתכן כי
 לסוף הימים תחזור אליו אם תלך לבי אביה
 ואם כן שאמ' לה כך אינה מוגרש' כדאמרי'
 הרוי זה גיטיך על מנת שלא תלכי לבי אביך
 לעולם אין זה כריתות.

ותרוכות כלומר אחרי שפטוריות ושבקות
 אותך הנני משלחך מביתי.

וכדו ירושלמי לשון עבשיו ושמעתי שהוא
 כמו וכען בסמ"ג במנות לא תכחשו
 וכדו תהיה מלשון עבשיו כמו וכדו פטוריות

ויש לרחק קצת די מתייהוויין וכן די
 מתיבטויין כי די תיבה בפני עצמה
ק הוא פי אשר ור' ט' עכ"ב

דחד תיב' הוא ואין צריך וכמדרכי איתא
 להרחיק ויא' שהוא כ' דצריך להו' כחד
 תיבו' לכך צריך להרחיק שיטה
 קצת ולא כולו.

זה הכלל כותבי' למנין בחד יוד' מנין בלא
 ויו' ריתב' כחד יוד' העמ' אנתתי בלא

ק יוד' בי' א' לנו' יתוכי בב' יוד' דיתיהוויין ק'
 יוד' דין שלטאה בא' וה' כנפשי ית' כותבין י'
 בין שין' לכף ויש אין

כותבין להתבטא ים
 שכותבין י' בין ה' ל'
 ויש שאין כותבין די
 תיבתי' ה' יוד' ואכס'
 בלא יוד' ומתא ים
 כותבי' בה' ויש כותב'

בא' וכן הוא בדניא' כדרכי בב' יוד' תרובין
 שכותבין יוד' ארוכה ורן בלא יוד' די יהוי' ב'
 יוד' ואגרת בלא יוד' מכאן בלא יוד' בין מ'

משה פ
הורק

למנו: רוב אלה הוא לשון מדרבי
לכל גבר דיתבייין לאפוקי ממי שמגרש
ונתן לה רשות להכשא לכל אדם חוץ מפלו'
דרכי מתיר וחכמים אוסרים והלכה כ
בכחמי וכן אתא לאפוקי שאין דעתו לומר
שתהא מגורשת ממנו ואינה מותרת לכל
אדם דכותהה הוי ריח הגט כדאמרי ביבמו'
בפרק החולץ ואשה גרושה מאישה אפילו
אינה גרושה אלא מאישה כגון דאמר הרי
את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל
אדם.

ק"ב בן

יש לקרותו לכל בחטף קמץ מפני
דביקתו כל לשון דביק הוא כן
אך בעמדה הוא בחולס כמו כי חנני שקי'
וכי יש לכל והנה הדייקקין סבורים כי כל
בתרגום יש לקרותו פתח וטענת הוא בר'
ואמר כל דרבי בפתח ואין רוח חכמי ה
הדקדוקי כוח מהם אך אי חילוק במלכתיקו'
בין בעברי בין בתרגום הוא בקמץ.
מן יומא דכן ולעלם לאפוקי מרבי יוסי
דאמ' זמנו של שטר מוכיח עליו דלרדו' לא
אינטיק' למימ' מן יומא דכן דכבר בת' זמן
בגט ולעלם כדאמרי בגמרא כרבע' מיניה
דבא מרב כחמן היום אי אתאשתי ולמחר
את אשתי מהו וכיוצא בזה יש לפרש לומר
שאין תנאי זה בגט ותנאי אחר כמו האב
אם לא באתי מכאן עד שלשים יום וכיוצא
בזה אם היה בא בתוך הזמן ה' למחות
בה שלא תנשא כ"א היה בא בתוך הזמן
לא היתה מגורשת ואפילו אם מת באותן
הימים כו'.

ובבסחאות ראשונות כתב ואנש לא ימחא
מן שמאי' לומר מן כחי בחסרו' וגו' זה שלא
יהא בגמור אכן מכל מקום היא אסורה
בקרוכו באכיו וכמו ואחי אבל אין זה מ

מחמת חסרון הגט כלומר איג' דכת' בטט
לכל גבר דיתביי' ה"פ גט זה אין בו שום
תנאי ולא שום דבר אחר מכח תנאי או
משום חסרון לשון אח' אשר בעבורו תמונע
להכשא לכל מי שתרה אבל ע"כ את' א'
אסורה לקרובי ואין זה מכח תנאי דברים
וחסרון לשון הגט כי בכל כחי טיתי לכותבו
ולשים בו טוויין הצריכו' על גט חשוב
וטוב'.

והרי את מותרת לכל אדם זהו גטו של גט
כדתנן גטו של גט הרי את מל' רבי יורא
אומר ודן די יהוי ליכי מנאי ולכך אמר כ

כותבין כל שתי הלשונות

לשפרא דנטא אע"ג פ' האשה רבה
דהלכה כרבי יורא וכן נותן טעם על
משמע מדסקליב' ופרי' שם ר' לכפל
אמוראי אליביה דאמר הלשון שכבר
אכיו מאן דכתב גטא נכת' להתנסב'
לא לכתוב ודן כו'וד לכל גבר כו'
וכיוצ' בזה אנ' אפי' לת' וכפל לומ' הרי
ס'ל דכותבו' הרי כו' ודן אתמ' לא וע"ש
כו אלא דלא הוי גטו של כד

גט שהרי כמה ופויין ו

ולשונות בגט ופשיטא דלא פליגו בהו ת'ק
אלא ס'ל גטו של גט הוי הרי את מל' :

ודן בתחלת סורה יא כרי שיהא ספר ק"ג
תרוכין ואג' שיקוין וגט פטורין
הכל בשטה אחת ולא בשטה אחרונה דאין
למידין הימנה.

ודן חסר יוד' אך יקראנו כצרי ולא ק"ד
בפתח דא' לכהוי גם כן לשון דין
כתרגום ירושלמי מלת ממני או מני מ
מתורגמת ומנוקדת מנאי מ' סוריק טון
פתחה ודגש' וחיריק תחת האלף וכן
ראוי לקרותי.

וארריך וד' תרוכין ושוכין דלא תדמ' לז'ור
והיה תשמע תריכין ושוכין כלומר ש
שהוא אמר לה שהיא שפחה אותה וגרסה
אותה ויא' תריכין ושוכין הוי משמע כג'ים
דעלמא אמנס אס לא האריך כש' והמיימו'
פוסל.

קטו בגמרא פרק התקבל עיין שמה
ר' נתן הבבלי ברש' פ"ו

מחלק בין פיטרוה לפטרוה
אכל בני ארץ לשון עברי אין חילוק ביניה'
ונכונה במדינות אלו לכתוב פטורין בלא
יו"ד ראשונה והאשיר' כתב ב"ד ראשונה
ואחרונה ס' מ' משמע שגם צריך להאריך
ויו"ד פטורין ובאלפס ובמרדכי לא משמע
ק'.

ודן די והוי ליכי כו' ועד עתה מדבר ומגיד
לעדים את אשר עשה ועתה מבאר שדעתו
לגרש בגט זה ולא בדברים בעלמא כאשר
יתכן להבין מתוך דבריו לגרשה בדברים
במאמר פיו והערה אמר ספר בריתות
ספר בורת' ואין ד"א
בורתה ולכן קאמר כל' יודא דבעי ודו'
ודן די והוי ליכי כל' מוכיח' בס' המגרש
זה הגט ר"ל אפילו

הנייר שלך כדתיבא ה"ז והנייר שלי איכה
מגורשת ומוקי לה כרבי דאמר האומ' ע"מ
כאומר מעבשו דמיו והלכה כוותיה והגט
מהו ומפורש ספר תרוכין ליטנא דקרא
ספר בריתות ר' לברכר הכורת בינו לבינה
דהוי תרוכין משלחה ומגרסה מעל פניו
ועתה כותב כל הלשונות של גט הכתובים
למעלה ולומר כגם זה אפי' דוכה שיתקיימו
כל התבאים הכתובין למעלה ולא בדברי'
ובטופס' הקדמוני אין כתוב והריאת מל"א
וגראה טעמא לדידקו משום דקטירא להו

הלכה כרבי יודא וכן משמע על הא דקאמר
מי בעינן ודן ומסוק טלהו מי קאמר' אך
צריך לתקטע למה שינה הסדר תרוכין
שוכין פטורין ושינה מכל הסדרים ה
האמורים למעלה דכתב ספר תרוכ' נראה
הטעם דנקט ספר תרוכין ליטנא דקרא
ספר בריתות ותרוכין לשון שילוח ליטנא
דקרא ושלחה מביתו ורבותי' הרגילו לשון
גירושין במקום שילוחין ותרגום של ג
גירושין תרוכין כי לא תמצא גבי גירושין
אשה כל לשון שילוח והס הרגילו בכל מקו'
לשון גירושין המגרש את אשתו הרי את
מגורשת כו' והרבה כיוצא בזה חלו מספר
כי אין מספר לא אמרו המשלח את אשתו
הרי את משולחת כו'.

בגט נהגו שלא לקיים כלל אפילו קי

בשטה אחרונה וגם צריך ל'
ליזהר שלא לכתוב תרוכין בשטה אחרונ'
מיהו הכי חומר' היונו בגט שהיא מביאה
להנשא שס' יש לחוש שמה הוסיפה האשה
שטה אחרונ' אבל הגט שנתן הבעל לפנינו
אפילו אין עליו עדים מגורשת דקיימא לן
כרבי אלעזר דלא חיישינן לזיופא אבל
לכתחילה יש לדרקק לעשו' כשר גמור כמו
שמחתינו' עליו עדים מפני תיקון העולם'
מהר"ח הג"ה באשירי פרק גט פשוט

ואגרת שנוקין משום שהגט כשר על עלה
של זית ועל קרן של פרה דלא ספר ה' קרי
ליה לניטה איגרת וגם פטורין תרגום של
ספר בריתות ובספרים ישנים לא היה כתו'
בהן גם פטורין והביאו ראיה בגמ' קאמר'
ולורטיה לוי' של תרוכין ואילו ויו' דפטורין
לא כתב וכראה דטעמא דידהו משו' דספר
תרוכין הוי במקום גט פטורין דתרגום של
ספר גט ותרוכין היונו גירושין וכריתות

דמתרגמי

פרק
מקבל

דמתרגמי' פטורין דהיינו שילוח' עול טעם
 אחר למה לא כתבו גם פטורין משום ד
 דפטורין לא משמע גרושין קדמין האומ'
 כתבו ותנו גם לאשתו גרוש' כתבו אגר' ותנו
 לה הרי אלוי' כתבו ויתנו' פטרוה פרכסוה
 עשו לה כנימוס עשו לה כראוי לא אמר
 כלום ותני שלחוה שבתיה תרובה הרי אלוי'
 וכתבו ויתנו פטרוה לא אמר כלום. ולכך
 תפסו שבוקין ותרוכין ולא פטורין ד
 דלא משמע אף על גב דתרגום של ספר
 כרית' גם פטורין גבי טוויי הכעל לא שיקך
 האי ליטכא מ'ה שבתיה האי ליטכא דמוני'
 והאחרוני' דעתה כך וגם פטורין קאי על
 ורן רי והני כו' דקאי אגב עמנו האי ליטכא
 דקרא מ'ה נהגו לכתבו דאיתא ב'פ' ד
 דכרד' וגם כתו' כל הלשונות הללו לשון גם
 הס כדאמרי' במתנייתן לא יועיל לא יעזוב
 לא ישלח לא יגרש כו' לא יעזוב היינו ש
 שבוקין לא ישלח היינו תרוכין כן לא יגרש
 הוי תרוכין דשילוח ותרוכין חד ליטכא
 כדכתי' בשלחו כלת גרש יגרש ואת בני ישראל'
 לא אשלח והא' שאין הגט כתו' כלשון שטר'
 אחרים שכתוב בהן בפנינו עדים ח'י בא
 פלוני וא' לנו כו' זה אינו כן שהמק' מדבר
 ולא העדים. טעמא שאין הגט כתיב
 כלשון שטרות הוי משום דכתי' וכתבו ותנו
 שהמגרש טותב אני פלו' מגרש אשתי פלוני'
 והעדים החתימי' בו לכך כותב אח' חתימת'
 עד משום שאם לא היו כותבין עד משתמע
 שהחותם הוא המגרש אבל בשאר שטרות
 השטר מדבר כלשון העדים ולכך לא ה
 הרגלו לכתוב עד אחר חתימתן רק זכרון
 דכרי' וקנין אף על פי שפעמי' קרקע נקנה
 בשטר אחרי אשר רוב הקניינין נעשין על
 ידי קניין והעדים נהגו לכתוב השטר כ

כלשון שהעדים מדברים ומעידים שכך
 אמר המזכר אבל בגט נריך שכל דבריו
 מדברי המקנה כדכתי' וכתבו ותנו והעדים
 אחרי דברי המגרש מעידים שכך אמר
 המקנה המגרש ולכך ספר קודם לאגרת
 שהספר חשוב טפי מאגרת. ועוד דספר
 לשון עברי' ואגרת לשון ארמי' ויש לתת
 טעם למה עזבו רבותי' ליטכא דקר' דהיינו
 שילוח דכתיב ושלחה מביתו ותפסו לשון
 גרושין כמו תרוכין ספר תרוכין וכן בכל
 מקום במשנה ובגמרא תפסו לשון גרושין
 לבר ולא לשון שילוחין וכראה משום דלשון
 שילוח משמ' ב' לשונות הא' שילוח כלשון ארם
 שמשלח חבריו או שלוחו ושכ' ליו וזהו רוב
 של מקרא כמו לא שלח את אחיו שלחו את
 הנערה ידה ליתר תשלחה שהוא לשון
 השטה וכן ותשלח את אמתה שלח בא ביד
 תשלח שאינו כ'א שליחות וכן כ' שלח רש' לרגלי
 כי גם זה לשון שילוח והוספה וכה' דכתיב
 עמו איש איש לשי ענייכו ומשמעו המקרא
 ואין אחר מענייני הגרושין אך יש כלשון
 גרושין מתי מעט ושלחה מביתו וישלחהו
 ה' טגן עדן וישלחה ביד פשעם. ע'כ עזבו
 לשון שילוח לשי שרובו אינו לשון גרושין
 ולקחו כיאור של שילוח דכתיב גבי גרושין
 ושלחה מביתו שהוא לשון גרושין מפני
 שרוב שילוח חוזר לאחר שעשה שליחותו
 כמו שילוח היונה והעורב דכתיב. ולקחו
 לשון גרוש' שאינו חוזר לרצונו כמו ויגרש
 אותם מאת פני פרעה. גרש לן ויבא
 מדרן ויגרשהו וילך שכבולן אין כרשות ה
 השולח לחזור וגרשתמו מפניך וכה' דכתיב
 וע'כ תרוכין במקום שילוחין שהרי ושלח'
 מביתו כאורו וגרשה כדפירש' ותרגום של
 גרושין

גירושין תירכזו גט פטורין תרגו של ספר
כריתות ושבוין לשון עויבה לבמרי של
יטוב עוד

עוד טעם אח' למה עזבו רבותי לשון שילוח
על דעת קצת המדקדקין בלשון שילוח יש
קל וכבר הקל שליחות חוזר והסבר שליחות
שאינה חוזרת ובכתיב אין הפרש בין הקל
והסבר אם לא במקרא עכ' עזבו לשון שילוח
ורבותי דרשו משלחה ואינה חוזרת מלשון
המקרא שהוא לשון כבוד ולפי הפשט מדתני
ושלחה והיתה לאיש אחר

ועוד יש לדקדק אמאי עזבו לשון יטאה
מלישנא דקרא ויטאה מבינו והטעם ו
ויוטאה מבינו דמשמע שהאיש מוטא בגט
אלא ויטאה מדעתה משמע שמשפר לאחר
שתהא מגורשת אז יטאה מבינו והיתה
לאיש אחר' ובטופסי הקדמוני כתוב בכל
מקום בגט ופטורית ושהקית ותרכזי אמנס
בדעתו עד הנסמאות שלנו שבוהין ב
ברורותינו זה בצרפת וזה הגליל

כרת משה וישראל כמו שתקנו בקדושין
כרת משה וישראל בדאיתא פ"ק דבתיבות
כל דמקרא דרעית דרבנן מקד'ט ואפקעינהו
רבנן לקידושין מיני' גבי גוועות ופרוות
גבי מאן דמגרש על תנאי אם לא באתי כו'
כמו כן בגט נוכל לומר כל דמגרש אדעתא
דרבנן מגרש כמו קטנה שאין לה גט כד'
אמות שתהא מגורשת או גדולה תהא מ
מגורשתאף על גב דר' אמות בסומטא או
כד' דלא הוי רשות האשה אפילו הטי הוי
מגורשת משום שהמגרש אדעתא דרבנן
מגרש ומכמים נתנו לראש אותן ד' אמות
בהפקד כד הפקד והוי חטרה דררשי' אין
ליאלא ודה בגט חטור' וקרפס' מינין תל'
ט' ואם לא כרת משה וישראל אינה מגרש'

דר' אמות' אין חטרה לא דרבנן יעד כה
כביאור מלת לשון הגט דבריהם לא שמעתי
ולא קראני אדם ידעתי לדבר זה אמנס
העמידה הכתוב בגט כגון העומד ה
העומדת כו' וכהרות ומעניות ובארות
שכותבין בגט דיתבע' נהר פלוני וחיכות
עם שאר הלכות הגט לא כתבתי ואסמך
על דברי רבותינו קדמונינו ע"ה האריכו
והעמיקו' האמנס על לשון היפויים והלשון
יש לתמוה כתתי את לבי לבארם כמי קוצר
דעתי והרוח' ידוני לכך וכותבי אין דעתי
לנסות לחכם אלא למי שקטן ממני ומקדש
מהס לרונכי לזכות ברוך המקום שזיכני
לסיים זה הביאור

כתב ר' אס שצריך להיות ארבו קיז
יתר על רחבו עם העדים
דנקרא ספר וגם צריך שרטוט בקנה לבר
השיער וכותבין לבר הכשר ור' כתב דאין
לפסלו בשביל כך דספר בגט לסיפו דברי
בעלמא הוא דאתא

כותבין הגט בכל דבר שריומו קיח
כיבר לשון מתני' וכל דבר
של קיימ' מאכ' אין ליוהר שלא לתנום לאש'
כל זמן שהוא לח שהרי אינו של קיימא
מר' כ"י

בשאר שטרות שרגילין לכתוב קיט
שריר וקיס אין לחוש אם
סיים כחטי שיש' אבל בגט נהג ר' לכתוב
כרת משה וישראל עד סוף השיטה כו' מ
מספקא ליה אם הוא חשוב כמו שריר
וקיס או לא מהר"ח הבהה באש"י רי בגט
פשוט

מהר"ם מונויים כתב בטופס שלו קכ
קורס שכתב כרת משה
וישראל יכול לתקן האותיות אם אינס כ
בוגנת

בנוצות אותם שצריכין ליגע או אם קצרות
יותר מדי ואחר כך לאי כך מקובלני מומסי
מהרי"י

קבא לא

ורחיק החתימה מן הכתיבה שני
שיטין דמורה ל' ליעור בזוויף
מתובט שהוא פסול אכן הרמ"בם התיר ל'
אליעזר

קבב ואין

העדים רשאים לישול שבר כ"א
שכר בטלה בפ' ב' ריוני בזירות
ושנינו בבכורות והסמ"ג מביאה במצ' לא
תקח שומד הנוטל שכר לרון דיוני בטלין
להעיר עדות עדותיו בטל

קבג מבחב

מהר"ר אוסרלן ז"ל יהא לכל
הפחותי אנשים בני ברית
ונריך לייחד כ' עירי מסירה שהם כשרים
לעדות ואינם קרובים זה לזה ולא לבעל
ולא לאשה ואותן עירי מסירה יחקרו ו
וידרשו שלא יהיו הבעל והאשה אגודים
בשום קשר או תנאי בעולם מנתנית הגט
ואילך וגם הכתובה צריכה להחזיר אם
יטנה בידה ואם איננה בידה תפטור אותה
בפני עדים ממנה או תמחול אותה לו
קודם נתינת הגט ואז יקחו עירי מסירה
הכל הגט לידם ויקראו אותו בכיוון ו
ובדקדוק מלה במלה מאות ראשון עד
אות אחרון וגם כן חתימות העדים ואז
יחזירוהו ליד הבעל וישאלו לבעל אם
הוא מתן הגט מרצו נפשו וכהשלמת
דעתו בלי שום אונס וכלי שום תנאי
או אם כדר או כשבע לתוגט זה ואחר כך
צריך הבעל לבטל כל מודעות ומודעי
דמודעי וכל כל הדברים שדברתי מעולם
שגורמי ביטול לגט זה אם יתקיימו כל אות'
הדברים יהיו בטלין ומכוסלין כל זה צריך
לומר בפני עירי מסירה הכל ואח"כ ישאלו

לאשה ג' כאם היא רצה לקבל הגט מרצונה
ולא מחמת שום אונס או כדר או שבעה :
ואז יאמר הבעל לעירי מסירה הכל תהיו
עירי מסירה על הכתיבה עתה והאשה
תפתח שתי ידיה דבוקות זו אצל זו והבעל
יתלה ידו שהגט בו למעלה משתי ידיה ולא
יכוח לישול הגט לתוך ידיה עד שיגמור
דיבורו ויאמ' לה הא ותהא מגורש בו ממני
והרי את מ' לא ואז יכוח לישול הגט לתוך
ידיה ממש והאשה תקפץ ידיה כרי לתפוש
הגט בכח ותביא אותו תחת כנף סרבלה
ותחזיר אותו לעירי מסירה הכל וידקדקו
היטב שהוא הגט הראשון שקראו כבר
ויקראוהו פעם שנית כמשפט הראשון

ויוזכרו אז חרס ר' תוחביריו ז"ל שהחרימו
לבלתי יוצא שום אדם לעז לא בפירוש ולא
ברמיו על הגטין ואז יקדש הגט קרע בד'
ויהירו האשה שלא תגשא לאח' עד שיכלו
א' שבעות שלימות מיום נתינת הגט
עד כאן הועתק מנוף הכתב של מהר"ר
אוסרלן ז"ל :

על זה הנמצא בסדר מה רר אוסרלן ז"ל וגם
הכתובה צריכ' להחזיר אם ישנה בידה ואם
איננה בידה תפטור אותה בפני עירי ממנה
או תמחול אותה לו קודם נתינת הגט עכ"ל
אתמה על זה מה לו למורה להתעסק ב
בכתובה הא תנן פרק הכותב הוטיאה גט
ואין עמה כתובה כו' טבה אם כן הגט לא
יפסל כלל כמה שחוב הכתובה יעמוד על
עמוד חיובו מעתה על זה מה יבקש כאלה
הלל דרשתי פי רבי ולא מצאתי מי שהעלה
ברעתו להניח דעתי לישב הרב ז"ל כלל
ואולם יגעתי ומצאתי הא דתנן פ' השולח
בשאת לאחר כו' והיא תובעת כתובתה אמר
רבי יודא אומרם לה שתיקו ותך יפה מ

מדיבורך

גט זה ליר מיריל בת יצחק אשת יהושע ה
 המוכנה הושיל בן ישראל תהא היא מגורשת
 בו מימנו ומותרת לכל ארס וגט זה בפני
 ככתב ובפני נחתם והגט שנעשה עליו ליה
 בן זבי שליו להולך ככל הכתי' למעל' ככת'
 ונחתם בשלויק' מתא דיתבא על כף ימא
 ועל מזבארתי ועל מי מעינות באחד קשכת
 באחד ועשרים יום לירח אדר הראשון
 שנת חמשת אלפים ומאתים ותשעים ושש
 לבריאת עולם ועדיו החתומים בו ועקבין
 אברהם עד אברהם בו יצחק עד ובפנינו
 בסל יחיל בן יהודה כל מודעות שמסר על
 שליחות זו וגם בפנינו קבל עליו בחר' חמור
 ובכבועת התורה שלא לבטל את השליח
 ומה קראינו ושמענו ונעשה בפנינו כתבנו
 וחתמנו

מאור בכמר יצחק ז' קצנאילכבונן דיין
 משלם בכמר אשר ז' מונטייכה דיין
 משלם בכמר שמעיה ז' דיין

וגם כתתי ביד השליח השכיני ההרשאה ש
 שהביא שליח ראשון ודרשתי השליח הצור'
 לאלה ככזכר בסיומן יוקראנו הגט קודם
 מקורה ואחר מקורה

ב' שכתב רצח' סדרתי גט לרחל בת יוסף
 והיה שם אביה ושלם בכנויו ולא כתבתי
 הכנויו בי כראש שהוא קצורו של שם כמו
 יעקל ליעקב שכתב מהר' לא בכתביו שדומה
 ליצחק חקין ואף כי כמנא בתשובת מהר"י
 ווייל שמהר"י מולן כתב המוכנה יעקל
 בסיומן כ' מכל מקום תפשתו דברי מ
 מהר"ר עיקר

וגם הסופר בכתובתו סמך א' של בארת לב'
 שהנקודה של א' נגב בב' והערי' לא חתמו
 עדיין וסדרתי לגררו להפשידו כדברי חמור
 יג א 13 i א'ע

מדיבורה ומפרס' והתוספות דמצי אמר
 לה ארעתא דיהיבנא כתובתך לא גרשתך
 וכן הלכה אמור מעתה מאלה חשש באמרו
 בן בבואה לגבות כתובה ואמר הבעל אילו
 ידעתי לא גרשתך וכמנא מוציא לעו כו'
 ויש להכדיל בין כתובה דמל' ומאת' לתוספ'
 שלנו כי בלי ספק לא הוסיף לה על דעת
 שהגבה בחייו סך ענז' כזה עכל' מורי חמי
 הגאון כמה' רר אביה מיינ' ז'

קבריו

א' בגאוויר רצ' קכלנו עדות מגט
 שליח הבא מארץ תוגרמ' ועשינו
 שליח שיני להוליכו וזה נוסח ההרשאה
 שכתבתי • במותב תלתא בד' כחד' הוינא
 אנחנו החתומים מטה באחד בשכ' בשלשה
 ועשרים יום לחדש אייר שנת חמשת אלפים
 ומאתים ותשעים ושש לבריאת עולם למני'
 שאנו מוכין כאן בפרואה וחתא לקדמנא
 יחיאל בן יהודה שלוחו של יהושע המוכנה
 הושיל בן ישראל להוליך גט לאשתו מיריל
 בת יצחק ומוכה אליה בן זבי להיות שליח
 במקומו להוליך אותו למיריל בת יצחק
 אשת יהושע המוכנה הושיל בן ישראל •

ובפנינו מסר יחיאל בן יהודה הגט ליר ליה
 בן זבי ובתוך כדי דיבור אמר בפני ככתב
 ובפני נחתם וכן אמר לפנינו יחיאל בן יהוד'
 לשלוחו אליה בן זבי הולך גט זה למיריל
 בת יצחק אשת יהושע המוכנה הושיל בן
 ישראל ותהא ודך כידו ופוך כפי ועשייתך
 כעשייתו וכות' אני לך רשות לעשות שליח
 ושלוחך שליח עד תשעים ותשעה שלוחים
 להוליך וליתן גט זה למיריל בת יצחק אשת
 יהושע המוכנה הושיל בן ישראל בכל מקו'
 שתמצאנה אתה או שלוחך או שליח שלוחך
 עד תשעים ותשעה שלוחים ומיד כשיגיע

סדר הגט

ח' שכתב ש'ו סדרתי גט לירידה וכתבתי
ירידה בשיטה אחת ומה' ררא בכתבו ס'ו
קפ"ח חוכך כזה *

א"ע וסוד י"ד על שם הרא' שגם כן שמונת
לגוד כשהאומיות כוגעות זו בזו ללא נקר'
חק תוכות:

סדר הגט חס ונשלם

סדר חליצה

בערב

יום שלפני חליצה
יקבעו הדיוקין
מקום לחליצה *
דהיינו שיאמרו כלך לקבוע מקום לחליצה
למחר וכן ילכו וישבו שם ה' דיומים לבד
והב' שהם לפרסומי מילת' לבד מעט הפרש
בינם וכין ה' דיומי *
שמעתי ממורי שהאכ"ה מקפיד על אשר
אין לו כ"א עין אחד שכל' לעיני הזקנים *
לא יהיה שום עד קורבה לדיומי' זה לזה וכן
לא יהיה להם שום עד קורבה לא ליבם ולא
ליבמה *
טוב שיהיו היבמה בערב וכן בבקר שלא
תאכל ותשתה למחרתו קודם חליצה *
בדרכא ס"פ מ"ח אכל' ת' מא' כו' עד וירק'
מעטמה בעיני *
בבקר ואמרו נלך לחלוץ במקום אש' קבענו
אתמול בערב וישבו השלשה דיומים לבד
והב' לבד כלל' * והיבם והיבמה ישבו
נסין *

ויואמר הגדול לרעיו אתמול חקרנו שאין
בנו פסול קורבה גם כהרהר בתשובה אם
ח'ו חט' אחד מאתנו באופן לא ישאר בנו
שום פסול *
היבם ירחץ רגלו היטב קודם שיחלוץ שלא
יהיה בו שום טיט *
ישאל להם למה באו וישבו לחלוץ ואזיאמ'
להם שיעמדו ויעמדו *
ישאל אם היא אשת המת *
ישאל אם הוא אחיו של מת מאביו ואם היס
בעלמו *
ישאל אם הוא ג' חדשים שלמים מל' יום
דהיינו ל' יום שמת חוץ מיום שמת בו וחוז'
מזה יום החליצה *
ישאל על סימנין ושנים בניס הדיו הם ב'
בסימנין ושנים *
ישאל אם אכלה *
ואפני הכבוד ידרשו בערב כל הצורך לשה
בעינין הסימנין ולמחר וזכר כי כבר
נעשה *

תיבות ד' לא אבה תאמר רטפין זה אחד זה בלי הפסק ואחר כך אומר ליבם שמעת מה הי' קובלת לבו עליך ויאמר הן ואז מקריו' לא לחפצתי לקחתה ואלו ה' תיבות לא חפצתי ויאמר רטפין בלי הפסק.

ישאל לה אם היא אטרתי יד ומוכה וגם יש לשאל לו על הרגלים לשון ז'ך. ואומר ליבם וליבמה לכיון בחליטת מעגל זה להתירה לשו' כי עתה הם קשורים יחד קצת שהיא קצת כמו אשתו.

ואם אינה אטרתי או אפילו שולטת בשתי ידיה תתור ביד ימין העולם בלי סיוע יד שמאלה הרטעות מעל רגלו ואחר כך ה' הקרסו' מעל הגוללות ואת' תגביה רגלו בימינה ותשמייטנו מן הארץ בלי סיוע ש' שמאלה גם היבם לא יסוייע לה בשום דבר. ותקח רגלו או בשמאלה כרי שתחלוץ ותשמו' הכעל מרגלו בימינה.

ותחלוץ בימינה הכעל כולו מרגלו ותשליכ' לפני היבם בארץ והכל מעומד או מוטה. אח"כ תאסוף רוק הרבה בפיה ותעמוד לפני היבם נגדו ותרוק רוק גדול לכנר היב' על הארץ והריוני' יראו שתרוק נגד היבם ואח"כ יקרא לה מלה במלה ככה יעש' לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הכעל ותאמר ג' פעמים חלוץ הכעל.

ואז כל העומדי' שם יאמרו ג' פעמים חלוץ הכעל ויתרכה להכשא. ויחזור הדיין ויבטח בעגל.

אם הוא איטר חולץ ב' רגליו וכן אל מורי שראה מהר' כפרואה שחלץ בשני מעגליו אפס איתא בשם הרמב"ן שאיטר כרגליו אינו בר חליצה הלא קן אית' בנימוקי יוסף

וד' שאילו הכלסנו בקרובי' או נשי' אך טוב יותר עדים כשרים. לשון ז'ך.

ושאלת גדול בשנים כתב שטרך עדים ג' במורים לזה דק הנשי' וברקו ברבוי שערות ליבמה יש די כיון שהחזקה בשני' ג' לשון ז'ך.

וזהירנה שלא תרוק עד שיאמר שתרוק. ואם נרכה לרוק תרוק באפריקסותיה ושלא כנגד היבם.

יאמר לו אעפי שיש לו אשה וגם קישר עצמו מ' אם רוצה לייבם הרי היא כרשותי וישיב שרוטה לחלוץ.

יאמר לו אז שיבטל מודעות דהיינו שאם דבר איוזה ריבוע שהיה פוסל החליצה הרי הוא מבטלו.

יקבה לו המעגל במשיכה או בהגשה.

ועיין במעגל שאין שום דבר רבוק בו מ' מכפפים וכן כרגלו שאין שום דבר רבוק בו. ויכעל המעגל היבם בעצמו וישים הקרסו' ויקש' הרצועו סביב המעגל ודרך השורין ולמעלה על השוק סביב לאזני המעגל על בשרו ולא על אזני המעגל.

ויעשה שני קשרים מבחוץ כ"א מזכר מן הצד על השוק נגד אויר גם עמכה העולם כמו כעגלים זה על גב זה.

וילך לפני הריוני' לפחו' ד' אמות ואחר כך יעמו' ויגביה כרגליו. אבל הכותל או עמוד ו לשון ז'ך וידחו' וירמוס רגלו באר'.

כ"א שלא יפול בחליצת המעגל ואם לו שלא ישען כ"א לא שאם ינטל משענתו שלא יפול לפי שחליצה נרכה להיות מעומד.

ואז מקרין לה מלה במלה מאן יבמי להקי' לאחיו שם בישראל לא אבה ואלו ה' ה'

פרק מ"ח וכפי' הר"ן ר"פ גיד הנשה •
לשון זך החלוט' במקו' מפורס' כגו' כחנ' ב'ת
הכנס' או כה' ג'רתי ועלתה יבמתו השער'
וכשיעמדו הגדול שבדיימין אומ' בא' אמה'
אשר קדשנו באמתיו וחוקי' של אברהם •
כן כתב' בס' מק' של הר"ם מזור' •
לשון מורי חמי' בכ"ר ועד שרוך כעל חייך
שאני נותן לביכך מנות יבמה היך מה ד'
דאמר וחלנה כעל' מעל רגלו אולי מאלה
למדו להזכר' חוקי אברה' אבינו בברכה זו •
ואכן אין נזהרין לכרך כלל עכ"ל •

לשון מורי חמי

בב' על ר"ף בפרק מצות חליצה בראשו אית'
מחלוקת בלשון הירושלמי משם העלו הקט'
שאין לחלוץ לכתחילה במגע' אך דיוקא
בסנדל אף אם אין סנדל מנוי' ועל כן
אנו אשר אין לנו בלתי אם מגעל כבקס
לדמות המגעל לסנדל בכל מה שיתן ה'
האפשרות • הן מלאה יולד כמה שנוי' וזרות
אשר נעשה במגעל לתכלית זה כאשר י'
יתבאר ויבא למטה •

האחד לעשותו כולו חתיכה אחת וכן כתב
בכ"י יגל' שם הריט' בא"ג סנדל היה מחתיכ'
אחת ובעבור טעם הכ"ל בחריו וכורר' עור
קשה מאד •
ולוקחין עור בהמה טהורה כמו תחם לרע'
ר' תתום פרק מ"ח •
סנדל היה מסומר מבחוץ לכן תופרין ה'
המגעל מבחוץ וכרעו' תופרין אותו דאמ'
רב סנדל התפור בפשתן אין חולצין בו •
ויהיה ניכר בו שהוא עשוי לרגל ימין כן
כתב רמב"ם •

ויהיה לנו לולאות וקדסו ומוהטין ג' וב'

רצועות להדקו היטב עיין בתו' פר' הכונס
וט' וב' שהרצועו' יהיו ובמדרכי פרק מ"ח •
לכבות והמגעל שחור ולמגעל יהיה שפה תפור כך אית' ברש"א
ודעת זולתו כמו כן וחזיתין אותו מאחריו
ומן הדרדין למען יגעו הרצועות בכשר
וכן איתא בבב"א ובאגוד' על' שמו •

הגאון מו' אבי רבינו ז"ל היינו הניקוב ה'
המקבל הקרם אותו חבר לגד חוץ וכן
עושין אותו של מתכו' שמה בכל המגעלי' •
עם כי המגעל עושין מעור אח' דומיא
דסנדל כג' לאין להקשות מן התפירה אשר
תופרין מבחוץ כמו סנדל כג' יורה היותו
כ' חתיכות כי כ' מיני סנדל הם מעור שלוק
חתיכה אחת וסנדל המסומר ומדמין לשם
סנדל בכל מאי שאפשר אנה ואנה •
אית' סוף פר' המפלת ושתי עקוביו על שתי
עצמותיו יורה שאחרון ברגל נקרא עקב
ולא התחתון •

בס"פ ואלו מותרין וכל המסתכל בעקיבה
של אשה הויין לו כביס שאיכס מהונגי' אמר
רב יוסף ובאשתו כדה • אמר ר"ל עקיבה
דקתני במקום התורף שהוא מכונן כנגד
העקב • עכ"ל מורי חמי הגאון
כ' מרחשון רכ"א סדרתו בט לודא כן ש'
שמשון ועי' שליח ולאשר אינו יודע אם
קטנה היא או לא כי אביה קבל הקידושין
בקטנות' סדרתי שאמר לשליח שיתן לירה
או ליד אביה וכן כתבתי בהרשאה ושמה
במגטוב' יבררו אם היא קטנה או גדולה
ויעשה אליבא דהלכתא באשר כתב הר"אם
שראו להחמיר בקטנ' שדוקא אביה יקבל
ולא היא פ"ק התקבל •

בכתובות אלמנה ורבושה כותבין ויהיבין
לזכי כסף וזו מאה דחוו לזכי מדרכין
ואין

משל בעלה כלום ושלל החביא ולא העלימה
משל בעלה בשום גז העלמה לא בחייו בעלה
ולא אח'מותו ושלל פזרה ושלל בזבזה יותר
מה ראוי ושלל הערימה שום גז הערמה
בכתובת ושכל מה שהניח בעלה אוינו מונע
לפרעון כתובתה ותוספתה הכל על הכל
השביעונה שבועה דאורייתא בנקיטת חספן
ואוימונו עליה חומר שבועה כרחוי ובכן
החזקונה בכל נכסי בעלה בכל מקום שהם
ומה שנעשה לפנינו פה בעיר אילמא היום
יו' ב'כ' אלול שנת רכ"ה לפ"ק כתבנו וחתמנו
שריר וקיס *

אשר בר ישעיה ז"ל ה"ה ענשין
אהרן בן הרר שמשון ז"ל
טודרוס ב"ר ישעיה ז"ל *

הועתק אות באות מנוף כתב השבעת
כתובה שחתום עליה אמיץ קרובי הנאון
מוה"ר ענשין ז"ל נא הטורוד ונדא מינץ *

ואין לכתוב מוה"ר
לא למכה כותבין אמר לה להרא ארמלתא
ובגר ונשה להרא מתרכתא
מה"ר איסרלן לא רצה שיכתב מרת על כ
בתולה בתחילת הכתובה אלא לבסוף *

כתב השבעת כתובה

במותב תלתבי דינא הויכא ואתת לקדמנא
גוטא בת רבי מאיר אלמנת ה"ר משה בר
ליקיס ז"ל וכירה שטר כתובתה ותוספתה
דכתובתה ו'מאות זהובי ריינס ט' ו' ובעית
מינן לה שביעה על כתובת כתיקון חכמים
ובכן השבעונה שבועה דאורייתא בנקיטת
חספן על דעתינו שלא גבתה כתובתה כבר
ושלא אתפסה בעלה הכל צררי ושלל תפסה
היא בעגמה צררי לא בכלה ולא במקנתה
ושלא מח'לה על כתובתה ושאיין לה כתובה
אחרת לא זאת שהביאה לפנינו ושלל גבה

ארוסה

שספק הוא אם קטנה היא איך לנהוג עם הנגט והנגט היא על ידי שליח.

אהובי מחותמי האלף ה"ה כמה רר יוסף ק"פ ז"ל מכתב מכ"ת הניעני: והנה ל'ד אשתי ולפי אומ' דעתה גדולה היא ויהי מה הנה הדבר לפניך לגמור אותה כי שארי הלז כמה ררי ז"ל כעשה שליח להולכה והנגט בידו בתקומו ועדיך יבא ראוותנו אבי הבתולה היות קטנה ואז יקבל הוא הנגט. ואם היא גדולה תקבלו היא עצמה והרבתני השליח אתרי רכשי שנעשה שליח בין לתת אותה ביד האב בין בידה מאם כדי שיהא הדבר ככון ומזומן ומעלת יגמור הדבר כפי חכמתך ותלמודך בידך ואם היה הדבר בא לפני היותי מסדר לתת הנגט ליד הבתולה אף כי קטל היא אף שיהיה אביה כמעמד וואמר לה קבלי נטף כמו בקידושין שעשה מהר"ד בעל תרומת הרשן מעשה כזה עם בתו: הלא ההלכה ברורה שהלכה סת"ק בפרק התקבל שהיא ואביה מקבלין נטפה ר"ל היא או אביה וה"ה בקטנה כי אף רש"י חזר בו בגלוי לפניך ואף כי הר"ש כתב כיון דאיכא פלוגתא דרבנותא ראוי להחמיר הלא הטור מביא לשון אביו ומתוכו נראה שספיק אם יאמר לה האב לקבל ותקבל ראוי להחמיר שלא תקבלנו אלא על ידי אביה עכ"ל. ותוספ' לשון זה שלא דרבותא ראוי להחמיר הלא הטור מביא לשון אביו ומתוכו נראה שספיק אם יאמר לה האב לקבל ותקבל ראוי להחמיר הלא הטור מביא לשון אביו ומתוכו נראה שספיק אם יאמר לה תקבלנו אלא ע"י אביה אינו בספר הר"ש עצמה ופשיטות הלשון מובן שהיא תקבלו ע"י אביה שיאמר לה לקבל. ויהיה לפחות כמעמד דאם ר"ל שהאב יקבל לא היה לו לומר אלא ע"י אביה רק היה לו לומר אלא אביה או לא תתגרש אלא ע"י אביה דאם אביה קבל הנגט אין אכחזו צריכים לקבלתה מאז וק"ל יוא"ת מה לי להכניס ראשי בכלע המחלוקת ובספק זה ולסמוך על ראייה ומה יחסר לנו בקבלת האב אם קטנה היא או נערה הלא לבי מהסס פן אולי היה ראוי לשנות בלשון הנגט ולדבר לנוכח האב ולא לנוכח הארום כמו בקידושין שאומר בתך מקודשת לזאת הנה הוא שלא מלאני לבי להחליט ככה מאחר שלא נשמע שום פוסק ולא ראיתי שום מסדר שירד לחילוק זה אם כן נראה שלא לשנות מ"מ הספק גדולה היא עלי והייתי בוחר לעשו ככ"ל מאחר שהדין ברור שאף רש"י חזר בו ואתה אנוש כערכי ומעלתך כטוב בעיניך עשה וה' יהיה בעורך לעשות אליה כהלכתא כחוקך שוב מצאתי בכתבי מהר"א סימן מ"ו שכותב אותה לנוכח האשה כשאר נטין: ושלנו מני מאור בכמ"ד יצחק ז"ל קטנא לנכונ.

תשובת מה"ר יוסף ק"פ

מכתב

מחות הנאון המרומ' כמה רר מא' י"ו הניעני שלו לומר ולתורתו ניסיון כמ"ד יעקב ס"ל יצ"ו הגיד לי אשר כתב לו מר לאמר לי מן דבר הנגט אשר מצא מר בכתבי מהר"ד איסורן ז"ל שלא לשנו' בנטין כבר הראתי כאלה למה רי שארי יצ"ו בהניענו הנה אפם לא היה לי פנאי לכתוב למר לבסת תהפוכות הזמן אשר לא נחתי וגו' בע"ה או לי אם אומר או לי אם לא אומר ואין

ואין לירק לברך ה' ככל עת והוא יוציאני מן קדוה הזמן וישם רגלי כאילות וכיר אבל
היה עם לבכי להשיב לכת מדברי' נסתפקתי בכתב כת' דאשונה אשר שם מר לפני
לסדר שהכת תקבל הגט בכת אביה וכמעמדו אשר היה נראה למר לרמותו לקדושין
אשר נהג מהר"ם כאלה בכתו לפי מה שמביא בעל תרומת הדשן כל כי יפה דקדק מר
כי אתקש' יצאה להויה אבל אם נאמר שכסנותגין הגט לאב שגרין לכמות לכתוב כלשון
בסתר לא היינו מרווחין דבר במה שנותגין לקטנה כי מה שהיא מתגרשת על ידיה כ
כשהיא קטנה מאורסה הוא מטעם שליחות כי היא אבל אביה כחצרו כמו שמפרש רבינו
בסיים שמה שנערה מאורס' מקבל גטה אף על פי שאינה מקבלת קדושים הוא מסוס
דיודה תורה לסוף דעתו שאין לו קפידה בגרוסין שיסכן בעל כרחיה ומעתה קטנה
שאינה בתורת שליחות אין לה יד עב'ל' והוא כותב זה לפי דעתו שסובר כדברי הר"ף
שדווקא כערה מאורסה היא ואביה מקבלין גטה אבל קטנה אביה ולא היא אבל מר
שרונה להכריע בדברי ר"ב מאיר ורש"י לפי מה שחוזר בו בקדושין לומר שה' קטנה
או לדברי ר"ב כשהוא עומד על גבה או מחזיק ודה כפי פשר' בעל תרומת הדשן מ"מ אינו
רק מטעם שזדה תהיה כמו קלת וחצרו או מלבושו אשר הם מתורת שליחות אם כן לא
הועלנו דבר גמ מה שרנה מר לרקדק מדברי הטור שכתב בסיומן קמ"א וכתב א"א
הר"אם ז"ל וכיון דאביא פלוגתא דרבנותא ראונו לנו להחמיר שלא תקבלנו אלא ע"י אביה
ודקדק מר אמה שהוסיק על לשון הר"אם עצמו לכתוב שלא תקבלנו אלא ע"י אביה שר"ל
שהיא תקבלנו ממש לידה במתת אביה גם זה אפשר לומר שרונה לבאר דברי הר"אם ז"ל
שלא רונה לומר במה שכתב שראוי להחמיר שר"ל שתתא מזה ומזה כמו בשאר חומרות
שאנו מסופקין בו או על דרך זה רק שלכתחלה לא תקבלנו אשר זה לא היה יכול לומר
בלשון אחר ונכוח מכל אלה אחרי כי הוכחתי שמה שנערה מתגרשת או מתקדשת על
ידה הוא מטעם שליחות אם נאמר שהיא תקבל הגט לידה באנו לידי דיני שליח לקבלה
אשר היינו גריכין עדים ודברים רבים אשר אין ליכנס בהם כלל בפרט כי אנו נוהגין
להשמר מלעשו' שליח לקבלה מר שאין אנו יודעין לנהוג כדוע למר' לכן קשה עליו לנך
בדרך שם מר לפני עד כי נוכך אנכי כמעט לגמרי אוך לנהג בו אחרי כי מסופקים אנו
אם היא קטנה או נערה או בוגרת כאש' שכיכותיה מפר' ערא מחזקין אות' כמעט כוגרת
אפס אין מי שרונה להחליט הדב' רק אין ולא ורפיא כיריה א"כ ממ"כ יש לחוש שאנטרך
לכא לידי שליחות לכן יודיענו מר דעתו בזה וזולת אלה לא נכנסתי עריון בעסק הגט
עצמו גל אפס פכאי וגם קשה עליו להביא בתו הנה לע' ע' עד אמרתי כי ער חזון למועד'
אפס ספק גדול לכל לי בדרך זה אשר הגרתי למה רי' וכו' בבואו כי נפלאתי למה הכיח מר
לעשות השליח בעד היה כמ' יצחק אביה בעיר כי ידוע למר כי קיימא לן ואית' בסמ"ק
ג"כ ז"ל שיש להזהר כשהבעל והאשה שניהם בעיר אחת שיגרשנה הבעל בעצמו משו' דאי
עביר ע"י שליח נאמן הבעל לומר לפקדון כתתו לך בו' עכ"ל ואע"ג שיש כיר מהר"רי הרשאה
מקווימת שמר הבעל הגט לגרש בו ולא יכול לומר לפקדון כתתו לו מ' מקובלני מדכותו
שראו

שראו שלא לחלק בשליחות וכעין זה מוכח מן הרמ"ב שכתב בפ"ו מהלכות גרוסי'
שהפסולין בעביר מדברי תור פסולי להביא הגט ואם הביאו הריו זה פסול אפי' בשנתקיי'
הגט בחותמו ולא ארבורא דידיה קא סמיכין ולמה הוא פסול אלא מטעם שלא חלק
בשליחותי היכא שאין הגט מקוים דכולה מלתא ארבורא דידיה קא סמיכין אינו גט
לבארי' לכן פסול אף בשמקויו מתוכם שלא תגשא בו לכתחילה ואם כן הכא אידך נתן הגט
לכתחילה במקו' חפשה כזה נאמ' לבי נוספי מה ארון בו והתמהמהתי עד כה לפתי' לכת'
לסכת קורת הזמן אפס חפתי שמר יודיעני בכל אלה דעתו איך אתנהג' אמת כי אולי
קלקלתו שאינו יודע אם בחו הגיע' לגלות או לאו ווכל להיות תקנה באלה' ויתבונן
מר בדברים יודיעני מר מענה ויען כי ארכו הימים שכתב מר כתבו הראשון על ידי
מה' דריו יט סדרתי להעתיקו ולשלמו ליד מר וה' יטלני משנאות ושל' מיני יוסף ק"פ :

תשובה שנייה למה' ררי ק"פ באורות ספקות הקטנה המתגרשת :

מעלת

אהובי מחות' האוף כמה' רר יוסף יצ'ו איש ק"פ שלו' מכתב מ
מעל' הגעני אחרי יצא מאתי כמ' מנצח אשר על ידו כתבתי
למהררס ס"ל יץ ולגסי ומוביל לא מצאתי מאז ועד עתה מעלת'
תפס עלי' לאמור אם היה ראוי לדבר לנכח האב בקבלתי גט בתו הקטנה אם כן גם כי
תקבלו הבת במעמדו כשפירתי יצטרך להיות לנכח האב' ולא כן הוא בלבדי כי אף אם
גרסיה הוא אצל שליחות כאילו בא ליד אביה מ"מ היא היא המתגרשת דיד אביה כוד
דידה היא אם כן יטון לדבר לנכחה ומעלת' לא יורד לסקוף התשובה הכל' של ת"ה חל אף על
גב דאין המקדש אומר הרי בך מקודשת לי אלא הרי את מקודשת לי אין קפידא דר"ל
הרי את מקודשת לי מכא אפיך עב"ל' וכל דבריני אילו הם למותר אחר שכתב מהר"א
בכתבו שאין לשנות' שוב כתב מ"כ ודחה דיקדוקי בקס אשר הוצאתי מלשון הטור
שהוסיף על דברי אביו לאמור לא תקבלנו אלא על ידי אביה שר"ל במצות אביה ומעלת'
כתב שאיפשר שר"ל דווקא לכתחילה לא תקבלנו אבל אם נתגרשה ונשאת לא תצא' ולכך
לא יוכל לומר בלשון אחר הלא יכרוק מעלת' במכתבי כי זכר אני שכתבתי שהיה לו לומר
לא תקבלנו אלא אביה ולא היה לו לומר על ידי אביה אם כן דברי גראו וכדחו וחורו וכראו
ואשר יקשה על מעל' ללכת בדרך שמתו לפניך שהבת תקבל במעמד אביה ובצווי משו'
שאין אנו נוהגין להטפל בשליחות של קבלה וזה ידמה למעל' שליחות של קבלה אמת ה'
הוא כי כן כתב רבינו פרץ רכונן להחמיר אמנם הטעם והסבה אשר כתב ונתן ד"ף אין
שייך בדרון רידן שכתב שהדיין צריך שיכירו חותמי העדים שחתמו שעשת' אותו שליח
לקבלה כ' עיין שם בטור אכן העור ובגדון רידן שהאביהיה במעמד שהבת תקבלו אם
כן עריו מסורה הם הסודות הכל וכל הדברים השייכים לשליח לקבלה אין אנו צריכי'
כאן ואפי' ראייה ועדות מן הכ"ד טקבל השליח הגט לא נצטרך מאחר דהמשלח במעמד

אין

אין הפרש בין גט זה לשאר גיטין והספק הגדול אשר נסתפק בו מעלת ותמהת עלי על
אשר סדרתי הגט על ידי שליח בעוד שהי' זמק בעיר אבל המגרש ובהגה' בס"מ הוהיר
מאלה ונראה למד להביא ראיה מן הרמ"בם שלא לחלק בשליחות אף כי טעמא דרב הובא
אין שייך הכא דכאמון הבעל לומר לפקדון מסרתיו מאחר שיש ביד השליח הרשע' בעדים
בכל הדברים האילו לא אשית לבי לדעתך דודאי בטל טעמא בטל דיכא' וכן מוכח מן
התו' שמה פרק התקבל אל בעל כאמון כו' ואת' אם כן מה הועילו חכמים לומר בפני
נכתב ובפני נחתם משום דאי אתי בעל ומערער לא משגיחין ביה אכתי יערער לומר
לפקדון מסרתיו ואי דאיכא עדים דיהיב' לגירושין התם לא בעינן בפ"כ ובפ"ג עכ"ל אם
כן מוכח משם שאם היה צריך לומר בפ"כ ובפ"ג כלא היה קשה להם דבר דהיינו מעמידין
תקנת חכמים דאיכא עדים דיהיבין לגירושין שלא יוכל לומר לפקדון כתתו וראייתך מן
הרמ"בם פ' דגירושין לא בריר' לי כי ראה בו מעלת' מה שלא ראה בו הר"א וכא' ולא המגיד
מוסדה כי אדרבה תמהו על דבריו ואף אם ידקו דבריו מעלת' שלא רצה לחלק בשליחות
היינו שלא רצה לחלק בפסלות השליח מאחר שהוא מביא הגט והוא פסול מדברי תורה
אף כי נתקיים בחותמו כי נראה כאילו נעשה הדבר על ידו או איכא דשמוע ליה בהא
ולא שמוע ליה בהא ואתא לאכשורה פסול להביא גט אף כי לא נתקיים בחותמו ובכדון
דידן כל' שש' הללו רחוקי' הם לומר שמה יעשה שליח אף שלא בעדים ומאז שמה יבא
הבעל לערער ודומה לגור' לגור' ועוד בעת הזאת אין לנו עש' שליחות בגט אלא בהרשע' •
ולרידך עיקר דריכא דהמביא גט צריך לומר בפ"כ ובפ"ג וטעמא דרבא לפי שאין עדים
מניין לקיימו אמרו היכא דאיתיהו בי תרי אין צריך לומר דלא חייסין תו לערער דבעל
למה לא כאמר לא כחלק בשליחות אלא ודאי כיון דטעמא מהום ערער ובשנים ליכא
ערער בטל טעמא בטל דיכא אם כן גם בכדון דידן כאמר ככה כי לא נפל דבר כדון דידן
ממנו שלא היה כי אם חשש ערער וינא הדבר מתוקן מתחת ידי שאין כאן ערער •
ונוסף על כל אלה כי למה סדרתי לעשות שליח רק בעבור שלא הוכרר אם קטלאם נערה
היא אם גדולה והאב לא היה יכול לקבלו ולא שייך לומר דאי לגירושין והביה לדידיה הוה
יהיב' ומה לי אם היה בער או לא היה בער כאשר רמז גם כן מעלת' • כוודאי כי אין
מעל' מן הגמי' לבס' בהוראה ואדרבה יראה נוספת ארטם כך עד כי כל יתיש בגמלא
דמה לך ותאוג' אחור מן כל חששא ואם רחוק היא נל' מדברי מעל' שאף לדברי המרשע'
נערה וה' קטנה הטע' הוא משום שליחו ואינו כן עמדי ושם בדברי הר"ן על סם הרמב"ן
שהביא מעל' תראה בהדיו שאינו כן וכן מוכח מדברי התוס' התם דבראשונה שמרשע'
דוקא נערה ולא קטנה צריכין לפרש יד ויתרא זכי לה רחמנא יד עצמה שניתוסף לה
בנערותה דיד אביה היה לה מקודם ואח' כשמרשע' ה' קטנה נזקקו להסך הדבר לומ'
יד ויתרה ר' ל' דאביה דיד עצמה עיקרא כו' • ושלוס מני מאיר במר ונחק' זל

קצאליכטונן

שאלות ותשובות

באורות גט שליח שב'הרשאה נזכר איך עירי הגט הם ראובן ושמעון ובגט עצמו נכתב לוי ויהודה

ד אהובי

הגאון ר"מ כמה רר בעינדיט'ו של'ו • העתק הכעשה בכלויא קבלתי ולא אשכחנו ואכתוב לגמלי הדבר על זכרונותיו ויחול לי מעל' בהיותי אתך דברתי עם מעל' מעט' הגט של שליח אשר נעשה באוט' רכט שהרשאה והגט אינה שוים והיה לבי אז עם מעל' להכשירו שיכתן הגט לכתחילה • ועתה נתחדשתי בוכי ככך אני בו מאוד באשר אזו מתרי טעמים היה כלבי להכשירו חדא מאחר שכל סדר ההרשאות הם למותר • אמרתי אף כי נחשב ההרשאה כאמון דליתא כאמן השליח בדיבורו כפי תרי ואין לומר שגרע בגדון דירן מאחר שהרשאה סותרת דבריו זה אינו שאינה סותרת דבריו אף אם נאמר שכל דברי ההרשאה אמיתיים ונעשה שליח על גט אחר נאמר שנעשה גם שליח על גט זה שהביא באשר בגדון זה אין בית מיוחס כלל באשר הזמן והשמות שוים בגט ובהרשאה א"כ ודאי שנעשה שליח לגרס אשה זו כי לא הוחזקו שני יוסף בן שמעון רק כי יש לחוש שהגט שנעשה עליו שליח כפי הרשאה באכד אה"כ בו ביום או נתקלקל וסדרו אחר בעירי אחריו אותו שהביא בידו ולא נכתב עליו הרשאה אם כן נאמר אף כי כולל לא הרגישו בטעות ההרשאה מאחר שאמר השליח על הגט שהביא בידו שבפניו נכתב ונחת' ונעשה עליו שליח כאמן • וההרשאה אינה סותרת דבריו אמנם מאז באתי עת' לעיני בדרוש מצאתי שכתב הטור בשם הרף בסימן קמ"א וז"ל מה שכתב בתוקן שטרות שטר הרשאה בשילוח גט ממקום למקום כראה שאין צריך אלא לפי שכתוב בה שנתן הבעל לשליח רשו' לעשות כמה שלוחים ואפילו לא יחלה ולא יאגס ע"כ והיינו כרכ אלפס והר"אש דבהולך סתם לא יוכל לעשות שליח אחר בלי חולי ואונס ודלא כר"ח ונזכרין גם שם באותו סימן א"כ בגדון דירן שעשה השליח הראשון שליח שני צריך הרשאה וראייה שנתן לו כח זה ואין בידו הרשאה אם נאמר שדברי ההרשאה אמיתית וזה הגט נגט אחר הוא טעם אחר אשר עלה על רוחי להתר בעבורו הוא דבפרק יש נוחלין אמר רב דימי הלכתא אין חוששין לבי דין טועין ומסיק שם כי דינא בתר כי דינא לא רייקי כי דינא בתר עדים רייקי ואין לומר שדוקא להבא אין חוששין שמא יטעו כ"ד בדבר בענין שמעתתא הי' דהרמ"ב כת' האי לישראל משאין בודקין אה"כ ב"ד אבל בודקין אחר עדים כראה שהביא דבריו משמע' זו הכל' לדבריו שם פרק ו' עדות על מה שעשו כ"ד כבר בקיום שטרות וע"ש • ובעבור זה אמרתי בגדון שכ"ד סדרו מכיו השליח השני נאמר שלא טעו בדבר ולא סמכו על הרשאה זו רק ודעו אמנות הדבר שנעשה שליח על גט זה כראוי והיה לראשון כח ואין בודקין אחריהם אכן עתה שנשלח אלי הקונטרס עיינתי בשאלה וראיתי שכ"ד סמכו על הרשאה זו אשר בה ההשתנות וכתבו שנתן השליח הראשון לשני ההרשאה הואת והזכירו העדים וקיימה אותה אם כן בודאי סמכו עליהם ולא הרגישו ההשתנות אשר בתוכ'זור הוא בעיני לומר שידעו שהעדים של הגט נזכרו בטעות בהרשאה וידעו אמנות הדבר

באתר

מאחר שהיה גם כן באותו עיר ממש שנעשה השליח הראשון דאם כן היה להם להודיע
הדבר בכתב שכתב מנוי שליח השני וקיום ההרשאה הראשונה לא כלי ספק לא הרגישו
מעתה חששה זו במקומה עומדת שמה כל דברי ההרשאה אמתיים ונתקלקל הגט או
נאבד ונכתב אחר בו כיום בעדים אחרים והוא זה שהביא השליח ולא נעשה עליו הרשאה
אחרת ואף אם הסופר היה במעמד במנוי השליח השני אין נראה כלל לסמוך על הסופר
בכך כבוד חבי ולא ידעתי מה ארון באלה וחלילה לי לסתור דברי מעלתך לא אטפל בו
ומעל יעשה כחפץ אם לעמוד על דברך אם לשוב אם להסויף אם לגרוע ושלום מני
אהובך מאיר בכמ"ר יצחק ז"ל קצבאילנבונן:

שאלה

גט מומר נכתב וניתן באיזכשטט ולשם יש נהר קטן **ח ה**
חוץ לעיבורה של עיר שני העיר משתמשים בו לקצת צרכיה
ולשם רחוק מן העיר יש קוראין את הנהר לוב"א ויש קוראין
ואנוט הזה ככתב אחר מן השמות והקדמוני' כמנעו מלידת גט
באיזכשטט משום סכסוכים אילו כי נסתפקו אם לכתוב הנהרות הללו כלל לאשר חוץ
לעיר הם ואין משתמשים בהם לכל דבר או לכתוב כולם או אחד אך הגט הזה נכתב וניתן
שם להיותו מומר ולא היו יכולים לרחות השעה להוליכו למקום אחר פן יתחרט ותתענן
אשתו וקשה להשיג גט אחר ממנו:

תשובה

בחדושי מרדכי שהם הגה' לרוב שאינם בספר המרדכי שלנו מביא תשובת
רש"א שהוא רבי שמשון בר אברהם וז"ל עיר שהנהר חוץ לעיבורה של
עיר קרוב לתחום שבת היאך כותבין בגט אם העיר מסתפקת מן הנהר לכל תשמישים
לטחון למשרה לכביסה כותבין בו ואם לא יכתבו דיתבא על נהר פלוני אין לחוש אפילו יש
בה נהר ולא חשיב בכך שינה שם עירו ואף על גב דאמרין בשו"ר מתא דעל רבי' כהר
פרק האשה שלום בההוא גיטא דאשתבא כהרדא וכתב ביה בצד קלוניא אנא דוד בר
כהילאי והיו בהן נהרות ואינם מזכירין מיהו עיר שהנהר שלה חוץ לעיבור' של עיר קרוב
לתחום שבת וכתב שם הנהר בגט לא חשיב משנה שם עירו ושם עירה כו' ומבי' ראיותיו
עד לסוף התשובה כתב ומתוך הסבר' אין נחשב שינוי וגם כי אמרת שריחי' כעל הנהר
נקראים על שם העיר ולכאור' נראה לכתוב דיתבא בצד נהר פלוני כמו בצד קלוני' מתא
ושלום שמשון בר' אברהם עד כאן ויהנה בראשונה צריך ליישב לשון הרש"א ואח' ככתב
גדון דידן בראשונה כתב אם העיר מסתפקת בו כותבין משמע שלכתחילה כותבין ואח"כ
כתב מיהו עיר שהנהר שלה חוץ לעיבור' של עיר וקרוב לתחום שבת וכתב שם הנהר
בגט לא חשיב משנה שם עירו כו' נראה דאין כותבין לכתחילה רק שאינו שינוי אם נכתב
ונראה ליישב דבריו שראש דבריו אינם סובבין על השאלה שהיא על הנהר פחוץ לעיבור'
רק רוצה לבאר בתחילה שיעקר תיובת נהרות אף אם הן בתוך עיבור' של עיר * דוקא
אם משתמשים בו לכל תשמישים כותבין לכתחילה ואפילו הכי אם לא כתבו הנהר כלל אין
לחוש כי הוא סובר כד' שפוסק ששינוי אינו פוסל בדבר שאינו צריך לכתוב ונהרות אין

שאלות תשובות

אנו צריכין לכתוב רק נהגו כך לסימנא בעלמא ושוב אומר הרב על זה אף ע"ד דאשכחנא
שכתבו הנהר במרן כל הנגט בשוירי מתא דיתבא על רכוש נהר הלא גם ההפך מנינו כפ'
האסה שלום שלא כתבו הנהרות בגמין דאשתכח בנהרד' עד כאן באר עיקר דין נהרות
ואחר כך התחיל להשיב על השאלה ואמר מיהו עיר שהנהר שלה חוז לעיבור' כו' לא
חשוב משנה שם עירו כו' משמע אבל לכתילה אין כותבין וכן משמע מדברי מהר"ר ישר'
בכתביו בסיומן ק"מ ששקד דברי הרשב"א הם שאינו חשיב שנוי אבל לכתילה אין
לכתוב ומעתה כבא לנדון שאלתנו ונאמר שלפי דברי רש"ב לא היה לכתו' שום שם נהר
מאילו השני שמות של נהר שחזן לעיבור' ובפרט מאח' שאי' מסתפקין ממנו לכל תשמיש'
כאשר באר גם כן מהר"ר ישראל בכתביו הנ"ל דלרש"ב צריך כל תשמישה היבא דהו' חוז
לעיבורה אמנם לפי הכראה לי ליישב לשון התשובה של רש"ב כאלעל נראה שאפילו תוך
עיבור' של עיר צריך כל תשמישה אך בריעב' לא נקרא משנה אכן הג"ה של מרדכי מצאתי
ז"ל מצאתי בשאין נהר בעיר ויש נהר בתוך התחום שמוליכין לשם סוסים לשתו' או כובסין
בגדים צריך לכתוב בגמ' עב"ל אם כן לפי הג"ה זו ראוי לכתו' לכתילה אפילו אם אין מ'
מסתפקין בו לכל תשמישה דהא אומר סוסין לשתות או כובסין וק"ל. עוד יש בחדושי
מרדכי הנ"ל תשובה ז"ל השיב רבי אבנרוד כהן עק' להר חזקיה ב"ר יעקב על הנגט שכתב'
בהלא נשם יש נהר שיש לו שני שמות כו' עד איזה מהן שיכתוב לבר בלא חבירו עמו כשר
בוין שמכרין שם את שניהם כו' עד אבל שם נהר לא אשכחן בגמ' שהצריכו חכמי התלמוד
לכותבו אפילו לכתילה הילכך אפילו שינה שם הנהר כשר כ"ש כאן שאין שינוי שהרי
מכרין את שתיהן עב"ל. ומתשובה זו למדנו שני דברים לענין שאלתנו האחד שאין
לחוש לאשר כתבו השם האחד של הנהר לבר לוב"א או איי"פך הדבר השני שאף אם היה
שינוי אולי מכת שאלו השם השני שלא ככתב הוא עיקר מ"מ אינו פוסל כמו שפוסק ג"כ
הרש"ב בא הנ"ל וכמו שכתב ר"י בשונוי מקום לידה ואף כי כתב מהר"ר בכתביו בסיומן קל"ז
דאין פשוט להכשיר מוטעם זה הואיל וראב"ה חולק הלא גם הוא מודה בריעב' כמו שסיים
בתשובה ההיא ומהשכ שם גמ' מומר דיעבר אפילו קודם שנשאת הואיל ויש טורח להשיב
אחר' הנראה לע"ד כתבתי מנ"י ז"ל קצתאילכוונן.

עוד

עוד

של השול' ואח' שכתב בגמ' המומר ההוא וחניכא בא' ומנהגנו לכתו'
בה' והשבתו שאין לחוש בריעב' כי גם א' היא סימן לנקבה בלשון
תרגום דהא אנו כותבין מתא דיתבא בא' ומהר"ר איסר לן כתב והשיב
למתנגדו בסיומן קפה. בכתביו לכתוב על נקבה דמתקריא בא'.
שאל אם יש חשש במה שהיריעה עודפת וחלק למטה יותר מתפסת
יד. ואמרתי שלא שמעתי מרבותי דקדוק זה ואם הוא שמע' לדעתי
שמע' שלא ופחת מתפסת יד' אבל בהעדרה אין סבר' לרקדק.
ושלום מני מבר' ק'.

בגמ'

בעסק חרשת שנתקדשה בקטנותה על ידו אביה אך יוצא בגט כשהיא גדולה

אהובי

עמיתו שניו האלוף מנא דכולא ביה כמה רר כפתלי הירן כן ח
 אן מכתבך מדבר החרשת קבלתי אחר נשתהה ימים בדרך או
 ביד זולתי וואף אחרי הגיע לידי היה אחי ימי רבי שלא מנאתי
 מוביל לענות על ידו וכמר לון העביר עלי דרכו כי עבר דרך עירי וקרוב לה' פרסאות
 והעלים ממני באו וסובו והנה דנת בחרשת שנתקדשה קידושי דאורוייתא על ידו אביה
 בקטנותה להוציא בגט כשהיא גדולה והיות מעשיה כאלה בדעת ורצון לכל יחול בה
 תקנת ר"ג מ"ה שלא לגרש אשה בעל כרחא והנה פלפולך וראיותיך אשר הבאת להוכיח
 כי רמיוזתיה יספיקו להקרא מעשיה מעשה רצון לעביון זה לא יכונן לפני ונקל להשיב' כס
 אחר וגם לשוני אגרתך יורו שבאת להרבות בדמויני ראיות להחמוץ הדבר לבר והא לך
 דאיויה מבוחרת על הפכו היות רמיוזתיה כאין וכאפס ותוהו נחשבו דבפרק הנזקין אמר
 דבא מעדותו של רבי יוחנן כן גודגרא אמר לעדים דאוגט זה שאני כותב לך וחזר ואמר
 לה ככסי שטר חובה הרי זה מבורשת מי לא אמר ר' יוחנן כן גודגרא לאכעגן דעתא ה"כ
 לא בעגן דעתא פשיטא מהו דתימא כו' הריכי ודמו רמיוזתיה לאש שאין דעתה להתגרש
 כלל דא לכ' מנא ליה לרבא להוציא דבריו מעדותו של ריב"ג עד כי אפילו דבר פשוט הוא
 לתלאוד לפרוך פשיטא: אמנס בעיקר הדין לא אחלוק עליך לאשר קרובה הוא היותו גט
 מצוה כאשר רמות במכתבך היות איכה ביניהם ודרכי האיש בלתי מתוקנים הם וכה"ל לא
 גזר ר"ג דאיתא במרדכי פרק המדיר בשם ר"מ בעוברת על דת דיכול להוציאה בעל כרחא
 ולא גזר ר"ג לבטלו ממצה וכן רשכ"א בתשובותיו בשהה עם אשתו י' שנים ולא ילדה שאין
 לחוש לתקנת ר"ג מטעם זה אפשר להתיר אם לא כבדיל בין מצוה למצה עוד דרך אחרת
 לי וקרוב הוא כי ר"ג לא כיון דק לתקנת האשה שלא לכופה ולגרשה אף כי תמאן עומדת
 וכוונות או לגרשה בלתי ידועת' לזרוק הגט לחצרה וד'אמותיה עד כי ישאל את פיה
 אמנס בחרשתאף כי רמיוזתיה לא יקראו רצון גם כפייה ואונס אין כאן רק כי אינה
 מבינה להתגרש עד יוציאה בעל כרחא ואז היא משתלמת ואינה חוזרת כדאיתא בתוס'

דיש פרק חרש:

תשובה

רבינו קלוון בסיומן ק"א ידועה שמביא תשובת רש"בא שהשיב באשה
 שיצאה מדעתה שעל כיוצ' בזה לא תקן ר"ג רק ששם מרד' שינא' מדעתה
 אחר שנשא' אמנס רש"בא שמביא לא תלה טעמא בהכי רק אמ' שהתקנה אינה שזה בכל
 רק לגדור בפני הפריטין ולא במקום שהדין נתן לגרש' ושלום באם מבי'ק

מצה

שאלות תשובות

בתולה שאינה פוסקת לראות מחמת תשמיש ימים רבי' ויש לה וסת קבועה

ט מטה

עז מקל תפארה מגדל עז וגבורה מלומד במלחמתה של תורה
 גבריט הגדול למרבה 'המסרה ולסלוס אין קץ מאת קטן
 תלמידיו צעיר מעבדיו המתחמם מרחוק כנגד גחלתו ורפתו
 לרופה באהבה תמידה ורופה וחבה יתירה גברא דרוח יתירא ביה רוח חכמת' וסוכלתנו
 יוסב בשבת תחכמוני להבין ולהורות ולגלות תעלומות והאידרא ופענח פסוקות יאיר ויגיד
 חשכי על מה שנסתפקתי בבתולה שנבעלה לבעלה בעילת מצוה ופירש וראת' דס בתול'י
 כמנהג הבתולות וחייתה המכה ונטהרה לבעלה ושמה וראתה דס עוד מחמת תשמיש
 היינו בכדי שתקד מן המטה ואחרי טומאת כטהרה ושמה שלישי' וראתה דס וכן רביעי'
 וחמשי' וששית' ושביעית' עד היום הזה ועכשיו הוא בימי טומאתה ולזאת האשה יש לה
 וסת קבוע ולפי מה ששמעתי והנה למדתי רבינו בפרק תינוקות ת' הרוואה דס מחמת
 תשמיש משמשת פעם ראשונה ושנייה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש אלא תתגר ותכש'
 לאחר נשאת לאחר וכו' עד ואם יש לה וסת תולה בוסתה ופי' רשי כששמה סמוך לוסתה
 שאז תולה בוסתה וכן פסק הרמ"ב פ' מהלכות אסורי ביאה וכן שאר הגאונים וגם
 האחרונים אפס מנאתי במדרכי דגדה שפירש ואם יש לה וסת זמן קבוע שהי' רואה נדה
 תולה בוסתה שיכול לומר זה הדס שהיא רואה טהור הוא שעדיין לא הגיע וסתה ע"כ
 ועתה פליא דעת ממני כי כמנאתי במקומו רבים בומי חרפי בחתני' שכדווננו עם נשותיה
 הרבה פעמים ובכל פעם הייתה רואה דס מחמת תשמיש ואין אום שם על לב גם כי אין
 להביא ראיה דלאו כולי' עלמא דינא גמירי וכפרט במקום הזה סופר לי מאש' אחת בתולה
 ששמה וראתה דס מחמת תשמיש חמשה וששה פעמים זה אחר זה ואח' כפסק' מלראו'
 בשעת תשמיש ושמה כלתה החררה של דס כהיא אחת דאתת לקמי' דרבי' לכן לא
 ידעתי אם הוא מנהג טעות שכתפשט או יש להם על מה שיסמכו ולחלק ולאמר דבריה
 דרואה דס מחמת תשמיש אינה כי אם באשה שאינה בתולה היינו שפסקה פעם אחת
 לפחות שנבעלה ולא ראתה דס כלל אבל בתולה שנשאת ולא שמה מעולם כל ראיות דס
 תולין תמיר ברס בתוליה דשמה השמש מניע בכל פעם במקום חדש או לא שמש יפה ויפה
 וזהו שפירש רש"י על הבריותא שאינה דס בתולים אלא דס נדות ומעקרא הייתי דן המנהג
 לכך זכות מטעם זה אימנע לבסוף בעמדי על לשון רבותינו במקומות שדברו ברס בתול'
 או שתחיה המכה כראה דאין לתלות ברס בתולים כי אם פעם אחת ושוכ מנאתי במיימוני
 בפרק כ"ה בהלכות אישות שאם אירע רבר זה שלשה פעמים סמוכות זו לזו הרוי זו אסור'
 ליטבעם בעלה ותצא בלא כתובה וכו' עד בר"א שהיתה כך מתחלת נשואיה ו
 ומבעלה ראשונה ראתה דס אבל אם אירע לה חולי זה אחר שנשאת כסתחפה
 שדהו לפיכך אם בעל פעם אחת ולא נמצא דס ואחר כך חזרה להיות רואה ד
 דס ככל שעת תשמיש וינא ויתן כתובה כלה ולא יחזיר עכ"ל' וכיון שפסק
 קתם משמעה דין קך הוא בין בבתולה שלא נבעל' מעולם בלא ראיות דס בין באשה
 אחרת

אחרת ואי מיורי לזוקא באשה שנבעלה כבר הוה ליה לפרש וכן הכרייתא דתינוק איירי
 סתם בכל הכשים ומה שפירש רש"י שאינו דם בתולים אלא דם כרות לאשמועינן שלא הגב
 שאומרת הכרייתא בריך שתחייבה שלש פעמים מלבד הראשונה שהוא דם בתולים וגם
 המרדכי פירש וז"ל ואין לחלק בין אשה הנשאת עתה מחדש ובין האש' שנשא מכמה ימים
 כדחלק ר"ת דאין נראה לחלק עכ"ל שמע מתוך דבריו גם הבתולה בכלל דדוחק הוא
 לומר ראשה הנשאת עתה מחדש מיירי בלבד ברושה או אלמנה ולא בתולה . אך לא
 ידעתי מקומו של חלוק' ר"ת דבתינוק' לא מצאתיה החלוק . לכן מכל הנדדן אלז
 כסתפקתי במנהג' אש הוא מנהג ותיקון או מנהג יושבי קרנות וכשנגה יצאה מלפניהם
 דלאו כולי עלמא דינא גמירי . וכא במטו מן מכת האירה פניך א עבד בין אם שאלתי
 בהונן בין אם שאלתי שלא בהונן דתורה היא וללמוד אני בריך אם יש לתלו' כל פעם ופעם
 בדם בתולים כיון שלא פסקה שום פעם או דילמא אין תולין בדם בתולים כלל מפעם ר
 ראשונה ואיך ואת'ל שאין תולין כאשר דעתי נוטה ואם כן יש לחוש באשה זאת עדיון
 מבעי'א לי אם יש להכשירה לבעלה מטעם דיש לה וסת קבוע כמו שפסק המרדכי ד
 דכתיב'ה הוא ואם כן יכולה לומר זה הרס טהור הוא דעדיון לא הניע וסתה או דלמא
 יש לחוש לדברי הגאונים ושאר הפוסקים שפסקו ופירשו ואם יש לה וסת בשמשה סמוך
 לוסתה ודווקא באופן זה תולה בוסתה אבל אינה יכולה לומר לדברי'הם דם זה טהור הוא
 מטעם דיש לה וסת קבוע דאי סבדי הכי לא היו דוחקין לפרש ואם יש לה וסת בשמשה
 סמוך לוסתה . ועוד מספקא לי אם יש לחוש לדברי הרמ"ן דאין לדקוק בשפטר' בזמן
 הזה ולדעת הראשונים והאחרונים הכריקה מותרת גם בזמן הזה ואם הכריקה פשיטא
 לי דיכולה לדקוק תחת בעלה ראשון אם אזהבת אותו כדברי התוספות והמרדכי ששאר
 הפוסקים ולא כפירוש רש"י דמשמע מדבריו שהכריקה אינה כי אם כבעל שלישי אחר
 השלשה פעמים ואסורה לראשון אפילו בכריקה ולא כהר"מכ"ם שפס' שאסור' לשמש עם
 בעל זה לבעול דמשמ'אש' בכריקה והכריק' לפי דעתו לא שייכא לא לדעת אש' כתיב'א' אש'
 לאו ועוד מספקא לי אם ואמרו האשה ובעלה אין אנו רוצים להסדר זה מזה כגט פטורי'
 וכעמוד כך בלי תשמ' דפשיט' דאסור' עבדי האם אנו מנווין לכתפן ולהחרימן או לברותן
 משום גזירה שמיא יבא עליה באסור על כל הרברים הלא נסתפק עבדך ולא רציתי להור'
 שום הוראה עדיון לא לאסור ולא להיתר יבא דבר אדו' מורנו אלו פי' ולא אסור מן הדבר
 ימין ושמש ואם העזתני על מכת' שלא כרת על כל פשיעי' אה'כתב'ם והנמי מטעם ועולה
 ומטעם וורד להשתנות אפים ארצה כעבד שנטל פרס מרבו וכהנה רבו' עם הגאון גיסך
 כמה רר יום' מינך הלוי אה'ה'דבך י'ו וגם כי קצר המנ' מהשתר' לא אוכל להתאפק להקריב
 מנחת בקור' ים אל הינוק וחכים כדך הנעים י'ו וליתר החבורה שלו ממני קטן תלמידו
 מכת' ברוך עזיאל חזק כותב'

תשובה למטהרר ברוך על הג"ל

תפארה מלומד במלחמת' של תורה אהובי האלופ' ה"ה כמה'רר ברוך
 י'ו שלו' שלו' למר ולתורתו מכתב מעלת' הניעמי אש' כי דרש דרשמר
 להורות בין דם לרס ואף כי אכן בין דמא לדמא לא ידענא וכדהויקן
 כתינוק'

מקל

שאלות ותשובות

בתננות מסקינן כדמסי תעלמב כרכ ימ"מ כדבר הפשוט התירו בכל מקום ראוי ליישב
המכה והגח לכני ישראל אם לאו כביאים הם בני כביאים הם וגם יש להם על מה
שיסמכו והם דברי יב"ה שאמרו בקטנה שלא ראתה עד שתחיה המכה ואף כי תנבי רבותינו
חזרו ונמנו בעל בעלית מצוה ופורש וכן סברי רב ושמואל וגם חומר ררבי זירא הלכה
פסקוה היא העמוד לכננו לפי דברי הרא"ב והרמ"ב אש הביאין הר"אש בפ' תינוק הלא
הרש"א חולק עליהם כנזכר בדברי הר"ן גם הר"אש הכה על קדקדם וכמעט מלעיב
עליהם לרוב הפשיטות בעיניו ומימו אנו שותי וטעמו ונימוקו אתי שאין ראוי מפריש
שהוא לשעה לזו שאתה אוסרה איסור עולם נמצא שרין תורה בדברי ב"ה במקומו עומד
בכדון זה לדון עד שתחיה המכה דהיינו כל זמן שהרוק מצוי בתוך הפה מחמת תשמיש
כדברי שמואל ואף כי רב אמר כל זמן שנותרת ומפרש שם ריש פרק תינוקות נחירה זו
והלכתא כרב באיסורי מודה רב בכדון דרין שתלין בבתולין הרוק הנמצא בשעת תשמיש
ואינו חולק רק על מה שהיא רוא' כיוס המחר ובלילה של אחריו שהוא סוכר דווקא כנזכר
תלין כמפור' שם בתו' וכן מוכח מדברי הרמ"ב ששהיא דברי רב דברי שמואל להלכ"פ
דאיסורי ביאה דכראשון מביא דברי רב וז"ל כינד יודעי' אס חית המכה כ' ומפרש ענין
נחיר' של רב כפי המבואר בתלמוד ואחר כך אמר היתה רואה בעת תשמיש הרי זה מחמ'
מכה כו' והם דברי שמואל כנזכר שם במגד משנה והנה מעל' לא הודיע אותי אס המעש'
שאתה דן עלינו הוא בקטנה שלא הגיע זמנה לראות וכשאת אשר על זה שייך גבול זה עד
שתחיה המכ' שהוא לדעתי בכדון זה תמיד עד שתפסק פעם אחר שלא תראה מחמת
תשמיש או אס אולי גדולה היא שראת בבית אביה שנבלה לילה אח' לדברי ב"ה בכך אני
צריך להוסיף ביאור וליישב המכה שלנו שאף בגדול' שראת בבית אבי' דינה שזה לקט'
שלא ראת לעניין זה שלא לאוסרה על בעלה ותלין תמיד בבתולין מה שתראה בשעת
תשמיש כל זמן שלא תפסק פעם אחר כי כל ענין מתניתין הכל' הגבול' ששם ב"ה מדברי'
לתלות בבתוליה אף מה שתראה אחר זמן התשמיש וכמו שהגבול מהרישא מתנוקות שלא
הגיע זמנ' כו' מיירי לעניין זה כמו שמשמע לשון הגמרא בפשיטות ב"פ דנידה אמ' רב
גירל אמר רב לא שנו אלא שלא פסק מחמת תשמיש וראת' שלא מחמת תשמיש כו' וכן
משמע מתוך מחלוק' של רב ושמואל הכל' שמתחיל התלמוד עד כמה וכאז לחלוק על
הראיות של אחר התשמיש כאשר הבאתי לעל' אס כן משמע שעוקר דברי ב"ה קיימא
לפרש היתר על ראיות שאחר התשמיש וככה מיירו גם כן הבבות האחרו' לתלות בבתולים
כל הראיות בזמן ההוא וכן הזכיר הר"ן ז"ל בספר הריף על פסק' עד שתחיה המכה אפילו
על ד' לילות מתוך יב' חודשים וז"ל ומיהו כל ששמשה אחר כך וראתה מתוך תשמיש תלין
בבתוליה וכל ראיה שתראה באותו יום והיינו דאמרינן פרק תינוקות מעשה וכו' אס כן
זכיתי לדון שכתב ר"ל דברי ב"ה אף גבול לילה אחת של גדולה שראת בבית אביה לענין
לתלות בבתוליה כל הראיות של הלילה היא אף של אחר התשמיש אבל לתלות הראוי' של
שעת התשמיש לא דברו כס ותלין תמיד בבתולים עד שתפסק פעם אחר לענין שלא
לאוסרה על בעלה והם בכלל דבריהם ואס יש לה מכה באותו מקום תולה במכ' וכאמנת
אסקה לומר מכה יש לי וכדון זה אף כאמר שהאסה באמל' לומר היות לה עדיין צער בשעת

תשמיש

תשמיש ולא חיתה המכה אכן ראוי למורה לדרוש אותה על פי נשים אולי אין לה צער כלל
והיא כשאר כל הנשים ואם כן חיתה המכה ואז אין לתלות עוד בבתולי' וסברא נכונה היא
אף כי לא מנאחי אותה מתוך הספר כי רחוק הוא שלא יכלו בתוליה לעולם אמר דבר רש'
דוקא הם ודייק בדבריו ברש"א דברייתא וז"ל הרואה דם לאו בבתולי' קמיירי אלא בדם
נידות ואם היה כדברי מעל' שטונתו לומר שביאה ראשונה אינו מן המניין לא הו"ל לומר
לאו בבתולי' קמיירי אלא בדם נדות רק היה לו לפרש ביאה ראשונה אינו מן המניין או
באופן אחר אך לשונו הפשוט שאשה זו שהתחיל לראות מחמת תשמיש לא חיתה בתולי'
בהתחלת לראות מחמת תשמיש ולא מדבר בבתולים כלל כי ירא פן נטעה לפר' ענין הדי'
בריייתא אף בבתולי' בענין כל שמעת' שלפני זה יבין אמ' לא בבתולי' קמיירי כי בתולה אין
לה גבול לענין זה וכן הרמ"ב פ"ק כ"ה דאישות' אין כראה דמיירי בבתולה כמו שכתב
מעל' ואשר נסתפק מעל' אם יש להקל בדברי המרדכי בעי' ואם יש לה וסת תולה בוסתה
שפי' ואם יש לה וסת זמן קבוע שהיא רואה בו תולה בוסתה שיכולה לומר זה הדם טהור
הוא שעדיין לא הגיע וסת' קול' גדול' היא ומי הוא אש' חיוני' וגבר להקל בגד כל הפוסקים
האחר' גם מה שכתב מעל' שפרש רש"י שמה שמוך לוסת' כפירוש שאר הפוסקים לא
מנאחי פירוש זה כפי רש"י שלפני ר"ק ז"ל ואם יש לה וסת לקלול' הזה שאינה רואה כל
שעה מחמת תשמיש אלא לפרקים תולה בוסתה ומשמשת בלא בדיק' בין וסת לוסת' ואם
נסת' מעל' אם יש לחוש לדברי הרמ"בן שאמר שאין בדיקין בזמן הזה מנסת' לא ידענא
ומעל' לא צריך להברעתי אמנם מעשה בא לפנינו בעיר הזאת זה נשים רבות עברו ועלת'
הסכמתנו לברוק בדברי הראש אשר הפיח בדבריו המחמיר באלה אך לא עלת' בדיונו
כי אמרה האשה אח"כ שנתרפ' ואף כי עבדא איסורא לשמש ולנסות יותר שלא ברצון
חכמים מה שעבר עבר כי אמר בלתה החרר' ואשר נסתפק מעל' באש' יהיו אסורין לשמש
יחד ברין זה אם ואמרו שלא להסדר בנט פטורין וועמדו ככה עובדין בלי תשמיש אם בתי
דיקין כופין אותו לגרש משום גזרה שמיא יבא עליה באיסור ודאי שאסור לדור בשכנתה
כי גרעה מגרשה שלבי גם בה שאסור לדור בשכנתה כי שם היתה שגאה ביניה ומחמת
איבה גרשה אפילו הטי חששו אמנם אם יאמר להיות עגון ולא ידורו יחד בשכנתה יש
להסתפק דאף כי ר"ה הוא שמעשין לפסולות כגון אלמנא לכ"ג וגרופה לכהן הדיוט התם
הנישואין הם בעבור מיה שאין כן בדרון זה אכן אם האיש לא קיים פרי' ורבי' ודאי כופין
אותו דהלכתא כרבתי' שאין סוף פ' המדיר דטפין על ביטול פריה ורביה כשהה עמה
עשר שנים ולא ילדה אפילו אם ירנו לדור יחד וכן פסק שם דבאלפס ז"ל אבל אם קיי' פריה
ורביה כראה לכאור' שלא לכופו להוציא מק' ומאוכה שחין שאם אמר דייר' בהדיה בהדרי
שכין להו ומחמירא סכנה מאיכור והתם סכנה הוא מפני שממקחו בדתין ותשמיש קשה
להן כדאיתא בגמרא שם ונראה שאין הפרש בין היכא דרדה עמו בהדרי להיכא שגריר'
זה מזה שאינו דר כשוכנתה דאין לך סהדי יותר מזה שמרוחקין הן ואררבי' יותר טוב הוא
שאין דרין יחד בשכונה מאשר דרין יחד בהדרי' הא בבתובות פ"ק האשה על רבי ז'
זכריה בן הקב"ב בענין שנים תגא ואף על פי כן ייחד לה בית בחצרו וכשהיא

יוצאה ונצאה בראש בניה וכשהיא נכנסת נכנסת בסוף בניה משמע שדר עמה בהריו
 וזה היה עניין הערות שיוצאה בראש ונכנסת בסוף שלא יתייחדו עם כדמירש רש"י
 עם ומסקינן עם שדבר זה אסור בגרושה שדוק בשבויה היקילו אבל בגרושה לא ידור
 בשבויה אם כן משמע שהרחקה זו שלא ידורו יחד בשבויה כדון גרוש יותר טוב מאש'
 ידורו יחד בעדות וגם משום ראוייה לנדון דידן שלא כפינו להוציא דהא רבי זכריה לא גר'
 אותה אף כי היתה אסורה עליו משום שבויה שאם גרשה לא היתה מותרת לדור בחצר
 כדאיתא עם ואפילו באותו מכויו ואין נראה לומר שמשום שבויה הקילו שלא לגרש דבר'
 מן סוגיות התלמוד שהיה מסופק אביי רק על דירת חצר אם הקילו משום שבויה או אם
 דינא הכי ופשוט דמשום שבויה הקילו אבל בגרושה אינו כן אבל על שלא גרש' משמע
 שדינא הכי דא"כ היה לאביי גם כן לשאלו אם כשאר איסורי בגדון דידן מותר לקיים או
 דוקא בשבויה הקילו ודוחק לומר שהיה פשוט לו שמשום שבויה דוקא הקילו להחזיקה
 אבל לענין דירת בחצר מסופק הוא אם משום שבויה הקילו דוקא דא"כ היה ככונ שכאש'
 אמר בבעיותו התם היא דבשבויה הקילו היה לו לומר כמו שהקילו להחזיקה אך כראה
 מדלא הזכיר התלמוד דבר מאלה עם שדינא כך ולא משום קול' שבויה וגם מוכח קצת
 מלשון הכרייתא שתנא ואלעפ"ן כן ייחד לה בית בחצירו כו' משמע אעפ"י שהיתה אסורה לו
 כהקול' זו ואם גם מה שלא גרשה היתה קול' היה להתנא להתחיל ולומר ואף עפ"י כן לא
 גרשה וייחד לה בית כו' אלא ודאי מה שלא גרשה אינו חידוש כי ככה דינא כשא' איסורים
 ולזה נסתפק אביי בעבור לשון הכרייתא דאפשר לפרש מה שאמר ואלעפ"י כן היינו שאין
 הסברא היה ראוי להחמיר לענין דירה יותר בשבויה שהיא אשתו ואוהב אותה מן ה
 הגרושה שאינה עוד אשתו אמנם כמה שלא גרשה כראה שסובר שאין בו חידוש מאח' שגם
 אשה אחרת האסור' לו מחמת דבר אחר כגדון דידן וכול' לקיימה דאין סברא להחמיר'
 בשבויה לענין זה משום אהבה דאפשר לתקן חשש'ל אהבה כמה שיתרחקו שלא ידורו

בשבויה אחת ואם לא יספיק שבויה יתרחקו יותר *

ובתשובת רש"י בא הכרמס' בהי' תקלט' יש תשוב' מזה מסכמ' למה שכתבתי אך יש כה

טעמו' אמנם הדבר מוכן נאם מבי' ק *

תשובה להגאון מהר"ר נתן יצ'ו על שכתב בגט בוטר שם הגהר

פואה והמנהג לכותבו פו :

יא הלא

מעלתך אינו צריך לא לגמרא דידו ולא לסברא דידו אך כמדומ'
 לי שכוונת מעלתך שאשא בעול עמך דלימטא לי סיבא מכשורא
 והנה מאשר כתבתי כבר לא אוזן שכשר הגב כדיעב' מטעם פסק

ד' וחכיריו דהיכא דסנה בדבר שאין צריך לכתבו דכשר הוא ואף שמהר"רי בכתבו כסי'
 קכ' כתב דאין פשוט להכשיר מטעם זה הואיל וראב"ה חולק הל' גם הוא מודה כדיעבד
 כמו שסיים בתשובה ההיא וס' מחשב גם שנתן מומר דיעבד אפילו קודם שכא' הואיל

ויש טורח להשיב אחר גם נראה דשנוי זה לכתוב פואה במקום פו הוא פחות משנוי נהר
 קיור שכתבו יור' בתשובת ריב"בא פרק המגרש בגט שכא' מארץ הגר שכתב שם וזל כיון
 שאין שום אות במקום הלעז כן שיה יור' במקום קוף ואף כי לא אוכל לפרש היטב לשון
 זה מ' מ' נראה שהכשיר השנוי המועט הזה מאחר שהמוכן הכל אחד קל וחומר פו ופואה
 שיותר דומין זה לזה ואין לרקרק מסיפאל דמילתא בתשובה ההיא שכתבו וזל וכן נהר שיכ'
 שכתבו בלא יור' שגא כך הוא לשונם לומר שגא כי גם במקומנו קורין אותו בלא יור' עכ"ל
 משמע הא' לאו הכי פסול זה אינו דאם כן היו דבריו סותרין זה אתזה אלא ר"ל דאפילו
 לכתחילה וכולין לכתוב שגא ויפה כתבו כמו שאמר לפני זה וזל ומה שכתבו ורן בלא יור'
 יפה כתבו שר"ל שכתחילה כותבין כן ועל עיקר השאלה של מעלתך אומר אני שאם לא
 היה נכתב כשנוי שם זה כי אם פואה במקום פו דהיינו תוספת אלף לבד זה לא היה שנוי
 כלל כי גם מהר"ר' בכתבו סימן קמ"ב כתב על שם נהר טובד שיותר נכון לכתוב טובדא
 ומחשב אותו ללשון נח וטענו ומביא ראיה משמות העיירות הגרא' בזלא אולמא וויבא'
 והיה אפשר לחלק ולומר שר"ל דזוקא בשמות אילו כדי להוציא המלה בחזקה כי האות
 שלפני אלף היא דגשה אוראיו להוציאה בחזקה לכך באה אלף לאחריה על דרך שכתב
 מהר"ל והוא לפני בחבור גטין שלי שאין צריך לכתוב אלף בסוף השם כי אם בשמות שהם
 דגש כגון יוטא בילא אבל כדרון דירן לכתוב אלף אחר ויונקודה בחולם אין בו מן הגור'
 אמנם נראה שמהר"ר' הג"ל לא חילק בזה שהרי בתשובה הג"ל הזכיר גם הויז הויזא ואין
 נראה שאות' תהא נשמעת בחזק כי ירמיה אז לסמך לכן נראה לי שפואה במקום פו לא
 היה שנוי אכן פואה שאלף היא נעה ובאה ה' אחריה כראוי כמו שכתב מעלתך דומ' שהשם
 ישתנה מוכר לנקבה כי נהר פו נראה לי שכולם קוראין אותו בלשון זכר שהאשכנזים א'
 אומרים דער פו ולא דיי פו וכן בלשון לעז אומרים אלפמו ולא כפי יש כהרות קוראין אותם
 בלשון זכר ויש בלשון נקבה כהר רוכא קוראין אותה בלשון נקבה וכן נהר ברינא אומרים
 דיי ברינסו ובלעז לברינסו ונהר מיין ונהר ריינא קוראין בלשון זכר דער מיין דער ריין
 ויהי מה בהא כחיתגא ובהא סליקנא להיות נמנה עם כבודך להכשירו כדיעבד וגט אומר
 זה דיעבד הוא ככל שפלוס מני אהוכך מאיר בכמ' ר' יצחק זל קצאלי לנכונ'.

תשובה לרבי שלמה מאיוזשטט על גט שחסר מתא האמצעי היינו אצל
 עמירת המגרש וכבר נשאת בגט זה.

על

הגט שסדר מהר"א וחסר בו מתא האמצעי והאשה נשאת בגט זה
 ויש לחוש מאחר שלא נכתב מתא דרעובין אולי יאמרו דרעובין אחר
 הוא שהוא כפר מאחר שלא נכתב מתא ראוי להשיב על זה כי דבר
 מצוה הוא הן לרחק הן לקרב וואע"פ ואומר שאם בגליל ההו' נהגין לכתוב בגטין כמו שאנו
 נוהגין לכתוב לשון כאן אצל הזמן ועמידת מקום האיש והאשה אם כן אין לחוש לשום דבר
 בגט הזה כי מאחר שכתב בראשונה אצל הזמן כאן בפלוגית מתא דיתבא וכן בסוף אצל
 עמידת ii 58 טו כ

שאלות תשובות

עמידת האשה כתוב העומדת היום כאן בפלוגית מתא דיתבא אם כן איך יוכל להשמש
 שהעדר הנזכרת באמצע אבל עמידת האיש שלא יהיה ברור שהיא היא העדר הנזכרת ב
 בראשונה ובשלישית מאחר שכתוב העמד היום כאן בפלוגית דיתבא הלא כאן אין לחלק
 לשתי מקומות וכאן ראשון ושיני ושלישי בהכרח מקום אחד כי איך יאמר הסופר אלו העדי
 כאן על שתי מקומות נבדלות בזמן אחד . אם כן אין לטעות שמא כבר הוא כי יגד עליו
 ריעו ואם אולי נבדל הלא הוא אין כוונתו לכתוב לשון כאן אבל מקום עמידת האיש והאשה
 רק אבל הזמן וכן מצאתי שככה נהגו לכתוב בוויכא ובנורבורג מ' מאחר שבזמ' הזה אין
 אנו כותבים לא מקום לידה ולא מקום רק מקום הכתיבה לבר אם כן נראה בודאי
 שאין לחוש מאחר שזכר פעם אחת מתא כי מקום הזמן ועמידת האיש והאש' הכל מקו'
 אחד הוא כאשר אין כותבין בגט מקום אחד רק מקום הכתיבה לכן אין להרה' על גט זה
 וכפרט מאחר שכבר נשאלת ומה שכתבתי שאין אנו כותבין בזמן הזה לא מקום לידה ולא
 מקום דירה תמצאו מבואר הטעם בכתבים של מה' דר' איסרלן ז' לסימן קמ"ב נאם מאיר
 בכמ"ר יצחק ז'ל קצבאילנבוין

שאלה אם מותר לגרש על כרחא חיבא דעברה על דת

ג' בהיות

כי השליח ממתין על תשובתו ואז לרכו אמרתי להשיב
 לשואלי ולכתוב אף כי חול המועד הוא וכן ראיתי בתשובת
 הראש בכלל כ' בהטור א"ח הביאו ואף להעתיק התיר אמר'
 כדי למעט הכתיבה בזמן הזה בחרתי לאגוד יחד העדויות והפסקים שהובאו לי ולכתוב
 פסקי והסמכתי על הפסק של הרב מה' דר' משה באסל י"ו כדי שידע הקורא על מה אדני
 פסקי הטבע ולא אצטרך להזכיר דברי הערים ולא מה שהקדים הרב הכל להביא ראיה
 לדבריו ולא אצטרך לשנות כי יוספיקו ראיותי שהביא שהבעל יכול להוציא בעדי כע' או
 משום קלא כשלא נקפו ודבריו אינם גריכים סעד רק באלה גרין סעד שחש חרס רב'
 גרשם אינו רובץ עליו ועל זה הביא ראיות בקצרה בתשובת הרב' בא שהוא רבי שלמה בן
 אדרת בסימן תקנ"ז כתב להדיא שרכינו גרשם לא תקן במקום שהוא מצוה לגרש' . אכן
 משם אין ראיה כרורה לנדון דידן כי לשם נראה שראיה הבעל דברים שמראין שזנתה
 ומשמע שם שהיה המעשה אשר נשאל עליו בריס' בין שינייה אכן מן דברי הר"ם במדרכי
 פרק המדיר יש ראיה ברורה שכתב שם בהדיא שהעוברת על דת מצוה לגרשה ור' מה'
 לא תקן כזה וכן על התקפה שתקן ר'ג שלא לישא ב' נשים כתב ראב"ן והמדרכי הביאו פר'
 אף על פי בדיון מורדת וז'ל וראב"ן כתב אע"פי שהלכה כרבותי' כדורות הללו שאין אדם
 נושא שתי נשים ביחד לא משהיכן ולא ואם בשביל אחרות שיוסרו קנסין לה להתיר לו
 לישא אשה אחרת והוא תשכ ותתעבן עכ"ל יתשוב ממוה' רס מצאתי בחרושי' מדרכי וז'ל
 ושאלת אשה המורדת ואיכה רוצה לא להיות אכלו ולא לקבל גט והוא היה ברטן אכלה
 אם כן נראה לי דיש לדבר על לכה אחרי שאיכה חפינה כלל להיות אכלו שתמחול כתובת

ויגרשה וישא אחרת ואם אינה רוצה למחול כתובתה היתרנו לו לישא אחרת והיא תשב
 באלמנות חיות עד שתתגרשה למחול כתובתה ויגרשה אז וכתב רבינו אבן כמו כן דכה"ג לא
 יעלה על לב איש שיבטל מפריה ורביה וכו' עד ושלום מאיר בר ברוך ע"כ כובודאי שהוא
 הדין היה מתיר לו לגרש בעל כרחה אך שלא רצה לתת כתובה כאשר נראה מותר התשוב'
 וכן בתשובת הרשב"א שהוא רבי שמשון בן אברהם בסיומן ר"פ על מה שנשאל כמו ששהה
 עם אשתו עשר שנים ולא ילדה כתב גם הוא שר"ג לא תקן במקום מצוה הן לישא אחרת
 עמה הן לגרשה בעל כרחה וכן בכימוקו יוסף בפרק הבא על יבמתו אבל דין זה כתב
 וז"ל ואם שהתה י שנים ולא נתעברה וישיא ויתן כתובה או ישיא אשה אחרת כדאמר' לעיל
 ואע"פ שהחרים רבי שמשון ז"ל בישיבת כמה חכמים שלא ישיא אדם אשה על אשתו בני
 הא לא תקן רבינו ז"ל וכן כתבו רבנו צרפת ז"ל בתשובת הרשב"א ז"ל וכן אחר כך בסוף אות'
 שמעתא שניה ז"ל וכבר פירשנו כי בכוננו בזה שישא אשה אחרת מפני מצות פריה ורביה
 כיון שהיא גרמא לו לא החרים רבי שמשון ז"ל ולא אזלינן בהא כמוי בתר מנהג' עד כאן ה
 הר"טבא ז"ל: אמנם נראה שהמחבר עצמו שהוא בעל הכימוק חולק על זה שכת' בתחילה
 ז"ל ולאותם שקבלו חרם ר"ג שלא לישא אשה אחרת על אשתו השתא כמו אינו יכול דעת
 המחבר ע"כ ואחר כך מביא הר"טבא הנ"ל אי כנראה שחולק אמנם בטלה דעתו אבל
 הר"טבא ותשובת רבינו צרפת ותשובת הרשב"א שהוא רבי שמשון בן אברהם הנ"ל.

ואפשר לומר שדעת המחבר הוא לחלק בין גורת רבינו שמשון ובין גורת ר"ג לאש' בגזיר'
 ר' גונדר על תקנה זו שאין להתירה רק במאה אנשים משלשה קהילות ומג' ארצות וגם
 אותם לא יסכימו אם לא יראו טעם מבורר להתיר הרי שאפילו כיוס להם טעם מבורר
 הוצרכו ק' אנשים מג' קהילות ככל' ולפי זה נוכל לומר שאף המחבר הנ"ל יודה בתקנת
 של גט על כרחה שלא גזר בחומרא זו ואינו חולק על דברי הר"ם דפרק המדי' אכן
 הרשב"א הנ"ל וחכיריו שלא חששו וסוכרים להתיר אף בתקנת שתי נשים נראה שהם מ
 מפרשים לשון התקנה שאומר טעם מבורר להתיר ר"ל שיראו צורך וטעם מה בזמן מן
 הזמנים או לצורך שעה או לעקור התקנה לגמרי אבל במקום שנוכל לומר ולדון בכאן
 לא תקן ר' גמעולס כנזכר בלשונם הנ"ל הרשות כתובה ואינו צריך לא ק' אנשים ולא שלשה
 קהילות כי אין שייך התר בדבר הזה רק תלמוד ודקרק שעל כוננו לא גזר וק"ל: מ"מ
 בתקנה של גט על כרחה מנאנו ראיות מפורסמות בג"ל שלא תקן במקום מצוה אם כן מי
 הוא זה שימח ביד האיש כמ"ר דוד בר' שלמה אם ירצה לגרש אשתו פייאמ"טה בעל כרחה
 או מי הוא זה אשר יעלה על לב לכופו להכניסה לביתו מאחר שלפי העדויות הנ"ל לכל
 הפחות היא כעוברת על דת יהודי' ואפשר אף בכלל עידי כיעור ובהא ש יטעה שום אדם
 לומר הלא ברין עוברת על דת הוזכר שצריכה התראה דזהו דוקא אם רוצה להפסידה
 כתובתה דעל זה קבעו תלמודא בטובה פרק ארוסה או הויי שבד' רוצים לאוסרה עליו
 על כרחו דאינה אסורה עליו כי אם בקניו וסתירה אבל פשיטא שמונה לו לגרשת אף כי
 לא התרה בה ויתן כתוב' וכן כתב הטור אע" כהדיא בסיומן קט"ו שאף אחר שנשבעה שלא
 עברה על התרתו שאין כופין אותה להשיא אף מנהג לו להשיא' וכן לא נמנע בשום

אחד מן המורי' הנ"ל שכתבו התר לגרשה על כרחיה שהזכיר התראה כי לא נזכר התראה בתלמוד ובפוסקים רק להפסידה כתובתה וסבר' כטובה היא כי מה לי בהתראה אם לבו שוקפו עליו שזנתה והיא חסורה לו ממילא אם באמת זינתה אף אם לא תעבד עוד • ולזה בה"א כתיבא ובה"א סליקא כמ"ר דוד הנ"ל יוכל לגרש אשתו פי'אמי'טה הנ"ל בעל כרח' אם יוכל להשיג' לו דרך לעשותו ואם תקצר ידו להשיג' מכוספו בכתיבת הגט תשבע עד ש תלביץ ראשה ואין לכופו להביאה אל ביתו ולחייבו בשאר כסות ועונה • כאום הטרוד מאור בכמ"ר יצחק ז"ל קנעאי לכבו'ן בה"ה דפסח שא"ג לפ"ק •

יר נדרשתי

על איש פלוני וכהן הוא אשר ארס בת איש כהן ומאז אחרי ימים מה נודע לו שפעמים רבות כאמר לאבי הנערה בפני קהל ועדה איך אשתו נחבשה על ידי גוים קודם הולידו ממנה וכי כל זרע ממנו מחולל והוא שתק ולא ענה דבר בכך לבו של המארס נוקפ' פן יחלל זרעו ומבקש לפטור ארוסתו והיא ממאנת להתגרש ונשאלתי אם יוכל לגרשה בעל כרחיה או לישא' אחרת אם יש לחוש בגדון דידן בתקנת ר"ג מ"ה עד כאן הש"ס •

בטרם

אדבר בהתר המארס לגרשה בעל כרחיה או לישא' אחרת אקדים ואומר בטח שאין לפסול זרע אבי הארוסה ולקריות חללים חלי' כי ימנע להם זר היתר מארבע פינות באשר ארבע מיני מחלי' ות בדבר והמתיר יוכל להתלות באינן גדול בכל ארבע המינים אף כי כל המורים השווו דעותיה' לפסוקי סכל שקורי' לו בשם אחד מן הפסולים ושותק שחוששין לו ולמשפחתו עד שיברוק והיינו כק"ך דברייתא פ"ק דכתובות בעניין אלמנת עוסה •

ראשונה

הראב"ד בהשגותיו אמר שכל אילו שא"ו על שתוקיהן שהם פסולים לא אמרו אלא כדורות הראשונים שהיו בית דין נוקקין על החרפות שארס מחרף את חברו כו' עד אבל עבסיו השותק על המריבה הרי הוא משוכח ע"כ • ונראה בודאי שהרמ"ם ושאר פוסקים שהביאו דבריהם לפסק הלכה ולא חלקו באלה שאינם סוכרים ככה • שינית הרמ"ן ורש"כא שרו ביה כרגא ואמרו שלא נאמרו דבריהם הללו בפסולי שתוקה אלא כמי שנסתפק בפסול כגון משפחה שנטמע בה פסול או ספק פסול אבל משפחה שבחזקת כשרות כל דשתיק מיוחס טפי ע"כ דבריהם • והספר מגיד משנה הביאם בפרק י"ט דאיסורי ביאה והם דברי האחרים אומרי' אשר הביא הר"ן בקוף פרק קמ"א דכתובות והם גם כן דברי ר' לרעתי אשר הביא הסו"ר אע" כסימן ב' אכן בני ספק הרמ"ם לית ליה חלוק זה דהא בפרק הנ"ל הזכיר פסול דקרוין לו ממזר או חלל ושותק סתם ותפק בסמוך לו אמר ז"ל משפחה שניתערב בה ספק חלל כל אלמנה מאותה משפחה חסורה לכהן לכתחילה כו' הר"ן שדבריו המוקפים יחד הזכיר בסופר מ משפחה שניתערבה וקודם לה הזכיר פסולי השותקים סתם אם כן סובר שמדבר התלמוד בכל אדם •

שלישית

דעת אחרת שהביא הר"ן בפרק הג'ל שתיקת אינה פוסלת אלא דוקא בשעת על פסול אחר דכיון דנח כהאי ושותק כהאי מוכח דמשום דקושטא הוא שתיק עכ"ל והם דבריו רש"י שם באותה שמעתא והתוספות כתבו עליו שם וזל אכל ממזנו וחלל שתק לא בחכס פי' בקונטרס תרנוויהו בדרס אחד עכ"ל ה' התוספות והמדפיס דלג זה בתוספות.

רביעית

נרד לעיקרו של דבר מכא מה נפסול זרעו של אבי הארוסה משתיק אביה דנאמר שתיקה כהודאה דמיה אם כן לא יהיה שתיקתו יותר מהודאתו ואף מהערתו והתוספות פרק יש נוחלין מביאין שה"ב כתבו דהא דפסקין שהלכה כרבי יהודה כרשלח רבי אבין היינו דוקא כשפוסל על ידי הכרת כבודה אבל אין הלכה כרבי יהודה שיהא כאמן לומר זה בן גרושה או בן חלוטה וכו' ואין נראה וכו' עכ"ל התוספות שם ובפרק החולץ כתבו התוספות דרבי הלכות גדולות אילו בשם ר"ת וכן בהג' כרמ"ב פרק ט' ודאיסורי ביאה טרף ר"ת עם ה"ג מעתה לפי ה"ג ולפי ר"ת לדעת התוספות והה"ג מה לי בשתיקותי של אביהם והלא אף אם ועיד ויאמר עליהם הוותם חללים אינו כאמן אם כן מה זו שתיקה לא מעלה ולא מורידה ונראה לי אליבא דכ"ע אם היו לאבי הארוסה ששתק על הדבר כבי בנים מאשה זו הן זכרים הן נקבות אז לכ"ע שתיקתו לא הועילה לפסול זרעו כלל אפילו אותם שלא היו להם בנים דתיבא בפרק החולץ רבי יהודא אומר כאמן אחד לומר על בנו קטן ואינו כאמן על בנו גדול ואמר רבי חי'א בר' אבא אמר רבי יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן ומפרש שם התוספות כשיש לו בנים או אפילו אבנו אינו כאמן דאין סברא שיהו בנו פסולין וכני בנו כשרים אם כן נראה בודאי שה"ב בכאן לכל הבנים שאם יש לאחד זרע שאו כולם כשרים שאסורים והיתירם תולה בחד עניינא דאין סברא שחד יהיה כשר וחד פסול וק"ל ואם אין לו כבי בנים מ"מ המתיר יוכל להשען על דברי הראב"ד בדורות הללו שאין בית דין נזקקין על התרפות או על דברי הרמ"ב ורש"י כ"י משפחה זו לא נתערבה בה שפק פסול ואין כאן דבר בלעדי שתיקה זו או על דברי רש"י שלא נזכר כאן האב כגדון רידן בפסול אחר או על דברי ה"ג ור"ת שהאב אינו כאמן עליהם כהערתו כל שכן בשתיקתו והמתיר יוכל להשען על המקילים בטח באשר כל הרבון הזה תולדתו משבויה לכהן ובפ"ב דתעובות אמרו בשבוייה הקילו כי חששא בעלמא הוא כדפירש שם רש"י.

עוד

אפשר לי לזכות ולדון שבגדון רידן כ"ע מורים דשתיקת האב אינה ראוי לפסול זרעו מאחר שהאב עצמו לא היה נפסול ולא נתחלל כמה שאמרו לו שאשתו נכבשה בדי בנים דביאתו כעבירה אינה מחללו כדאמרוש כבדיתא פרק עשרה יומסין ובפרק קמא דתעובות קאמר אליבא דרבי מאיר על חללושתק וזל והאי דשתיק משום דלא איכפת ליה ופירש שם רש"י והאי דשתיק לאו משום דאורי אלא משום דלא איכפת ליה הואיל ולא פסול קהל הוא אם כן וכתי לרון שארבריו כלמוד לשאר התנאים חביריו ה' החולקים עליו לומר אף כי אינם סוברים כמותו כאלה הואיל ומיהו פסול כהונה הוא מ"מ

נאמר

שאלות תשובות

כאמר שבכונתו בכדון דירן מורו וע"כ לא נחלקו אלא בדבר ההוא שלפי דברי הקור' אותו
חלל נחלל הוא עצמו מיה' מן ההנהגה אבל בכ"ן שעל זרעו לכד דברו המעררין והוא
עצמו לא נפסל בהכי כאמר שכלם מודים דלא איכפת ליה אכן חלילה להשען על דבורי
לכתחילה ולעשות מעשה להתיר לכתחילה לישא מהם כי אפילו על ארבע חרשי המקילי'
כ"ל לא אסמך לכתחילה להתיר בשלוח כ"ס על דבורי הנקלה ושלל אישים רק על אלה
באתי והארכתי לדבר בהיתר משפחה זו לומר שאם יש כהן אשר נשא מהם בשכר לא
מלאני לבי לכופו לגרש ואפילו להתיר לו תקנת ר"ג לגרש בעל כרחו או לישא אחרת אלה
לא אפסל בו מאחר שיש לנו גדולי עולם לסמוך עליהם להקל.

אמנם

בכדון דירן שלא נשא המארים עדיון ובאירוסין לא עשה עדיון שום דבר.
כי הלכה כרבא פרק עשר' ויחסיין שדוקא בעל לוקה אבל קדש לבד לא לקי
כדמפרסם אס' כן אם יעמוד וישאנה יקרא עושה מעשה לכתחילה בכך אמר המאורם
הזה אשר לנו מוקפו מעיד על קדושתו היותר מיוחדת ההנהג' השומעים לרחק ולא לקרב
כדאמר רבי שמעון בן גמליאל במסכת ערויות שההמים המיוחדים נהגו סלסול בעצמם
לקדש עצמם באותה להם ואינם שומעים לקרב כל שכן בכאן שיש לו גם כן גדולי עולם
האוסרים ולכו נוקטם בכך אומר שאין כאן בית מיוחד לתקנת ר"ג כי לא גזר ותקן במקום
שיש מטה או חשם איסור דבמדרגי כתב בשם רבי' תם ראש' הגבור' על חרס או על שבו'ע'
דיכול לגרשה בעל כרחו וכתב רפשיטאל דלא תקן ר"ג' ה' לעבב על ידו שלא יעשה מטה'
כמנא שהמארים הזה גם כן יכול לגרשה בע"כ ולא יחוס לתקנת ר"ג באלה. ואם אולי לא
יוכל לגרש על כרחו כי תתעלם ממנו או ירא לנגוש למקו אשר היא שם מחמת משפחה
תשב עד שתלבין ראשה והוא ישא אחרת הגונה לוכי גם תקנה זו שלא לישא שתי נשים
לא תקן רבי' גרשום במקום מטה אף כי המפקק יוכל לערער ולומר כי תקנה זו לישא
שתי נשים אין כח ביד מורה להתירה אפילו אם יש לו טעם נכון כי זה לשון התק' קרם
תקנת הקהילות שלא ישא איש שתי נשים ואין להתירה רק במאה אנשים מן שלש קהילות
ומן שלשה ארצות וגם אותם לא יסכימו אם לא יראו טעם מבורר להתיר ושתהא כתיבתה
גרורה ואומחת ביד כאמן באסטמו' או במעות עכ"ל התקנה הרי שאפילו כי יש להם טעם
מבורר הנריכו ק' אנשים מן שלשה מדינות ומן שלשה קהילות אכן נראה שמה שאמ' טעם
מבורר להתיר היונו במקום שלא נוכל לומר שלא חלתה בו התקנה אף חלתה התקנה רק
יש צורך וטעם מה להתיר התקנה בזמן מה מן הזמנים או לעקר התקנה מכל' וכל' אך
במקום שנוכל לומר ולדון בכאן לא תקן ר"ג מעולם כ"ל הכח והרשות בתוכה לנו והסריח
לנו לומר כן כי כן הורה הרש"בא בתשובותיו באימן ר"פ על מי ששהה עם אשתו עשר
שנים ולא ילדה וכתב וסובר אני שלא תקן הרב' בזה. ומבאר בתשובתו ההיא שמות' כן
לגרשה בין לישא אחרת וז"ל מוקי יוסף בפרק הבא על יבמתו בכונת' בזה שישא אישה
אחרת מפני מות פרייה ורביה לא הסרים רבי שמעון ז"ל וכו' ולא אזלין בהא גמיי בתר
מנהגא עד כאן לשון הר"טבא ודבר זה כתב הספר הכל' שני פעמים באותה שמעתיא'
עוד יס' לומר שתקנת רב' גמליאל שלא לישא שתי נשים כלשונם אמש' שסתיהן כשואות
לו כי

לו כי חששו וסקדו על כבוד ישראל והיותנו בגולה אשר ירבה לו נשים ויוליד כנים הרבה
לא יוכל להספיקן כי אפילו לרבא להלכתא כותיה דאמר בפרק הכא על יבמות נוס' ארס
כמה נשים הא מסיים והוא דאית ליה למוזייכיה ועל אלה חששו קדמונינו בהיותינו
בגולה טרודים וכעניים וכל ממונינו על קרן הנבי אכל אחת מהן ארוסה כנדרן דידן
שלא יוליד ממנה וליבא למויחש לתקון הנשים ואפילו לזון אותה כראש שאינו מחוייב
אף כי לארוסה יש לה מוזונות כדתנן בפרק אף על פי הגיע זמן ולא נשאו וכו' הא מפורש
בריש בתובת דרווקא אם הוא מעבד ואם הגיע זמנו באחד בסבמתן שאינו יכול לכנס
בתקנת' דרבכ' אינו מעל' לה מוזון ובכדו' ריד' נמי חששא' דרבכ' רוכן עליו למנעו מלכנס
ואר' דמי להא דבשי רבי אלעזר בפרק יש מותרות אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוטה
לכהן הדיוט יש לה מוזונות או לא היכי דמי אי דיתבי תותיה בעמוד והוצא קאי מוזול' אית
לה לא גריבא שהלך למדינת הים כו' כן הוא הנדרן הזה דמארוס זה בעמוד והוצא קאי
לדברי המחמירים ככ' ומבש' לגרש' והי' תמאן להתגרש' או דמיו' לכל הפחו' לאיילנות'
דאין לה מוזונות כדתנן בפרק אלמנה ניוזנית דאף כאן לפי השאלה כראה שטעות היה
דלא ירע רמז זה קודם שקדשה' מ' לא אטפל באלה לכתל הקדושין בגלל אלה לומר
קדושי טעות היו חלילה לכל הפחות צריכה גם מדכריהם דקדשה סתם כדאיתא בפרק
המדיר ולא אחריו' באלה אמנה להוציא ממנו ממון דמוזונות יגדל כחו ויוכל לטעון היותו
מוטעה והמוציא מחבירו עליו הראייה מכל הכי טעמי נראה שאין חייב במוזונות' וכמנא
שמוכל לומר רב' גרוסם לא תקן בזה והבו דלא להוסיף על התקנה כי אם כלשונו הכרוך
דאין לישאשתי נשים'

באלה אחתם דברי להחיר להמארוס לגרש ארוסתו בעל כרחיה אם יוכל ואם
לא יוכל ישא אחרת וארוסתו תשבער שתלבין ולתקל ר' ג' מה לא יחוש
כנדרן זה אך המשפחה לא אפסו' מן הכהונה לרחק' גם לא אקרבה עד כיבא איה הנביא
לרחק המקורבין כזרוע ולקרב המרוחקין כזרוע'

שאלה מן מהר"י לפרש לו דברירש'

במשנה ביבמות בפרק כ"ש תנן קטנה שהשיאה אביה כו' פירש רש"י טו
ואביה מקבל גיטה והלא אנו אומרים בכל מקום שאי' זכות
לאב בבתו אחר שנשאת וכן תנן בפרק נערה אמרו לו אם
מששיאה אין לאביה רשות בה ואף רש"י עצמו הזכיר דברי משנה זו שם במשנה דפרק
כ"ש לענין קדושין ועוד בפרק נערה על המשנה של האב זכאי בבתו וכי' מקבל גיטה כו'
פירש רש"י ואל אם נתגרשה מן האירוסין וקודם שבגרה אכל בגרה או ניסת שוב אין לו
רשות בה וכן בפרק האיש מקדש שהביא התלמוד המשנה של פרק התקבל' נערה
המאורסה היא ואביה מקבלין גיטה פיר' רש"י גם כן דוקא מן האירוסין אכל מן הנשואין
היא ולא אביה דמשנשאת אין לאביה רשות בה אם כן נראה שר' סי' סוכר דאף לענין גט
יו א 16 i אין

שאלות תשובות

אין לאביה רשות בה אחר כשואין ונראה לי שלא קשה מידי דלא מצינו בשום מקום שרש
 סוכר בקטנה שנשאת שהאכל לא יוכל גיטה אף כי בקדושין אין לו עור זכות וכן לענין
 כתובתה כדברי רבנן במשנה של פרק נערה הכל מכל מקום לענין גט סוכר הואיל ויכול
 קדושין בקטנות גט גיטה יוכל לקבל לכל הפחות אף הוא ואפשר שיסבור הוא ולא היא
 ומה שפירש בפרק נערה על מקבל גיטה שאם נשאת היא ולא אבי זהו בעבור שהמשנה
 מייירי אף בנערה כמו שפירש בתחילת המשנה וז"ל האב זכאי בבתו בקטנות ובעירו ע"כ
 וכן מה שפירש בפרק האיזו מקדש הוא על משנה נערה המאורסה כו' שמיירי בהדיא
 בנערה אבל בקטנה סוכר רש' כשניסת מקבל אביה הגט כמו היא לכל הפחות כאשר כת'
 הרב מלונדרין בהנה במרדכי דגטין מהירושלמי וחס תאמר אם סוכר רש' שהי' ואביה
 מקבלין כשנישא' מה דחקו לפרש בפרק כ"ש הכל שאביה מקבל הגט ויש לומר שלשון
 וסדר המשנה דוחקו דקתני קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה כיתום בחיי האב והחזירה
 דברי הכל אסורה ליבם ע"כ לשון המשנה ופירש המשנה דמאחר שהשיאה אבי ונתגרש'
 הרי היא כיתומה אף על פי שאביה חי ולא יוכל לקדשה בפירש גם וע"כ התנא בא ל'
 להורות שאביה יכול לקבל גיטה דקשה לו לרש' דהתנא היה לו לשנות בזה הסדר קטנה
 שהשיאה אביה כיתומה בחיי האב ונתגרשה והחזירה ד' אסורה ליבם אם יהיה הדין
 דהיא עצמה תקבל גיטה ולא אביה מאחר דהכל תלוי כשואין ותקף אחר הנשואין הוא
 כיתומה שלא יוכל האב לקבל גט והיה הפירוש נכון בהלכה שאחר הנשואין היא כיתומה
 ואחר כך נתגרשה על ידי עצמה שהם גרושין גמורין וקדושין של החורה אינן קדושין
 גמורין לכך אסורה ליבם אלא ודאי אף כשואין יכול גם האב לקבל הגט לכך לא רצה
 התנא להקדים כיתומה בחיי האב קודם ונתגרשה שהי' משמע שהאב לא יכול לקבל הגט
 אלא הקדים ונתגרשה ואחר כך אמר כיתומה וכו' להשיענו שלענין גרושין אינן כיתומה
 אלא אף האב יכול לקבל הגט וק"ל ואף כי רש' מביא ראיה מפרק נערה שהאב מקבל
 גט וכאן מדבר בקטנה שנשאת ושם בנערה ארוסה מביא ראיה בלבר ששייך קבלת גט
 באב אבל אינו מביא שהדין הוא כך כשואה *

תשובה למח"ר קלמן על חלוץ וחלוצה אם מותרים לדור בחצר אחד *

י" הנה

מבואר בתלמוד איסור זה בנרשח בפרק שני דכתובות ופירש שם
 רש"י הטעם לפי שמכרת ברמיוותיו וקריטותיו שאם יבאו לירי עבירה
 ודבר זה לא שייך אלא באיש ואשתו דמיסי אהדרי ואף בארוס ו
 וארוסתו היבא דמיסי בעבור שמכירין ברמיו' וקריטתו כשרש' שם והיינו משו' שהי' קירוב
 דעת ביניהם שהיה דעת כל אחד מהם להתקרב יחד דרך אישות אכן חלוץ וחלוצה
 מעולם לא היה בדעתם להתקרב רק להתרחק כפרט בזמן הזה שנוהגין מנות חליטת
 קודמתאם כן לכאורה לא יהיו אסורים אפילו אם גיסי אהדרי אמנם כתב וכת' רש"י בא
 מנאתי בקימן ר"ט על אחד שחלץ לבת אחותו ובעבור שהיה רגיל בה בחיי בעלה שהיתה
 אוכלת

אובל על שולחנו וכן אחר כך חשב אותה לארוסה שביהודה שלבונם בה ואשר לרוד כמע
 אחר והביא ראיה מירושלם דגטין פרק הזורק וזל המגר' את אשתו לא תדור עמו באותו
 חצר ולא באותו מקום ואם היה חצר של אשה איש מפנה ושל איש אשה מפנה של שניהן
 מי מפנה מפני מי אשה מפני איש ואם יכולין הן זה פותח לבאן וזה פותח לבאן בד"א
 בזמן שנשאו הא לא נשאו לא וככהכת אפילו לא נשאו והארוסה שביהודה כנשואה היא
 החולץ ליבמתו אף על פ' שעשה מאמר הרי זה לא יפנה שאין מאמר קונה קניין גמור עד
 כאן לשון הירושלמי ועל זה אמר הרש"בא וזל וכיון רמייתו הכא חולץ ליבמתו לוימ' שאף
 על פי שעשה בה מאמר אינה כנשואה וקאמר ארוסה שביהודה הרי היא כנשואה משום
 דגייסי אהדרי משמע כמו לכאורה רחולץ דכותה רכל דלא גייסי הרי היא כארוסה ואז
 גייסי כארוסה שביהודה הרי היא כנשואה ע"כ . ולולי שהורה חכם הייתי אומר להביא
 ראיה מן הירושלמי ההפך כי מן הסבדא אף אם נאמר שמאמר קונה קניין גמור מ"מ
 לא יהיה עדיף מאירוסין שהן דאורייתא כי המדקדק בפרק ד' אחין על הא דבעי רבה
 מאמר לב"ש אירוסין עשה אונשואין כראה שפשוט לתלמוד דאינה עדיף מאירוסין
 והכעיא היא רק לעניין חופה ומפרשים שם התוספות שר"ל היבא דבעל אחר המאמר
 והיינו שהבעי היא אחר שעשה מאמר שפרחה ממנו זיקת יבמין וחל עליו זיקת אירוסין
 כדאיתא שם אם כן הכיאה בעל כרחה אינה כחופה כמו שאר ארוסין או דלמ' היא כחופה
 כשאר ביאת יבמים והיא בעל כרחה וע"ש . מ"מ מה שעלה בדעת רבה שנשואה עושה
 אינה בלא ביאה ומה שסובר רבא שעושה ספק נשואה כפרק החולץ על משנת שומר יבם
 שנפלו בו אין הלכה כמותו כאשר הביאו שם התוס' בשם רביהודה גאון . אכן בר' כן כפרק
 האשה פוסק כרבא אך הרן' עצמו מביא בשמעתתא היא דעת הרמ"ב ומפרש דרבא
 אליבאלר"ב מתרץ וקאמר דמאמר עושה ספק נשואה אבל לב"ה אפי' אירוסין איבי' עושה
 ואם כן לפי סברא זו היה נראה שמיירי הירושלמי אפילו היבא דגייסי דאי ברלא גייסי
 למה תלה הטעם מפני שהמאמר אינה קונה קניין גמור אפילו היה קונה קניין גמור לא
 היה עדיף מארוסה והיה לו לו' משום דלא גייסי דזיל כתר טעמ' דמה הפרש יש בין נשוא'
 לארוס' לא שנשוא' גייסי וארוס' לא גייסי ומש' הכי ארוסה שביהוד' כנשואה דמי . אבל אי
 מיירי הירושלמי אפילו היבא דגייסי אתי שפיר דנריך לטע' דאינו קונה קניין גמור שר"ל
 שאפילו כארוסה אינה דארוסה קונה קניין גמור ר"ל היא אשת איש ממש מדאוריית' מה
 שאין כן במאמר דהוא מדרבנן לעניין שצריך גם כן גט עם החליטה ולפסול על האחיל' לכן
 אף אי גייסי אהדרי אינם באיור זה דלא גזרו כי אם באותם שהיו להם פעם אח' אישות
 יחד מדאורייתא דתקדמו יחד בדעותיה' אבל כמעשה מאמר אין בו כל כך קירוב דעת
 מאחר שאינן קרושין גמורים והנה על כרחי בטלה דעתי' אבל דעת הגאון אכן היבא דלא
 גייסי אהדרי מקודם מודה גם הוא ככ"ל . כאם מאיר בכמ"ר יצחק זכרוננו לברכה

קצתאילכבונן

שאלה י

יבם שכתפטר עם יבמתו שתעמו אתו בביתו ותהיה זקוקה לו ולא תחלוץ כי זקויה היא ואינה רוצה להנשא לאיש אכן בתנאי שי שליט אותה בקצת נכסים באופן שתוכל לתת ליורשה במתנה או בירושה ולזה עשה לה שטר על קצת הנכסים והשוט אמר שבר סמך אחר אמר שלא יועיל שום שטר להשליטה בנכסים אם לא יחלוץ וגם אמר שאסור לדון עמה בבית אחר אפילו קודם חליצה. עוד שאל אם רוצה לחלוץ אם הוא מחוייב לחלוץ בחנם שתטול כל כתובתה ותוכפתה אף כי הנכסים מועטים הם ובטל ממנו תקב קהילות ש"ס שהכריזה בוד היבם אם לחלוץ עמה כל העובין או לתת לה כתובתה ותוספת באשר בודה שטר חליצה ממנו שזה לשונו מתחייב היבם ליתן לה חליצה תוך שלשה ימים אחר בקשתה בלי ערעור ופקסוק כלל ועיקר. ומסופק הוא אם לשנא ויתרא זו הוא כאלו נכתב שיחלוץ בחנם ולא יהיה לו תועלת התקנה ע"כ השאלה.

תשובה

והנה נראה שהאי בר סמך אמר הלכתא בלא טעמא לומ' שלא יועיל שום שטר כי אף אם יהיו הנכסי' בחזק' יבם הלא לא עדיף יבם מבעלה וכמו שהבעל יכול לתת מתנה לאשתו דרך מתנה או לפרוע לה כתובתה רק שיהיה אחר כך אסור לשנות עמו שעה אחת בלא כתובה וינטרף לכתוב לה כתובה אחרת לרבי מאיר אם כן גם היבם יכול לתת לה מתנה מן הנכסים או לפרוע לה כתובתה מהם ולגבי דרודה אין שייך הא דרבי מאיר וקל וחומר הוא אם הבעל רידו עדיפא מודה בנכסים כדרכא בפרק האשה שבעלו ובהחולץ יכול לתת לה במתנה כל שכן היבם דאין ידו עדיפא מודה וכל הנכסים משועבדים לכתובתה אפילו הניח מאה מנה ולא יוכל לזכור דבר בדתניא בפרק האשה ואיפסק סם הלכתא בין חלק ואחר כך יבם בין יבם ואח"כ חלק לא עש ולא כלום משום דמשועבד לה אם כן הוא שיכול לתתם לה בעבור שכבר משועב' לה דכפ' הכותב מ' מעמרש' י' רבאשר יגדל זכות הבעל בנכסים או יותר קשה להסתלק מהירושה באשר יתבאר לקמן מדבריו רש' ואז היא ברשותה לתת מה שניתן לה ליורשי' במת' מחיים מאחר שהיבם נתן לה במתנה במורה שאף תוכל למכור וליתן ומתנה קיימת ואף בלי מתנה יש תקנה שירשיה יורשין אותה ולא היבם באופן זה שהיבם יפרש בשטר סלוק שיעשה לה בהדיא שלא יהיה לו שום זכות בהם לא בחייה ולא אחר מותה ואז לא ירשנה כי אפילו הבעל אם יכתוב לאשתו ככה לא ירשנה כדתנן בריש הכות' ואף כי רשב"ג חולק ורב פוסק כותיה אפילו הכי אין הלכה כמותו כמו שכתב הר"א אלפס ס"ס ומהוהן כרב אלפס היבם שהתוספת אינם חולקין עליו כאשר כתב מה"רם בפר' נערה ואף כי התלמו' מקשה סם וכו' כתב לה מאי הוי כו' ומוקי בכתב לה ועדה ארוסה הלא אח"כ במסקנא פריך אי הכי אפי' כשואה כמו ומתוך ששואה ידו בודה ופירש' והרי הוא כשותף בהן וכיון שנכסים שלו נדין לשון מתנה כמו ואין מועיל לשו' דין ודברים אם כן נראה בהדיא שיש לו טוב פלגון מתנה כדבריו רש' ותבא גמור כדבריו התוס' סם וכריש הורק מועיל אף בשואה וכן נראה מדבריו רש' בא' דבמת' יוכל הבעל לתת לאשתו על מנת שלא ירשנה או יפרש

כך בהדיא דבער כ"כ דאי שות מביא הרמ"ב דנא רגמרא מפרק חזקת הבתים הלכתא
 המוכר שדה לאשתו לא קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות
 ומביא שם המגד משנה הרמ"ב כ"א שכתב ומיהו אם מתה ירשנה ואם מכרה או נתנה לאח
 ומתה הבעל מביא מיר הלקוחות עד שיפרש בהדיא שלא יוציא מיר הלקוחות. אם כן
 אם מועיל הפירוש שלא יוציא מן הלקוחות איזו מותה הוא הדין בלי ספק שיועיל הפי'
 אף אם לא תמכור שלא ירשנה דהא בהא תליא דאם לא יוכל לסלק עצמו מירושתה אם כן
 גם לא יוכל לסלק עצמו מלהוציאה מן הלקוחות אחר מותה דאין הדבר דומה לירושת אב
 דלא יוכל לסלק עצמו מירוש' ומסלק הוא מן הלקוחות דשם אינו צריך כילוקו כי האב
 יכול למכור בלי רשותו וממכרו ומתנתו קיימת שנכסיו הם שלו אבל האש לא תוכל למכור
 וליתן שיהא המקח קיים בלי רשותו שאין הנכסים שלה דמה שקנתה אשה קנה בעלה
 וכאשר יתן לה מתנה הוא כאילו פירש שלא יאכל פירות. וא"כ באופן שיועיל פירוש של
 הבעל על הפירות או על המכירה לאחרים יועיל גם כן על הירוש' ואף כי יש לחלק ו
 ולומר דמן הלקוחות יוכל לסלק דעם הדבר שמוציא מהן הוא דלוקח ראשון שווירובין
 בתקנת אווהא סוף יש כוחלץ אם כן יוכל לבטל כמו אבל ירושה לא כמו שאר יורשין
 שלא יוכלו ללקח מכל מקום במתנה ונחאי גמור יוכל לסלק ולבטל כמו שלא י
 ירשנה כאשר הנחתי מן רש' ותוספות דפרק הכותב לעיל. ועוד נראה לומר שהיבס
 כאשר יתן לה מתנה גמורה לא יצטרך לפרש בהדיא שאם מתה לא ירשנה ולא נצטרך
 לבא למחלוקת של רש' ותוס' ושאר פוסקים במשנה של שומרת יבם שמתה בפרק האשה
 שנפלו ובהחלץ על דברי ב"ה שאמרו הנכסים בחזקתן כי אף אם נאמר שהם בחזקת
 יורשי הבעל והיבם ירש את הכל אפילו הכי נראה שאחר שיתן לה במתנה לא ירש דמה
 שנאמר נכסים בחזקת יורשי הבעל היינו משום שבחיייה היו בחזקתן דהיבס מוחזק ב
 בנכסים משעת מיתת אחיו שהוא יורש את אחיו דאין לה ליטול כתוב' עד שתחלוץ כאשר
 פירשו התוספות שם משום דאין כתובה נבית מחיים. אם כן מה שירשי הבעל יורשים
 אחר מותה אינה משום שהם יורשין האשה רק שירשים אחיהם שהנכסים עדיין בחזק'
 הראשונה ולא משום שהיבם הוא יורש של היבמה דהא כל הפוסקים שוים שנכסי מלוג
 שלה שנפלו לה כשהיא שומרת יבם לא ירש אות' היבם כדבריו ב"ה הואיל דלא היה לבעלה
 זכות בהם ואם כן מאחר שהיבם שהוא יורש של אחיו נתן להיבמה קצת הנכסים ב
 במתנה גמורה אין לו עוד בהם זכיה מכח אחיו כי הם של היבמה כמו נכסי מלוג שנפלו
 לה כשהיא שומרת יבם והוא לא ירש אותה כך נראה ליי' אין לרונחא דמילתא אם ירש
 היבם יתנוכלה במתנה בהדיא שלא ירשנה או שלא יהיה לו בהן שום זכות לא בחיים ולא
 במותה יומה שאמר האי בר סמכא שלא יוכל לדור עמה אפילו קודם חליצה לא שמוע לי
 ולא סבירא לי כי בתשוב' הרמ"ב כ"א בסומן ר"ט יש שאלה יבם שחלץ יבמתו אם מותר
 להיות עמה ולאכול על שולחנו אחר חליצה ומעשה בא לירינו באחד שהיתה בת אחותו
 יבמתו ובייסי אהדי מחמת שהיתה אוכלת על שולחנו בחיי בעלה וכן לאחר מיתתו מי
 הוי בארוס וארוסה כדבייסי אהדי עד כאן שהשאה אם כן נראה במה שהיתה אוכלת על
 שולחנו

שאלות תשובות

שולחנו חף אחר מיתת הבעל שהיתה זקוקה לו לא היו מסופקים אם יאות עבדי רח על
 אחר חליצה שאלו וגם הרש"ב לא הוכיח השואל על זה והשיב לו על אחר חליצה לבר ש
 שמע מינה שאין בזה חשש איסור ומלתא דמתברא הוא כי אפילו אחר חליצה לא היה
 ראוי לחוש כי אינו דומה לארוסה דמיסה שנתגרסה דהוא גיסי ברבך אישות שהיו
 דעותיהם להתקרב באישות שלכך עשו אירוסין וגם לחוש אחר גירושין שיסובו לכסלם
 אבל חלוצ וחלוצה שלא עשו מעשה שמורה שדעותיהם להתקרב אי לחוש וכן רמז הרשב"א
 עצמו שיש לחלק. אכן מאחר שמנא קנת ראייה מהירוש למי מסיים ואומר בלשון הזה
 משמע בניו לכאורה רחולץ דכוותיה וכו' ואמינא הכו דלא לוסף עליה ודוקא חלוצ וחלוצה
 דאם יבא אחר כך עליה יהיה בו איסור דאורייתא לכל הפחות לאו דלא יבנה דכיון שלא
 בנה שוב לא יבנה אבל קודם חליצה חף אם יבא עליה אין בו ודאי איסור דאורייתא אפי'
 לאבא שאול דסובר דאם מכין לשם נוי דפוגע בערוה דלמא לא יכוין לשם נוי לא ליבוס
 כל שכן לחכמים דסבירי ויבא עליה מכל מקום שם בפרק החולץ ויש מי שפסק כ
 כותיהו משום הכי אין למילף מן חלוצה וכל שכן דאין למילף מגרוסה חף לאות פוסקי'
 שפסקו דאפילו פנויה גרוסה לא תדור מ'יש בו איסור זנות שבא על גרושתו הפנויה
 וגם יש לחוש מחמת שכבר הורגלו באישות כ"ל. ועל אשר שאלת אם הלשון
 של שטר חליצה בלי ערעור ופקטוק כלל ל' לבחנם ולבטל תקנות הקהילות אין נראה לי
 לבטל התקנה בעבור מילות אלו שהם לשונות של תקוני שטר' שרגלו הסופרי להתייפות
 בהם ברטום מרחיבים ברטום מקברים ועוד שאף בלשון התקנה עצמה שנתקיימה
 במעגגא שהוא של ש"ס כתוב לפני וז' יש ברירה בוד יורשי המת והיבס אם ירעו
 להיבמה הכינוכה כמו אמנים או יתנו לה חמי הנכסים שהיבס כמו שהם ולא יהיה יותר
 זכייה שום פקטוק או כדנד אלא כאבאר יעשה כמו שגזרנו ע"כ הרי הלשון של התקנ'
 עצמה אמרה בדומה לזה בלי כדנד ופקטוק ושלום.

תשובה למת'רר יהודה גריגו

יה את

קולך שמעתי קול ענות גבורה מנצח במלחמתה של תורה בעסק
 היבמה שתבעה לחלוצ והיבס רונה לייבס ויכל ממך מעשיו שאיכו
 מכין לשם מטה רח לכוף אותה שתתן לו ממון כפי רצונו והדין דין
 אמת אשר פסק מעלתך לכוף אותו לחליצה לפי דברי ר' ש"י ור"ת וכפרט שנתנת אמתלא
 לדבריה היות היבס נער וכער והראייה מתשובת הר"אש כסימן כ"ג היא דומה לגמרי
 לכדן דוד. אכן כל אילו סוברים מנות חליצה קודמת בהתם מתניתין דבבב"ד ורש"י כופ'
 היבא דאיכא אמתלא ולר"ת אפילו בלא אמתלא אמנם לדברי הריף והרמ"ב וחכמיהם
 דפסקו כרמי בר חמא דפרק החולץ דחזרו לומר מטה יבוס קודמת אין לכוף לחליצה
 אפילו כירוע שאינו מכין לשם מטה כי הטעם שלהם דהלכה כחכמים דפליגי על אבא
 שאול וסוברים אפילו כוכנס לשם נוי לשם אישות או לשם דבר אחר משום דכתיב ויבמה

יבא

זבא עליה מ' וכן לרברי בעל התרומה והמרדכי מביאו בפרק החולץ אין מפיין לחלוץ
 אלא רק אותם שכופין להוציא גבי בעל ואף כי הוא סובר מנות חליטה קודמת אפילו הכי
 אין כופין אלא מטעמין ליה ואין לומר שר' ל' באותה שידוע שמכין לשם מטה כדברי
 ר' ת' רהא הוא מפרש שם וז' וגם לא שכקינ ליה ליבס כיון דמנות חליטה קודמת עכ' ל'
 והטעם על כרחק משום דמייטינ שאינו מכוין לשם מטה ואפילו הכי אין כופין לחלוץ
 וכן פסק ראב"ה שם * וכן בתשובת ראב"ה שמביא שם משמע שהיה סוגת היבמי' לכופ'
 לממון דל' וכפאוה שנתנה בין קרקע וכסף שיהי' ק' זקוקים עכ' מכל מקום לא עלה בדעת
 שום אחר מהם לכופ' רק בעבור שהיה להם נשים ועם כל זה לא השיגה ידי האש' וסיעתה
 לכופס אף כי היו קרובים למלכות כדאיתא שם ואמר שם בתשובה ההיא שאילו היה איסור'
 ביבוס משום זקנה לא היתה נותנת כלום כי קרובה שהיו קרובים למלכו' היה כח בידיה'
 לכופו ככה אמר גם כן שאילו היה מיושנות לפי דעתם בפסק ר' ש' שכופין לחלוץ היבא
 שאינו מכוין לשם מטה ודאי היו כופין אותו ולא היתה נותנת כלום אלא ודאי סוברים
 שאין כופין יבס שם כתב ראב"ה על שם אביו וז' ולסוגו ראייתו בתשובת גאון דייבס שרצה
 לייבס אפילו לשם גוי ולרבר אחר הרשות בידו כל אילו טופחין על פמי ולא ימיוכו להפיק
 רטק' להסכים לכופ' לחלוץ כי אגור פן יריטו גולגלתי ח' ואם אחרים כנגדם אמת הוא לפי
 הרמ' כס אף כי הוא סובר מנות יבוס קודמת אפשר למצא מקום לכופו לחלוץ שהיא תמאן
 להתייבס ותחשב למורדה ותפסיד כתובת' ואז כופין אותו לחלוץ אכן רבו החולקים עליו
 כמו שמראה לך שם המגיד משנה בפרק ב' דהלכות יבוס ובפרק י' דראשית לכן נראה
 לפשות כל טעמיה דאפשר למיעבר לפתותו או להטעותו אבל כפיה לא חלנוט ושלום *

שאלה

ראובן היה לו פלגש ואחר כך השיאה לאיש אחר וגרשה
 בעלה אם יכול ראובן להחזירה לפלגשו כדי לקיים פרייה
 ורבייה כי עשה עם אשתו שנים ולא ילדה והבן הראשון
 שילדה לו פלגשו טרם שהשיאה מת ואין לו עוד זרע והוא רוטה עתה להחזיק פלגשו
 בטרה שחטבול כמנהג הספרות וברטון אשתו עכ' *

תשובה

הלא לדעת ברור הוא שאין כאן בית מישום לרמות כדון זה למחזיר
 גרושתו דדוקא היבא דאיבא קרושין או קול של קרושין מראשון יש
 לחוס לזה כדאיתא בסוף גטין מגרש ראשון ונשא שימי אבל לא יגרש שימי ונשא ראשון
 דיאמרו מחזיר גרושתו מן הארושין כו' הואיל ויש קול מקידושי ראשון אבל כדון זה
 דליבא קלא דקידושין לא דאילו היה קול של קרושין או חסם קידושין היאך נשאת לאיש
 בלא גט ובראי משום שהיתה פלגשו בראשונה אין שייך לאוסרה עליו דהא אפילו אם
 היתה מקודשת לראשון וגרשה וזכתה אחר כך עם אחר אינה כאסרת מחמת זנותה על
 בעלה הראשון דהווייה ואישות בתיב כפרשה כדאיתא בפרק קמא דיבמות וכן פסק
 הר"ף הוא הדין להפך אם לראשון לא היה בה כי אם זכות ולא הווייה ואיש' שאז נישואי
 השימי אינם אוסרים עליו אחר גרושין דהווייה ואישות בתיב היינו שהראשון גרש' כגט
 שהיתה

שאלות תשובות

שהיתה אשתו מקודם וקל וחומר הוא דהא תני ביבמות נושאין על האנוסה ועל המפת'
האולם והמפתה על הנשואה חייבכו' אם בן אבן רואין דבעריות יותר מלתא היא
אם מעשה הראשון הוא דרך נשואין והשיני דרך זנות מן ההפך אם הראשון ה
הוא דרך זנות והשיני דרך נשואין ובגדלן זה אנו מתירי אפילו אם הראשון דרך קידושין
כל שכן להפך י' ועוד הלל בקטנה שמאנה ואחר כך נתקדשה לאח' וגרסה מותר לראשון
ברתני ביבמות כפרק בית שמיאי ומסתמא מיירי אפילו אם בא עליה בראשונה בקטנותה
קודם שמאנה ואז לפחות חשיב בעילתו כמו בעלת זנות של גדולה ואפילו הכי אינה
כאסרת עליו כאשר תנשא לאחר וגרסה רק כאשר תנא מן הראשון כגט באחרונה ברתני
שם אז היכא דלא מאנה והגדילה ואחר כך נתקדשה לאחר כאשר פסק הר"ף כפרק בית
שמאי ואף על גב דלא בעל כשהגדילה וכן כתב הרמב"ם כפרק רא דגרושין משו שצריכה
גט מראשון מדכריס קופרים כדאיתא שם ודמי לההוא דסוף גטין היכ' דיש קול קידושין
מראשון אבל על מעשה בעילת זנות אינה כאסרת עליו כאשר תנשא לאחר ותגרש רק
על מעשה קידושין וגרושין ורחוק לברו מלבנו איוז תקנה או גזירה שלא מיטו בתלמוד'
אכן אשר שאלת להתורה לו להיות פלגשו כבראשונה משום פרייה ורבייה הלא יותר כר'
לי להתורה לו דרך קדושין ולא לחוש לתקנת ר"ג שלא לישא שתי נשים דהא רש"ב שזהו
דבי שמעון בן אברהם בתשובתו סימן ר"פ אמר שלדעתו לא תקן ר"ג במקום מצ' כזה
ששהה עם אשתו עשר שנים ולא ילדה וכן כתב הר"ם במרדכי כפרק המדיר בעוברת על
דת לגרשה בעל כרחיה דכהאי גוונא לא תקן ר"ג לבטלו מן המזונה אם כן יותר נכון הוא
שיקנה בכתובה וקידושין במנהג הכשרים מאשר תהיה לו לפלגש ויאלל בשר תמותה
שחטטה ואל יאלל בשר תמות כבלות ויראה זרע ויארץ ימי' כה אמר הטורוד מאיר בכמ"ר
יבחק אל קנאלי לנכונן

במותב

תלתא בי דינא בחדא הוינא אכחוס החתומים למט' ואחא
לקדמנא כמ' אברהם הלוי הנקר אברלן לוודיא' והעיד
לפנינו איך שמעמן גויה אחת שמה מדלינה שהיא הית'
רגלה אחי בביתו ובדברה עמו מעסקים אחרים אמרה לפי תומה אליו ושלח אותו אנה
הוא איש' אחד שהוא רופא שקורפו כי שמעתי מגוי אחד אשר דרשתי אותו על חתני
שעבר ביס והוא בתוך דבריו הגיד לי איך מצא בחוף הים במקום סמוך לא מריא' שני
אנשים מתים אשר השליך אותם הים ליבשה ואחד מהם היה יהודי שהוא חתני של ה
הרופא הכל' או קרובו והיהודי הוא היו עסקיו בקורפו לעשות קלנוני ולמוכרם והיה
לו סימן בעין והוא הגוי הכל' אמר איך קבר אותו במקום ההוא כבי יש להודי ההוא
אשהיפה וכיוצא' והוא הכור האיש ההוא כל הדברים הכל' הסיומה הגויה לפי תומה
ומאז שם הדבר על לבו ודרש ברחוב היהודי' פה לדעת מי הוא וחשבו הגוי' לחקור רבי
עזרא ובני ביתו לא שר כודע שחיים חתן אחותו נטבע ביס בתוך ימים מועטים על פי
השמועה ובהשתדלות ובאמצעות גויה זו הלכו הוא ומה' דר אהרן' אן ומשה פרדילויא
אן למנא הגוי המגיד הכל' לולא שמוע מסיו אשר יגיד והסכימו יחד איך ידרשו אותו כדי
שלא

שלא ירגיש ויחשב הגרתי כערוות לפי תומו ודרשו אותו בזה הלשון ק'קא'ש ק'י באש'רה
כ'א שר'א דק'י מור'טה אריטה' קוויש'ט רוכ'ה ק'י ק'וש'א'ז או השיב הגוי ואמר הגוי' הזאת
דרשה אותי על חתנה ואני בתוך דברי הגרתי לה אשר מצאתי שני אנשים מתיים בחוף
הים שהים השליך אותם ליבשה ואחד מהם הוא יהודי והכרתי אותו כי מאהבי היה
ועשה לי שירות פעמים הרבה ומאהבה קברתינו וכמר' אברהם הכל'אמ' שדרש אותו מה
היה שמו ואם היה לו איזה סימן או השיב שהיה שמו ק'יים והיה לו סימן של ערשה בעין
והיה לו אשה בעיר הזאת וכי היה במעמד שנכנסם בספינ' בקורפו'זה כמו חמשה או ששה
חדשים וגם שאל אותו שכמה זמן אחר שנפרדה הספינה ההיא מצא שני האנשים הכל'
והשיב שהיה לדעתו ארבעה או חמשה ימים אחר כך וכי שמע שהספינה ההיא נשברה
ולא נמלט ממנה אדם וכי הוא היה בספינה אחרת וגם הספינה ההיא אשר היה בה הוא
נשברה אך נמלט ובא ליבשה ואז מצא אילנו וכי היו עדיין פראסקו ומשער שהיו על איזה
דף על הים ומתו מחמת הקור כי נתקשו מחמת הקור ולזה נשאר פריסקה ומה שהועד
לפנינו עשרי' אייר ש'ג' לפ'ק פה וכיוז' כתבנו וחתמנו

מאיר בכמר יצחק ז"ל קנבאילנבונן דיין
מנחם בן מה' רר יצחק הכהן ז"ל דיין
שמואל בכמר אברהם הכהן דיין

כמותב

תלתא בי דינא כחדא הוינא אנחנו חתמי מטה וזאת
לקדמנא כמר משה בר שמחה והעיד לפנינו איך חתן
של מרת שרה בת רבי שמריה ז"ל שהיא אחות כמר עזרא
כ'ר שמריה ז"ל הרופא היה נקרא שמו חייסבר' משה אטון גם העיד לפנינו חתום
מטה איך היה לו סימן באחת מעיניו כמו ערשה וגם העיד בפנינו ח'מ איך לא היה פה
וניזייה שום רופא יהודי מקרפא רק כמר עזרא הרופא הכל' ואיך רבי חייס הכל' חתן
של מרת שרה הכל' היה דירתו בקורפ' וכן בא לפנינו ח'מ כמר' שלמה כ'ר מנחם אלחרב
והעיד לפנינו איך חתן של מרת שרה בת רבי שמר' ז"ל הכל' אחות רבי עזרא הרופא הכל'
היה שמו רבי חייס כ'ר משה אטון ז"ל וגם העיד בפנינו ח'מ איך היה לו סימן באחת מעיניו
כמו ערשה וגם העיד לפנינו איך רבי חייס הכל' היה דירתו בקורפא שהיא אחות כמר'
עזרא ומה שהועד לפנינו כ' אייר ש'ג' לפ'ק פה וניזייה הכירה כתבנו וחתמנו

מנחם בן מה' רר יצחק הכהן ז"ל דיין
אהרן יוסף בר' קלנימוס בשאן ז"ל דיין איש נוויריה
יוסף בר' יחזקאל ש' דיין

הנה

אחר קבלת העדו' הנזכר מעבר לרף על אודות האשה העבוכ' שהיתה
אשת כמר חייס ז"ל אשר עליו הועד ככל' עיינו בדינה אני וחכירי
האלופים החתומים למטה וכשארנו בהסכמה ובמרנו ד' איתתא שריא
למינכא לדברי הכל כי אף לדברי רבינו שמחה ורבינו נתן הנזכרים בספר אור זרוע
האומרים דאין גוי מסיח לפי תומו נאמן אלא בשאומר נהרגאו מת שמוס דלא צריך
י' א' 87 i טכיעת

שאלות תשובות

שביעות עין אכל מצאתי פלוני הרוב עם סימנים דאיכא למיחש דלמא אחד הוא וצריך
 שביעות עין לא סמכינן עליה הלא בספר תרומת הדסן בסימן רלט' מפורש דר"ל סימני'
 שאינם מובהקים ורובם נומר דעל ידי אותם סימנים הכירו בטובות עין כ' ואף כי אחד
 כך באותה תשובה רנה לוי שבאפילו אי מיורי בסימנים מובהקים מ"מ נראה כי תרון
 דאשון שהעיד דכרי רבינו שמחה ורבי נתן בסימנים שאינם מובהקים תפס עיקר שהרי
 קאמר על זה וזל וזכי משמע הלשון דר"ל שביעות עין עם הסימנים אס' כן בדרון דידן
 דהגיד סימן מובהק שבעינו של כמר חיים ז"ל ה"ל יש לסמוך על זה ולהעיר אשתו להכנס
 וכן התיר הגאון מהר"ם ז"ל שהיה נקרא מה' דר' יעקב מולן בתשובה אחת אשה אח' היתה
 נקראת וריוודא אשת רבי מאיר הנטבע בגרלושהס וכתב בזה הלשון ממש ז"ל אע"ב דלר'
 שמחה ורבי נתן לא סמכינן אטביעות עינא דגוי מסיח לפי תומו ומוכח באור זרוע אפילו
 דאזו ביבשה מ"מ בערות דרבי וחיאל ורבי יצחק כהן אמר הגוי סימן מובהק שנתקלקלו
 ציפורני אנבעותו וכן היו מקולקלי בחייו כמו שהעיד רבי יעקב ובנו כ"ף אכחנו צערי
 הצאן בעקבות' של הרועים ראשונים ה"ל נלך להתיר אשה זו ובכן כאמר בטח שמונת
 היא להכנסא מאחר שהגיד סימן מובהק שהיה בעינו של כמר חיים ז"ל וסימן כזה אינו
 עשוי להשתנות אחר המיתה לא במים ולא ביב' וגם אמ' הגוי וקברתו והנרא' לנו כתבנו
 היום יום ג' מ"כ לספיר' ש"ג לפ"ק פה וכוויא

כאס מאי' כמ"ר יצחק ז"ל קצבאילכונן

וכאס זער שס מגחם בן מה' דר' יצחק הכהן ז"ל

וכאס אהרן ברבי שמואל ז"ל מורליכונן

אשר פסק מה' רר נתן על ערות מית' הנער בן יעקב

הלזה כמ"ר אשר כהן ז"ן הביא אלי בידו כתב ערות שגבה בני דינא
 דמר בפדואה שמת הנער בנו של כמ"ר יעקב קובלינץ ז"ל אשר נשתלח
 לארץ תוגרמה וכמ"ר אשר ה"ל בקפני לראות העדינות ואם יספיקו
 להוציא אשת אחי הנער מחשש זיקת יבמה באס' ח"ו יעדר בעלה אחי הנער ה"ל שאז
 אעלה לו על ספר מאי פסקא דידי וטעמו וכימוקו עמו כי אמר ס' כן כתייעץ ממפתור
 אחר בארץ אשכנז כי בזה יתרה שבר עמלו אס' יבא ממד וממנו פסק שריות' ויאני אמרת'
 בלבי שענוות הרב תרבי ומה לי להכניס תבן לעברים אבריים מרי חטוי ומה לתבן את
 הבר' ודס רבלהס ואינס צריכס להוראתי אך לבלתי המנע טוב מכעליו כיון שתלוי בו
 רבוי סכרו על כן לא מנעתי את עצמי מהשיק בקשתו והכה כשהצנתי בהעדיות און בהס
 די הסר חשס זיק' בהיות שעד אחד למשרי ובמה לעלמא נעיא הוא בפרק האשה רבה
 ונדרחו שמה דברי הפשטנים ורב אלפס ורבינו משה פסקו כדברי הפשטנים דער אחד
 באמן והנהו דחיות לאו דמס' כינהו אבל בעיני רבינו אשר דבריהם דרבי תימ' הס וגם
 בנו הטור כתב דער אחד אינו כאמן ביבמה למשרי לעלמא ואכ' בעדינות ה"ל סלא
 כמנא שהעדרו מפי טנים כי העד כמ"ר משה בקאן העד ששמע שמת ואינו וודע מי היה

כא הנה

המגיד הנס דנראה דלכא למיחש דשאל מפי גוי העיר אף על גב דגבי מנא כתב אים
פלוגי מת כתב ר' מ דניך לרעת שכתבו ישראל הכא לוכ למיחש שהמגיד היה גוי דמסתמא
כמ'ר משה בשאן נתן לכו אס גוי הוא שיסח לפי תומו כי ידע שיטרוך העדרו לאחי הכער
שהוא קרובו של כמ'ר משה בשאן והוא אינו עם הארץ וידע שגוי פסול להעיד ולא היה
פסח ממנו שהוא גוי אך מ' מ' איכא למיחש כי האיש אשר הגיד לכמ'ר משה בשאן הוא
בעצמו היהודי אשר הגיד לגויל. אנקור העד השינוי ואם כן שמוסא מפי עד אחד שמישע
והגידו והא דאיכא למיחש להכי ואין חוששין לגרה במקום סכנה כדאיתא פרק אחרון
דיבמות דשני התם כיון דלא שמעבו הרבר ינא מפי אמרינן מה לה לנרה אבל כאן פשיט'
דלשאר ערות דעלמא נריך לרעת ששני אנשים הם העומדים להעיד ועוד גם אם היו
יודעים שמי שנים העיד ונראה דכמו דאיבעיא להו אס עד אחד נאמן למשרי יבמה
לעלמא ה' איכא למכעב אנשים ואגוי מסוים לפי תומו ועל כל הנהו דאינס כשרים רק
לערות אשה וכל שכן דאיכא למיכעב אעדים מפי עדים אך דאין כח' לומר דיש להחמיר
בעדים מפי ערים יותר מכעד אחד דאחר שהחזיק להאמיץ עד מפי עד אערות אשה
דעלמא אס כן אי שיה למשרי יבמה לשוק לאשה דעלמ' לענין עד אחד ה' דשוים לענין
עד מפי עד דטעם הכע' שיה למכעב על זה כמו על זה. ואם כן לרבינו אלפס והרמ' גם
כאמנים עד אחד ועד מפי עד למשרי היבמה לעלמא ולרבי אשר ולכנו הטור איכ' כאמנים
וכיון דהם בתראים היה ראוי להחמיר כדבריה' אך קצת טעם יש בגדון דידן להקל באשר
הכער שהעידו עליו לא היה בנו של יעקב קובלינץ מאשתו רק ע' זנות מפניו שה' אמר'
איניה והוא גם הוא אמר אין מנאי ואם כן יש ספק ספקא ברבר ספק מהבעי אי הלכתא
ברב אלפס והרמ' גם אי הלכתא ברבינו אשר והטור בנו ואם תמנא לומר לא אפשיטא
להקל והלכתא ברבינו אשר וכנו הטור שאל אין זה בנו של כמ'ר יעקב ואינו אחי החי
דשאל זנתה גם עם אחר ואשער שלא יקשה בעיני רבינו אשר וכנו להקל על כרון דידן
אך לכי ממנו להקל מטעם זה דקרוב בעיני דלא אמרי' שאל זנתה עם אח' אך להחמיר
שלא יפטור אשת אחיו בחלינה אבל להחשיב חשש שאל זנתה עם אחר לספק דאורייתא
להקל בספק ספקא באולי לא נחשב לספק דאורייתא משום דאמרינ' אין ספק מונח מירי
ודאי בעל פ' דפסחים ופרק שני דנדה ומטעם זה ולדה בזנות מאכלה בתרומה סוף
פרק לאמה לכהן גדול יוגם לרברי הרמ' גם לענין ירושה הוא בנו אשילו בא עלי' באקראי
וגם תשובת הר' אס שכתב שם דבאקראי אינו בנו לענין ירושה היינו משום שאר קרובים
ודאי קרובים והוא ספק ואין ודאי בעל דוחה את הודאי קרוב אבל בשאינו אקראי רבנו
הוא אשילו לענין ירושה והיינו משום שאל זנתה עם אחר אינו ספק דאורייתא ואם כן
גם כן לענין הקל אינו כדו להחשב ספק ספקא אלא עקר טעם שגר להקל היינו משום
שלא מנחתו פוסק בתראי כמו ספר מדרכי והנהות מיימוני ולא מגיד משה ולא רבינו
בסיס אין אחר מהם מזכיר דעה שפליג על רב אלפס והרמ' גם זולת ראב"ד שמדקדק על
שנתן לו בן ואדרבה המגיד משנה ורבינו נסים מביאים דעות רבות המסכימים עם רב
אלפס והרמ' גם אס כן גם דעתם נוח הימנו והם בתראים כמו רבינו אשר והטור בנו או

יותר בתראים מהם ולאם כן גם אנו כויל בחר בתרא ורובם אף אם לא היה במקו' עגנון וכל
שכן במקום עגנון כדו הם להקל והנה אם יסכימו לרברי ועוד תרי רבני קש ישי אף שלא
בקשיות' תליא מילתא כדאיתא פרק מי שמת מ' מ הכתוב אומר בישישים חכמה ואז
מאני ומהם תשערי איתתא לעלמא וגם כן למטי לי שיבא מכשורא *

כב ראייתי

אשר כתבו שלח אלי הגאון כמה דר נתן יצו אשר בדיק בכל ה
המחברות ובגנאי אונריות ראשונים ואחרונים למצער ולעשר
נחת רוח לבנו של יעקב קובליניץ הדר ב'קק ורנקטרט להסיר
מעל אשמו חזש זיקה ליבם כאשר תבא למדה זו ה' ויגע ומצא להקל ותלה הקול' באילנו'
גדולות הריף והרמ' כס וכל הנגרדים אחריהם ולא הניח לי מקום להתגרר בו ואין עלי
לאמור רק' ואני כמוהו אכן מאז ראייתי אשר נגבה עדות שיכ' מן זנוויל אמר יצו והוסף
להגיד ששמע גם מאנשים אחרים אשר באו מארץ תוגרמ' אף מת העבר אם כן אין לחוש
עוד להעביר את עד אחר כי שנים הם כמה בשאן וכמ' זנוויל כי אין לחוש ששניהן
שמעו מן אחד מאחר שזנוויל אמר ששמע מהרבה אנשים ולא נשאר לנו לחוש רק לסבר'
של הגאון כמה דר נתן ז' שגראה לו שהכעיא של רב ששת דפרק האשה רבה שייכי על
עד מטי עד כמו על ער אחד ולא כן רבינו אשר דמחמיר בעד אחד מחמיר גם בזה *

והנה אף כי לפוס ריהט' סברא נכונה היא להשוות המירה בהם מכל מקום מאחר שדבר
זר הוא שרבינו אשר יחלוק ויבטל דברי כל הגדולים הראשונים ואחרונים ואדרבה היה
נכון לעקור דבריו ולקיים דברי כל הגדולים כי גם מן האחרוני' שהסכימו לראשונים' באש'
הביא הגאון ה'כל' בפסק שלו לכן הכני אומר אף אם לא ימצא לבינו למיעקר' נאמר ה
הכו דלא לוסף עליה כהא דאמר רבנחמן פרק כל הנשבעין כשנאו אכלו רב חסדא ורבא
בר רב הונא לעקור להא דרב ושמואל דאמר אין ארס מוריש שבעה לבניו ככה יש לנו
לעשות גם כדון דירן ולסמוך על ריף ורמ' כס וגם הס' מג שהביאו בלא חולק ונמשכו
אחריהם רבינו נסים והמגיד משנה שהם אחרונים ולא היה להם שום ספק בדבר * גם
מי לנו גדול מרב' לפם שכתב מה' רס בפ' בערה שנוהג' לפסוק כמוהו במקום שאין התום'
חולק' עליו * עוד כר' לי למצ' טעם להקל כדון דירן כי סס כהאש' רב' מקש' התוספ' וזל
ואת' מאז קמיבעי ליה והתכן בהאשה שהלכה שהיא נאמנת לומר מת בעלה ואחר כך
מת בכה בו' ואל דאיהי מהימנא משום דאית לה מינ' בו' עד אבל בעד איבא למיחש שמה
שכרוהו שוכניה או הוא עבמו חשוד לקלקלה בו' והנה אף כי קושיא זו של התוספ' עדין
עיון ויש להשיב עליה מ' כהא מן התום' שמה שהער אינו נאמן בערות אשה זו הוא
משום חשש' זו דחשד לקלקולה ככל וכדון דירן ליבא למיחש דכל בני עדים העירו עד
לא תמטרך האש' ל' ואף מרס שלקח אחיו אש' ח' אין לחוש שכוונתה היה לקלקל
אך כדון דירן הוא בכלל שאר עדות אשה שאנו הולכין בו לקולא משום עינא נאס מבי' ק'

כג נדרשת

מן קרובי האשה מרת מינ' קלן שת' הזקוקה לחלינה
לכמר נתן אוטלינג יצו וכירה שטר חלינה ממנו
שנסתעבר לה כחרס חמוד לחלוץ כאשר תזקק לו ועת'
מתנג

מתבטל לומר שלא יוכל לחלוץ כי הוא חלה את רגליו בחוליו הגוטי באופן שאינו יכול להלך כלל אם הדין עמו או לא והן העדות אשר גבו על פי בית דין וכיוצא במהות רגלי היכם
במותב תלתא כי דינא כחדא הוינא ואתא לקדמנא כמ' מאיר ברבי אליעזר

ורשטנהו וחקרנהו בתורת עדות גמור אם הוא מכיר כמ' נתן א
אוטילענג ככה' חר מאיר זל מלוד ואם הוא יודע בו אם הוא מעמי' כפות רגליו על הארץ
אם לא ואמר לנו איך הוא עמד בביתו בשכירות חגי שנה דהיינו מר' ח' אייר ט' ועד ר"ח
מרחשון ש' והוציאו והלבישו ורחץ את רגליו כמה פעמים וראה אותי שרגליו מיושרות
ולא עקומות וכשיושב על כסאו מניח כפות רגליו על הארץ כשאר כל אדם וכן ראה אותי
פעם אחת שרצה לנסות את עצמו אם יוכל ללכת על משענתו וראה שעמי' על כפות רגליו
אכן לא יכול ללך * ושוכ העיר שהיה גם כן בביתו בר' חר הרשון ש' לפרט קט' וראה
אותו יושב על כסאו וכפות רגליו על הארץ כשאר בני ארס ישרים ולא עקומות וכל זה
העיר בפנינו כ' בתור' ערו' גמול' היום יום ג' או אדר השני שנת ש' לפרט קטן פה וכיוצא

במותב תלתא כי דינא כחדא הוינא ואתא לקדמנא כמ' ר' אברהם ברבי יהוד'
יז' ודרשנהו וחקרנהו בתורת עדות גמור אם הוא מכיר כמ' נתן

אוטילענג ככה' חר מאיר זל מלוד ואם יודע בו אם הוא מעמיד כפות רגליו על הארץ אם
לא ואמר לנו איך הוא עמד בביתו בשכירו' שנה תמימה דהיינו מר' ח מרחשון ש' לפרט
קטן עד ר"ח מרחשון ש' והוציאו והלבישו ורחץ רגליו כמה פעמים וראה אותי שרגליו
מיושרין ולא עקומים וכשיושב על כסאו או על מטתו הניח כפ' רגליו על הארץ כשאר בני
אר' ולא ראה שום שינוי ברגליו רק שהם נפוחים אך לא ראה אותי הולך או עומד על רגליו
וכל זה השי' בפנינו כי ריבא בתור' ערו' גמור' היום יום א' כ' לחדש אדר ש' ח' לפ' פה וכיוצא

ועתה לפי העדות הכל' נראה דודאי בר חליצה הוא ששמי העדים העירו
שרגליו ישרות וכשכתי מניח רגליו על הארץ כשאר כל אדם ואין בהם

שינוי רק שהם נפוחות ואחד מהם העיר על עמידתו על כפות רגליו * אי' מאיריחוש
אי להא דאמר אמומר מאן דמסגי אלוחתאן דכרעיה לא חליץ האי אינון כי רגליו ישרו'
הן ועל כפות רגליו יכוח ואי לא יודך דאמומר דאמר דצריך למדחסיא לכרעיה גם לזה
אין לחוש כי בוודאי אחר שמניח כפות רגליו על הארץ שפיר מרחם רגליו * ואף אם
לא יוכל למדחסי' הלא כתב הר' שם בפרק מנות חליצה דהלשון צריך לכתחילה משמע
וכריעבד כשר בלא דחיסת רגליו ונרון דידן שאין יבם אחר פשוטא דכריעבד דמי דאין
לומר שכעבור שלא יוכל למדחסי' תצאך להתייבם מאחר שאנו סוכרים וכוהגים דמנות
חליצה קודמת ומרחיקים היבם בכל עזו ורומה לזה כר' מספר התרומ' שהביאו המרדכי
בפרק החולץ וזל אע"ג דקיימא לן מנות חליצה קודמת מ' לא כיופיין ליה לחלוץ דה"ל
חליצה משעשה ופסולה אלא מטענין ליה וחליץ וכו' ואי לא מצטו להטענתו לא כיופיין ליה
כו' עד וגם לא שביקין ליבם כיון דמנות חליצה קודמת ע"כ וחליצה מוטענת תנא בכל
מקום לשון כשרה דמשמע דיעבד דאילו בבדיחא שכוזר חליצה מוטענת כשר' גם מוטע'
פסול כוכל לומר דנקט כשרה אגב פסול דסיפא * אבל בבדיחא' האחרות שמכיא שם

התלמוד

התלמוד דלא כוכר בהן גמתיא כשרה אם כן נראה דלכתחילה אין ראוי לעשותו ואפילו
הכי כתב בעל התרומה אם אינו רוצה לחלוץ מטעמין ליה לכתחילה והיינו משום שאי
אפשר בענין אחר דלא שכתבין ליה ליבם וכן סובר רש"י והר"ם ויתר גאונים דמטעמין
ליה היכי דלא רצה לחלוץ וא"כ אף בנדון דידן אף אם לא יוכל למדחסי לרגליו מאחר שאי
אפשר בענין אחר כדיעבד דמיו ושעין לכתחילה בלי דחיס' אמ"כ לא זה לדברי האומרי'
דהא דאמימר דנריך למדחס' לכתחילה משמע ומימרא השנייה דאמימר מאן דמסג'
אלותא דכרעי אינה תלויה בזה אלא לכל אחת ואחת טעם לבד כדכינו נסים שהכתי
וכר' אבד וכר' אש שמס' עמו אכן לאותם המפרשים ששתי האומרי' דאמימר טעם אחד
להם כהרמ"ם וחכריו וכדברי ר"ח משום גאון דמאן דמסג' אלותא לא יוכל למדחסה
לרגלו שפיר וסובר לפי זה דנריך לאו לכתחילה משמע או סובר אף אם הוא לכתחילה
וכדיעבד כשר בלי דחיס' מ"מ בעינן ראוי לכך על דרך הראוי לכילה אין בילה מעבכת
ושאין ראוי לכילה בילה מעבכת כדאיתא בר' אבד' אש ובמ"ד כ"י על זה א"כ יכול המעורר לומר
גם בנדון דידן אם לא יוכל למדחס' אם כן אינו ראוי קרינן ביה אכן בלי ספק שקר הוא
שלא יוכל למדחס' מאחר שכפות רגליו מונחים על הארץ כדרכו ואם לא יוכל לחלוץ מ
מעמד יחלוץ מיושב וידחס' דהא כתבו קצת מפרשים דלכתחילה מיושב ואף המחמירין
דוקא לכתחילה אבל כדיעבד כשר כתיבא בהרי"א בין עומד בין יושב ונדון דידן כדיעב'
דמיו אם לא יוכל לעשותו בענין אחר כאשר בארתי ויושב וראוי דיכול למדחס' דהא מקס'
התלמוד לאמימר והתניא בין עומד בין יושב בין מוטה ופרש' מוטה לאו אורחי' למדחסי'
אם כן משמע דמיו שבאלא פריך ואפילו על מוטה מתרץ תלמודא ולעולם דמדחס' ומה
שהזכירו מחברי הלכות גטין וחליטה שצריך להלך במנעול של חליטה בפניו כד' וכמר נתן
זה לא יוכל להלך בראי אין בו עבובא כי מקור מנהג זה הוא מדברי רב"ה שהביאו
המרדכי בפרק מצות חליטה וז"ל וצריך להלך בו שעה אחת קודם חליטה כדי שיראה שהו'
מכוון לרגלו עב"ל' וכונן זה לרגלו אין בו עבוב דהא תנן בגדול שיכול להלך בו כשר
ובברייתא מפרש שם נעלו הראוי לו פרט לגדול שאינו יכול להלך בו אם כן אין צריך
שהיה מכוון רק שיכול להלך בו ואף כי גם בגדול שיכול להלך בו תנן כשר כדיעבד דוק'
כאשר באר הרב ר"ן משום גורא אטו רחב הרבה שאינו יכול להלך בו הלא כבר אמתני
שנדון דידן כדיעבד דמי אם כן לא יעכב עליו מה שאינו הולך בו לראות אם הוא מכוון
כי אם הוא רחב הרבה באופן שאף אם היה בריא לא יוכל ללכת בו דבר זה הוא בנקל
לראות ולשער בלתי הליכה ולא אלא מין ששום מורה ישנה בו לכן נראה שהא"ש הזה הוא
בר חליטה וזאת החומרות שהחמירו בדיני חליטה לעשות לכתחילה לא יעבבו בידו אם
אינו יכול לעשותו ובפרט מאחר שנסתעבד בטור בח"ח לחלוץ לה אם כן לדריה מוסף
על אשר מנהגו כהני גאונים דפסקו דמצות חליטה קודמת נתוסף על כמר נתן זה
הקשר החזק שנסתעבד לחלוץ בהרס חמור ולכוננה זו נהגין לעשות שטרי חליטות כדי
שלא יבאו בטענה לאמור קים לן כהני דפסקו מצות יבוס קודמתא"כ נראה שחייב לקיים
אשר נסתעבד גאם מט"ק *

מעשה שהיה כך היה

לאה

כד פרעה לאיש שמו ליזר מעות בעבור בעלה והאיש היה משחק עם המעיות על השולחן ורחל חטפה ממנו מסבע אחת והאיש שאל ממנה להחזירה ולא רצתה ואז אמר בפני עדים הנכני מקדש אותה באלה ושתקה והחזיקה המעות ואז בא בעל לאה ואמר לאשתו לא תתן לו דבר כי רבי משה יסרע לו חובי ואז השיב ליזר המעות ללאה וגם רחל השיבה המטבע ללאה ע"כ.

נשאלתי על עובד דא חס הן קידושין ודא'לאו ספק מאחר שהיה הכל דרך חוב ואתולולא וגם המעיות הושבו לבעליהן ונמצא למפרע שלא היו שלו שבעל האשה אמר לא תתן לו דבר וכי רבי משה ופרענו ואז הושב לה המעות ע"ל השואל.

ודנה לא אחרי הפעולא ארד להשיב על כוננת השולל על ענין ספקתו הכל הייתי צריך מעט דרישה וחקירה יותר מאשר כתוב לפני בערות ואך מטע'אחר כל' שפשיטא הוא שאינם קידושין ודא'אלא ספיק' ואף דומה לספק ספיק' ואף קרוב לודא שאין כאן קידושין כלל וזה שאף אחר שאמר הנכי מקדש אותה בזה והחזיק המטבע שתקה ולא אמרה הן והלכה כרווחא היא דכל שתקה דלאחר מתן מעות לאו כלום היא כרבא כפ'קידושין ואף כי שם פסק רב אלפס זל כמתן דאמר חושו לה ומצריך גט מספק וז'ל שם הלכך לאפוקי צריכה גט ולעולא צריכה קידושין אחרוני'ולא סגי בהכחו קידושין עכ"ל. וכן הטור אע' סימן כ"ח הלא הרמ"בם בפרק ה' מהלכות אישות חולק עליו וסב שאין בו קידושין כלל ולא חס כלל להא דרב הונא רק אמר שהיה בו ספק קידושין שמה הניפית עמנה היתה שזה פרוטה במקו' אחר כמבואר שם ורש"ב הסכים לדבריו אס'כן דומה לספק ספיקא דאף לרב אלפס הוא ספק לכד ולנו להסתפק. אולי יצדקו דברי הרמ"בם וכאשר הסכים הרש"ב לדבריו ואולי דטעמא דמסתבר הוא אמנם זכיתי לרונן שאפשר דבכרן רידן כ"ע מודו דלא מיישינן לקידושין דהתם בגמרא ז'ל קשו בה כפוס כהרא' משום דרב הונא בריה דרב יהושע מו דמי התם בתורת פקדון והכינהו כיהליה סבר' אי שדינא להו ומי' צבוימתחייב בהו הכא בתורת קידושין יהבא כיהלה אי איתא דלא ניחא לה לישדינהו ע"כ ופי' רש"י בתורת קידושין קבלה ונתי דניפית' לית ביה שיה פרוטה כי הרר ואמר תקדוש בוואו דאית בה אי לא ניחא לה תשדינהו דהא לא נתחייבה בשמירתה עכ"ל. ועתה אפשר לומר הכו דלא לוסף עלה דדווקא ככה"ג שהיו ביניהם שידוכים דהא נתן לה בתחילה הניפית' לשם קידושין או חיישינן לשתוקותא מאחר שלא השליכה אותה אבל היבא דלא שדיך כראשונה כגון בכרן רידן ליבא מאן דחייש לשתוק' דאולי תרתי כע"כ כעובדא דניפית' בו דשדיך וגם תוכל להשליך וכעין זה מחלק תלמודא שם במקדשא בגל דירה והיא שתקה בין שדיך ללא שדיך וכן משמע גם לשון הטור אע' בקימן כ"ח שהסכים כר' אלפס וכתב וז'ל בדא' שבא לידה בתורת פיקדון אבל בא לידה בתורת קידושין שאמר לה התקדשי לי בחפץ זה ואמר לו והקרי אינו שיה פרוטה אס' אמר לה יס' בתוכו שיה פרוטה התקדשי לי בו ושתקה הוי ספק קידושין עכ"כ ונראה

שאלות ושובות

ונראה לך דקדק למה אמר אבל כל לידה בתורת קידושין שאמ' לה כו' היה לו לקצר ולומר
 אבל היה בודה שלא כפקדון שאינה חייבת בשמירה ואמר לה התקדשי לי בו ושתקה הוי
 ספק כו' ולמה צריך לומר דבריו בתרי גונוי קידושין בתחלה בטעות של פחו' מזהו פרוט'
 ואחר כך כמה שכתוב בשלמא בגמ' מעשה שהיה כך היה אבל לטור מה נפקא ליה מינה
 יקצר ויפקוק כדרכו אלא ודאי בא להראות לנו שעברא דתלמודא דיוקא הוא שרווקא
 שגם בתמילה דבר אתה בקידושין שהוא כמו שדיך אבל אם לא שדיך לא ואף כי היה
 אפשר לומר זה כלשון קצר ככ' ולבאר שרווקא היכא שדיך בראשונה בא להורו שאין
 צריך שידוכים ממשרת דברים אילו שהשיבה והלא אין בה שום פרוטה יספקו' ועוד
 ראוי לומר שבגדון זה כ' ע' מודין מטעם אחר וזה כי נדון רידן שהיא חטפה ונזלה המע'
 דינו כמו שפקדון כי כמו שבפקדון היא חייבת בשמירתה כך בגל וכל שכן הוא דאם נאבד
 שחייבת לשלם וכמו שבפקדון הכל מודים דלא אמרינן שהיה לה' להשליך משום דחייבת
 באחריות כך בגל זה ורווקא התם בארבע זווי שהיו גזוים בניפית' והיא לא ידעה
 בה ולא היתה חייבת בשמירתה כי לא קבלם בדיעתה והיה לה להשליכם לפניו ואם
 יאבדו ויאברוהו הת' דבריו ה' מ' ש' כיון דכתור' קידושין בא לידה אין לך אש' שתחשוב
 שאם תשליכם תתחייב בהם אם כן בגדון זה שאין לומר שאשה תחשוב להטער בגל יותר
 שבפקדון ודאי שאין הפרש ביניהם ואין לחוש בשתיקה לכן נראה דחששא רחוקה היא
 מאד לחוש לקידושין ומ' לא בחתי להקל כ' לומר שתהא מותר' בלא גט כי לכל הפחות
 עלינו להחמיר מחמת קלא אכן חלילה לטף האיש ליור זה שישאנה או לתן לה כתוב העל
 שברא קנילא דא דאפילו רבאלפס המחמיר אמר ולעולא צריך קידושין אחרניא כו'
 א"כ מי יעלה על לבו לטף זה שיקדשה בקידושין אחרים רק יתן לה גט ואל תמאן לקבלו
 תשבע עד שתלבין ראשה ולימים אולי יהיה נאנה להתיר לו ליקח אחר' ולא לחוש לתקנ'
 ד' בגדון זה יעור אחרת את שמוכח שלא היה ברעתה שהיו לה המעות לקידושין דאם
 כן למה החזירה אותה היה לה לומר דשלה הם וליור הכל' ישלם אחרים תחתיהם אלא
 ודאי מחשבתה נכרת מתוך מעשיה דלא חשבה מעולם להיות לה לקידושין ודי באלה'
 ולהיות מקום המעש' רחוק ממנו ובכחיו צרבה כתבתי לנחיו' המוכיל לכן התניתי בתבאי
 על כל דבריו הכל' שלא יעשה מהם מעשה עד שאחר המורים בארץ ההיא יסכים עמי'

על אשה מינקת שמצאה דם על העד שלה אחר שמושה ולא
 ברקת עצמה קודם שמושה'

כה צנא

מלא ספרא אהובי האלוף כה' רר יצחק יכו' שלו' מכתבך קבלתי ואתה
 ידעת היותי עמוס בעסקי' והיום ותמיד אני מסבני באש' ואתה
 בעית מינאי מילתא דכע טעמא מ' להיות הדבר מילת' דאיסורא
 אשיבך מילין זעירין אמנם לא ארד לפלפולך כי יבאת מן הכוונה ואין ספק שמה שאומר
 כ'ד מימין קפ'ט בשם רש' לא שמיניקה או מעברת בשם שאינ' קובע' ווסתך אין חוששין
 לראוית'

לראיית שר' שלא תצטרך לא פרישת שנה לסוף ל' לראייתה ולא בדוקה כי אין לזו דין
 אשה שאין לה וסתה גדולי שחולקין על זה שחוששין ברור מללו שחושש' בדרך שחוששת
 אשה שאין לה וסת וכלל הוא ולא פרט ואיפכא מסתברא מאשר כתבת שודאי ר' ל'
 שזריכה לפרוש עונה לסוף שלשים לראייתה כי זהו דין אשה שאין לה וסת קבוע לדברי
 הכל אבל בענין בדוקה תלה וקאי בפלוגתא דר"ח וחבריו אם אשה שאין לה וסת קבועה
 זריכה בדוקה בכל פעם שתשמש או לאו אם סכרו שאשה שאין לה וסת זריכה בדוקה
 אם כן גם כאן כי כללו בלשונם להיקש ואם סכרו כ' שיכל שכן הכא אין זריכה בדוקה
 בכך אל תנא מגדר האמת שחוששת לסוף שלשים לראייתה לפרוש עונה ואחר העונה
 תברוק בדרך הווסתות יאמנם בענין הדבוקה בכל פעם שתשמש נתלכטו כבר כאלה כל
 המורים וראיתי שהר"ש לא מלאו לבו להקל כנגד ר"ח ואשר אמרת שהלכה רווחת שבכל
 מקום שהתוספות חולקין על ר"ף הוא ר"ף כמאן דליתא אומר אני שכלל זה ליתא אמת
 הוא שדבר זה יצא מדברי מהר"ם שכתב בפרק נערה שנהג העם לפסוק בר"ף במקום
 שהתוספות אינם חולקים עליו ומזה תרצה לדרקק הא במקום שחולקין עליו אין הלכה
 כמותו ואין הדבר כן רק אם אינם חולקין עליו וראי הלכה כמותו אבל אם הם חולקים
 חוששין גם לדבריהם ואין סם מנהג רק צריך לטעמים אחרים להכריע ביניהם ואפשר
 הוא שלפעמים הלכה בר"ף ופעמים כתו' כי אין מנהג ופסק כללי על זה וכן תמצא בתשוב'
 מהר"ר בסיומן כ"ב גם מה שתשובתו שכלל זה הוא על דברי ר' ל' לבר כי לו לבר שם יחס של
 תוספות ור"ת אין לו יתרון זה גם זה אינו כי ר"ת הוא נחשב גם כן כר' וגם לו יחס מעלה
 זו וכן משמע גם כן בתשובה הנ"ל ובספר חזקוני על זה על שם רבי יעקב מולין ז"ל שהו'
 אחרון דהמיקל לא הפסיד ע"כ ולבי נוטה להקל כנגדן זה כי אף אם נאמר להחמיר באש'
 שאין לה וסת קבועה כר"ח מ' כנגדן זה כמינקת ועוברת לא יצא לנו חומרא זה אם לא
 שנאמר שגם גדולי המורים החולקים על רש"ב סכרו בעלמא באשה שאין לה וסת
 שזריכה בדוקה כדברי ר"ח או נאמר וראי שמה שאמרו שחוששין כנגדן זו כמו התם
 שכללו גם בדוקה זו מדלא פירשו אכן מאן לימא לן דבאשה שאין לה וסת סברא כר"ח
 אולי סברא כרפי וחבריו להקל א"כ לא הצטרך להו' לפרוטי כאן כי תמיד נאמר ש
 שדבריהם כללו מדלא פירשו אך דבאשה שאין לה וסת גיפה אין דין זה מעתה זכיתי
 לדון שאפשר שבמערכת כ' עמודו דלא בעי בדוקה אפילו המחמירים באשה שאין לה
 וסת ואם גדולי המורים היו סוכרים שכאשה דאין לה וסת בעי בדוקה לא היו אמרים
 דרך כלל שחוששין כמו התם אך היו מפרשי' דווקא לענין פרישה לסוף ל' אבל משו' דהת'
 גופא לא סכיורא להו' דברו סתם אם כן לא מנינו בהדיא שום מחמיר כנגדן דירן ואף
 התם רבו המקילים ואפילו לדברי הרמ"ם שבהיבא הטור ז"ל סובר שקובעת ווסת אפש'
 שמורה דכל זמן שלא קבעה היא עדיפא מאשה שאין לה וסת דמסולקת דמים היא אך
 כאשר קבעה ארתע חוקתה כן אומר לי לבי להקל בדבוקה בכל פעם שתשמש אך ל'
 להפרישה תמיד אחר שלשים לראיית עונה אחת ואחר כך תברוק ותשמש כך כר' לעד
 ומעתה אם אינה זריכה בדוקה היתה האנוסה גמורה ולכן אל תדרקק עלי להכבי' עליה

שאלות תשובות

יסוריך לכפרה. ויספיק לה להתענות בה' באו כדומ' לזה ושלום מני אהוב' מאיר בכמר
ינחק זל קנבאילנכ' ונגן.

נשים היוצאות ליריד של גוים בלא שמירה.

כו אהובים

ורעים היושבים בעיר קאזול מזור וסביבותיה שלום לכם
כחפצכם לא טובה השמועה אשר אנכי שומע עליכם אחר
שאתם רואים ושותקים ולא תגערו בכנות ישראל כשום
יוצאות שבינוכם היוצאות ויחידות לשווקים ולכל יריד ויריד כדוכלי העיירות הסובבים
ללכת מעיר לעיר להשתכר אל נא אחי תרעו לעשות כמות ישראל להפקר ב'מ' הלא מיוע'
עליהן כבודה כתמלך פגימה כי כולן בנו' מלכיהם ואיך תראו עתה הספק שיהיו יוצאים'
כ'ל' וכאופן בלתי נאות ובעיני נראה שכלן העושות כאלה הם כעוברת על דת כאשר הם
הולכות ויחידות ואין בעליהן עמהן או אנשים כשרים לשמרן הלא תנן בסר' אין מעמידין
לא תתיחד אשה עמהן וכלי ספק אף אם יהיו שם גוים רבים אפילו הכי אסור הוא כאשר
אמרו בפרק עשרה יוחסין על הא דתנן שם אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשי' אמ'
רבי יהודה אמר רב לא שנו אלא בכשרים אבל בפריצים אפי' עשרה נמי אסור כו' ובכתובות
אמרו רוב גוים פרוצים בעריות הם ואם כן בעשותן כלה לא יוכלו להמלט מאסור ויחוד
עם הגוים ואף אם יהיו נשוי הגוים עמהם כדאיתא בפרק אין מעמידין דגוי אין אשתו
משמרתו לכן אתם אהובי מכעו רגלי הנשים מדרך זו ותהי' אונתן בדר' שאר כנות ושרש
הכשרות ולא יבא עליכם ועל בניכם שם רע ח' מוסף על שעובדות גזרות חכמים' ואתם
שים בידכם למחות ואונכם מוחים תהיו נענשים ח' והאם לקולי תשמעו ותמחו בנשים
העושות כאלה תאוו ברכה מאת ה' ות' וממני עבר ה' ועבר לישראל ולטובים מאיר כן
כמ' ינחק זל קנבאילנכ' ונגן.

ערות גוי באשה שנאבר בעלה בין קורפא ופראג.

כו על

פי שלשה עדיס יקום הדבר להיותי בערות הנגבה בעיר ואינא
אמר הגוי ל'ת' סנהרה יהודי אוהבו בבא מקורפו לפראג וקבר אונתו
ומאז נגבה ערות בעיר קרווייא מתושבי עיר קורפו שהעירו שלא
יבא שום אדם מעיר קורפו שנאבר זכרו ונתבסה מן העין רק יהודי ביכס הלז שהלך ב
בפראג ואף כי בעדות של עיר ואינ' הועד על זמן ששמע רבי מימין מן הגוי ולא על זמן
הריגת היהודי וכוכל מעתה לחוש לזמן מרובה כהרג היהודי אשר עליו רמז הגוי לפני
שנים רבות אשר לא ישלט זכרון בני קורפו אס יהודי יבא משם לפני זמן מרובה. הלא
העדותה של ישי אשר הוגבה בוכיזיהא מבאר בו שהוא לפחות עשרים שנה שלא עבר
באותו דרך יהודי אחר כל זה וגם באר וית' שהגוי המסמית ל'ת' אמר וזל ועשה לי אלו הכתי
סוקים

שוקים שהם בשוקי עכ"ל. אם כן בשעה ששמערכי מימון מהגוי היה עדיין קיי מלאכתו של היהודי בדרכ העשוי להתכלות בבתי שוקים נאמא כהכרח שלא עבר זמן רב שנהרג ויותר מאשר כתוב באותו ערות הגיד אלי רבי אלעזר העד שהוא וחבריו הגרעא שהיו מקורפא שבוראי שבכל ימיהם לא נאבד טוס יהודי שינא מקורפא כ"א זה לבד וכו' לא היה המנהג כלל שי"ך יהודי בדרך הזה מרוב הסכנה רק זה הלך בהכרח לפי שעל מחמת המלחמה ח"כ לפי העדויות הכל' נר' דאשת יהודה הכל' היא מותרת להנשא כי עובדא דא הוא מאש רומא למה שאמר הרמ"ב בסוף הלכות גירושין וז"ל אבל אם אמר אחד ינא עמנו מעיר פלוני ומת מחפשין באותה העיר אם לא ינא מאש אלא הוא תנשא אשתו ע"כ והוא בתוספתא בלשון זה מאש אלא שבתוספתא לא נאמר לשו' עמנו רק אבל אמרו אחד ינא מעיר פלוני כו' מעתה אומר בטח שאשה זאת היא מותרת נאם מבי"ק

בהיתר אשה משורכת שלא היו קידושין

ראה

ראיתי התר אגרת מוטת אשר כתב הגאון כי כמהרר עזראל דינוני יכו' לקרא דרור לאשה הוקמה מר' רוסא מכת' ולהתירה מן האיסור אשר אסרו המורים על נפשה לומר עליה היותה ספק מקודשת מכמ' ונחך רנט' ו. וההוראה ההיא כשגגה היונאת מלפני השליטים ההם ואף הם עצמם שבו מדעתם הפה שאמר הוא הפה שהתיר וכל אחד ואחד טעמו וכימוקו עמו. ואכי נקרא נקראתי לחוות דעו אף אכי והגאון הכל' לא הניח לי מקום להחגדר בו וקימחא טחינו אטמן בלא כי הגאון הכל' כבר הקים אולמות ראיותיו והבה בשבט פיו לקנן כטיעות ראיות האוסרים בשנים עשר שבטים המסומנים בסוף חברו ואכי אכא אכי בא למנא דבר לתלות בו כיפה רק להפיק רגון השואלים אכא על החתום להיות נמנה עם המתירים כי הם אמת ותורתם אמת ואכזהו דכולהו טעמי ההתר הוא שבארבות האילו כולהו מסכלי והדר מקדשי וכל הגאוכי לא נתעצמו לא כרוכס ומעוטס מר אמר לקולא מר אמר לחומרא אבל במקום שהכל מסכלי כרישא והדר מקדשי לית מאן רחש לסבלות ויפה אמר הגאון הכל' בחבורו הנעים שאף אם ימנא אחד מעיר או שנים ממספחה אשר ישנה המנהג בטל דעתו אכל כל אדם ולא כל כמיניה שכתוב בעבורו מקום מה מעוט מקדשי והדר מסכלי להיות מעוט' דלא שטיח והרב מפריה שלגלב על זה בקריבות רמיותיו ואמר שלא ידע לא חולק ולא בילק בין מיעוט למיעוט לא יפה עשה כאשר החילוק מבוחר בספר תרומת הדשן והרב הוא נתעסק בתשובה ההיא מתרומת הדשן שהביא דבריו שמהם המוכרים בתשובה ההיא ולא שפיל לסיפא דתשובה ההיא או לא חש לקמחיה גם יעקו דברי המתירי בראיותיהם באמנם שבגדון זה אף כי לא נחשוב מקומות' למסכלי והדר מקדשי מ"מ אין בית מיוחד לסבלונו שקבלה אם מ' רוסא באותו מעמד שדבר הרב השליח עם האשה לקרב הלכות אשר נכתבין כבר וחזרה וכתפייסה ונתקעה כשה אליו לקיים את כל אשר עשה אמת. עבודה דהיינו

התנאים שנעשו ביניהם אם כן למאי נידחם אם נאמר שהסבלונות ענינם היו קידושין
ברעת רש' יאם כן כגדון זה שקבלה האם הסבלונ' לא יכלחו מעשיהם אם לא עשתה מל'
רוסא את אמה שליח לקבל קידושין ואז נסתמו עיני העדים שראו נתינת הסבלונות
ונעשו חרש' שלא ראו במעמד ההוא ולא שמעו מנוי שום שליחותמן הכת' לאם דהרי אף
כי העמיקו להעד על הכתהווה איך עבר וגופה דעובדא איך הוה והמתנגדים הביאו
אותם להעיד ככ' מ' לא הזכירו דבר מזה ולא יא' מפייהם שום רמז מקדושין שזכרו
אז דאף על גב דכתב ספר ת' בתשובה ה'ל' על שם הר"ח אז וז' ונראה דבסבלונות יש
לחוש אפילו קבלה אשה אחרת דדילמא שליח שוית'כו' ההוא מיירי בלי ספק באשה אחר'
שקבלה הסבלונ' שלא במעמד המשורכת או אף במעמדה ואנחנו לא כדע הענה היעונה
ביניהם כבר אולי עשתה אותה שליח אבל כגדון זה שנתפרדה החבילה והרב השליח עם
העד' שראו הסבלונ' שקל וטרח לדבר על לב האשה ולפתותה להשיב אמריה לו לכרות
ברית עם המשורך לה מקד' ולקוי' דבריו אחיה וכו' בפעם שנתפייסו ותקע' כפה נעם' מעשה
נתינת הסבלונ' להאם כפני עדים וכאמ' כי זמעו בהא לא שמעו בהא הם מהזכיר ואכן
נחוש לדברי תו' ר"ח ושאר גאונים שחושש' שמא כבר קדש בא בזה מחו המתירים אמוחי
דחששא' זו מאחר שכתב בהרשאה היתה אז להשליח ההוא שהרשהו לקדשה אם כן' לא
הית' אז מקודש' ואם לחשך אדם לומר הלא כתב הר"ן כפ' האיש מקדש דאפילו אם שניהם
מודים שלא כיוונו לשם קידושין מ' מ' חוששין לסבלונות וכן הוכיח ספר ת' מדברי הטור
א' ע ומדברי א"ז ומעתה נאמר גם כן מה לנו אם הכתיב המפורך בהרשאה שכבר לא הית'
מקודשת הלא דבריו לא יאמנו אף כי יאמר כן בפירוש שלא נתקדשה כבר אף לדעת ר"ח
כדאיתא בתשובה ה'ל' כלך מדרך זו ודראי אחר מעשה אין שומעין לו אבל קודם מעשה
שומעין לו הלא משמע מדברי הר"ן שאף לדברי רש' אם נותן סבלונות סתם ואמר אחר
כך שלא נתכוון לקידושין שאינו כאמן שכתב וז' וכל היכא דהיושין אפילו אמרו שניהם
שלא נתכוונו לקידושין חיישינן ולשון זה כתבונו אינו שייך רק לדעת רש' בסבלונות הן
הקידושין ואף בדבריו במהר"ק הגאון בסימן כ"ח יראה בהדיא דאף לפי רש' יש לחוש
אפי' כשבעל עמד וטוח שלא נתכוון לקידושין ובעבור זה נצריך לתת טע' להתיר סתינת
הסבלונות היתה בעד אחר ואפילו הכי כתב הר"ן בענינו לדברי רש' אם יאמר בשעת
נתינת סבלונות בפירוש שנתן לשם סבלונות לא חיישינן אם כן ה'ה' לדעת ר"ח אף כי אחר
המעשה אינו כאמן אם אמר קודם המעשה הלא כאמן הוא ומעשה הסבלונות שעשה
אחר כך אינו מותר דבריו אשר כבר הגיד ובערט כגדון זה שפסקה' ההרשאות הרששו
לקדש אם כן לא הית' כוונת המשורך רק לקדש האשה בשלשלת זו אם כן איך וסתור
אחר כך מעשה שלוחו שנתנה לסבלונות דברי המשלח שאמר שלא הית' מקודשת ודבריו
היו כאמנים כודאי אילו לא באו לכלל סבלונות וגם סברא רבה קחזינן הכא מעד' הנגבה
שהרב השליח אמר בשעת מותו שדעתו לכתוב כדו' על האשה על שהי' עוברת על שבעה
הנזכ' כעדות אם כן וראוי לא נתן אליה השליח הרב ההוא לשם קידושין כי מה לו למשכה
במגלי חרמים לקשרה עם והיא כבר נקשרת בשלשלת של זהכ לשם קידושין ועל דא ודאי

מצטער איז כ"י אילי האוסרים באו לעורר ישנים אשר כבר נתלבטו בו הקדמוני והסכימו
 שכל הארצות האילו ובפרט בני רומ'ה מסבלי והדר מקדשי ואלו האלופים העלו טיבא
 בלבבות האנשים להרהר על בנותינו אשר כמה וכמה שידוכים נתבטלו אחר נתינת ה
 הסכלונות וינאו בלא גב' ובעבור זה נראה אלי הדבר הזה למלחמת מצוה להפיר ענתם
 ויהיה חלקי עם המתירין ולא חשתי לרבר בדיני קול קידושין כי אין כאן מקומו כאשר
 כל התנאים המפורסים בפרק בתרא דרטיין בדיני קול אינם ככדון דידן ולא מצאתי און
 למדבר בדיני קול בכרון זה שיחשוב מה שהורו קנת המורים לאסור שיהיה כמו קול כי
 אם תלמירי חכמים מנחין זה את זה בהלכה דיני קול מה לי עליוס כודאי על כיונא בזה
 ואמרו הכל עיינו בו רבנן ולאז קירושי' הוא כי אילו אוסרין ואילו מתירין הוא קול ושוכרו
 עמו בכך המצפץ על האשה הוא מעתה לומר הוית'ספק מקודשת עתיד הוא ליתן את
 הדין ואמ' פיו ולשוכו שומר מנר' כפשי' ושל' לדיני ישראל ולתלמודהון כה מעתיד הטרוד
 מאיר בכמ' ר' יצחק ז"ל קנאילוכבון

בערות קידושין מן ב' אחים ערים

שפתים

כט

ישק משיכרבים ככוחים עריבים דבריו כעולות ומחיים
 החלף ה' כמה רר משה אלסקר של' למר ולתורתו אשרך
 שאתה בירו שלים תב' ומצדתך פרוסה בעיר קנדיאה
 להכריע בין שני אריות דכי עלא' אשר כלחמו וחד זה על זה ימים רבים ואנכי ברחמי
 באלה מלהכריע ביניהם אף כי הריעו אנרותיהם וחכוריהם אלי פעמים שונות כאשר
 כודע אלי כי הוא מחלוקת שלא לשם שמים רק קנאה ותחרות הבראם עד הגה חשבתי
 אם אכתוב להם דעתי בהכרח אסכים עם אחד מהם אז יניף האחר ירו על חבירו ויאמר
 האח האח ננחתי ותגדל השנאה ביניהם אמרתי יכלו מאליהם וכתבתי לשניהם שלא יקונו
 ממני שום הכרעה באחלוקתם ובקשתי מהם שישלמו פעמים ושל'ם והראיתי פנים לכל
 אחד מהם באכתבי אליו שאפשר שחברו ינצח אותי כי דבריו אינם רחוקים כדרך רודפי
 שלום המשנים מפני דרכי של' ולזה לא כתבתי להם דעתי כמוחלט בשום דבר רק למהרר
 אליא קפסלי יב' עינתי על אוסור והיתר בהלכות טרפות במה' ששאל מאתי על מעשה
 שהיה שם וכתבתי לו מה שכתבתי כרי לאפרושי מאוסור ולו ביחוד כתבתי על שאלתו
 ועתה מעלתך רוח אחרת היתה אתך וגם אתה לש'ם כתבונת בלי ספק חשבת כאשר
 תגלה אונם כי יצדק האחד על חבירו המנונח ושים אשם נפשו ויהיה כנכע לחבירו ואולי
 היה עולה ביד מעלתך אם היתה כותב עליהם בשפה רפה ובדברים רכים ולא להראות
 לאחד פנים שהכותב ולהגדיל תפארתו ולמעט לחבירו בתפארת כאלו היו דבריו תמוהים
 והיות ההפך מדבריו פשוט כביעתא בבוח' אמנם עתה בראות מה' רר יודא חברו
 מינשא עליו לאמור ננחתי מאתי און לי יראה ויכנס רבי יודא ממה שכתב מה' רר משה
 הוסיף

שאלות תשובות

הישים וישוב על עקב בושטו השיבגם הוא מתוך צערו למעלתך לא נזהר לכתוב תשובותיו
דרך עגמה ויראה כראוי לאיש כמותך והפריו על המד' לפעמים לכתוב לזקן כמותך דברים
גבוהים לומר שטפה דאכה ערה עיני חכמים והוגעתי בדבריך הקפתי חבילי חבילי'
שאי' בהן ממש וכונא בדברים אילו ואף התרא' לנגדן בקפדן להקטי על דבריך ולהשיב
ולאמור שאב ריהט יבא כשגנה מתוך קולמוסך בדברי הרמ"ה דאפי' לית' לא מבטלין
קלא המ' דלא אשתבח ריעות' דמבטלין ליה לקלא לגמרי כו' וכתב על זה שמואל' השיט'
והיה למעלתך לומר בהסך אשר באמת דברים כאילו ידברו אויבים בשער והם הנהגות
תלמידי רבי מאיר שטפה עליהם רבי יודא שלא יכנסו באמרו בפר' האיש מקדש לא ללמוד
תורה הם באים אלא לקפחני בהלכה כו' ובאמת האוהבים שנחוסים זה לזה בהלכה אינם
מקפידים על דבר להוכיח חבריהם על כל שגנה שלא לצורך עיקר מחלוקתם ולזה ודאי
שמ' הר' יודא יבא מחיק המוסר אך כי אין אדם נתפס על צערו וכתבמה שכתב ולזה עלה
עשן באסך לשפוך עליו חמתך ולדבר קשות ראיתי מעשה ונזכרתי הלכה פרק יש בערבין
דאמר רבי אלעזר בן עזריה תמיהני אם יש ברור מי שידוע להוכיח ודאש דברך בפסק
הראשון היה סנה להכעם הגדול הזה בדברי' האחרונים שאף מעלתך הפריו על המידה
לכתוב עליו שהיה ראוי להורירו שלא יהיה לו עסק בגטין וקידושין אך פני אחיו ופני
קרובו כהרר שלמה נשאת ודא עקא כי לא ראיתי מקום דבריו אשר בעבורם היה ראוי
להורירו ואם לבו מוקפו וירא לעשות מעשה להקל במקום שמוא שאחד מן העוסקים היה
חוכך להחמיר וכו' בעבור זה תאמר להורירו חלי' אש אתה אומר להרום אני אומ' לבנות
ולא אחוס שמעלתך יושב ברומי של עולם בירושלים תוב' כי אין המקו' גורם כעת בעו' ה'
כי איככה אוכל לראות במפלת המצבה אשר הקמתי אני ואחרים עמי להרשותי שירה
ויהיה לו עסק בגטין וקידושין והנה כל העמל והכעם ועיקרי הדברים אשר עליהם
הרשעת אותי היו על עדות שני אחים שהיה חוכך להחמיר כרבני שפייר ועל זה לגג' מ'
מעלתך מאד וחשבת אותי כמשוגע ותועה והרין היה עמך מאחר שגפא דעובדא היה
נעלם ממעלתך וראיות רבות מנא' לסתור הדעת הזה בכך אמרת ליישב דעת רבני שפייר'
שר' ל' בפסולא דרבנן אמנס אשתיק למעלתך בסוף אגרתו דא תשוב' מהר"ם סלה אש' היא
לפני באריכות בספר נתחברו שמה כל חידושי מרדכי שאינם במרדכי שלנו והספר הזה
ידעתי רק שלשה מהם אשר הם בארץ הזאת אחד הוא ביד יורטי מה' רר ליווא ס' ל' זל'
במאנא' אווא ואח' בר יורטי מה' רר יוסף ירוש' הכהן זל' אשר היה נקר' בחייו' ירוש' ואחד
הוא ליורטי מורי וחמי הגאון כמה' רר אברהם מיכ' ס' ל' זל' והוא בידו וכמותו הוא גדול
כמעט כמו כמות המרדכי שלנו והיה ברעתי לסדר להדפיסו אך המדפיסים שכתו' מ'
מאלכתם כעת' אמנס אש' יש ביד מעלתך חבור גם מכל תשובות מה' רס שס'
תמנא' תשובה זו והנה משם יראה מעלתך שהמחלוקת שהיה על זה בין מהר"ם ורבני
שפייר' לא היה בפסולי' דרבנן ואף תראה משם שהשמיעו קול אלה ובקשו לכוונת' ח' מי
שהתורה בלא גט' אש' כן מה' רר יודא אין להאשימו אש' לבו נקשו להחמיר כרבני
שפיירא

שפיירא שנקשו אפילו לנדרות ה' על זה ואף כי תאמר שלא לחוש לדבריהם כי חבובי דברי מהר"ם ובעקבו אנו הולכים בכל דבר מכל מקום חלילה לנעדר במו שהיה חושש לחומר.

וכן

בטענה שניה בדרון זה שהיה שתיקה דלאחר מתן מעות מעלת' הרא' פנים כחילו אין בו מחלוקת ולא ימצא מי שהחמיר בזה שכתבת וז' וכ' שכתבת עתה כי רוב הגאונים סבירי בהפך וליתא דלא יחלקו הגאונים על תלמוד ערוך יהיה מ מכירו בדרך והיה לך לזכור אפילו אחד מהם ולא לרמות השומעים במיני דברי עב' וימחול לי מעלתך הלא רב אלפס בפרק קמא קידושין והר"א והטור שהם שלש פוסקים מפורסמים שכל הגולה הולכים לאורן כולם סבירי להחמיר ומפרשים מה שאמר בגמרא איתן דשמיע לבו חשוש להלכה ולא משום כבוד רבם ואף כי הרמ"ב וחבריו חולקים על זה מכל מקום אין לנעדר במו שיחוש להחמיר ובפרט לחוש לדברי רב אלפס אשר עליו כתב מהר"ם בפרק נערה שנהג לפסוק כמותו במקום שהתוס' אינם חולקין עליו והנהגה לא אכחיד האמת תחת לשוני אילו היה בא מעשה כזה לפני גם אני הייתי נוטה להתיר בלא גב' כי חביבין עלי דברי מהר"ם ככ' ובפרט שנראה שהשיב להם כהוגן וסתר כל ראיותי והכחישים ומשום טענה זו של קורבת הערי' לבד הייתי נוטה להקל אבל הטעם השלישית שלא אמר המקדש לי לא היתה בה כדי להכריחני להקל מאחר כי יש מחמירי באש' כתב מר' ועוד דכתב הטור א"ה על זה בסימן כ"ו ואם היה מדבר עמה על עסקי קידושין הווי' דאין קידושין כדאם מזה דאם היא יודעת בתחילה שהכונה היא לזה אף עב' דמתו' לשון הקדושין אינו מוכח הוויין ידים מוכיחות וכן מוכח בתשובות הרש"א שהביא מעלך דהזכיר בשאלה וז' ולא היו מדברים על עסקי קידושין וכ' ובעדות בדרון זה ש שהועתק לפני וז' והנה אח' מן האחים הכל נגער בה וכה אמר לה וכי תחשוב להתקדש לפלוני תחזור לו מעותיו כו' עד מיד שדבר לנערה הכל להחזיר לו מעותיו עמד ואמר בלשון יוני ארסתין והנערה שתקה כו' מעתה אם לא היה חוסרן בקידושין אילו כי אם שלא אמר לי לא הייתי חושש לה מאחר שאחד האחים הזכיר לה בתחילה לשון להתקדש לפלוני היה כר' שיחשוב זה כמדבר עמה על עסקי קידושין כי זיל בתר טעמא שהוא היבא דיודעת בראשונה שהכונה הוא לזה מתוך הוכחה של דברים שביניהם הוויין ידים מ מוכיחות אף כי מתו' לשון הקידושין אינו מכוון והנה ינאיתו מן כוונתי כי לא באתי להשי' על דבריך ולפקפק בהם ולא אומ' בטח כי יצדקו דברי מדבריך רק על אה באתי שאין כאן מקום להכעם הגדול להעביר תח' מאשר הוקם על זכיה אני מודה כי ראוי הוא לכל רואי תשובות מהר"ר יודא ר"ן אל מעלתך שיוכיח אותי על אשר דבר כגדך שלא כדרך מוס' וגם אני אדבר אתו משפט על ככה שיעזוב דרך זה וינהיג עצמו בת"ש שבארץ ישראל לחוש שיאמר על זה לזה בהלכה.

גם

בעברא של משה קולפט הנהרג ביום אחר שנשכרה הספינה לפי עדות של שבתו מפי הגוי אין להאשימו על אשר חשש להחמיר ולרמות מה שאמר בהרב על קרש נפה על פני המים כאשר רטה לרכוב עליו כמו שאמר בהרב במלח לחוש שיאמר כדדמי

שאלות תשובות

בדדמי למאן דחש לזה כגוי מסוּח לפי תומו מאחר שהיה מהומה מן הנטבעים בשבירה
הספינה שמן השמים נלחמו עליהם והיום הולך וסוער עליהם לא היה עת ומקום לעיין
היטובכשען על הרוכ העיר בדבר שרובן למיתה כי אם דקרו או פגעו כדי למנעו מ
מלרכב על הקרס בלי ספק לא השהה אותו על הקרס ודחפו אותו לים טרם יצא נשמתו
כי כל כוונת הגוי היה להקל משא הקרס אם כן קרוב לודאי הוא שהגוי המעיד לא ראה
וציאת נשמה ויש לחוש שאמר בדדמי ודברים כאלו אינם רחוקים לרחות החושש בשתי
ידיים וגם בעדות של שתי לא נזכר שהוא ידע שמשנה קולפטא זה שהיה אתו בחפינה אשר
עליו העיר מה שהעיד היה בעלה של האשה הזאת אשר בה אנו קיימין וכן הקפי' מעלת'
על זה בפסקך הראשון שכתבת להם שיש לעיין על זה ועתה בדברי מעלתך האחרונים
היה פשוט למעלתך לפי הנראה שכך העיד כי זל ואם היהודי שבתו כהן שהיה עמהן
בספינה וכינל העיר שזה משה קולפטא הוא בעלה של האשה ושללא בא עמהם משה קולפטא
אחר בחפינה מה יש לבקש עוד כו' נראה ממה שהוכיח מעלתך לרבי ודא בדברים קס'י
כאלה על מה שכתב לחוש לאשר לא הזכיר שם עירו כו' כאלו פשוט למעלת' ששבתו העיר
ככה אינו יודע מנא לך אולי הנוגע למעלתך העתקה אחרת מן העיר' או אולי ואם היהודי
שכתב מעלתך תלוי הוא וקאי על דברי פסקך הראשונים שכתבת לעיין על זה בכך כתב
מר שאם יתברר הדבר אשר כבר רמזת להם לעיין שכך העיר אז אין לחוש להזכרת שם
עירו ואמת הוא וכן נראה לי לישב דברי מעלתך שלא יהיו פלסטר מעתה מה' רר יהודה
שלא נתברר אליו ששבתו העיר ככה שידע כל זה לא חטא כמה שחשש לחומר' גם בזה
ולא ארחיב עוד באלה ובקש פני מעלתך להוכיח שניהם בדברים שיעזבו דרכם ולא
ירעו שכל העולם במחלוקת' ומרחוק אקוד ואשתחוה למעלתך ולכל תלמידך ואבק' פני
מעלותיכם העתירו נגד שער השמים גם בעריכו היושבי' על אדמת כנען ושלום מני אהו'
מאיר בכמ' ר יצחק זל קצנאילנבוגן

על מינקת שלא התחילה להניק ורצתה להנשא תוך כ"ד חרשים

ל ויעף

אלי אחד מן המלאכים ובדו אגרת צרופה רנופה רנפתה בהט
ואכני כזר מן שר נבא הוא הנאון אהובי כמה רר נתן חיבר יכו'
שלום למר ולתורתו ופתגמן הכתב של המור' הכל' הוא על עסק
אלמנה אחת שהניחה בעלה מעוברת וכעת לידתה שמתה דדה מן ילדה הכולד לה שלא
להתחיל להניק בעצת אביה וקרובה שעשו בערמה ובזרון לרון על פי השמועה אשר
שמעו שאם אשה לא תתחיל להניק אז היא מותרת להנשא תוך כ"ד חרש והנה האלמנה
היא משוכרת לאיש ובקשה להנשא תוך כ"ד חרש וכבר חזר המשורף על כל בתי דינים
לבקש לו הוראה זו ומקלו יגיד לו ויוסמוך עליו ויבא מלפני ריקס ומשבתו אז שלא להטפל
בו אף אם יבא מתירין ויהי הקולר תלוי בדברי המתירין הנואל ויבא הדבר בהית' אמנם
מאחר אשר ראיתי דברי המורה כמה רר נתן שבסוף דבריו כתב זל וישן ששמעתי שדעת
מה' רר

מהרר מאיר מפארווה לא יסכים להתיר על כן אבטל דבריו עד יוכא ויראה לפני פסק זה לעיון בו ויובא לפני מה שישיב על דבריו או עד יתברר לי שלא אכה להשיב דבר עכ"ל. אמרתי מעתה כאשר אשתוק ולא אענה תהא שתיקותי כהודאה ותנא הוראה זו להתר גם על שמי ואשים אל המדבר האלוף הכל פני להשיב לו דברים מעטים על ראיותיו אתה אהובי האלוף ראש דברך אשר בחרת כך לאכן תשועות לכנות עליו בכין היתר הוא מה שכתב הראש בספרו פרק אע"פ ו"ל גמלתו בחיי בעלה נראה שמונתת ליכשא בו עד וכן משמע הלשון מינקת שמת בעלה שהיתה מינקתו בשמת בעלה ומטעם זה נראה להתיר אשה שצמקו דריה ואינה רגילה להניק לעולם או שפס' חלבה בחיי בעלה או שכרה לה מינקת בחיי בעלה עכ"ל ועל זה אמר מעלתך וז"ל משמע שמתיר גמלתו ושכרה מינקת אף אם עדיין לא פסק חלבה כגון שנתנה למינקת יום אחד לפני מיתת בעלה ומשמעות זה בחרת לך להוכיח מתוכו שחולק על הסמ"ג ועל הכמנא כתשובותיו ויהיו דבריו הותרין זה את זה גם באלה אמנם לי הדייט לא נראה משמעות זה רק גם מה שאמר או שכרו לה מינקת ר"ל ופסק חלבה בחיי בעלה ונריכה דה"א דרווקא פסק חלבה מאליה דבריו שמים נעשה או אין סייק לגזור אבל היבא דפסק חלבה מחמת פשיעתא שגמלתו או שכרה מינקת הא דלגזור וק"ל מעתה אף אם נאמר שמה שכתב בספרו כ"ל חולק על מה ש שכתב בתשובותיו ואין זה תימה כאשר כתב מהרר קלון בשורש קס"א מכל מקום אינו חולק על דבריו הסמ"ג כפי מה שפירש הוא בעצמו בתשובותיו לדבריו שצריך פיסוק חלב ולא נעשה פלוגתא רחוקה בין ספרו ותשובותיו לומר שבספרו מתיר נתנה כנה למניקה בחיי הבעל אפילו בלא פיסוק חלב ובתשובותיו אמר אפילו בפסוק חלב גם מה שכתבת שהתשובה שהשיב וז"ל ועל המניקה אם היא אשה שיש לה חלב להניק את בנה אפילו לא הניקה בו מוכב אליבא דסבירא בס"מ ג' וליה לא סבירא ליה לא הבכתי דברך באלה הלא בכל התשובות ההם מוכב שהוא עצמו מחמי' יותר מן הסמ"ג ובסבר כדבותיו שאפי' גמלתו בחיי בעלה ופסק חלבה אינו מועיל ואסור ליה' וכן התחיל בראש וז"ל שוטטתי בכל זווית ופיכה חזרתי על כל דרין בו ולא עלה בדיו להתיר בו א"כ מדוע נעשה דבריו פלגתך בתשובות לאמר שהתשובה ההיא ממניקות שלא התחילה להניק היא אליבא דאחר' וליה לא סבירא ליה שוב כתב מעלתך לפי שיטתך שהר"א שכתב להתר בדרון דידן והוא בתר' וראוי לנו להקל בדבריו סופרים אף אם הוא כנגד הס"מ כאשר כתבת יגדל כחך יותר ממה ר' ווי"ל ז"ל שכתב בתשובותיו סימן ק"כ על אשה שגמלה בנה' חדשים קודם מיתת הבעל וז"ל הנה בראש פרק אע"פ כתב היבא שפסקה להניק בו עד ומכל מקום לא מלאני לבי להתיר משום דבסמ"ג כתב דלא מיקרי מינקת חבירו היבא דפירשה להניקו ומתנה למניקה שלשה חדשים קודם מיתת הבעל משמע דווקא שלשה חדשים בו וכאשר מעלת' דחק עוד להוציא התשובה מפשוטה ולומר ר"ל שהניקה בחיי בעלה ופירש ולא פסק חלבה ואחר מות בעלה לא הניקה ורקדקת מלשון מיניקה התחלת לשון התשובה שפס' מיניקה היה עליה כבר הלא תראה בכירור' לשון שתלה הדבר בראויה להניק בשע' מיתה ולכן קרא אותה מיניקה הלא סופו יוכיח על תחלתו שסוים וז"ל אבל אשה שיש לה צימוק

שאלות תשובת

שדים ואיכה מניקה בשום פנים כו' ולדיך לפלוג בדריה ולימא אכל אם לא הניק בחיי
 בעלה כו' ואפשר שמעלתך יתך לומר שרצה לחלק ולמא היתר אף כי הניק בחייו לפי
 טיטך שפרשת צימוק שדים של הר"ש שהיתה מניקה בחייו בעלה וכשמת הבעל ואח"כ
 צמקו אמנם לא נראה פירושך זה כי לעולם כשצמקו הוא ויגד עליו ריעו אמרו ואיכה
 רגלה בספרו פר' אע"פ דבריו מעלתך להוציא ויגה רגילה מפשוטו רחוק' הם גם לשון
 התשובה שאמר אבל אשה שיש לה צימוק שדים כו' משמע היתה כך בטבעה שאיכה
 מנייקתה בשום פנים ולא צמקו אחר יניקה והפסיקה להניק מדלא אמ' או צמקו דריה
 שהול' לדעתה לתרו אפיו' והי' אפשר מכח הלשו' לפ' כדברי מעלת שפי'ך הלשו' של ספרו
 שא"ש צמקו כו' ג"כ אם תר' לתר' כל' שזה יקר מוכי' וביה לחלק למא הית' כאופן הריש'
 שהניק בחייו א"כ סיפא מדברית' ג"כ שלא פסק חלבה בחייו כמו הריש' א"כ תצטר' לומר' מתנה
 התורה למלאכי השרת ואפשר לצממ' כי תכף אחר מיתה יבא הצמוק שדים שאם היתה
 ראויה להניק שעה אחת יחול עליה שם מניקה כאשר אמר ברישא ומה צמקו שדים
 אחר כך לא יועיל כדמוכח בתשובה שלפני תשובה זו ואולי תאמר שהסיפא מיירי צמקו
 טרם מותו ואפילו הכי יקרא מיניה וביה שרישא וסיפא מדברים שהניקה בחייו הבעל אם
 כן הדרא קושיא לדוכת' לא יאמר צימוק שדים רק יאמר אבל אם פסק חלבה בחייו מותר'
 אלא האמת הוא ששניהם מיירי שלא הניקה הילד מעולם ורישא שיעתה בכונה ורצון
 שלא להתחיל וסיפא מיירי באונם שלא יוכל להניק מחמת צימוק ושניהם מעין השאלה
 שלא התחילו להניק גם לדברי מעלתך צריך לרחוק ולמא הבעל בספר דברי הר"ש בין
 צמקו דריה ובין פסק חלב' מדוע בפיסוק חלבה הזכיר בחיי בעלה למה לא יאמר פיסוק
 חלב' על שעת מיתה כמו צימוק שדים לדורך אלא ודאי פשיטא הלשון בחיי בעלה שב' אל
 שניהם וההבדל ביניהם שצימוק לא הניקה הילד מעולם ופסק חלבה ר"ל שהניקה ולא
 זו אף זו קתני והנה אין כונתי לפקפק על כל ראיות מעלתך כי גם מעלתך לא נגעלו
 שערי הויכוח להקשות וליושב לבנות ולסתור אך לפעמים הקולמוס יעבירני על דעתי
 זהנה לדברי מעלתך המטת להחיר בדון זה לשוא טרחו חכמים כי כל אשה תעשה ככה
 ותפקיע תקנות חכמים וכה"ג כתב הר"ש בתשובה שנייה בעסק זה וז' דאי לא תימ' הכי
 הפקעת תקנות חכמים כל אשה מניקה תבקש לאחר מצי ריש גלותא כו' וכן כשהשיב על
 צימוק שדים של עכשוו' כתב ואפילו הכי אסרו חכמים דחששו דכל אשה תגמול את
 בנה כו' ואולי יאמר מעלתך בדון זה אף אם כל אשה לא תתחיל להניק תק' חכמי' במקומה
 עומדת כשמת בעלה אחר לידתה ואחר התחילה להניק דלכא למיתש שבחי בעלה לא
 תתחיל דהוא כופה אותה להניק גם לא יעלה על דעתה שבעלה ימות תיכף בתקנת מוסר'
 אבל מה תאמר על תקנת מעוברת דנראה שנמנו חכמים על מעוברת חכירו לאיסורא
 מלבד מה שנמנו על מיניקה ושוא עמלו בוכיו' כי כל מעוברת אחר לידתה לא תתחיל
 להניק כדי שתהיה מותרת ליכנסא ואם כן למה אסרו מעוברת משום דלמיניק' קיימא
 דילמא מעוברת ומיעבר חלבו ומקטלא ליה והלא ודאי זו לאו למיניקה קיימא דלא
 תתחיל כדי שתהיה מותרת ואם כן מה הועילו חכמים בתקנתן הלא אף אם היא

לא תינשא כשהיא מעוברת לא תתחיל להניק ותנשא וקטלא ליה כג'ל ובלאו הכי זרי הוא
 מאד שיאמרו חכמים מעוברת משום הניקה של אחר כך מאחר שבירה לתקן שלא ידבק
 עליה איסור מניקה לפי דעתך הנה אני יודע באעלתך היותך כדאי להשיב ליעל כל קוץ
 וקץ וגם אני אינני נשען על דקדוקי שדקדקתי כי יקל בעיני כל צורבא אשר לא יגיב
 לקרסוף לשדיות נרגא בדברים אשר עיקר תולדותיה מתוך הפילפול אמנם על גמר ועל
 סברא אני נשען. סברא כאשר גם מעלתך כתב שאין טעם נכון לחלק בין התחילה
 להניק או לא תתחיל שכל מה שיש לחוש אם התחילה יש לחוש גם כן אם לא התחילה
 מאחר שלא סמכו רבנן על המינקת ששכרה פן תחזור בה. גמרא לשון פשוט
 וברור בתשובות הראש כג'ל ואנו ניקום ונזיף יקר מוולל מתוך הויכוח להצמיח
 חדשות ולומר מחלוקת הוא | וכפסוק מאז בדברי המינקל דלא תנא ולדחות דברי
 המחמיר דת' כן לא היה נאנה מן המתירין הנה לא אעלים ממ' כתבך אחר מיתת
 בעלה של זו נמצאתי בוויניא וינא הקול שכמר שלמה ר' יואל ישאנה והיה זר בעיני
 להיותו חשך כביס שימתין מלישא עד כ' דחדשים אחר הלידה ואז שמעתי דברי נשים
 אשר נפגמו מהיתר זה ואז כתבתי למה דר יוחנן שיזהיר שלמה מאלה ולא כי אז בינותי
 במפרים וסקלתי במאזנים ההיתר והאיסור רק כי תמיד שמעתי מן מוריני חמי הגאון
 ז'ל שגער בנשים אשר דברו בדבר זה ואמר להם הכל תהכלו בכך וצאתי תכף לכתוב
 למחרת ה'ל' וק' מעתה שאסמוך על שמועתי שמצאתי און לי בגמרא וסברא ולא כעלם
 ממני ששמועתי אינה כדאי להשיבך אחר כי אחר מעשה אין שומעין כ' דשמואל ובית
 דינו אינו קיים אך לי הוא כדי לעמוד בהכרעתו ק' מאחר שאנה הית' לירי תשובת רב
 יצחק בר שיש שכתב לאיסור בדברי בס' ת' ג' ובאלה אספיק ואומר שלום נאם מאיר. כן
 כמר יצחק ז'ל קבאילכנון.

שאלה אם מותר לעמוד על נסרים במקוה לטבול

שושנת

עמקים מוגלה עמקים דבריו עתיקים מעייל פיל' לא
 בקופים של מחטים דסקנות הדקים אהובי האלוף ה'ה
 כמה ר' רוד וויטל חברוך הגיע לידי שניים ושלשים
 ושמתתי בהן כעל כל הון וברכתי לגורי שחלק מחכמתו ליראיו ושיש לאברהם אבינו כן
 כמותך שאם ח' תשתבח תורה מישראל היות כדאי להחזירה בפלפולך ואם כי לפעמים
 לפי הנראה לא תאמר כהלכה מה לי באלה הלא גם על רבו מאיר אמרו גלוי וידוע שאין
 כמותו בישראל ומפנימה לא קבעו הלכה כמותו מפני שאומר על טהור טמא ומרא' פנים
 ועל טמא טהור ומראה פנים ככה יחשב מעלת' בעיני בראותי שמעתתא דידך מחודרים
 ומסודרין דבר דבור על אופניו והנה זה ומים רבים שהגיע לירי הקונטרס אשר חבר
 מעלתך בעסק המקוה ולא היה לבני להשיב למעלתך יען כי אף בתחילת המחשבה תכף
 לקריאה אמרתי שאי אפשר שאסכים על ידך בהיות כי ככה הו המנהג ברוב ארץ אשכנז
 יט כ 19 ii בקהלות

שאלות תשובות

בקלות ששם נהגו לעשו מקוה בחצר הכנס' שהיה מוכן לרבי וחופרים בעמק עד מונא
 מים כדרך הבארות והם עמוקים וגבוהים יותר מקומת איש ועשו הכרל בקורו וקרסים
 להכריל בין מים עליונים לתחתונים כדי שהנשים יוכלות להטבל שם אמרתי חלילי שכולם
 עברו דלא כהלכתא דאם לאו נביאים הם בני נביאי' הם חשבתו איך אשיב לאהובי דברו'
 שהם כנגדו והוא קוה ממני ענבים ואעש באושים ואני כבר בעסק ממורת אשר כתב
 מעלת' להחמיר לא הסכמתי על ירך כאשר כבר קבלת מכתבי בלי ספק ועתה כאשר אשוב
 לחלוק עליך גם בזה תאמר עלי' ח'ו שבת דירך קאתינא ויחשוב מעלתך עלי זרות לכן
 נגעתי להשיב עד כי עתה שיטת שלחת וכתבת לי לבקש ממני מעט אמרתי אקום ואענה
 למר מלין ועירין ועל ענותנותו דמר אשען שלא תקפיד ותדונני לכף זכות מעלתך
 כתב העצה וד' הקדמות שיהיו יסוד להפסק שלך לפסול מקוה זה וההצעה היא לבא עינין
 המשנה דפרק ה' דמקואות העבירו על גבי כלים או ע"ג ספסל רבי יודא אומר הרי הוא
 כמה שהיה רבי יוסי אומר הרי היא כמקוה ובלבד שלא יטביל על גבי הספסל ומלאה וירדת
 להוכיח שכלים אילו אינם ראויים לקבל טומאה מדאוריית' רק מדרבנן כדי לבא למבואך
 בברון דירן שקרשים אילו אף אם לא נתיחדו למדרס ואינם עומדים למדרס יש עליהם
 טומאה דרבנן כפשוטי כלי עץ שאינם מיוחדים למדרס ולכן פסולים הן לטבול על גבן
 זה תוכן היסוד של העצה זו וימחול לי מעלת' לדעתך שלא כיון מר' בהלכה בזה ואדרבא
 ספסל הוא מיוחד לישיבה ויש עליו טומאת מדרס מדאורייתא אך אמת הוא שסולחן
 שהזכיר הרמ"ם הוא דרבנן כאשר כתב הוא עצמו בספרו פרק כ"ח בכלים ומכל מקום מה
 שכתבת שרק הרמ"ם בלי שניא לומר כגון סולחן וספסל וכיוצא בהם לומר שיהיו פשוטי'
 דלא נתיחדו למדרס אינו כן כי ספסל ודאי מיוחד למדרס רק נקט כלים אילו שאין להם
 תוך ובית קבול שאם היה להם בית קבול היו פסולים גם המקוה משום שאיבה ואיך יאמ'
 רבי יוסי הרי הוא כמקוה דוק ותמצא כן ואף הרמ"ם אשר ממנו באה אמר כן וז"ל פ"ט
 דמקואות מעיין שמימוי נמשכן על גבי כלים שאין להם בית קיבול כגון שלחן וספסל
 כו' ומה שהקשה מעלתך דאם יהיו מקבלין טומאה מדאורייתא הם פסולין
 את המקוה ואיך קאמר רבי יוסי הרי הם כמקוה מעלתך לא דק דכלי שאין ל'
 לו בית קיבול אינו פוסל מקוה בהעברת המים עליו אף אם הוא מקבל טומאה רק כאשר
 יהיה לו בית קיבול הוא פוסל משום שאובות אפילו אם לא יהיה כלי המקבל טומאה וזהו
 ברור וככה הוא לפני מעלתך ברמ"ם בפר' ד' דמקואות אשר הביא מעלתך בהקדמה
 דביעית יכללא דמילת' כלי שאין עשוי לקבלה אינו פוסל את המקוה אף על פי שראוי הוא
 לקבל טומאה אך פוסל את המעיין לרבי יוסי בין קיבל טומאה דאורייתא בין דרבנן כגון
 מקל שכתשנה אחרת היינו שבהעברת המים עליו מפסיק ומבטל שם המעיין מן המים
 שלא יקראו עוד המים העזורים שם בשם מעיין מעלת' ירד אחר כך להויכוח מן המשנה
 הזוחלין וכו' מדברי רבי יוסי אשר פוסל ההזחלה אפי' ע"ג כלים שאינן מקבלין טומאה רק
 מדרבנן וז"ל אלמא טומאה מדרבנן אף על גב דלא אלימא לפסול המקוה פוסלת היא
 שמעיין הלכך כלים אלו שלא יטביל עליהם ע"כ כלים המקבלי טומאה מדרבנן הם וכגון

פשוטי

פשוטי כלי עץ דחוו למדרס ולא נתחדו ע"ל. אינו יודע מה רמות ראהו הוא זו אם
 תמנא שאין מזחילין בכלי דהא לרבי יוסי דקבר כלי כל דהוא מפסיק סם המעיין איך
 תראה מזה שיסבור שיש בו משום גזרות מרחצאות שיהיה אוסר לטבול עליו אין תלוי זה
 בזה דהא רבי יודא עסקר אפילו כלי המקבל טומאה מדאורייתא אינו פוסל את המעיין
 בהעברת המים על גביו אפי' הכי הוה מורה שאין טובלין על גביהו לרבי יודא אינו חולק
 על מה שאמר סם ובלבד שלא יטבול ע"ג הספסל אם כן אין תלוי זה בזה ונאמר מעתה איך
 לרבי יוסי אם כלי כל דהוא פוסל את המעיין בהזחלה מ"מ לטבול ע"ג אינו אוסר רק על
 כלי גמור המקבל טומאה מדאורייתא דפסול ההזחלה אינו גורם הפסול של טבילה שעל
 הכלים ואיכה טבה לו ולמי סברתך שגם הספסל הלו במשנה ראשונה איכה ראוי לטומאה
 דאורייתא אם כן למה שינה התבא ונקט בראשונה ספסל וכאחרונה מקל יאמר גם
 באחרונה ספסל ולא כעלם גם ממני שתוכל לדחוק ולפרש דנקט מקל שיותר שייך לעשות
 על ידו הכוונתים וזחלים שהוא ארוך והכוונתים שנופלים עליו ויחלו וכספסל שהוא קטון
 אינו שייך כ"כ מ"מ דוחק הוא. ועוד דבה לא תתיר למה לא נקט גם בראשונה מקל
 אלא לדעתו האמת הוא דרוקא נקט ספסל שהוא כלי הראוי לטומאה דאורייתא דהוא
 מיוחד לישיבה משום תרי טעמי' חדא משום רבותא דר' יודא להוריעך דאפילו הכי אינו
 פוסל את המעיין ושנית משום שרונה לומר ובלבד שלא יטביל על גב וולך נקט כלי שיש
 עליו טומאה דאורייתא הפך מדברייך. ומה שהזכיר הר"ם בס' שולחן וספסל כוכל לתיר
 שהזכיר אותו בעבור עיקר הדין שהוא קאי עליו היינו לסקול המעיין דהלכה כרבי יוסי
 איך בכלי טומאה דרבנן אבל כמה שמתו' ובלבד שלא יטבול ע"ג כלים ר"ל כלים ממש שהם
 מקבלים טומאה מדאורייתא דהתם כלים משמע כלים ממש דמקבלי טומאה מדאורייתא
 ואם אינו כן נכרך לומר דסובר דאסור לטבול בין על כלי המקבל טומאה דאורייתא בין
 על כלי המקבל טומאה דרבנן וספסל הוא דאורייתא ושלחן הוא דרבנן כו' ומתני' דנקט
 ספסל משום רבותא דרבי יודא וכו'. בהקדמה ד' כתוב מעלת' להוכיח דכל תשמיש גורם
 שם כלי וכתבת' ו"ל ובהדיא שנינו באמסת פרה פ"ו נתן ידו או רגלו או עליו ידקות כרי
 שיעברו המים לחבית פסולי' עלי קנים ועלי תאנים ועלי קנים כשרים והא התם דכלי בעינ' דכתי'
 ונתן מים חיים אל כלי ואפילו הכי עלי תאנים ועלי קנים כשרים אלמא אפילו העלים
 נקראים כלים עכ"ל ובשיטה זו הלכתא מאז והלאה ואח המחילה יצאת מן המכוון וחלילי'
 שעי' קנים או עלי תאנים יהיו כלים רק הענין הוא תלוי בכבוד אחרת שהעלים שאין
 בהם טומאת אולכין אינן חשובין ולכן אינן פוסלין והמים שנובדים עליהן והולכין אח'
 כך לחבית הם כאלו יבאו מן המעיין ממש או מן הנגוד אל החבית כלי הפסק אמנע
 שזהו דיכו שיבא בחיותו אל כלי כאמור מים חיים אל כלי ולכן כאשר יעברו מן הנגוד על
 ידו או על רגלו או על ידקות שהם אולכין ומטמאין טומאת אולכין הן מפסיקין בין חיות
 המים ובין הכלי שלא נקראו עוד בבואם אל הכלי מים חיים כי פסק חיותם קודם בואם
 על ידו האמנעו טבה היה נראה לפרש הענין לפי לשונות של הרמב"ם כפרושו' אמנם
 עיקר הפירוש הוא באופן אחר שהוא תלמוד ערוך לפנינו בפ' ד' זכחים בטעם המבואר

במתני'

שאלות תשובות

במתניתין לכו פשוטו שמסיים זה הכלל דבר שהוא מקבל טומאה פוסל בו וגזירת הכתוב
 הוא דכתיב מקוה מים יהיה טהור הווייתו על ידי טהרה תהא דוק ותמצא שם . גם מה
 שכתבת מעלתך עוד בהקדמתך כללים מרעת הרמ"ם והר"א לא ישתו דעתך ודעתי
 בהם ולא אחרך בהם כי אינם מעין הנדון אשר אנחנו בו ומה שהבאת שם הוא מ
 מתשובת הר"א שם שהוסף טעם על סילונות קבועים במים וזל ועוד דעתם סילונו העשוי
 להוליך המים אין להן לכבוזין והוי פשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה ואינן פוסלי' כשאוב'
 הלך נראה לידלא למיחש למירו עכ"ל וע"כ צריך ביאור ופירוש לפירושו דאין צריך
 לתלות מה שאין פוסל בשאיבה משום שאינו מקבל טומאה דגם הוא עצמו מודה
 דאלו היה עשוי לקבלה היה פוסל משום שאיבה אף אם אינו מקבל טומאה כ
 כאשר הוא עצמו מביא בתשובת' בכלל הוא בסיון א' אם כן מאחר שאין לו
 לכבוזין ואינו עשוי לקבלה מה לו להזכיר מעתה שאינו מקבל טומאה אפשר הו' שכול
 לתרץ שכל לתת הכלל בן סילונות אילו וכן ספסל שהביא דגם לשם אינו עשוי לקבלה
 ואפילו הכי גזרינן משום היכא דעשוי לקבל לכך אמר שאינו דומה ריש כאן תרתי ל'
 למ' גליתא דאינו עשוי לקבלה וגם אינו מקבל טומאה מה שאין כן בספסל . ויש גם כן
 לתרצו בכופן אחר אך לא אחרך בדברים שאין תועלת לכדון דידן . ועתה נבא לעיקר
 הדרוש שמעלתך מדמה נכסרים אילו לדרך של נחתומים דפרק המוכר את הבית ולטבא
 המתהפכת דפרק שתי הלחם לפסול את הטבילה עליהם אפילו בדריעבד ולכתלה פשיט'
 למעלתך דאשר משום הא דרבא דפרק במרא דכידה אשה לא תעמוד על גבי כלי חרס
 בו ומסיק משום ביעותא ואשיביעל אחרון תחלה ואומר כי ביעותא דא לא שייך הפ'
 להיות הנכסרים א' או ר' לא תפחד כי הם יותר מרחב ארבע שכתב הרשב"א בתשובה
 שהבאתי שיעשה מדרג' של אבני רחב' לכל תפחד בו' . גם אין לחוש להא דרבא שמקורו
 הא דפרק ה' דמקוואות הנזכר למעלה כי ל' דרבא דווקא כלי העומד למדרס וכבר
 דהמשנה נקט דווקא ספסל דראוי לטומאה דאורייתא שהוא מיוחד לשיבה אבל נכסרים
 אלו לאו מיוחדים למדרס כמו שאבאר לקמן וטרם שאבאר אומר שאין ראיה מן סולם של
 תשובה האחרת שהבאת להוכיח מזה שבגורים משום טומאה כאשר אמרת דהאמה
 שאשר הסולם היה משו' פחד ולא משו' טומאת כלי דהא מוכח בפ' כל מערבין ובפ' המוכ'
 את הבית בתו' דסולם אפילו טומאה דרבנן לית ליה דמביאין שם התום וזל יכול אפילו
 הסולם והקולב' תל' מכל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוטא את השלחן בו' תל' כל
 כלי עץ ריבה בו' . והתוספות שמה מוכיחין דריבוי זה אכסמתא הוא ורק מדרבנן הוא
 טומא אם כן עכ"מ מה שהוא מחלק בין שלחן לסולם ר' ל' סולם אפילו מדרבנן לויא א"כ
 ודאי שבעל האדרת פסל הסולם רק משום פחד ואף כי זכר שם בתשובה אף דינו כלי
 טומאה להוכיח ממנה מעיין שהעבירו בו' וקאמר אלמא אפילו על גב ספסל בו' אינו
 מדברי הרשב"א לומר הוא אלמא כי אין לו עסק בהרק בסולם רק הם דברי הר"א
 שהביא אגב שיטפ' ומיורי בראוי למדרסות היינו העומדין למדרס ואלתשיבנו למה מצא
 האדרת תחבולה לכנות מדרגות של אכנים ולא סדר לעשות נכסרים רחבים על הקורות

דאם כן למעמך וכי לא מצא שום בגין עצים דלא יהיה בו טומאה אלא ע"כ עצה טובה
 קמ"ל לכוונת בגין קבוע שיקיים זמן רב ועתה נשוב לבאר כי נכרים אילו הקבועות
 במסמרים אינו כלל בתורת טומאה דאורייתא לא מכח סכרא ולא מכח גזירה מכח סכרא
 אין לומר שיקראו מיוחדים למדרס הואיל והן עשויין לעמוד עליהן לטוב לבי אדרב"מ שו' ^א
 זה ונזכרים מתורת כליו וחשובין בתקרת הבית ולדרך מו שמקשה ביתו ועליותו ללכת
 עליהם והיו נכרים נחשבים מיוחדים למדרס ודאי אינו כן דק בגין יחשב וכפרט מאחר
 שנקבעו במסמרי' ואשר כתב מעלתך שהקביעות בכנין לא יבטל שם הכלי אמת הוא אם
 היה כבר שם כלי עליו מדאורייתא טרם הוקבע בכנין אבל נכרים אילו קודם נתינת שם
 לא היה עליהם שם כלי מדאורייתא כי עומדים הם להמכר לכל צרכי בנינים ואף אם אולי
 היו בכלל פשוטי כלי עץ דמקבלי טומאה מדרבנן לפי קצת דעות מכל מקום הקביעות
 בכנין מבטלים להיות דרבנן כאשר כתב הרמ"ב בפרו' המשנה פרק ט"ו בכלים וכדמוכח
 בהמוכר את הבית שאמר התלמוד בתחלה שאני פשוטי כלי עץ דטומאה דרבנן והוא
 קבעו בנותן במשנה ההיא לומר קביעות לכה לא בכה עליו כאשר מוכח מתוך פי'
 הרב בפרק כ"ב כלים במשכ' בפרק שהבאת ואפילו הכי מבטל שם כלי מנייה ועוד נראה
 לומר שהנכרים אילו הנתונים למטה על קורות ומים נפיש עליהם חשוכים כקבעו בכותל
 ובנו עליו כי המים שעולים עליהן הם בכנין עליהם שהמים הם דבר קבוע והם שקועין
 תחתיהן ואינן נראין אפי' היו כבר כלים מדאורי' אפי' הכי היו בטלי עתה ואיך דומין
 למשני' דשמואל עבר לבנותי' שהבא מדברי הר"ן שאילו היו עשויין למט' עבו' הטויט היו פוסלי'
 ולא היו בטלין דהם לא היו לכנין דק לאצלי טינפין לכה שהטיט לא יבא על גרביה ויחזן
 ובאופן זה ר"ל גם שלמה בן אדרת אשר הבאתו לל ולא ע"כ נכרים שראוין למדרס ר"ל
 לעמוד עליהם מפני הטויט הכל שבעל מה שהתחיל בתחילה ו"ל לפיכך אם היה טויט ורפש
 למקוה שהיא טובלת לא תעמוד ע"כ כלי עץ וכו' ואין לי הספר ההוא אך מאש' הבא למדתי
 כל' שהכתבתי לרווחא דמילת' אמנ' העקר אבלי דנכרים אלו פשוט דלא עדיפי מפשוטי
 כלי עץ שהם דרבנן לקצת דעות והם בטלים בקביעות הבנין יואף מכל לומר שהקבילות
 שכהגו לעשות המקוואות באופן זה תפשו עקר דברי רש"ב ששאר שאפילו טומאה דרבנן
 ליבא דתירוצ' דשאני פשוטי כלי עץ דרבנן לא קאי במסקנא בפרק המוכר הכל וגם
 בפרק קמא דסוכה מוכח שרש"י גם הוא סובר דפשוטי כלי עץ אינן מקבלין טומאה אפי'
 מדרבנן ואף אם הם חלקים דשם מקשה התלמוד ו"ל והוא אפילו ביה חדא זימנא דתתן
 מסככין בגמרין וכו' אמר רבי חייה בר אבא דישא בכסרין משופין עסיקין ומשוגזירת
 כלים נגעו בה ע"כ ופירש רש"י ו"ל דישא לאו משום גזירת תקרה אפילו אלא בכסרים
 שאינן בני ארבעה אבל משופים וחלקים וראוים לתשימש ומשום גזירת כלים נגעו בה
 לפסול אליבא דרבי מאיר אע"כ דפשוטי כלי עץ ניכחו ולא מקבלי טומאה דר' כהו אטו
 כלים המקבלים טומאה עכ"ל הרי משמע בהדיא מפירושו שפשוט כלי עץ אינם מקבלין
 טומאה אפילו מדרבנן דלא קאמרו שגזרו בהן טומאה רק שגזרו בהן איסור סיבך אטו
 כלים המקבלין טומאה ואף גזירה זו לא קאי במסקנא וגם משם עממע לשם ריהטא מן

דמר ולא אשיב פניך ריקס עם כי לא הנחת מקום לאחרים להתגדר בו ואקצר ואעלה
במסילה אשר בו דרך מעלתך שלא לקרא דרור לנערה להנחמה חפשי בליגט כי לא ככל
דבר ארצה מכל אשר כתב מעלתך ובדבר אחד קטע מעלתך רגל המתנגדין בדריך ברור
מללו והוא אשר העלו התום פרק זה בורר וז"ל וע"ל רבי אמרין נאמא אחד מהם קרוב
או פסול ה"מ כי מסייעי אהרדי אבל הכא דמכחישי אהרדי לא עב"ל א"כ מתתיהו אשר הו'
פסול מדר קורבה לא יפסול העדי' האחרים הכשרים מאחר שמכחישי' וליתדין צרי בשש
וגם הכחשתו לא יעלה מאומה לפגום העדות לקרותו עדות מוכחשת מאחר דקרוב הוא
ועוד דודאי עד אחד אין מכחישי שנים כשהוא סותר אותם בעקד הדבר דאין דכיוו. של
אחד במקום השנים דדיוקא בחקירה ודרישה ששלשתן הן עדות אחת בעיקר הדבר רק
בדקיות וחקירות אינם מכוונים או פוסל אח' את שנים דעדות אחת הוא ונדיך
שהיו מכוונים כדמשמע פרק. היו בודקין וכן יראה מהר"בם פרק שני דעדות ואין
הדבר צריך פטים ולא פני פנים אמנם תוהא קא חוינן בהעדאת העדים ה
הכשרים ובה אתן דברתי בהכרח וז"ל בהצעת העדות אשר לפני ועוד שאלו העד ה"ב שמו
אכשלום נבליין קוססירי והעיד כי כיום הכל במקו' הכל בזמן הכל ראה את שיהי שקרא
את הנערה דרך חלון ביתה וקדשה בטבע' ואמר לה זה אני נותן לך לאשתך וראה הנער'
שקבלה הטבעת ועוד שאלוהו אם העדים ה"ב היו ביחד ואם היא ראתה אות' ואם שחושב
שאת ינחק ומתתיהו ראתה אך אותו חושב שלא ראתה כי היה נחמה ממנה וכעת כתיבת
הטבעת כמשך ממקומו וינא וראה עכ"ל העד אכשלו אם כן נראה מתוך לשונו שהנערה
לא ראתה אותו אף בסוף המעשה בשעת קבלת הקידושין שנמשך הו' ממקומו היה רואה
ואינו נראה דא' לכמה באלה העד בעד באלה דמה לי אם לא ראתה אותו קודם קידושין
אם ראתה אותו בשעת קבלת הקידושין וכתב הר"ם בא כפרק האיש מקדש על הא דפריך
בגמרא מאי טעמא רבי רבי שילא דאמרי אין שליח בעש' עד אילימא משום דלא אמר לה
הו' לי עד אלא מעתה קידש אשה בפני שנים ולא אמר להן אתם עידי ה"כ דלא הו' ק
קידושין על זה כתב הר"ם בא דמיהו בעינן שיתגס לה בפני העדים ממש אבל אם הכמין
לה עדים אחריו הגדר ולא הרגישה בהם אף על פי שפסטה ידה וקבלה הקידושין אינה
מקודשת דאיכא למימר משום דמירע ידעה דהמקדש בלא עדים אין קידושין קבלתן
ודנת לשחק בו עד כאן לשונו מעת' יש לשדות כר' אכידושין אילו ולומ' מאח' שאכשלו
היה מכסה ממנה ולא ראתה אותו לא היה כאן רק עד אחד ורוב הגאונים פסקו ד
דהמקדש בעד אח' אין חוששין לקידושין ואפילו שניהם מודים ואף לדברי הס"ג שכתב
על שם רבי אליעזר ממוין וכן הוא במרדכי פר' האומר שפסק דחוששין להחמיר מ"מ עוד
יש לפקפק בקידושין אילו ולומר שנקרא עד אחד בהכחשה מאחר שהנערה מכחישתו
ושם פרק האומר איתא וז"ל ותסבא עד א' בהכחשה מי מהימן ושם יש נוסחות שונות
בפירוש' כי כפרט' אשר לפנינו כדפו פירם וז"ל עד א' בהכחשה דאיכא חד סהד דמכחישי'
ליה מי מהימן אשלו לא מכחשה ליה איהי לויכא למאן דאמר דאין האחד בא לא לשבש'

והבא שבועה לא שיוכא עב"ל אמנס בספר תרומת הדשן שחבר הגאון מהר"א ז"ל נראה
 שלא היה נוסח זה לפניו בלשון רש"י ואדרב הוא בא להוכיח מלשון רש"י שער א' בהכחשה
 ר"ל בהכחשת האשה אפילו היכא דליכא סהדי אחרוני דמכחוש ליה הפך הנוסח אשר
 לפנינו ובאמת הנוסח אשר לפנינו מגומגם הוא כי מאחר שפירש שהעד מכחיש והאשה
 אינה מכחשת איך תאמר לומר טעמ' שאין האחד בא אלא לשבוע' בו מנלן זו דעה דעד אחר
 בא לשבועה היכא דהיא בעלת הדבר מורה לו ואינה מכחשתו ואף כ"ש לישב' כי שערי
 התירוטם לא נבעלו מ"מ הלשון דחוק ולא אאריך באלה והנה לפי ספר תרומת הדשן
 שפירש דברי רש"י שר"ל בהכחשת האשה לבד וכן דעתו נוחה וע"ש נאמ' כי קרוב ל
 לומר בגדול' דידן שלא יהיה אמם בקידושין כי יקרא עד אחד בהכחשה אכן כי מעיני' ביה
 היטב לא יועילו כל אלה לפטור הנערה בלא געחדא רבתשובה הויה בספר ת"ה מביא
 גאון אחד דחולק עליו ומפרש עד א' בהכחשה דווקא הואיל ועד אחד מכחיש ומי הוא
 אשר יכנס ראשו בין ההרי' ומלאמו לבו להקל באיסור אשת איש ועוד נראה אלי שאף אם
 כחליט דבריו ת"ה שר"ל אפילו בהכחשת האשה לבד מ"מ נראה שבגדול' דידן מורה כולנו
 שהכחשת האשה לא נחשב' למאומה באשר אף על פי שנאמר שעדות אבשלום לא יועיל
 לעיקר הקידושין מטעם שפירש רש"י בא מאחר שהיה טומן ממנה מ"מ במה שהיה
 מכחשת העד האחד הנשאר ואמרת לה'ם לאו כל כמינה הואיל ואבשלום מסויע לינחק
 שהעד שקבלה הקידושין אך שעדות אבשלום לא יועיל לעיקר הקידושין מטעמ' דרעת'
 לשחק בו לדברי רש"י בא וקל להבי' אם כן הוא לכל הפחות מקדש בעד א' וחוששין לחומר'
 לדברי הסמ"ב והמרדכי שהביאו דברי ראש ה"ל ועוד נראה לי שמכח סבר' זו יש להפך
 ולבטל כל הטענות האלו ולומר שדיון דידן יחשב מקדש בפני שנים אף כי אבשלום היה
 בסתר מנגד עיניה כי כיוול בתר טעמא דמילתא שפירש רש"י בא עצמו הטעם דמידע
 ידעה דהמקדש בלא עדים אין חוששין לקידושיו ורעת' לשחק בו והכ"אין שייך לומר
 מידע ידעה דהמקדש בעד א' אין חוששין לקידושין כדעת רוב הגאונים ושחקה בו שהרי
 לא אמרה הכי אך אמרה לה'ם ואפילו אם תטעון מעתה ששחקה בו אינה כאמנת דהא
 במה שטענה כבר לה'ם הורתה שלא שחקה בו ודומה אמם להא דאיתא פירק' שבועת'
 דדיבין הווא דאמר ליה למכריה הב לי מאה זוזי דאזיפתך אמר ליה לה'ם אזל אייתי
 דאזושי' ופרעיה אמר אביו מאי נעביד איכהו אמרי' אזושי' איכהו אמרי' פרעיה רבא א'
 אומר כל האומר לא לוייתי כאלו אומר לא פרעתי דמי והלכת' כרבא כמפורסם ותו' כתבו
 עס דאפילו אביו מורה דאמרי' כל האומר לא לוייתי כאומר לא פרעתי דמי ושאינו הבא
 דהעדים אמרו שפרעיה והיונו כרון דידן אמם דהתם טעמא מאי כיון דאמר לא לוייתי
 אז לה'ם אם כן מורה שלא פרע ה"כ כיון דאמרה לה'ם אם כן הורתה שלא שחקה
 בו וקל להבי' מעתה איניא נערה זו אסורה לכל אד' ואולי' יונאה בלא גע' כי פתימי
 כה וכה לבקש לה עוד התירה ולא הגיע ידי לתקוע יתר במקום כאמן ואחר כתבי ה"ל
 בחרתי להעתיק לשון העדות כשילהי חבורי זה באשר העתיקם מעלתך למען ידעו

ויבינו קוראי פסקי זה על מה פסקתי ושלום על דינו ישראל ותלמידהו וכן וכתב מעלת גדל מה מעתיר האוכף כרצו לאהבתך הטורד בולדי הזמן מאיר בכמד יתחזק זל קנאילכונן

מעסק כמד שם טוב שבקשו לשפוט בו שהוא ממור

ראיתי

לג שני אריות דבי עילאי עבדי קרביא בהדי הדדי כדבר הלכה בעסק כיש מפסול ממזרת יעז על שם טוב קאריון יכו ושלחו לי העדייות חתומים ומקוימים ואם כי העדייות אינם מכוונים בלשון מ"מ עיקר ותוכן דבריהם חדא הוא ששתי אחיות האחת שמה נחמה והאחרת כרוסי נתקוטטו עם מרת מירא אמו של יום טוב הכל וקראו אות' זונה וכי בנה שם טוב הוא ממזר ומירא הכל קבלה עליהם בערכאות וכתגלגל הדבר שהכילא אמר להעמיד הדבר על אחד היה נקרא רבי עמנואל זל שיחקור העדים ויפסקו והוא אז פסק איך שם טוב הכל הוא ממזר ונתן טעם לדבריו בעבור שמיים נשואיה לבעלה עד יום לידת שילדה הבן הזה לא היה עשך זמן שיהיה בן קיימא ואלו היום הולד מן בעלה לא היה אפשר לו להשאר בחיים לא הוא ולא אמו ולפי שהאשה מירא היתה משרתת בבית רבי מש עובדיה בעודה ארוסה וראו דבר מכושר שהיתה נושלת במטה עם ארוכה ומאותה השע' מצאו החשבון מכוון שהיו תשעה חדשים עד יום לידתה של הבן הזה לכן שפטו שמשנה עובדיה הולידו זהו תוכן הדרוש אשר עליו דנו מן העדייות המקוימי' אך שמן הכת המתירין הובא לידי עדות של רבי אברהם סליק שהוסף להעיד שהארום נתחדש עם ארוסתו טרם ונא לדברו אמנם כל אחד מהאלופי האוסר והמתיר ספר בתוך פסקו מן העדיו' ששמעו הם אך לא שלחו אותם בדרך גביית העדות האוסר אמר ששמע מאכסים כשרים שלא היה יותר מן ד' חדשים מן הנישואין עד הלידה והמתיר העיד מפי עדים שהיה ח' חדשי פחות ח' ימים והנה הרב הרוצה לפוסלו שם ארבע ראשי לחובה האחר שחשב האשה לפרוטה ביותר שאמרו עליה במוטה פרק ארוסה שחושפין אף לבניה ואשה זאת היתה בעיניו כפרוטה ביותר לאשר גם כשהיתה פנויה היתה מזנה עם משה עובדיה זה והוליד ממנה בת ואחר שנתארסה השיבה לביתו לשרת אותי אח' שלח הארום לדרכו בשליחותו שכתעבב שני חדשים טרם ששב והארוסה הוא' שהיתה רגלה בזנות עמו היתה משרתת אותו בזמן הזה וראו הדבר המכושר הכל כפילתה עמו במטה באמת מעשים מכושרים היו' השנית פלוגתא דרב ושמואל פ' האלמנה לישנא קמא הבא על ארוסתו כבי' חמיו ולישנא בתרא ארוסה שנתעברה רבאמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתקין ואשה זו הית' ריימ' מעלמ' היינו מן הנואף הכל' ואף אם היתה דיימא כמי מן הארום אפי' הכי הוא ספק ממזר לפחות לשמואל להלכה כוותיה' ה' לאשר נראה הדבר המכושר הכל' שהוא יותר כיעור מכל הנמי כיעורים דפרק כיצר בשמעתא דנטען רובל ונא ואשה חוגר' בסוכר או רוק למעלה מן הכלה או מנעלים הטובות תחת המטה דכבולו אמר רבי הויל

ומכונע הדבר תנאי הרביעי אשר אמרו בהרבה מקומות תלמיד חכם שאמר אין חבירו
 דשאי להתיר וכאן רבי עמנואל מאכסא אסרה ועתה כאשר אבאר שמן כל הכל לאן ראי'
 לנרון דידן לפסולו ישאר פס טוב הכל בטובו על חזקת כשרותו והנה הרב המתיר כתב
 שרבי שלחיה העד האחד שהעיד על פסלותו מכח פסק של רבי עמנואל הוא גם אמר
 שנולד בחדש השמיני לשמונה וכן העידה לפניו אשה זקנה אחת בבבא נחש ששמעה מפי
 רבי עמנואל הכל שאחר הכישואין עד לידת לא היה רקח' חדשים פחות' ימים שאין
 באפשרות לעובר של זה הזמן שיהיה בחיים ולסבה זו פסק שהוא ממזר וכן נשמע מפי
 אחרים לדברי הרב המתיר מעתה ואמר שלפי דברי העדים ההם נכסלו גם נפלו כל הד'
 ראיות שהביא האוסר ואבאר אחת אחת הראשונה הא דפרק ארוסה שאם היא פרונה
 ביותר וכו' אין בית מיוחד הואיל רמיוס הכישואין היה ראוי להיות הולד הזה בן קיימא
 בדלקמן ואחר הכישואין לא נשמע עליה רכון רק קודם הכישואין אם כן בטל טעם פרוש
 ביותר הטעם הוא מאחר שהיא פרוש ביותר בטל הרוב של בעילת הכעל וכאן אנו תולין
 הנולד שתעברה ממנו אחר הכישואין שהיא רבילה ומכונה אבל כעלה בהיתר שהוא הרוב
 ולא נתפרטה אז ולא תולין אותו בעובר של אירוסין שהו' באיסור ודומה לפסק ספיק להכשר
 הולד הפסק האחר שמא בנישואין נתעברה ואז לא נשמע עליה רכון של פריעות ואז ודאי
 והא כשר אף אם היא חשודה קצת ררוב בעילות אחר הבעל ואת'ל דבאירוסין נתעברה
 דילמא מן הארוס היה כאשר העיד רבי אברהם סלוניק הפה שאמר הוא הפה שהת' איד
 הארוס כתיחד עמה טרם ונא לררבו גם אינו כראה שגדון זה יקרא פרונה ביותר אף אם
 אמת הוא שכראת' נופלת במטה עמו פעם אחת לבטל בעבור זה הרוב בעילות של הבעל
 ומה שהיתה מזכה עמו בעודה פנויה איכה כדו לחשוב פרונה כשהית' מקודש' וקל להבין
 וכלי פסק הוא שמו שנולד לשמנה חדשי' אין לפקפק בו מתרי אנפי חדא דראי' בר' שבעה
 הוא ואשתהי הוא דאשתהי כראמ' פרק הערל שינית אימא לא נתעברה תכף אח' כישואין
 רק חדש ימים אחר כישואין והוא בר' שבעה אמם כד אמרינן פרק החולין וז'ל אל' לתמי
 ולרה איבא למימר דבתרא הוא דילמא אישתהוי אשתהי חדש ימים ואיעבר' הטע' השני
 של האוסר מהא דרב ושמואל פרק אלמנה לכ' אין ענינו שייך לנרון דידן שהתם מייירי
 שודחי נתעברה באירוסין שאיבא קנת' איסור אפילו להארוס ולהכי איתה לאבוי לנישכא
 קמא שרב סובר שהוא ממזר אפילו כי לא דיומא מעלמא משום כשם שהפקירה עצמה
 להארוס כ' הפקירה עצמה לאחרים אבל היבא דנוכל לומר דבנישואין נתעברה כמו
 בנרון דידן לפי העדות הכל' ודאי תלינן בנישואין ובביאה של היתר של רוב הבעילות'
 ועוד כאמר להעמיד האשה על חזקתה שהיתה בחזקה בלתי מעוברת והשת' הו' דנתעבר'
 בנישואין דלא דמי למקוה שנמדר וכמנא חסר דאמרינן הרי חסר לפניך דהתם בריש
 גידה מפרש משום טעמא דהעמד טמא על חזקתו וגם הטעם דחסר ואתאי' לא נראה
 ברמשיעם בתוספות פרק קמא דחולין במעתה דהשוחט בשבת וכמנ' פנויה אבל כנרון
 דידן כאמר להעמידה על חזקת' כל זמן האירוסין ובנישואין נתעברה וקל להבי' וכה'
 איתא בפרק קמא דכתובות שאמר ר' ג' פס' במתני' היא אומרת משארתי נאכסתי

וכתפחה עדו והלה אמר לא כי כו' ר' ג' ורבי אליעזר אומ' נאמכ' כו' ושם בגמרא אמר'ך
 רב כחמן אבא ראמי אפילו כו' ר' ג' כו' עד אכ' עד כאן לא קאמר ר' ג' התם אלא דאמרינן
 אוקימנן אחזקתה כו' ופירש שם רש"י ובתולה נולדה והשתא הוא דאיתניס אח' אירוסין
 וכן הטעם השלישי שראו דבר מכוער אם החמיר רבי ואמ' הואיל ומכוער הדבר תנא לא
 מנינו שהחמיר לפסול הכנים משום כיעור לעשות מעוות לא יוכל לתקון אע"פ דכפ' קמא
 דכתובות משמ' ראשאי יש ספק בפסולות מחמירין יותר כולד דהא איכא מ"ד הת' לדברי
 המכשיר כה פוסל בכתה משום דהיא היתה לה חזקת כשרות וכתה לא היתה לה חזקת
 כשרות שאני התם דאיכא ודאי העובר שנתעברה בזנות ולא באנו בכלל ספקו' הימין וגם
 לא שייך שום טעמא של רוב בעילות אחר הבעל ואדרב' אפש' ששם הרוב הוא לפסול דהא
 אדר' שם רבי יהושע בן לוי לדברי המכשיר מכשיר אפילו ברוב פסולים אם כן מה שאומ'
 שם לדברי המכשיר בה פוסל בכתה כולל לומר דקמי ארוב פסולין דמכשיר ר' ג' בה אב'ל
 בנדרין דידן משום עדי כיעור לא נאמר דנתעברה אז כעביר' רק מבעלה בנישואין כשעת
 היתר וכרוב הכעילות וגם משום חזקה דהשת' הוא דנתעברה ככ"ל ותרעדו ווקא
 מחמירין להוטיא מבעלה ולא לגבי פסול זרעה דהא אפילו היא עגמה אע"פ דמשום עדי
 כיעור תנא מבעלה אפילו הכי מותרת היא לכהונה ועדי כיעור איכ' כדי לפסולה לכהונה
 דהא הרמ"כ בספר כ"ד דאישו' כתב וז"ל אף העוברת על דת' משה או על דת' יהודית או
 היוצאת משום שם רע אין להן תנובה כו' ואחר כך מבאר שם איזה דת' משה ואיזה דת'
 יהודית ואחר כך כיצד יוצאת משום שם רע כגון שהיו שם עדים שעשתה דבר מכוער כו'
 ומנה כל הכיעורים דפרק כיצר הכל' ובפרק זו דאיסורי ביאה כתב ויש לומר יצא לה שם
 מזונה בעיר אין חוששין לה ואפילו הוטיאה בעלה משום שעברה על דת' יהודית או בעירי
 דבר מכוער ומתקודם שיתן לה גט הרי זו מותרת לכהן שאין אוסרין אשה מאילו אלא
 בעדות כהונה או באדאות פיה עד כאן לשונו והיינו טעמא כרבי יוחנן בן כורי דבעינ'
 דבר ברור בפרק המגרש ומי שיש לו לב להסין פשוטי הדברים ויראה מהקשת דברי שכתב
 כאן סוף פרק יז דאיסורי ביאה שעברו על דת' יהודית או בעירי דבר מכוער שר' ג' הכי
 כיעורים שהזכיר בפ' כ"ד דאישות עם דת' יהודית שבעבורה תנא מבעלה דאל"כ על מה
 סמך בסימית דבריו לומר אפילו הוטיא בעלה משום שעברה על דת' יהודית או בעירי
 דבר מכוער כו' ואנה נזכר שיש לו להוטיאו בגלל אילו כי כאן בפרק המגרש אב'ל דין
 זה לא נזכר דבר מאילו אלא שסמך על מה שכתב בפרק כ"ד דאישות שבאר שם
 דברים אילו שיש לו להוטיאם בגלל אילו ואפי' הכי בת' דמות' לכהן וכיעורים אילו אינם
 דבר ברור כ"ס שגב' הולד לא יועילו לפסולו בממזרו' הואיל דיט' לתלות באח הכינשו' אין
 ברוב בעילות הבעל ואפילו לגבי בעלה אין כופין אותו להוטיא רק לרמונו ויטיא אותה בלא
 קטנה ואם רנה וקייס אותה כראיתא שם בפרק הכל' ודי בזה והטעם הרביעי הכס
 שאמר כו' אין להשגיח בו כל עיקר מאחר שהולד נולד לשמנה אם כן ברור טעמו מן
 התלמוד כי הוא נתן טעמו משום שלא יוכל להיות חי וטעמו פט' מן התלמוד ככ"ל ובפ'
 אילו טרופות ובסוף כל היד פירשו התוספות היבא דאגמריה סמך ויכול חכם להתיר אף

על

על פי שחכם אומר מקודם גם מאן לימא לן רחמס היה הלא מלשון הוראתו זו אין נראה
 חכמתו וארובה נראה דלא בר סמכא הוא כאשר דבריו היו כדברי אחר מן ההמוניים
 באמרו שבזמן הזה לא היה יכול לחיות לא האם ולא הולד שעשה פנה מן חיו' האם דבר
 שלא דברו בו חכמי התלמוד ולא הפוסקים ואם סמך אולי על דעתנשים או על רפאי
 אולי אין ראוי לתלות בו פסק והוראה וכל זה כתבתי אם יגדקו דברי העדים שאמרו ש
 שנוול למנה פחות ח' ימי' ומעתה אבא לברר שאף אם יגדקו דברי הרב האומר שאמר
 ששעמו מקטת אנשים שלא היה רק ד' חדשים מן הנישואין עד הלידה אפילו הכי אין
 לפסול אותו במזמרות כי מאחר שהערך רבי אברהם סלניק שהארום נתיחד עמה טרם
 יצא לדרכו ובלעדו זה כולם הודו ששב אליה אחר ב' חדשים ואז היה אפשר שזא עליה
 ונתעברה הימנו והיה יותר מז' חדשים עד הלידה לפי עדות כלם כי העידו שמיום שראו
 כפלתה עמו במטה היה ט' חדשים עד הלידה וזה היה תוך השני חדשים שהארום היה
 בחוץ בדרכו אם כן בשובו אחר ב' חדשים בהכרח היה יותר מ' ז' חדשים אם כן מי הוא
 זה שיכול לפסולו הואיל והיא אומרת מבעלי נתעברתי והוא הודה לדבריה הלא הלכה
 כשמואל דאמר הולד שתקין ומפרש בפרק' י' ויחסין מאי שתקין בדוקין שבודקין את אמו
 באבא שאול שקרא לשתקא בדוקא וכן הלכה ונתוספות פירק ארוסה בקומה משמ' דה'
 באמנת אפילו היא פרוצה ביותר ואף כי הלשון הוא מגומגם שם מכל מקום האמת ניכר
 שם דהא כדבור המתחיל רוב בעילות אחר הכעל איתא וזל וכאן דלית לדומה גופה ד
 דלישייליה אבל איתא קמן ואמרה לכשר כבעלתי באמ' ו' ולמעין שם לא ימלט אחת
 משתיים שרונים לומר בתו' שמה שאנו אומרים בפרוזה ביותר שחוששין לבניה דווקא
 דליתא לקמן או שרונים לומר שמה שאמר שמואל שם ישא דומה ואל ישא בת דומ' ולית
 ליה סכרא דרוב בעילות אחר הכעל דווקא דלית לדומה קמן רבישייליה והנה אם כוונת'
 של התום' על פרוצה ביותר לדברי רבי יוחנן ורב תחליפא שהולכין אחר הרוב וכשהוא
 פרוצה ביותר בטל הרוב וחוששין לבניה ועל זה אמרו התום' דוקא דליתא קמן כו' הרי
 לפנינו דהיא באמנת ואם כוונתם על שמואל שאמר אל ישא בת דומה ומיירי בשאינה
 פרוצה ביותר מדפליג עליה רבי יוחנן אפילו הכי אין נראה שיש חילוק בין פרוצה ביותר
 אליבא דרבי יוחנן לשאינה פרוצה אליבא דשמואל דכמות שסבר שמואל באינה פרוצה א'
 ישא בת דומה ואין הולכין אחר הרוב ואפילו הכי אם אמר' היא לכשר כו' באמנת ככה היה
 בפרוזה אליבא דרבי יוחנן ורב תחליפא שבטל טעם הרוב וחוששין לבניה אם אמר' היא
 לכשר כו' באמנת דמה שאמרו שם התו' דבאמנת אף אם כוונת על שמואל ככל אין הטעם
 משום הרוב דהא מביאין ראיה ממה שאמר הלכה כר' גואפילו רוב פסולי' אגלה' אם כן
 מה לי איכ' פרוצה אליבא דשמואל או פרוצה אליבא דרבי יוחנן הלא בשניהן אין משתחין
 ברוב ואפילו הכי באמנת אף כי הרוב אינו מסויעתה ואפילו הוא כנגדה ודי בה למכין'
 מעתה העולה מכל דברי שכתבתי לעיל לפי העדויות ששלחו לי שתי הכתות ולפי מה
 שהנסיפו לומר הרבנים מפי המגידים בתוך הפסקים שלהם רבי שם טוב הכל' הוא
 בחזקת כשרות ואשר יקרא אותו ממזר ריבו מפורש שסופג את הארבעים וכל אדם יחוש
 לעצמו

אהובי

לעצמו ושלום על דויני ישראל כא' הטורוד מאיר במר יחזק' זל קצנאילכונן.
האלוף כמה דר' יוסף ארלי יכו' שלום אף כי טורוד אני היום
בעסק הלולא דבתי להכין כל דבר לא מעשתי עצמי מלהשיב
למ'כ דבר הרורה שהעל למ'כ לפי שעה ולפי דברי
מ'כ מעשה שהיה כך היה שאשתי של דאובן ספרה לבעלה איד זכתה עם שמעון לפני
כמה שנים והיא היתה בעיניו כחוקת בנועה וכשירה והיה מסופק אם יאמין לה ולקח
ענה מיראוי ה' ויעשהו לגרסה וכן עשה ולא אמר לה משום שם רע אני מגרשך בלישנא
בתרא דרב נחמן וגם לא אמרו לו הוי יודע שהמוציא אשתו משום ש'ר לא יחזירנה ב
בלישנא קמא והמגרש אמר שמתחילה כשגרסה היה בדעתו להחזירה באשר אמו אמרה
לו על שם מורה שהדין הוא כך שיכול אחר כך להחזירה וכן עשה והחזירה והיא חזרה
עליו והיא עליו בחוקת כשרות כי אמר שאין להאמינה כי שמא ענייה נתנה באחר והו
תוכן השאלה והספק אש' דבר בו מ'כ היה הכל שהבעל חושב שאמרה ככה שהיה מאוס
עליה משום שהיא בקועה וטבור והוא עני ואומנתו בצחוק והיינו על דרך ענייה נתנה
באחר ואם לא היה כאן חשש ספק אחר ודאי שדין זה פשוט להיתירא מכל צד שאם באנו
לאוסרה מטעם הא דתנן המוציא אשתו משום ש'ר לא יחזירנה הא פסקו הפסקין בלישנא
קמא דרב נחמן ואם כן רוקא אם אמרו לו הוי יודע וכו' ובאן לא נאמ'לו דבר וא'כ אפילו
לכתחילה היה מותר להחזירה וכל שכן שכבר החזירה והמסקנא בפרק ב' דיבמות שאם
כגם לא יוציא ואם באנו לאקור משום הוראות פיה הלא הלכה כמשנה אחרונה בסוף כ
בדרים דאיינה נאמנת דשמא ענייה נתנה באחר אמנם העקר חסר מן הספר של אריתך
אשר שלחתי לך שלא כתבת מה אמרה היא בין גרושין ללקוחין שניים אם עמדה בהודאת'
טרם כעשו ליקוחין שניים או חזרה בה ונתנה אמת לא לרבייה הראשונים וזה היה ראוי
לחקור עליו כי אם עמדה בהודאתה בענה שהית' פגויה טרם שבה לביתו בזה אין דעתי
מסכמת להיתיר לו כלל כי ויל' בתר טעמא של משנה אחרונה דשמא ענייה נתנה באחר
וזו טרם שחזר לקחת' אם היא עדיין בהודאתה בטל טעם זה כי אם ענייה נתנה באחר
שמאוס עליה מטעמים הנזכרים מי הכריחה עתה לשוב להיות לו לאשה הלא היתה
ברשותה אז ועם כל זה היא קיימת ברבורה הראשון שזנתה תחתיו ותהיה נאמ'כ כמשנה
ראשונה לדעתי את כל אלה אמרתי בחפזי נאם מ'כ'.

גדרשתי

מן שלשה רועים המה מטיבי נער בעסק גג אחד סדרו
שלשת' ב'ק פראג' לאח שאביו היה משומר ושכ' בתשובה
שלימה וחזר לרת' ישראל והרועי' הללו סדרו לכתוב כגט
השם של יהדות לכר כדברי ר' ואף לא רצו לכתוב וכל שום וחניכה דאית ליה במו שאנו
נוהגים כשהבעל עצמו הוא משומר לכתוב וכל שום וחניכה וטעמם ונימוקם עמה' לאשר
משומר זה כבר חזר לרתינו הימים הראשונים יפלו ואין ראוי לרמו' עליו שם דגיות אשר
בשתקע וטעמא דמסתברא הוא ואף תלאו עצמם באילנות גדולות הבאין מהר' ר' פולק
והגאון מה' ר' אליה אב בית דין מפראג והגט נתן ויצא הדבר בסותר ואחר כך קם אחד

מן

שאלות תשובות

מן הרבנים והנצי"ח לנו על גמ' זה והכריזו על האשה שלא תנשא בגט זה ואם תנשא יהיו
בניה ממזרים ולזה שלחו לו לחוות דע' אף אני יוהנה אף כי הדבר הזה אין צריך ראייה
כי מלתא דתליא בסברא היא והלכו בעקבי רבותיהם מ' מ' אופיק קצת טעמים לאמור
שוראי בדיעבר אין לפסול הגט הזה ותנשא בו ונהנה אנחנו בדורות אלו ברוב המקומות
תפסנו דברי ר' עקר דחולק על ה' ג' בלשון כתיבה שום וחניכה ופירש המש' השולח
דכתיבין חניכה בפירוש אם יש להם חניכה ולא שכתבין בגט לשון זה וכן נרא' מדברי
האלופים ה' ל' שגם מנהג פראג הוא ככה שלא לכתוב וכל שום וחניכה למגרש שהו' ישראל
ואף כי מנהגינו לכתוב ככה כאשר הוא משומד זהו לאשר כתב בסמ"ג וז' ואם כתב בגט
שם של יהדות וכל שום וחניכה דאית ליה טוב הדבר ע"כ ואינו מדברי ר' ר' ר' ר' ר' ר'
הם מ' ג' דברי ר' ת' אלו הם בתוספות ובמדרי ואין בהם סיוס זה ואדרב' מוכח מדבריו
שהוא ר' ת' לא נהג חומרא זו וראויתיו שהביא מן התוספתא ומן משנה דהמגרש מוכיחות
ש"ל השם של יהדות ולא פשרה זו לרמוז אותה בלשון שום וחניכה כמו חניכה דהמגרש
שפירושה חניכה לכד בלת' אה המובהק וממנו למד כל שכן כאן שהשם של יהדות
לכד יספיק ואם כן אחר שר' ת' אפילו לכתולה לא העריך אף כי אינו עושין כן משו' היות
טוב אף יעלה על הדעת לפסולו בדיעבר אם לא נכתב זאת היא מדרגה ראשונ' של טעם
ההתר בדיעבר מדרגה שנייה דכדון דידן הוא אבי המגרש ויש לומר אף אם היינו
פוסלין בגט אם היה הדבר במגרש עצמו אין ללמוד ממנו לשם אביו כי מנאתי בתשובות
הר"ם בכלל מ"ה והטור א"ע מביאה בסיומן קצת שאם לא הזכיר שם אבי האם לא בכניו
או אפי' לא הזכירו כלל שהוא כשר ובלי ספק אין הפרש בין אבי האשה ואבי האיש והר"ם
השיב על מעשה שהיה כך היה ואמנם חסר בפנינו בתשובת הנדפסים סיוס זה שמביא
הטור או שלא הזכירו כלל לכך אני אומר שאף אם היינו פוסלין במגרש עצמו אין לפסול
באביו הואיל שבדיעבר כשר בלעדי שם אביו כלל ואף כי גם ככה מנאתי במגרש עצמו
במדרי הארוך על מעשה שהיה שם המגרש חזקיהו ולא נכתב הויו רק ככתב חזקיה
והכסיר הגט משני טעמים חד' דלא חשבו לחסרון דמטנו גם תוקיה בלי ויו ועוד דאפי'
לא כתב שם המגרש כלל רק כן פלוני הוא כשר מאחר שהיה ידוע שאין לאביו בני אחר'
אלא זה לכד מכשירו כמו כן פלוני עד דמתיתין דהמגרש ואמת הוא דכל הכל הן דברי
הר"ם הן דברי המדרי הכל מוטא ממנה זו דתנן איש פלוני עד כשר כן איש פלוני
עד כשר וה' במגרש לדעת מ' שם המגרש יותר מבוחר דכודע ונכד בשמו ולא נחוש
מה שיש לחוש כאשר כתב כן ועקב לכד דלא ידעין אם יש לו בנים אחרים ודלמא כן אחר
הוא המגרש לכך אמרתי שאף אם היינו נוהגים לפסול במגרש עצמו לא היינו פוסלי בשם
אביו דאינו הכרח לככאום שם המגרש ולהיותו בלתי מוכרחם חסרון מה לא יפסול בו
בענין שכתב המדרי על חסרון ויו דחוקיהו שאינו פוסלו הואיל דעיקר השם אם נעדר
אינו פוסלו והדרושים הללו מוכיבין על המחלוק' שיש בין ר' ת' וראב"ה שהבי' המדרי
בפרק השולח דר' ת' וראב"ה שר' ת' וראב"ה שר' ת' וראב"ה שר' ת' וראב"ה שר' ת'
בכתבו הוכיח אחד שהיה קומץ בפשיטות על דברי האקילין בזה ומ"מ אף הוא נוטה
להתר

להתר כדיעבר בשעתהדחק כנראה מדבריו עם ונרון דודן עדיף מכל הני דרס מדכר
 אס שניה דבר מה דרס להחמיר מכח מזויף מתוכו כדבריו ראב"ה ולא כנרון דודן דחסר
 דבר מה ללא נקרא שניה מה שמחם דרסם של יהדות ידוע וכבר אף אס אינו נזכר בסופת
 שלגו ושם עת דרס יהוד' וסם דגליל אינו רומה לנרון דודן דרסם מיירי דבמקום כתיבה
 נודע בשם אחד לבר ובסם האחר נודע במקום הכתיבה ואס כן בהכרח באחר ה
 המקומות נראה שנינו שמו ואף כי החמירו לכתוב שניהם אפילו שהחזיק במקום
 אחד בשתי השמות והו' דוקא לכתחילה כפי הראייה שהביאו מירושלמי ואין להאריך
 בדבר הערך לפני כל בתוספות ובפוסקין: אס כן כנרון דודן שחסר רק רמו
 תוספת שם ביות אף אס היה עריון משומד ושמו עליו אין לפסול הגט כדיעבר: מדרגה
 שלישית דחור לרתי יהודית ונסתקע שם דגיות לגמרי ואין ראוי לשוכ ולשררו לכייושו ח'
 כדכרי האלופים הכל' פשיטא לכלל הפחות כדיעבר כשר וכל שכן שראייתם לפניהם
 ערבותיהם לעשות ככה לכתחילה ובפרט כאשר התחלתי שמוקר הכנה זו הוא משום
 היותו טוב כלשון המ' גואינו תקון חכמים וכדומה לזה כתב מה"ר ווי"ל בתשובותיו
 במיין כ"ג על מה שנהגין לכתוב המכיל עם וכל שום וחיכה דהואיל שאינו תקון חכמי'
 רק מנהג אין צריך לכתובגט אחר אס לא נכתב וראייתו מגט ישן אף על גב דאין מנהגין
 בו לכתחילה אס גרשה בו נשאלה בו לכתחילה וכן בפרק כ' דגטין אין כותבין טופס שם
 יכתוב תורף כתבו וחתמו ונתן לה כשר כל שכן במנהג לבר ורי באלה בהא נחיתא ובהא
 סליקא ראשה זו ותנשא בגט זה ואשר יוצא לעו' על הגט יחוש לאחר קדמונים ח' ושלום
 על דייני ישראל ותלמידהון בה מעתיד הטרו מבי"ק

במותב

כי דינא חתומי מטה כחדא הוינא כד בא לפנינו כמ' משה
 סבל כמ' נחום הלוי ז"ל אבי העובד' מרת פראה' כה שתחי'
 אלמנת רבי יהושע חתנו כמ' יהודה הכהן ואמר לנו זה
 ימים מה פגע בי וון אחד גוי והסוה לפי תומו ואמ' לי דואג ומצטער אני על חתנך יהושע
 שהיה עמי בספינה אחת ונטבעים עם שאר יוונים ואח' כך תוך שני ימים העלהו הים
 ליבשה עם שאר יונים ושאלתי אותו כמה הכרת אותי ואמר ראיתיו והכרתיו מימיו רבים
 וגם אכלנו יחד בספינה וראיתי אותי אחר שהעלהו הים במלכושין שהיה לבוש בהם
 בספינה ומה ששמענו היה יום ה' דרס' ל"פ' פה ויכיוויאה הכרתי:

במותב

תלתא בי דינא כחדא הוינא ואתא לקדמנא כמ' דוד בר
 יקותיאל ז"ל ואס היר כי זה ימים מועט' היה עומד בדואלטו
 הוא וכמ' משה לוי וכו' אבי העובד' מרת פראה' שתחי'
 וכא' איהם גוי אחד ואמר מ' לת' אני מכיר יודי זה ואני מצטער על חתנו יהושע שהכרתי
 אותו וראיתיו זה כמה ימים ושנים מתומוטל כיבשה על שפת הים עם שאר ערלים תוך
 ג' ימים אחרי שנטבעו בים וקברתי כולם ואמר הגוי כי גם כן הכיר היהודי בזקנו שהיה
 חד ובחוטמו שהיתה דקה וחדה יותר מהראוי אף ראש החוטם היה גם וזקוף מעט
 ועוד אמר כי הכירו במיין שהיה לו בפניו מעט רושם כאוול לקטוגם הכירו כירוכי היה

לו

חזינא

לו רועם ממכה עשה הוא בעצמו במקרה וסימן זה שכבר נודע לנו שהיה כן ע"פ עדות
 כמ"ר יוסף בר מרדכי מארט"ה גם סימן שזכרו העיר כמ"ר דכאל בר כלב ששמע ממכ"ר
 יהושע ז"ל הכל היה לו רועם ממכה אחת היה לו ובתרא אף מקומו בעלם ממנו ושניהם
 האדון על גורת החוטם באופן הכל' ומה ששמענו כתבנו לעדות ולראיה היום יום א' אל
 אייר ש"י לפ"ק פה ק"ק וינווייה הכל שריר וקים
 קמאי דקמאי שבקשו עלילת להקל במים שאין להם סוף רק
 שימצאו קצת ראיות לעלילתם והנה אף כי בערו של אבי העגונה
 לבד קשה להתירה באשר הגוי שהעיד היה גם הוא בספינה
 שנכבשה ויש לחוש שאמר בדמיו כיון שראה הטביעה באשר הסכים הר"אש אף שיש
 לחלק בגדון דידן שאמר שראה אותו אחר שהעלהו הים ליבשה במלבושיו שהיה לבוש
 בהם בספינה אם כן הכירו ע"י סימניו והר"אש מודה דע"י סימניו באמן אפילו מי שראה
 הטביעה ואע"פ רכלים אינם סימן כדתנן בפ בתרא דיבמות הלא טעם הראשון דאיתא
 בגמרא משום דחיישינן לשאלה אינו שייך הכא שהיה אתו בספינה וראהו שם מלובש
 בהן קודם הטביעה ואף לפי המסקנא דאמר ואי בעית אימא בחוורי וסומקי שאינם
 סימנים משום דהרבה נמצאים ככה הלא בגדון דידן אמר סתם שראהו במלבושיו שהיה
 מלובש בספינה אולי היתה לו הכרה טובה במלבושים ולא על ידי הצבע ואין לנו לחוש
 לחומרא על הספק דכ"ג ספק בעל תרומת הדשן על גוי מסיח לפי תמונו משי גוי אחר
 דלא חיישינן דילמא הגוי הראשון לא הסיח לפי תמונו אלא ע"י שאלה ומכאן קצת ראיה
 מן תשובת מוה"ר ס"ד ל"ח חיישינן ולכי נקפי להיות נשען על זה לבד להתירה באשר יש
 להסתפק בגדון דידן אחר שלא נחקר הגוי במה הכיר הבגדים אולי יקרא חסרון ידיעה
 בגופה של עדות דאין אנו מקילין בו בדאיתא פירק יש בכור דרוקא בסופו אחר שכווננו
 ופה הקילו להאמין אפילו אשה ועבד וכו' או אולי באמר דוקא בהוא דפרק יש בכור
 היכא דהעידו על פירוק בלא פדחת או פדחת בלא פדחת דנודע לנו שלא הכירו רק
 באחת מהן נקרא חסרון בגוף העדות אבל בגדון דידן דהעיד סתם ואין אנו יודעים אם
 הכיר הטיב או על ידי צבע לא נחוש לחומרא לומר שסמך על מראות הצבע הרגילים
 בהרבה בני אדם וכמרדכי בסוף יבמות משמע קצת דכ"ג נקרא חסרון בגופו של עדות
 הייך דהעיד סתם ואין אנו יודעים במה הכירו גבי ראוהו נף על גבי המים ואף כי יש
 לחלק מ"מ לא אשען על זה לבד להתירה אבל מהמת העדות האחר של דוד שהעיד משי
 גוי מל"ת שסכרו ולא ראה הטביעה ואף נתן בו סימנים מובהקין כר"התירה אף כי
 בתשובת של בעל תרומת הדשן יש קצת גמגום דמכאן הא"י שמכאן דכרו רבינו שמחה ור'
 נתן שאמרו דגוי מל"ת אינו באמן רק באשר אמ' ה"ה גאו מת אבל אם אמ' מנאתיו הרוב עם
 סימניו אינו באמן בעבור שצריך טביעת עין ואין אנו סומכין על טביעת עין של גוי שאין
 ימכון לרקדק היטב כרי להעיד ומסופק הא אם ר"ל על ידי סימנים מובהקין או דוקא
 אינם מובהקין ואם כן לפי מאי דס"ד דאפילו מובהקין אינו באמן לא נוכל להתיר
 האשם בגדון דידן מ"מ נראה לי לתפוס עיקר דעתו האחרת לקולא ולומר דרוקא באינם

מובהקין

מוכהקין אינו כאמן כי מלשוננו יראה שדעתו נוטה יותר לזה כי בתחלה כאשר רצה לומר
אפילו באובהקין אמ' וזל לכאורה משמע כו' ובסוף אמר וזל אמנס כי דייקין שפיר נוכל
לומר לעולם עם סימני שאינם מוכהקין כו' עד והכי משמע הלשון דל' טביעת עין עם
הסימנים ועוד דרכי המחמירים הכל בגוי מסיח לפי תומו יותר מכישראל לאו דכרו
הכל הוא דמן תשובת מה' רס שהביא גם בעל תרומת הדשן גראה ששוין הס דכתב וכלל
דכלל מאי דמהימן ישראל בעדות אשה מהימן גם הגוי מלת' לכן הכני להסכים עם
חכירי הכל אשר קבלו העדות עמי להתיר אשהזולהכאפ' לאיש כאס הטרוד מביק'.

נשאלתי על שני עדי' מעידין בכתב בקידושין והאשה מכחשת ואחר מהעדים
פסול בעבירות על פי ג' עדים הפוסלין אותו אחר העיר שגנב ועשק ולא השיב
וא העיר שהוציא שבועה לשקר בפיו וא' העיר שזה ימים רבים שהמיר דתו
בארץ אחרת אף כי בארצות אילו שה יהודי העלים הרברים ולא עשה תשובה
ידועה ועתה חזר לסורו ונשתמר אחר מעשה הקידושין החוא ותמיד הירר
מפורסם לאיש בליעל ובעל עבירות בהיותו יהודי.

אמרו

ל בירושלמי והריף הביאו בפר' זב על החשוד על השבוע' שיבא
לכ' שאין מכירין אותו ויאמר חשוד אני והעד הזה לא עשה
ככה ולא נודע דבר ששכ גם לא השיב הגב'ה וגם חזרתו
ישראל במסאי אחר שהמיר דתו בזדון לא יחשב לנו לתשוב' הכונה כי אינו דמי למי שהמיר
באונס וזוה בו כי זה שהמיר בזדון וכא' למקו' אחר שלא הכירוהו ולא גלה על עוכו לסגף
בפשו או לעשות תשובה נכרת עוכו בו מאחר שהוא מפורסם לכליעל ובעל עבירות וסומנו
מוכיח עליו שחזר לסורו אס כן פשיטא שפסול הוא להעיד ומעתה גם העד השיני הוא
כמאן דליתא' ומה שאחד מן המורים רצה להורות בזה שיש לחוש לחומרא להעדא'ת
עד אחד כו' למ'ד חוששין לעד אחד נראה שלא הרגיש במה דתנן בפרק קמא דמכות
מה שנים נמצא א' מהם קרוב או פסול כו' אף שלשה כל העדות בטלה אס כן אין לרמו'עד
אחד שמעיה לבד לעד כנטפל לעברי עבירה להנטרף עמשה ואס אולי היה דעת המור'
כרכי יוסי שאמר שס דכינו ממנותת תקיים עדות' בשאר ולזה אמר בקידושין למ'ד
חוששין לעד אחד גם כן תקיים העדות בעד הכשר וירצה לרמות קידושין למאן היה
לו להביט שס דכרי ר' החולק והלכה כרב נאמן דפוסק שס כרטי וכן סוכרים כל הפוסקי'
גם לא אשרע שטעה המורה ההוא בדברי הגאון שהביא הר"ף בפרק קמא דמכו' שאמר
דירקא על פה אבל בטור לא דאמרינן דלמא רוחא שבק ובא זה הקרוב וחתם וכו' דהרי
כתב אס לא נודע בעדות ברורה שיטכנו שלשתן להעד וכתבו עדות זה בכני זה וכו' ובכדון
דירן שלא היו אלא כ' עדים חילוי ברור מתוך העדות שראיתי לשונם שתיחדו יחד להע'
וכ' ששהד הכשר אמר שהפסול חתם מראשונה טרם חתם הוא א"כ אין לומר שחתם
למלו וכל שכן לפי הירושלמי דכתב דנריך שיכתבו בחתימה אני פלוני חתמתי למלו

דעת רבי יוסי דסוכר תקיים עדותם בשאר יעור בדרון דידן לא שייך כל הנל דהאש
מכסת ועד אחר בהכחה לאו כלום הוא כדאיתא בקידושין פרק האומר שאומר שם
ותסבא עד אחר בהכחה מי מהימן ואף כי הלשון שם בר"ש בגמרא של הרשום שלנו
כראה דר"ל בהכחה עד שנגדו כראה בהדיא בספר תה"ש לא היה כך בר"ש שלפני
כי אמר שמוכח מרש' דאפילו לאשה לבר מכסת לא מהימן וזו מאד שהוא מנגמס שם
בוה והלא הרמ"בם בפרק ט' דאישות אמר בהדיא דהכחה האשה לבר יועיל וכן שאר
הגאונים הנזכרים שם כמנהג משנה ואין אחד מהם שעולה על דעתו באופן אחוץ הר"ן
בפרק שני דתנכות אמור מעתה כמה מעלות של דחוקים כנטרן לברך טרם נחוש באין
לעד האחרת הרוב הפוסקים פסקו דאין חוששין שיבית בדרון דידן תלמוד ערוך הו'
דנמצא אחד מהן קרוב או פסול כו' שלימות עד אחד בהכחה לא אמיין שמורה זרק
ויאמר לחוש * ואם לחשך אדם לומר אלו ב' עדים שהעידו על פסולת העד ליכא שני
עדים על מעשה ועבירה אחת רק על כל עבירה יש עד אחד שאחרא לו שמ"מ מנטרפי'
כדאיתא בפרק ז' ח' אמר קמן דידי אוזיף ברכית וחר אמר לדירי אוזיף ברכית וכו'
וכן בפרק ה"ל ח' אמר קמ' דידי וגב חוסלא נחד אמר לירי וגב קתא וגו' וכדי
לסקל משילה וזו מכלל משכול אמר ספק אשר אולי יפול בלב איש לומר דילמא דוקא היכא
דשניהם מעדין על עבירה אחת סההו תרי עובדי דאע"פ שכל אחד מעיד על מעשה
מיוחד מ"מ שניהם מעידים היותו וגב חסל בשתי עבירות לא להכי אעתיק לשון רבי יוחנן
אשר כתב בכתוב' בחלק ר' אל ראובן שהעירו עליו עד אחד אמר בפני גב דבר פלוני
ועד אחד אמר לי גב דבר אחד ראובן פסול על פיהם זה הדין פשוט בגמרא דסנהדרין
פרק שינוי ובספר הר"אש פרק שני וכו' וכן הדין אם אחד מעיד על עבירה אחת והעד
השני על עבירה אחרת וכן מוכח שם עכ"ל הרי לך מבואר דבראשונ' מוכיח שתי גבינות
שכל אחד מעיד על גבינה שלא העיד חבירו ואחר כך מוסף שתי עבירות אמנם
אשר מסיים ואומר וכן מוכח שם איני יודע למה מכוון ולא מצאתי הוכחה מבוארת
ויכול להיות כי קשה לו מ' שדגבי הכי תרי עובדי מנטרפי' לד' הלא מוכיח שם התלמוד
דסבר כפלוני משמע דרכי הכל הוא וגבי ממון בפרק ההוא גבי אחד מעיד על מנה
של אחד בשבת ואחר על מנה של שינוי בשבת יש בו מחלוקת דרב סובר דוקא הודא' אחר
הלואה או הודאה אחר הודאה דיכול להיות הכל מנה אחת אבל הלואה אחר הלואה או
הלואה אחר הודאה דהו' ודאי תרי עובדי לא מנטרפי' ונהרדעו פליגי וסבירי דמנטרפי'
והלכה כוותיהו והיינו טעמא דהתם פליגי רב בעבור שאפשר לומר דשני העדי לא באו
לחייב גבא ולא כוונו לזה רק כל אחד מעיד ההלואה פראה ויכול להיות שלזה ופרעוהם
הגדו לבר שראו ההלוואות אם כן העדות מיוחדות על ההלוואות והם שתי הלוואות
לכך סבר שאין מנטרפי' אבל בהכי עובדי ודאי שניהם באו לפסול גבא דראש לא כן
היה אסור להם לפשר חטאו ולה' בין פניו וגם המעשים מוכחי' שבאו לפסול אית' א"כ
לדבר אחד דתכוונו על כן מנטרפי' לדברי הכל ולכן אין הפרש בין עבירה אחת לשתי
עבירות כי תמורד כוונת שניהם לפסול גבא ואף כי דחוק הוא לומר שזאת היתה כוונת

רבינו ירוחם לומר שמוכח שם כי אינו מבואר לא מנאמר דבר אחר לתלות בו צד הוכחה
 ויהי מה הרב אמר הדין בהדיא ועוד בנדרין דידן שהעד האחד שהעיד איך המור דתו
 ולא שב הוא כולל כל העבירות כי כפר בכל התורה אם כן שאר העדים שסעירו ב
 בעבירה פרטית מנטרפין עמו כי בכלל מאתי מנה יואל ויבני אדם מיהא דמביא רבינו
 קלון בסימן פ"ה המעשה שבא לפניו רש"י באנום שקדש עלמ' אחת וכו' שאמ"ס וזל ועוד
 שמה הרהרו תשובה בלבם והיו להו דייקי וכו' כי ודאי לאו כללא הוא לומר ככה על כל
 פאלי עבירה וזכראשונה אפרש העניין ההוא שמביא כי סתום הוא בראשונה אמר וזל
 שקדש עלמה בפני אנוסים חביריו וחזרו בתשובה ואיך יוכל על זה לומר אחר כך ועוד
 שמה הרהרו תשובה בלבם הלא כבר אמר בהחלט שחזרו בתשובה אלא ר"ל האנוס קדש
 העלמה בפני האנוסים בעודם בגותם טרם חזרו ואחר כך חזרו לרת יהודים ושאלו על
 דינם ואמר מקודשת מטעם אע"פ שחטא ישראל הוא כו' ועוד שמה אז בגותם הרהרו
 תשובה בלבם והיו מטעם שאנו אומרי מאחר שאנוסים היו וסופו שחזרו לדתנו מוכח
 שגם בראשונה הרהרו תשובה והיה בלבם תמיד לשוב כאשר יוכלו וגם ראוייה שמביא
 מן המקדש האשה ואומר ע"מ שאני צריך גמור אפילו היה רשע כל ימיו היא מקודשת מ
 מספק שמה הרהר גם לשם טעמא רבה איכא מאחר שהוא אומר כשה ורנה בקידושין
 מסתמא רונה לקיי תנאו ומביא רק ראוייה שההרהור לבר יספיק שיחש' דייק כי מסתמא
 יעשה מאז תשובה שלימה והרהר בלבו לעשות תשובה שלימה אבל שיהיה דבר כללי על
 כל בעל עבירה בלי טעם וכבר אי אפשר כי אם יהיה כללי לשוף טרחה הגאונים לחלק
 לעניין קידושין בין פסול בעבירה דרבנן לפסול בעבירה דאורייתא לאמור שבפסולי
 דרבנן צריכה גם מספק אבל בעבירה דאורייתא לא ואפילו בעבירה דרבנן יש שחולקי'
 ואומרי שאינה צריכה גמ ובה"ג במרכי פירק האומר נקודושין נראו דברי גאונים
 אילו בקצת ואיך יאמר הדבר הזה אם כאמר תמיד שמה הרהר אלא ודאי לאו כללא הוא
 היכא דיש טעמא והוכחה מה אומרים ככה אם כן בנדרין דידן שהעד הזה היה רשע כל
 ימיו ולא נראה בו סימני טהרה ואדרבה סופו שחז' לסורו הוכיח שעונו היה טמון בקרב
 ודאי אין לחוש שהרהר בתשובה ונדרן אותו אחר רוב מעשיו וכדי להראות שהמעשה של
 רש"י הכלל כה הוא כאשר פרשתי אעתיק הלשון כאשר הוא לפני בחדושי מרדכי מבואר
 יותר מאשר הביאו מהר"ק מספר טרך רק שלא נזכר בפירוש לשון זה שמה הרהר אכן
 מוכח מלפנינו שר"ל ככה וזל כפר' שני דיבמות כתב רש"י בתשובה על העלמה שנתקדשה
 לאיש ושיהם היו אנוסי' לעבור על תורת משה ע"ג גוים וגם העדים כמותם חוזה אני
 שצריכה גם שאף ישראל משומד לרטנו שקדש קידושין אע"פ שחטא ישראל הוא
 וכ"ש אילו שאנוסין הם ולכן לשמים וכן הוכיח סופו על תחלתן שחזרו כשנאזו הצלה
 ואפילו ראו את העדים שהנהיגו הפקר בעצמן בעודן בין הגוים ליחד בעבירת זנות
 אין עדותן בטילה ככך דקיימא לן החשוד על העריות כאשר לעדות אשה בקידושין דאמר
 רבנן חמין החשוד על העריות כאשר לעדות ומודה רבנן חמין בעדות אשה שהוא פסול והגו
 מינו לאפוקי אבל לשונו מהימן ע"ל הרי שמבואר בהדיא שר"ל שבשדן הונו גוים כאמר

שהים

שאמר אפטרופוס שמנהו אבי יתמים ישבע מנהו כ"ד אין צריך לישבע אם כן בהכרח
 שהדיין יהיה דברישא אין חלוק ביניהם ואף אם לא היה מסיים מנהו כ"ד אין צריך מ
 מכל מקום הגדול יש ביניהם לדבריותא אמר ואם מנהו אבי יתומי משמע לשון ואם
 דער הנה לא דבר בו כלל אבל בתוספתא אף כי בראשונה דבר בכל עניין יפה התחיל
 אחר כך להוציא אבי יתומים מן הכלל ואומר אפטרופוס שמנהו אבי יתומים ישבע וגם
 מכח סברא אין לומר שבמנוי האבי וחלוקו גם כן רבי ורש"י כ"ב אם צריך לחשב באחרונה או
 לא לפי דברי העטור שאמר שפלוניתיהו תלוי בפלוניתא דאבא שאול ורכבן דאס הפלונית
 היא בכל ענין א"כ רבי יסבור צריך לחשב באחרונה אף במנוי האב והוא כלי טעם לדע' ר'
 דסובר ישבע במנוי האב כרבנן דבשלמא רש"י כ"ב יש לו סברא בתרונותיהו דלא יחש דבמנוי
 כ"ד לא יחשב הואיל דנשבע אינו צריך לחשב ובמנוי האב לא יחשב אף על גב דאינו כ
 נשבע דמטעם דאינו נשבע דרילמ' אחי לאמונעי כדאיתא בגמ' סבר' ג' כ' דלא יחש דרילמ'
 אחי לאמונעי אבל לרבי הואיל וטעמא דיריה גבי בית דין דצריך לחשב משום דסובר
 כרבנן דאינו צריך לישבע לפי דעת העטור דאם לא כן מנלן לעטור דרבי סובר כרבנן
 אם כן מאיזה טעם יסבור במנוי האב יחשב הלא צריך לישבע לכן נראה דלשון פלוניתא
 זו מיידי דוקא כבי' דו' דאחי שפיר דהכל תלוי בשבועה דהיכ' דנשבע לא יחשב והיכ' דאינו
 נשבע יחשב ולזה במנוי האב כל אחד מהם סובר ההפך דרש"י כ"ב דסובר לא ישבע מחשב
 ורבי דסובר ישבע לא יחשב לדעת העטור בהכרח הואיל דפלוניתיהו תולין זה בזה ומה
 שמעלתך סובר בשאר הפוסקים הואיל ולא פירשו החלוק הזה כהדיא אם כן סוברי' בכל
 עניין דאין צריך לחשב באחרונה אינו מוכרח דאולי הרמ"ם סומך על גלוי דעתו דכתב
 דאינו צריך לחשב ונשבע דטוב לומר שבועה במקום חשבון מניולא שמעין דהיכ' דאינו
 נשבע מחשב וכן אות' שכתבו לשונם סתם כמו הטור והמרדכי הביאו העטור אם כן כבר
 גלו החלוק והר"י ורש"י אש לא כתבו כי אם לשון התלמוד ופסקו הלכה כרש"י כב' ולא ירדו
 לפר' אם רבן שמעון בן גמליאל סובר בכל עניין או לא אולי סמכו על הדיוק מלשון הסיפא
 לדקרא מכלל דרש"י לא מיידי דאבא אבי יתמים כמו שאמרתי לעיל ואף כי הרש"י סוב' בהר"י
 דפלוניתיהו אינה תולה בפלוניתא דאבא שאול מכל מקום יוכל לסבור דרש"י כ"ב שאם אינו
 צריך דווקא במנוי בית דין דבמקום בית דין הוא אבל במנוי האב לא כלל העולה אין
 לנו לסמוך על ההעדר כל ער שלא נמצא לפחות אחד מן האחרונים שאמר בדבר הזה כי
 שערי התרועים לא נגעלו ולא נדחו דברי העטור המוכארים ואשר כתב מעל דברי רבינו
 ירוחם שכתב דברי רש"י וזל ואין צריך לחשב עמהן באחרונה שאין צריך לישבע ולזה דעה
 מעלתך שספרו היה בעניין אחר מאפרים שלנו והיה כתוב לפניו בדברי רש"י לפרש על
 דברי רש"י שאמר אינו צריך לחשב מפני שאינו צריך לישבע אין נראה לי להוסיף מפני
 וגם אינו הכרח שהיה לפניו פירוש אחר רק מה שהוא בפירוש שלנו על הרישא בדברי ר'
 ממילא ר"ל רש"י ההפך בדברי רבן שמעון בן גמליאל ורבינו ירוחם שהוא פוסק הרין לכד
 ומזכיר דברי רש"י כ"ב לכד צריך להזכיר דעת רש"י על רש"י כ"ב והוא האמת לדעתנו וכמה
 נראה לי פשוטו של רש"י לפי דברי רבינו ירוחם יחשב עמהן וישבע שלא נשאר בידו כלו'

עכ"ל שון רש"י ר"ל שדברי רבי שאמר יחשב הן הן דרכיו רבין ואבא שאול בעצמו דכל היכא
 דאמרינן ובעי פירושו יחשב וכל היכא דאמר ל"ל לא יחשב ר"ל לא יחשב ודרכו מחלוק רבי
 ורש"י כה"ה הוא פלוגתא של אבא שאול ורבין כאילו אמרו בפירושו יחשב ואל יחשב ילפי
 זה והיה בהכרח פירושו רש"י דכאמרינן בית דין לבד פליגי ורש"י כב"ב רבין דאי אפשר שיסבור
 שלעולם לא יחשב שיהיה שלא כמאן וכך הוא הפירוש לפירושו של רש"י יחשב עמהן לא
 תאמר שפירושו יחשב שימסור להן הסך הנשאר שהוא דרך משל אלף דוקט ויאמר להן
 זה הוא חשבוןך אשר נרפתי ביני לבין עצמי ולא עוד אלא יחשבו עלו שזה הוא הנשאר להן
 ואז יקרא חשבון גם להם שימכנו עליו ועל דברי רש"י כב"ב שזכר רבינו ירוחם דעת רש"י
 הוא גם כן באופן זה וז"ל ופירש רש"י ואין צריך לחשב עמהן באחרונה שאין צריך ליחשב
 ר"ל רש"י מפרש שהכוונה של ואין צריך לחשב היא שאין צריך ליחשב וראייה לדברי שזהו
 דעת רבינו ירוחם בפירושו רש"י דכתבשם וז"ל ויש שתמהו עליו ופירושו בחשבון דלא איירי
 בשבועה אלא שאין צריך לעשות חשבון באחרונה כמה הונ' או מה עשה כך וכך יש בהן
 עכ"ל ואם היה דברי מעל שר"י אינו בא כ"ל להוסיף ולכ"ל שצריך שיהיה שהו"כ שהצריכוהו
 שבועה הצריכוהו חשבון והיכא שהצריכוהו חשבון הצריכוהו שבועה מי הזיקק לרבינו
 ירוחם עכשיו כאשר בא לסתור דעת רש"י לפרש איך יעש' חשבון הלל אין הפרש בין רש"י
 והאחרים בפירוש כוונת החשבון איך יעשו אלא ודאי המטון הוא שרש"י פירש חשבון
 שר"ל שבועה ואחרים פירושו כמו שפירש רבינו ירוחם ודוק בדברי רבי ירוחם ותמצא
 כן. וגם פירושו רש"י הוא יותר מתוקן כי הקדר של רש"י לפרש ולא לפסוק אם לא כאשר
 יבא בד"ה דברי לפסק וכמאן מי הזיקקו לפרש שרבי סובר חשבון וגם שבועה ור"ל לא
 איירי בשבועה אלא שרש"י פירש כדרכו שחשבון ר"ל שבועה זהו דעתו של רבינו ירוחם
 אמנם דעת הר"א אינו כן לכאורה דמלשונו משמע שרש"י סובר שהמחלוקת של רבי
 ורש"י כב"ב חשבון ובשבועה והוא סובר דבחיובן לחוד פליגי ודי באלה שלעת הוא אין אנו
 צריכין למעשה והם דברי תורה לברי אמ"ל כמה שכתב מעלתך שצריך לחשב בראשונ' ויפה
 כוונת ואין בו ספק דהא בעל העמוד בעל המאמר הזה אמר ונתן טעם לדבר לומר אף
 על גב דאין כשבועין ה"מ בטענת שמה אבל בטענת בריא משביעי אם כן ודאי דאף במקו'
 שדינו שאין משביעין בטענת שמה מחשבינן עמו בראשונה והוא המכוין של אב אליבא
 דהלכתא שהוא עצמו פוסק כמה כאשר מעלת ברר יפה מכת הלשון של עטמו ומכח סבר'
 לכן נראה לי דברי אופי בולגוני' זרים באלה לעשות כזה בלי ראייה ואף כי הראב"ד והר"א
 פליגי אם יש כבוד בית דין לוותר על השבועה ולמנות אפטרופו' ע"מ שאין צריך ליחשב
 והטור הביאו בסמ"ך ר"ן היונו טעם המתיר שהוא הר"א אם לא ימצאו בענין אחר כ
 כמפורש שם אבל כדון דירך שהאב מכה אותו מי הכריח האלופים לוותר על הדין לחוב
 ליתומים ואף גם זאת אין לדמות חשבון זה לשבועה כי אולי בשבועה לא ימצאו אפטרופ'
 נאמן וכשר כי כל עוד שהוא נאמן וכשר הוא ורא' לי שבע ואיכורוה' להכנס בספק שביע'
 אבל לחשב בראשונה כל הכשרים וירא' יוחא לכו בהכי שיוכלו להראות חשבון טרדן
 להיות נקי מ'ומישראל ותנה האובי אין דעתנו כמה שאומר מעלתך שעתה אין ראוי
 כב א 22 i לעשות

שאלות תשובות

לעשות אוניוסיטריי כי לכל הפחו' ראוי לתקן להבא כי מי יודע מה ילד יום אולי האפטרופ
ומות ויורשו יחטופו ח' לכן ראוי לעשות אוניוסיטריי ולכתוב זמן אוניוסיטריי באופן ידע
היתום כשיגדל לראות חשבוכו לפחות משעת האוניוסיטריי ואילך ואכי לא ידעתי דב' מכל
העסק ההוא ואיכני מזכיר לא האפטרופוס ולא היתום ההוא ולא טבעס והנראה לעד
סתתי היום יו' ג' ויכניו ש' לפ' פה פדוואה נאום מאיר בכמ' ר' יחזק' קנצא' לנכונ' .

לט **רעף**

אלי אחר מן המלאכים וכדו' רצפת אמר' טהורו' רנפו' גרופ' ככסף
משני אריות דבי עלאי המורים חצי תורה שנוכיס לרון על מעשה
הבא לפניהם המה הגבורי אשר מעולם אנשי עס האוף ה' כמה' רר
קלמן יכו' והאלוף מחותני הכהן כמהרר זלמן יכו' .

בעסק

ראובן שהשכיר חזקת חנותו לשמעון במכונסה על ז' שנים בעד שכר
קטב לשנה והיו אז בעיר ד' בעלי חניות לבד' ואחר כך קמו בעלי
זרועו השיגו גבולי הראשונים והשיגו אף להם רשות להלוות באופן נתרבו המלוים ו
וכעבור זה באו ראובן ושמעון לירי מריבה וכתפשו למעט השכירות להבא בעבור רבוי
החניות ואחר כך כתיסוף עוד גרעון בעסק ההלוואה שארון העיר עה לריון שלו
הממונה על עסק היהודים שלא יעשה שום משפט לנגיש הערלים אשר יקבלו בהלוואה
ברבית באמנה מן היהודים והיהודים שם השתדלו לבטל גזירה זו והוטיאו על זה הונאה
דכה וכללו במים ארורים והעלו חרם בידם ואחר שעמדה גזירה זו כמו ט' חדשים וראה
שמעון שלא יוכלו היהודים לבטל הגזירה ואף גם זאת כתקלקלה ההלוואה שגור הארון
שלא ילון עוד כלל ברבית לא על משכונות ולא באמנה לכן רנה שמעון שראובן ינכה לו
משכירותו למפרע במשך הט' חדשי' אשר לא היה יכול להשתמש בחוקתו מקדמם להלוו'
באמנה רק על משכונות לבד' וראובן משיב שלא העדיף לו בשכירות עבור אמנות ואף
הוא שמעון לא אמר דבר בהתחלת הגזירה לגלות דעתו שלא ירנה עוד בשכירותו הראשון
עבור גרעון זה באשר לא היה זה כוונת השכירות בתחילה והנישו טענותם לפני השופים
הדיונים הכל' והדיונים לא נשתוו דעתיהם מהר' רק נראה לו לחייב ראובן שינכה
לשמעון משכירותו כפי אשר יושם על פי דיונים יודעי ערך זה וחיליה מן מתני' דהמקבל
המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה אם מכת מדינה היא מנכה לו מן חכורו כו'
ואף על מתניתין שלפני זו המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן בש
המעין ונכסין האילן וכו' איתא בגמרא וזל היכי דמי אלימא דרבס כהרא רבא אמאי א' §
מנכה לו מן חכורו נימא ליה אמת מדינה היא אמר רב פפא דרבס כהרא זוטא דאמ' ליה
אכעי לך לחתווי כדוולא ושם בתוס' בתרוץ ראשון שאף על פי שמכת מדינ' היא אפילו
הכי אינו מנכה לו כיון דאפשר לאתווי כדוול' מנהרא רבא דרוקא אכלה או כשדפ' שאינו
יכול לתקן הקלקול עי' שום טורח מנכה לו כו' יכן כדון זה שגורה זו מן הזדון הית' מכת
מדינה ולא יכולת בידם לתקן ינכה לשמעון משכירותו' ולמהר' ר' נראה שלא ינכה לו
כאמרו שהיזק זה אינו כריח כי היה אפשר לתקנו גם כן עי' תתבולה לזקוף הרבית עם
הקקן ולכת' כהשטר כאילו לא היה בו רבית או לטרוח להשיג הלוואות המעות על מ

משכונות

משכונות וירמה זה לנהר וטא שאפטר לאתווי בטורח כדוולא ואף אם יהיה השם ספק
היזק המוציא מחבירו עליו הראייה וראובן נקרא מוחזק כי החזקה דומה לקרק' והלכת'
כדכחמין דאמר פרק השואל על' חדש העבור אפי' בא בסוף החדש כולו למשכיר דקרקע
בחזקת בעלה קיימת ואף אם יהיה בו היזק מועט אינו צריך לככות וראייתו מהירושלמי
שמכאן ה"ר נשאר פוסקים וז' כקצן האילן א"ר ינחק כשקצץ האילן כולו אבל כשתעיר
ממטע עשירה לבית עשר סאה יכול הוא למימר כקדמיתא הוה כחישו ולא הוו עבדי סגון
כרס כרין אינן דלילין ועבדין סגון יבש המעיין א"ר ביבש המעיין כולו כרס או הוו עמיק
תרתו אמין ואתעבוד עמיק תלת אמין יכול למימר לעיל ביה והו' סגו עכ"ל וירעה מה' ר"ר
להביא ראיה מזה ואמר דלאו בשופטני עסיקן שיריבו יחד אם היה ודאי שאח' הקנינה
יתרבו פירותיו והיה כאילו לא נקצץ אלא ודאי ספק הוא ולא יוכלו לברר אף אם יעשה
פירות הרבה בשנה זו וככל לומר אילו לא נקצץ אולי היה לו יותר פירות לפי בחכת השנה
לכך באו בריב יחד ופוסק רבי ינחק שיכול למימר שלא יהיה בו חזק ובעל הקרקע מוחזק
והמוציא מחבירו עליו הראייה ולשנא יכול למימר משמע על הספק או ר"ל שיהיה היזק
מעט כי כאשר הוא נקצץ המעט הנשאר עורף כמו וירכה פירות עד כי נשא' היזק מועט
ועל זה פוסק יכול למימר ומהר"ק אומר שראיה לו ההיזק בריא כמבואר בפסק שלו
ואף אם יהיה ספק ראובן בעל החזקה לא נקרא מוחזק רק שמעון מוחזק במעט שכירותו
כי החזקה לא נקרא קרקע רק הרמל דמלכא כאשר כתב מהר"ק בסיומן כ' אם כן אין
ראיה מהירושלמי גם אמר שלשון יכול למימר בירושלמי אינו לשון על הספק גם כאל'
לו שהפוסקים הר"ף ותוספו' ומ"בם שלא הביאו ירושלמי זה אם כן לא סבירא לכו כמותו
רק כתלמוד דירן שלא הזכיר חלוק זה כמבואר באורך בפסקו' ושני האודים העשנים
הללו נפקי וקוקי דנורא מזה לזה בפלפוליהון ולי קראו להכריע ביניהם ויתר דבריהם
וטעמיהם מבואר בפסקיהם אכן העיקר הנצתי בקצור אשר מהם אעשה פנה להשיב
ולהכריע' ואחיה דעי לפי סברתם שהם מדמי' עסק זה לשמעתיא דהמקבל והנה נראה
לי שאם באמת מלתא דספיקא היה היזק הזה שהיה אפ"ש לתקבו בטורח כדברי מהר"ר
או שהיה ספק בלשון שטר שכירות אם רשות הלוואת אמנות היו בכלל השכירות שבעבור'
הרכה בשכירות או לא או ודאי היה הדין עם מהר"ר ולא מטעם האח' של מהר"ר שנסתב
בשטר שכל דבר יהיה נדרש לזכות לחלק המקיים כי הוא טעם שאינו של עיקר דאף אם
יהיה לשוכר לתבוע דינו ויאמר שראוי למעט השכירות עבור ההשתנות לא יקרא הוא
גורע כי אינו רוטה לגרוע תחילת שעבודו כעניין שהשיב לו מהר"ק אכן בעבו הטעם
האחר שהמשכיר הוא מוחזק ולא צריך לככות מחכירה כי החזקה הזאת דין קרקע לה
ודוקא במטנות פסק מהר"ק בסיומן כ' שאין לה דין קרקע כאלו במקום תלוי מלת'
רק הרמנא דמלכא הוא ומצרכות אינו שייך כי אם במקום שהוא שכנו אבל לעניין שיהיה
לה דין קרקע שיהא בעלה נקרא מוחזק הוא דומה לקרקע כאשר הראה מהר"ר מן ת
תשובת מהר"ק עצמו בסיומן קפ"ו גם לשון הירושלמי נראה לי שפשוטו כדברי מהר"ר
שאמר יכול למימר על הספק דבשלמא כסיפא על יבש המעיין שאמר יכול למימר לעיל

שאלות תשובות

בה והוא חנן אתי שפיר הלשון אף כי ודאי הוא בעבור שיתרבה הטורח על השוכר יאמר
 הוא שאינו רוצה בה לכך אמר נפסק שהמשכיר יכול לומר לו שיתקן ברבוי הטורח אבל
 ברישא בקצת האילן שהתקן הוא מאליו אם יהיה ודאי שלא יהיה בו שום הפסד אין
 נופל בו הלשון יכול למימר וכן נראה כוונת הירושלמי שבא להשמיענו שני דברים
 שאין למידון זה מזה בחדא אשמעינן דעל הספק יכול לדחותו אף על פי שאפשר
 שיבא להשובר היזק ממון מ' אינו מנכה לו מאחר דספק הוא ואפשר שלא יהיה לו נזק
 וגם רבוי טורח אין לו. ואחר כך אשמענן אף על גב דודאי רבוי טורח יש לו ויכול
 לדחותו מאחר שבראי אין לו נזק ממון. ומה שכתב מהר"ק שהריף והרמ"בם
 ותרופתא שלא הביאו הירושלמי אינם סוברים כמותו לא נראה לי כי איך יתכן שהר"א
 שהוא שותף מימי הריף וסתם דבריו הם דברי הריף שהוא הגמרא שלו וכתב דבריו ה
 הירושלמי ולא יזכיר שאין כן דעת הר"ף אחר שלא הביאו. ומה שהם לא הביאו אותו אף
 אם נאמר שכולם ידעוהו מכל מקום נזכר לומר שלא הקפידו להזכירו כיהיה נראה להם
 פשוט מלשון המשנה נקצן האילן ויבש המעיון שמשמע בפשוטו יבש ממש ונקצן כילו
 ולא ענפיו. וגם רבוי הטורח שעל השובר לעשות נראה להם שהוא בגמרא רילן שאמר
 דב פפא דיבס נהרא וזוטא דאמר ליה אבשי לך לא. וזו כוונתו לא ידענו שדבריו רב פפא הם
 על קושיית מכת מדינה דמקשי על רישא דמתניתין ה' שתקן הטורח מועט יספיק על
 דינא דסופא דמיירי שהזכיר בית השלחין זה לקפידא שאם יכול להסקותו בטורח מועט
 באותו מעיון עצמו יקרא בית השלחין כזה כמו שבאר ה"טב הר"ן שם ולא היה בכלל ה
 ההקפדה אף ברישא מועיל אפילו טורח גדול אפילו מנהר אחר ומה שאמר הירושלמי
 על קצנת האילן להשמיע שעל הספק יכול המשכיר לדחותו אולי פשוט הוא להם מכת
 דינא דספק תלמודא הלכה כרב נחמן דקרקע בחזקת בעליה קיימא לכך אין נראה לדבות
 מלבינו לומר שהפוסקים חולקים ולא נזכר מחלוקת זה בשום אחד מן האחרונים.
 ומה שמהר"ק אמר להפך בפלפולו זרתא דשמעתא ואמר שפי' יכול למימר שהשוכר
 יכול למימר ור"ל שהמשכיר צריך להביא ראיה ומפרש המשנה מנכה לו מן חבורו שר"ל
 המשכיר מנכה לחבור מן חלקו של חוזר ונראה שכונתו לפרש שהנכו הוא להפסי' השוכר
 שיתמעט חלקו ועל זה קאי הירושלמי לומר דווקא נקצן כילו ויבש כולו אבל קצתו יכול
 השובר למימר כול' ויקבל כל חלקו בלי נכויו אם כוונת הרב הוא כך כנראה מפשטות
 דבריו וז' הוא מאד ואומר שלפני חורפיה לא דק בכל השמעתא שנראה בברור שהנכו
 הוא להפסדו של הנותן ולתועלת המקבל ושני דברים נכד' אזהר מן התלמוד שם שנותר'
 דעת זו. אחד אם היה כדבריו אם כן נכויו זה של המשנה אין שייך כי אם בקבלנות ולא
 בחכירות הפך לשון המשנה שאמר מנכה לו מן חבורו וגם התלמוד אמר שם כדאי אמר
 רב פפא הני תרתי מתניתין קמייתא מנכת לה בין בחכר ונתא בין בקבלונתא ובחכירות
 אי אפשר לפרש כדבריו מה' דרק דחכירות החובר נותן למשכיר תבואה קטנה לשנה ו
 והמותר הוא לחובר בין והיה רב או מעט ואם כן לנזק לחובר אין שייך לשון נכויו רק
 שייך להסויף תבואה למשכיר וגם אי אפשר להפחית לחובר כי לא די שיקבל הפסד
 בקצת

בקצנת האילן וכיבשת המעיין שההפסד הוא לו כי המחיר יקבל חלקו הקטן אלא
שנוסף לו עוד היוק שיוסף למחיר וימעט חלקו בלי טעם ואמרו לירחי אכן אח' הנוסב
אך בקבלנות שכל אחר מהם יקבל חלק לפי מה שהיו הפירות היו שייכים דברי מהר"ק
שדרך משל אם חלק המקבל יהיה שליש וחלק הנותן ב' שלשים אפשר שיאמר הנותן לא
ארצה שיתמעט חלקי מחמת קצנת אילן לא יתמעט חלק המקבל אבל בחכירות או אפשר
ועוד יותר מכוון מזה דאם כדברי מעלתך אכבד פירוש המשנה האחרת דאכלה חגב
או נשדפה ר' לכה אם מכת מדינה מכה לו מן חכורו שהכנוי יהיה לנוק לחכור דהא על
משנה קמיתא מקשה התלמוד ואל אמאי אינו מכה לו מן החכורה כימא ליה מכת מדינ'
היא ויהיה אם כן היבא דהיא מכת מדינה שיפסיד כזה החוכר שאמר שמזלו גרם ו
ואם לא יהיה מכת מדינה לא יפסיד החוכר וכאמר שאין מזלו גרם הפך האמת
ובתלמוד שם מפורש מכת מדינה דאי שתדוף רובא דבאב' ולשם שלשה בעיות
בתלמוד אחד אמ' ליה ורע חיטי ואול ורע שעורין ואי שתדוף רובא דבאב' ואי שתדוף כמי
הך שערי כו' וישיב נשתדפו כל שדותיו של מחכ' ואי שתדוף כמי הא כו' ושלישי נשתדפו
כל שדותיו של חוכר כו' אי אפשר לפרש שום בעי' על פירוש מעלתך רק ההפך הו' שהכנוי
הוא לתועלת החוכר וזה פשוט ואמינא כדכיים מר אמר להא מילתא או אינו לא הבנתי
דבריו בפסוק זה * כלל העולה מדברי שאם היה היוק ספק אין לראובן לככות לשמעון
כלום * אמנם בזה שהאלופין הם לוחמים זה עם זה אם ספק הוא או ודאי לא אוכל
להכריע כי לא נביא ולא בר נביא אנכי לרעת מכה וסדר עיר אשר אינו בקרבה כי הכל
לפי המקום כי יש מקום שדריה דלים וצריכין להלוואה ואם לא ימצאו באמנה על כרחם
צריכין למצא תחבולה להבטיח היהודי או במשכונ' או בצד מה דרך אמנה שהיהודי יבטח
בו ויש מקומות שדריה אינם כל כך דחוקים ולפעמי' לווים כאשר ימצאו ללוות באמנ'
בדרך נאות בלי דחק ואם לא ימצאו באמנה יספיקו בשלהם ויוכלו לעמוד בלי הלוואה כי
אינם דחוקים כל כך ודברים הדומים לזה שכל עיר ועיר משתנה סדרה לעיר אחרת לכן
הדבר הזה על בר מתא לברר היודע חוקי וסדריו העיר והשתדלות הקהל אינו ככ' ראוייה
ברורה כי כל אדם רוצה בהרוחה שיוכל לעסוק בעסקיו בלי טורח וכלי השתדלות ואף
יראה על להבא אף אם לפי שעה אין בו היוק לכן לא ארר לדבר בהכרע זו הפעם לומר אם
טפק הוא או ודאי * אכן מצד אחר נראה לי לזכות ראובן כי כל מה שכתבתי לעיל הוא
לפי סברת האלושים שדמו הנדון לשמענת' דהמקבל אכן בעיני כר' שאין זה מקומו ומקור
דיוו כלל כי העניין ההוא מיורי במכה שקבלו על העבר דהיינו כגון אכלה חגב וכשתדוף
השדה שכתלקלה התבואה ולתכס טרחו וחרשו ורעו וכן קנצן האילן ויבש המעיין אם
אי אפשר לתקנו ולהחזירה ע' טורח אם יחזרו בהם מכאן ולהבא אם כן לשוא טרחו
בשעבר ולזה אין תקנה כל' בנכחי ומחלק בין מכה מדינה למכה פרטי' אבל היכ' דהקלקול
הוא להבא כגדון דידן אשר כל שא לתכס הוא על להבא בדיון חזרה קאי במי ששוכר בהמ'
או בית ונפל ביה מום וקלקול מה ואין מחלק בין מכה מדינה או מכה פרטית ושאר חלקי'
דשמעתא דהמקבל רק מאחר דנשתנה ונפל ביה מום יוכל לחזור ואם אינו חוזר הוא

חפץ בשכירותו ומקור דינוס אילנה בספק האומנין משנה בהשוכר חמור והבריקה
 וברייתא דהשוכר חמור והבריקה או נשתתה ורווחי שמעתא לבאר כל פרטי דינוס אילני
 אבל העולה מן ההלכה הוא דאם הוא עדיין ראוי למלאכה ראשונה לא דיש בו וית' סורה
 ויותר זמן כגון חמור והבריקה או נשתתה דהשוכר צריך לטרוח וליישרו וילך לאט וירכ' ^א
 הזמן ששניהם יפסידו המשכיר והשוכר אומר המשכיר לשוכר הרי שלך לפניך ואם מת' ^א
 או נשברה דאינו עוד ראוי למלאכה ראשונה חייב להעמיד לו חמור אחד כאשר השכי' ^א
 לו חמור סתם ובחמור זה ומת' בחצי הדרך אם יש בדמיה ליקח יקח או שיש בדמיה ^א
 לשוכר ישכור אף כי מכליא קרנא דהלבכתא כשמואל פס לגביה רב והיינו כיון דאמר חמו' ^א
 זה ומסרו לו משועבד החמור הזה לאחריותו ואם אין בדמיה אפילו לשכור דאנוס אז ^א
 מחשב עמו ונותן לו שכרו של חצי הדרך דאמר ליה אילו בעית למיזל עד הכא לאו אגרא ^א
 בעית למיתב כדמפרש פס אליבא דרב ואף שמואל מודה אם אינו מוצא בדמיה לשכור * ^א
 וכן פירש הר"ש בהדיו אפילו אליבא דשמואל כשאינו מוצא לא ליקח ולא לשכור והדין ^א
 הזה דוק בחמור שמת' שעומד הוא למכירה אבל בית שנופל אינו עומד למכירה לכך דינו ^א
 כדאמר בסוף השואל היבא דאמר בית זה ונפל אזרח ליה כדמפרשי התוספות פס ונותן ^א
 לו השכר לפי ערך עד שעת הנפילה כדפירש הר"א פ' בסוף השואל והמעיין בהלכו אילו ^א
 ימצא שהדינוס הם ככה * וכך נראה לי כנדרון דידן שאף אם היה השכירות להלו ונת ^א
 משכונות ולהלוותא אמנות היינו במי ששוכר דבר מה שני דברים ובטל האתח' כמ' שנופל ^א
 מוס בחזקה זו ואיכה דריויה עוד לתועלת הראשון מכאן ולהבא בעמי וחוזר קאי ולפרו' ^א
 לו לפי ערך ולא לפחת מאחר שאמר ביתוחזקה זו אבל אין לומר מאחר שלא נתבטל הכל ^א
 יפסיד השוכר כי ואמר לו המשכיר הרי שלך לפניך כמו חמור והבריקה דהתם דוקא ^א
 שראוי עוד לכל המלאכה ההיא אשר נשכר לה רק שצריך טורח וזמן אבל כנדרון דידן ש ^א
 שמשכיר הריווח שחשב להריוח דהיינו הלוותא האמנות הוא כאילו מתה או נשבר' כי מה ^א
 לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא מאחר שאי אפשר לתקן ולהעביר המוס' והנדרון הזה ^א
 ניתן לחזרה ולא לנכויו ופחתא ומלתא דמסתברא הוא דלא מצינו דין כנוי כ"א בהכרח בהא ^א
 דשמעתא דהמקבל כאשר הזכרתי אבל היבא דאינו הכרח למה כבא לידי נכויו ולברר ^א
 שמאים אשר ישמו ואלו אחד מהם לא יחיל ליה בשומא זו ולא היה משכירו או שוכרו ^א
 בשומא זו לרעתי ומ' מאביא קתראייה לזה דכסור חפץ המשפט כסימן ר"ב הביא דברי ^א
 הרי"ף מה שכתב בספק הזה על פס גאון וז' מכר חפץ לחכורו וכאמ' מוס בו שלא ידע בו ^א
 הלווקח מחזורו אפילו לאחר כמה ימים שזהו מקח טעות * וכתב על זה הטור וז' והוא ^א
 שלא כשתמש במקח אחר שידע המוס אבל כשתמש במקח אחר שידע המוס הרי זה מחלו ^א
 ואינו יכול לחזור בו אין מחשבין פחת המוס אפילו מכר לו חפץ שזה מאה דינרין כמצא ^א
 בו מוס המפחיתו כאישר מחזור לו הכלי ואינו יכול לומר אחזיר לו כשיעור פחת המוס ^א
 שיאמר הלווקח בחפץ שלם אני רוצה וכן אם ירצה הלווקח לקחת פחת המוס הרשות ביד ^א
 המוכר לומר אוקח אותו כמו שהוא או תקח מעותיך והחזיר לי מקחי עד כאן * וכן כתב ^א
 הרמ"ב בס' בפרק ט' דהלכות מכירה נראה דה"ה בשכירות ונולד בו מוס כנדרון דידן ואף ^א

כי במקח דוקא אט היה בו המוס קודם המקח אבל אם נולד אחר כך מפסיד הלוקח שם
הדין הוא כך דברשות הלוקח הוא לגמרי אבל בשכירות אף כי הוא מכר ליומא כמפורס'
מכל מקום גם למשכיר שייכא ביה כי שלו הוא כאשר באר הר"ן בפ' המקבל בשמעתי
דמכנה לו מן חבורו וכו' ומעתה נראה שהיה להשובר לחזור בשכירות ומאחר שלא חזר
חפץ במקחו ולא נכר לחלוקי דיכין של מחילה בטעות לאמור שלא ידע שיכול לחזור וכו'
כי בשכר כאשר נפל בה מוס הראשון ידע ורצה לפתח השכירות וכן נעשה אז ובלעדי
זה אף כי יאמר שמחילה בטעות היתה אין צו כפוקתא רק שעדיין יוכל לחזור בו אך לא
לנכות למפרע כי אולי אם היה רוצה לפתח בתחילה המשכיר לא היה מתרצה רק היה אף
אז תקחור או תפרע כדראשונה ואם אולי לא חזר בחושבו מדי יום יום יתקן איהו
הוא דאטעי נפשי וכבר בארתי שכל ספק יד המשכיר על העלוכה כי הוא מוחזק

ואמת

הוא שהיה אפשר לחלק ולומר שדוקא היכא שהמחלוקת הוא על הקרקע
בגין דרש העבור דאמריק מלו למשכיר כעבור שנאמר הקרקע בחזקת
בעליה קיימא והחדש אינו מושכר לסוכר או כהא דרכי נחמן שם בפרק השואל האי מאן
דאוגר ליה בית לחבריה לעשר שנין וסתב ליה שטרא ואמר ליה נקיט' חמש שנין לפי פיר'
רש"י שלא נכר זמן בשטר אז שייך המחלוקת על הבית ואמר המשכיר אינו מושכר עוד
רק השנים לכך מהימן אבל היכא דהמחלוקת או הספק יהיה על קנינת השכר לאמור
דאוי לפרוע רק כך וכך לא יהיה בכלל דין חזקת הקרקע אך יהיה כמו שהיו חולקין על
הפרעון אחר זמנו דהשובר נאמן בשבוע' אמנם מה אעשה שכהדיא כתב המרדכי בסוף
השואל דאף על הקניט' אם או משכיר השכרתי לך בעשר דינרין ושוכר אומ' בחמש דינרין
יד המשכיר על העלוכה ומדמה אותו לחד העבור ודוקא על הפרעון שלאח' הזמן נאמן
השובר ולא על הקניט' לכן לא אוכל להשמט ולומ' בעניין אה' רק כי המשכיר ירו על העלוכה

והנראה

לעניות דעתי כתבתי וכאטו מיניוכו האלופים שלא תקפידו עלי אם
לפעמים הרחבתי לרבר והיה אולי ראוי לקצר באיזה מקום או לעקם
הלשון דרך כבוד שהרו עקמה התורה לומר ואת הבהמה אשר איננה טהורה אמנם
נעגעוין יש לי עליכם וכאש' ידבר איש אל רעהו איני עמכם ואם שגית' אשובה לי וכסאכס
יגדל נכח כה אמר הטרוד מאיר בכמ' יבחק זל קנאילובון

אהובי

האלופים כמה רר קלמן יג' וכמה רר זלמן כ"ץ ין שלום למעלותיכם
חבתי שדכרו הראשונים יספיקו לפסק דין ואמנם מעלת הרב
מהר"ק דקדק מלשומי שלא החלטתי לפסוק רק נתינו לכס רשות להשיב בתחילה ומעמי
לא מצאתי בדברי מקום לתלות בו כוונתי אך מהר"ז העיד עיני שמה שסיימתי ואם רע
בעיניך אשובה לי הכין על כוונת הפסק ואנכי לא לאלה כוונתי רק שאם אולי ח' וימצא
שהרחבתי הדבור נגדו להקל בכבודם ח' על זה כתבתי חלה הדברים ויהימה אחר
שהשיבו לי להקשות ולסתור דברי בהרח' אשוב לענות ועל קצת דברי מהר"ק אענה אף
כי אינם צריכין לדרון זה לפי הכרעתי מ' נכון להשיב בדברי תור' ועל קצת דבריו התשוב'
היא ללא טורח בחושבי כי אף הוא עצמו לא עשה מהם פנה

בראשונה

שאלות תשובות

בראשונה

דקדק מהר"ק בתשובת מהר"י קפ"ז שאמ' כעשה כמוחזק
 ולא אמר כעשה מוחזק גם אני מודה שהיא כף הדמיון ור"ל כמוחזק
 בקרקע כי אינו קרקע ממש רק דינו בקרקע והדבור באלה הוא למותר ומה שמעלתו
 רונה לחלק שבמנטובה לא הקנו השרים לבעלי חניות החזקות לבר והיה תמיד כח לשיר'
 להוסיף חניות הס דברים של מה בכך. הלא השוכר הלו לא השיב אליו רשות מן השר
 רק שבר מזה הרשות שהיה לו מן השר וגם שעבר אותו שהוא לא ילווה כלל וחלקו שקבה
 מן השר והשכיר לזה הוא לו בשכירות קרקע. ומה שמעלת' רונה לומר שאפי' אם יהיה
 דינו בקרקע השוכר נקרא מוחזק מאחר שהחזיק ג' שנים דבריו רחוקים להכין כי ע'
 עניין ג' שנים הם רק כאשר יש לו טענה שהקרקע או החזקה היא שלו או ג' שנים שדר בו
 וזה לא מיחה הם ראוייה לטענתו ובגדון רידן אין הטענה ביניהם אם הוא שלו ועד
 שכת הרבמה שהוא מפורסם שהשכיר אין לו חזק כל ימי שכירותו כיון שידוע הוא שירד
 לשכירות כאומן וארים ואפטרופים וה"ה שוכר כי אין הפרש וכן הוא לפיכך בטור ח"ה
 בסיומן מ"ט בסופו. טוב מעלת' רונה להוציא מפשוטו דברי המדרכי דפרק השואל
 משכיר אומר כעשה דיכרין ושוכר אומר בחמשה דיכרין שר"ל טרם שנכנס או טרם כלה
 זמן השכירות ואי אפשר לומר ככה מאחר שתלה הספר טעמו דהלכתא כרבנחמן אפילו
 בא בסוף החדש טלו למשכיר אכ"ג גם הוא ר"ל שבא בסוף הזמן ואם היתה הטענה בתחילת
 הזמן אין אכחשו נריכין להלכתא זו רכ"ע מורים דאף שמוס' מודה רחם בא בתחילת החדש
 כולו למשכיר לכך מוקי ליה באמצע החדש דהמשכיר מוחזק בחז' ושוכר בחז' ויחלקו
 וכן רכ"ג גם כן מודה ומה שאמ' טעמו דתפוס לשון אחרון היינו כדי לפרש בא בסוף
 החדש אבל בתחילת החדש אינו צריך לטעם זה אבל רב נחמן סובר אפי' בא בסוף החדש
 דאז היה ראוי לומר כולו לשוכר אפילו הטי כולו למשכיר משום חזקת קרקע ולכך מביא
 המדרכי ראיותו ממנו דגם הוא מדבר בין בתחילה בין באמצע בין בסוף כעשה שהטע'
 זמן חיוב השכירות וכשלים הזמן וטען חמשה קנצתי בו ומה שהקשה מעלת' מן סיפא
 דמלת' שאמר וה"ה אם השוכר אמר שכרתי בו דמיירי לכאורה שרונה לרוד בו והמשכיר
 לא רצה להניחו אם כן ברישא מיירי בתחילה משו' זה אין להוציא הדבר מפשוטו דברישא
 מיירי בכל עניין ולהכי מייתי רב נחמן וסוף דבריו דאפילו בא בסוף אבל מיירי גם כן בין
 בתחילה בין באמצע ובסיפא מיירי בתחילה או באמצע ומפרש משו' דקרקע בחזק בעליה
 קיימא ולא הזכיר רב נחמן. ועד מוכל ליישב הדבר כדי להניח העניין על פשוטו שגם
 סיפא מיירי בסוף ולא דנין על דירחויך דנין שקלקל הד' בבית מחמ' תשמיש והמשכיר
 תובע היוזק קלקולו והשוכר אמר שבא בשכרו ומשכיר אמר לא השכרתי אך באת לרוד
 בחצרי שלא ברשותי וקלקלת ביתי והרבה כוונא באילו שערי התרומים לא נבעלו. גם זה
 לא אשמיט ואם ללא טורח הוא להיותו דברי תורה כתב מעלת' שכתעב' כתתי ולא כתת
 שהשוכר נאמן וכשבועה אבל כטענת קצתה השוכר יהיה נאמן בלי שבועה אחר המחילה
 לא אאמין שמשאת כזה כי שבוע זו היסת היא כפי רש' שם וככל כפירה צריך שבוע היסת
 ואמרת בהלכתא בלא טעמא. הרבה פנימים הזכיר מעלת' ששכירות מכר ליום ומה

עניינו

עביינו לכאן מי לא ידע זה דכפרק הזהב איתא ככה לענין אוכאה דנכלל בלשון התורה
שאמר וכו' תמכרו ומכרו וגו' אל תונו וכן על כדון מהר"ף שהבאת מסוים כ' שהתנה עם
שמואל שלא למכור החנות אלא לשמואל גם הקוטמו' שהוא שכירות בכלל הלשון אבל בזה
לא יגרע כח בעל הקרקע דברך שהם מסופקים בשכירות שיד בעל הבית על העליון ואין
הבדל אם יהיה שכיר לזמן ההוא או מכר לזמן ההוא דלענין זה אינו דומה ליוכל דהתם
אפקעת' דרחמנא הוא והכא הוא ברעונו קטב זמן אם כן השאר לו כמו וגם במכר עצמו
אם היו כדוכין יחד המוכר והקונה בטף הקנייה לאמור זה מכרתי וזה לא מכרתי או גם
כן כאמר חזקת מאר'קמא כמו שבדון זה דנין אם הזכות הזה נשכר בכלל השכירות
נקוט כל'א זה בירך שכירות מכר הוא ליומא דוקא מה שהוא ודאי שלו ונפקא מינה כל'ל
אבל לא שיהיה נקרא בעל קרקע לענין ספק שיהיה מוחזק שוב מעלת' תמה עלי בעל
שהסכמתי עם מהר"ק שיכול לומר לשון מסופק הוא הלא כבר השבתי למעלת' ספק הוא
היינו שטענה מסופקת היא ואינה ברורה להיות טענה נכונה ויפה ברתי לך בפסקי
הראשון רישא וסיפא דירושלימי

מעלתך

חשב לתפוס אותי בדברים על אשר כתבתי שהיה זר שהר'אש יבוא
הירושלימי ולא יזכיר לפחות לאמור ודעת ר"ף אינו כן ודבריו הם
התלמוד ולאמת שכה מנאת בערבי פסחים שהר'אש פוסק דעל כוס שיני אין
צריך לבר' כפ' והר"ף פוסק דצריך לברך והוא אינו מוכיר דברי הר"ף במחילה כדני' מר
אמר להא מילתא פתח עיניך וראה שם שהביא כל דברי הר"ף כעורתם ואם לא הזכיר
שמו הלא כבר אמרתי לך שסתם דברי הר'אש הם דברי הר"ף כי הוא הגמרא שלו אכן
מסוף פרק כ' בדרכות האמת אתך שלא הביאו אכן גם בזה אין קשה דבר כי על כרחך
צריך לדחוק וליישב הפסק של הר"ף שפוסק כת'ק ואכן קיימ' לן שבכל מקום ששנה רש' כב
במשנתנו הלכה כמות' אלא שר'ל כמו שמוי'שכ אותו המרדכי דר' לבזמן הזה דאין אנו
מכוונים היטב אם כן גם חתן יקרא דארובה אם לא יקרא נראה כיוהרא כלא תמיד דרכו
לבוין וכדברי החושפ' שם אם כן דברי הר"ף שפוסק כת'ק היה דוקא ברורות האחרונים
אבל לא אליבא דהלכתא ברורות הראשונים אשר חלקו הת'ק ורש' כג' אם כן פסק הלכתא
שלו לא רעה לומר לפסוק כג' רש' כג' כי דבריו נכונים ברורו וגם הוא היה מודה ברורות
אחרונים לזה וזכינו לר' שחר'אש אינו חולק על ר"ף ומה שהוא אמר והלכתא כוותיה ר'ל
הלכה ממש בדברי מחלוקתם ויבנו דברי רש' כב' בכלל דבכל מקום ששנה וכו' ואף כי
בדורו של הר'אש אין נפקות' בפסק שלו מאחר שעבשו' אין אנו מכוונים מ' מרעה לפסוק
דין התלמוד כי כמה פסקים הם בתלמוד ובפוסקי' שאינם שייכים בדורותם ותורה היא
לבר' לתלמוד כי היום ומחר ישונו הדורות להיות כבראשונה ועוד יש בו נפקות' גם
בדור הזה שהלכה כרש' כג' דאמר לא כל הרועה ליטול את השם מ' דהת'ק חולק ואומר
הואיל וגם אחרים קוראים לה נראה כיוהר' אם כן גם חתן הפטור יקרא כדמ' בגמ' שם
ורש' כג' סובר שאפילו הכא יוהר' הוא אם כן נפקא מינה בזה לדברים אחרים שנקרא
יוהר' כענין זה על דרך אמרם הפטור מן הדבר ועשהו נקרא הרויט אף אם אחרים

שאלות תשובות

אינם פטורי ועושים והוא פטור ועושה כראה כיוהרא ונקרא הדיוט אם לא שכל מעשיו הם בחסירות לכן אומר לא כל הרוצה ליטול בו ובלעדי זה מה שהביא מעלת'מן משניות אילו אינו כנגד כוונתי שהיא שאין מנהג של הר"אש כאשר הוא מביא ירושלמי כזה סתם ואינו פוסק רק מביאו ולא יזכר לומר ואין דעת הר"ף כן מאחר שלא הביאו אבל כשהוא פוסק להדיא והר"ף פוסק להדיא אינו צריך להזכירו דסומך שכל אדם יראה אותו * מה שמעלת'דמה עוד להביא ראיה מפלוגתא דרב כהנא ורב יהודה אם פירות בחזקת אוכליהן או בחזקת בעל הקרקע וכי פסק הר"ף כרב כהנא ופיר' הר"ן שם בו הארכת בדברים והכל הוא תלמוד ערוך ההלכתא כרב כהנא והפירכ' והתירוח ופירו' קר'ן הוא פירו' רש"י מילה במילה אינו יודע מה תרצה לחדש ומי לא ידע שצריך לפרש איך צריך להמשיך דברי ריבנות על הפירות שאלו שיהיה צריך בחזקת קרקע לכך צריך לפרש שהפסק הוא שכה וזו של מי היה וכן בקנינה אפרש לך בסוף דעת המרדכי בעניין זה * ומה שמעלת'ך מרמז גם כן דרך למלת'דעבד' לגלוי'מכח פסקים אין ראוי ללכת בו הכיור ומעלת' בעצמו אומר האמת שלא כל העתות שוות * ומתשובת מהר"ף בסיומן ט"ג שהבאת אין ראיה דשם תלה הטעם מפני ששנה וכל המשנה ידו על התחנות דעשה שלא כהוגן לשנות וכן מה שפילפלת במה שאריות אומר למחצה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש מה שתרצת שהטעם הוא שמנהג עוקר הלכה הוא האמת הגמור ומנהג חכיות שכתבת לכתוב בקונטרסו אינו מנהג ותיקו' ולא מנהג קבוע ולא ארוח בו הדבור למותר כי אין זה דברי תורה גם אינו מעלה ומוריד מאח' שאנו רבי'ן אם היה היוק לשובר ושנגדך חולק עליך לומר לא היה לו היוק בזה *

שוב

כתב מעלתך ז"ל ועוד מוכח שהשוכר נקרא בעל קרקע משך השכירות מהמשכיר בית לחבירו לזמן קטב אינו יכול לחזור בו ולהוציאו תוך זמנו ואפילו כפל ביתו של משכיר ואין מקום לדור בו וזה משנה שלימה פירק המקבל ואפילו העני וצריך למכרו לאחר אינו יכול להוציאו והמקח קיים והלוקח צרי' להניחו ביד השוכר עכ"ל הטור ח"ה סיומן ט"ב עכ"ל * תשוב לקרא מה שכתב הפוך בה והפוך בה מה דמות ראיה מצאת מכל זה שהשוכר נקרא בעל הקרקע לעניין חזקה וכי כל זה אינו מדבר רק שמשכיר צריך לקיים תנאו ולא יחזור מה עניין שמיטה אבל הר סיני והוספ' לתת לדברי' אילו כח יתירא לומר משנה שלימה היא ולירי משנה זו חסירה היא ולא מצאתי דין זה בתלמוד לא במשנה ולא בגמרא אך דברי הר"אש הם בפרק השואל מן הירושלמי תראה משם וכל עצמו אינו אומר כ"א לחלק שכל הדינין הנזכרים שם שלא יוכל להוציאו כ"א אחר הודעה או מה שנאמר שם פשוט' כפל ביתו אומר ליה לא עדיפ' מנאי דוקא שהשכיר לו סתם אבל לזמן קטב המשכיר אינו צריך להודיעו וכל משך הזמן במכ' הוא ולא יכול להוציאו אף כי כפל ביתו של משכיר וכדי שלא יקשה עלי' היא דמהר"ף בסיומן ק"ח בחזק' השוב דראה שם לכאורה דלא אמרינן שמרא קמא יחשב מוחזק כרא' לי ליישב באופן זה דע"כ לפי פשיטות דכתי המרדכי שמחשב טענת קנינה כאילו טוענין בגוף הקרקע צריך לתת טעם לדבר והיינו משום דאף על פי שטוענין בסוף הזמן אנו מעמידין אותם כאילו באו

לדיטענ' וז בתחילה תקף אחר שכנס ואז היה פשיטא דיד בעל הבי' על העליונ' שהקרקע
 שלו הוא ויאמר לו תן לי ודיכרין או תבא מביתי ועל דרך זה ידמ' כאלו חולקין על הקרקע'
 וגם אז אחר שכנס היה ראוי להסתפק בכמה יהא השכירות וכן הוא טעם של רב נחמן
 בחדש העבור אפילו בא בסוף החדש כדפירש סס רש' שנעמיד העני' כאלו היה בתחילה
 שגם אז היה ראוי להסתפק של מי היה החדש ונאמר שהספק כולד בתחילה ולהו' העניין
 כנגד בקרק' יש לו כח זה לראותו כלו היה העניין טרם כלה הזמן אבל בעבוד' דמהררי'ין
 הספק דמירוי בו הוא אשר נסתפק ראב"ן סס לא היה ראוי להתחיל רק אחר שמת השר
 ואז קנה שמעון תנאים חדשים עבדו ולא הזכיר ראובן בתנאים שהיה ראב"ן מסופק גם
 בזה אם ששמעון וזה בעבור ראובן בתם כאלו היה שלוחו או לא ואז היה שמעון מוחזק
 מעצמו מחמת חזקת ישוב מחלוקתם לא היה על המקום לאמור להעמיד בחזקת מ
 מאר' קמא שאילו היה על מקום וקרקע ממש אין אנו צריכין להעמיד העניין למפרע רק
 תמיד הוא בחזקת מאר' קמא בכל ספק אבל הריב היה רק על חזקת ישוב דראוי קרקע
 ממש ולא כוכל להעמיד הספק למפרע טרם שהחזיק שמעון לאמור כאלו היה הספק
 בעוד שהיה השר בחיים והיה מוחזק ראובן כי הספק לא היה שייך אז להספק לא כולד
 רק בעבור מיתת השר וקניית שמעון אחר כך ועל דרך זה מתורץ גם כן דלא קשה
 דידיה על דידיה על סימן קפ' דלעולם מי שהוא מוחזק בישוב דינו כאלו מוחזק בקרקע
 אבל בסימן ק"ח לא היה ראובן מוחזק בישוב כי מת השר ושמעון היה מוחזק ככל' ולא
 כוכל להעמיד הספק למפרע וכדון דידן גם המשכ' מוחזק עריין בחלקו ולשוכ' אין חזק'
 וכל אריכות דברי אלה הם למותר רק ברברי תורה לבר ירדתי להסוכה ולא חדשתי רק
 לתרן קושיית' אשר חשבת לתור דברי' אמנם עיקר דרכי' אשר כבר פסקתי לוכו המשכ'ר
 עריין בדעתי הראשונה אני עומד לזכותו מכח שמעתתא דהאומני' השוכר חמו' והכרי'ן
 או נשתתף דהו' כמי ששכר דבר וכפל ביה מוס שהוא חסרון על להבא דבחזרה קאי ו
 ושוכ' זה הואיל ולא חזר אז סבר וקבל באש בררתי כב' באור רחבי' ומחתי מהרר' ומגמגם
 קצת מכח התוספתא הביא הר' וכתב עליה ז"ל וכסם שהלוקח שדה באחריות ובא כ"ח
 וטורף מקצת אין המקח מתבטל בכך לא שחייב מוכר לשלם לו ביבש אילן ומעיין דטותא
 עב' לזמה רנה לרקק שמשנה דיבש המעיין מיירי בכל עניין וכי' לא הכתי גמגם זה
 דארב' היא היא שאמרתי להלוקח שדה וכ"ח טורף מקצת אין שייך חזרה מכאן ולהבא
 לבר רק חזר' למפרע שיחזור מתח' המכר והוא אבל הפירות ונשתמש בקרק' ויהי' כספוך
 לכן המקח קיים וישלם לו החסרון ככה גם ביבש המעיין אין שייך חזר' מכאן ולהבא ד
 דכתלקל' למפרע לכן משלם לו החסרון אבל בשכירות ונפל ביה מוס שזינן על להב' ויוכל
 לחזור מכאן ולהבא לבר אנו אומרים אילו עד הכא בעית למזל לאו שכר בעית למתן
 ממש כחמור שמתבחי' הדרך כי אילו השוכר הזה לא היה שוכר ז' פנים רק עד זמן ה
 הקלקול לא היה צריך לתת השכר עד היום ההוא גם עתה היה לתת לו כך והי' יכול לחזר'
 כאלו היה נשלם שם השכירות ומה שהשיג מהררי' כי היה גם ככאן בלתי אפשר לשוכר
 לחזור בתעפתא'ו משום הזיקות הם סברות אינם ישרות בעניני' כמו שיעשה בסוף'

שנים גם היה עושה אז ואף אם היה לוקח היוק גם חמור ומתכחצי דרך יש לו קצת היוק
 שיצטרך להשיג חמור אחר וזולו ביוקר ואטילו הכי אומרים לו אילו עד הכא בעית למיזל
 וכו' והמשכיר אינו משלם לו היוקו להיו' הדבר אונס ומה שמעלת מהרר' ק' או שהכרעה
 שלישי אינה הכרעה אינו עכיון לנדון דידן דלא שייך לומר שהיה הלכתא כותי מטעם
 שהלכה דבריו המכריע דאילו היה כאשר שני דיונין חולקין והשליש מכריע כאחד מהם
 הדין קיים מכת שהלכה כמכריע היה הדין בטל לגמרי ולא היו מועלין דבריו השליש ד
 דבפרק בירה איתא בגמרא על לא ישתתף אדם כל גופו בין בטון כו' דלא אמרינן הלכה
 כמכריע אלא דווקא במשנה אבל לא בברייתא אם כן כ"ש שביטלו אינו שייך אלא עניינינו
 הוא כאילו זבוחו בעלי דינים לפני כו' של שלשה או כו' ואילו מחייבין ואילו מוכין ואף
 כי המחייבין או המוכים יש להם טעמי' שונים מ'מ' הולכין אחר הרוב המסכימים
 לרעת אמת בדיון ולשון הכרעה היא כאשר דרך משל בפרק בירה תנא אחד אוסר בין
 בחמין בין בבגין ותנא אחד איתר בשתייהן והשלישי אוסר בחמין ומתיר בטון דלא
 סובר כחד מהם והלכה כמותו אם הוא משנה כאשר הזכירו הראשונים ה
 החלוק שהיה ס'ד לחלק ואם הראשונים לא הזכירו החלוק שהיה ראוי לחלק כמו בסוף
 פ'ק דפסחים חבית תרומה שנטמאת שהתנאים הראשונים לא חלקו בין בית לשרה ולא
 הזכירו שהיה ס'ד לחלק והשלישי מעצמו חלק בין בית לשרה נקרא הכרעה שלישי כפירו'
 רש' ותו' שמה ואוכל לומר גם בנדון דידן נזכר קצת הערה מן טעם דירי דרב מעלתך
 שכתבת שטען המשכיר שהיה לשוכר לעשות לו מודעה ולאמור לו תכסה לי או הרי שלך
 לפניך וכתבת שמר"ז מחכים ומעלתך חולק עליו ואני לפסק ד'י' הסכמתי ככה שהיה
 לו לחזור כו' ל' בפסקו א' ל' נקרא הכרעת הכרעת שלישי אכן אינו צריך לאלו כו' עניין
 שלישי ד'ל' מאחר שדין אינם שוים אבל כאשר הם שוים דין ר'ל' שכלא חד יש לו טעם
 בפני עצמו לא נקרא הכרעה שלישי וזה מוכן לכן ברא נחיתא ונדא סליקא בנדון זה
 שהמשכיר הוא פטור מנכזי זה והשוכר שלא חזר בו כל כמה דלא חזר סביר וקביל נאם

מב'ק'ל'

שואל

מ

בעניין משיב בהלכה גדולה מן העניין שואב מן הכריכה
 מאת ה' ישא ברכה אהובי האון ד'מ' במה'רר דוד יחוי'
 י'ן כעיונותימוך רשומי אנבעתיך חאיתי בדרוש הרב ה
 התובע שבר טרחו מקהל אוטרנטו שדרש להם ברבים ולמד תורה ברבים לכל תלמידי
 העיר והיה להם למורה באיסור והתיר וכדיניי מאונות פסק ופשר בין איש לרעהו וכתב
 אגרותיהם של הקהל לשלחם חוץ לעיר ולא הוקצבלו שבר על דברים הללו רק אחרי
 ימים רבים שנקש הרב להפרד מן העיר אז כי בן השמיע קול להפרד תקבט שויו הקהל
 והקציבו אליו שבר להבא כדי להחזיקו שם ועל העבר לא דברו מאומ' לא הוא ולא הקהל
 עד אחר עברו וחלפו ימים מה שגבה טורא בין הקהל והרב ערר הרב ישבי ותבע שכירו'
 לימודו וטרחו אף מן הימים הקדמונים שלא הוקצבלו שבר עליהם זהו תוכן השא' ממ'כ
 נאם אינו כלשון מעלת' מלה במלה ומה זה מנאת' כי אך כי מששת את כלי והנה אי' בביתי
 לא

לא לחם ולא שמלה ולמה זה תשאל לשמו ומימי מי מערה ועמך מקור חיים ומקו' טהר'
ומכל מקום הכני משוכמני הסכוד למעלת' דרך משא ומתן ולא מגלה הכרעתי כלל כי
זה ימים מה במכתי והייתי עם חכירי לגרור עלינו גרר ולקבל עלינו שלא לענו' על דברי
דיבות בדיני ממונות אם לא נהיה כדרשים משמי הבעלי דינין או מן הדיינין הנבחרים
משניהם כאשר ראינו קלקלות רבו יבאו בארצנו ממדה זו שכל אחד מבעלי דינין הסתיר
ענה במעמקים לשאלו שאלה בהחבא ונגברעת הבריות וקנה לורבואן גדול לפי דעתו
להתלות בו בהראותו פסק דין מרבה ואמר קים לי כפלנוי ורבו המחלוקות בישראל בק
הרבנים ובין הבעלי בתים ולזה הסכמו לגרור מילתא ולא ייה דבר חדתא למעלת' כי
כן כתב מהר"ר בעל תרומת הדשן בכתביו סימן ס"ב שלא ענה על דיני מאונות אפילו
דרך תשובה ושאלה בעלמא יאמנם דרך משא ומתן ארין לפני מעלתך כדן לפני רבותי
בקרקע להקשות קישיות ולשדות כרגא בראיות מעלתך כמתלהלה ושערי התרונין לא
פגענו ממ' כ לתרן ולרון מאו כחפך . ראשונה על מה שמעלת' מצא לנו לרשתיקה לא
כהודאה היא מתשובת מה' רם על מה ששתק אחד מלענות על אחת הטענות שהס' שאין
שתיק' בהודאה רק באומ' אתם עירי ושתק בו' אמינ' ע' כלאו כללל הוא דהא בדיני חזקה
דהוצאות וזיון ומרוב ומוחילה והעמדת סולס פסקו הגאונים וכן הרמ"ם דאין צריך
טענה ושלש שנים רהטעם משום מחילה וכיון שרואה משתמש בשלו ושתק לא לתר הוי
חזקה וכן כתב הרמ"ן בדיני הרחקת נזקין והטור הביאו בסיון ק"ח וכן פירש רש"י
קמא דב' גבי אחזיק להוררו לא אחזיק לכשורי דגבי ענייני תשימי' בשל חכירו ש
שמשתמש בפניו ושתק לא לתר הוי חזקה רק שהוא סוכר שצריך טענה ור"ם בתוספות
פרק לא וחסור סבר הסך דאין צריך טענה רהטעם משום מחילה מאחר ששתק אך ס
סבר שצריך ג' שנים מ"מ כל הנהו סברי דמשום שתית' בהודאה יש חזקה ואף כי הר"ם
פולק וסובר בר"ת והטור ח"מ הביאו בסיון ק"ג וק"ח היינו משום שסוכר שלכל חזקות
צריך טענה ושלש שנים כרתנן אמנם כאשר דברים אלו גם הוא סוכר שתית' בהודאה
וכן יראה גבי הא דבעי כפרק קמא דב"מ תקפה אחד בפניו בו' דבעי כשתק ולסוף עז
בו' וכת' סס הר"ם ובעי' לא אפשר לא אפשיטא וכיון רלא אפשר לא מפיקין מיד התוקף ובטור
ח"מ בסיון קל"ח כתוב על סס הר"ם על זה וזל שאפילו אם יבוא עדים אחר כך שהיא
שלו לא מהני ליה דהודאות ב"ד כמאם עדים דמי משתת יקשה לומר דמהר"ם יחלוק על
כל הגאונים ה"ל . ואפשר לומר דאף הוא מודה בכונא באלו דרואה שחמרו מוין לו
זמשתמש בשלו או מחזיק בשלו ושותק א"כ ודאי מחל או הודה שהוא של חכירו מה שאין
כן בדרוש שהשיב עליו מה' רם שהוא על טענות שלא ראה עדיין החק בשלו ואינו חש
להשיב עתה בעבור העתיד אבל במקום שרואה שורו טכוח לפניו ודאי דרך כל אדם
לצווח אם אינו מוחל וכן בדרון דידן הרב שראה שהקהל הקטנו לו שבר להבא וכשאו
שכרו לשעבר ונשתמשו כמעיתו היה לו לקרא בקול גדול או לרמוז רמוז ואדרבה א
אומר כא דמוכח הוא שמחל או שלא עלה על דעתו כראשול לקבל שכר כי מחשבתו נכרת
מתוך מעשיו עקמי' שפתינו שהוא דבר על העתיד או נלא על העבר והוא עדיף משתיקה
בעלמא

שאלות תשובות

בעלמא ומעלתך הקרוב אליהם ושמע טענותם וידעת מצות הדבר למראה עיניו ישפט
 כי חכמת אלקים בקרבן יאמנם עוד אחת קשה עלי בדרון זה ולא אכניסו תחת לשוני
 וזה כי לפי הצעת השאלה של מ' כיראה ששיקר השכר שהרב יבקש הוא בעבור למודו
 וכראה שמלאכתו היתה שהיה סוכה הלכות ודרש מדרשות והורה הוראו' בטי' וקידושין
 ובאיסור והתר ובהתר דמי למעלתך למשקל אגרא על אלה ואף לבקש ולתבע על אשר
 עשה לשעבר ואם כי לא הוקצב לו שכר ואין אין לנו היתר לפי מסקנת התלמוד פרק אין
 בין המודר למשקל אגרא רק על המקרא משום שכר שימוד לרב או משום שכר פסוק
 טעמים לרבי יוחנן אבל על המדרש והלכות ואגרוה לא דכתיב כאשר צויה אני בחנם
 אף אתם בחנם ואמנם שכר בטי' לא דמוכח לכד הוא מותר כקרא פרק שני דייני
 גרות וכן איתא בירושלמי דפרק אין בין המודר וז' וכן חמיי מתנייא נכסין אגריהון פי'
 כאן אנו רואין התנאים נוטלין שכר על מה ששוכין לתלמידים משכיות וברייתא אמר רבי
 יודן שכר בטי' הן נוטלין * עוד נד היתר מצניו כדברי ר' בתוספות פרק שני דייני
 שפירש שדייני גרות היו יושבין בדין כל שעה ולא היו עוסקין בשום מלאכה ולא היה להם
 כמה להתפרנס והיה מוטל על הצבור לפרנסם ומהאי טעמא אתי שפיר הא דקאמ' לקמן
 מלמדי הלכות שחיותה והלכות קמיטתה היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה אף ע"פ ששכר
 תלמוד אסור כדאיתא פרק אין בין המודר עד כאן ימעתה איך יתבע הרב על העבר שכר
 על אשר היה להם למורה ולסוכה הלכות ואין לומר למנא היתר ולהתלות בתירוחן של ר' ת'
 שם פרק שני דייני דמתרן דגוזרי גזירות נוטלין שכרן משל צבור דדוקא מבעלי דינין
 אסור שהוא לא תירוח אלא מה שהתלמוד אינו מקשה שם על גוזרי גזירות והיכי עברי
 הכי והא כתיב וסוחר לא תקח כדפרישית עליה דקרא אבל על שכר למוד תורה לא יועיל
 תרוחן זה תרעע שכן הוא דהא על תירוחן ר' מסיק שם וז'ומהאי טעמא אתי שפיר הא ד'
 דקאמר לקמן מלמדי הלכות שחיותה וכו' משמע דדוקא לתרוחן ר' אתי שפיר ולא לתרוחן
 ר' ת' ובלתי ראייה מסתברא שתרוחן ר' ת' לא יועיל לשכר למוד תורה דמאחר שאנו לומדין
 ממשא שאמר ראה למדתי אתכם וגמאר כאשר צויה ה' מה אני בחנם אף אתם בחנם אם
 כן וראי שאין הפרש בין ליטול מן התלמי' בין ליטול מן הצבור דצריכין אנחנו ללמד במשה
 רבינו ע"ה דלא נטל שכר כלל * אכן מצאתי הג"ה במדרכי ארוך שיש לי ואינו בדפוסים
 בו חרשים הרבה וז' והתירו ליטול שכר שמור רגל קטנים וה' לכל אדם שיש טורח
 כדאיתא בהאי פרקין מלמדי הלכות קמיטתה לכהנים נוטלין שכרם מתרומת הלייט' אבל
 לא למכנין באמורה אחת וכן הוא בס' מק' זה הלשון ממש ומסיים בה עוד ז' ואף על פי
 כן מצוה לומר כמה פעמים כו' עד ולפום טעם אגרא ע"כ ימעת' מעלתך יוכל ליישב כונת
 הרב בדוחק שלא הטיבו התלמידים ההלכה באמירה אחת וכו' וכל לתלות שירצה שכר
 מהן מכל מקום הם יוכלין להתנגל מאחר שמסיים הסמ"ק שאע"פ מצוה לומר כמה פ'
 פעמים אולי כונתו היתה לעשות המצוה והם חשבו שכונת הרב היה ככה ולכן לא
 הקטיבו לו שכר והיה מה על מה שהיה להם למורה באסור והיתר וגמין וקדושין לא מנא
 ודיו ורגליו לררוש מהם שכר עליהם לשעבר ואם כדורות הללו ימנא מעלתך שהרכינס

ויקבלו

י קבלו פרס מהקהילות הוא על דרך תריון ר"י וכלה אספיק ומפני הכבוד והירא' והאהבה
השכתי למעלתך עד הנה ולא כמורה ופוסק כללבי הכרעת דעתי לא גליתו רק גליתו
טפח ומעלתך יכסו או יגלה טפחיים כי לא יבצר מאתך מזומה ותושיה כגל' לך ומרחוק
על מסמרתיו אעמוד לברך את מעלתך וכסא מר יגדל כה מעתיר אהובך כרנע לאהבתך
מאיר בכמר ינחף אל קנפאי ולכבוץ * ל"ד למספר בני ישראל שנת יס"רח *

עוד

ראיתי לנרף אל דברי של מעלה הא דמנאתי בכתבי מה' ררא שחבר גם כן
תרומת הדשן שכתב בכתביו סימן קכ"ח וז"ל ואי משום דיש פקוח פרנסה
בדבר מחמת הפרס שתפול לכיס המנהיג' מוגטין וחליצה והשבעת נשים ושכר ברכת
ארוסין ונשואין וכו' כמה טעמין על קבול פרס זה אנו בוטין ובטורח למנא הית לרובן
והיאך נחויק אותו כולי האי להחשיבו פרנסה ומחיה לבלתי ישיג אחר בהם עכ"ל * וככה
כאמר גם בדרון דירן איך נחויק בו כולי האי לסמוך על ההיתר אשר נמצא בדוח' גדול
לתבוע אף מה שעשה לשעבר ולא הוקבלו שטר עליו ואולי יאמר לתבוע רק כדוי בטולו
אף כי אין נראה ככה מלשון מעלתך שכתבת שישומו עבודתו מכל מקום זר הוא שוכל
לתבוע שטר בטולו אשר נתבטל מעצמו כי מי דחקו לבטל דמתחילה היה לו להתנות כי
הא דרב הוכח כי הוה אינא דינא לקמיה אמר להו הבו לי גברא דדלו בחריקאי וארין
לכו דיכ' * וגם אין בטול דמוכח אל הרב הכל כי לא היתה לו מלאכה ידועה כבר
במקום ההוא ודי באלה כי בלי ספק תביעתו אינה משום בטול מלאכה כאשר נרא' מתוך
לשון תביעתו :

על השגת גבול חניות

חרשים

מקורב באו להרום ולהשיג גבולי בעלי חניות אשר כבר
החזיקו במקומם בהלואה מכח הרמנא דמלכא ואלה
המשיגו גבול קצתם עושין בהסתר ובמחשך מעשיהם ו
וקצתם בגלוי לקנו להם מן המלוכה שאף הם יליוו ברכית ולא ישותו אל לבויהם חרם
הישוכ שכהג' תמיד כל יושבי איטלייא וגם אין אנו הולכין בשיטת ר"ת דפירש מה שאמרו
בפר' לא יחפור ואי שייך בכרב' דמת' ש"ר ג'ואם מכאן והלאה רוטה להיו' שייך בכרב' דמת'
כו' כי אנו נוהגין לפסוק כרש' ביה שפירש שכתב שייך בכרב' דמת' כנראה' בהג'ה בר' אש
סעק לא יחפור בשם אף לכן בודאי הפורטין גרר קרמוניו ומשיגין גבול רעה' חסאם
ישאו לאשר עוברין על שיט' ההלכה לפירוש רש' כג' לוגם עוברין על חרם הישוכ וגם זה
הוא בכלל חרם ר"ג שהחרים על השג' גבול בשכירו' חכמים מנמיכי מה לי שכירות בית
מה לי שכירות הלואה בפרט אש המלוה הראשון יש לו כבר תנאים שהוא לבר' ליה ולא
אחר וכן ראיתי שפטק הגאון מו' הזקן רבינו יודא מייכן ס' פה פרואה ודמה חזקת
הלואה לשכירות בתים כג' והנה שמעתי שגם בכרך ארקמילו נמצאו מבני עמינו ה
המשיגין גבול המלוה הראשון ופסקו לחיות' לכן הנני מודיע להם ולכל הרואין מכתבי
אש

שאלות תשובות

אם ככה הם עושים צדיקין כפרה לשעבר על שגבתם אולי שמעלו בחרם ואם יזידו עוד
 אחריו ושמעו דברי יהוה בחרם ככל וכל ישראל יהיו נקוי' אכן אם נראה להם איזה טעם
 של התגר לפי הזמן והמקום ולכן לכ"ד הקרוב לדרוש חוקי האלקים מן חכם ומור' דק אש'
 לא יהיה תחת הממשלה ההיא ויקרא גם לרעהו המלוה הראשון ויטעו דבריהם לפעו
 ועל פיו יצאו ויבאו לאסור או להתגר ושלום להולכי תום נאום מאיר בכמ"ר יצחק ז"ל
 קנבאילנבונן *

איך גובין הוצאה של בניין ב"ה *

מב אהובי

הנאון כמה רר יוחנן י"ן שלום שמירלן מוביל כתבך יצא
 מאתי בהסמך הדעת פתאום ולזה לא הביא ליר מעלת מעב'
 מאמי כי הייתי טרוד אז בעסקי: והנה ע"ד בניין ב"ה הלא
 כלל גדול כתב מהר"ם שכל היבא שלא נוכל לתלות בנפשות אז פורעים ונוכחים לפי ממון
 ופסק על שכירות החזן בימים הנוראים שמחשבוין לפי ממון ונתן טעם לרב שתלוי בממו'
 כי מחמת עשרם לא יוכלו לזאת מכתיהם לעיר אחרת ולהניח בתיהן ריקן עיין פ"ק דב"ב
 ובמרדכי קנר מבואר יותר שקאי על שכירות החזן אם כן משמע ששכירות חזני' של כל
 השנה כמו שלנו דלא נוכל לומר טעם זה אין מחשבוין לפי ממון לכד וככה הוא מנהגנו
 בכל הקהילות שגובין החצי לפי ממון וחצי לפי נפשות מעתה כמה נחלק בין בניין הכנס'
 לשכירות החזן אך נראה לי לחפש בזכו' העביים ולומר כי בניין אינו דומה לשכירות חזן
 או שכירות בית לכנסת כי השכירות פורעים מירי שנה בשנה והעני בזמן שנמצא בעיר
 פורע עמהם כי הנכה כמו עשיר להיות יונא בתפילה וחייב כמו עשיר ואינו תלוי בממון
 אבל הכניין הוא על זמן מרובה על העתיד והעני יכול לעזוב דיר' עיר זו בנקל וללכת לעיר
 אחרת שלא יצטרך לבניין אבל העשיר ממונו ועסקיו מעבדין אותו ככל יועד יש לזכות
 לעביים כי יספיק להם אהל עראי וצריפא דאורבנא להיות מקום תפילה אך העשירים
 יפארו בית אלקינו בממונם משום כבוד את ה' מהונך לכן לא נראה לי לגבות בניין ב"ה כזה
 לפי נפשות ושלום מני אהובך מאיר בכמ"ר יצחק קנבאילנבונן *

גם אינו רחוק בעיני הראייה של מעלתך מן הטור בימי קס"ג שכתבתם נוש מעדקאז
 על כל מה שהזכיר אף על בניין ב"ה אע"פ שכתלמוד אינו נזכר *

למחר"ק בעניין דייני' יושבי קרנות

מב אהובי

האלוף כמה רר קלמן י"ן שלום מכתבך מצאתי בכואי א
 מוניציפאל וראיתי הכרעת דעתך להוסיף זולל מיקר ולהולכי
 מחלוקת בין רש"י לר"י מלבד ולא מצאת מחלוקת בהדיא
 ורבותך לא הנחיליך כאלה וארבעה יבין להשוות הדעות בכל ענין ואתה אמת
 מלשון

מלשון רש"י וזה לשונו משמע בהדיא שרש"י אף על פי שכל שלשתן הן יושבי
קרנות מאחר שאי אפשר להיות בהן חד משמע מחכמים ומדיונים כי מה ש
שנראה למעלתך בהדיא לא מנאתי לשמוע אפילו מכללם כי איני רואה מחלוקת
בין רש"י לר"י כי גם התוספות מורים דגמיר אינו רוצה לומר חכם אמש דאם כן היה
לו לומר גמיר וסביר וזהו ההפך בין גמיר ובין סביר דגמיר ר"ל קבל מאחרים וסביר ר"ל
מעצמו דבימי התלמוד אין לומר גמיראן הספרים שלא נכתבו שימיהם משום תורה שבעל
פה אי אתה רשאי לכתב' אש כן גמיר ר"ל שמע מאחרים ותו' אינם מטפלי' כפי' של גמיר
ואינם חולקין רק באו לתת טעם למה עריך גמיר ולזה כתבו דמאן דלא גמיר פסול וזהו
בהכרח גם רש"י מודה שאם לא היה ביניהם דגמיר' דפסיל מעתה איני רואה מחלוק' וכולהו
מורו שאם הם כולם יושבי קרנות היוינו שליכא ביניהם דגמיר' דפסולים וההיא דערבא'
שבסוריא היוו בדווע ששלשתם הם יושבי קרנות ולא קבל ולא שמע שום אחד מהם
מחכמים באנו למחלוקת ר' מוחכמים מואמר דמתמנו שיש להם ההרגל לבר שהורגלו לרין
ולזה הסגידום חכמים ואולי הם כפסידים כאלו קבלום הבעלי דינים עליהם מאחר שהם
מאומי' לרין וכן נראה מלשון הר"ן שסב' ו'ל' אלא שהורגלו לרין כי עד ורבין סביר כיון
שהמחוס רבים עליהם לאו כל הימנו כי' והנה אהו' הלא מדרך הלמוד שהורגלו בו תמיד
כאשר התו' רונים לחלוק על רש"י מביאים לשונו ואומרו' עליו אין נראה או איזה קושיא
או תמהון וכאן התו' אינם מזכיר' לשון רש"י שם אשר תאמ' שבאו לחלוק עליו לא זו המדה
ולא זו הדרך לעשות כנגד ר' שהוא בהרוא לפנינו ולהשען על קנה רצון לומר משמע
שחולק פלוגי הלא ראית שהר"ן אומר כך העלו האחרונים על זה יג' הוכיר מחלוק' רש"י'
ולא אישיבך על אשר אמר' שרמ' כס' או אז' אמר סתם ולא חלק כי איני נריך להשיב על זה
ועל ההגה אשר מיוחרת במרדכי שלך גם בה לא מנאתי מקום לתלות בו מחלוק' ר"ל לפי
מכתבך ומנהגו' עד אין לו לסרב ליקח דיונין או מקבלי טעמו' כעירו מכל תבועות ואם
הוצרכו לשאול שואלי' ושולחין למורה כו' איני יודע מה ראית בהג' זה כי מאן מוכח
שריינין אילו לא נתמנו ועל מקבלי טענות איני חולק עליך כי הכל כשר' לזה לקבל טעמו'
ולשלוח למורה גם כהן לומר שה' יינין הנו' בהגה' ר"ל דגמיר אך לא סביר ולכן צריכין
לשאול לפעמים ולדעתי שיעל זה תסב' ההגה' זו שלא יוכל הכתבע' חות' לומ' אלך למקום
הוועד היוינו לפני סמוכים או מומחים דגמיר וסביר ולכן מזכיר בעירו בהגה' זו ומעלת'
כתב כאן ו'ל' אש כן משמע שמהגם' היה ליקח מקבלי טעמו' שהוצרכו לשאול עכ' לדעתי
דברי מעלתך אינם מטוני' לכוונת ההגה' כי מה שכתב בהגה' ואם הוצרכו לשאול שואלין
אינו שב' על מקבלי טעמו' באש' על מקבלי טעמו' אינו גופל לשון זה אש הוצרכו לשאול כי
עקר עשאקיה' הוא זה לקבל הטעמו' ולשלח לריוני' והם איני' רייני' רק שב' על רישא דמלת'
שאמ' ליקח דיינין' לאש' כל המכוון הו' לכוף הכתב' לרין לפני דיינין' שם אף כי אינו מומחין
ולא יוכל לומר אלך לכ' ד הגרול ולזה אומר הוצרכו לשאול כו' וזה ברור והנה לא אצריך
עד כי ארא' מעלת' נטה קו' לעמו' כשךך ואני לא אכריחך לקבל דעתי כי איני כרי ומאחר

שאלות תשובות

כי יצא הדבר באלו שהאריכו הקומפרמיסו וכתרנו הכתות ושמח לבי גם אני ושלוס מני
ההוכך מאיר בכמר יצחק קנהאילב טוגן

אם שטר שבטל מקצתו בטל כולו ושאלות אחרות

מר אהב

שלנו נרודף שלו אהובי המרום כמר אלעזר בכמר יצחק זל
מכתבך קבלתי עם הצעו השאליות מעסק שני השטרות אשר
שלח מ"כ ולהיות כי כתב מ"כ היוחק מבורר לריון ולפטרן בין
היתומים והיתומות מותר לי להשיב למ"כ כי באופן אחר לא היה הרשות נתונה לי להשיב
בדיני ממונו כי כן באתי בקושרים עם חבירי שלא לעשות לשואל בדיני ממונו כ"א אשר
ידרשו שני הכעלי ריבין או הדוייבין והנה העסק הוא גדול וספקותיו רבים ומ"כ שואל
מילתא דכע טעמי ואכבי כהיום עמוס התלאות לכן על כרחי אעלה בקצרה ומ"מ על כל
ספקותיך אשיב אך בקצור ואשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון כפי הסימני הוכחו
לידי מספר הספקות

ראשונה

אשר דרשתאם השני שטרות עשויי כתיקון חז"ל ואם יש לסמוך עליה
ולא פירשת באלה ספיקתך ואכבי לא חזיתי בהם תיוהא ולא מנאתי
בהם חסרון מכל הראוי לכתוב אמנם כמה מהתנה שבנו הכבו יוותר על חלק בכורתו ויש
לנאמם קצת כי לפי משמעות השטר יראה שיעשה ככה בחיי אביו כמר דוד ז"ל וז"ל ויהי
מחויי לכל בקשת כמר דוד הכ"ל לתת באתנא ודבר זה דומה למה שאירש מאב"מ לך
ומ"מ ממ כאין בו נפקותא ולא יוכל התנאי הזה לגרוע כח המתנה כי אם היה ראוי לקיימו
ויקיים אותו הוא או יורשיו ואם אי אפשר לקיימו אם כן התנה בדבר שאי אפשר לקיימו
שהתנאי בטל והמעשה קיים ולפי דברי הרמ"ב כן שפירש בתורה שאם מתהכבו בחיי אביו
יוכל האב לבטל חלק בכורתו מדתיב על פני בן השואה אם כן האב יוכל מעתה להסי'
מעל הכנות חלק הכבורה על כרחין

השאלה

השנייה אם יהיה נפסל אחד מפרטוי השטר האם בעבור זה נפסל כל
השטר אומר אני שהשטר יתקיים בשאר הפרטים דע"כ לא נחלקו
ר"מ וחכמים בפרק איזהו נשך אלא בשטר שיש בו רבית אם גובין בו הקרן שר"מ פוסל
אותו לגמרי משום קנסא וכן שטרי המוקדמין לשם גזירה שמה יגבו זמן ראשון או משו'
קנסא ולולא זה אף כי פסול מקצתו היינו פירעו רבית שאין גובין מ"מ לא היה פסול שאר
השטר היינו חוב הקרן אפילו לר"מ ואף באלה פסקו התו' כחכמים דלא קנסין דהלכה
בר"מ בגזירותיו ולא בקנסותיו ועוד ראייה מן הרמב"ם דכתב בפרק ז"ר מהלכו' עדות וז"ל
הכותב כל נכסיו לפני בני אדם בעדות אחת והעדים קרובים לאחר ממקבלי המתנות
דחוקים מן השני הדי השטר פסול מפני שהוא עדות אחת אבל אם כתב בשטר א' שכתתי
לראובן חצר פלוני ושכתתי לסמעון שדה פלוני נמצאו העדים קרובים לזה ורחוקים לזה
ולזה

נלזה שהם רחוקים ממנו מתנתו קיימת שאילו שתי עדי' אף על פי שהם במטר אחד עכל' הרי דוקא משום שכולל המתנה לשניהם יחד דאז נקרא ערות אחת או הוא פסול ב' אבל אם פרט לכל אחד מתנתו לא יפסול האחד את חבירו ואף כשהוא כולל יחד משמ' בטור ח"ה בבי"א שרב האי חולק ומכש' חלק הרחוק וכדון דין' לפי שאת' הם פרטי פרטי' אם כן פשיטא שאם נפסל פר' אחד שהשאר הוא כשר ואפילו היו ררך' כלל אינו דומה לערות הפסול מחמ' קורבה דהתם החסרון הוא בעדים ובערות אחת שייך ערות שכתלה מקצתה בטלה כול'.

שאלה

שלישית מנזו האפטורפס' של הזקן שמנה בנו הבכור על נכדיו לא מצאתי למנוי הזה יסוד כי לא נאמ' מנוי כי אם לאב או לב' אבן מאחר שהוא תבאי ותלה בתבאי זה מתנתו אפשר שהיה קיים על דרך זה כי החלק אשר יסרב במנוי אפטורפס' שהוא מנה יהיה בטל לגבי דוד' מתנתו אבן מאח' שכבר מת בנו הכנו' אשר מנה מה לנו עוד באלה מאי רהוה הוה כי מה שעשה בחייו מכח מנוי זה אין לבטל בו אינו גרוע מבעל בית אשר יתומ' סמכו אכלו דיש לו כל דין אפטורפס' ואילו היתומ' סמכו אכלו כי היו יחד בתפיסת הבית וגם אין לבטל השטר מתנה בעבו' תבאי זה שהתנה סבכו הבכור יהיה האפטורפס' עד יהיה הקטן בן כ' שנים ולא חסר מצדו דיש כאן אונס מיתתו וגם נראה שהתנה זה לרצון בנו הבכור דהרי כתב ותלה ברעתו וברשותו וז' שלא יוכל כמ' דוד ולא אחר למנות שום אפטורפס' וטוטור אחר על הנערים הכל' אם לא ברשות כמ' ויחיל הכל' נמצא שבו היה תלוי שברשותו היו ממנין אחר ואין לך רשות והסתלקות גדולה מזו שמת'.

שאלה

רביעית אם הבנות חייבות לתת חשבון מאשר עשה אביהם בנכסיו היתומ' יותר מאשר ימצא כתוב בפנקסיו ואביהם החזיק חשבון מפ' בפנקסיו מנכסיהם פשיטא שאין חייב' יותר הלא בכל מה שהיו כתבעות הם פוטרות את עצמם בשכופה שלא פקדנו אבא כל שכן בכדון שיש חשבון כתוב מאביהם ואין כאן מקום שאילה'.

שאלה

חמישית אם האלמנה אם הבנות חייבת להשבעו מי הוא שיכולת בירו להשביעה הזקן או הבנות והיא אינה תובעת כתובתה איני יודע ש שבועה זו למה אם להשביעה על כתובתה ולשלם אותה לשלמה מעל היתומות שלא תזון מנכסיהם הלא הלכה כשמואל דפסק באנשי גליל סוף מפרק נערה והדר תלוי בה להיות מוכיית כל זמן שלא תרצה לגבות כתובתה ואם שבועה זו משו' שנשאה ונתנה בנכסיו בעלה שמשביעין אותה בטענ' שמא כרתגן בפרק כל הנשבעין הלא שם פירש רש' טר' הודאה במקנת ואף כי הרמ' בס' חולק בנראה בפרק ט' דהלכות שתתפין אמנם המור ח"ה מסכים לדעת רש' בסיו' נ' ג' ופשיטא שאף אם תתחייב שבועה על הבנות להשביעה כי בנכסיו בעלה כתעסקה ולא בנכסיו הזקן והבנות גדולות הן וברשותן לשטרה משבועה וגם אם תשבע אין להכריח אותה שתשבע על מה שנתעסקה בחיי בעלה כל זמן שאינה תובעת כתובתה דר' תפסק כרבי שמעון בפרק הכותב דאם לא תובעת כתובת' אין משביעין אות'.

ואף כי רב אלפס פוסק בת"ק הלא מעשה רב ור"ת עבד עובדא כדאיתא שם בת"י אכן על
מה שעשתה אחר מות בעלה משמ' שם מן פירוש רש"י דנשבע אף אם אינה תובע' התובתה

שאלה

שישית אם האלמנה חייבת להודיע לחמיה הנמצא מנכסיו בעלה או
לכנותיה לבד ודאי מאחר שגדולות הן תעשה כרצון הכנות כי הנכס'
שלהן הן ושטות הוא אשר עולה על דעת הזקן שהוא קודם בכלה כי מה דתנן האב קוד'
לכל יוצאי וריכו' ר"ל אם מת אחר מנכיו שאין לו זרע דאז אין האחיים יורשים רק האב
קודם להם שהם יוצאי וריכו' אבל לעולם יוצאי ירך המת קודמין לאביו ובהו יספיק תשוב'
על שאלה שביעית

שאלה

שמינית אם האב יכול לחזור במתנתו אינו יודע לאיזה טעם יוכל ל'
לחזור הלא יש בה קניין ומתנת בריא והכתיב כל היפויים בכלל וכפרט
וכתבה להם ולירשיהם וכל התנאים שהתנה על בניו יקוימו היורשים וגם
כתב בה מעבשיו

שאלה

תשיעית אם המבורחים יכולים לעשות פשרה וליקח מהיתומות לתת
אל היתומים הלא אם היו היתומות קטנות היה כאן מקום שאלה אם
תוכלו לחוב ע' מלוכות מאחר שתחושו לחורבא דתפוק מיכה שילכו בערכאו' אמל' מאחר
שגדולות הן אין כאן מקום שאלה דלפשרה צריך דעתן ורשותן :

שאלה

עשירית אם יכולת ביד הבנות לתת מנכסיהן לאמן גם כזה ת'
תשובתך בדרך מאחר שגדולות הן מתנתן מתנה כמטלטלין אכן
כמקרקעי לא יספק גדולות לבד למכור וליתן קרקע שירשו מאביהן ולא אאריך בזה

שאלה

יא אם היתומות יוכלו להעביר הזקן מלהשתדל בעסקי החנות להיותו
זקן ועבר ובטל הדבר הזה צריך עיון הלא בשטר יהדות שויר לו הכח
הזה להתעסק בעסקי החנות שהוא בתשיבת הבית ומן הלישט' הושמה לפניו כ' שבשטר
נוצרי ויתר גם על זה וכד' שלא להתעסק וצריך עיון אם ר' ברבי השטר נצרי יהיה קדום
באלה שחזר ומחל על תכאף הראשון דשטרי מתנות ומחילות אינן כשרין בערכאות ולא
אעמוק באלה יואשר בת"מ כ' דשב מדעתיה לא עליך הדבר לפסוק רק על ב' ד הממון
אפטרופסין דאם נראה בעיניהם דנשתטה הלא השוטה הרי הוא קטן וממון לו לא
אפטרופסין כ' שמונעין אותו להתעסק בנכסים והנראה בעיני' לפום ריהטא כתבתי
ואם יש אתך רב או בורכ' אשר יאמר עלי תועה לא תרחיק דבריו והודיעני ואם יש ממש
דבריו אתן לו תודה ולא אבט' ושלום מני אהו' הטורח מאי' בכמ' ד' נחמין אל קנאנא לכונן

אם בנו' שיש לחן שמר חצי זכר נוטל' גם חלק בנכסי אחי אביהן ובנכסי היבמ'
אשר חיתה זקוקה לאביהן

מה אהובי

האוף כמ' משה אפרים יב'ו שלו' מכת' מעלת' קבלתי ואף
משי' הר' משה כ'ן נדרשתי ונלו לא אשיב להיותו בעל הדבר

כי כן קבלנו עליו כגליל הזה שלא להשי' על שאיל' דינו ממונו' לבעלי הריב רק להריונין
 והקסבתי שמ' כאחד מן הריונין לכן אשיב למ' בקנרה כי טרור אני בעסקי כאשר
 יעיד עלי האלוף ה"ר זוסקינדי אשר שאל מ' בטענת הבנות לטול חלק כחצי זכר אף
 בבכאי אחי אביהן שמת ובבכאי אשתו שהיתה זקוקה לאביהן הנה הדבר פשוט
 שבבכאי אחי אביהן אשר ירש אביהן בחייו יש להן חלק כפי כי מוחזקין היו ולא ראויים
 כי כל שטררי בנות ככה הן ליטול חצי חלק בכל אשר ימצא לאביהן בעת ההיא ומה לי אם
 באו הנכסים לאביהן בירושה או שהרווח אותם בסחורה או ברכית ואין כאן מקו' שאיל' י'
 גם על כספי אשת רודס שמת' אחר שמת' אביהן לא אבין שאלתך בטענת הבנות כי כל מה
 שראוי לבנים פשיטא שגם לבנות חלק בו ממה נפשך כי מאיזה טעם וכח יזכו הבנ' בבכאי
 האשה הלא הבנים אינם יורשים אותה אחר שהיא מתה באחרונה רק יורשיה מנר אביה
 ואם יזכו בבכאי האשה היינו שאינם חייבין לפרוע כתובת' משו' שלא נשבעה על כתובתה
 דדילמא בעלה אתפסה צרי וזהו כל הנכסים בחזקת היתומים משום שאנו אומרי' שאין
 להאשה דין עליהם דדילמא כבר נפרעה מעתה כל העובן משל אביהן הוא ולא משל
 האשה ולמה לא יטלו הבנות חלק בכל ואם יש מן הנכס' שהן יודעין שהן של האשה כגון
 אם יחד לה בעלה קרקע או מטלטלי' לכתובתה בחייו הלא הם ודאי של' יורשי האשה מנר
 אביה מאחר דלא היתה צריכה שבועה עליהן כדאמרי' בריש אף על פי וכן הדין בבכאי
 מלוג הירושים שהיו שלה או חפניה וכבריה ותבשיטיה הירושים שהיו שלה לפי דעת
 מעתה אין כאן מקום שאלה וטענה בין הבנ' והבנות רק בין יורשי האשה ויורשי הבעל
 וזה ענין ההוא מבוואר לפניך כשלתן ערוך מכל הפוסקי' כאשר הבאת התשובה מתרומת
 הרסן' ועל אשר שאל מ' בעי' האיש אשר תקע כפו לאשתו בחלייה לפני מותה שלא
 ישא אשה אחרת עד שישיא אחת מבנותיו והיו לאיש בן ובנות והבן מת ולא נשארו לו
 רק שתי בנות ע' כעקר שאלתך ומעלת' לא באר אם מת הבן קודם שתקע כפו או אחר
 כך ואם מת מקודם פשיטא דאין כאן שבועה דנקרא נשבע לבטל המנוה דחייב בפרייה
 ורבי' ולא קיימה ובכל' יום ויום הוא עבר בעשה חכן אם אפש' לו להשיא הבת תקף ויוכל
 לקיים שניהם לא יקרא נשבע לבטל המנוה ואם מת הבן אחר כך או ודאי חלה השבועה
 דכשע' השבועה היה יונא יהי מטת פרייה ורבייה ואף כי אסור לעמוד בלא אשה דהלכת'
 כרבייה ושע' בפרק הבא על ובמתו דאמר נשא אשה בילדותו ושא אשה בוקניותו' הלא
 כתב שם הר"ף דמרובגן הוא וא' כחלה השבע' דלא נקרא לבטל המנוה לרחות השבועה
 בעבור מנוה דרבגן' אמנם יהיה מה שהיה הן אם מת הבן קודם ואתם מסופקי' אם ראוי
 שישיא הבת תקף אף ללא כסון לה כדו' למהר לקיים מצות פרייה ורבייה או מת הבן אחר
 כך ראוי שילך האיש לפני חכ' וית' לו שבועה משום מנוה בחרטה שיאמר שילוי היה יודע
 שינטרף לבטל מפרייה ורבייה לא נשבע כי כן פסק ר' דלא כהגו' בתקיעת כף להחמיר
 יותר מבשבעה והורה להתיר ע' פחם כדאיתא במדרכי בשבועות ואי משום דנשבע
 לחבירו אין מתירין אלא כפניו הלא גם באותו פרק כתב ר' דרווק' כאדם שעשה בו טובה
 כמו במשה שנתן לו יתרו בתו על ידי השבועה או נדקיהו שהנמיאו נכור נר מאשר על

שאלות תשובות

ידיך אבל אדם אחר לא אפילו לכתחילה ומה ראיתא בירושלמי דצריך להודיע מפני
 החשד כאן בדרון שמת האשה אינו שייך וגם בודאי אנו אומרים דעת האשה שלא היתה
 דעתה לכתלו ממנה וגם כן אומ' הדעת שכתב מ"כ שיחד הכרומי א"כ לא יתעצל מלהשיא
 הכת ולזה נראה לי פשוט להתיר על ידי חכם בחרטה ושלום מפני מאיר בכמר יצחק
 קנאאלכובון *

טו עמוד

הימני פטיש החזק הגאון כמה דר מאיר יב"ו שלום רב הנה בפלה
 מריב' וקטטה בין אנשי שם ואנחנו שמענו דברי טענותם טעמי'
 מטעמים שונים וכמעט אנחנו המבוררים הסכמנו כלנו לדעת
 אחת אך למען ומטי לכל אחד מאתנו שיבא מכשורא אמרנו להציע טענות האנשים על
 ספר ולשולחם למכ"ת למען יצא הדין לאור משפט ושנוכל לתלות אותנו באשלי דררבי
 כמוך דרוכינו היום * ואתחיל ואומר אברהם הוציא כתב יד מיעקב שמת על בנו יצחק
 באמרו שאביו יעקב היה חייב לתרח אביו סך מה כמבואר בכ"י ההוא וככ"י ההוא יש בו
 נאמנות וז"ל וכל זמן שכ"י זה יוצא קיים מתחת יד תרח הכל לא אוכל לא אני ולא יורשי
 אחרי לומר פרוע הוא לא כולו ולא מקצתו עכ"ל הכ"י והכ"י ההוא נתקיים על ידי עד אחד
 היותו כתב יד יעקב וגם יצחק בנו מודה היות כתב אביו יעקב וכתב ידו יוצא ג"כ ממקו'
 אחר ושאל אברהם מיצחק שיפרע לו הסך שנתחייב יעקב אביו לתרח מורישו ויצחק
 הכל הוציא שטר פטור נעשה על ידי כותאל י"ה היות תרח מפויס מיעקב ובפרט מכ"י
 אחר מסך זה והנוט' ארי כתב שהיה כמעמד ב' ערלי' ושני יהודים אב ובנו ואותם שני
 יהודים הם פסולים לעדות לתרח ואחד מהם פסול גם כן לאברהם ואמר יצחק שהשטר
 פטור הוא טוב כי בדיניהם הקדושי' למלוה המעורים לגרוע זכות המלוה הם נאמני' וגם
 בדיניהם האב ובנו עולין שבביל שנים ואברהם טוען כי שטרות הנעשים בע"ש היינו
 שטרי מחילת והודאות אינם כלל' שני' כי לא עדיף שטרות הנעשים בע"ש מבוסרי
 ישראל שאין דיון של מלכים אלא להכשיר שטרות שלהם ולעשות סופר שלהם נאמן כמאה
 עדים כשרים אבל לא לעשותו טוב משטרות שלנו ובשטרות שלנו אם נמצא אחד מהן
 קרוב או פסול עדותן בטילה והשיב יצחק כי מה שכתב הסופר היהודים לא שיחדם
 לעד' רק לאפשי גברו ולומר שגם הם היו כמעמ' ועם כי נכתב בשטר הפטור שהחלקים
 רבו שהיהודים יהיו כמעמד * וטען ג"כ שמה שפקו הפוסקים ששטר מחילה שעולה
 בעש"ג אינו כלל' היינו דווקא מחילה על פקדון ששטר הוא דמקני ליה ושטר חספא
 בעלמא הוא אבל מחילה על חוב השטר אינו רק לראייה בעלמא ובתשובת הר"ק ימצא
 מ"כ שמחילת פקדון צריך קנין ומחילת כ"ח אינו צריך קנין והרי הוא כשטר מצד וידוע
 להוי למכת' שלא כתב בשטר הפטור שיעקב נתן כמעמדו לתרח רק שהודה תרח היותו
 מפויס מיעקב והרי הוא כשטר הודאה שהוא פסול ג"כ כאשר פסקו רוב הפוסקים וגם
 שטר הודאה אינו צריך קניין וגם טען יצחק הגם כי האמין אביו יעקב לתרח עליו ועל
 יורשיו לא האמין יורשי תרח עליו ועל יורשיו היינו אברהם הבא לשאול מחמ' אביו תרח
 וטען יצחק היות הכ"י פרוע היינו אביו יעקב פרעו והנה אנחנו שולחין אל מוכ' ראיות
 סהביא

שהביא יצחק כאשר יחזו עיני מכת מישראל ואולם אנחנו תופסין עליו בשני דברי כלכל
 שהם עקר הדיועם כי יש לתפוס כמעט על כל דבריו והוא כי מת הלוה יעקב בחיי מלוה
 תרח וא' כמעולם לא היה יכול לטעון יעקב הלוה פרוע הוא כאשר יש נאמנו ככ' וטעם
 הנאמנות ידוע למכת' כאשר כתב בעל הטור ח'ה בסימן ס'ט שהוא לא היה מינה הכ'י
 שכתב בו נאמנות ביד המלוה וא' כ' יעקב לא יוכל לטעון פרוע הוא ויצחק בנו אינו טוען
 שהוא פרוע רק אביו יעקב וזה אין אנו מאמיני' לו אחר שהניח הכ'י ביד תרח והאמינו
 ואם כה יטעון יצחק אם היה תרח קיו' היה מודה היותו פרוע הגם כי הכ'י עם הנאמנות
 בידו הוא אנלינו טעו' גמור דא'לה היינו סוגרין דלת בפני המלוין ואפי' בשטר שמעולם
 לא ווכלו יורשי המלוה לנבית שום חוב מהלוה כי תמיד יאמר לו אם היה אביהם קיים
 היה מודה אלי היותו פרוע אלא בוראו אין בדברי הלוה מאש רק ישבעו יורשי המלוה
 שלא פקדנו אבא ושלא היה להם אביהם ה'ה כנדרון דידן שהכ'י עם הנאמנות יש לו כח
 בשטר כל עוד המלוה חי שאין כח ביד יצחק לטעון אם היה תרח קיו' היה מודה בפרעון
 הכ'י אחר היות הכ'י עם הנאמנות יוצא קיים מתחת יד אברהם בנו ולא נרחיב בראיות
 להיות הדבר פשוט' סנית אשר אנחנו תוקעין עליו דברינו אחר היות השובר הנעשה
 בעש' לפסול כי העדים הם קרובים לתרח ולאברהם ולא עדיפי משטרות הנעשים כ'
 בסופרים שלנו כאשר כתבו והסכימו כל הפוסקים על זה אם כן זכינו שהשובר אין בו
 ממשות ומטעם השני שיוכל לטעון פרוע הוא גם כזה אין בו ממשות כאשר כתבנו אחרי
 שמת לוה בחיי מלוה ויש נאמנות בכ'י וא' כ' נראה נכון ומיומן היות מחוייב יצחק לפרוע
 לאברהם המענות שכתחייב יעקב לתרח מ' מעת מכת' תנחנו ויאר עינינו בדרך סלולה
 אם שנינו בו וחוש מהר יבואו דברי מכת' אלינו ומה שכתבנו כתבנו היום יום ה' ר'ח
 שבט ר'אל'פק'פה מנט' ואה'י

קלוימאם בן מהר' ד אלעזר ז'ל ממונטי אנו'
 משה בן הגאון כמה' ר' חזקיה יודא הלוי ז'לה'ה
 אליעזר בן מהר' משה יפה שלי'ט

שלשה

מו

הם מטיבי צעד ריעי ישראל וגדול באמצע הוא מחות' האוף במהר'ר
 משה ס'ל'מה לי ולכם כי תבואו לדרוש ממני להודיע אתכם חוקי
 לקיים ותורתיו ומי יהרהר אחר כ'ד יפה כמוכ' היום אמנם מאחר
 ששמתם לפני הצעת הריב לא אמנע מחוות דעי אכן חלילה לי מלאמ' קבלו דעתי כי אתם
 הרוכ ואחרי תראו מכתבי תכריעו הדין במאזני העדק שלכם והנה אשר שפסתם להפסח
 בטענת יצחק שלא האמין הלוה ליורשי מלוה ולהשיס טענה זו לאל מאחר שמת הלוה
 בחיי המלוה יצחקו דברוכס מאד כי לא נוכל לטעון בעבור היותם כן שפא פרע אביו
 בחייו דהיינו למלוה עצמו ואילו היה הלוה לפנינו לא היה כאמן לומר שפרע למלו' עצמו
 מאחר שיש בכל נאמנות ואין להאריך כי ברור הוא אמנם אשר תאמרו לפסול השטר פטור
 גרי מטעם היותו הוראה ורוכ הפוסקים החליטו לפסול שפרי הוראה או מכח העדים
 שנתא

שנמצא אחד מהם קרוב או פסול הדבר הזה צריך עיון ראשונה כי לפי דעתי אף ה
הפוסלים שטריו הודאו העולים בעש"ג היינו דווקא הורה פלוני היות חייב לפלוני וכן
יראה מלשון הטור בסימן ס"ת שכותב ממש זה הלשון וטעמא דמילתא שאז לא נאמר
שהשטר הוא דאי בעלמא ראונו אינו חייבנו דבר רק בהודאה זו מותג'אלו המעב'ככוונא
בזה דווקא פסלו שטריו הודאה אבל בגרון דירן שהורה המלוה היותו פרוע דשטר ראויה
בעלמא הוא ואפילו נאמר שמחל אל הלוה והכתיב היותו מסויים אף כי לא קבל פרועו
מ"מ שטר מחילת חוב אינו צריך קניין כאשר כתבתם וכן מוכח בפי' דקדושין והמרדכי
כתב בפרק קמא דסנהדרין הודאה זו לא ראויה לפסול דע"כ לא השוו מדתם והראויה
כי גם בשטר מתנה שהוא פסול כתב הר"אש וז"ל אבל אם המותן הקנה למקבל כן"ס וכתבו
הערכאות שנפניהם הקנה מותן למקבל כן"ס השטר כשר לראויה בעלמא הוא כו' כאש'
תמצא שם בטור בסימן ה"כ גם בהודאה מחלק כל' ועל הטענה השני אשר אמרת'
לפסול השו"ב מוכח נמצא אחד מהם קרוב כו' לא הוכירו לי דרכים מטעמי' שוני' האת'
כי מה שכתבו הרמ"ב וזולתו דלא עריפי שטרות שלהם משטרות שלנו לא דברו רק כ
כשחסר דבר אחד מדרבי ההקנאה כגון מטלטלין אגב קרקע ושטרות כלי מסירה וכתיבה
או שלא כתב דאיכני וכיוצא בהם שאף אם נאמין לסופר שכל דבריו אמתיים אפי' הכי לא
הועילו דבריו לפי דיכינו אבל בגרון דירן אם נאמין לסופר שהמלוה הורה באמת היותו
פרוע מה לנו אם העדות פסולה לפי דיכינו הלא לא אברו שהדי' אלא להודיע האמ' דב'
הזה ומאחר שהמלכות מקשרת להאמין לסופרים כמאה עדים שגרים שלנו אם כן גם
בגרון דירן באמין לסופר ומה לי אם העדים פסולים משום קורבא או משום פסולת אחר
והלא כל עריוגים הם פסולים ואפילו הכי כי נכתב על ידי כותבי' הממונה מן המלכות
או בערכאות אנו מכשירין השטר מאחר כי בריניהם כשר כי על נאמנות הסופר אנו
סומכין ולא מרע כפשייהו או דינא דמלכותא דינא יסנית הלא לדעתו העדים לא חתמו
השורב כי מנהגה כותבי' רק לכתוב פלוני ופלוני היה במעמד כדי שאם ורעה הכעל דין
לחקור ולרעת האמת יחקו' העדים כב"ד ואם כן היהודים אשר היו במעמד והם קרובין
לא יבאו לפני כ"ד להעיד ואז לא נאמר נמצא אחד מהם קרוב כו' דכתב הר"אש וז"ל אפילו
אם טוון לראות כדי להעיד אינו פוסל אלא אם כן כיוון לראו' כדי להעיד ובל' כב"ד והעיד
אבל אם לא כיוון לראו' כדי להעיד אפילו בל' כב"ד והעיד או שכוון לראות כדי להעיד ולא
העיד אינו פוסל ע"כ ותמצאו בט"ור בסימן ל"ו ואם היו העדים חתומים על השטר אפשר
לא היה שייך לומר ככה באשר עדים החתומים על השטר כמו שנחקרה עדותן כב"ד דמי
ויחשב חתומתן כהגדה לפני כ"ד אבל בגרון דירן שאינם חתומים לא כראיה לומר שנאמנו'
הסופר יחשב כאילו נחקרו העדים והגדו דאם כן למה צריך להעמיד עדים ולכתו' פלנ'
ופלוני היו במעמד אם דבריו הסופר הם נאמנים לבר בלי חקיר' העדים אלא ודאי מה
שכותב שמות העדים כדי שיתברר הדבר על ידי העדים אם יבא עליו ערעור ואף כי
בריניהם אם העדים מתו או הם במדינת הים דברי הסופר הם נאמנו' מכל מקום כאשר
נמצאו יחקור החוקר ולא נחשבו דברי הסופר כאילו נחקרו העדים והגדו כב"ד וק"ל

ומילתא

ומילתא זוטא וסברא קלה וכל דהו יספיק לאלה שלא להוציא ממון ובפרט כדבר שהוא
אומדנא דמוכח היותו שטר פרוע מכת ההוא שובר דנפיק עליו וכלנו יודעי סררי וחוקי
הנוטריה בכן אהובי ורעי הוו מתונים כדון והוציאו משפט לאורו ואכתל דברי מדכויכ
כאס הטרור מאיר בבא ר יצחק קצנאילנבונן

וכבר היה אפשר לי לשדות נרגא בשו"ז לומר שהסופרי האילו הם ממוני משי השופטו
ואינם נוטרי ממונים מן המלכות וכאלה כתבתי בעסק כמל זיילקינד י"ץ אמנס הדבר
קשה אלי לישען על אלה ולהוציא ממו מטעם זה לבד ולפסול כל סמרי ערכאות הנוטרי
עתה בארנות אילו

ברייב עסק חנות שחיה קוטמו ועבר הזמן מהתאבריוח אשר ירויח

נברא

ברא ונהירא בוטיא דנהורא הוא הגאון נודע שמו בשערים

מח

כמה רר עובדיה י"ץ איש ספורנו שלו למר ולתורתו ויעף אלו

אחד מן המלאכים וכידו מגילת סתרים מעילת סתרים

מאולאים כתרשיש והם דכרי חלקים חיים ומאהורי הפרגוד שמעתי כי ממקום מעלהך

יבאו נבנעו המים ההם וימתקו המים בפי והיו עלי כמים קרים לכפש עיפה ונמאה לתור

כי כל אשר כתב מ"כ בנוי על אבני שיש טהור ראיות ברורות מן התלמוד המטין בטרתן

אמר מים חיים אמנס בעיקר דרינא תיוהא קא חזינא אמרתו ח'ן פן בסבתי ישבו המי

למרים בכן אלך לי אל המור אשר דולה ומסקה מבארו ויורני עץ להשליך אל המים ל

להמתיקם מכל וכל וזהו שפט מ"כ שאחרי כלות זמן הקוטמו היו המשכונות של ראובן

אשר ביד שמעון כמאן דפליגי דמי ואחרי התרה בו שמעון שלא יפרע עוד קוטמו וכי

הוא מזומן לתלו חלקו וראובן לא השגיח על דבריו מאז היו ביד שמעון כמו פקדון ואם

כי נשתמש בס אחרי כן ושב לסגל אותם בחנותו כבראשונה הם בירו בתורת עסק שחצו

מלוה וחציו פקדון ויתן לראובן חצי הריוח ממה שהרוי הקרן שלו אחרי נכיל ההוצאו

כדון ארים ואם היה מונח אצלו שהיה פקדון מאז בודאי לא היה אפשר להרהר אחריו

אמנס אינו נראה היותו פקדון מאחר שתחלת העסק היה שותפות ואחר כך קוטמו

ואחר כלות זמן הקוטמו אמר לפרוע לו במשכונות אמיתא כמו שאמר אבוי לרב מנשה

כ"ר גידל מאן פלג לך בפרק איוהו נסך ושם במדרכי ו"ל מצאתי בשם רש"אם אדם חולק

שלא לדעת חבירו לא הוי חלוקה וכל מה שמרויח המקבל בחלקו השכר לאמנע ואי"ש

שחבירו מודה לו שחלק יפה א"ה כיון דלא ניחא ליה דתהוי חלוקה השכר לאמנע ואין

לומר מאחר שהיה לו לשמעון לתת לראובן בעד חלקו משכונות ממולוה החנו כפי אשר

כתמשכנו אס ין יחשבו כמו זוזי וזוזי כמאן דפליגי דמי זה אינו דיש משכון שהוא טוב

וכטוח יותר מחבירו ואפילו אס באמר שהיה כמו זוזי וכמאן דפליגי דמי אפילו הכי א

אין נראה בעיני לדמותו לארים ולקח מחנה מחלק ראובן רק כיון לשפט בו שחזונעש

שותף כבראשונה טרם סירדו לעסק קוטמו שיקח שמעון שכירותו טו דוקא לשנה ואינו

דומה לשאר פקדוננו או לעבדא דרבא כפרמי שמת דמעולם לא נחית עמו לשותפו
ולא יגלה דבעתו להתעסק בשותפות וכפי אומר הדעת נראה שמעולם לא עלה על דעת
שמעון להיות בארץ רק מחשבתו לשכר לתגאו הראשו להיות שותף ויש מי שפי' שמתתא
דאיוהו נשך הל' שאמר מאן ואילך נוטל מחנה שלו וחצי מחנה בשל חברו רוק שהתנה
על מנת ליתן שכרו הוא משכיר דומיא דאתני דפרק מי שמת שאמר ראו מה שהניח אבא
כו' ואם לא התנה כן בפני ג' מחל היונו שיתן לו כל מה שהרוויח חלקו ולא בארץ ומבואר
שפ' ודי למיין שזכר ראיתי בדברי מ"כ וזר הוא בעיני שכתב מ"כ היות הוכחה בתו' פרק
כיצד הרג היות הפרש בין דר בחצר חברו שלא מדעתו ובין מדעתו ושתק ואכיל לא כן
מצאתי רק ההפך היות כן דעת רש"י והתוספות חולקים עליו בפשיטות וככה ימצא מ"כ
בפירוש בספר תרומת הרש"י שחבר מה' רא' ז'ל בסיומן ש' וכתב וזה על שמעון שאכל עם
חמיו הוא ואשתו שני שנים יותר על קצבת הזמן כו' אמת כי גם דברי הגאון בתשוב' הנ"ל
לא אבין שכתב שלפי דעת רש"י דוקא שלא מדעת אבל מדעת פטור והתיספות חולקין
ולדעתו נר' שם בפשיטו' למעיון שבהפ' הו' שברע' רש"י שמדעתו הו' יותר ראוי לחייבו והתנ'
סוכרין ה' מדעתו דמה שפיר' רש"י ותוס' שם קאי על זאת אומר' הדר בחז' חברו שלא
מדעתו חייב כו' ודחי התלמוד ואו' הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי כלו' וכעבור זה
הוא חייב וקל להבין למעיון שם וכתבתי אלה כי דברי תורה הם וללמוד אני צריך אמנם
מ"כ אינו צריך לכל אלה כי פשיטא הוא שיש לו רשות בכל חלקי הבית להשתמש בו בהיות
שותף בכל הבית ע' עוד אחרת אתי אמרתי לצרף אותה באכתבו כי ראיתי אשר כתב הגאון
כמה דר' אברהם כ"ז והלך בעקבי מ"כ ובפסקיו ראיתי מלתא דתמיה ואכתבנו למ"כ כי
באחינתך הוא וידרשנו מ"כ להאיר עיני או אתה תאיר עיני בלתי דרושה וזה כי בטענת
שכרו של שמעון ט' דוקט לשנה מסך זמן השותפות כתב שראובן היה חייב בו לתת שכר
לשמעון משום רבתי ויעד הדין לפר' איוהו נשך והכני על ארץ לא לוי כי הכני פה ויכויא
בעת קראתי פסקו הל' ואין בידי ספרים ויקשה אלי לבקשם בהשגה גם אין לי פנאי אכן
כפי אשר תשלוט רוח זכרוננו דין זה לא ימצא כפרק איוהו נשך ולא בשום מקל' שיש שש
אוסר לשותפות אשר משתפין ומניחין כל אחד מהם קרן לתוך השתוף רק דין זה הוא
למקבלין עסקא כדתנן שם ומבואר שם בגמרא בעבור שעסק' הוא חצי מלוה וחצי פקדון
ומעל' כבו' יגלה עפר מבין עיני ואתשיבני ריקס כי זהו ראשי' טפולי במ"כ במש' ומתן של
הלכה וארחוק הריחותי רוח שמניך הטובים וחפצי להתבסס בהם כעצם ככן אספיק ואומ'
שלוס מני עבדא דכורא זיקוקין מעלתך מאיר' במ"ד יתכן ז'ל קצא לכבונ' .

מ"ט

כמוהו מורה הוא הגאון ה"ה כמה דר' עבדיה איש שפורנו שלום רב לו
לאוהבי תורתך מכתב מ"כ הראשון הנכתב סוף מיוו גם השני נכתב כו'
זכינו קבלתי והאקים לא היה בלבי לעבו' עוד בלא לולא דכריך האחרוני'
באשר דבריו מ"כ ודברי' הם כפתור ואין דרכי לקפח בהלכות ותוספ' ראיוהו של מ"כ ממשכ'
האומנין וכולם שאמרנו טול את שלך והבא מעות שומר חנם לא אבין כי לעד הי' הכסף
שבראיות

שבראות מ'כאשר לטעם תמיד היה שומר אך בראשונה היה ש'ט טעמים המפורסם
 במרא ואחר כך שאמר טול את שלך והבא מעיתי' ר' לשאפילו בעבו' שכרו אינו מעבבו
 אינו עוד ש'ט רק ש'ח אמנם כדון דירן שהיה בראשונה שותף ואחר כך קבל בקוט' מה
 ואמר לו שלא יפרע עוד קוט' מה עודני בדעתי הראשונה או כי עדיין בקוט' מה מטעמא
 מאן פלג'ך בדכתיב' או לפחות הדר לקבע' קמא ואינו דומה להא דפרק מי שמת' שכתב
 שם ר' רבחלקס של קטני' שמינ' להם כאריות דהתם אפשר לפרש דמעולם לא ירדו ה
 הגדולים לטרוח בעבור הקטנים בחנם אך תבץ אמרו ראו מה שהניח לנו כי ואפילו אם
 נאמר שהתחילו בראשונה להשביח לאמצע ואחר כך חזרו ואמרו ראו כי' התם ודאי חזרו
 ופרשו שאינם רוטם להיות שותפי' ולטרוח בחנם בעבור הקטנים דהרי בראשונה היו
 שותפין וחזרו גם אבל כדון דירן ראובן היה שותף בתחלת העסק ואחר כך מאן ראובן
 להיות שותף עוד רק הוסיף כמו לקבל קוט' מו' אם כן כל עצמותי תאמרנה שכאשר חזר
 שמעון ומאן לפרוע קוט' ו' ושכ' להתעסק בכול' היה בדעתו להיות שותף כבראשון' אמת
 הוא כי כלל גדול בתורה המוטא מחברו עליו הראיה ויהיה א"כ הדין עם שמעון המחזיק
 אכן לאשר אומדנא רמובח הוא דכרי הנ' לא ימלא לבי להחליט הדין עם שמעון מבח
 המע'ה אם לא ששניהם לפני אחרי רוב דרישות וחקירות מפהם כדי לעמוד על אמתת
 הדבר ומה שירחק מ'כ לפי שהדר מדעת דחולקין בו רש' ותוס' ר' ל' מדעת וגלי דעתיה
 דלא ניחא ליה שרש' סבר חייב ותו' פטורין והתו' הוסיפו בפירושם מדעת היוכו דגלי
 דעתיה ואמר לא בעינן שידו בלתי שכר זהו תוכן דברי מ'כ ופירוש רחוק ובודאי אין זה
 פשוטו דאם היה מחלוקת רש' ותוס' במדעת דגלי דעתא דלא ניחא ליה לא היו יכולין
 להקשות עליו בפשיטות וז' וקשה דשלא מדעתו לאו דוקא אלא אורחא דמילת' קטט' וה' ה
 מדעתו כי' דמנא להו זה לדמות היבא דגלי דעתיה דלא ניחא ליה לשלא מדעתו ולסתו'
 דכרי רש' בלי ראיה הלא הפרש גדול יש ביניהם דשלא מדעתו נוכל לומר אף אילו ידע
 בראשונה היה ניחא ליה אלא ודאי הדברים כפשוטן ולכך פשיטא להו לתוס' דאין הפרש
 בין שלא מדעת ובין מדעת מאחר דשתק והנה אהובי אדו' הלא שמת' לך מקום מתרומת
 הדשן שמביא מחלוקת רש' ותוס' ושם מוכח שמחלוקתם בדעת ושתק דשאלת' כך היה
 שהחתן' אבל עם חמיו אחרי כלות זמנו וחמיו שתק ועל אלה מביא דבריהם ופשוט למעיו'
 שם והנה אהובי מה לנו עוד בויכוח זה שהוא ללא טרך כאשר כתבתי למ'כ כבר גם מ'כ
 דחק ליישב דברי הגאון הכהן בע' יין השכירות שדבריו יובנו אחר זמן הקוט' מה שנעשה
 העניין עסק לשי דבריו ושם שייך שכר משום רבית הלא משמעות לשונותינו שכתתי בכך
 לא אוכל להשיב למ'כ אבל בודאי לא היה מוכן כך לפי לשוננו כי שמעון לא תבע שכרו טו'
 דוקט רק שני השותפות במדומה כאשר אחרי כלות זמן הקוט' מה הם מתעממים בעקר
 הרינוח איך ישתלם הרינוח ולאו אשכר קא מננחי אהרדי ואם ויבטי מ'כ בתואר אותיותיו
 ודאי תראה שאינו כן ועוד החליט לפסוק שכר ודאי כדון זה אפילו ספק שכר יספיק
 ומותר רומיא דמות' שליש בשכרך דהלכתא כרב וכלפניא בתר' דאמרי אינשי גביל לתרא
 גביל לתרי' וה'ה בעסקא כדאיתא שם פרק הרבית במדרכי על שם אבי העזרי ובכדון זה

שאלות תשובות

בחנות של שמעון הקרן של שמעון אשר לו לבד מעורב בקרן של ראובן אשר תפסקו
עליו שהוא עסקא ביד שמעון ודי באלה ומה לי אם טעיתי בלשון הרכאו הוא לא דק
כאם מביק

נ ראתי

בעלי קרנים קרני הוד להם מנחמין אהרדי במלחמת' של
תורה האלוף ה' מה' רר קלמן יצו ומרגיאתא דלית ביה
טימי משיב חכמים אחו' גדול מרב' שמו כמ' ר ינח' פורט

כ'ן יצו' בעסק ראובן ושמעון אשר נשתעבדו בקומפר' מיסו בטענה שיש לראובן על כן
שמעון ונשתעבד שמעון שכמו ישוב לעיר ההיא קודם חנוכה וכשזכו קור' הזמן לא יפרד
מן העיר כלי רשות הדיונים מבוררים עד יצא לאור משפט פסק המבוררים וכן שמעון שב'
קודם הזמן ואחר כך יצא מן העיר מהלך יום אחד ושם למחרתו והמתן שם עד בא ראוב'
בעל דינו אשר לא היה בעיר בשוכו בתחילה ובקומפרמ'ס הוקצב עונש ס' דוק' על שמעו'
על כל תקאו אשר יעבור הוא או בנו על דברי הקומפרמ'ס או על מה שיפסקו המבוררי'
והשליש מעונש ההוא הקצבו להקדש כ"ה של כמ' ר יפ' יצו ועל דא נפקא כינוא
דכורא מפומא דמה' ררק הכל' להאלוף כמ' ר יפ' הכל' ומפומא דכמ' ר יפ' למה' ררק
הכל' ושניהם לשם מצוה כתכונו מה' ררק נטפל לקריביה כר' יוחנן להספך בזכותו של
שמעון וכמ' ר יפ' הגבאי נאמן לברק כ"ה שלו מהספך בזכות כ"ה ולזה כל אחד כהוד
קרינו מנחמ' לשבר ראיות חבירו זה בינה וזה סותר כראשול' האריבו הספו' ברינו אסמכת'
אם מהני גבי נדקה כי נחלקו בזה הפוסקי' וכל דבריהם המה כתובים ומה לי לשנות בהם
אמנם דבר אחד מנא' אשר לא אכין ולא אוכל להתאפק מלהזכירו וזה כי בהרבה דברי'
השי' האלוף כמ' ר יפ' יצו על דברי הרכ הכל' ומחה אמוחיה ומדוע לא נטה בפוסרי' במה
שכתב ו'ל ו'ל דאפי' לדברי הרמ' כן ומהר"ם אין שמעון חייב לפרוע המאה שקור' מכמה
טעמים חדא דטעם המחוייבין הוא מכח אמיר לגבוה ויש בתשובת רש"י כ"א דלא אמרינן
אמיר לגבוה כמסיר להדיוט בהקדש עניו וכא' מי יגלה עפר מבין עיני אס מה' רס ורמ' כן
מודים בזה איך ימצאו רגליהם בבית המדרש ואנה ימצאו דבריהם שלגבי ערקא ליכא דין
אסמכתא מאחר שהטעם הוא אמיר לגבוה וכ"ה והם מודים דלא אמרינן אמיר לגבוה גבי
עניים ול' ד ודברי פי חכם הן האלוף כמ' ר יפ' אשר כתב מאן לימא לן שהקדש לכ"ה הוא
לנדקה אף אם סתם הקדש הוא לעניים אולי כאשר מובאר הקדש לכ"ה הוא לנדקה הכית
וראו לעיניו בו אם כמו עדין מנדקה ומה מתוק לחיך מתחלת המחשבה אשר מנא האלוף
מה' ררק בכתבי מה' רי אל כסי' קע"ג דמדמ' דבר זה לקני את וחמוד דפרק מי שמת ובאן
הקנה להקדש והדיוט יחד אך יפה השיבו האלוף כמ' ר יפ' דהלכה כרב נחמן דגוב' ממצה
אמנם אין אנו צריכין לכל זה מאחר שמה' רס פוסק דהיכא דהיכא שבעה ליכא דינא א'
אסמכתא אשילו גבי הדיוט כאשר הביא כמ' ר יפ' מן הג' קטנה שמנא כמיימוני בתשובה
השייבא לספר הפלאה ולפני היא תשובה ארוכ' שמו' מדרשו ואתם אהובי תמצאו הספ'
ביד יורשי הגאון מה' רר ליווא ס' ל' ותשובה זו שמה' בפרק קמא דב"מ ברק' תל' וכתב
שם וכן אני דן כו' ומעשה רב א"כ בפרין זה נסלו כל טעמ' אסמכתא מעתה לא יהיה שייך

כאן

כאן קני אתו חמור לפי זה ואשר כתב האלוף מה' ררק שהשבעה הנכתבת בקומפר' מים
 היא ריהט' דסופר' בסדר תקוני שטר' אמנם שמו' לא נשבע והביא ראייה מתרומ' הדסן
 והאלוף כמ' ר' ע' השיבו שפיל לסיפ' שכתב דוקא לעניין אסור שבעה דלא מחייב בית דין
 להזהירו אבל לעניין ריבא וכו' צריך לדרקק כו' ומה' ר' השיבו במהדר' בת' שודאי' אכלו
 שראובן בעל ריבא אינו טוען ששמעון הו' שבע' מפיו עכ' לרעתו לא כיון מה' ר' הק' האמת
 בדברי מה' ר' בדבר הזה כי כל דברי מה' ר' בתשובה ההיא מראש ועד סוף מובנים
 שאפילו כ' מודה שלא נשבע בין בשאלה בין בתשובה דאל' היה ראוי לו לומר בלשון זה
 אבל אם אינו מודה אלא כראה דאף זה מייירי כמו שהוכיח בשאלה שאמר שמעון יהי כן
 וס' לי כתב כחתימ' שנשבעת עליך לקיים ואפי' הכי כתב הרכ' של עניין דין ממון אם יטעון
 שמעון נשבעת לי כאשר הורית וכו' ר' חתימת ירך תחייב אותך' והוא' בעל דין כמאה
 עדים רומה וכראה שדעתו כרעת הרמ' בס' פרק' וא' דמכיר' דמפרש הכי דברי רבי יוחנן
 דריש פרק' הנושא אם אמר אני חייב לך מנה בשטר דאדם וכול' לחייב עצמו בהודאתו
 אף על פי ששניה' מודין שאינו חייב כלום וע' ברמ' בס' גס דברי מה' הר' ק' שהביא מה' מיימון
 כ' מובנין על אסור שבעה אם נקרא' עד' שאין להפיר ואינו מדבר בעסק ממון ובלעדי
 זה דקדוקו בלשון הו'א' מפיו עד' אינו כראה שרצה למעט ולומר דוקא הו'א' מפיו ולא
 כתב שאין זה כוונתו בתשובה ההיא רק רצה לומר עד' רבים סתם ולא פירש שמו'ר ולזה
 מפרש שלא תאמר שהעדים אומרים לשון זה ומעידים שהוא נשבע' עד' ואז יהיה משמע
 שפרט הרבים רק פירושו הוא אמר בפיו לשון זה עד' היינו סתם כי בדבר הזה כל עסק
 התשובה ס' ועוד כראה לומר שגדון דידן שאני מאחר שבסוף כתב העד' וכל' הל' קבלו
 עליהם החלקין הל' בח' ושבועה וכו' בסדר השטר' ולמעלה בקומפרמים יחדו לשמעון
 שבעה ת' כעל' קיום הפסק שיפסקו וגם על הקומפרמים שהרי כתב אח' כך וז' אף אם
 יפרע הקנס מ' השבעה במקומה תעמוד עד יקיים דברי הקומפרמים ומבוררין כיון
 עכ' אם כן כראה שתוספת זו שיחדו לשמעון שבעה לא דברי חלומות הן אלא דוקא והוא
 ראה וקרא וסבר וקבל עליו כאשר כתב כמ' ר' ופ' לפי זה אין בידי לפטור שמעון מטעם
 טענת' אם מתא' אמנם מטעם אחר כראה לי דשמעון פטור והוא מה שכתב מה' ר' דרך
 עראי ובעיני הוא העקר שיש כאן אומדנא רמוכא ואזיל' בת' אומדנ' זה כמו שאר כל
 אומדנא דבתלמו' כגון הכותב כל נכסיו לבנו האחד או לאשתו דלא עשה אלא אפטורפ'
 או מכר אדעתא למיסק' לא' או שמע שמת' בנו וכתב כל נכסיו לאחר ודומיהן כי בודאי
 המכוון לא היה להעניש שמעון אם יבא מן העיר דרך עראי מהלך יום וישכח תכף טרם
 יבא כ' כי לא היה כוונתו כשלמה המלך ע'ה עם שמעי' בן גרא למצא לו עלילה וכ' ש
 אם הלך להביא הריון כאשר הביא כתב ראייה שבקם הדיון ולא מצאו ובפרט אח' שראיתי
 כ' של האלוף כמ' ר' ע' שנתן ליד שמעון בטחון שלא להרבות העונשין הכתב הו' מחייבו
 מנ' אחד ומזכה אותו מנ' אח' וזה כי מה שבקם שמעון בטחון ממנו שלא ורבה בעונשין
 יותר מכדי נכסיו בנו מזה כראה שלא היה דעתו באכמתא' אלא גמר והקנה אכן ממס'
 שכתוב בפסק' ההיא חל' והכח אשר ביד המבורר' לגרוע ולהוסיף העונשין עד סך ש' שקל'

לכל פרט ופרט לא נעזבנו ולא נטשנו כדי להחזיק בדינו מקל ורצועה לאיים עליו ועל
 בנו כי ישמעו לקולנו למען יטבל להם ומנא חן בעניו אלקים ואדם אך בהחלט מתא' ידוי'
 לא יצא דבר בלתי מתוקן ח' וכו' אם כן אז בשעת עשיית הק ומפר' מים אשר נעשה על פי
 כמ' ר' פ' הכל' והוא הוא אשר סדר ותקן הכל לטובתם היה המטובן לבר לאיים עליו ש
 שי' שמעו קול הריונין ולא יעשו על לבטל הדיון ולחרחר ריב ומדון אמור מעתה אף והיה
 זה בר עונתין על שהלך עראי חוץ לעיר יום אחד ושבתים נכב' שם בעל דינו ולא היה בזה
 שום עניו דיון ולא עשות דיון ולא שום הוראה שלא יהיה ציית בודאי אומדנא רבא היא לכן
 בלי ספק אין בזה בית מיוחס גבי הדיוט ואין להדיו' שהו' ראוב' שום התחלה לתבוע הקנס
 שהוא חלקו רק כי לגבי הקדש יש בו קצת טענה אבל אינה הולכה והוא מה דאיתא בפרק
 מי שמת גבי ש"מ שכתב כל נכסיו דאזלינן בתר אומדנ' מאחר שלא שייך דאם עומד חוזר
 ושם איבעי' להו' הקדש כל נכסיו הפקי' כל נכסיו חילק כל נכסיו לעניוין מהו ועלת' בתיקו
 ונשאר בספק אם אמרי' אומדנ' גבי הקדש וצדק והר' אש' פוסק שם שאין מבטלין ההקדש
 וההפקר והנרק' מאחר שספק הוא אם אמרינן אומדנ' כן כתב לעיל מזה דאין מבטלין
 המתנה הכתובה אפי' אין ברור לנו האומדנא גבי ספק אם יש לו יותר נכסים ולפי זה גם
 בדרון דיון לגבי הקדש יכול לטעון הטוען אמנם כל שאר השמקי' לא הסכימו לדבריו רק
 פסקו בזה ככל שאר תיקו דמאונא שבתלמוד שהוא לקולא לכתב' שם הגה' מא' ורבי' כיסו'
 שם גם הרמב"ם בפ' ר' דזכי' ומתנה וכן נראה דעת הריף שהביא התלמוד בערתו ואינו
 פוסק אם כן נשען על הכלל שנאמר בכל תיקו לקולא וגם הרמ"ה בטור ח' הו'מה שהמע'
 ביד כמ' ר' פ' אף אם הו'ש'טו מתחלה לטעון זה להפדע ממנו אם יעבו' מ' מנראה ודאי
 שכל עוד שאינו ברור שעבר המעות הם של שמעון וכנגדו נקרא המוציא ועליו הראי'
 ושמעון יכול לומר קים לי כרבי' אשר אתי ויפה כיון הרב שכמ' ר' פ' יבקש טובת הנדק
 לפשר ואף שמעון לא יתקע עצמו לדבר הלכה ויהא עליו מורא דרבי' הר' אש' ליותר קצת
 ממונו גבי הקדש ולא מכת הלכה כלל רק לפני משורת הדיון להסי' לו' שפתים וזה הנראה
 לעד נאו' מאיר בכמ' ר' יצחק ז"ל

שאלה נא

יעקב כתב שטר לרינה בתו בעת נשואיה שחייב לה מנה ולא
 יחול זמן גבוית החוב עד שעה אחת קודם מיתתו או בכיו
 הזכרי' יתגו' לה כחצי חלק זכר והברירה ביד הזכרים בסדרה
 שטריו ירושות שנוהגין בארצות אילנו לכתוב לבנות ואחר ימים רבים אחר פטירת יעקב
 באה רינה ותבעה מראובן אחי' פרעון השטר היינו המנה או כחצי חלק זכר וגם תבעה
 חלקה בשם כי השביח ראובן הנכסום יחד והשיב ראובן שיבחר לתת לה כחצי חלק זכר
 אך יכנה כראשונה מן העובדן סך הנדוני' שנתן אחר פטירת אביו לאחותו הבתול' להשיא'
 לאיש כאשר היה מוכרח לפי הדיון לתת לה כדרך שנתן אביו לשאר בנותיו שהשיאן בחייו
 כמנא שסך הנדוני' היא אינה בכלל העובדן שיורדין עליו לנחלה רק המותר והמנוותר
 ההוא יתן לרינה כחצי חלק זכר ולא יתן לה שבה כאשר השביח לעצמו ולא על דעת לחלק
 כי גם פרעון נוף השטר לא עלה על לבו כי לא ידע דבר ברור מן השטר ההו' עכל' השאלה

תשובה

תנן בפרק מצאת האשה יתומ' שהשיאתה אמה או אחיה מדעתה כו'
 עד רבי יהודה אומר אם השיא את הבת הראשונה יכתן לשנייה כדרך
 שכתן לראשונה וזכמים אומרים פעמים שאדם עמי והעשיר או עשיר והעני אלא שמין
 הכספים ונותנין לו ע"כ המשנה ובגמרא אמר שמואל לפרנסה שמין באכזה תלמו מותיב
 ליה מחכמים דמתניתין ומשמי הוא דאמר רבי יהודה ומסקא דשמעתא ליה דהילכתא
 ששמין באב היבא דידעין לאמוד רעתיה והיבא דלא אמירין שלא הכרנו אותו ולא
 עמדנו על דעתו ונותנין לה עשור נכסי כדברי רבי ובאותו פרק אמר ר' אמי בת יורשת
 הויא תירוש לעניין עשור נכסים אמר ליה רבאשי לאמימר לו בעי לסלוקה כוונתו ה"כ דלא
 מי לסלוקה אמר ליה אין אי בעי לסלוקה בחד ארעא ה"כ דלא מי לסלוקה אמר ליה אין
 רבאשי אמר בעלת חוב הויא ואף אמיימר הדר ביה כו' עד והשת' דאמרת בעלת חוב הויא
 דאבא או דאחי לאמי נפק מינה למגבה לבינונית שלא בשבועה וזבורית בשבועה מאו
 ת' דרבי' אגביה לברתיה דרבאשי ממר כריה דרבאשי בינונית ושל בשבועה מבריה
 דרבאשי בריה דרבאשי וזבורית בשבועה ע"כ והשתא לפום ריהטא נראה מסוביית
 התלמוד שראובן לא יוכל לנכות נדונית אחותו הכתול' מן העזובן כאשר מסקנת דשמעת'
 שהכת' בפרנסה בעלת חוב היא ואף בעלת חוב דאחי ולא דאבא כי פשיטה שדינה אינה
 מייבת לפרוע חובות של ראובן אחיה ואפילו היתה הבת בפרנסה בעלת חוב דאבא אין
 על דינה לפרוע חובות אביה רק ראובן היורש הוא יפרע החוב' מירושתו דע"כ שטר זה
 של דינה הוא חוב או מתנה כי אינה יורשת ואם הוא חוב' לה להשתלם מעזובן יעקב
 כשאר חובות ואין לה עסק בפרנסת הבת שגם היא חוב' כל אחת מהם יגבה כל חוב
 והיורש ישלם כולם מן העזובן וכן אם שטר זה מתנה הוא דאיתא בטור ח"ה בסיומן
 ר"ב שאלה לא"ל יעקב בזה מחמת מיתה שיתנו מנכסיו לבת' שלישים ו
 והשליש ישאר למי שראוי ליורשו ויש לו בן ויש עליו שטר חוב ואמר שתפרע הבת שני
 שלישים ממה שקבלה תשובה אין שומעין לו כיון שהבן יורש הוא נריך לפרוע הכל ואפי'
 אם הזכיר תנינה לכן ירושה היא כיון שראוי ליורשו ונריך לפרוע הכל ע"כ הרי לפנינו
 דאפילו במתנת ש' מ' סורש שוניה רבן כדאמרינן פרק מי שמת בעבדא דאיקור גזור'
 אפילו הכי פסק הר"ש שהסתנוטלת שני שלישים דלאו לכל מילי כורש שוניה
 אשר כתב רבי יונה והטור הביאו בס' הכל והזכר היורש הוא לבר יפרע החוב מחלקו
 ק' ומתנת בריה והוא ממש כנדרון דידן לכאורה דמה לי נתן האב לבת שני שלישים או
 בחני חלק וכו' וק' לאם בן לכאורה היה נראה שראובן יפרע כל הנדוניה מחלקו לבר בין
 היתה עשור נכסים או יותר אמנם אחרי רואי בתשובת הגאון רבינו קלון בסיומן ע"כ
 דאיתו כי כושל ראיתי וז' וגם היה ראוי להכתן לה נדוניה מהנכסים לפי כבודו לפי
 מנהג המדינה וכ' כאשר השיא אביה ז' הרבה בנות כחיו היה ראוי לאמוד בה ערך
 בערך כל עד אמנם מאחר שפסק ר"ח וכן התו' רוב הדעות שאין שמין באב להוסיף על
 עשור נכסים אלא לגרוע אין בדינו לחייבו יותר מעשור נכסים אמנם משום ועש' הישר
 וקטוב היה לעשות כדרך ה' לאמוד באב אך אם יבא להוסיף על עשור נכסי אינו יכול
 להוסיף

להוסיף כ"א מחלק המנוע לו אחרי אשר יפיע שטרי שאר הכנות המוגות בגלילות הללו
 מאחר שרוב הפוסקים ס'ל שלא להוסיף על עשור נכסים ע"כ הדרי לך מפורש שהעשור
 יפרעו יחד הזכרים והכנות שיש להם שטרי ירושות אך המותר אשר יתן הזכר ה' מחלקו
 לבד ימעתה ראוי לו ליושב דברי הגאון הכל שלא יחלוק על דברי הר"א הנ"ל לומר דסובר
 דשאני התם שאמר ויתנו שני שלישים לבתו מכסיו וישאר השליש למי שראוי לירש
 דנראה מדעתו דמתנת הבת עיקר לו והנשאף לבד יהיה לירש וגם לא תלה חלק הבת
 בחלק הבן אבל ברזון דידן שאמר שיבאו לחלוקה ותטול הבת כחצי חלק זכר ותלה חלק
 הבת בחלק הזכרים לומר שתטול כחצי חלק זכר השווה שניהם יחד זה לחלק שלם וזאת
 לחצי חלק כי במתנה אנו הולכין אחר אומדנא כנ"ל דהגבע עצמך אם יהיו הרב בנו שיטלו
 כל אחת עשור נכסים ויהיה הכל מחלק הזכר יעדיף אז חצי חלק הנקב מחלק שלם של
 הזכר ואומדנא דמוכח הוא שרצה להעדיף חלק הזכר מאחר שאמר שהבת טמול כחצי
 חלק זכר. עוד נראה לומר שסובר הגאון ז"ל שמה שאמרו שהבת בפרנסה בעלת חוב הויא
 ולא יורשת לאו כלל הוא שתחשב בעלת חוב לכל מילי דק למה שהזכיר התלמוד בהדי'
 דמי לסלוקי בזווי או בחר ארעא דאי לגמרי חשבונן לפרנסה כחוב אם כן אם דרך
 משל הכיח האב מאה דוקט ויצא עליו חוב מן תשעים דוקט יצא הבן נקי ממכסו האב כי
 הבת טמול בערה מאחר שהיא בעלת חוב והבעל חוב יטול כל הכותר מן הירש אם כן
 תהדר קושיא לרובת' מה שהקשו ואמרו לרבי פירק מציאת האשה מי שיש לו עשר בנות
 ובן איין לכן במקום בנות כלום אלא ודאי לענין זה כיורשת היא שגם היא לא תגבה חלקה
 כי אם ממה שנשאף כקי לירשים אחר פרעון החובות כמו שאר יורשים שירשים המותר
 ואחר נפרעו החובות מחשבי' הנכסים הנשארי' ומותנין לה העשור מן הנשאף' כמו שמתרן
 רבי עניין עשר בנו' שכל אחת מקבלת עשור מן הנשארי' מעתה נאמר שגם לנדרון זה סובר
 הגאון ז"ל שהפרנסה כירושה היא שנתמעט מעתה חלקי הכנות שיש להם שטרי ירושה
 כבהובמו שנתמעט חלקן כאשר יהיו הרבה כנים זכרים כי בדכויו היורשי' יתמעט חלק
 הכנות שכל אחת מהם נוטלת כחצי חלק אחד מן הזכרים וכן גם הפרנסה היא ירושה
 לענין זה למעט חלק השטרות ולא נאמ' שהפרנסה חובה היא ויהיה חלק הפרנסה בחלק
 הזכרים לאמור שהוא בכלל ירושתם להגדיל חלק השטרות והזכרים יפרעו חובם מחלקם
 ונראה להוכיח מסוגיית התלמוד דלאו לכל מילי איתמר שבעלת חוב היא דק למאי דמפר'
 בהדיא שם דהא מה שאמר אמימר בראשונה יורשת הויא ר' לגם לשאר דברים חוץ ממה
 שזכר אחר כך לענין סלוקי בזווי או בחר ארעא דאם לא כיון כ"א לזה איך אמר לו רב
 אשי אחר ששמע ממנו שאמר יורשת הויא אלו בעי לסלוקי בו' ה"כ רלא מני כו' והלא כבר
 אמר יורשת הויא אלא ודאי לשאר דברים אמר אמימר יורשת הויא והקשה לו רב אשי אז
 דבעי מיניה אלו בעי לסלוקי וכו' והשיב איין שגם לרבר זה היא יורשת ועל זה חולק רב אשי
 אש"כ וזו' בעלת חוב הויא ועל זה אומ' התלמוד ואף אמימר הדר ביה כמו שהביא התלמוד
 מההיא' אתת' דאת' לקמי' כזכר שם בהדי' ענין סלוקי וכן יש לדרק קצת מלשון רש"י כי
 בדכויו אמי' שאמ' יורש' הוי' לא פי' לענין מה דק פי' ז"ל יורשת הויא עשור נכסים שתקנו

לה בתורת ירושה תקנו לה ולא פיר' לעניין מה ואחר כך בדברי רב אשי פירש רש"י וז"ל בעלת חוב הויה ומט' לסלוקי בזווי או בחד ארעא עכ"ל. ומה צריך לפרש פשיטא שרב אשי ר"ל לעניין זה באתקפת' רידיה שהקסה לאמיאר והתמיה חלו בעי לסלוקי בו אלא ודאי ר"ל שרב אשי אינו חולק על שאר דברים אף כי אומר סתם בעל' חוב היא אינו ר"ל רק על מה דקמתה בראשונה ככן פי' ואמר ומט' לסלוק' כו' ר"ל לעניין זה לכד' אמנם בראשונה על מה שאמר אמיר יורש' לא פי' דבריו כלל הוא מעתה נאמר שאף אם אמיר הדר ביה לעניין סלוק' מ' מלשאר דבריה במילת' קאי.

ועד השבח שתבעה דינה מחלקה אין בידי לחייב ראובן לתת לה שבח דלא מצנו שבצלי חובות או מקבלי מתנות יכולין לתבוע ריוח מן היורשין במה שהשביחו הם היתומים במטלטלין ואפילו במקרקעי אמרינן בפר' המקבל אם אמרו היתומים אנו השבחנו מביאים ראיה והוא שלהם אף כי הקרקע הוא אפותק' אמת הוא דיראה שם בראש וכן ברמ' בס' בפרק כ"א דלוח ומלוה בפנים ובה"גה שר"ל התלמוד שמדרינו' ביניהם רק על ההוצאה אבל השבח היתר על היצא' הוא לבח' וכ"כ פי' המקבל וכן במגד משנה בפרק כ"א הנל' מפורש' כ' שאלו לא היה החוב רק כשעור ארעא לכד' או זיוק ליתומים טענתם שהם השביחו דאלו השביח אביהם אין לכ"ח עסק בשבח ואם הם השביחו כוונ' הכ"ח השבח וכוחן להם כדון יורד לתוך שדה חבירו מאח' שהוא אפותק' אבל עתה שהחוב הוא כשעור ארעא ושבחאם הוא השביח האב כוונ' הכל ואינו משלם שום הוצא' ואם היתומים השביחו משלם הוצא' וע"ש כי הלכו' עמוקיותם ויהי מה דבר כדון זה שאינו אפותקי ולא קרקע רק מטלטלין ואין שייך לומר שהחוב כשעור קרן ושבח' באשר החוב הוא כשעור חט חלק של זכר הכמנא בשע' מיתת יעקב אין שייך לומר שהשבח הוא שלהם וכן בשאר בעל חוב אשר יהיה לו לקבל כך מה מועטון המורים וכתאחר מלתבוע פשיטא שלא יוכל אח"כ לתבוע שום שבח שהשביחו היתומים המטלטלין דברא כרעה דאכזה הוא באלה דכמו שבעל חוב של האב בחייו לא יוכל לתבוע רק הקרן ולא שום שבח אף אם נתאחר לקבל חובו ימים רבים אחרי כש'לם ומנו כזה גם כן מן היתומים לא יוכל לתבוע כשאין כאן לא אפותקי ולא קרקע המושעבד ואפילו בטול כס' אינו שייך הכא דבארדכי פרק הגזול קמא כתב וז"ל אמנם כן הוא המבטל כסו של חבירו והריוח בו שנותן הריות לבעל המעות דוקא אם נותנו לו מתחילה לקנות בו להריוח וחזר ואמר לא קמתי לך' או לא הרוחתי אלא לעצמי אבל בתורת פקדון לא משום שאמרו חכמים מותרין ישתמש בהן בו ואפילו אם הם צדוין אף על פי שחטא מסיק שם שכתור מן הריוח ולא' שום חוב אינו עדיף משקדון וק"ל. ואין ראיה לחייב ראובן בשבח מהא דתנן פרק מי שמת האשה שהשביחה הנכסים השביחה לאמצע אם אמרת דא"כ ופריך במגדא אשה בנכסיה ומי עבירתה אמר רבי ירמיה באשה יורשת ופי' רשכ"ס בלשון אחד וז"ל או שאמ' בעלה קטול אשתי כאחד מן הכנים כמנא שבעבור שזה שתטול כחלק אחד הכני' יש לה גם חלק בשבח דשאני התם דהיא השביחה ואדרבא משמעתי היא יש להביא ראיה שבכדון זה אין לדינה חלק בשבח דשם פוסק רשכ"ס וז"ל הלכך אשה שמת בעלה והניח נכסיו מועטים

שאין בהן כרי כתובתה אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי ונתעצלו ב"ד או יורשין
 להשביעה על כתובתה אפילו השביחה אלף כבר השביחה לעצמה אבל אם השביחה
 הנכסים סתם תטרוף כתובתה והמותר ליורשין ואף על פי שלא נשתייר מבצלה אפילו
 רביע כתובתה וכמדרכי עם תשובה ארוכה מרש"כא וחולק על מה שאמר רש"כס שתגבה
 כתובתה מן השבח אם השביחה סתם וסובר שהשבח ליורשין ולא תגבה כל כתובת מעתה
 כאמר למעט המחלוקת דע"כ לא קאמר רש"כס דגובה עד כרי כתובתה אלא הויכא היא
 השביחה אבל אם היתומים השביחו או הנכסים מעצמם השביחו אינה גובה מהם וכוה
 יתרו המטנה דכבורות שמקשה רש"כא ממנה לדברי רש"כס ואף אם היא השביחה אין
 לה יותר מסך כתובתה והמותר ליורשין אפילו לרש"כס וה"ה לבעל חוב אף על פי דבעל
 חוב עדיף דגובה את השבח כדשמואל פ' המקבל הוינו כדיוחבם כדמסיק סם דמסיק
 ביה שער ארעא ושכחה ויהימה לא מטנו בשום מקום שאפילו ב"ח דעדיף מכחוב' שיקח
 מן השבח יתר מחובו אם לא בקרקע ואפותיק' בכך אין בידי לחייב ראובן שום שבח לית
 לדינה * כמנא העולה מכלל דברי שיחשבו הנכסים אשר עזב המת ז' כמה היו באותה
 שעה וינכו מהם העשירית שהיה ראוי להסת הבתולה להשיא' ומן המותר תקח דינה כחצי
 חלק וכו' בלי שבח ואיש על מקומו יבא בשלום נאם מאיר בכמ"ר ינחף ז' קנא' לכבונ' *

נזרקה מפי חבורה לשאול שאלת' על ראובן שחלק נכסיו ומטלטלין ומעות
 לבניו אחריו בדרך צוואה איך ירשו אחרי מותו ורבה לאחר ומעט לאחר וזה
 היה שנה או שנת' קודם מותו ולא נכתב בצוואה כד קציר ורמי על ערסיה
 ואדרבה כתוב בה ו'ל בעודני בריא ועומד על רגעי ולא נכתב בצוואה שום
 קניין וגם לא נכתב בה מהיום ולאחר מיתה והשואל דרש את יודעי דת ודין
 לדעת מה משפט צוואה זו ואמרת' לחוות דעי גם אני והאלקי' בדבר המשפט
 להנחני בדרך אמת *

אומר נב

אני שמו שאומר שיש מאשות בצוואה זו לא מנא ידיו ורגליו בבית
 המדרש מאחר שכתוב בה בפירוש בעודני בריא ואפילו לא היה
 נכתב כן היה בחזקת יורשים דר"ף פסק פרק מ"ט דנכסי' בחזקת
 יורשים והסכים לדבריו הראש' וכן הרמ"ב דלא כרש"כס דפסק כרבא דאמר הרי מת
 וקברו מוכיח עליו דסבר כרבי נתן דאזל בתר השתא אמנם מאח' שנכתב בה דריא בעודני
 בריא אין לנו אלא לשון השטר ולכ"ע מתנת בריא היה וצריכה קניין אמת הוא שמו סיכוי
 במדרכי ספ"ך דכ"מ יסבור לפום ריהטא שיש מאשות בצוואה זו כי ז' סם ופסק' ל"ח דאף
 הכריא שאמר נתן לפלוני כך וכך אם ימות זה נקרא מטה מחמ' מיתה וקנה וכן משמע
 מתוך פי רש"י ע"כ * אמנם המעיין בפרק י"ב בגמרא ופי' וכמדרכי ימנא שדעתו כבטילה
 מעקר' דגם סם פרק י"ב איתא הא דפ"ך דכ"מ וז'ת' איזה הוא דייקא דא תהא למיקם
 להיות מתנה כל שכתובה מהיום ולאחר מיתה לא מהיום ולאח' מיתה הוא דהוה מתנה

מעבשו לא הוי מתנה אמר אכ"י ה"ק איזה היא מתנת בריא שהיא כמתנת ש' מ' דלא קמ
 אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה ע"כ הגמרא ופי' שס' רש"ב וז"ל
 ואיזה היא מתנה בבריא שתקנה כל שכתוב בה מהיום כו' דמשמע הכי גופא קניו לך
 מהיום ופירא לאחר מיתה אבל אי לא היה כתוב בה מהיום אינו קונה דאין מתנה לאחר
 מיתה שהיא אין כח לארס ליתן מקודם לכן דבר שלא יוכל להקנות באותו הזמן שהוא
 רוצה להתקיים המתנה ולאחר מיתה היאך ארס יוכל ליתן אחר שמת ונקבר ע"כ לרש"ב
 וכן אחריו כן במשנה הכותב נכסיו לנכיו כו' פי' רש"ב גם כן ככה הרי לך בהדיא דארס
 הנותן מתנה לאחר מיתה אין בה משע ונריך שיחול הקניין מהיום ולא יטעה המעיין
 לומר מאחר שכתוב הזמן בטוואה זו הרי היא כאילו נכתב בה מהיום דהלכה כרבי יוסי
 דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו גם טענה זו אין בה משע דבין שיהיה כתוב מהיום
 כרבי יהודה או זמנו של שטר מוכיח כרבי יוסי מ"מ נריך שיהיה עמו קניין ולא יועילו
 הדברים בבריא דרווק בש"מ תקנתא חכמי' היא כרי שלא תטרף דעתו עליו כרכ נחמן פרק
 מי שמתוך מוכח בולאו שמעתתא דוי' וז"ל רש"ב שם זמנו של שטר שכתוב בתחילתו
 ככך וכך בשבתא מ' לכו הו' עלי' עדים וקמו ממני לפלוני בני לאחר מיתתי ע"כ הרי שכתב
 בהדיא שאף על פי שמתנה על אחר מיתה וכתב זמן אה' כריך קניין וכן אחר כך כשכ"א
 רש"ב לתרץ הא דפרק המגרש אתקין רב בטיטין מיומא דכן ולעלם לאשקוי מדרבי יוסי
 דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו אמר וז"ל אית לן למימר לגבי גט אשה הואיל ואין בו זכר
 קניין משום הכי הוא דאתקין לרווחא דמילתא משום חומרא דעריות אבל גבי ממונא
 דרבי יוסי ל"י לא אמר רב הלכה כרבי יוסי אלא בשטר שיש בו קניין והעניין מוכח אף
 על פי שהלשון מוטעה קת"ו ושוב אחר כך במילתא דרבי יודא בגמרא בעי מינה רבא
 מרב נחמן בהקנאה מהו פי' רש"ב וז"ל בהקנאה מהו בשטר שכתוב בו קניין מי פליג רבי
 יודא ונאריך לכתוב מהיום ומשום הכי קמבעא ליה דאיכא למימר בשטר מתנה בלא
 קניין פליג כגון שכתו' שדי נתונה לך לאחר מיתה ומסר לו את השטר כדקיימא לן דקרקע
 נקנית בכסף ובשטר ובחוקה ע"כ וכל היודע ומכין בטרתא דשמעתתא יראה בשכלו
 אמתת כוונת רש"ב שם שאף אם נאמר שפליגי בלא הקנאה כפי הכעז' וכפי המסקנא מ"מ
 לא יועילו דברים ר"ק עסקים של קניין כגון שדי נתונה לך דלישנא זו קניין של שטר הוא
 הנז' פ"ק דקידושין שקרקע נקנית בשטר וז"ל שם בשטר כיצד כתבו לו על הכיור או על
 החרס אף על פי שאין בו שוה פרוטה שדי מכורה לך נתונה לך הרי זו מכורה ונתונה ע"כ
 והם שטרות שקונים בהם הנז' בכל התלמוד לאשקוי פטרי ראיות כשטר' שלמו יוצגור
 ה"ה בסימן ק"א בשטר כיצד כתב לו על הכיור או על החרס או על העלה שדי מכורה לך
 או נתונה לך קנה משהגיע השטר לידו כו' עד והשטרות שכותבין עתה אינן אלא לראייה
 ואין הקרקע נקנה על ידן ע"כ' ואפילו לפי דברי העשור והרש"ב שהביא הר"ן פ"ק
 דקידושין שחולקין על דברי הטור הכל וסוברים שלשון זה הנז' שדי מכורה לך כו' לאו
 דוקא דה"ה שטר' דידן שכתו' בהן ומכרתי וכתתי לשון עבד שטר קניין הוא ולחוק הדבר

סותבים כך וראויות מן הפסוק נתתי כסף השדה כתתיה לך פשו' שכשטרות שהם כנדרון
 דידן שכותבים העדים איך סדר וזוה פלוני שיתנהגו בניו אחרי מותי שיקבל בנו פלו' כך
 זינתן לבנו פלוני כך שהוא לזון להבא פשיטא ופשיטא שהם זכרון דברים ושטרות ראויות
 ולא שטרות קניין דבלשון להבא לא נוכל לתרץ שהוא לחזק הרב כמו שמתרץ הר"ן לשו' עבר
 נתתי שהוא לחזק לומר שיהא כאילו כבר נתן דומיא דפסוק שמיבא לראייה נתתי כסף
 השדה שר"ל כדברי המפרשים הלואי ונתתי כבר או ר"ל הכסף ינתן לך בודאי ויחשבו כ"כ
 בברור כאילו כבר נתתם וכל זה כתבתי להגדיל תורה ויאריר כי איני צריך לכל לה מאחר
 שהמטה סדר על מטלטלין ומע' שאינם נקמין בקניין שטרות אלא רווקא במשיכה ואגב
 קרקע כדתנן פ' קמא דקידושין אם כן אין כאן שום קניין ולא רמיון של קניין אשר יחול
 מחיים כדון מתנת בריא וזה הוא שדקדק רש"ם לפרש אם יחלקו רבי ודאור' יוסי בלא
 הקנאה דהיינו בלא הקנאה נוספת אלא בשטר לבד כגון שדי נתונה לך וזה אומר ד
 דקרקע נקנה בשטר שטרתי לא יועיל לא מהיום ולא הזמן כ"א שיהיה בו קניין שיחול
 מחיים כאשר פירש כבר הרבה פעמים וכן הרמב"ם הזכיר דין זה בסוף הלכות מתנה
 בשדה רווקא לטעמא הכל' שדה נקי' בשטר ואין צריך קניין אחר וכן הטור בסיומ' רכ"ח
 כתב דין זה בלשון שדי נתונה לך לטעמא הכל' ובהג"ה במיומוני פ"ח דהילכות מתנאות'
 ז"ל תשובה לבאון בריא שאמר בלשון זנואה מתוירא הוא שלא ימות פתאום והרי הוא
 מנוכך וכך אין בו דין מצוה מחמת מיתה אלא א"כ מת סמו' לדבריו וזו או יומים כי ה' כמו
 ששינו ברי' שאמ' כתבו גט לאשתו רצה לשפ"ה כי ואם הוכיח סופו על תחלתו הרי זה גט
 עיטור עב"ל הג"ה א"כ גם כן דידן אין בו משאש ה' דומ' לו למצרי ומהר"ם עצמו הורה
 כזה והמרד"כי מביאה פרק י"ז ע"ד נשאל רבי' מאי' על ראובן שתובע את שמעון ואומ'
 שאמו הפקידה ביד שמעון וכשמסרתו לידו אמרה לו לתתו לראובן בנה לאח מות' ושמעון'
 השיבו כך אמרה לי אם אצטרך ממנו תנה לי ואם היא תמות תנהו לראובן בני והשיב"ל
 דלא זכה ראובן במתנה שהרי כיון שהיתה בריאה באותה שעה ומתנת בריא בעי קניין
 ואגב' דאמר פרק י"ז איזהו מתנת בריא שהיא כמתנת ש"מ כל שתובע בה מהיום ולאחר
 מיתה שפירש להריא אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה משמע דלאחר מיתה מיהא קני
 אפילו בלא קניין שאני התם ככתב מהיום לת"ק ולרבי יוסי אפילו בלא מהיום שזמנו של
 שטר מוכיח עליו אבל כנדרון זה דליכא מהיום וליכא שטר וקניין שוכיח על המתנה לומר
 דמחיים חיללא לא קני דאין מתנה לאחר מיתה כדבריא' וליכא למימר דקני משום דמנה
 לקיים דברי המת שהרי לא הו' לש מתחילה לכך בו' ע"כ תשובת ר"מ שם הרי לך כדריא
 מלשון שטר וקניין ולא אמר שטר לחוד דמהר"ם עצמו סובר שבדיא המתנה על אחר מות
 אין בו משאש אם לא יש בו קניין כגון שדי נתונה כאופן שיחול מחיים ותשובת מהר"ם ה
 האחרת הנזכר שם פרק י"ז בארדטי קודם לכן וזמיר ספ' דב"מ שהבאתי למעלה שכתב
 דדחיק ומוקיס אנפשיה דצריך לומר בהכרח אחת משתים דהיינו שר"ל באח' קניין
 מהקניינים שיחולו מחיים ומה שקרא אותו מצוה מתנת מיתה ולא באמר שהיא מתנה

באורה כשאר דברים הנקנין מן הכריא ר"ל שהמתנה אינה נגמר עד אחר מיתה ואוכל פי
 בחייו או שיכול לחזור בו אם פי' בהדיא כדברי ר"ת וכפירוש מהר"ם גופא בתשוב' השני'
 הא דאמר איזה מתנת בריא שהיא כמתנת ש"מ שר"ל שחל הקניין מחיים מכל לשו' מהיו'
 או מכח זמן ככל' אם אינו חוזר דאעתי לא יקשו דברי מה"רם זה על זה ולא נעשו דבריו
 פלגתר לסתו זה את זה ו' ואם אינו כן נטורך לומ' כדברי הגאון כמה דרי קלון בתשובותיו
 בסיומן ז"ל דלכאורה חזר בו מה"רם מהתשובה הראשונה והסכים הרב הגאון הכל' שם
 לתשובת הגאון שהבאתי לעיל מן הה"גה במיימוני א"כ אין להורות כלל מכח תשוב' זו לחזק
 כח נוואה זו אשר אנחנו בררושיו ולא יהא אלא מחלוק' הגאון בה"גה הכל' ודברי רש"ב
 וזולתו שיהיו חולקים עליו ואפילו הכיוש לדחות התשובה הכל' מקמי הגאונים האחרים
 אשר רבו עליו ואפילו כשוין יש להעמיד הירוסה בחוקת יורשים דהמציא מחבריו עליו
 הראייה וכן פסק מה"ררי קלון בתשובה הכל' בדברים פיקא שירוש' בחוק יורשים והיינו
 כפסק רב אלפס וחבריו שהבאתי לעיל ואפילו רש"ב מודה בכה' גד כאן אין שייך לומר
 כיוול בתר' השתא כר' בתן או כרבא דאמר הרי את וקברו מוכיח עליו וק' ל' וכל שכן שכתב
 יש טעמא רבא שלא יועילו לבריא דברים בעלמא בלא קניין דהא בש"מ עצמו לא קנודק
 מתנת חכמים שלא תטרף דעתו אם כן בבריא מאיזה טעם יועילו דבריו בלא קניין
 דאף כי העדיפו בתלמוד כח של מצוה מחמת מיתה מכח ש"מ שאמרו מתנת ש"מ במקצת
 בעו קניין ואם מצוה מחמת מיתה לא בעי קניין זהו ר"ל בש"מ שהזכיר מיתה כמטאפה שם
 בהדיא אבל בבריא שזכור מיתה מה כתייה מעורב בו ומאיז' טעם כדון שיצטחו דבריו
 למאומה בלא קניין יוכדי להסי' כל הטענה אומר אף אם נכתב בנוואה זו שסדר דבריו
 בלשון ירושה לבניו אפילו הכי אין לטעו' ולתלות בוקי סריקי בר' יוחנן כן ברקא לומר
 דברי המצוה הם קיימין אפילו בדברים מטעמא דרבי יוחנן כ"ב דמתני' דפרק י"ב דאומר
 שיכול לשנות בן בין הבנים בלשון ירושה וטעמא מן הפסוק והיה ביום הנחילו את בניו
 התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה ולכאורה כר' שמכחיל בדבור בעלמ' בלשון
 ירושה שהתורה זכתה לו להנחילו ובמארא פסק הלכה כרבי יוחנן כ"ב מ' אין ללמוד כדו'
 דיהן מאנו לקיים הצוואה דהא במארא כעיר רבא בבריא היאך כי קאמר רבי יוחנן כ"ב
 בש"מ אבל בבריא לא או דילמ' אפי' בבריא וכתב ר"י אלפס דבעיא לא אפשריטאל ולא עבדיק
 בה עובדא בבריא וכן רב האי גאון והרמ"ם כ"ב ורש"ם ורוב הגאונים השוו מדת כוה' ויש
 מו שאומ' שאפילו תוסם משקין מיניה דלאו דידיה שקיל דכיון דבריו בטלים כמציא ש'
 שהיורשים האחרים מוחזקין בבכסים ור"ח לבר' הוא דחלוק על שאר הגאונים ואומ' שאין
 חלוק בין ש"מ לבריא באלה ובטור ח"ה מביאו בסיומן רפ"א והר"אש הסכים כדברי שאר
 הגאונים אם כן כלך מדרך זו גם כן מעתה אף אחרי כי תרתי לבקש מוצא ומובא לנוואה
 זו לקיימה לא עלתה בריו וילאה המבקש לקיימה ולמצא לה עור בכך בהא כתיבנא ובהא
 סליקנא שבוואה זו אין בה ממש וכחרם הנשבר הוא גאס מ"ב ק'

כדרשתי

לשאלתי הוקר כמ' יודא'ץ כמ' גר'ליה יחייל זל על
 שנתעצם לדין עם אשת אביו זל בעבור אחיותיו שהו'
 מבקש לגדלן בביתו לטוב להן ואמן מבקשת לגדלן
 אלה וזהו עיקר' דריכא שהם מתעצמים עליו ועוד טענה אחרת ביניהם שאחד מבקש
 לרן בפני מכוררים שהיו רבנים יודעי דת ודין והבית שכבדו רונה ביושבי קרנות והנה
 בטענה זו לית דין ולית דיין שכל אחד יכול לכוף חברו לרן בפני דייקני מומחין ולא בפני
 הדיוטות שאפילו לחכמים דפרק זה בורר דאמרי אימתי בזמן שמביא עליהם ראיה כו'
 הא פראו התום ריש סנהדרין דדוקא בערכאות שנתמנו להיות דייקני וכן הסכימו כל
 האחרונים דיושבי קרנות שלא נתמנו גרועי ולד' ה' וכל לפוסלם גם בהדו' פירשו דאפי'
 אם הלנה בעי מומחין והאלנה ערכאות לא מבעיא באותו עיר אלא אפילו בעיר אחרת
 דאית שם מומחין שומעין אפילו ללנה והכל מבואר הטוב כנ' שמה פירק ז' ובבב' פשיט'
 שיכול כל אחד לכוף חברו לרן לפני יודעי תורה ובעיקרא דריכא ראיתי שהעידו עליו
 כ' רבא מכולנויא היות טוב ליתמות להתגדל בבית אחיה כי עתיד נכסין הוא ורבים
 ישרתוהו ולחם רב בביתו ונשים הטנות אתו והיתמות יהיו כבנות מלכים מגדלות כ
 בהיכלו וכנלו אומר כבוד ובבית אמן תהיינה שפלות לשרת לאחרים ואין משמש' להן ומן
 הנכון שעולות עמה ואין וורדות עמה כי לטובת הבת כוונת רבותינו באמרם פ' הכנסא
 הבת אצל האם וכן משמע מכל המפרשים שם א' באם נראה לבתי דייקני שטובת היתומה
 הוא בהפך להיות אצל אחיה פשיטא שיכולין להפך הקער' לטובת' גם המדקדק שם פירק
 הנשוא ברש' יכול להפך בזכות כמר יודא זה זל ובת הניזונת מן האחים זנין אותה בבית
 אמה ואין כופין אותה לרוד אצלם אבל משמע שאם היתומה תרצה להיות אצל האם שאין
 כופין אותה האחים אבל גם כן אם היא בבית האחים ותרצה לשבת אצלם אין כופין על
 ההפך להנציחה מבית' להשימה אצל האם כי טובתם נדרוש ורעתם לא נדרוש ואם כי
 בכל אלה לא יגלה כמ' יודא לזכות בדין שהיתומות יהיו בביתו כי יש חיטך אחר משום
 מעשה שהיה כד תני' שם כי קטנות הננה והגדולה מהן בת' י'א טנה והאחרת קטנה מאוד
 וצריכה לאמה עדיין אפילו הכי יש מקום אתי להעמידו על הצד לזכותו לפחות באחותו
 הגדולה והוא כי לדעתי לא טובו לומר גדולה ממש שתהא בת' י'ב שנים כי הדבר הזה אינו
 תלוי בגדלות רק שתהא בת דעת ותוכל להשמר מרטיחה ומכחמת בקמים עליה כד פירש
 רש' שם זל' אבל גדול דלא חיישינן לרטיחה כו' אם כן משמע שאין האח' מחזיפין להורג'
 להיות' גדולה או כי תוכל להשמר ואם כן תלוי ברעת ובכחמת הבת וכוכל לומר כשהגיע'
 לפעטות דמקחן ומקחן וממכרן ממכר ריש להן דעת גדולות הל' וכן הדעת מכריעה דמה
 לי בת' י'ב או י'א אם היא בת דעת אין זה לא קניין ולא קידוש' ולא עונש ולא מתן סכר'
 עוד נראה להפך בזכות כמר יודא בטענה אחרת כי זר הוא בעיני שלא מנאתי דין זה
 במסוקים להזכיר שהבנות לא תהיינה אצל האחים ונמצא דבר זה בבן כמו שהוא בברייתא
 והר"ף הביאה כגורתה וכן הר' אש' אם כן הלכה כך היא ולא נשמע אחד מהם לומר שהדין

כך הוא גם כן בבת ואת שאין בו נפקותא דבלאו הכי בין גדולה בין קטנה הבת אגלה אהם
 כרי שתגל אותה א"ה היה להם להזכיר הדבר גם על הבת ונפקא מינה היבא דא"י לה אם
 וקרובי האם מבקשין לגדלה ולמונעה מן האחים משום מעשה שהיה דא"י היה שייך דין
 זה גם כן דודאי הכרייתא דאית בה דין זה אין בוכת שדוקא האם תוכל לטעון ככה דהא
 מסיימת ואין מניחין אותו אבל ראוי לירשו ויסיק לומר מניחין אותו אבל האם לא וראוי
 רוצה להוריע שאפילו אם אין לה אם רשעא שאין מניחין אותה אבל ראוי לירשו שזה
 בכלל הן יש לה אם הן אין לה אם א"כ היה ראוי להם להזכיר דין זה ג"כ בכת לרביא אע"ג
 דאין חשש הריוג כ"כ דעישור נכסים לכד הם מרווחין בהריגה אלא כראה דדין זה אינו
 לפי המסקנא דכיוסם להריגת הבת בעבור עישור נכסים ודוקא כן יש לחוש שהוא שזה
 עשה בגולה ומתחילה לפי הס"ד היה הדין ככה דפריך ודילמא בקטנה ומשום מעשה
 שהיה אבל לפי המסקנא דמוכח ממתינתין דאפילו בגדולה משום שזכר לה להתגדל אבל
 אמה אימא שדוקא כן הדין ככה כמו שהוא בברייתא וכמעשה שהיה והכווין ללא להוסיף
 עלה כי דבר זה וחידוש הוא ואין למידין הימנו דלא עבדין אחים דחנקן לאחותם זכר
 לדבר אמרינן פרק אע"פ ולא היא היא שזוהי הוי דלא עבדי דחנקן בנייהו עד כה דכרי
 דרך משא ומתן לכר וחלילה לי להחלי ט דין פסוק מכל אשר כתבתי לעול כי לא שמעתי
 הפת המתנגדת ומה לי מעשה להרבות בראיות ודקדוקים מאחר שבדור הוא שיצטרכו
 לדין לפני בעלי תורה יודעי דתודין והם לא יצטרכו לא לגמרא דידיו ולא לסבר דידיו ויכדו
 לעומק הדין ושלום מני מבק

נדרשתי לשאלו אותי על יעקב שמת וחילק נכסיו בצואת ש"מ בחליו וחעבר
 נחלה מאחר מיורשיו הראויין לירשו וגם נתן מתנות לחילופי בני אדם וכל זה
 עשה על פי סופר נוצרי יחירי אשר כתב כל סדר הצואה וחחתיים עירי גו' אשר
 היו במעמד היינו שבת בבתיבת ידו פלוני ופלוני עדים היו במעמד ושמו החחים
 בסוף פלוני נודרא כדרך סדר צואת ושטרות הנוצרים והנה הירש אשר העבר
 מהלק נחלתו בא ומערער על הצואה הזאת לומר אין בה ממש לחיוהה נעשות
 ע' גוי שלא כסדר רת יהודי

והנה

אף כי אין זה חוק סדרי וסדר ריבתי אש' כהלו אותו להחזיר תורתם
 כלבי ומימיהם לקקתי ככלב המלקק מן היס להשיב על טענת ריב
 ממון בלתי שמוע בין אחים ואפי' לגנוב גבוי להסתיר עשה לכתוב
 ששם ראובן ושמעון כאשר דבר זה תוכו און ומרמה כי מתוכו ילמדו לשקר ולכלל הפחות
 וחזק כטוען וכא בהרשאה אשר לא טוב עשה בעמיו עם כל זה לא אמע מרבר דברי
 ואם מעט יסיון לא אשר הואל ההמיחני שאין בו נפתל שכבר כתבנו ודק דכדי תורה
 ידיוס ממני והנה לא ארד לפקפק כלשון הטאה לאמור לא נזכר בה לשון מתנה וכיוצא
 בו אז להכניס ראשי בין ההרים הרמים להכרוע ביניהם על מחלוקתם כמתנה אם יש לה

שאלות תשובות

דין ערכאות כי בדרך זה יש לבעל דין לחלוק ולומר בטאת ש"מ טלי עלמא מודו דמהני
בזה ערכאות ראינו בכלל מחלוקת זה דרכי ש"מ בכחוכין כו' ושטרך לראייה בעלמא
כדאיתא בטור ח"מ סימן רנ"ג ואף אם צוה לכתבו כדאיתא בטור ח"מ בסימן ר"ן וז' ודוקא
דאמר כתבו ותגו או כותב בזה דאיכא למיחס שמה לא גמר להקמותו אלא בשטר אבל
ש"מ שמקד עביינו וגמר לנזואתו ומטה לכתבו ודאי אינו מטה לכתבו אלא לזכרון
בעלמא וכו' וגם לשון הנחה שזכר בכל פרטי הנזאה ולא לשון אח' אינו כדי להביע אחר
שהוא מחלוקת בין ראשונים ואחרונים כמו שאר בתשובות של מה רבינו קלון ז"ל וגם
עיקר הנזאה אשר השואל בא לערער עליו ולכטלו הוא על כי השליט בכל ככסיו אשר
ישאר אחר המתנות אשר נתן אחד מן היורשים אשר ראוי ליוורשו ודינו חרון שאינו
צריך לשון מתנה להלכתא כרבי יוחנן בן ברוקה פירק יש נוחלין ופשיטא שלשון הנחה
יספיק ללשון ירוש' לכול עלמא' בכך בטענה ברורה לכך אבא והוא הידוע לכל אשר כתב
הטור ח"מ ז"ל ולדברי הכל אילו השטרות שבתבין הסופרים אין להם דין ערכאות אע"פ
שהם מאומין מפי השופטים כיון שאין נעשו בפני השופטים עכ"ל הרי שסת' בהדיא היותו
דברי הכל בלי חולק והיינו ממש כדון רידין ואם לחשך אדם לומר הלא הטור ח"מ עצמו
מביא אחר כך דברי הרמ"ב ז"ל שטרות העציון כנוטריין של מלכ' פירש ע' סופרי המלך
ואפילו אין עדים חתומים בו אלא אחד ממוכ' על פי המלך כשר ולא מן הדין אלא משום
דיכא דמלכותא כו' הרי לפום ריהט' נראה שחולק על דברי הטור הכל וכן הר"ן בפרק קמא
דנוטין כתב על משה זו דכל השטרות העולים בו ז"ל ובזמן הזה סופר הממוכ' מן המלך
יש לו דין ערכאות של גוים עכ"ל ותופס שיטת הרמ"ב הלא זר הדבר לשבש לשון הטור
שיאמ' נראה שנה לדברי הכל ואח"כ יביא חולק כי אין לומר שמה שאמר דברי הכל רובה
בזה המחלוקת אשר הביא לפני זה דהיינו הרמ"ב וראב"ד ור"א אשר חולקין כיריעת
והכרת הדיוטין שאינם מקבלין שוחד ואם גובים מבני חרי דוקא או אפילו ממשעבדי
ונאמר כי עליהם שב לומר לדברי הכל ולא כיון לכלול כל המורים זה אינו מכמה טעמים
חד ראש כן היה לומר כולם מורים בו והיו שבים דבריו על המורים אשר הזכיר אך לדברי
הכל יורה כי בא לכלול שאין חולק והלשון מוכן ליוודעו דקדוק הלשין ועוד מה ראה
בדבריהם אשר הביא מקודם ששייך לומר עליהם כי כולם מורים בזה במאי יתיחס דבר
זה אל המחלוקת אשר הביא יותר מעל כל המורים אשר דברו בדין ערכאות וקודמה זו
איכה ממוין הטענה אך ודאי דבר בפני עצמו הוא והתחלת דברי' שדבר זה דברי הכל בלי
חולק כלל והוא ולדברי הכל אינו כדי לכלול פשיטות הלשון ועוד בר מן דין שגר בפי כל
למעט המחלוקת בכל מאי דאפשר ואינו צריך ראייה למושכל ראשון כ"ש אחר שהזכיר
סתם דברי הכל ועוד דאם סדר הטור שהרמ"ב חולק הוה לו להביא ז' תבך ולא להפסיק
בדברים אחרים אלא ודאי וברור הוא שהרמ"ב אינו חולק ומר אמר חד ומר אמר חד ולא
פליגי דסופרי אשר דבר בו הטור היינו הנוטריי המאומים מן השופטים כלשונם הפשוט
וסופרים אשר דבר בו הרמ"ב ר"ל סופר מתא כאמן המלך או המושל כמו הקנב' לירי כמו
שמשא' לשונם שהזכירם סופרי המלך כי עליהם שייך לומר יותר דיכא דמלכותא כי המלך

מקפיד

מקפיד על אמונתם ונחשבים כדיונין וכערכא' ממש אבל הנוטירין הממונין מן הדיונין
 אשר רבו כמו רבו כל עיר ומקום משפט לא יקראו ערכאות וזה אשר הוסיף הרמ"ב
 לבאר של מלכים כי לשון נוטירין אין צריך פירוש לומר של מלכי' לאפוקי כל גוים היודע'
 לכתוב כי הם אינם נקראים נוטירין כידוע רק הממוני' לאלה ודבר זה ידוע בלשון לעז'
 גם מן התלמוד אטיא קנת ראייה ללשון נוטירין יורה על ממונה ונאמן לכתוב ולא על כל
 גוי היודע לכתוב כדפרק אלו נאמרין תנו רבנן כיצד כתבו ישראל את התורה כו' עד אמר
 לו רבי שמעון לדרביך היאך למדו אומות העולם תורה אמר לו כינה יתירה נתן בהם
 הקב"ה ושגרו נוטירין שלהן וקלפו את הסיד והשיאוה הנה משמע מלשון שגרו ולא תבא
 הלכו הנוטירין שלהן דנטירין הם הממונים מן השופטים ושריהם אשר שלחום אדונייהם
 להעתיק וגם שלהן משמע ככה ואפשר לפקפק מ"מ הלשון ידוע שכן הוא א"כ מה הוסיף
 לבאר הרמ"ב ולומר נוטירין של מלכים ומה בא למעט אלא ודאי בא למעט נוטירין של
 דיונין כ"ל וכן מוכח מלשון הטור שבא לפרש דבריו שהזכיר נוטירין של מלכים ואומר
 פירש ע' וסופרי המלך מה לו להזכיר המלך וכי לשון מלכים שהזכיר הרמ"ב צריך פירוש
 יספיק לו לפרש לשון נוטירין אלא וראוי זהו דעתו ג"כ לבאר לנו הדיון שר"ל דוקא סופרי
 המלך שלא להקשות על דבריו אשר אמר דבריו הכל' א"כ ברור ומלוך בנדון דידן שאי'
 בטוהה זו אמנם וסופר זה שהוא נוטירי' לבד כאשר יראה מתחומתו ואינו סופר מתא' או
 סופר המיוחד למושל או מלך כי אינם חותמים נוטירי' לבד אינו נאמן אפילו לראייה
 בעלמא *

עוד טעם אחר יש לי להכשיל כח ט"א זו ואם כי אינו טעם של עקר מ"מ יסון להכשיל
 עם מה שכתבתי להחמיץ העניין והא' דאיתא במדרכי בפרק קמא דגזיון
 ז"ל נראה שתקנת חכמים היא שתקנו בשטרות העולים בערכאות של גוים שיהו כשרים
 לפי שהגוים מקפידין על עשיית שטרות בערכאותיהן עב"ל. הרי שמשמע שלולי התקנה
 היו פסולים כמו כל גוים הפסולים להעיד כמוכן מלשוננו שם אשר שב עליו וגם מתנת ש"מ
 שכתובין וכמסורין דמו כו' הוא תקנתא דרבנן דבפרק מי שמת אמר רבא אמר רב
 נחמן מתנת ש"מ מדרבנן בעלמא הוא שמת תסדף דעחו עליו נמצא כי ט"א זו לא נוכל
 לקיימה כי אם על ידי שתי התקנות הכל' דרבני' ש"מ ככתובין וכו' ושטריו העולי' בערכאון'
 כו' ואם אחת מהם נעדרת הגוה אין בה ממש דאף אם תקנו דערכאות יועילו לא תקנו
 שיועילו ויתר משטר' שלנו ואם חסר אחד מדרכי הקנה אינו מועיל ותלמוד ערוך הוא
 פרק קמא דמזבא תקנתא לתקנתא לא עבדין ואף ע"ב דאיתא שם פרק מי' שמת בהאי
 תקנתא דש"מ אף כי אינה של תורה עשאוה כשל תורה בעניין המוכר שטר חוב לחברו
 וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל דאמר ומודה שמואל שאם כתבו במתנת ש"מ שאינו
 יכול למוחלו אם כן נאמר מעתה מאחר שהעדיפו תקנה זו והחזיקו אותה כשל תורה
 כדי שלא חסדף דעתו לא שייך לומר תקנתא לתקנתא לא עבדין דעשאוה כשל תיר' עכ
 לא לכ' מילי היא כאלו היתה מן התורה דהא רבאלפס בפרק יוס כוחלין לפי שיטתו דסבר
 במתנת ש"מ אלמנתו ניונית ומכסיו מקשה מהא דתן אין מוטיאין לאכילת פירות ולסבב
 כו א דז i קרקעת

שאלות תשובות

קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדין ומתרצ עד דמוזכות אלמנה ומתנת
 ש"מ תרווייהו תקביל דרכן נינהו ובהדי הדדי קאתי לאחר גמר מיתה הלכך לא דחיא
 חד מנייהו לחברתה ותרווייהו קנו ע"כ כראה בהדיא מלשוננו דאם היתה מתנת ש"מ
 דאורייתא היתה דוחה חברתה כמו מתנת בריא ומכירה ואם נחשוב תקנה זו כאלו היתה
 דאורייתא למה לא תדח חברתה דלמנה כיוצא בזה לא ודאי לאו לכל מיילי עשאוהו כשל תור
 אלא למאי דאתמ' אתמר והכו דלא להוסיף עלה כן לא תעדיף על שאר תקנות וק"ל
 ומה שאמרתו שאינו טעם של עיקר לאשר באור ח"ה סימן ר"ג הביא תשובה הר"ם שכתב
 דטוה"ש ש"מ בערכאו' כשר ואפשר שהוא אינו סובר בדברי המרדכי שתירץ דתקנ' חכמי'
 הוא אלא כרכיני יקיר וכספר החכמה שם דסבירא דמאורייתא ערכאות כשרים הינו
 דידעין דלא מרעי נפשייהו והנה בהא כחיתא ובהא סליקא חתימה מעין פתיח' דלא
 כתבתו דברי להורות רק במסדר טענת הטעק על חסנו לפי דעתו וכפרט לאשר שמעתי
 יבדלו להם בעלי הריב לדיינים בעלי תורה לדיינים מומחים שאינם צריכין להוראת זולת'
 ככן לא יכון אלי וכיוצא בו לומר דבריו לפסק הלכ' ובאלה אשר עשיתי אכתוב כי לא יקפידו
 עלי ושלום על דייני ישראל וחיי אריכי לרבנן ותלמידיהון מה מעתה ועד עבר חברי מאיר
 בכמ' ר' יצחק ז"ל קנא לינכונן

נדרשתי על ראובן שהשתדל להשיג קיומים למדינה אחת ויושבי המדינה והיא
 הקציבו לתת לו בעבור טרחו והוצאותיו סך מה והמשתדל השיג הקיום ו
 ויושבי המדינה היא שמו והקציבו על כל אחד מהם חלקו כפי ערכו המגיע
 לו לפרוע אל המשתדל קצבתו והיו ביניהם נשים אשר היו אלמנות או בשעת
 ההשתדלות והשגת הקיומים וגם עליהן הושם והוקצב אשר יפרעו אל המשתדל
 כפי ערך המגיע להן ונמשך הדבר ואחרו הפרעון אל המשתדל וקמו
 הנשים ותהיינה לאנשים והכניסו כל אשר להן לבעליהן לנרץ ושמו נדוניית'
 בכתובת' כמנהג ארצינו וראובן המשתדל תובע מעותיו מן האנשים ההם
 אשר נשאו האלמנות ונכסיהם והם משיבים שאינ' חייבין לפרוע חוב נשותיהם
 ע"כ השאלה

נה סוף

יש נחלין איתא שלח ליה אבוב בר גביבא לרבא ולמרנו רכי' לנותה
 ואכלה ועמדה וכשאת בעל לוקח הוי או יורש הוי לוקח הוי ומלוה
 על פה אינו גובה מן הלוקח' או דילמא יורש הוי ומלוה על פה גוב'
 מן היורשין אמר ליה תגיבא נשאו גדולות כו' ער דילמא שאני פרכסה דאית ליה קלא ע"כ
 ובעיין לא אפשיטא ורוב הפוסקים פסקו דמלוה על פה אינו גובה מן הבעל כו' לפי
 ר' חורש' כס' פסקו דיוורש הוי וחייב לשלם והנה נראה לפי ע"ד סבדרן זה כ'ע' מוריס' ש
 שהמשתדל גובה מן הבעלים דג' שם והא גבי דרבי יוסו בר חנינא דאיכא פסיד' ללקוחו'
 ושוייהו רבנן כלוקח ה' אינהו אפסידו אנפשיהו כיון דאיכא בעל לא אטעו להו למזכן
 מאתתא

מאתתא דיתבא תותי גברא עב' לאס כן ש'מ דכמוס דליכא למימר איהו אפסיד אנפשיה
לא שווייהו כלוקח וכן איתא פס בתוס' שמקשים ומביאין הרכה דברים דליכא למימר
אפסיד אנפשיה ואפילו הכי שווייהו כלוקח ומתירצים כל הרב' ואפילו לפי תירוץ רש' כ'א
פס בת' דנראה דאין חילוק בין היכא דאיכא פסידא בין דליכ' פסיד' וז' ולרש' כ'א נראה
דלא קש' מידי כיון דתקינן רבנן דבעל מוציא מיד הלוקחות לטובתו היכא דליכ' פסידא
לאחרוני לא פלוג ותקנו דבכל מקום האשה שמכר' הבעל מוציא אפילו שחבלה באחרים
דאיכא פסידא דאחרני כיון דלא שכיחא מיילתא שיהא פסידא דאחרני לכך לא פלוג רבנ'
ובכל מקום מוציא עב' דנראה דדוקא פס בתקנת אושא שמכר' בחיי בעל ר'צ שתקנו בכל
מקום ולא פלוג דלא שכיחא שיהא פסידא לאחרני אבל על כה'ג שחייבת קודם שנשאת
למי שלא פשע שליכא למימר איהו אפסיד אנפשיה לא פליג רש' כ'א לומר עליו לא פלוג
דשכיח הוא וגם אינו בכלל משמעות תקנת אושא לומר על זה לא חלקו.

ואשר גם בליתיה קודם שנשאת הוה פסידא דאפסיד אנפשיה דוק' כן הוא במרדכי פרק
החובל בתשובת מהר"ם וז' דאנחהו אפסידו אנפשיהו משום דלא הוה להם למזכ' בלא שטר
לאתתא דקיימא לאנכסו ושם גם כן השיב מה' רס' על המסורות וז' אפילו נכסי מלוג
יחליטו ביד הכמסר הגוף והבעל יאכל פירות עד יום מותה ואפילו אם תמות בחיי בעלה
לא ירשנה בעלה אלא הכמסר יאח' הכל גם קרן גם פרו' דבעל נכסיה אשתו יורש הוי ולא
לוקח דלא אמרינן דטבא ליה עבדי אלא היכא דליכא פסידא לאחרני ולא דמי לאשה
שמכרה נכסיה מלוג בחיי בעלה ומתה שהבעל מוציא מיד הלוקחות דשוויה רבנן כלוקח
ראשון כו' דשאני הת' דאפסדו אנפשיהו כו' עד אבל הכא הכמסר לא פשע לא עבדינן
ליה לבעל לוקח אלא יורש עב' ל'.

מעתה המשתדל הזה לא נפל ממנו כי גם הוא לא פשע בדכ' כי מה עשה שהשתדל לקבוצ'
המדינה יחד ונפל לו חלק מן הפרעון על האלמנות באשר יחדו לו בני המדינה לקח' מכל
אחד ואחת חלק המצוי לו לפי ערכו לא הלוה להן דבר ולא הוציא דבר בעבורם רק כי
השתדל והוציא לקיים המדינה וק' ל'.

זאת ועוד אחרת טעם נכון אשר בעבורו יתחייבו הבעלים לשלם המשתדל באשר מה
שעשה והשתדל בעבור הקיום ומה שיחדו לו לקחת מן האלמנות חלקיהם לא היה בצנע'
כאנהג' מאן דיוזף בצנעה יוזף אלא כפרהסיא ואית ליה קלא וכמלוה בשטר דמיא ב'
כפרנסה שהשיב התלמוד דילמא שאני פרנסה דאית ליה קלא ואף כי רחוייה בעלמא היא
במרא' כן היא ההלכה כנראה פס' מרש' כ'ם שמביא ראיה' על הדבר מהסו' דמציאת
האשה מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות כו' וכן השיב הר' אש' והסו' א'ע הביא' בסי'
כ'א וז' ושאלת ראובן שדך לאה ושלח לה סבלונות והלכה לאה ונשאת לאח' ועת' תובע
ראובן הסבלונות והיא אומרת שאין לה לשלם כי היא בלתה ואלכה כל הסבלונות תשובה
אם הכניסה לבעלה נכסי מלוג ראובן גובה מהם סבלונותיו דהוה ליה כמלוה בשטר שדך
לשלוח הסבלונות בפומבי הלכך גובה מכסיו מלוג שהכניסה לו עב' ל'.

ובלעדו הטעמים הכ' ל' אף אם נא' שהו' כמלוה על פה גמור היה נראה לפסוק שתמכרנה

וקנו ממנו בקנין גמור א"ס מעבשיו וכו' וכתב הרמ"ם בספר מ'הילכות זכיה ומתנה וזל
אל תטעה בהכיב מרע שכתב כל כססיו ופירש שנתן הכל מעבשיו והקנה מחיים שאין
מתנת ש"מ אלא כשאר כל מתנות הכריאים שאם הגיע השטר ליד המקבל או שקנו מיד
הנותן קנה הכל ואין יכול לחזור בו עכ"ל אמנם לפי שאר לשונות הזכורים בש"מ אי אפשר
לומר שנתן מתנת כריא באשר כתב וזל אני מחליט יורש ונחל ונותן במתנה כו' נר' בהדיא
שכיון לתת לאחר מותו כרין מתנת ש"מ שחילה דוקא לאחר מיתה ולא במתנת כריא שאינ'
חילה לאחר מיתה אלא דוקא מחי' המטה הזכיר לשון ירושה עם לשון מתנה ירא' שכיון
לתת לו לאחר מותו ועוד הזכיר בסוף השטר לשון טאה וזל וטטר טאה ומתנה זו נר' בודאי
מלשוננו שעשה כמטה אל ביתו ולא כנותן מתנת כריא שאין שייך להזכיר בה טאה :
ועוד שכתוב בסטר הטאה וזל ואין אני ולא יורשי ולא שום אדם בעולם יהיה נאמן לומר
חזרתי בו וירא בהדיא שהיה מתנת ש"מ שיכול לחזור בו שאם היה מתנת כריא מה לי
בנאמנות זו הלא אין כח ברזו לחזור ואל תשיבוני מלשון אין אני כו' שאם היה מתנת ש"מ
אין שייך לומר שהוא עצמו לא יהיה נאמן והלא עדיין יכול לחזור בו שאפשר ליישב שאם
אינו רוצה לחזור עתה ברבריו אך יאמר באמיד שכבר חזר ממתנה זו ונתנה לאחר אינו
נאמן עד שיחזור בפני עדים ויהיה ברור לנו בלעדי הערתו והודאת פיו שחזר וכן
מה שכתב ולא שום אדם בעולם ר"ל אדם יחיד והכרח אליו לרחוק ולפרש השטר באשר
השטר רחוק ומוקי' אכפסיה שהוא משוכש בשוכו וכתוב בו גם כן כשאר פטרות וזל ולא
יפסל ולא יגרע בו מחמת חסור או יתור לשון אות או תיב' ולא מחמת שום ליטל' דמתמשי
לתריאפי דק הכל יהא כרין ונדרש לזכות וליטוי כח בעל השטר וידו על העליונה כו' אם
כן הדין ניתן ליישב ולרחוק ולפרש כרי להעמיד השטר על ברוריו ולא יהיו דבריו סותרין
זה לזה לאמור שהוא מזויף מתוכו אמור מעתה מאחר שהתחיל לומר בראשונה וקנו
מעבשיו ואחר כך נראה בהדיא שנתן דוקא לאחר מיתה שהוא כמי שמפר' ואמר בהדיא
מהיום ולאחר מיתה ואיתא בפרק יש נוחלין וסוף פרק קמא דכ"מ איזה מתנת בר' שהיא
במתנת ש"מ דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה ופיר' דת' שר"ל
שמפורש בהדיא מהיום אם לא אחזור בו עד לאחר מיתה שאם היה אומר סתם מהיום
ולאחר מיתה הוי מהיום קני גופו ולאחר מיתה קני פירות כראשטע במתניתין בסמוך
ובכרון רידן שממש' מתוך לשון הטאה בהדיא שיכול לחזור בו עד אחר מית' כאשר שהוא
כמפורש אם לא אחזור בו וכו' והוא מעת' מתנת ש"מ ממש כדברי ר' יואל' כי רש"י ורס"ם
פירשו הסוגיא בע"א וכן הרמ"ם סוף הילכות זכיה ומתנה שפירשו שכתוב סתם מהיום
ולאחר מיתה ור"ל גוף מהיום ופירו' לאחר מיתה כמתניתין הכל' ואיזה מתנת ש"מ דק'
מתנת כריא שאינו יכול לחזור ומה שאמר איזה מתנת כריא שהיא כמתנת ש"מ ר"ל שדומה
לה קנת שאינה זוכ' בפירות מעתה מכל מקום בעיקר הדין אם פירש בהדיא כדברי ר' ת'
מהיום אם לא אחזור בו אינם חולקין על דת' וכן נראה בהדיא מלשון המגיד משנה שם
ברמב"ם אם כן כבאן שהכרח לנו לפרש הטאה שהיה יכול לחזו' וכתב בה מעבשיו ולשונות
גידות מוכחות שרצה לתת דוקא לאחר מיתה א"כ נעש' על הדרך שפיר' ר' ת' וכו' מתנ' ש"מ

וכרור

שאלות תשובות

וברור הוא בעדו שש' מ היה ולא היה בריא אף כי לא נזכר בטובה דרקציר ורמיו על ערס'
 ומעתה צריך להסיר תלוות הקנין וכתבו ותנו מאחר שהוא מתנת ש"מ ולא נכת' בו
 לשון יפוי כח המוזכר בתלמוד ככל ונראה שאין ממש בטענת קנין או כתבו ותנו בדרון
 דירך כאשר חולה זה צוה צואתו אחר שלשה ימים שהיה מוטל על ערסו אם כן יש לו דין
 מצוה מחמת מיתה כאשר הביא הר"א ש' ז"ל ראייה מן הירושלמי בפרק מי שמת וכן כתב
 בנו בעל הטור בסמ"ך ר"ן ואף כי הביא הטור בסמ"ה ה"ל דרבי הר' אברהם אב' כ"ד ז"ל
 וכתב הר"א אב' כ"ד דה' נמי מצוה מחמת מיתה בקנין הוי ריבא הכי שהקנין מגרע כותו
 עכ"ל מ' מ נראה שהוא בעל הטור עצמו לא הסכים לדבריו וז"ל בד"א שמתנת ש"מ שיש בה
 שייר אינה נקנית אלא בקנין ואם עמד אינו חוזר כשכתן סתם ולא פירש מחמת מיתה
 אבל אם פירש מחמת מיתה או אפילו לא פירש אלא שנראה מתוך דבריו שהו' ניתן מחמת
 מיתה כגון שמתאונן על מיתתו וכיוצא בזה אפילו אם יש בה שיור נקנית כאמיר' בלא קנין
 לכשימות ואם יעמוד חוזר אפילו יש בה קנין עכ"ל נראה מתוך לשונו שכתב ואם יעמוד
 חוזר אפילו יש בה קנין דדוקא אם עומד חוזר הא אם מת מתנתו קיימת וכה"ג מדקדק
 תלמודא בפרק מי שמת על דבריו שמואל אם כן סובר הוא עצמו שהקנין אינו מגרע כ
 כמו של מצוה מחמת מיתה ואין חילוק במצוה מחמת מיתה בין כולו למקצתו דלעולם לא
 בעי קנין ואם במקצתו לא הורע כמו בקנין ה' ה' כולו וק"ל וכן איתא במרדכי בפר' ה"ל
 בהדיא והוא בתרא ומימיו אנו שותין וז"ל דקיימא לן מצוה מחמת מיתה בין ככל נכסיו בין
 במקצת בין בקנין בין שלא בקנין אם מת מתנתו מתנה ואם עומד חוזר עכ"ל ודבריו אלו
 יש לרחוקם ולומר שדברי המרדכי והטור מדברים בקנין במיפה כוחו ואף כי אין משמ'
 ככה מדבריהם דמשמע שמדברים באותו קנין שהזכירו כבר במתנת ש"מ במקצת דהוא
 קנין אין בו יפוי כח מאחר שצריך קנין מ' מ לא אשען על דבריו אלה לדחות דבריו הר"א אב'
 כ"ד הזכרים בפירושו ולא מכללא אמנם מטעם אחר נראה לי לדחות טעם הקנין
 בשתי ידי' וזה מכח תיקון שטרות שתקנו הגאונים והתו' מביאין אותו פרק מי שמת וגם
 בה"ה ברמ' בס' ושם מבואר יותר וז"ל ובתקון שטרות שתקנו הגאונים כתוב במת' ש"מ
 ואמר לנו הו' עלי עדים וקנו ממני בכל לשון של זכות וקנין אין בו יפוי כח אחר אלא בכל
 לשון של זכות מ' מ כל'ן לכתוב הו' עלי עדים ואף קנו ממני בכל לשון של זכות ואף כתבו
 והתמו משום שופרא דשטרי וכן ס' ה' ע"כ א"כ נראה בהדיו שדוקא משום שופרי דשטרי
 צריך הכי דאז' לאז' הכי יספיק בכל לשון של זכות ליפוי כח ודברים הבאים בשטר' לשופר'
 דשטרי אינם פוסלין השטרות כדיעבד בהבגסם כראיתא בהדיא בתשובה שהביא הטור
 חה' בסמ"ך רכ"ג בתשובה המתחלת ששאלת ראו'כן שנתן קרקע לאשתו במתנת ש"מ וכאז'
 היורשים לבטלה מפני שלא כתבו בה כתובה בשוקא כו' ואף כי התו' כתבו בלשון אחר וז"ל
 ומה שכתב הגאון בתקון שטרות קנו מיכיה בכל לשון של זכות נראה שהיה צריך לכתוב
 שם שום יפוי כח או אף קנו ממנו דמשמ' טפי יפוי כח או שמה צריך לכתוב וקנינא מיכיה
 מוסקי על מתנה דא עכ"ל מ' מ יש ליישב לשון צריך שר' לכתחילה משו' שופר' דשטרי ולא
 באמר היות הה"ה חולק' על התו' מאחר שלא נזכר המחלוקת ובשטר זה נכתב בו לשון

זה ויותר וז' וכחבו בכל לשון של זכות ובכל אופן המספיק להועיל כו' ולשון זה אשר נ
 כתוב בשטר זה לכתוב בכל אופן המספיק להועיל כדליל לומר אף אם ועלה כדליל אנוס
 שהת' חולקין על ההב' מ"מ בדרך זה מורין מאחד שזה לכתוב באופן המועיל אין לך
 יפוי כח ויותר מזה דליל ר"ל דוקא בקנין או בשטר לאחר מיתה ואין קנין ושטר לאח' מית'
 א' כי אינה באופן המועיל ועוד כתוב בשטר מזה לשון אחר שאנו נוהגין לכתוב המקפח
 דלילי טענה זו והיא לא יפסל כו' מחמת חסור לשון אות או תיב' כו' רק הכל היא כדרש לכו'
 וליפוי כח כו' הרי שמבואר בו שאפילו חסר בשטר תיבה אחת מ"מ לא יפסל רק היא כדרש
 ליפוי כח והיינו מה שאמרת למעלה שאע"פ שחם' לכתוב לשון ואף מ"מ היא כדרש ליפוי
 כח והטענה האחרת שבאין לפסולה מכח קורב' שאחד מן העד' קרוב לאחר מן היורש'
 כדליל טענה בטענה זו אין בה משום ולהכשיר שטר מזה ז' נגד חלקן היורשים הרחוקין מן
 העד שתתקיים המתנה על חלקם פשיטא שהוא כשירה בעדות זו לבר כי שטר זה לא
 נעשה כפסול כלל מזה עצמו כי דבר העדות היה בין הכותב והמקבל והעדים כשר' להם
 ואם היה בו נזק ליורש אחד מה בכך אטו עדים שמעידים דבר אשר יהיה בעדותם נזק
 לקרובים או להם בעצמם יפסל העדות בכך חלילה מאחר שהעדות לא היה על הקרוב'
 כי אם על האחרים והנזק הוא ממילא' אמנם עדות זו לא יגלה על חלק כמא יוסף הקרוב
 על דרך זה כי הוא היורש הקרוב אל העד כופר במתנה זו ואמר להד' ס' לא נתן המורש'
 דבר לשום אדם ועל המקבל להביא ראיה נגד היורש שנתן מתנה אם כן עדות זו טב
 להעיד נגד היורש הקרוב ולא יועיל אכן צריך עיון אם השטר והנזאה מזה עצמו נעשה
 בפסול לומר שהעדות לא תועיל אף נגד הרחוקין להיות עדות אחת כהא דאית' בירוש'
 והר"ף מביאו פרק קמא דמכות וז' כתב כל נכסיו לשיכני אדם והעדים כשרים לזה
 ופסולים לזה רבי ווחן אמר פסול ורש' בא אמר כשר ורוב הגזונים פסקו כו' ויחזקו
 להיות עדות אחת ונאמר ה' ה' בדרך להיות עדות אחת ואפשר דאינו דומה דהת' עדות
 שב על מקבלי המתנה ועליהם עיקר העדתם ובאשר עדות אח' הוא וכפסל מקנתו
 כפסל כולו אבל כהא דהנזאה והעדויות נעשה בהכשר ואין בו פסול להיות העדות עיקרו
 בין הכותב והמקבל כו' אף כי הקרוב וכל לומר ולהכחיש העדות עתה ולומר להד' ס'
 והעדים אינם יכולין להעיד נגדו כו' מ"מ העדות בבשרות נגד הרחוקין ואמר לי' השטר
 עצמו נעשה בפסול עדות מאחר שנתן גם כן בציאתו ה' דוקט לירוש'ו ואם כן גם העיקר
 עדות הוא על היורש הקרוב וידמה מעתה ממש להא דירוש' למי' לא' שכתב לכוני אדם
 זה העדים כשרים לזה ורחוקין לזה דהיינו העד הוא כשר לכו' אחים המקבלין המתנה רוב'
 וקרוב לכמא יוסף מקבל מתנה מועט' ויהיה השטר פסול והעדויות בטול מכל וכל זה אינו
 מתרי טעמי חדא היורשים אינם מקבלי מתנה רק הזכיר בהדיא בעבור ירושה והעדויות
 אינו כדו' עליהם כי מימלא הם יורשים רק העדות הוא שלא נתן הכותב כל דבר למקבל
 שחמשה דוקט אש' שיור לירוש'ו לא נתן למקבל וישארו לירוש'ו מימלא וכשר' הם לעדות
 זו מאחר שהמקבל צריך לעדות המתנה ובלא עדות אין לו דבר כשרים ונאמנים הם לומר
 דבר זה לבר נתן לו וגל' ויותר והוא ממילא אל היורשים וק' ל' שיכית דכתב הרמ' כס' במרק

אד רהלכות עדות ואל הכותב כל נכסיו לשני בני אדם והעדים קרובים לאחד וכו' עד פסול
 מפני שהוא עדות א' אבל אם כתב בשטר אחד שנתתי לראובן חצר פלוני ושנתתי לשמעון
 שדה פלונית ונאלו העדים קרובי לזה ורחוקין לזה זה שהם רחוקין ממנו מתנתו קיימת
 שאלו שני עדיות אע"פ שהן בשטר אחד למה זה דומה לאומ' היו עלי עדים שנתתי לראובן
 כך וכך ושנתתי לשמעון כך וכך ושלוייתי מלוי כך וכך שאלע"פ שנתתי בשטר א' והמקנה איש
 אחד הרי אלו שלש עדיות שאינם תלויות זו בזו הרי לך שחילק הרב ואומ' דוק היבא שכלל
 המתנה לשני בני אדם יחד ולא פרט לכל אחד חלקו או הוא עדות אחת אבל שפרט לכל
 אחד חלקו לראובן כך וכך ולשמעון כך וכך שלא כללם ושתפס יחד שני עדיות הם הם כן
 גם כדון דירן אף אם נאמר שהעדויות שבגם כן על היורשים שיותן להם כך וכך מ"מ כ'
 עדיות הם מאחר שפרט להם חלקם לתת להם ה' דוקט נאנא לפי דברי אילנו תתקיים
 המתנה של האחים בחלק היורשים הרחוקי' מן העדים אמנם בחלק הקרובי' לא כ"ל אך
 שיש לפקפק בה ולומר אף כי העדות עיקרו שכ לתועלת מקבלי מתנ' ממילא הוא להזיק
 ליורשים ויפסול השטר מעתה לפי דברי רבי יוחנן אמנם מנר אחר נר' להעמיד המתנה
 כול' ביד האחים המקבלים ולא יועיל טענת הקורבה והוא מכח תשובת הר' אש' שהביא
 הטור ח' הכסימן כ"א וז' וכתב עוד בתשובה על טאה שנמצא אחד מעדיה קרוב או פסול
 שכתבטלה ואין דנין על פיה כלל אבל העד שאיכו קרוב אם זכור העד' יבא לפני כד' ויעד
 והעד האחר ששמע הכואה מבחוץ מנטרף עמו להעד אע"פ שלא יחדוהו להעד וככה
 אירע ממנו כדון דירן מעתה טענת הקורב' ופסול העדות בטלה ואין בה ממש וק"ל

והנה לפי הנשמע יש במתנה זו שלשה דברים מקנת הנכסים של הכותב היו כבר ביד
 המקבלי' היו חייבין אליו סך מה ועוד הניח נכסים ביד אחרים שחייבין אל
 המת' ולוהם יהודים וגם הניח שטרי חובות שחייבין אליו ערלים' מעתה אומר ב' חלוקות
 במתנה זו אחת מה שהם האחים מקבלי המתנה היו חייבין אליו פשיט שזכו בו אפי' היה
 הדבר מתנת כריא שלא יוכל לומר הלואתי לפלוני מ"מ הדבר אשר הוא ביד המקבל והוא
 עצמו החייב וזה בו מצד מחילה ואף מצד נתינה ועדיף הוא ממעמד שלשתן דמועיל
 בהלואה כדאיתא פרק מ"ם ולא אחר כך באלה מאחר שברדתי היות כדון דירן מתנת
 שכיב מרע' טינית החובות שחייבין אליו יהודי' זכו בו גם כן המקבלין האחים
 הנ"ל כדון מתנת ש"מ דיכול לומר הלואתי לפלוני כדאיתא פרק מי שמת אמנם הקפאות
 של גוים איתא במדרכי פרק הנ"ל ראשי' במתנות ש"מ אינו קונה על פס הר' אליעזר ממין
 אך כשטרות של גוים נריך עיון כי לפי רהט' דשמעתא משמע שמדבר במלוה על פה ולא
 בשטרות ודבר רבי אליעזר ממין סוכבי' על התלמוד כאם מבי'

על העמדת אפוטרופוס קרוב על נכסי נטוש'

אם

כי האלופים חלוקי' בענפים מ' כשורש הרין השוו מדתם וכוונת האמת
 להעמיד האיש כמ' משה מקונט' אפוטרופוס' על חלק ירושת אחיו
 הנאבד מאתנו ויהיו המעות בידו כתורת כאמנות אך יתן לכד' ראייה
 מספקת

משפחת שקבל המעות וישעבד כנגדן כל נכסיו וכפרט נכסיו דאית להון אחריות כי
 נראה לי לרמות נדון זה לקטן שנפלה לו ירושה עם אחיו הגדולים והסכימו כל הגאונים
 דבמעו ממנו קרוב ועדיף הוא רבנא ור"ח ור"י הזקן בהנהיגות של מרדכי בפר המפקיד
 ובהנהגה במיימוני בשם ר"ב * ואין לך קטן יותר מזה שאינו איתנו ולא יודע מירושה זו
 דבר ואף כי איתא אפטרופוס לרוקנל לא מוקמינן הלא מה נפשך לכל הדיעות ממנו
 האיש היה לרנונו אם לדעת הרש"בא שאמר היבא דנמצא אפטרופוס שירצה להיות
 אפטרופוס ממנו אותו הא לפיכך רוצה להטיל בו בתורת נאמנות ואפטרופסו ואם
 לדעת הר"אש החולק ומביאו הט"ור ה"ה בסו"מ רפ"ה הלא תלה דבריו מאחר שאינו מצוי
 היורש יכול למחות א"כ כנדרון זה שהיורש עצמו ירצה לקבלו בתורת אפטרופסו ונאמנות
 פשיטא שזומעין לקולו * ואף אם נדמה נדון זה לשבוי אשר בו ועדו שאין מורידו קרוב
 לכסיו במטלטלין הלא ברור מלל הרב כמה דרין ויפה חילק שכל לשון מורידין דשמעתא
 היא ר"ל שיורד בתורת הנאה שיאכל הפירות וכל ענין שמעתא היא שדוקא מורידין
 קרוב הראוי לירש כדו שיאכל הפירות ושמור הקרן ועליו שב דברי הא"י בהנהגה אשירי
 פרק המפקיד שבמטלטלין אפילו שבוי ובורח לא מתירין להור"ל שותן דוקא לקרוב כמו
 הקרקעו לאכול הפירות אבל ודאי שאין ר"ל שיגרע כח הקרוב אם הוא נאמן להיות * א
 אפטרופוס דא"ל כקאיא דיריה אדיריה דבה"ג הכתובה אחרי כן מביא הא"י עצמו דברו
 דבנמח הכל משמע דסבירא ליה ככה ואין לחלק בין שבוי לקטן ככל * ועוד נראה לי
 ראיה ברורה דאפילו בשבוי מעמידין קרוב אפטרופוס ולא נחוש שיורה היתר מס' ת"ס
 בתשובה ארוכה המתחלת ו"ל שאלה ראובן ואשתו לאה נהרגו ביום הרג רב והיו להן ילדי
 בני חמש ושש ושבע ולקחום הגוים והעבירום מדתם ונתפורו בין הגוים וכטמעו וא"י ידוע
 אם הם בחי' או בחילוף כו' עד ועמד שמעון אחי ראובן כנגדו וטען הירושה נפלה לפני
 ילדי אחי ראובן שהם בין הגוים כי המה זרעו של ג' ואני הוא הקרוב להם להיות אפטרופ'
 שלהם על נכסיהם וגם אולי יודע לנו היכן הם ואם ימותו לאחר זמן אני היורש שלה' עכ"ל
 בשאלה ואחר כך בתשובת הרב ו"ל ושפיר קטעין שמעון אחי ראובן שהוא יהיה אפטרופ'
 על ירושת ג' וזיכנס של הילדים עד יתראה לבר' אם יש תקוה עוד על חזרתם ומ'אם
 יתברר שמתו אחר כך יורש הוא כו' * והנה דומה זה ממש לנדרון דידן שנאכרו הילדון
 מתוך הקהל ולא נודע איהם הם ויש לחוש שיורה היתר כשתי דרכים א' לומר מתי מאחר
 שאין ידוע אנה הם כנדרון דידן ושיכית יורה היתר ודאי לא יחזרו לדת יהודי' לעול' ואותו
 בין הגוים * ואף כי אומר א"כ ששמעון לא ירש בשמתו א"כ אלאל יורשין של ג' זהו
 בעבור שהם משומדין וע"ש מ"מ הסתם הרב לטענ' שמעון שיהיה אפטרופוס ככל לפ"ד
 ולא היה קשה לו שיור' היתר ככל' אם כן כ"ס כנדרון דידן שאין לחוש שיורה היתר רק בדר'
 אחר לאמור בריא לי שמת וק"ל * א"כ יפה דנו האלושין לתת כח ביד האיש משה הכל'
 להיות אפטרופוס ונאמן על נכסי אחיו הנאכר וכפרט מאחר כי האלוף ה"ה כמה דר'
 יששכר אשר המשתברשות לא ירצה להחזיקם כלל וחפץ באיש הזה לבחור בו לנאמן
 בדין איתנו לכקש מי שהוא אשר יקבלם ובעונו נתתינו נאמני הדור מעט' הם וקרוב

הדבר שבאחרי יבואו למשה הזה וליורשמו המעו' בתורת ירושה בכן לא יכון לדרק כולי
האז ולמנ' עליה לאבד המעות ולתתם ללא ככון לו לפי הדרד ולא עוד ושלום על דייני ישראל
כאס מכ"ק

נח נדרשתי

על ראובן שהשכיר בית וחזקת חנות לשמעון ונשתמ'
שמעון בבית ובחזקת החנות שנים מה ומאן שמעון
להשאר במקום ההוא עוד וראובן היה חייב לשמעון

ארבע מאות דוקט שהלוה לו ועלה עליהם י' בלכרד ומאז מכר ראובן לשמעון הבית ה
ההוא וכל תשמישיו ועשה לו שטר על אלה בערכאות של גוים כפי דיניהם ולא הזכיר לו
בשטר שמכר לו גם חזקת החנות ר"ל שהיה שלו גם הרשות להלוות ברבית כמו שהיה
לראובן מימי קדם מן השר שלו אך בתנאים וקיומים שחדש אז ראובן עם השר הכתיב גם
שמעון שהיה שותף עמו ברשות ההיא ושהיה לו כח להלוות כמוהו ושמעון טוען שראוב'
מכר ונתן לו כח החזק' ההיא להיות שותף ככ"ל חלוק שבית' מעותיו של ת' דוק' הכל שצוב
אותם בידו ה' שנים בלי ריוח ומאז החזקה ההיא היתה בורה ומצועמת שנים רבות ולא
נשתמש בה אדם לבטת התרגשות המלחמות ואחרי שקטה הארץ הלך שם שמעון לבנות
החורבה של ביתו אשר קנה והלוה שם ברבית והעמיד החנות על כנו על סמך הרשות
הנתונה לו מן השר היותו שותף ככ"ל ואין מערער בדבר ואין מוחה בידו עד כי כלה ועבר
גם זמן הרשות והתנאים אשר נתן להם השר והוכרח לחדש התנאים עם השר ונשתמש
בחזקה זו שנים רבות ועתה קם ראובן ומערער ואמר שלא מכר לו החזק' ותובע שכירותו
משך השנים נשתמש בו שמעון וגם רוצה לפגום שטרי המכירה מן הבית להיותו נעשה
בערכאות וגם הכתות בררו להם דיינין ועשו קומפרמיס' וכתבו בו שידונו המבוררין
גם על פי השטרות הנוגדים כמו על השטרות שנעשו ביהודים עד כאן תוכן השאלה

ומתוך שלא ארע ראובן תמורת דברי ראובן וטענותיו במאוי תולה זייניה להחריב מכר זה
של הבית והחזקה בכן על כרחי אהיה כעור הממשמש באפלה ואקצר' הלא אף אם ווכל
לשדות כיה גרנא בעבור שנעשה בערכאות הלא קבלום עליהם בקומפרמיס והכשירום
ככ"ל בכן סכסוך זה לא אבין ועל דבר חזקת חנות חשבתי במה יפיה באלה ראובן כי
שמעון אכלה שני חזקה ובא בטענה לאמר באה לו חלק שביתת מעותיו ואינו צריך
להראות לא שטר ולא ראיה כמפורסם כ"ש שיש לו קצת סמך מן הקיומים והתנאים היותר
שותף כי אין נוהגים לעשות ככה לשוכר או לחוכר והראייה שלא נעשה ככה לשמעון ב
בראשונה כאשר בא לו בשכרו אמרתי אולי יחשוב ראובן לבלום מה שאכלה שמעון שני
חזקה ולא נעשה מחאה לאשר בתחילה ירד שמעון לחזקה זו דרך שכירות ותכן פרק ח
חזקת הבתים האומנים והשותפים והארוסין והאפטרוסין אין להן חזקה וה' לשכיר
שירד בשכירות כמו אומן או ארום וכן איתא בטור ח"ה סוף סימן קמט' אי משום הא
לא אריא דתגו רבנן בגמרא אומן אין לו חזקה ירד מאומנותו יש לו חזקה ארום אי"ל
חזקה ירד מאריותו יש לו חזקה כו' אם כן שמעון זה שירד משכירותו שנים רבות ואח"כ
אכלה שני חזקה בלי מחאה פשיטא שנקיימם בידו והוי שותף בחזקת חנות זה' ואז

לאו

לאו דמסתפינא מחברוי' אימא בה מילתא לעקור טענה זו מעיקרה באשר מדינא דגמרא לא ארבע היות ממאם בחזקות של חנויות להיות לחלוטין למחזיקיהם לעולם לאמור שאף אם יעזבו אותם ריב' ושמהם שיהודים אחרים לא יוכלו לקבל מן המלוכה כי ארבעה כ נראה ההפך בפרק איהו נשך מעובדא דרבינא יהיב זוזי לכבי אקרא דשכוותא כו' עד אמר ליה הארעא לאו דידהו היא א' לארעא לטסקא משעבדא ומלכא אמר מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא יפרש' ארעא לאו דידהו אלא שהיו עשירי ורואים בני אדם שהניחו שדותיהם וברחו ואין נותנים מהם הקרקע למלך והם נוטלין השדות והכרמים ושרעי' מס למלך ועל אלה משני ארעא לטסקא משעבר' מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא וככה הוא הנהגות מלוים ברבית' שצריכים לפרוע עם למלוכה שיתגבו רשות להלוות ואשר ילך ל לו ויניח חזקתו שממה היה נראה לי שיהודי אחר וכול להחזיק בו ולתת המס אמנם לא מלאכי לב לפסוק ככה בכרוך לאשר בקצת מקומות נוהגין בהם שהחזקה היא תהא ל לחלוטין לעולם לאשר ידרו בה בראשונ' אף כי יעזבו אותה ימים רבי' ומכאן עוקר הלכה זאכי יודע מנהג עירכם בכך דברי באלה והיו מעטים כי בלעדי אלה זוכה שמעון במקחו כאשר בררתי לעד כל עוד שלא אשמע טעמים ומקוים אחרים אשר בעבורם ידנה ראובן לסלק שמעון ולרחשו כה אמר הטרוד מאיר בכמר יצחק ז' קצנאיליכונן

שלום

נ ט

רב לאחזבי היקר אלוף התורה כה' רר יוחנן ז' ו' ולכ' אלש: הנה נכספת לדבר כי ואני כך בכך באת לדרוש אותי לחוות רעי בשאליתך או אולי לחדודי לחברך תכוין בכך להפיק רנוך אומ' את אשר בלבבי לא כחות דיכו כי לא אשתמ' בלא ככון לי ומסאל דרכ מכרעי לא בעיכ' פן אפיל חללים ה' אך כנושא ונותן עם חבריו החפץ בו וטרם אדב' אעתיק שאלית לפני פן אולי הוסרה מלבך והסח דעתך שלטה בו גם לאשר דינא הכי כדאיתא בירושלמי א' ר סימון צריך הדיון לשנות טענותיהן שנאמר ויאמר המלך זאת אומרת זה בני החיו וגומר והריף מביאה פרק זה ברור ואם לאו דיינא אכא כי לא באתי על ככה כלל טעם הדב' אשר בעבורו יחוייב לעשות שייך גם בו וק'ל' זה תוכן שאליתך ראובן ושמעון היו צריכין ל לפרוע עם ובאותה שעה לא היה לשמעון מעות מוזמנין וראובן אמ' לשמעון תן לי משכון אחר ואני רוצה ללות על זה המשכון מגוי בריוח לסוף ראובן הביא המעות לשמעון והמשכון נגבב מבית ראובן כי לא נתן המשכון לגוי אלא נתן לגוי משכון משלו והניח בידו המשכון של שמעון ראובן אריך הוא שומר חנם ולא היה לו שום הנאה ממנו ושמעון אומר למה לא נתת המשכון לגוי והיה יותר משומר כי הגוי היה צריך לפרוע אלו לפחות בכנר המש' שהלווה עליו וראובן אמ' מעולם לא אמרתי ליתן המשכון שלך לגוי שאתן המשכון שלי לגוי ללות בריוח כי גם הייתי צורך למע' עכ'ל' שאליתך לא שניתנו בו דבר כ' א טעות היה בה אשר שמא בשמא נחמלך לך פעם אחת בחפזך ראובן לשמעון

והנה אף כי יראה מתוכן שאליתך שעיקר ספיקתך בעניין טענ' וכפירה הו' לא אטפל בזה דבר שאפשר לכרר בכנועה אשר דינו ברור ומלוך לכל ואשר אהנה בו הוא אף כי יצדק

ראובן ויאמנו דכריו שלא אמר לתת לגוי משכון של שמעון רק יחזיק בו הוא ועל משכון
שלו ילנה כל המעו' מן הגוי אולי יחזיק לשלם לשמעון המשכון שנגב כי יודמה זה להלוהו
על המשכון דפרק האומנין שכל הגאונים השוו מרתן לפסוק טרבי יעקיבא דשמי' סכר הו'
אף במשכנו בשעת הלוואה בין הלוהו מעות בין הלוהו פירו' כת' ק' דמתני' לבר משערי רב
אלפס וזכר בהגה' ברמ' בס' פרק י' דספרות וכמ' דר' פ' רב אלפס ז' ושאר גאונים פסקו
שוין ולפי השתנות סבת פסקיהם ישתנה גם כדון דידן רב אלפס ז' ושאר גאונים פסקו
הלכתא הכי מטעמא דרב יוסף דאמר שומר אבירה כשומר שטר היינו שטר מנה בההיא
הנאה דלא בעי למיתב ריפתא לעניא' מעתה בדרושינו דליכא מנה כי שמעון פרע
חלקו מן הדינות אשר יותן לגוי ובאשר נתן ראובן משכנו לגוי לא נהנה בו שמעון אחרי
נתן משכון גם הוא מה לו אם הוא ביד ראובן או ביד גוי אם כן לפי זה אין דין שם לראובן
אכן לפי פסק התוספות שהלכה בשמואל דאמר אבר קת' דמגלא אבר אלפא זוזי אין אנו
צריכין להא דרב יוסף במה שהוא כנגד הלוואה ואדרבה הם פסקו דאין הלכה כמותו
אם כן גם בדרושינו נאמ' ככה ואף כי בסוף שבו' הדיינין מוקי הא דשמואל בר פ' לפי
ג' ר' מרש' התוספות דמה שנגב המשכון אף על גב דלא פירש כמפורש דמי מעתה
הדיין אשר יגדל כחונ וכדי הוא להכניס ראשו בין ההרים להכריע ביניהם יעשו כרטינו
אחרי ישקול כל דבר ודבר ולא עלי המלכה כ' כתב מהר"ם פרק נערה דנהגו לפסוק טרב
אלפס במקום שאין חולקין עליו התו' משמע דבמקום שחולקין התו' אין בו הכרח והוא
ענינו גם כן כתב פרק שבו' הדיינין שג' ר' פ' ר' דהלכה כרבה ושם כתב גם כן
דכמה ששם המשכון יתר מכדי מעות הלוואה דלא שייך הא דשמואל לא הוי אלא שומר
חנם דהלכה כרב' ואף כי יש גאונים שפסקו כרב יוסף כיון דפלוגתא דרבנותא היא
מספיקא לא מפקי' מאונא עב' ל' אם כן כדון דידן במה ששם המשכון יתר מכדי
הלוואה יפסיד שמעון אף אם היה שייך בו הא דרב יוסף כ' לפי מה שכתבתי לעיל דהכא
ליכא דבר מנה ואין כאן מקומו של רב יוסף' אמנם בכדי מעותיו צריך הכרעה אחרי
מי להטות וכחן לשפוט אחרי שראובן בא להוציא משמעון כדי הלוואה לא יעדיף כחן
מכח שמעון אשר בא להוציא מאתו מה ששם המשכון יותר ואם עליו פסק מהר"ם מספיק
לא מפקי' מאונא כ' ל' ה' שעל ראובן נאמר ככה אחרי כי דעתו נוטה לפסק התו' כ' ל'
כשמואל כי גם הוא סובר ששומר שטר הוא ככל הגאונים ולא סובר כרב יוסף רק סובר
מטעם דשמואל כדאית' ס' ועתה אתור לבקש זכות שמעון אף לפי פסק השערי שפסקו
כרבי לעזר במשכנו בשעת הלוואה דלזכרון דברים בעלמא נקט' וש"ח הוא הלא גם משם
ה' ג' נפסק הכי במדרכי פרק שבו' הדיינין והם מפרשי' דהא דאיכא הפרש בין משכנו
בשעת הלוואה ובין שלא בשעת הלוואה דוקא במקום שאיכא שטר אבל יוכא דליכא שטר
אפילו בשעת הלוואה קני ליה משכון דלגביינא נקטיה בתו' פ' האומנין ובהגה' ברמ' כ' ס'
פ' דמלוה ולנה מעתה נאמר אולי וכחן הוא שגם השערים שפסקו כרבי לעזר במשכנו
בשעת הלוואה סבדי סברא ז' ונוכל לומר שגם רב אלפס ז' אית ליה האי סברא ומה
שנריך לתלות טעמו בדרכ' יוסף היינו במה שפסק כ' עקיבא אף במקום שיש שטר ואף

בשעת

בשעת הלואה. ואם לחשך אדם לומר כדושינו לא יקרא ראובן מלוה על המשכון
הואיל ולא הלוהו מעות או פירות דלהונאה כיתגן רק הלוהו משכון אחר לתת לגוי גם
בעבור חלקו ואין שייך מעתה לומר שקנה משכונו של שמעון דלגביינא נקטיה הואיל
וזה לא יוצא אשר הלוהו אלא ודאי לזכרון דברים בעלמא נקט דאי אפשר לומר אחרי כי
שמעון לא לקח המשכון מראובן ומסרו לגוי אך ראובן ליה מעות של שניהם מן הגוי על
משכונו וחסב כאילו קבל הכל בעבורו וחזר להלוות לשמעון חלקו דא"כ נתן כשם בכסף
לאחיו הואיל ושמעון פורע ריוח מחלקו ואפי' העמידו אבל הגוי אסור אם לא נטל ונתן
ביד באוקמתא דרב פפא דמוקי האי דתניא ואם העמידו אבל הגוי מותר כגון שנטל ונחזק
ביד בפרק הרבית וחלילה לחשוב עליהם ככה לאחזקי אינטי כרשיעי לא מחזקי' אלא
מתרבי' ומיישבי' דעתו להזדקוק כדמשמע מתשובת ר' במרדכי פרק איזהו נשך על ישר'
שאמר לגוי לך ולוה לי מעות מישראל ברביתוק"ל למעיין שם אם כן ברור ומלוכנ שהלוהו
משכון וכעשה שלוחו ללוות מן הגוי חלקו ותאמר מעתה שאין שייך לומר דקנה משכונו
של שמעון כ"ל כלך מדרך זו חרא הואיל וראובן לא יחזיר לו המשכון אשר הלוהו אך
בשרעו חלק מעותיו ויוחזר לראובן המשכון אשר נתן לגוי בעבורו שייך לומר לגביינא
נקטיה בעבור המעות אשר חייב אליו להוציא בהם משכונו ועוד עיקר טענה זו שתורה
היא מתשובת ר"מ במרדכי פרק האפקיד על ראובן שטען על שמעון שהשאיל לו סדר
קדשים ושמעון משיכו שסמר לו סדר מועד למשכון והאריך בתשובתו ובתוך דבריו אמר
וזל והשתא אף יחא ברברי שמעון שמעולם לא הרשהו ללמוד בו ה"ל לראובן מלוה על
המשכון ולא הוי עליה רק ש"ס וכל הגאונים פירשו דרבי ינחק דאמר קונה משכון שלא
בשעת הלואה להתחייב בגביה ואכירה ולא באונסין וכו' הרי לפנינו דאף ברבר הדומה
לכדון דידן בזללה דלא ניתן להונאה מה שהלוהו ואף יחזיר לו בעין מה שהשאילו כאמר
קונה המשכון טעמא דלגביינא נקטי' וש"ס הוא עליו דליכא למימר טעמא דר"מ הוא
שמטו קאבעיר חרא דלא סבר כרב יוסף כ"ל ועוד מרביך ליושב דרבי ינחק לא
קאמר כ"א להתחייב בגביה ואכירה ולא באונסין והיינו טעמא דכל שהוא סומך עליו
להיות בטוח על שלו ולא לקחו לזכרון דברים חשיב כאילו נקטיה לגביינא וקנה אותו
להיות עליו ש"ס ואם לא בשעת הלואה כלמוד לשעת הלואה ואין הכרח לפי הסברא אשר
אנחנו בו עתה דמלוה על המשכון קונה אף בשע' הלואה כ"ל.

עוד יש מקור אחר אשר קרוב לשאוב מאתו לזכות שמעון וזה מהא דתנן בההיא
פירקין כל האומנין ש"ס הן ומשיק טעמא בגמרא בההיא הנאה דתפיס ליה
אזגריה דלא כש למיעל ולמיסח אוזוי הוי עליה ש"ס ומקשי' שם בתו' ז"ל וא"ת הא דתנן
בשרקין הלוהו על המשכון ש"ס ודחיק לאשכחיה טעמא בגמרא דהוי ש"ס כדשמואל או
כרב יוסף לימא טעמא דבההיא הנאה דתפיס ליה אחזיב' הוי ליה ש"ס ז"ל דהתם לא
אתהי מלוה מירי דאין מרווח כמה שהלוה ממה שלא היה מלוה ולא היה לו משכון עב"ל
והשתא בדרון דידן דלא נוכח לומר כן שראובן לא הרוויח כמה שלוה גם חלקו של שמעון
מאלו לא ליה כ"א חלקו לכד בי באולי יחא ליה להמטא מעות לשמעון כדי שסייע עמו
לפרוע

לפרוע מנתא דמלכא וכן קרוכ לשפוט בן ביראו אס לא יהיה לשמעון מעות לפרוע פן
 ינטרך לפרוע במבילו כההוא כוכם כפ' ק דבתרא לפי גרסת ר' דג' שדויה חכוכם או
 כהא דרבא פרק הגזול בתרא מאן דמשתב' בבי דרי פרע מנתא דמלכא ואמר רבא בר
 מתא אבר מתא מיעבט ואס כי חזר דינו עליו אס יפרע בעבורו כדפי' סרס' וכדאיתא
 בירושלמי אמר ר'ב'ל אין לך נתפס על חברו וחייב ליתן לו אלא בארנון או בגולגלת רב
 אמר כל הנתפס וכו' והר'ף מביאו פרק שני דיוני אפילו הכי לא ניחא ליה לאוניס להוציא
 את שלו ולא טרוחא כי דיכא ולמישל ולמיפק בתר חברי' כ' כל' ואולי גם מצא בגלל זה
 ללות המעות בריוח מועט כאשר נתרבה הסך בהצטרפות שמעון ואין לדיין אלא מה
 שעניו רואות. אס כן נתהנה ראובן במה שהלוה לשמעון אחרי לא רנה לתת משכון
 שמעון לגוי ועל משכון זה אשר לקח מאתו ש' ש הוא מטעמא דראובן כ' וק' וכאמר כי
 כל אפי' שו' באלה ולא נצטרך לכל הטעמי' אשר נחלקו בו הגאונים לא דברי רב יוסף או
 סמואל או רבי יצחק ולפי זה יחייב ראובן לפרוע אף במה ששזה המשכון יתר על הלוואתו
 ודבריו לא יחסבו לפסוק עליהם כי איכני נחית לעומק' דרינא אך דרך פלפול לבד דברתי
 עד הנה כאשר הזכרתי בראשית דברי וכו' אסיים סמוך לחתימה מעין פתיחה נאס מאור
 בכמ' ר יצחק ז'ל ק'כ' אלילנכוון :

ס נדרשתי

לשאלו אותי על ראובן ושמעון ולוי אחים ולראובן זרע
 אין לו וחילק ככסו כחיוו בהיותו בריא ונתן כל ככסו
 לשמעון אחיו מלבד דבר מועט אשר שייר ללו' אחיו וכל
 לה עשה והכתוב בערכא' של גוים כפי דיניהם ונכתבה הנוואה בלשון ירושה או בלשון
 מתנה בלי קיינוסודר וחליפין וכלי שום הקנאה רק בכתובת השטר של הנוואה כפי
 דויסה ומת ראובן ולוי באומערער על הנוואה היא לבטלה מכה שלא נעשית בעודי
 ישראל ובקניין והיה בריא וגם אמר בלשון ירושה ולא בלשון מתנה .

והנה

אף כי קשה עלי כתרומם להשיב על טענות ריב מאן בלתי שמוע בין אחיכם
 אף כאשר יבא השואל לדרוש דבר תורה לבד ומראה פני' כי תורה היא וללאמוד
 הוא נריך ומניע לפני השאלה ב' שון ראובן ושמעון אשר ככה עשו ונהגו קמאי וקמאי
 דקמאי להשיב לשואליהם אפילו הכי כאשר לא נעלם ממני תחבולת בעלי הריב אשה
 מסתוריס ענה וגבי גובי לשאל בלשון ראובן ושמעון מיחו כי רבותי אשר כהלו אותי
 להנחיל תורת' בלבי ומימיהם לקקתי ככלב המלקק מן היס שלא לשמוע לקולם להשיב
 אמרי להם כי מתוך דברי הנשא ומתן ילמדו לשקר ולפחות יספיקו בדברי לסדר טענ'ו
 ונאמאתי בדברי כטוען ובא בהרשאה אשר לא טוב עשה בעמיו אכן בדבר שיש דררא
 דמנה לא שתו רבותי לכם לחששא זו וראייה להנהגתם מרבי יוחנן דפרק נערה או רב
 נחמן דפרק הכותב שעשו עצמם כעורכי הדייקין בתחילת מחשבתם משום קנת מנה
 דמכשרך אל תתעלם ק'ו שלא נסגיח לחששא לבד דלא הוברר האיסור אך ספק הוא
 במקום דאיכא קנת מנה בודאי ראין ספק מוציא מידי ודאי ולא ידמה ספק איסור' את
 המנה ודאית אפילו בשב' ואל תעשה ק'ו מר' יוחנן ורבנחמן כ'ל ואפילו כי חזרו כס
 לא

לא חזרו רק משום אדם חשוב שאני כדאיתא שם ואולי כיוצא בזה לא היו חוזרין וק"ו
 לאיש כמוני שאינני אדם חשוב שלא אחוש לחששא רחוקה * ודבר זה ידמה אלי למנוה
 להפך מחשבות ערומים ולבטל מאורע נעשה בו. קצת איסור דתנן ביש נוחלין הכותב
 ככסיו לאחרים והכיו את בניו מה שעשה עשוי אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו רש"ב
 אומר אם לא היו בניו כוהנן כשורה וזכר לטוב ופוסק פס"ר כ"ס הלכה כר"ק ואין לומר
 דוקא שכותב לאחרים שאינן ראויין ליורשו דהא מביא עלה הא דשמואל שאמר לרבי יהודה
 שנכח לא תיהו כי עוברי אחסתי ואפילו מכרא בישא לכרא טבא ופושט מינה דת"ק פליגי
 ולא אתי רש"ב לפרושי מילתא דת"ק דאם לא כן שמואל כמאן אתי וכן פירש"ס שם א"כ
 ברור לתלמודא ששמואל סובר כר"ק ואין לחלק לדברי ת"ק בין ראוי ליורשו או אין ראוי
 ליורשו דל"כ הדרא קשיין לרובת' שמואל רמזיף אפילו מכרא ביש' לכרא טבא דראוי
 ליורשו כמאן את' לימא ע"כ לא פליגי אלא באין ראוי ליורשו אלא ודאי אין חילוק באלה:
 וקרוב אלי לומר המנוה הזה סדר צוואה זו להקניט לוי בדברים בעלמא בכן לא סדרת
 באופן המועיל כאשר יתבאר או בא כפשוטי מילין להחניף לשמעון לתת לו חיתא ד
 דקטרי אשר דף אולי אחריו לפתוה דמתמא לא עבד המת איסורא לעקור ירושה
 דאורייתא וכעין זה כתב מהר"ם בתשובה פ"ק יש נוחלין על ראובן שנשא אשה ולה בית
 שהגבזה כ"ד בכתיבתה וכו' ע"ש וכן מתשובת ר"י במדרכי דס' איוהו כס"ך על ישראל שאמר
 לבני לך ולוה לי מעות מישראל ברבית יראה דלא מחזקין אינשו כרשיעי דק מתרצין
 ומיישבין מעשיהם להצדיקם ואף כי אין ראוייה בגמורה משם דאיסור רבית שאני דיוצא ה
 בדיוטין מה שאין בכדון דידן דמה שעשה עשוי ת"מ אין נראה לחלק אם נתן לנו רשות
 ליישב מעשי איש הנגלים ומורים על איסור ליישבם ולקרבם להיתר כדי שלא להחזיקם
 ברשיעי ה"ב באיסור קלילא ואמינא כי אעילו להתם יפוק ראובן לאפאי כי עשיתי לו
 כחתרום לבטל הצוואה ככ' לזרי לי בהעראה זו להגיד אשר הביאני עד הלום להשיב
 לשואלי.

והנה תוכן הדרוש ברור ומלובן שאין משם צוואה זו וזיל הכא קמרחי לה וזיל
 הכא קמרחי לה אם מוכח לשון ירושה בא"כ ראובן להנחיל לשמעון רוח
 בכפנו אם כלשון מתת' מתן לנגם הוא לא יכלח למאומה דכלשון ירושה אף אם עשה כן
 בישראל לא הועיל דתנן פ"ק יש נוחלין האומר איש פלוני ירשני במקום שיש בתו
 תרשטי במקום שיש בן לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה רבי יוחנן בן ברוקא
 אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין ועל מי שאין ראוי ליורשו אין דבריו
 קיימין וכבמרא אמר רבי יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוחנן בן ברוקא וכן אמר רבא
 הלכה כר' יוחנן כ"ב וכעו רבא במרא ככריא הויף כי קאמר רבי יוחנן כ"ב דוקא כשכיב
 מרע אבל ככריא לא אודילמא אפילו ככריא וכתב ר"י אלפס דבעי לא אפשיט' ולא עבדין
 בה עובד' ככריא וכן רב האי באין והרמ"ם כ"ס ורש"י כ"ס ורוב הגאונים השוו מדתן בזה אך
 ד"ס חולק וסובר אפילו ככריא ויה"א שם הסכים לדברי ר"י אלפס והוא אחרון ומימיו אמ
 שותים וכלעדי אלה פשיטא שכלך אחר רוב הגאונים ראשונים ואחרונים זאם המעוט

שאלות תשובות

זכה לשמעון בלשון מתנה או שטר צוואה זו בטל מכל וכל דתנן בפרק קמא דגטין כל ה
השטרות העולות בערכאות של גוים אע"פ שחוקמיהן גוים כשרין חוץ מגוטי נשים כו'
ובנמא קאפסקין ונתני לש' מכר ולש' מתנה בעלמא מכר מכו ויהיב זוזי קמיהו הוא דקנה
ושטר ראייה בעלמא דלוי לא יהיב זוזי קמיהו לא הו' מרעין נפשייהו וכתבין ליה שטרא
אלא מתנה במאי קא קני לאו בהאי שטרא והאי שטרא חספ בעלמא הוא אמר שמואל
דינא דמלכותא דינא אי בעית אימא תני חוץ מגוטי נשים והנה הרמ"בם ז"ל בפרק כז'
דהלכות טוען ונטען פסק כלישכא בתרא שמדמי' מתנה לגוטי נשים ואיכ' כשיר' בערכאות
של גוים ואף כי חולקין על פירושו העיטור ורמ"בן ורש"י כא' אשר מביא שם המגיד משנה
שהם מפרשין דשתי הלשונות לא פליגי ולדבריהם גם שטר מת' כשר היכא דאיכ' הרמ"ב'
דמלכ' כדאיתא שם הלא ודאי הוא שבגדון זה בזמן הזה כולם מודים וראייה דגם הר"אש
ז"ל בספרו מפרש סוגיא דשעתא כמותם דהני תרי לישני לא פליגי וז"ל ומת' רצ' מתגיתין
בתרי לישני אם הנהיג המלך שלא יעשו שום שטר אלא בפני הערכאות שלא יחתמו
העדים על שטר עד שיביאו בעלי הדבר לפני הערכאות ויראו וידעו הערכאות אמתת
הדבר ואז יתנו רשות לעד' לחתום והיינו שטרות העולין בערכאות דאחר שנכתב השטר
מביאין העדים אות' לפני הערכאות כו' עד אז איירי מתגיתין בכל שטרות אפילו בשטר
מתנה ואם לא הנהיג המלך אז מת' רצ' מתגיתין חוץ מגוטי נשים עכ"ל והיינו כפי הרמב"ן
וחזירו ויאפילו הכי כתב הר"אש אחר כך בהיה שעתא ז"ל ושטר מתנה הנעשה ב
בערכאות כיון דהאידידא לוכא דינא דמלכותא ש' הו' כל השטרות נעשין בערכאות חספא
בעלמא הוא ואפילו כומר בפני עדי ישראל כו' אם כן אף אם נעשה בשטר זה כל דיניהם
ונתברר בו כל התנאי אשר התנה בהם הרמ"בם ז"ל שיעדו עדי ישראל על עדי הגוי ועל
השופט וסאיכנס חשוד' בקבלת שוחד אפילו הני חספא בעלמא הוא להיותו שטר מתנה
כב' ל' וגם הרמ"בן עצמו כתב שאין הכשירן אלא שיהא נכסכאלו היה נכתב ונחת' בעדי
ישראל אבל אם חסר בו דבר אח' מדרכי ההקנאה כו' עד פסולין ואין דין בהן כדיני גוים
שאינן דיוק של מלכים אלא להכשיר שטרות שלהן ולעשות סופר שלהן כמאה עדים אבל
לענין דרכי ההקנאה לא עדיפי משטר' שלנו שאף הגוים במקומות הרבה כדיני' חלוקי'
דינא אות' וכשחסר להם דרך מהנימוסין שלהן לפי דעתו של דיוק פוסלין אותו זה בורר
לו דיוק ונימוס אחד זה בורר לו כו' עיין בטור ח' בסימן ס"ח אב' בגדון דיוק אף אם היה
מנהג השרים עתה שכל השטרות יעלנו בערכאות שלהם והיה שייך אז דינא דמלכותא
בשטר מתנה כב'ל אפילו הכי מאחר שלא נעשה בגדון קניין סודר או שאר קנין כפי דין
מתנת בריא א"כ אין בו ממש' כל שכן שעתה בזמנינו דליכא דינא דמלכותא שיהיו
כל השטרות נעשין בערכאות כאשר כתב הר"אש ז"ל כב'ל דמעתה אפילו לא חסר דבר
מדרכי ההקנאה אפילו הכי חספ' בעלמא הוא כב'ל ברבוי הר"אש שאפילו כומר בפני
עדי ישראל אפילו הכי פסול אם כן לית דינא ולית דינא וברור ומלובן הוא שצוואה זו
בטלה והנכסים בחזקת יורשים הם וחלק בחלקם ואלו האחים ולא יהיה חסם
במכירתיהם כה אמר זעירי חבדיא במק' יבחוץ ז"ל קנא ונכונן.
אהוב

אהובי

סא

וריעי הלפידו' הטוערי' המכהיקים לעלמא ה"ה כמה'רר
 יונק ק"פ יכ"ו ה"ה כמה'רר משה לוי"ץ שלום לכם ולאוה
 תורתכם בשאלתכם בעסק אושטיין שנכתב במנטובה ו
 והמטבע באושטיין הוא גרועה וכמנטובה טובה הימנה ואהובי כמה'ררי הוסי' לדרוש
 על עסק כזה ממנטובה לווינוכא אך הוא ההפך שבמקום העסק המטבע יותר טובה
 ממקום הכתיבה ותורף שאלתכם הוא מאחר דתניא סוף כתובות המוניא שטר חוב
 על חבירו כתוב בו ככל מגביהו ממעות בכל כתוב בו ארץ ישראל מגביהו ממעות א"כ
 בגדון דירן איזה מקום הוא העיקר מנטוב שבו נכתב השטר או מקום העסק מאח' שכת'
 על מנת להלוותם בחנות אושטיין מי אנכי כי אתם ההדים הרמים נקשרתם ממקום
 מעביכם לדרוש מבושל ראיותי הלא אין אתם צריכין לא לגמרא דרדיו ולא לסברא שלי אכן
 מכל מקום לא אמנע מחות דעי אתכם כמושבי אולי אתם הדוינים ואנכי נכחתי לשליש
 בכן אגנה דברי אתכם אך בקושר כי מה לי להתראות ולהרבות בראיות להכניס תבן ל
 לעשריו עיר שכולה תבן בלי עסק לו היו האבו אשר התחילו בעם זה לפנינו והיו אומרי'
 שנכתב השטר לפי תומם ולא עלה על לבם לדקדק על השתנות המטבעות בשעת הכתיבה
 אך עתה בשעת הפירעון היו נטים יחד על לשון שיעבוד השטר אם נשתעבר כפי מקום
 כתיבה או מקום עסק הייתי מחליט בדעתי ללכת אחר מקום העסק מאחר שצידר בשטר
 על מנת להלוות באושטיין ושמה הוניהם ושמה ישוב לקבלם מן הערלים כפי שונאי' שמה
 והיה נחשב בעיני כאלו נכתב השטר שמה ומה שהוכיר בו שנכתב במנטובה היה נדמה
 להא דריתא בפרק גט פשוט ופרק הזורק בגטין אמר להו רב לספרי וכן אמר להו רב
 הוכא לספרי כי קיימיתו בשילי כתובו בשילי ואף על גב דמיאמר לכו מיולי בהיני כי ק
 קיימיתו בהיני כתבו בהיני ואף על גב דמיאמר לכו מיולי בשילי הריאף על גב דעיקר
 השטר נעשה על מקום העסק מכל מקום הסופר כותב מקום עמדתו משו' מיחזי כשיקר'
 בדברי ר' אלפ'ס ככה הייתי אומ' גם בגדון זה וכפרט מאח' שתחלת העסק כולל ממשכמו'
 שנתמשכמו בקרימונ' לפי דבריכ' אמנם מעתה שהמריבה בין היורשי' שהם קטנים במילי
 דאבוהון ויש גרדון לכאן ולכאן להסתפק אמיכ' מי יגלה עפר מכין עינינו לדעת אם בשע'
 החשבון נרפסו המעות למעות טובים של מנטובה ומיעטו הסך מאשר היה במקו' העסק
 מקום מטבעות הרעים ולא יועיל עתה הטענה ללכת אחרי מקום העסק שקבל על מנת
 להלוותם שמה כי סך הליטרא היו יותר שמה ומיעט' בשעת חשבון כדי לנרפס למטבע'
 מקום הכתיבה וחשבון וכן להפך אם במקום הכתיבה המעות הם גרועים אמינא אולי
 הגדילו הסך מאשר הוא במקום העסק וק' ל ככן אמינא שהוא דומה ממש לסופא דבריו'
 הכ' ל דסוף כתובות כתוב בו כסף סתם מה שירצה לזה מגביהין ולאו דווקא סתם אלף ה"ה
 כל עסק כראיתא בתשובת מה רם שמה סוף כתובו' דכל היכא דכתב לישכא דמשמע הכי
 ומשמע הכי הולך אחר הפחות וע' ודוגמתה תבן בפרק גט פשוט כתוב בו זוזי מאה
 דאיון שלשים עשרין אין לו אלף עשרון זוזי מאה דאיון שלשים תלתין אין לו אלף מנה
 כו דהיינו משום דיר בעל השטר על התחתונה עד הכה דברתי לפר' לשון השטר אם ניוול

שאלות תשובות

בתר מקום הכתיבה או מקום העסק וגליתו דעתי הקלושה שהלוא יפרשו כרצונו מאחר
 דאשמע הכי ואשמע הכי היינו מה שהיה הסך בשעת הכתיבה וכיון חשבין אמל' א'
 אזובי האשל הגדול כמה דריו י"ן כדאיה שגם מיום הכתיבה ועד עתה נשתנו המעו' במקו'
 העסק ביוקרא וזולא גם על זה נתעצמו לדין אומ' לבי' ד שוקר וזולא זהו על המלוה דאיתא'
 בריש הזה דרב אוןוי' דינרי מברתה דרבי חייל' לסוף אייקור דינרי אתא לקמיה דרבי
 חייל' אל' זיל שלים לה טבין תקלין אכ' גכ' נאמר בגדון דידן מאחר שהזכיר בשטר רמ' ח'
 ליטרו י' ש' אכ' ליטר' הלווה וליטרא יקבל כמו שהם במקום העסק הן הוקרו הן הזולו ואף
 כי התלמו' נר' לתרן עס דרב דינרי הזה ליה ונעשה כאומר ליה הלויני עד שיבא בני
 משום איסור ריבית בגדון דידן לא כחוש לאלה באשר המלוה מקבל ריב' ממנו בהתי' לפי
 מנהגא והל' מה מקבל גם הוא המטבעות בערך שהם יוצאים בשעת הפרעון בשליחותו של
 מלוה וק' לי' ולא ארחיב בשון למבינים ויודעי דת ודין כי מה אומר ולא תדעו ואשר צורף
 מעלתך אהובי כמה ררי בשולי איג' אשר נדרש לישב הפסוק ובהעטוי' השאן לא ישים
 לפי פשט של מה' רר איסרליין שעש' יעקב במקלות כ' סימני' לכד ותנאו היה עם לבן שסי'
 אחד אפילו יהיה שלו בשכרו ולכן רצה לרמותו ולהחליף משכורתו לאמר שדווקא שלשה
 הסימני' יהיה שכרו ועתה אם יולידו השאן ג' סימנים דהיינו כ' מכח המקלות ואחד מאליו
 מן הרין היה של יעקוב פשמי הרב אינס בידי אך מתוך דברי מעלתך הבנתי ככה ומעת'
 יקשה למעלתך מדוע לא עס המקלות בעטופי' מאחר כי ברין היה שלו כל ע' ד שיפר' הרב
 הפסוק שהמקושרים היינו שתאוותם היתה מרובה בזקקו בהתאספס יחד לשמות ושם
 לפניהם המקלות והעטופי' רצה לומר שלא בזקקו אז שלא היו להם תאוה לא עס המקל'
 לפניהם ואם אולי אחר כך בהתעורר תאוותם בזקקו שלא בשעת שתיתם ויעקב לא היה
 עוקב אחר הכואף לראות ולהשגיח תמיד בזקקין או אולי לא הועילה תחבולה זו כי אם
 בשעת שתיתם שמות המקלות הקלושות נראה להם במים בכך ממילא על כרחו היו
 העטופים ללבן שלא כרצונו והעד לפי זה אמרו והיה בכל יחס השאן המקושרות ושם יעק'
 וגומר ובהעטוי' השאן לא ישים וגומר ולא אומר בכל יחס השאן העטופים ככראשונה
 במקושרות אלא שרצה לומר שלא יתיחסו כלומר לא בזקקו על זדך בחטא יממתני' אמי
 ודיבאלה נאם מביקי'

אחר גרם היוק לחבריו שלא ירויחו

סב שלום

איון קן לאהובי שארי האלוק כמה דרר יחויאל י'ן זלכ' אש ובפר'
 לגוסין היקרים ומי שא' לעולם דו ואמר די לגרתם וינילם
 מכל אויביהם ועל השאלה אשר שאל מ' כ' ודיעוך הדיונים
 ופרשת הרברים יותר מהם וכבשתם ממני לגלות דעתי והנה אל תקו ממני כעת להרכות
 בראיות ולחבר פסק גדול כי רבו עסקי מבית ומבחוץ מכל מקום תוכן לכתי' אגלה לך
 מעלתך הרביב השאלה לשתי פנים אם חייב המתנגד לפרוע ההואן לשעבר כדימי רעמי

וגם לסלק ההיזק להבא והנה אין נראה כלל לרמות כדון זה לרינו דגרמא כי בשע' שהשיג
המתנגד השגתו מן השרים לא היה כרי היוזקו וגם לא עשה מעשה בידים רק גרס ה
היזק שנעל דלת הריוח בפניו כמו כפתו ומת ברעב והדומה לו בפרק אלו הנשרפים ואף
אם היה כרי היוזקו ועשה ההיזק בידים מכל מקו' לא היה ראוי לחייבו כי כל דיני דגרמי
שמטנו הם באופן שמזיק ממון חברו וממעטו אבל בכדון זה שמונע ממנו שלא ירויח
יותר לא מטנו שיהיה בכלל דיני דגרמי ואפילו לבטל כיוסו של חברו אינו דומה דהתם
הקרן הוא בעין ועבד להרויח בו אבל חזקת רעוע רוח שמונע המתנגד מלהשטי' להרויח
בולא ידמה לרעתי לדיני דגרמי והנה אף בדברי ר' עזמו יש גמגום בדברי החלוקים
שחילק בדיני גרמי וגרמא וגם המדרכי לא הסכים לדבריו בפרק הגזול ענים ולא השיב
דעתו להתייש' על ההכל' ואיך תתישב דעתנו לכבר הרברים ולחייב אדם על ככה
בוראיו ואשר דרשם על הריב להבא אשיב בקונ' כי דבר זה תלוי בבורור טענותיכ' שאם
היה רשות ליתמי לקחת שותף או להשכירו לאחר והיה פתחם פתוח והמתנגד בא וגדר
בפניהם פשיטא שמחוייב לפרוץ אשר גדרו ולסלק ההיזק אף אם הוא גרמא כלבר ככ'ל
כי אסור הוא וחייב בדיני שמים כידוע למעלת' ק' שכופין אותו לסלק להבא' אמנם
אם הפתח היתה נעולה בפניהם ואם היו לזקחין שותף או היו משכירין אותו היו נכשפין
מן השרים והמתנגד השיג שלא יוכלו לפתוח הדלת ופתח לעצמו אין בדי' לכופו לסלק
ההיזק כי אפילו למהפך בחררה אינו דומה רק דומה למטאה דתקן ראה את המטא וכפל
עליה ובא אחר והחזיק בה זה שהחזיק בה זכה כי הדבר הזה מטאה היא אם כנים הם
דברי מהר'ר יוזיפ' שהחזקה היתה לשרים ולא היה רשות לשום אחד מהם לחפ' או ל
להשכיר או לקחת שותף וכעין זה כתב מהרר'ית בסימן קכ"ב והרי גליתו למעלתך דעתי
הקצרה ושלום מכי'ק

שייך למנונת

נזרקה

מפי חבורה ראובן ושמעון באו במאסר וכשבו להרג 10
ולמשיסה ב' מ וכשמע הדבר בעיר אחרת ושם איש תקיף
מוחזק למלך ועמד להטיל השכנים והשיב את מאת המלך
לקרא דרור לשבטים ולהוציאם משסגר והוציא על אלה הון רב והנה טרם הגיע הכתב
לשבטים יצא ראובן מתחת ידם לחרות בעזרת אל יתברך ובחכמתו ושמעון נשאר כ
במשא' וכאסר לברו עד הגיע כתב המלך ואז נפטרו גם ה' וברור הוא כי לא נמרב' ההוצאה
בעבור ראובן ואף אולי היה ידוע למלך ששמעון לברו היה במאסר לא נתמעט' ההוצאה
בעבור זה מה דינם של אלו חייבי ראובן לשלם חלקו אף כי יצא מאיליו או יפרענו שמעון
לברו אחר היותו הנהנה או חצו לבר והחצי יפסוד המשתדל והנהנה נדרשתי לחות דעי אף
אני והנהנה להפיק רצון השואל אומר את אשר עם לבבי אך לא כמורה פן אפילו חללים חו
אחר כי לא הגעתי להוראק ובאלה כח בדי' לגלות דעתי אף במקום רבותי כדכתב ר' בש'

הדר שתלמוד יוכל לומר כל מה שברשתו וכלבר שלא יורה על מעשה שכא' דין זה יצא
לאמיתו ממקור מתניתין דהגזל בתל ומסוג' התלמוד אשר עליה והיא שטף כהר חמורו
וחמור חבירו שלו יפה מכה ושל חבירו מאתם הכיח זה את שלו והטל את של חבירו אין לו
אלא שכרו ואם אמר לו אבי הטל את שלך ואתה כות' לי דמי שלי חייב ליתן לו וכגמרא בעי
מייכה רב מר' ירד להציל ולא הציל מהו אמר ליה וזו שאילה אין לו אלא שכרו והכ' הרמ' כן
אמר בהדיא דיש בכלל לא הציל עלה החמור מאיליו והל' מביאו בפרק האומנין וראייתו
איתא מירושלמי עלה של חבירו מאליו אינו כזקק לו וגם הסמ' גמביאו במט' השב' אבירה
ואף החולקים שם טעמא משום דהתחיל לטרוח אבל כנרון דידן לא הרבה לטרוח בעבור
שנים יותר מאשר היה אחד כאשר אבאר וירא' לי לדרקק בגמרא דידן כדברי הרמ' כן וזל
בהגזל בת' על ההיא דירד להציל ולא הציל כו' איתבי' השוכר את הפועל להביא כרוב ו
ודורמסק' לחולה והלך ומצא שמת או שהכריח נותן לו שכרו משלם כו' והנה אם אין בכלל
לא הציל שעלה מאיליו אך פירושו היה כמשמעו דירד ולא עשה דב' היה לתלמוד להקשו'
מרישא דתוספת' אשר היא דומה לכרון והרף הביאה בפרק האומנין והו' גורתה השוכר
את הפועל להביא שליחות ממקום למקום והלך ולא הביא נותן לו שכרו משלם השוכר את
הפועל להביא לו נשים ודורמסק' לברם והלך ולא הביא נותן לו שכרו משלם השוכר את
הפועל להביא עבדים ותפוחים ודורמסקין לחולה הלך ומצאו שמת או שהכריח כו' ועכ'
צריך לפרש כל הרישא דעביר שליחותיה כמו הסיפא כגון שהלך ולא מצא למלאות רטון
שולחו וכלשון זה הצע' הסמ' גתוספתא זו מעתה מדוע שבך כל הניבבי דדמו לי' ומותיב
מבילתי דומה וגם על הרישא לא יוכל לתרץ בדמתרץ אסיפא מי דמי התם עביר שליח
שליחותיה לא עכ' עיקר פירו' לא הציל ר' ל' ועלה ממילא ואינו צריך להצלתו כהה' שליחות
דחולה ודחק לומר רב לא ידע התוספת' או לא מיתבי' ומשבטת' היא אחרי הביא' ה
הריף בהלכו' הרי לפינוך דאף בדבר שראוי לתקן כדי להרגולם לעתיד ולא ימנעו מלהציל
לא תקנו לשלם מאחר שלא נהנה כדמפורש בתו' בפרק בתר' דכתובות ואף כי התנ' היורד
להציל בפירוש לשלם לו דמי חמורו דהא עלה קאי בעי' דרב מדחשיב עליה רבי וזו שאלה
אין לו אלא שכרו ואלו לא התנה אפילו הטל אין לו אלא שכרו ומאי קמבע' לומר ואם על
השכר ההוא הייתה שאלתו היה לו להשיב' לו שכר אלא עכ' אסיפ' דמתניתין קאי ואם
אומר לו כו' כבעי' הראשון' עלה שלו מאיליו כו' לכך השיבו אין לו כו' ק' כנרון דידן דלא
הותבה דבר הרימי שפטינו יצא לאור היות ראובן אשר יצא חפשי מאמסרנו כלי סעד וסמך
המציל טעור משלם ואפילו שכר אפשר דלא משלם דהא לא נהנה דאילו מתניתין שוטף
כהר כהנה מיקו' כרו שכרו דהא היה צריך לשכור אחר אם לא ירד זה דלא ידע דיעלה
ממילא ואין הבדל בין זה לפירון שבים כדמשמע במרדכי ריש פרק הסוכס וכבר בררה
אחד מן החטרה ברם זכור אותן האיש לטוב כו' ר' כפתלי שמו והוא שכי' אשר בדיק בכל
המחבואות בגלויות וכסתרות ולא הכיח לזולתו מקום להתגרר בו' ואפש' לרמות כנרון דידן
להא דרב' פרק האומנין האוי מאן דאגר אגרי לזולא ואחי מטרא פסידא רפועלים את'
כהרא פסידא דבעל הבית ומפרש כפי' שמעינן מהכא דכל מילתא דהו' פשיעות' דתרווייהו

וכן היבא דלא הוי פשיעה דחד מינייהו הוי פסירא דפועל באר בא להוציא ואף כי ר
 ר"מ מחלק במדרכי פר' ה"ל בין ההוא דהשוכר את הספינה לפועלים וזל שאני התם שגם
 בעל הספינה אכר ספינתו אבל גבי פועלים דלא הפסידו כלום אלא שמתבטלין כיון דב"ה
 אכנס לא יתן להם כלום גם המשתדל בדרושינו אשר נדמה עתה לפועל לא יפסיד אף כי
 נפטר ראובן רק לטרור ולהוציא שלו משמעון לכר כאשר נבאר ולראובן נכנה אכנס ולא
 צריך כאשר נכנה ר"מ ה"ל לההוא דאגור אגורא לרוולא ואתא מיטר וללאה שהשטר' בית
 ומתה' אכן יש לשדות נר' בכל ה"ל ולומר כי גם כגדון דידן עביד שליח לשליחותי' שהשיב
 כתב מן המלכות ולא דמי לירד להטיל ולא הטיל דלא עלתה בידו לעשות שליחותה אך ד
 דומ' להא דשוכר פועל להביא כרובוכ' לחולה ועלה שליחותו בידו שהביא אך לא צריך
 כי הבריא כד מתר' תלמודא סם דעבר שליחותה וכן לאגור אגורא לרוולא ואת' מטר' לא
 דמי לשתי סבות חדא הא דאמרת דהתם לא עביד שליחותה שיכית דהתם לא התחיל אפי'
 לירד לטרור ולעשות מלאכה מה וחילוק זה תפשו החולקין על הרמ' כן בענין ירד להטיל
 ועלה מאלו דהיבא דהתחיל לטרור נטל כל שכרו משלם אמנם טעם זה הו' עיקר דבגדון
 דידן לא היה טורח ויתר לכ' מאשר היה לאחר ואף אלו ידע המשתדל שגברא אחד לא היה
 נסוג אחור מלהוציא בהשתדלות המלכות להשיב כתב בשביל האחד הנשאר נמצא ש
 שהנשאר לכר נהנה מעתה אומר נכון הוא שהמשתדל לא יפסיד אך שמעון יפרע הכל
 דהא נהנה וגם אלו לא נתפס ראובן אתו מעולם לא נגרע מערך ההוצא' ואולי ישכח לבב
 אכנס לחרוש אלו היה נתפס שמעון לכרו או היה ידוע למשתדל שראובן ניצל לא היה מוכ'
 כל כך בשביל שמעון לכר דאולי ההוצאה היתה יתר מכרי דמיו ואין פודי' כדת' בהשולח'
 הא ליתא דהא המשתדל לא כיון לפדות השבויים משלו אך משלהם ולשוב ולגבות מהם
 אשר הוציא כאילו היה שליח מאתם ואדם יוכל ואולי חייב לפדות עצמו משלו ככל הון
 לא מציעא לטעמא משום דוחק דטיבור אלא אפילו לטעמא דלא לגרב' גליתו אפי' הכי
 עור בעד עור וכל אשר לוי' יתן בע' נפשו וכ' ש כגדון דידן דאי' קטל' דנשבו להרג ולמשיסה
 ואפילו במוכר עצמו דאין שודין אות' מ' היבא דבקשוהו להורגו שודין אות' אפילו אחר
 כמה פעמים כדאיתא פרק השולח וכן פסק הרמ' בה' פרק ח' מהלכות מתנות עניים כ"ש
 בגדון דידן ואין רחוק לרמות הגדון לההיא דמי כליל דפר' קמא דבת' לפירוש ר' תוגרסתו
 דגרים סדיוה אפוג' ומתוכו הוציא ופסק אם הטיל המלך מס או מת' על בני העיר וברחו
 מקצתן שפטורין אע"פ דלא מחל להם המלך כלום בשבילם ואף ל' דאמר מנהג בכל
 הקהילות שאין אדם יכול לפטור עצמו מן המס כבאתו מן העיר הלא תלה טעמא אחרי
 שכבר נתחייב וכשתעבד למלך מה שאין כן בדרושינו' את אלה אומר לשפוט ברוחי לא
 כמורה כי אינו בכלל כאשר הזכרתי בראשית דברי אך כדן לפני רבותיו בקרק' ואשר
 יקום ויכטל דבריו ואם קטן הוא לא יאקפיד עליו ולא ירע לי ושלום לדייני ישראל ו

ולתלמודיהן נאם מבין

מורקה

מפיו חבורה כ"ק מנכס' אה האשכנזים שגבה טור' בין כמ"ר
 חיים יתו' ובנו מנר אחד וכמ"ר מנחס רפאל שמש כ"ץ מצד
 שני' וכמ"ר חיים ובנו יצו היו חזנים בקהל הוא זה שנים
 רבות ואין פוצה פה ומצפצף והיו מרוטין לעם ואף לאותו מנחס רפ"א היו מרוטין עד עתה
 ש כאו לכלל שנאה מחמת אונאות דברים אמרו זה לזה בסובת תביעת חוב של מנות אשר
 חיוב כמ"ר מנחס רפ"א לכל' לנזקה וכמ"ר חיים תבעם בהתנדבו לעשות נחת רוח להקהל
 לצבות החובות מכל אדם ולזה עמד כמ"ר מנחס רפאל הכל' להוריד האנשים הללו שלא
 יהיו עוד ש"כ ונמקך על הא דאיתא במדרכי סוף פרק קמא דחול' על שם רבי שמח' דאין
 ממנין שונא להיות ש"כ ובתשובת מה"ר ריי קלון איתא בסיון מ"ד דברי רבינו שמחה אילו
 דאשילו יחיד וכול' לעבבולי כדאח' דאין הדרון דומה לראייה דשם בתשובה הכל' מסיק
 כהיא וז"ל אם לא שכבר הסכים עליו בתחילה עכ"ל וכאן כבר הסכים כמ"ר מנחס רפאל
 עליהם דהא לא נקעורר מעולם על זה עד עתה וגם דברי המדרכי מוכיחין ככה דל' ש
 שזכא לא יתמנה ש"כ וכן באגדה שם וז"ל ואין ממנין ש"כ מי שיש לו שונאין בקהל ואי' אח'
 מהם אשר יאמר שמורידין משום שנעשה שונא לאחד מהקהל אם כן פשיטא הוא שזה
 הוא מן אותן שאין מעלין ולא מורדי' בקד' דאין מן הראוי שהקהל כלו יפסידו שלא ישאר
 להם ש"כ המרוצה להם כשכול יחיד דיוחיד נדחה ואין צבור נדחה ובפרט מאחר ששנאה
 זו היתה שימה מן רפאל הכל' בסובת שהיה חיים שליח הקהל לתבוע מעות הצדקה לכן
 בודאי הקהל הם ברשותם לעשות מה שלבם חפץ ואם ירצו הקהל שיהיה ש"כ במקד' יהיה
 מחוייב כמ"ר חיים ובנו להסיר השנאה מלבו ולאמר בפירוש שיהיה לכו להטיאו בתפלה
 כשאר כל אדם וככה מנהג קדמונים כאשר יחוש מי שהוא ש"כ בימים הכוראים יכריח
 אותו לאמר בדברים הללו וככה עשינו פה זה שנים רבות למה דר' קמחן יצו ברה"מ
 מחמת שהיתה קצת שנאה בינו לכמ"ר מאיר גרפתי י"ץ ואם כמ"ר רפאל יצו לא ואמין לו
 ולא יבטיח בו ויך לו לכה אחר בעיר הלא ת' לי יש ויש בתי כנסיות שם והנרא' לעד כתבתי
 נאם מבי' *

אחר היה לו ב"ה בביתו וצוה שיוקח כל מה שבתוכו ויושם בב"ה
 הגדול שבעיר

סה שלום

אהובי האלוף עמיתו כמה דר' קלמן י"ץ הכני טרוד בעסקי
 ומ"כ בעני מני מלתא דבעיא טעמא מכל מקום לפום דיהטא
 אענה למ"כ שלא לרחות דברי תורה ומ"כ ילקט מדברי הנר'
 בענין ד' אשר כתבת דמות דרון זה לדינ' דאומדנא לכאורה אומדנא הוא דאם יתקיימו
 דברי המתייהב בטל הכ"ה הוא שילקח ממנו הכלי קדש וכנקה וספסלון ויהיה דומה
 לכות' דבר מן הכנסת דאסור הוא כמו במקדש כדאיתא במהר"ק סימן קפ"א לכן ראוי
 לשער שאילו ידע שיבא מי שהוא אף אם לא יהיה אחיו לקיים הכ"ה לא היה עושה כאלה
 אכן

אכן אין לסמוך על זה דעמא חלש הוא חדא דיש לומר דאסור לנתן דזוקא דרב מחוב' כמו לכתוב אכן מן המוכח שמחובר הוא ועוד דלאו כולא עלמא דינאבמירו כי אולי חשב המית שיהיה ויתר מנה אליו שיהיו הדברים בב' גדול דברוב עם הדרת מלך או שיהיה לו לזכרון במנהג קצת בני אדם שברורינו וכפרט אותם שאין להם זרע כמו זה כמ' חיי' ז' אמנם מטעם עד אחר אשר כתב מ' כ' יש להניח הכנסת ע' מתכותי ממה נפשך שאם הכלים ההם היו נחשבים כממון לבני כמ' חיים א' כ' הם בחוקת יורשין אחר מותו שחבו בהם הזכות שהיה למורים והקהל נקראו תובעים והיורש הביא עד אחד לזכותו ואפילו שכועה אינו נדין לרבו הר' אש ושאר פוסקים שסוברים שכמו שעד אחד מחייב שכועה כך פטר הוא משכועה דאינו נראה לי שהקהל נקראו מוחזקין מכח צוואה דלא העד בא להוציא מהם ועד אחד אינו מוציא ממון והשכועה היתה מוטלת עליהם וזף שאינם יכולים לשכועה והלכה כרבי אבא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם בפרק כל הנשבעין מכל מקום אם הקהל נקראו מוחזקין היו הם כמו יורש' ואין אומרי' מתוך על היורש' כראית' שם על חמשי' ודענא וחמשי' לא ידענא מדכתיב שבעת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורש' והטעם כי היורש' לא פשעו כמה שאינם יודעין ברמשמע שם בר' וכן הכא בגדון דירדן אמנם אינו נראה שהקהל נקראו מוחזקין מכח צוואה זו דכנסים תמיד בחוק' יורשין קיימין עד שיתברר ההסך ודומה אם כן למי שתובעים אותו מנה ולאומר פרעתי מק' ומביא ע"א המשיעו דפטור ככל ואם הכלים האילו לא היו כממון של המורים כי היו של הברקה כאשר תמצא בתשובת מהרד"ק סוף סימן קס"א וזף אם היה לו בהם טוב' הנאה טובת הנאה אינו ממון ואם כן איך של היורשין כי לא יוכל להורישן לבניו כאשר תמצא בתשובה ההיא אם כן ה' דאין יכול לתת' במתנה לאחרים ולא לצוות עליהן שום דבר לאחר מיתה ותבטל כל הצוואה באלה ותשאר הכנסת והכלים בחזקתן הראשונה וכן ראוי לרדן שלא היה להעמית שום זכות וכח בהן לסדר עליהן לאחר מיתה אכן אשר כתב מ' כ' לבטל הצוואה מחמת שנעשה בערכאות הלא מ' כ' כתב שהיתה צוואת ש"מ וכת' הר' אש בתשובה והטור מביא סימן רכ"ג דמועיל צוואת ש"מ בערכאות הזכיר בה מית' כאשר בלי ספק מזכר מיתה בצוואה כי ככה סדר הסופרים בצוואת ש"מ להזכיר המיתה אכן אם היתה צוואת בריא או צוואת ש"מ במקצת ולא הזכיר בה מיתה ודאי שאינו כלום בלא קניין ולא פס פנאי לא אחרין ומ' כ' יכרר האוכל מתוך הפסולת ושלוס מני האו"ך מאיר בכמ' ינחם ז' -

ג' קבלו עליהם בנדר ובשבעה ואחר מהם עבר ויצא מן הנדר אסגס ב' האחר' יוכלו לנהוג היתר בלי שאילת חכם

בלעד

חלקים וענה את שלום אהובי ה"ר אברהם גירון י"ן מכתב' סו קבלתי ועל מקצתו אשיב ולא על כלו כי אין דרכי דין אנוש לפסוק על אדם ממול ערפו בדיני מאונות לכתוב באם ק הוא

שאלות ושובות

הוא אם לא אררטהו ראשונה ואשמע דבריו קו במילי דקשו ממותות כ"מ חלילה לי לתת
 חכמתי מתנגדו ולא אקרא אליו לשלום בראשונה אולי יתנגד ולא בדרך זו הדריכו אותי
 רבותי אשר מקצת תורתם בלבי ללכת בדרך עקלתון זו בכך בחלק זה לא אדבר אם היה
 ממשות בקשר שבועה זו והחזור בו מעל חבר כ"מ או אם היה כגשבע לבטל המצוה ואם
 באמן אתה בעמי כבי תרוי וחשוב אתה לפני בר"ה הזקן מ"מ לא אלא מחק גריו באלהי אך
 באשר דרשת אותי אם שנים הנשואים יכולין להתיר זה לזה הואיל ונזח השלישי מהם
 והותר מקצת הנדר בו אתי דברתי ואומר שאם היה ראשית ומקום לקשר ושבעו זו לחול
 או איך בי כח התירו בלא חרטה ושאלת חכם וכדר שהותר מקצתו הותר כולו איך כאן
 מקומו רק באדם אחד שגדר ככולל שאומר לכולם או בכלכלה של מיני פירות הרכה ו
 וכינאו בו ומצ' מקצתו בטל ע"י שהיה בטע' או בטל כולו או שמקצתו הותר בחרט' ושאלת
 חכם לפירוש התוספות באשר החכם עוקר מעקרו ולא מגז גי'ו באותו עניין שייך נדר
 שהותר מקצתו הותר כולו כדאיתא פרק ד' נדרים אבל חכור' שקבלו עליהם דבר נכדר
 או בשבועה והותר אחד מהם או שעבר במזיד או שנג' אוניו שייך בדבר זה אם לא שתלאו
 זה בזה כאח' דתנן כנזיר מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני בו הותר הראשון
 הותרו שלם הותר האחרון האחרו מותר וכולם אסורי' אלא אם כד' אחד יש לתלו' בתחילת
 המחשבה ולהתירו כאשר איתא בפרק קמא דסוטה והוא יחל להושיע את ישראל אמר ר'
 חמא בר' חנינא הוחלה שבועתו של אבימלך דכתיב אם תשקו לי ולנטי ולנכרי פיר' רש"י
 הוחלה בטילה ולשון לא יחל דברו לפי שהם עברו על השבועה תחלה ויש בה'ה במדרכו
 משבועתו ולא במדרכו עצמו שיש לרדק מכלן שב' אכסים ששכענו זה לזה ועבר האחד
 על שבועתו שנספטר השני מאותה שבועה והא לך תשובת הרב משפ'ן באותה הג'ה וז'ל
 אמנם כן היתה קבלה בידם עניין שדוכי אשה ואיש שקבלו עליהם חרם תקנת הקהילו'
 לינשא לאחר זמן דמי שעכב והעביר המועד אסור לנשא לאחר ומי שאינו מעכב מותר
 ואין צריך התרת חכם וגם המעכב עצמו מותר בלא התר' לאחר שנסא שכנגדו עד שבא
 לי זקן אחד ואמר לי כי שניהם אסורין ולא הרויח מי שלא עכב אלא התשומת יד ונמתי
 לו יכנו דברייך כשקבלו עליהם חרם סתם אבל במפרש שהמעכב יאסר אין לאחר תנאו
 וכן כך כיון שנסא האחד אפילו נשא באיסור שכנגדו מותר לאלתר ואין צריך התר' עכ"ל
 ואף כי יש בהג'ה זו קצת טעויות מ"מ העקר מובן מעתה יעלה במחשבה בתחילת העיון
 שגם כגדון ריך הותרו הנשואים אמנם אחרו העמקתי לחרוש בתשובה זו אומ' אררטה
 משם דאיינה שאינם מותרין כי מה זה ההפרש אשר שם הזקן ההוא בין המעכב והעביר
 המועד ובין שכבר נשא אחד מהם באיסור אלא ודאי זהו טעמו אף כי כבר עבר הזמן ו
 ומעכב ומאז לקיים אשר נתקשר מ"מ שכנגדו באסורו קיים כי אולי ישוב בו ויחזור
 בתשובה להשלים החפץ מה שאין כן בשכבר נשא וק"ל ולא כפל דבר זה ממנו כי גם בכאן
 אולי ישוב לקיים אשר נתקשר בו כי אם היה ממש בקשר ושבעה זו או בלי ספק היתר
 אשר הת' רולו אחרי' שלא ברצון חבירו ושלא כשניהם אין בו ממש מעתה אולי ישוב
 בתשובה לתקן להבא אשר עוות ואם אבל שום לא יחל שום אחר וריחו כודף ועוד טעם
 אחר

אחר עמדי שאינו דומה לכדון דורך מאחר כיב' הם ונשארו שנים א"כ באסור קיימו כי
 נתקשרו זה לזה הם ולא רמי לזה שהיו שנים לבד שאם יצא האחד אין עליו עוד ש
 שבו' וקשרי ועוד מטעם אחר אינו דומה כי כל אלה מדבר באש' נתקשרו זה לזה וכתנו
 ברית יחד בשבועת אברהם עם אבימלך להיות שלום ביניהם או איש ואשה שנתקשרו
 להנשא או שיך לומר אם עבר אחד מהם בטלה השבוע' כי בודאי על מנת כן נשבעו אבל
 אם חבורת בני אדם נתקשרו יחד שלא לדבר עם פלוני ושלא לעשות דבר פלו' שאינו שיך
 בינם לביןם רק חוץ מהם ליתרין וליתרין לומר שאם יעבור אחד מהם שהנשארים
 הותרו אטו אם שלשה כדון יחד להתענות ועבר אחד מהם שגם הנשארים יהיו מותרין
 חלילה וראייה מן המשנה שהנאתי לעיל שדוקא בתלמוד זה בזה אבל אם שלשתן כאחד
 התחילו וקבלו עליהם נזירות לא אמרינן שנתלו זה בזה חף כי יש לפקפק מ"מ האמת
 כן הוא וראייה מן הסופא שם וזל' הרינו נזיר ואת אמרה אמן מפר את שלה ושלנו קיים
 ולמה לא נאמר שגם שלו בטל מאחר שאמר בהריא הרינו נזיר ואת ונאמר שאינו רוצה
 להיות נז' כי אם עמה אלא ודאי דוקא באחרון שהשיב על הראשון ואני ר"ל ואני כמוהו
 שנתלה בו ולא באופן אחר ואב' פי שפירוש משנה זו מפרש בגמרא ומוציא מפשוט' שר"ל
 ואת מאי לשון שאלה אבל אם אמר ואת בפשיטא הוא נתלה בה כמו שאמר ואני מ"מ נז'
 מדלא מוכיח ככה מרישא דמתני' גופא רק מבריייתא שהביא התלמוד שם א"כ פשיטא לו
 לתלמוד ששקבלו עליהם בבת אחת בהסכמה שאינם נתלים זה בזה דאל"כ היה לתלמוד
 להוכיח פירוש המשנה מגופה שר"ל ואת מאי בלשון שלה דאם אמר ואת בפשיטא לא גריע
 משנים שקבלו יחד בהסכמה א"כ אף לפי האמת שפרש ואת בלשון שאלה ואת בפשיטא
 הוא תלייה כי מה שאמר ואת מששכ כמו ואני מ"מ חבורה שקבלו יחד סתם כדון דורך
 אינו תלייה ובלערי אלה כל זה למות' באשר כל זה דכזור מדבר שהותר אחד מהם אבל
 כדון דורך לפי דברין שאחד מהם יצא ועבר באסור פשיטא שלא הותרו האחרים אפילו
 אם נאמר שנתלו זה בזה כהא דכזור דעשיטא שאם הראשון עבר כמוזר או בשוגג ושמה
 יין ונטמא למתים שלא הותרו האחרים שגם לשם הטעם שהחכם עוקר מעקרו ומאחר
 שהותר הראשון נאמא כמו שלא נדר וזה נתלה בו כאילו לא חל כדון מעולם ועוד בפי
 דברים להוכיח הדבר אמנם ללא צורך הוא כי פשיטא הוא דאם לא כן יתבטלו כל תקנות
 וחרמות אשר יקבלו עליהם קהל ועדה כאשר יעבור אחד מהם חלילה בכן אין בודי ל
 להתירו בלא חרטה ושאלות חכם ונלא יעלה בדרך להתירו מהא דאיתא בתוספ' סוף פ"ב
 דשבועות דחרמות שגזרו וקבלו עליהם הקהל הם עצמם יתירוהו בלא חרטה דדוק קהל
 וטעמא דאיתא התם בתום דדעת הקהל כן הוא להתירו כשיצטו מה שאין כן ביחידים
 ועוד שגם שבועה היה כדון דורך שאי אפשר לה ות לה היתר כ"א בחרטה ושאלות חכם
 ושלום מני אהובך מאיר בכמר יצחק ז"ל

הוקר כמ"ר אליעזר ברכי בנימין ז"ל מה מאד מתקן לחכי
 אמרי נועם כי שמעת לקול מוריך אשר נערו כך וגזרו עליך
 לכבול אשר עשית בערבאות נגד גיסך המפואר כמ"ר יצחק
 ויז ומאז שמעתי כי לא תחוש לקמחך כי לקול לטות' דרבנן כרערת ונשמטת מהלכר כ
 בחרמס כ"מ ולשבונו' ולחרמים אשר העמסת על ענמך לא תחוש ותאמר להשליכס אחר
 ניווך וזה כי בקשר אמין כקשרת לעומת גסך שלא ליטפל בעסקי חכיות בפרי' ה' בלי
 רטון גיסך עם יתר שעבודי אשר נשתעבדת בשטר ההוא וכולס בשבועה וכחר' ובתקיעת
 כף קבלתס עליך ושמעתי אומרים עליך תתפאר להרוס המצב ההו' ולהתלו' בכוכי סריקי
 לאמר כי דברך היו באסמכתא ואשר סס לפניך טענה רעועה זו לא ראה אור תור' מימיו
 בלי ספק הלא כל דיני אסמכתא הס כנווין על תבאי זה באמרס פרוק איזהו נשך כל דאי
 לא קנה וכיוצא בהס אכן כרון דידך שקבלת עליך בהחלט בחומר קניין ושבועה שלא
 להטפל בעסקי חכיות פרי' ר' ושאר שעבודי השטר איך תרמה אל זה לסון אסמכתא ואולי
 תאמר לפחות על העכשין אשר קבלת עליך ירכן דין אסמכתא וכעובדך על שבועתך
 תרמה כנפשך להמלט מן הקנסות חלילה לך ושמור כפשך מאד להשען על קו תהוה ואכני
 בזהו הלא בהדיוא נוכר בהג"ה ברמ"כס פרוק' א' דמכירה פסק הר"ס דנדרר ושבו' ותקיעת
 כף מהני אפילו באסמכתא דרובן ע"י דאי כנון אס יהיה אלקיס עמדי אס נתן תתן את
 העס הזה בידי וכהנה רבות ככן אל יהיה זאת לך לפוקס ולמכשול עון וידוע תדע שאס
 תעבו' ולא תקיים אפילו דבר אחר מכל אשר נשתעבדת בשטר ההוא שאז ירכן עליך
 דין כרוי ושמת' אשר העמסת עליך בשטר ההוא אף אס לא יחרומו אותך אלופי ישראל כי
 מספטיך אתה חרצת והחרס מענמו יחול ודיריה יעבד ככן שמור כפשך מאד ויהי אלקיס
 עמך ולא תבוש בהאו עלמא ובעלמא דאתי כה מעתי' אהובך מאיר בכמ"ר יצחק ז"ל

שבועתך על רעת רבים והורו קצת מורים שהיתר מועיל בדיעבד לצורך מצוח

האלוף ה"ה כמה' דר משה חנין בכמ"ר פרחי חנין ז"ל סלו' חבורך
 ראיתי עם העתק הקשור אשר נתקברו החכור' הקדושה בקשר
 אמין בשבועה חמורה בקיטת חפץ ע"ד רבים והנה כעת
 נמצאתי פה ויכיווה עמוס התלאות בעסקי צרכי הגליל וקשה עלי להשיב בדברי תור' אס
 לא באהלי בבית מכותי שהוא כעת כפרו' אה אשר שמה מקום קבוע לי בין העמודי' שלי
 לעבוק בדברי תורה בבית מדרשי אשר הספרים והחבורים שלי נכונים לי שמה ככן כ
 בקשתי משלוחסם סימתין עד אשוב לביתי ואז אענה אשר כלכבי ולא נתקרר רוחו באמרו
 סדרכו לפניו וכי האניה מוכנת להפרד ולא יוכל להמתן מעתה שלא להשיב אותנו ריקס
 אכתוב

אכתוב שורתי' לכד תמטת כוונתי והסכמתי בקצור מאד ולא ארחיב בראיות עד הגיעי
 לבית מכונתי אז אהכר מילין לרצונו אף כי אין בו טורח כי לדעתי לא יעלה על לב שום
 מורה נדק להסכים להיתר זה להקל בחומר שביעה זו על סמך ראיות כושלות הלא שתי
 סולמות רעועות אשר עלו וירדו בו המתירין הן הגנה היות ההתר לטורח מצה וכי הוא
 בדעבר מאחר שיצא הדבר בהיתרא יצא ובשניה לא ימצאו ודיהם ורגליהם כבית המדרש
 לאשר על החלוק בין לכתחילה ודעבר גרולי המפרשים חולקים עליו הר' אבד ורש"כא
 וסייעתם ואף מי ששם הפרש בין לכתחילה ודעבר דוקא מחלק כמי שנשבע לרנון חבירו
 בגון משה ובדקיהו שהוא כדון אין מתירין אלא בפניו בדרוש ההוא חלקו בין לכתחילה
 ודעבר אבל בחומר ע"ד רבים לא ימצא הפרש זה כ"א בתשובת רבי קלון בשורש"כ שמצא
 הרב ההוא מגילת סתרים משם רבי אביגדור שהבדיל בין לכתחילה ודעבר אף בע"ד רבי'
 ואף רבינו קלון לא הסכים עמו מאחר שהוא כנגד פוסקים אחריו וכן הוא ראוי שלא לפנו'
 אל מגילת סתרים ההוא כי לשון התלמוד עומד וטוח כנגדו דברי אמימר פרק השולח
 שאמר הלכתא כו' נדר שהורר ע"ד רבים אין לו הפרה ודאי שאין לפרש אין לו הפרה על
 לכתחילה רק מה שנאמר אין מתירין אלא בפניו וכדומה ללשון זה יש לישובו על לכתחילה
 אבל אין לו הפרה או אין לו התר' אפילו בדעבר משמע יוהמשענת השני שהוא לדבר מצה
 משענת קנה רצף הוא לאשר התו' פרק השולח ואחריו פירשו בהדיא הטעם שמתמא
 הרבים מסכימין לחרטה שבביל המצה וכאן הרבים שהיו שם אבל השביעה עומדי' וטוח'
 שאינם מסכימים ועוד מצה זו לא ידעתי מקומה כי אם יאמרו שלא ימצאו ש"כ כמוהו
 וירמו זה להו' מקרי דרדקי ולא אשתבח דדיק טותי' דפרק השולח אם כן גם לכה' אשר
 החכמה הכל מתפללין שם נאמר שמצה להניח החזן הזה להם ואם לכה' הוא אשר
 החכמה שם אפשר באחר יקחו אילו האחר ההוא ולא יפירו ברית נשבעה על חנם כי
 דבר מצה אינו טעם רק כאשר אי אפשר לקיים המטה בלי הפרה ככן לא ידעתי אנה
 אפנה ואיזה דרך ישכון אור להתיר שביעה ע"ד רבים ואין להסתפק בנדון זה אם הוא
 נקרא ע"ד רבים מאחר שלא פירשו שמותם כי הלא ראית לפניך בתשובה הכל' כי ברור
 מללו הפוסקים שבאשר הרבים לפניו שאין צריך לפרש שמותם וכאן היו כולם ומד בקשר
 וכשבע כל אחד מהם לכל חביריו ובמעמדם ולכל אחד היו חביריו הרבים אשר נשבעו על
 דעתם גם בעקר הדין רבים הם החולקין על זה וסוכרין שאין צריך לפרש שמותם ודלא
 כר"ת ואם כן מי הוא אשר יכניס ראשו בין ההרים ויקבל בחומר שביעה ככן אומר
 על החזן ההוא שנתפתה לקול האנשים של הכנסת האחרת וקבל שבר על הפרישה אשר
 יפרוש מהם וישוב לאחוזת מריעו אשר נתקשר עמהם בשביעה פן ורצו המורי' ונלגלתו
 מחמת חומר החרס והשביעה אשר רבוץ עליו ושלום על ריוני ישראל ותלמידיה' כי לא

יערוח אותם לנאת למלחמה כנגדו באום מאיר כ"מ יתחק"ל

שאלות תשובות

רב יצא מן העיר ונדה כל הקהל ודור אחרון אחר שנפטרו הראשונים
לבו נקפו מן העונש ב"מ

מני סט *monopoli*
prova di Bari

הענין שלום לכם עיר מנופולי שלום לכם א תיראו הקשבתו עליכם היות
יראת אללהים על פניכם ותחשבו על עמק ביש היה בעיר ההיא מקדם
שהיה ביניכם מורה נדק נקרא בישראל רבי לוי ולסבת קטטה היה לו
עם איש אחד מן תושבי העיר יצא הנדק מן העיר ועשה רושם שנדה כל הקהל הנמנע
אז בעיר באמרו שהיה בידם למחות באיש ריבו ולא ימחו ומאז באו על יושבי העיר צרות
רבות ב"מ ועת' אף כי ארבו הימ' ודור הראשון הלך לו ודור אחר בא אשר לא היה כנועמד
ולא ראה כל המעשה ההו' מ"מ עדיין לכם נוקף ולקול עלה נדף תהיו נרדפים ותאמרו
שארם הנח"ש ההוא רודף אחרוכם ח' ותרשו פי חכמי' לבקש לכם עלה לתרופה
והנה הנכבד והמפורסם כמ"ר שלמה ז"ן אשר נתגורר פה אחנו זה שנתיו' עד עתה ששמע
כי פקד האת עמו ונתן ב' להמלך שלכם להניח לכם מכל אויביכם ותשבבו לבטח בארץ
אמר גם הוא אשוב אל מקומי ואל ארצי כי טוב לי אז מעתה ובכן בקשני שארבר על לבכם
להוציא מורא זו מתוככם ואתן מכתבי בירו להביא למנחה טהורה למעלתכם באשר יגו'
שח' וכלכם תעזבו מושב העיר ההיא כי נח"ש תנח"ש ונהנה אהו' אף יעלה על דעתכם
שלח לחותית' של אותנו עין יהיה קיים לדור אחרון לאותם שלא היו יריהם במעל ולא תפסו
מעשה אבותיהם ביריהם על כינא בזה ודאי כאמר בניס לא יומתו על אבות איש בחטאו
ימות' זאו ולמרו ממעשה דעקביא בן מהללאל בשרק ה' דעדיות דסכר ת"ק דמתני' שם
שחבריו נדוהו על שאמר על שמעיה ואבטליון דוגמא השקוהו ומת בכרויו וסלקו ב' ד את
ארנו ונאפילו הכי נתן בתי הכי שאמר לו כנו בשעת מיתתו אבא פקו' עלי חבריך אמר לו
איני נפקיד אמר לו שמה עלה מצאת בי אמר לו לאו מעשיך יקרבך ומעשיך ירחקך
עב"ל הרי לכם בברור שכן המכודה לא יכון לרחקו משום מעשה אביו רק שמעשיו יהיו
טובי' ועוד זאו ולמרו ממעשה דעבן שמעל בחרם וכעגשו כל ישראל עד לא כודע הרבר
ואפילו הכי אחר' שנסרף ועשו בו דין יצאו כל ישראל נקיים ואפי' על בניו ובנותיו שמשמע
פשוטו של מקרא שנס כשרפו קשה על בעלי התלמוד שיהיה כזמשמעו ומקשה כפר נגמר
הדין וזל אל ריש גלות' לרבהוכא כתיב ויקח יהושע את עבן בן זרח וגומ' זאת בניו ואת
בנותיו וגו' אם הוא חטא בניו ובנותיו מי חטאו ח' ולויטעמך אם הוא חטא כל ישראל מי
חטאו דרתי' וכל ישראל עמו אלא לרדותן ה' כדרי לרדותן ופי' שם רש' וזל לרדותן שיראו
את קלקולו ויזהרו בעצמן ולא יוסיפו למעול בחרם הרי שהוציא המקרא מפשוטו משום
קושיא זו אף כי בניו היו כמעמ' העון וירעו בראשונה מן החרם טרם כתגלה ליהושע
כראית' באותה שמעתת' דהוו ירעו ביה אשתו ובניו ק'ו כנו של ק"ל שלא יעגש דור אחרון
על הדור שלפניהם בעבור חרם מה ח' כן אהו' וירעו אל ירך לבכם ועבדו את ה' ככל
לבכם ולא תחשבו לאלה ואם באולי' שתיכנס עדיין מי שחו' שהיה מן הקהל הראשון

שנתגדו

שנתגדו מן הדב"ל האיש ההוא לכד יחוש לו וינהוג בעצמו דין כדו שלשים יום אם לא
כהג עד עתה ואחר כך יבקש היתר ויבואו ג' הדיוטו' ויתירו לו כדברי הרמ"ב ואם אולי
בעל נפש הוא ויחוש לדברי הראב"ד שאמר שהמתירין צריכין להיות גדולים כמו המכרין
ואולי לא תמצאו בנייבס גדולים כמו רבי לוי ז"ל המכרה או יכתבו לרחוקים ממנו לגליל
זה או לארץ תוגר' מה ויתמכרו וחד חכמי ישראל ויתירו לו אחרי שיבקש היתר ושכ ירפא
לו ואתם כל העדה כלכם קדושים וכתובכם ה' ויבן עליכם כה מעתי' אהו' הנעיר-מאיר
במ"ר יתחק' ז"ל :

אחר שקבל שבועה לקחת אשה פלונית והעמים עליו נדויו בעולם הזה
ובעולם הבא אם יעבור ונמצא נדויו טעות :

ראיתי

התניש' בעלי קרני' מנחין בקרניהון לשכר שבוע' האיש כמ"ר ע
מירין בכחו' שונות אילו בכח התר' חכם בחרט' ואילו בכח שבוע'
ונדרי טעות ושאר אמתלאות לומר שלא היה לשבועה ראשית
ונקראתי אף אלו לחוות דעתי ואם אומר להרחיב במאמ' כדון זה קמחא טחוכ' קא טחכ'
באשר המורים לא הכיחו לי מקום להתגדר בו ועתה ראיתי שקטת המורי' חתרו להחליש
בכ השבועה מעיקר' שלא להגריך התר' לחומר'א לשתי סיבות האחת פן יקבעו התלמידים
הלכה לרורות בטעות לומר שכל הנשבע לחכירו מתירין לו בחרטה אף שלא לרצון חכירו
ושנית אם יניחו שיהיה ראשית ושורש לשבועה זו ויורו לו היתר בחרט' לחומר'א יהיה לכ
הנודר כוקפו משום חומר' הדנוי שקבל עליו בזה ובכא כי רבינו פרץ סובר שבבא אין י
יכולין להתיר במרדכי בפר' האומנין ומחיק במרדכי שם הטעם משום דבבא תולה במקו'
ואין אנו יכולין להתיר וחשש זה חששו גם בשבועה ראשונה שהזכיר ע"ד המקום ואיתא
בפ"ג לשבוע' שאין הפר' לשבועה זו ולכך טרחו למצא היתר בלי חרטה ולומר שהשבועה
לא חלה מעקרא ולי הדיוט כראה להפך שנבא עליו מכח כל הנדדין להרבו' טעמי היתר
וכאמר אולי לא חלה השבועה מטעמי' שלהם ואת'ל שחלה מכח שיש לשדות כרגא ו
ולומר שדון זה לא יקרא כדר טעות כי לא פי' כמו שפי' כההיא רנדריס פרק רבי איעזר
קובס שאני נושא פלונית שהיא כעורה ונמנאת שהיתה יפה באותה פעם גם לתשובת
הר' אש שא' המסודרת יתה מן הכלל בו אינו דומה דהתם הפגם כולד אח' כך ולא שייך
לומר שירע או שהיה לו כדון אבל הכא הפגם היה בשע' השבועה ולא נקראו נדרי טעות
ומה שמחלק פלפלא חרופא הרר' וריונא סבדר שאין סהדי נקרא כדר טעות וכדבר
שאינו שפוט עריך התר' החלוק ההוא מתוק לחך אך אין לו ראיה ברורה וגם מאן לימא
דאין סהדי כדון זה כי לא נאמו על כך הבתי דינין' להסכי' דאין סהדי ומי מעי' ולא
אריך באלה כי אחרים הקדימו אותי לכן אומר שאף אם נפשך לומר שחלת השבועה
התר' חכם ופקיע אותה ויעקור אותה בחרטה ולא נחוש לעתיד פן יטעו התלמידים כי
גם הראשונים התיירו לנשבע לחכירו שלא כפניו היבא דלא עשה לו טובה והוא ר' והמרדכי

שאלות תשובות

של כל אדם הציאו בפרק שבועות שתיים ולא מרדכי של רבינו שמשון לכד בדבריו הרב
 ובגדון דיון לא עשת לו טובה כאשר אבאר וגם משום מזה כתבה ר' בפרק רבי אליעזר
 שוחחין כדלריס שמתירין ומתירן באלה שזה היה דעת הסנהדרין שהתירו לנדוקים ולא
 חשו למכשול להבא אף אלו לא נחוש ובמקום מזה ולא עשה לו טובה נתי' כאשר אבאר
 ואף כי לפי תשובת מהר"ם ומה' רריק הביאה בסיומן כ"ב נר' שבשדוכין שניהם עשו טובה
 זה לזה להתרצות זה לזה להזדווג וידמה לשבועת משה וצדיקה הנראה שדוקא היבא ש
 שפניהם נשבעו זה לזה אבל בגדון זה הוא נשבע ולא היא וכן נראה מלשון מהר"ם ד"ל
 שם הכא נמי עשה לה טובה מעיקרא משעה שנתרצה לישא' וקבל עליו גם הוא בחרם
 לקחת' עב' ל"כ דקדק ואמר שכמה שקבל חרם הוא הטבה ולא ברצוי לכד וככה נראה
 לרקדק כרי ליישב שלא יחלוק מהר"ם על רשב"א דכתב בפשיטות בשדוכין שמתירין שלא
 בפניו דלא נקרא עושה טובה וז' בתשובה ראובן שדך בנו חנוך עם בת שמעון בתבאי'
 ידועים וחנוך בנו נשבע לישא' אותה לזמן ידוע ועבשיו נתמרט חנוך זה על שבועתו וכו'
 לישא' על שבועת יש' חוששין אם יוכלו להתיר מפני שאמרו הנשבע לחבירו אין מתירין
 אלא בפניו תשובה איברא כל שנשבע לחבירו אין מתירין אלא לדעתו ומרצונו ומיהו
 דוקא כשקבל טובה ממי שהשביעו בו' עד ויודיעו למי שהשביעו שהוא נשאל על שבועתו
 כרי שלא יחשדוהו בעבור על שבועתו כדאיתא בירושלמי וסוף התשובה מפי הרב ר' יודא
 בן הרב רבי שלמה בן אדרת ע"כ ותשובה זו מנאתי בחבו' גרפס זה שנים רבות שהם ת
 תב' תשובות לכד בסיומן תב' ולרעתי היא התשובה שהביא מהר"ק בסיומן כ"ב אך קצרה
 ואם כן נראה שאף בשדוכין שלא מדעת המשביע משום שחבירו לא עשה לו טוב'
 היינו שחבירו לא נשבע רק הוא לכד כנראה שם מהלשון ושד נראה לחלק ולומר שדוק'
 כמה שנתרצה האיש לקחת האשה וקרא טוב' לאשה כגדון של מהר"ם אבל כמה שנתרצת
 האשה או אביה עבורה לכן חנוך בגדון של רשב"א לא נקרא טוב' לכן חנוך כי לובר
 מצויות נסים כי אשה בכל דהו ניחא לה כי טוב למיתב טנדו כידוע אבל לאשה אינה מצו
 אנשים לכן גם בגדון דיון רצוי האשה לא נקרא טוב' להאיש ועל החשש השיגי של הגדון
 בבא נראה לי לדחות בשתי יודי' האח' דלאו מר בריה דרבינא חתי' על פסק רבינו פרץ הל'א
 הביא המרדכי שם בפרק האומנין שחכם אחד חולק עליו והתיר ואף כי המרדכי חולק
 על אותו חכם ואומר שטעם היתה הוראתו לא מפני שסובר שאין מתירין רק קרא עליו
 טועה כמה שהורה שהוא עצמו יכול להתיר לעצמו כמבואר שם ולא כאשר חשש המורה
 בפרק מה' דר' נתנא' כי כמה שסובר שמתירין לו לא פליגי המרדכי ובגדון ראוי להקל בגדון
 דרכן הוא וכן כתבה רמ"ב בתשובה בסיומן רס"ג וכן נוטי' דברי הר"ף שכתב גם ה' דככל
 הכן בעיי' דפרק וא"מ דנשאר בתוקן אזלינן לקולא ופסקינן בכל מקום כר"ף כאש' כתב
 מהר"ם בפרק נעדר' וגם הר"ש בתרא הוא ושיניתאף לדברי רבינו פרץ נר' שהתיר בגדון
 דיון דמסקי המרדכי שהטעם הוא שה' כאלו תלה הגדון בהת' המקום והיינו כגודר
 עד המקום דאין לו הפרה ואם כן דומה זה לגודר עד' ר' דאין לו הפרה דמפרש תלמודא
 בפרק השולח ה"מ לרבב הרשות אבל לדבר מטה' יש לו הפרה ומפרש ר' דמסתמ' ניחא

להו לרבים משום מצוה אם כן כ"ס שהמקום ניחא ליה משום מצוה דבן אדם אפשר שלא
 ניחא משום אזה שצאה או קבאה או אהבה וכדומה לזה אבל לפניו ית' אין אהבה ושנאה
 וקבא ולר' ומה שמצא על שם ר"ת בתשובה שדוקא כמו מקרי דרדקי מתירין ולא כשא'
 מצות והביאה הרמ"בן בסמ"ן רפ"ח בשבועותיו ומהר"ק הביא' בסמ"ן כ"ב על שם הרמ"ב
 ועל שם רבינו ניסים שכתבו דברי ר"ת אילו אין נרא' להשיב דבריו עקר שהתוספו חולקי'
 עליו כאשר הביאגם מהר"ק ודברי ר"ת עצמו בתו' שם פרק השולח מוכיחין להפך דתלה
 הטעם דמסתמא ניחא להו ולא משום נדר טעות וגם פשוטן של דברי התלמוד כפר' בתר'
 דמכות הס' דלא כר"ת בההוא עובדא דאונס דמשום מצוה לא יוכל לשלחה מתירין אם כן
 הטעם אינו משום טעות דוקא בההוא מקרי דרדקי ומה שמהר"ק דחק עצמו ליישב
 דברי ר"ת תירוץ דחוק הוא כנרא' מדבריו ממש מ"מ אף אם אמת הוא התלוק ההו' סבוכה
 משום הכי במטה אחרת אין מתירין דמאן לימא לן שכן היה דעת' מתחלה משעה ר'
 ראשונה להתמרט אבל התם במכות אולי אם יבא אליה ויאמר שכן היה דעתם ואז היו
 מתירין ולכך לא לקיי' אף לפי חלוק זה נוכל לומר דעד' המקו' עדיין ומוד' ר"ת דאין להסתפ'
 ולומר מ"כ דניחא ליה כמו שהוא מסופק בבן אדם כאשר הזכרתי למעלה וחלוק כל דהוא
 יספיק אליו לדחות מעלי חשש ר"ת כ' שחושש מהר"ק לדחות דבריו מאחר כי פשוט'
 דתלמודא הוא עצמו וזמתי רק ליישב שלא אביא עלי רנון לדחות דברי ר"ת שחושש
 מהר"ק לדחותו לכן אי לרדקי צוית השואל ילך אבל חכמים ויתירונו כי יהיו לו תריסוס
 רבים להכיל מעשה תחיל' אולי לא חלתה שבועה מטעמא של המורי' ואת' שחלתה התרת
 הסכמים ויתרו לו כי המחמיר בזה לא כמצא שיחמיר בזה ואולי בכדון שלו כע' מודין וכן
 נראה כאו' מאיר בכמ"ר ינחם ז"ל קנבאלי כבונן.

דב שקבל עליו בשבועה ובחרם ושיהיה נזי' עולם אם ידרוש בקהל'.

מ

ע

יבא אחר האלך אשר כבר ברק עד מקום שיד כל אדם מנעת בכל גזו'
 אונרות הספרים להוציא לאור משפט החכ' ה' יודא גרפתי ולא הכיח
 לאחרים מקום להתגדר בו ובדוחק ימצא המלקט אחריו גרגור אחר
 בראש אמ' אשר שכת לכן הבא אחריו להסכים על ידו אינו נרין כי אם לומר ואני כמוהו
 לכן אף אני לא לטעויו קא' אתיבא ר'ק לומר כח אריות במה שאמר שאין לנהוג כדו'
 באיש אל'קים כה' ר' יודא ז"ל ולא להקל בכבודו על כל מה שעשה ולא יהא אלא טענה של
 תנאי' לבר' הלא כרי הוא להגזל כי תרי ותרי הוא לכל היותר ואין להעדיף כח החתומי' על
 השטר כי אין מוכח מתוכו דבר ואף הם עצמם היו יכולים לומר תנאי' היו דברי' כאשר
 מסקנת' דשמעתתא בפרק האשה בכתובות שתבאי מילתא אחריתא היא ואף בכתב ידן
 יבא ממקום אחר לפי כת' אחת שהביא שם הר"ן והוא הכריע כאותו כת' אם כן יש לנו להקל
 ולא להחמיר לא מכח חרם ולא מכח כוז' עולם ולא מכח שבועה אשר בגלל שלם אלה תקעו
 עגמם המתנגדי' לדבר השכ' שהחמיר עליו כאשר כדו' יש לנו להכריע כדברי הר' אש
 ונהרין

שאלות תשובות

והריף שפסקו להקל בכדוי בכל אונ' תיקו הכאמרי בפרק ואלו מגלחין באש' כדוי דרבנן
 הוא והר"אם ב"ר הוא ומומיו אנו שותין וגם דברי הריף מסמרי קבועי' הם לפסוק כמוהו
 כאשר כתב מהר"ם בפ' כערה שנוהגין לפסוק כמוהו במקום שאין הע' חולקין ולא נראה
 לחלק בין כדוי לחרס באלה מלא שמו הפוסקים המקילין בכדוי הפרט זה בין כדוי לחרס
 כמו ששמו להזכיר ההבדל שביניהם בתורה ובמלא' שמנודה שונה ושונין לו נשכ' וכשרין
 לו מותרם לא שולט' אלף ודאי שכרי שביניהם מדרבנן ובשניהם מקילין בכל אות' תיקו
 כי שניהם מדברי קבלה ממקרא אחר דרשו אורו אורו ובומר כדאיתא בפרק וא"מ'

וכן נראה מתשובת הרמ"בן בסיומן רס"ג שהשיב שמדרבנן הוא הכדוי ותלה הדבר בפסוק
 זה גם בזירותי' לפסוק להקל כר' יודא דסבר פרק קמא דנו' ספק נזירות להקל דהלכה
 כרבי יודא לגבי דבי שמעון כדאיתא פרק מי שהוציאוהו ואין סברא לומר שכזמן הזה
 שאין מביאין קרבן כחמיר יותר ודוקא בזמן שמביאין קרבן הולכין להקל כדי שלא יבוא
 חולין לעזרה רק דינא כדקאי קאי ולא נשתנה דמחר יבנה בית המקדש ויבא הדבר לירי
 קלקול ובשני דרכי יודא לא הביאו קרבן והוא לא חלק ולא הזכיר שהלכתא למשיחא
 ומחמת שבעה גם כן אין להחמיר עליו דרומ' זה להא דרב כהנא ורב אסי מר אמר
 שבעה דהכי אמר רב ומר אמר שבעה דהכי אמר רב עד אמר ליה לרבך אנסך בפרק ג'
 דשבעות גם זה החכם עם קיעתו הטוענים בריו ששמעו התנאי לפחות יש לומר לכם
 אכנסו והתו' עם הוכיחו דלאו מקרבן גרודא קאמר אלא אפילו עונש נמי ליכא ואין לחלק
 בין שבעה לשבער ובין להבא לכן נראה להעמיד החכם הכל' על חזקת שאינו לא בעזרת
 מנודה ולא כזו ולא כעובר על שבעה אף אם לא היה לו טענה אחרת כ"ס שיש לו טענות
 אחרות שהדיין האחר אמר דאדעתא דהכי לא פסקו והעמים עליו הפרנסים שיהיה הכח
 בידם שאילו ידע שגם המה היו בקשר שבעה בודאי לא כפה החכם הזה לפני ארבי' גם
 הטענה של המתנגדין מן פרנס מפי פרנס אשר על זה בנו כל היסוד טענה חלושה היא
 ויסוד רשעה הוא לומר שר' ל' דוקא שהפרנס ימנה פרנס אחר ואולי אכחנו הרחוקי' מהם
 לשניהם אין אנו מכירין כי בלי ספק כאשר יושת לשון זה לפנינו לא היה מאנו אד' אשר
 ופרשו ככה גם זר הוא מאד שהפרנס אשר הקימו הציבור תחת הפרנס אשר לא היה
 מרובה לעם לא והיה כחו בכל ענייני פרנסות כפרנס שיקים הפרנס היחיד היוצא ואם
 באמר שככה היות' כוונתם שיהיה דוקא נאמה מפרנס היוצא אם כן קטור קא חזינא הכא
 והיה הקשר אמין והם עשו שלא כהוגן לכן ראוי לכל מור' להפך בזכות הכרף ולהתיר
 קשרם כי ראוי שדבר כזה יהיה תחת יד וממשלת הציבור לכוונ' להם דורם ומרבי' תורה
 כפי רצונם ולא לחקום אותם בערמה כי אין אדם לומר אלא מה שלכו חפץ של' בתור' ה'
 חפצו נאום העציר מאיר בבמר יצחק ז"ל

בזמן לא אחשה ולמען ירושלים לא אשקוט עד' האים אשר שאלני
 לבקש לו עזר ותרופה על כרר שנדר בעת צרה שהיה במאמר לפני
 שתי שנים הוא ואחיו והיו בסכב' ונדר בזה הלשון שאם הוא ואחיו
 יבאו חפשים מהמאמר שילך לא' עם הדוניאות שעברין מוניזיווא כמנהג בהרש מייז
 אסר

עב למען

אחר שתי שנים או לכל היותר כחדש אבשט הסמוך אחריו דהיינו מיוו ואבשט משנת
 רח"ץ ועתה נודע בשערינו ששעת חירום הוא ומלחמה עמומה בין ארום וישמעאל ואין
 יונא ובל לעבור הים כי אם אנכי המלחמ' באופן שאי אפשר ללכ"כ"א בסכ"ל גדולה והאיש
 הלו מחזר בעיירות ועל כתי דייקין של ישראל לבקש לו היתר על ידי שאלה או על הוראה
 כי לבו נוקפו וירא מעונש כ"מוראיתו כי כב' הורה בו זקן הוא הרב הגאון מניכ"ל ותכלית
 דבריו זה הו' שאף כי אין נשאלין על כרר שהודר בעת צרה בכדו' זה אנוס הוא ובכלל נדרו
 אונסין הוא זהו תכלית כוננתו ולפי זה אפילו התר' אינו טורך כידוע שארבעה נדרו' דתקן
 שמונתרין הן ר"ל בלא התרת חכם כדאמר שמואל בזה הוא פקא מ"מ הורה לו הזקן שהוא
 שילך אל החכמי' שבארצנו לבקש לו פתח חרטה ואולי כוננתו כדי שלא ינהגו קלו' ראש
 בכדרי' על דרך הא דתקן בפרק שני נדרין וחכמי' אומרים פותחין לו פתח ממקום אחר
 ומלמדו אותו כדי שלא ינהגו קלו' ראש בנדרים ודוגמתה בדיש ההוא פירקא במתני' ואף
 כי חומרא זו לא באמרה רק על דברים שאין בהן ממש ודומיהו וכן כל הפוסקין הזכירו
 חומרא זו על דברים שאי' בהם ממש אבל על ד' נדרין לא מ"מ לבו של הזקן המור' קבשו להקל
 וסדר לו להיות נשאל על נדרו והנה אף כי ברבר זה אין כן דעתו להצריט התרת חכם אם
 באמ' שנדרמה זה לאונס באשר חובא ואטלולא הוא דממה נפשך אם לא יקרא אנוס לא מכל
 להתירו והואיל ונדר בעת צרה לפי דבריו ואם אנוס הוא לאונטרך התרה מ"מ לא אחלוק
 עליו כי כבר הורה זקן ואין חשש איסור בהתרה שלא לנורך אמנס בעקרא דדינא צריך
 איני להוסיף ולעשות פירוש לפירושו לתלותו כיפי להתיר לאיש הלו נדרו וזה כי אף אם
 אנוס הוא מאן לימא לן שיהיה פטור לגמרי שלא ירבה עליו לשלם תור' נדרו לחולו שינטרך
 ללכת כאשר יושקטו המלחמות כי אף אם אנוס הוא שלא יוכל לקיים נדרו בזמן שקטב
 יקיימו אחר כך כי אולי באמר שנדרו לעלות לא' וקטבת זמנו שני דברים הם ואין לומר
 כאן נדר שהותר מקצתו הותר כלו כרבי עקיבא דפרק רבי אליעזר פותחין דאין שייך
 לומר זה כ"א היבא שהנדר נעקר מעקרו כהאי דפותחין ב"ט ובשבתות וכהאי דארבעה
 נדרים דתקן ראה אותם אובלין תנאים וכו' דהנדר נעקר מעיקרו בעבור טעות או התר'
 חכם אבל נדרו אונסין אף כי מותרין הם מיוגו ניוו הם משום דכתי' האדם בשבוע' מאחר
 שקריו אונס רחמנא פטריה ולא נעקר הכדר מעקרו וגם שאר תנאי' המצטרכי' להיתר
 זה דרבי עקיבא לא נמצאו בכדון דידן היונו עניין פלוגתא דרבה ורבא בפרק ד' נדרים
 שצריך שיטנה הנודר ולא יעמיד דבריו הראשונים ואין להאריך יותר בזה' אכן מנאתי
 און לי שיבא נקי מחששא זו ומתשובת הרש"כא בסימן פ"ד וזל והשיב ז"ל כל שנשבע לעשות
 דבר וקבע זמן להשלמ' מה שאמר אף על פי שלא עשה כן באותו זמן מחוייב הוא עדיון
 לעשותו לפי שאילו שני דברים הם האחד שנשבע לעשות הדבר הפלוגי ולא תלה אותו
 בזמן והשני שקבל עליו עוד לעשותו בזמן פלוגי ואין זה תלוי בזה אבל אם נשבע לעשות
 דבר ביום פלו' אם עבר ולא עשה שוב אין חיוב שבועה עליו ולוקה על שעבר על שבועתו
 ופטור מלעשות ע"כ הרי לך בהדיא אם אמר נדרו וקציבת זמנו כפעם אחת שדבר אחד
 הוא ואם עבר הזמן בטל הנדר וה' הנדרון דידן שאמר ככה ללכת לא' בזמן פלוגי מאחר

שאלות תשובות

דבטל הזמן מכח אונס בטל ועבר כל הנדר ואף כי בתשובת הר"אש בכלל ח' סימן ז' על א'
 שהיה חייב לחבירו לזמן פלוני בשבועה ולא תבעו בזמנו השיב הר"אש אף כי לא עבר
 השבועה מאחר שלא תבעו מ"מ השבועה במקומ' עומדת ולא דמי לנשבע שאוכל ככר זה
 היום זהו מצינו טעמו שפ"ש שנשבע על הפרעון והזמן הוא לזרוז לבד וכן מוכח לשון
 השטר כדאיתא שם ואדרב"י משמע כדברי מתשובתו ושא"ל בכלל הכל סימן ז' בעל אחר
 שנשבע לשמעון לתן לו מנה בשבועה בניסן ואירע ז' בניסן בשב' וטען ראובן שלא יהיה
 עליו עוד שבועה ויהיה פטור מאחר דלא יוכל לקיימו בזמנו והשיב הוא דהכיול לא היתה
 דוקא ביום האחרון ויפרענו קודם ומנו או בשבת על ידי משכון אבל ככוול השואל שאחר
 הזמן יהיה פטור לא השיב דבר נראה שמורה שפטור הוא וכן מצאתי בתשובה להרמ"ב
 סימן רמ' ג' על א' שנשבע לחבירו לפרעו מכאן ועד זמן פלוני ובא סוף הזמן בשב' והשואל
 אמר מאותו יום ואילך ממון יש לך בידי אבל לא שבועה והוא לא השיב רק הויתו חייב
 מקודם ככל' ושיוכל לפרעו בשבת כדי שלא יעבור אבל על שהיה פטור משבועה אח"כ
 לא השיב נראה שמורה ונראה שתשובה זו דהש"י שיפרע על ידי משכון לנאת ירי שבועתי
 אבל בזה שהשבועה אינה כי אם על הזמן ואחר יעבו הזמן אין עוד שבועה אינה פליגא
 על תשובת הר"אש רס"מ ז' כי התם דוקא סובר הר"אש ככה שלשון השטר היה ככה בכל'
 וכן משמע בתשובת הרמ"ב הכל' בסימן רמ"ז למעיין בו בבקל' ולא עוד באלה:
 ולולא כי מסתפיא מחבריא אמינא שבגדון זה אין דין נדר כלל כי לא אמר לשון נדר ולא
 יד נדר כי ידוע הוא מהתלמוד שהנדר נריך לחול על החפץ וזה הוא הגורס הבדל בין נדר
 לשבועה שהנדר אחר חפצא עליו ושבועה אחר נפשו על החפץ ואם כן האיש הלזה שלא
 הזכיר לא אלה ולא שבועה כלל רק אעשה דבר פלוני הלא דבר הוא לבד ואין בו לשון נדר
 וחושב אמי שלא דברו הספרים בגודר לעלות לא"י באופן זה רק שאוסר שאר הישוב עליו
 בקונס או כדומה לזה אז ד"ל שבועה כי גם כשאר מקומות מטנו בגדרים שאמר לשון נדר
 ור"ל שבועה בריש ד' נדרים באמי נדרת באלקי ישראל אכן מה אעשה שרבים כגודר ופוק
 חזי מאי עמא דבר וכל העם מקטה חושבים דבור זה לנדר ולדעתי יבא להם מהא דאמרי'
 פרק קמא דנדרים אמר רבגדל אמר רב האומר אשכיס ואשנה פרק זה אשנה מסכתא
 זו נדר גדול נדר לאלקי ישראל והר"אש שם מפרשו כגורתו וז"ל לאו היינו נדר דלא איקרי
 נדר אלא שמתפס בדבר הנדרור אלא מחשבתן ליה כאילו נדר נדקה דאמרינן בפרקמא
 דר"ה בפ"ק זו נדקה עב"ל אמגס הר"ן שם חולק עליו ואינו מפרש השמעתתא כגורתו וז"ל
 שם דאמר בהדיא בשבועה אשנה פרק בו שהרי נדר כיון שהוא מיתגר חפצא אנפשיה
 ליתא לעולם באעשה בו וכן משמע הסוגיא שם דפריך עלה והלא מושבע ועומד הוא ואי
 מדברת כמשמע נדר מאי פריך והא נדרים חלים עד מנוה והר"אש פריך לדחוק ולתקן
 שם וכן הסוגיא מביא מירמא זו ואמר שר"י מרקרק מן התלמוד שם שר"ל נשבע שישה פ'
 זה ולא כדבור בעלמא אס כן לרבוי ר"ן ור"ן לא היה בית מיוחד כנדר זה ואף כי לא מ'
 מלאמי לכו להקל על האיש הכל' בעבור זה לכד פן ח"ו הר"אש ירחיג גולגלתי כי אולי גם זה
 יחשב כנדר נדקה ככל' מ"מ הנני להקסים על ידי הוקן המורה מניגנה שהורה להיתר

מטעם

מטעם אונס ככל אף לרכייהר' אש ואומר בי קריינא דאיגרתא ליהוי פרונוקא להת' לו
על ידי חרטה לחומרא כאשר כתב ויישר כחו וכל כי האימילי מעלייתא ליטרו משמי כי
לא אתירו בלתי התרת חכס ע' חרטה מאחר שכבר הורה ככה כי ידמה אלי לחכס
שאמר אין חבירו רשאי להתיר ככן אומר למ' שהחיל במצוה גמור וס'לו לריוני ושרא
ותלמידיהון כאוס מאי בכמר יצחק ז"ל

על אשר בטלו הרבני החרם של מה'רר בעגריט ז"ל

עב

תנן
התם כפ' ז' רכלים ועל כולן אמר רבי יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אוי
לי אם לא אומר וכן בכרייתא דהמוכר את הספינה בענייני המדות
אמר רבן יוחנן ב' אוי לי אם אומר כו אם אומר שמא ילמדו הרמאין
ואם לא אומר שמא יאמרו הרמאים אין ת"ח בקיאיין במעשה ידינו עכ"ל הכרייתא ושם
איבעיא להו אמר או לא אמר אמרו דבי שמואל בר רבי יוחנן אמרה ומהאי קרא אמר כי
ישראל רכי ה' ועדיקים ילכו עם ופושעי' וכשלו עם עכ"ל הגמרא כאלה קרה לי כי שקלתי
במאזני רעיוני אם אדבר עור בעסק ריב הנעלה כמ' ד יצחק דנוט עם הגבירה מ' רוסה
המשורכת לו כאשר תחלת דברי עם שלוחה כה"ר משה באזל היו שלח להטפל באלה
ולהשטט מהם במאי דאפש אמרתי יגעו ויעשו ויכלו מזליהם או זולתי מן הקרובי אליהם
ירדוף אחריהם ויקים ברית חדש או ויפרנו ועתה כי ראיתי כי עורם מטפסים ועליוס כ
במלחמה ואף כל אחד ואחת מהם חילו מרוכבי אתונות נחורות זה אומר ככה וזה אומר
ככה והגיע הדבר עד כי הורו בה קנת המורים היות' ספק מקודשת נלחמו עשתותי יחד
אם לדבר או אחדל כי אולי יהיה לי לחרשות כאשר פתיתי כי להשטט עד כי באחרונה
הכרעתי כרבי יוחנן ב' הכל כרו לאפרושי מאיסורא כי אין חכמה ואין תבונה לנגד ה'
ואפילו להורות במקום רבו הותר בעבור זה כדאיתא פירק הדר כל שכן שלא אשגיח על
דבר קל אשר יצא מפי הכל' מאחר שהגיע עד ככה שיש בו חלול ה' ואפס בקנהו אטפל כי
על עסק הקדושין אשר הורו המורי' לחוס להם לא אתן עם דברתי עד אשמע דברי הער'
משיהם או מפי כתבם גופא דעובדא היכי הוי' אמנם שתיס רעות עשו עמי אדבר
בם וירוח לי האמת כי קמו ערת רבנים אשר איכני בקי בהם וכשמותיהם והיו לה לעורס
ובטלו גזרות האלופים אשר מקדם גורו עליה כדנו ואין להם על מה שיממט אשר בעבורו
יכון לבטל גזרות האלופים ובתוכם היה איש שיבה זקן וכסוף כמים הגאון כמה'רר כ
בעגריט ז"ל אשר הלך לעלמו ושבק חיים לכל ישראל ובתיב אורו הלכו גם שאר האלופים
אשר כתבו כדנו על האשה הזאת' והנה הרבני אשר החזיקו וירי האשה ובטלו גור' הישיש
מהרר כז"ל וגזירות הנמשכין אחריו סמכו ויתרותם על הא' דכתב ריב"א במררכי פ' הגזל
בתרא שהעדות הנגבה שלא בפני כ"ד אפילו בד' ועבר אינו עדות לדון על פיהם באמרם
שהעדות בכדון זה נגבה שלא בפני האשה ובאמת זר מעשיה' מאד להשען על ככה להשיב
את הארי לאחר מיתה ולבטל כדווי דמאי חזית לאמור קים לי כר' אבא יותר מראב' דרית'

שאלות תשובות

עם בארצו דמכשיר כדיעבר לאו כל כמונייהו והנהו רבנן שבטלו הגזרות מן הישיש
 דעבד עובדא כרא' כן ועד אפילו לריבא וכול לומר כדיעבר כהאי שכבר נפסק הדין על
 פירות הגבה שלא בפניו כ' מודה דאינו חוזר הדין דלא יקרא טועה בדבר משנה וכן
 משמע מתוך לשונו שכתב דלא הוי עדות לדין על פיהם והאילו לרון על פיהם לישנא יתיר
 הוא ויש לדקדק מיניה דר' לרון לכתחילה אבל אם כבר דנו אין חוזר הדין בעבור זה
 ודמות ראייה מאשר כתוב בספר אדם וחמה על דברי ריבא וז' לויש מגדולי האחרונים
 שכתבו שאם מינו העדים או שכבר הלכו למדינת הים דדנין על פי עדותן שקבלו שלא
 בפניו כ' שהרי אפילו לכתחילה מקבלין אם היה הוא חולה כ' עב' אם כן ראינו דאף כי
 נעשה בטעות שגבה שלא כדיון מ' במקום אונס דנין עליו • אם כן נאמר דה' היכא
 שכבר יצא הדין דלא נחזור דינא בגלל אלה דאם רא' כן מדמה הדיעבר מן הגביה של
 עדות לגביית לכתחיל' במקום אונס אכזו גם כן כדמה דיעבד גדול כהאי של פוסק ד
 דינא שיועיל כמו שזויתר לכתחילה לפסק הדין במקום אונס אפילו לריבא ולא יזיק לנו
 הטעות שגבה בטעות דהא גם הת' לריבא לא יזיק הטעות היכא דהוא אונס ככ' •
 ועוד מאין דאו אילו הרבנים המתירין שהגאון מנחתו כבוד לא היה לו טעם ברור לדנות
 אולי עברו בדבר הזה אחר מהתבאים הנזכרים בהגוזל בתרא שהיה הוא חונה או עדיו
 חולים או בקשו לילך למדינת הים ושלחו אחריו ולא בא ועל פי הטעם ההוא נשען הגאון
 לרון על פיהם ולא כל כמונייהו לקטור דבריו ולבטלם ואפילו חזו ביה פירכא היה להם
 ללמוד מהא דאמר רבא בפרק י' לרב פפא ולרב הונא כריה דרכי הושע כי אתי פסקא
 דריבא דידי לקאייכו וחזיתו ביה פירכא לא תקרעוה עד דאתיתו לקמאי אי אית לי טעמ'
 אמיא לכו ואי לא הדרנא כי לאחר מיתה לא מקרע תקרעוה מגמר כמי לא תגמרו מיניה
 דאין לדיין אלא מה שענינו רואות • ועוד מה ואמרו להא דתיבא באילו טרפות חכם
 שטימא אין חבירו רשאי לטורח אחר אין חבירו רשאי להתיר וגם כדון זה איסור והית' ה'
 שהאלו פין גזרו עליה כדיו לטעמם וכימוקין שעמהם ואם ואמרו אילו הרבנים המתירין
 ליוחס את עצמם כרב יצחק בר יהודה בסוף פרק כל היר דאמר שם תלמוד' רב יצחק בר
 יהודה אגמריה סמיך זה אינו חדא דלפי פירו' רש' ר' ל' אגמריה סמיך לכך האמין לילת'
 אם כן פסקא דברייתא במקומו עומד שת' ח שאמר אין חבירו יכול להתיר אף כי יש לו
 ראייה וקבלה להפך • ופירושו רש' יעקב כי התוספות בפרק אילו טרפות נוטין לפירושו
 ואף לפי פ' הת' שבפרק כל היר שר' היכ דאגמריה סמיך יטל לבטל דברי חבירו ולהתיר
 מה שאמר חבירו מכל מקום אילו הרבנים אין להם גמרא שעליהם יוכלו להשען רק
 סברות וראיות רעועות • מעת' אומר בטח כי לא יפה עשו ולא יגלח דבריהם כי כבר הורה
 זקן ורבים אשר אתו ודי באלה לבטל הבטולין של הרבנים ההם • והרעה השינית הוה
 על הוה נוסף צרה על צרה שהאשה נשענה על העוורים האלה ומקלה יגד לה וקפצה ל'
 לעבד דינא לנפשה על ידי עב' ג' להקטוב לה דמי בשת וכזקה ואף עשתה מעשה בעש' ג'
 לעבד ל'מר יצחק דנוט המסודך לה מעותיו אשר בעיר ותאמר לשלוח ידה
 ולקחתו מעשים אשר לא יעשו עשתה כאלו אין חלקים שוטט' בארץ ככן לא אוכל להכניט
 עמל

עמל ואין והכני גזר עליה כגורת כדוי ושמת' שתוך חמשה עשר יום אחרי יגיע אליה
 מכתב זה תשלך ממך ונחך דמוט' י' דין עש' ג' באופן שיוכל לנבות מעותיו ויוכל ללכת
 בכל מקום שלא יושם עליו דין עש' ג' בשום דבר בגללה והוא האשה רוס'ה תרד עש' ממ'
 ונחך הכל לדין תוך שני חדשים אחרי יגיע אליה מכתבו זה באחד מבתי דיני ישראל
 הממונעין לשניהם והכ"ר ההוא יעיינו בדיוניהם אם יש בדבר חשש קידושין ואף ידונו
 בדיוניהם על שאר כל דברי ריבוקתם והדין יקוב את ההר וההר מוי שהוא מבני עמינו אשר
 ימחה ביד האשה מלקיים דברי אלה ויטה אותה מדרך הישר הכל אף הוא יהיה נתפס
 כעמו ויחול עליו גזרתי זאת ואשר יראתה על פניו וחדר אל דברו ושומע לקול המורים
 ישכון בטח וינצל ויקרבהו להו כה מעתה הטורד מאיר בכמר ונחך אל קנאילנכונג *

בחור נשבע לאמו שלא לקחת אשה בלתי רשותה ואחר כך תקע כפו לקחת
 נערה בלי רשות אמו אם חל התקיעה בו

נדרשתי

לשאלו אותי על עסק כישא נתהוה כבחור אחד שמו **עד**
 אברהם י' בכמר משה אל היה נקרא מושיל פיוס ז'ל
 אשר בביתו מבית אמו האלמנה מכת' להרחיק כדוד
 ללכת אל מקום הרועים ללמוד תורה נתקשר לכנר אמו ובקשר אמן טרם יבא מבית וקבל
 עליו כחרם חמור וכשכועה דאורייתא שלא ישא אשה בלתי רשות וטויו אמו ובהיות ה
 הנער במרחקים כעתר למבקשיו ונתפתה ליטרו ובתואר אשה יפה השחי' דרכו ותקע
 כפו לאם הנערה לקחת בתה אף אחרי הגיעה אליו התראה מאמו שעברתו על שביעתו
 ומחתה בו שלא יקחנה ויש מי שאומר שאף נשבע לאם הנערה בשכועה חמורה כוסף על
 התקיעת קפ ורבים מאלושי הארץ היא מנגמין בדבר ויש מי שאומר ללכו בחרמו אם
 לא יקיים תקיעת כפו ושביעתו לקחת הנערה ואני מרחוק שמעתי ולא אבין ומחשבותיה'
 זרו בעיני איך יטעו כולם בדבר משנה מאחר שהבחור כבר מושבע ועומד שלא ישא אש'
 בלתי רשות אמו איך יחול ת"כ או שכועה אחרת לכטל שכועה ראשונה והוא דבר שפשו'
 כביעתא בכותח' שאין שכועה אחרונה חלה לכטל קמייתא כי מלאים מאלה כל הפוסקי'
 והמקור מה הוא משמתינו בערך שני דנדריים שאין נשבעין לעבור על המצות' ואפילו
 לעבור על המצוה בשב ואל תעשה כגון שלא יעשה סוכה או שלא יסול לולב או שלא יביח
 תשליך בדתך סם וכדון דידן הוא נשבע לעבור עבירה בקום עשה והוא יותר חמור'
 ואפילו על ידי כולל אינו חייל אף על גב דבשכועה ואל תעשה חייל על ידי כולל אפילו לכטל
 המטה כדאיתא בירושלמי והריף והתי' מביאין אותה פ"ג דשביעות שאם אמר שכוע' שלא
 אוכל מנה אסור לאכול מנה בלילי פסחוכו' אלמא דכאיסור כולל חייל שכועה לכטל ה
 המטה אפילו הכי מוכיחין שם התום' מן התלמוד דדוקא כה"ג שמכטל המטה של מנה
 בשב ואל תעשה אבל אם נשבע לאכול ככלות וסחוטות אינו חל על הככלות אע"פ שכולל
 מאחר סיטריך לעבור בקום עשה אם ירצה לקיים שכועתי וכדון דידן כמו נשבע הנער
 לעבור

לעבור בקום עשה היינו לקחת אשה בעברה כי יעבו על שבועתו הראשונה ואפילו אם
 נאמר שתכחמומה משבועה כמו שחוכך לומר ר"ת מ"מ פשיטא שאינה חלה לעבו עבוד'
 בקום עשה רקנא שהבחור הואו ישא עונו וישבו על חטאו ככשב' לשוא ולא ילחוש אדם
 לזמ' מאח' שאם לא ישאנה יעבור על שבוע' ואם ישאנ' יעבו על שבוע' מאי אולמ' האי מהאי
 אף כי אינני צריך להסר מחשבה זו לרוב פשיטו' בטולה מ"מ שלא לתן פתחון פה לבעל דין
 לחלוק אעלה הכטול על ספר ואומר בראשונה אף בלתי ראייה כי אין דומה עברו על
 שבועה ראשונה לעברו על שבועה שנייה כי אם יקחנה יעבור בקום עשה ואם לא יקח'
 יעבור בשב' ואל תעשה ועוד דאף אם יקחנה מכל מקום לא ימלט מהעבר' שבועה שנייה
 דכבר עברה תקף בהוצאת' שבועה מפיו שכשכע לשוא אף אם יקיימ' אחר כך דתנן בפ"ב
 דשבועות שבועה שאוכל כבר זו שבועה שלא אוכלנה הראשונה שבועת בטוי והשנייה
 שבועת שוא אכלה עבר על שבועת שוא לא אכלה עבר על שבועת בטוי וכברא פריך על
 הא דקתני לא אכלה עבר משום שבועת בטוי השתא משום בטוי מחייב משום שבוע' שוא
 לא מחייב הרי ויתתה שבועה לשוא אמר רבי ירמיה תני אף על שבועת בטוי הרי לך ב
 בהדיא אף אם יקיים שבועתו האחרונה מ"מ לא ימלט ממנה כי תקף בהוצאו אות' מפיו
 היתה לשוא ומשת לא יוכל לתקון הוא וברור הוא למעיין שם אם יש לו שכל להבינ' ושם
 מביא הרי"ף הירושלמי וז"ל כיצד עשין אומרין שיאכלנה מוטב לו שיעבו על שבועת שוא
 ולא על שבועת שוא ושבועת בטוי אומר שבועה שלא אוכל כבר זו שבועה שאוכלנה ה'
 הראשונה שבועת בטוי והשנייה שבועת שוא אומרין לו שלא יאכלנה מוטב לו לעבור על
 שבועת שוא לחוד ולא לעבור על שבעת שוא ושבועת בטוי עכ"ל וככה כתבו כל הפוסקים
 אם כן ודאי שאף בגדון דידן נאמר לו מוטב שלא ישאנה ויעבור על שבועה שנייה לחוד
 דאם ישאנה יעבור על שניהם ואם לא היה כאן כ"א' כ"ב' לדעת ר"י שאמר שלא יהיה
 בו הדורות להחמיר בו ומקבלין ת"כ כדי להקל עליהם כי יראים מעונש שבועה לפי ד'
 דבריו ככון לומר מאחר שאינו חל ככל אין על הבחור שום עונש ואינו דומה לכשכע
 לשוא שכשכו שהזכיר השם לשוא' ואולי אף לדברי ר"ת כי ת"כ אינה כ"א כריתות ברית
 ולא הזכרת שם ואם לא יחול אין כאן ברית ועל מה יעגש כי לא הפר בריתו כי מליו מוסר
 הוא ולד' ואם הבחור צריך כפרה אומר על הרודפים אשר רדפו אחריו להעבירו על דת'
 כי לא טוב עשו בעמינו מאחר שידענו כי נקשר בשבועת' אלקים ואף הם גריכין כפרה אף
 כי התגבלות של כחש הקדמוני יש להם דברי רב ודברי תלמוד דברי מי שומעין. כן
 אומר אשר יעמוד על הבחור הלז לכופו בחרמו שישאנה יחוש לעצמו פן יפול בחרמו
 אשר יפרוש כי לעצמו יפרשנו כדון מודה חבירו שלא כדון ולא ארחיב באלה. כי
 אחשוב שדברי גוומין הם ולא יעלה על לב מודה לנדות אותו ולכופו כאשר ישמע
 שהבחור היה מושבע ועומד ושלום לרבנן ותלמודהון נאם מאיר בכמר ינחק ז"ל

קנבאילכבונן

מאחד על אודו הרג' מן הים הרגילין לבא לשם בבקר
 והסוחרין מביאים אות' בלילה ולפי המהלך אי אפשר
 סיהיו

עיה נדרשת

שיהיה נטוין בליילה ההיא אם מותר ליהודי ולכלכל מהם ב"ט ראשון מאחר דודאי נטרו בערב ו"ט מבערב יום וכן הדגים הבאין ב"ט שני ימים טובים של גלויות ואין אחד מהם שבת וכדלוי נטרו ביום ראשון אם הם מותרין הואיל ולא הובאו בשביל ישראל רק בשביל גוים . דבר זה הוא תלמוד ערוך בפרק ככל מערבין ההוא לפתא דת' למחוז נפק רבא חזייה דכמישא שרא רבא למ' מיטייהו אמר האי ודאי מאתמוול כעקרה מאי אמרת מחוז לתחום אתאי הבא בשביל ישראל זה מותר לאכול לישראל אחר וכ"ש האי ד דארעתא רבויא אתא כיון דחזא דקא מפשי ומייתה להו אסר להו ע"כ ומשם פסקו כל הפוסקים דין זה ובס' מק סימן קנ"ח כתב דין זה ממש על דג' שנטרו ביום ואף כי אגב שיטפיה כתב וז"ל כגון דג' של ימים במקום שהוא רחוק יותר ממחלך יום כו' זהו כדו' ל להתיר כל היום אפילו בערב שיהי' ודאי שלא נטרו באותו יום אבל אם נתגרר לנו גם כן מדרך אחרת כמו אילו שדרכס לבא בבקר והסוחרים הולכי' בליילה שלפניו ואי אפשר שיהיו נטרוין בליילה ההיא ה"ה שהוא מותר מאחר שגלו לכל הוא ואף כי ר' מפר"ש במדכי פר' בכל מערבין נוטה להחמיר במידו דאכילה אפילו כשנעשה בשביל גוי נראה שר' לכשהים במחוסר או מחוסר צידה ב"ט דלוי היה מחמיר משום גזרה שמה ועשה המלאכה כאן הראייה שמתבאר מפירות הנושרין דגורין שמה ועלה ויתלוס כו' ואף כי בלעדי זה הם אסורין משום מוקצה אם היו מחוברין ב"ט אפשר דר"ל היבא דאין כאן מוקצה דוגמא דמה שפירשו התוס' שם כגון דאות ליה עורבים כו' וע"ש בתוס' דלא נראה שיחלו' הר' על כל הפוסקים ועל פשוטא דתלמודא דמיירי במידי דאכיל' . אם כן כינס טוב ראשון ודאי מותר ואף ב"ט שיני בימים טובים של גלויות ואין בהן שבת הואיל ונטרו ביום טוב ראשון כמו בינה שגולה כי הרמ"בם פרק ראשון להכות יום טוב השנה מדה זו לבינה ולמחוסרי צידה וכן רוב הפוסקים ואף כי יש מי שחולק כנזכר שם במגיד משנה וזו בזה נאם מ"ק .

מבירת זין נסך

מעשה

ע"י שהיה קד היה אחד מדרי ויכ"זה עוסק בפרקמטיא ולא בניס בקנדיאה ושולח סחורות לבניו לשם והם שולחין לו הסחורות משם לכאן ובתוך סחורתם נתעסקו גם בסתם יינם של גוים שהובאו מקנדיאה להאיש לוכיז'יה ומוכרם לגוים ולא מחה בו שום מורה בגליל זה לשתי סבות האחת מחמת העלם ודיעה בתחילה והשניית אף לו היה מדע אורך זמחו בידו מלעשות זה שאין רובן עליו ואיסור רק מכח הנאה שנהנה מיינם וכעו"ה א' אין בדינו למחות בגליל זה ברובא דרובא הקוגים מערלים בשוק ושותים אותם מעתה אף יתעורר בהגיס לבד והסוחר היה שראה מנהג פשוטא אף מן הפרושים לקבל זין מן הד' ים בחובס ראה ויתר לו לעצמו אף להסתחר ולהיו' כי בהתיר דמה לו עשה קונטרס עם גוים סוחרין בוגיז'יה ומכר להם כך חשוב מחביות של זין מקנדיאה והבטיח להביא

היין

שאלות תשובות

היין לאוצרותיהם כי כשען על כביו שישלחו לו כפעם בפעם או ישלח אחד מבניו שכתב
ללכת לשם ולהביאם וכתוך כך נודע הדבר להמורים בקנדיאה וקמו וגערו בכביו שם אש'
כסה עשו ולזה גבוכו היהודים הסוחרים האבובכיו באשר בא האבבקש' אמין נגד הגוי'
ולא יוכל להפטר מהם אש לא בהפטר מרובה ועל זה נדרשתה אש יש נד היתר להטילו
מן ההפטר הזה ולהשיב שואלי דבר אומר הנה הדרוש הזה מפוסק בין הפוסקי' אש
יש לראות הגוים בזמן הזה לתנוק בין יומו דאפילו לרב אינו אוסר כ'א בשתייה אך לא כ
בהנאה ובתום פרק רבי ישמעאל האריבו ושם אית' דרשבס ור'בין בשם רש' שכתו בתשוב'
הגאונים שדומין לתנוק בין יומו וגם ר'ת בתחילה סבר כן אך אח' כ'בו חזר בו והע' על שם
אביו רבינו מאיר שפעם אחת נודמן לו יין נסך והפסידו בידים ואף על פיכן לא רצה
ר'ת לאסור הואיל ופשט המנהג להתר ונהג לישראל כו' וכן הר'אש בספרו שם מאריך
ומביא קצת ראיה להתר ומסוים וז' ומ' מראיה ברורה אין לנו להתירו בהנא' והנהג להן
לישראל כו' אמנם מכל אלה לא יא' מנהג התר רק לקבל סתם יינם בחובות דהוי כמטל
מידם או לין של ישראל שנעבדו גוי משום הפטר ממון של ישראל אבל לקנות יינות ו
ולהרויח בהן לא כהיגון התר כי כן איתא בהדיא בהג'ה במיומוני פ'ה מהלכות מאכלות
אסורות וז'ל מכאן התירו לאדם שגבה בחובו יין של גוים או שאר דברים טמאים שיוכל
למכרם אבל לקנות יין נסך או שאר דבר אסור כדי למוכרו או ליתנו לגוי אסור עב'ל'
וכדאי שר'ל סתם יינם בזמן הזה דאלו יין נסך מאש או סתם יינם בזמן קדמון אש'ל לגבו'
בחובו ואסור למוכרו א'כ נראה מכאן שסתם יינם בזמן הזה אסור לכתחילה לקנו' ולמכרו'
וכן בהג'ה בר'אש וז'ל ולא שישתנו אכלו בחכיות לישנו ואפילו בבית גוי אסור לשהותו ואף
על פי שאנו מתירין אותו בהנאה משום הפסדו של ישראל כן'ל כו' אכל כמה דאפשר
להרחיק ורחיק וכבון מאז' ע'כ ואל' וטעה אדם בפסדו של ישראל כן'ל כו' כמה דאפשר
כי טעות הוא והוא שאנו מתירין כו' מיהו נראה מזה שאין להתיר רק משום הפטר • גם
מזאתי הג'ה בחדושי מרדכי וז'ל ושאלת אש מותר להשכיר מרתיפו של ישראל לגוי להשם
בו יין נסך אסור כדתנן פרק השוכר השוכר את החמור להביא עליו יין נסך שברו אסור
ואין חילוק בזמן הזה לכימי חכמי התלמוד אלא לענין ליקח יין נסך בחובו מפני שהוא
כמטל מידם גם רבינו תם התיר זה ולמזוג לגוי יין נסך אסור אבל מיון שלנו
מותר למזוג להם ע'כ • מכל ה'ל' נראה בהדיא שלא הקילו בזה רק במקום הפטר •
לכן בלי ספק הדין עם המורים בקנדיאה למחות בידם שלא יקנו עוד כדי להרויח וייער
כח המורים ההם אמנם כמה שנשתעבד כבר האב להגוים על סמך שישלחו לו הבגים או
שישלח הוא להביא' ולא יוכל להפטר מן התגרי' כ'א בהפטר מרובה אין נראה להניא
בידם והנהג להם שיקיימו שעבולם כי דומה הוא לקבלה מן החובות • בערך אלנו טריפו'
איתא ההוא נקבדסתמא חלב טמא דאיתא לקמיה דרבא אמר רבא למאי כיחוש ליה חדא
דהא אמר רב ששת חלב טמא כמי סותם ועוד התורה חס' על ממונם של ישראל ח'ל רב
פשא לרבא רב ואסורא דאורייתא ואת' אמרת התורה חס' על ממונ' של ישראל ומה שאמר
התלמוד רב ואסור דאורייתא אינו שני טעמי' לומר חדא שהוא רב ועוד שהוא אסור

דאורייתא

דאורייתא כמו לעיל מיניה שאמר חזק דאמר רבששת כו' רק ר"ל הואיל והוא איסור
 דאורייתא ויש אחד המחמיר יש ללכת אחר המחמיר כי כנראה מלשון רש"י שם שפי' הא
 רב דאמר לעיל טמא אינו סותר וטרופה איסור דאורייתא ויש לנו ליקר אחר המחמיר
 דקיימא לן בשל תורה הולך אחר המחמיר ואת אמרת כו' אע"פ שמה דברר שהוא איסור
 דרבנן לא היה חולק רב פפא והיה נכון להקל משום דחם' תורה כו' אפילו אם ימצא מי
 שמחמיר כרב ודומה לו ובלעדי זה כלל גדול אמרו דספק דבריהם לקולא א"כ בגדון
 דידן דאיסור דרבנן הוא ובמגע גוי יש לנו על מי להסמך על רבנן דרבי נתן דאמרו מדרו
 בין כיד בין ברבג יומר כאפי הזכיר הר"אש טעם המתירין מזה ומוסף על זה דרבי רש"י
 ותשובת הגאונים בזמן הזה שאין יודעין בטיב ע"כ ו'אף בסתם יינם שגורו משו' בנותיה'
 מיישבי התו' ואמרו שעתה שכתל הנסוך דיו להיות כפת' וסמנס וגם לשון רבתינו ש
 שבצפתים הקדמוני' שמיא סמ"ג ואמר מייירי בין של גוים ולא במגע גוי בין של ישראל
 נראה דרינא קאמרי ופוסקין היתר בהנאה אף שלא במקום הפסד כי התירו סתם ולא
 בזכר דבריהם שום מקום הפסד ואף החולקין עליהם כר' תבחוורתו וכר'אש שאמר שאין
 ראייה ברורה להתיר מ"מ לא רנו לאסור משום הנח לישראל כו' ה"ה לאנשים האילו אין
 למחות בידם מלהשלים אשר כבר החלו כדו' שיהיו נטלים מן הפסד* ואבג שיטטי
 הנכי לבאר שנראה דתשובת הגאונים הכל' אינם מחלקי' לומר דוקא לקבל בחובות כי
 דינא קאמרי ואינם מסופקי' אך פוסקין שאין כאן איסור הנאה בזמן הזה ומה שמסיימי'
 בתו' ועל זה אנו סומכין לגבות כו' הם דברי התוספו' ולא דברי הגאונים דהא גם הר"אש
 מסיים ככה ואילו היו דברי הגאונים אך נתחלף לשון העניין ביניהם שבתוס' איתא ועל
 זה אנו סומכין ובר'אש אומר ועל זה סומכין בהרב' מקומות כו' ובספר אחר מביא גם הוא
 תשובת הגאונים הנ"מסיים באופן אחר וז"ל ולפי מה שאמרנו יכול ישראל לקחת וין
 מגוי כשכיל חובו ע"כ וכן בסמ"ג מסיים לשון רידיה בסוף לפי מה שאמרנו כו' א"כ נראה
 מכל אלה שאינו סיוס תשובת הגאונים כי הם לא היו מסופקין אך הבאים אחריה' בהיות'
 מסופקין לא הלכו אחריהם רק במקום הפסד ואף כי בתו' ובר'אש הזכירו בדברי הגאונים
 מגע גוי נראה דלאו דוקא קאמר דהא בסמ"ג לא הזכיר מגע גוי דבריה' אילו ואילו היה
 דבריהם דוקא במגע גוי איך השייט הסמ"ג עיקר זה לא נראה דלאו דוקא קאמרי ומה
 שנזכר לשון מגע גוי הוא על דרך העברה להיות מקור ההתר מן ראייה של תנוק בן וימו
 דלא שייך בו כ"א מגע גוי בין שלמו כי איך יקנו ממנו סתם יינם רק ר"ל מגעו בין שלמו וק"ל
 ולא יעלה על לב שום מורה ברור הזה להחזוק עצמו לכ"ד יפה לקנוס הסוחר הזה מכח
 כ"ד יפה בלתי ראייה ברורה על העלם ידיעתו ולאמור שנגת תלמוד עולה זדון
 דאמינא אף כל דלא יודע כהא מילתא יוכל להיות שגבר' רבא הוא ואין להאשימו על שגגה
 זו להיות כי בפוסקים המפורסמין בינינו נתום ונה'אש והטורים ראה ההתר בסתם
 והוא לא ידע מגלת סתרים כמו ההגות הכל' ואשם כי טעה בשקול הדעת בחושבו
 מאחר כי אין כאן לחוש לאיסור סחורה מכח משנה דשיעית דפרק כלל גדול באש' איסור
 דרבנן הוא כמש"ס בכל הפוסקים מכח הירושלמי וראה שאין נוהגין בו בזמן הזה

שאלות תשובות

איסור הנאה שהרי מקבלים אות' בחובות לזה חשב שודאי אין בית מחוט בגדון זה אף בקבייה ומכירה ובאמת אין טעם נכון לחלק פאס הוא מותר בהנאה מותר לגמרי ואם הוא אסור בהנאה הכל אסור רק להיות כי הפוסקים היו מסופקין קצתם בדין זה לכך לא הקילו רק במקום הפסד והסוחר הזה לא הרגיש בזה לכן אין לך נסו על שגגתו וזכר שכן שלפי השמעה היינות האילו שמסתחרין בהם האכזבנו קונים אות' בעודם על קנאים ומסדרים לבעלי הכרמים הערלי לעשות להם היינות ואף הם עצמם סוחרים ויוצאי ומסיועי' להם להתעסק בהם לאספסוף שאי אפשר לעשותם בהכשר בלתי מנג גוי אם כן נדמה ליון של ישראל שנגע בו גוי ואינו בכלל סתם ויכס שגדרו בו מטום ב בנותיהם רק איסור יון של ישראל שנגע בו גוי דיותר נקל הוא להתיר בו הנאה כנראה בתו' הכל' פירק רבי ישמעאל ובר' אש לכן אין למחות בידם ולהפסידם אך לא יוסי פועוד לעשותם ושלום מני לכל רבבן ולכל תלמודהוין ולכל מאן דעסקין באורייתא כחש מאיר

עז שלום

ככר יב חק זל קנאילכבונן
שלו' לאהו' האלוף כמה' רר קלמן יכו' קבלתי מכתבך וצרות הפרשות פתוחים וסתומים אשר שלחתם ובאמת הצורה הראשונה שב' הפרשות הראשונ' משוירין חלק בסוף ורביעי' מתחלת בראש השיטה לא אוכל לכוון שיהיו ככונים לפי שום דעת כי אלוה' דרמ' כס' במא' פתוחה פרשת רביעית ואלויב' מ' ב' הראשונות לא יהיו פתוחין ואלויב' דירוש' דפתוח' בין בראש בין בסופה נקרא פתוח' בשלמא אם שיו' הרווח שבסוף עושה פתוחה הפרשה ההיא פסיימה אז יהיה הכל על ככון אבל הרמ' כס' באר בהדיא ההפך ושאר הפוסקין מביאי דבריו ואינם חולקין עליו בזה ובאמת לולי דברי הרמ' כס' אילו היה ראוי לפרש הירושלמי באופן זה שהשיו' החלק בסוף עושה פתוחה הפרשה ההיא פסיימה כי ככה משמע הלשון פתוחה בראשה פתוחה פתוחה בסופה פתוחה כו' נראה סופה דומיוא דראשה כמו שהרווח שבראשה עושה פתוחה הפרשה ההיא עצמה גם סוף' ככה ובלעדי זה נראה שה' של בסופה שבעל פרשה שצריכה להיות פתוחה אך לא ומלאו' ל לבי לחלוק על הרמ' כס' והנה אהובי עב' פנראה למנוע הסופרים שלא יעשו עוד להבא בצורה ל' רק אם רצו להתנהב באסכת סופרים ונימו' חלק בראשיתם של ג' פרשות הראשונות ולא ברביעית ואז לא יהיה בהם גפתל ואם ורצו להתנהג על פי דעת הרמ' כס' יעשו כפשרת מעלתך להניח בסוף פרשה ג' רווח מעט ובראש רביעית עוד רווח מעט שיהיה בין הכל כשעור הרווח המחוויב אך לא מטעם מעלתך שהריו' עושה אות' סתום כי איך יורה דבר על הפכו שרווח יורה על סתומה אך כאשר הרווח הוא סתום מסתי דוחותיו נקרא רווח סתום והא' דצריך רווח הוא מטום דיבא לתת רווח בין פרשה לפרשה הן תהא פתוחה או סתומה לכן אי אפשר לסיים בסוף שטת הפרשה שלפניה ולהתחיל האחרת בראש השטה ואם שיעור הרווח יחלק חזיו' לסוף הראשונה וחזיו' לתחלת' ה השנייה אז כחשב כאילו הוא באמצע השטה לאשר אין שיעור רווח במקום אחד כחשוב שתי השיטות אות' של מטה ואות' שלמעלה כאילו הן מחוברות זו בצד זו ואז יהא הרווח באמצע

באמצע השטחה זהו טעמא של דבר לדעתו ולזה מטאר בממ' כעני מוזה שנוהג
 להניח כסוף שמע ובתחילתו והיה אם שמע שיהיה בין שניהם כשעור וככה מפר' הוא מה
 שאיתא בירושלמי פתוחה מכאן ומכאן סתומה אמנם לא נראה לכלכל כולי עלמ' ולפסול
 הראשונה עשה רבי בזמון הכל' כי מלא כל הארץ כבודך של תפילין הכל' וכולל למ' סמך
 בשעת הדחק ובפרט לאשר משמע כן בספר ברך שאמר וזה כי באמת נראה זר
 מאד מה שהרמב"ם פוסל בתפילין סתומה שעושה אות' פתוח' דהיינו פרש' והיה אם שמוע
 דהא בתלמוד פרק הקומץ פוסק בהדיא כמוזה כאילו שתי פרשיו' מצוה לעשותם סתומי'
 ואם עשה אות' פתוחות שפיר דמו והיינו טעמא הוי' ואינן סמוכות בתורה כראיתא שם
 אם כן ה"ה בתפילין כי מאי שנא והאלקים אלה לירי שהובא אלי עתה ספר שלא ראיתי
 מימי והוא ספר ארחות חיים נשלח לי מעיר קנאלה להשתדל להדפיסו ויש בו חידושים
 דרבי' ומצאתי בו כלה וז' וצ' ליוה' כפרשיות' שאם עשה הפתוח' סתומ' או הסתומ' פתוח'
 מסולה ובר' פשוט ראשונות' פתוחות והאחרת שהיא והיה אם שמוע סתומה כך כתב
 הרמב"ם וה"ב השלמה כתב וזה אינו נראה מן הגמרא וכמוזה נראה האסקנא בהפך
 וזה דרבנחמן מסיק מצוה לעשותן סתומות ואי עבדינהו פתוחות שפיר דמי עב"ל
 פירש הרמב"ם ז' פתוחות שיתחיל הפרשה בראש שיטה וסתומות שיתחיל באמצע שיטה
 ואי פתוחות שיניח חלק כסוף שיטה אחרונה וכשמסי' כל השיטה אז היא סתומה וטוב
 לעשותם ככל הדעות שיניח ריוח בתחילת פרשה דביע' ושיסיים אותה כסוף שיטה ע
 ע"כ לשון ארחות חיים ז' הכל' והנה למידין אנו מן הספר הזה שני דברים אחת שחולק על
 הרמב"ם ומכיר אם עושה פרש' והיה אם שמוע פתוחה כמו כמוזה כמו שאמרתי וכסוף
 הוא שנית שנראה שאותן שחולקין על הרמב"ם בפי' הסתומות ופתוחות ונראה שסובר
 שהשיעור החלק עושה הפרשה היא פתוחה ואם אינו משייר נקראת סתומה ולכך פ
 הצריך להניח ריוח בתחילת פרש' רביעית לפי' הרמב"ם ולסיים אותה כסוף השיטה לדעת
 החולקין עליו ודי באלה כי נראה שמצאתי און לי שלא לפסול התפילין שכבר נעשו בכל'
 אך להבא לא יוסיפו עוד לעשותן והנה יק' עלי מאד לשון הרמב"ם שאמר ובר' הראשונות
 פתוחות כי מאחר שהוא סובר שהריו' שבסוף פרשה ראשונה מורה על פתוחה שלאחריה
 אם כן כמה יודע בתפילין שפרשת קדש שהיא ראשונה פתוחה היא הלא אין דבר לפני
 דאין לומר הוי' כשני חלק מלפניה עושה אות' פתוחה כל שכן כשלא נכת' דבר לפני
 שנקראת פתוחה דאם כן כאשר התחיל בספרו למנות הפתוחות והסתומות היה לו ל
 להתחיל ולמנות גם בראשיתו והוא לא כן עושה אך התחיל ויהי דקיע ואפשר לתרץ שמה
 שאומר ובר' פשוט' הראשונות פתוחות אינו שב על תפילין רק אמר שככה הן בתורה ובה
 להורות לנו דיון בתור' כרי שנדע להכהן בתפילין ואין להקשות דאם כן יזכיר רק שני'
 האחרים היינו שנייה ושלשית פתוח' וישתוק מהראשונה דחשפן כחשוב שהראשון היא
 סתומה ויתחיל שיטה ראשונה באמצע לכך אמר שגם היא פתוחה אך שלא כוכל לעשות
 דין פתוחה בתפילין כמו בשנים האחרים אבל בפרשת בראשית לא יצטרך לתת סם ל
 לבראשית פתוחה כרי שלא כתחיל אות' באמצע שיטה ואם אולי סובר שהיא סתומה ימנה
 אותה כמספר הקטומות דפשיטא דהתחלת התורה לא זקרא בתומה לכך אין לחוש וגם

פתוחה לא נקראת לאשר אין דבר לפניו ככל והשתא דאתינא להכי וזינו לרין ולתריץ
 דהרמ"ב אינו פסול כאשר תהיה פרש' והיה אם שמוע פתוחה ונאמר באופן שאמרתי
 שלטונו שאמר ג' פרשיות הראשונות אינו שב על תפילין ככה נאמר גם לשונו שאמר שאם
 עשה הפתוחות סתומות והסתומות פתוחות פסול' כו' אינו שב על תפילין רק על הרין של
 תורה ולהיות כי התחיל ואמר וצריך לזוהר בפרשיותיו באר ואמר מה הוא שצריך לזהר
 ואמר כי הרין בפרשיות התורה שפרשה סתומה או פתוחה היא פסולה בהיות ההפך
 וב' פרשיות ראשונות הם הפתוחות בתורה ורביעית סתומה מעתה ידע כל סופר להזהר איך
 ויתנהג בתפילין ועיקר המכיון שב' פרשיות ראשונות לא יעשה סתומות כי או יהיה פסול'
 ומה שהזכיר כאן רין הסתומ' שעשה פתוחה שפסול ואין אלו צריכין כאן לרין זה בתפילין
 ככל' הוא להורות כי לכל הפחות מזה בתחילה לעשות אות' סתומה מאחר שבתורה היתה
 פסולה אם עשה אות' פתוחה לכך צריך להזכירה ודיבור' ואינו דוחק בעיני ליישב
 הרמ"ב כד' שלא יחלוק על משמעות התלמוד שמשמע שאינו פסול כדעבר בתפילין
 כמו במזוז' ועד הקירושין אשר קדש בטבעת שאול לא באר מעלת' אם המשאול השאול
 ע"מ לקדש אך מתוך שהבאת לזה דברי הר"א ש מוכח מזה שהשאול ע"מ לקדש ומסתמא
 אם הוחזר הטבעת למשאול כתנו להאשה הרמים דמי הטבעת דכלאו הכי לא נרא' כלל
 שיהיו קדושין ואם כן היה חומרא ויתרה לחזור ולקדש אך מה שכתבת שקצת בני אדם
 אמרו שיש לחוש ללעז הלא בהג"ה במרדכי שהבאת לא נראה שהמולק הקפיד על זה רק
 על הכתיבה הקפידו והיה הויכוח על זה אכן משום הלעז לא הקפידו הואיל וקדשו שני
 בצנעה ומסתמא גם מעלתך עשה בצנעה כי בפרהסי' ודאי יש לחוש ומספ' המרדכי ענמו
 אין להביא ראיה כי אפשר שר' שלא השאול ע"מ לקדש ואינו חולק על הר"א גם בכלבו
 לא מצאתי כדבריך אך ההפך מצאתי שם שהיא מקודשת וגם הטבעת לא יחזיר רק
 דמיו הואיל והוקצבו הדמים והיה מה אם מעל עשה בצנעה לדעתו אין קפידה ולא אחרין
 עוד ושלוס ב' דינאר' דש:

הפטרה

ע" שואל

כענין משיב בהלכה אהובי האלוף מה' רר אליה קפסלי וכו'
 שלום למר ולתורת' ראיתי אשר חזר מעלתך לכתוב מנהג
 קדמון בעירך אשר נהגו לקרות' שכ בהפטרות יונה ג' פסוקי'
 הראשונים לבר בלשון הקדש ולתרגם אחר כך כל הנביא מראש ועד סוף בלעז יונת'
 ונלגב אחר כך לקרא ביוכה ג' פסוקים ולתרגם אותם ככל' ובתלמוד שלנו בספ' הקורא
 עומד ויושב משמע לכל הפחות צריך עשרה פסוקים בלשון הקדש היבא דמתרגמין'
 באמת מילתא דתמוה הוא המנהג הזה אכן לא זו הרר' להשען על כתיבתו ולכתוב מנהג
 קדום אך צריך לבקש בכל עמ' למצא סמך ליישב אותו וככה עשו כל קדמוניו כאשר מצאו
 מנהג של תמיהון וזה ימצא מעלתך לרוב בתוס' ובשאר פוסקים לכן נראה לי ליישב המנהג
 ועיקר הדבר שראוי לתלות בו מנהג זה הוא בירושלמי של פיר' הקורא עומד בהלכה ג'
 וזל רבי חלבו רב מתנה ששואל בר שילת בשם רב ז' חוץ מן המפטור: התיב רב חנניא

בן פזי והתנן המפטיר בנביא לא יפחות מכ'א פסוקים הוא אמרה ואמר טעמ' בשאין
 שם תורגמן אבל יש שם תורגמן קוראין שלשה אמר רבי חלבו קמי רבי אבהו קמי ר'
 יוחנן קראי תלתא אמר ליה ולא יהא רבי יוחנן בתורגמן עכ'. והנה באמת קשה
 לפרש ירושלמי זה על ככון כן לכאורה נראה שמה שהקשה רב חנניא מבדיותא זו היא
 זה שמאחר שהמפטיר צריך לקרות כ'א פסוקים הוא כנגד' הקוראים בתורה פסוקי'
 לכל אחר אם כן מפטיר הוא מן המניין דא' לכ'היה צריך כ'ד פסוקים וכן היא הקושיא
 בתלמוד שלנו. ואם כן מאי מתרץ שם בירושלמי בלשון זה שאמר הוא אמרה ואמ' טעמא
 בשאין שם תורגמן וכו' דמשמע שרצה לתרץ התובת'. ואם הלשון הוא מתוקן שאין
 חסר לפנינו נראה ודאי שזהו תיובתא בלא תירוצ' בירושלמי ואינו סובר התירוצ' של
 תלמוד דירן ומה שפסוקים הוא אמרה ואמר טעמא אינו תירוצ' רק כיום דברי רב חנני'
 ד'ל הוא הכיא בדיותא זו והוא פירשה שדוקא בשאין שם תורגמן צרי' כ'א אבל כשיש שם
 תורגמן סגי בג'. ואחר כך אמר רבי חלבו קמי רבי אבהו קמי רבי יוחנן קראי תלתא
 ד'ל המפטיר אחר שקרא תלתא אמר רבי אבהו ולא יהא רבי יוחנן בתורגמן ב
 בתמיהה כלומר אמר למפטיר שיפסוק. וכראה שרעת הירושלמי אחר שקראו שלשה
 פסוקים כמו שהוא בתלמוד דירן על י' פסוקים שקראו לפני ר' יוחנן ופסקו משום שהיה
 תורגמן כמעט רש' שמפרש הטעם ואל מקום שיש תורגמן שאני שיש טורח לנבור עכל
 ולית ליה טעמא שעשרה בלשון קדש ועשרה בתרגו' וכפילת פסוק אחרון הרי כ'א כמו
 שפירשו אחרים דאי יסבור הירושלמי זה אם כן מה טעם יהיה לשלשה אלא סובר משום
 טורח נבור ולכן אמר ולא יהיה רבי יוחנן בתורגמן היינו שנקפיד על כבודו שלא להטריח
 אותו כמו שנקפיד על כבוד נבור זה הוא הנראה לפרש בלשון הירושלמי ואם הלשון
 דוחק הוא ויהי מה זה הוא ברור שלפ' הירושלמי יספיק ג' פסוקים במקום תורגמן ו
 נבג' ה' במיומנו פרוק י' בהלכות תפלה הסכים רבינו שמואל לדברי ירושלמי זה. מעת'
 לא יקשה על מנהג זה רק אשר הקשה מעלתך מאשר כתב הר' אש בפרק הקורא שאין
 לתלמוד מן תרגום לשאר לשונות ואף זה יש ליישב ולא נבטל המנהג שאף אם יסבור הר' אש
 שאין לתלמוד מן התרגו' לשאר לשונות הוא דוחק לעניין שלא לחייב אותנו לתרגם בשאר
 לשונות מאחר שאין לנו מבינים ארמית אבל מאן לימא לן שאם בקצת מקומות מחמירין
 לתרגם בלשון אשר ויכו שאז נצטרך כ'א פסוקים ובפרט אם יהיה הטעם מפני טורח
 נבור הלא יש טורח נבור מ' יהיה איזה לשון שיהיה. גם אפשר לומר שמטרידי מנהג
 זה סברו כרב ושמואל דמגלה שלענו יוני כשר לכל. ואם הר"ף השמיט הא דרב ושמואל
 ולא סבר כוותיהו הלא רבים פסקו כוותיהו אם כן יש יתרון ללשון זה בלשון הקדש ואף
 הרמב"ם עצמו פסק בהלכות מגלה כוותיהו אע"פ שהוא כתב שעתה נשתבש יוני ואבד
 בפרק אר"ם ת' והיה נראה לי ליישב דברי הרמ"ם שלא יקשה דיהיה אדיריה דמה שאמר
 שנתקע יוני ר'ל הכתב דעל זה קאי בפרק הכוזב ומה שפסק כרב ושמואל הוא על הלשון
 ר"ל שם במגלה וכן אם היתה כתובה יונית ושמעה יבא אע"פ שאינו מכיר עכ"ל לשון
 יונית אבל נכתבה בכתב אשורית ואף את"ל דר' לאף כתב יונית מ' לא קשה מירדאין

קפידה רק שלא יקרא על פה אם כן יספיק כתב יוני במגלה אע"פ שאינו כתב ישר דאין
 קדושה במגלה כמו בס' ותפילין ומזוזות מעשה הדבר בבחייתו שנוכל לפרש דבריו
 שכתב כתב אשורית בלשון יוני ויקראה בלשון הוא כמו שכתב או אף שכתב בכת' יוני
 ככה היה נראה לפרש דברי הרמ"ב אם אכן רעת הר"ן במגלה אינו כן דהוא פירש שהר"ף
 השמיט הא דרב ושמואל משום הא דרמ"ב ששלע יוני אבד אם כן סוכר שהלשון הוא כ
 נשתקע ויהי מה לא חקר לנו למצא טעם למנהג הכל' ועד ויוע למעלתך שצמנהג
 אשכנז' יש הפטרות של מועדים שאינן כ"א פסוקים אף כי לא נשלם עיינו הפטרות י"ט
 ראשון של עמם בפסח ג' וג' ביהושע מתחילין בעת ההיא ומסיימין סוגרת ומסוגרת אף
 וי"א ואין כ"א אף כי בטור א"ח האריך יותר מנהגו הוא כך ושם לא נשלם עניין ירחו
 שם מסיימין שם ואם היינו מסיימין לפני זה ויאכלו מתבארת ונאמר היה אפשר לומר שנקרא
 שם סליק עניינא דפסח אבל ממה שאנו מוכיפין להתחיל עסק ירחו ולפסוק באמצע כ'
 שהמכון הוא לומר ט' פסוקים נגד הקוראים וככה הם במספר' וכן הפטרות של ר"ה
 ביום שיני אנו מפטירין ברמיה ומתחילין כה אשה' מצא חן ונאמר ומסיימין הכן יקיר
 לי אפרים דברי הטור א"ח ואין כ"א פסוקים ולא משלם עניינא ולא בדקתי יותר לזה
 נראה ואינו רחוק שדוקא בשבת צריך כ"א פסוקים כנגד' הקוראים אם כן בשבת' א'
 שקוראים בעירך ו' פסוקים בלשון הקדש ג' ביונה ז' במיכה ו' מתרגומין וישב לפחות
 כמו ט' נגד ג' הקוראין לכן אין לרחות המנהג ובפרט שלפנינו הירושלמי בפי' כ"ל ורבינו
 שמואל הסכים לזה ואמר דעשרה בתלמוד דידן לאו דוקא ודי בזה ושלום.

לעשות

נחת רוח לתלמידי אשר לפני אשר בקשו ממני ליישב לשון הירושלמי
 באופן שיהיה הלשון תרונן ואם רחוק הוא' אמרתי להם בדרך זה'
 בהיות כי הרא' ש קשה לו בספרו על תלמוד שלנו ואמר שאם בימיהם המפטיר חזר וקרא
 בתורה מה שקראו כבר ואם כן היה לתלמוד לתרץ קושיא זו מה שהמפטיר בנביא אינו
 צריך רק כ"א היינו משום שהמפטיר לא קרא בתורה רק מה שקראו הראשונים' כן
 נראה לי ליישב לשון הירושלמי על דרך זה ואומר כי סוכר שבמקום שיש תרגומן אינו נכון
 שהמפטיר חוזר וכפל לקרות מה שכבר קרא ראשון שלפניו וכבר תרגם אותו המתרגם
 דנראה חוכא ואטלנלא לקרות מה שכבר פירשו דדינא של המתרגם דתנן לא יקרא ל
 לתורגמן יותר מפסוק אחד כו' אם כן בהכרח כבר תרגמומה שקראו לפניו ולזה ראוי
 שישירו בפרשה מה שיקרא המפטיר' אמנם היבא דאין שם מתורגמן ראוי שהשבעה
 ישלימו הפרשה כ'ל' מאחר דאין המפטיר מן המניין והמפטיר חוזר וקורא מה שקרא
 זה שלפניו' זה הוא מה שמתרן הוא אמר' ואמר טעמא ר"ל הוא מותיב והוא מפרק ד'
 דדוקא במקום שאין תורגמן צריך כ"א אבל במקום שיש תורגמן כגו' דב' ואם כן בהכרח
 הבריותא מיירי במקום שאין תורגמן ולזה לא יצטרך רק כ"א כי אז המפטיר לא קרא דבר
 חדש כ'ל' זהו מה שתרצתי לתלמידי ומעלתך עוקר הרים אם כ'ל' לך ליישבו בעניין יותר
 קרוב השמיעני את קולך כי קולך ערב:

זבוב נמצא בקרחה

אהובי

עט

עמיתו הגאון כמה' רר יוסף זין שלום למר ולתורתו מפת מעלתך
 הגיעני ואשיב למעלתך על דברי תור' אשר מעלתך חושב לדלג'
 מזכר רק אין בו מים נוסח מהשבע' כתובה לא ראיתי משום
 מחבר רק בתוך הקונטרס מהילכות גטין שהעתיק הזקן מ' הגאון אבי חמי הגאון ז"ל
 יש נוסח אחד ממה' ר' ענשכין ז"ל ואין בו דבר חדש ולרצונך אצתיקו ואשלחה למעלתך
 ועל הוראת זבוב הנמצא בקרחה אשר העיר מעל' על מעל' חמי הגאון שהורה להתיר
 מסך דברו רש' בא שמיבי הטור יד' בסיון ק"ד לא נודע אלי דבר מהוראתו זאת וגם לא
 ראיתי אחרים נוהגין ככה ואף כי גם הרוקח כתב ככה והמרדכי פירק בתרא דע"א הביאו
 וז"ל מצאנו בספר הרוקח תולעת הזבוב שפגל לקדרה אע"פ דק"ל עבכרא בשכר' אשבת
 משבח אבל זבוב אין כותן טעם עכ"ל. וכדא"י ר"ל שאין כותן טעם לשבח ואין ר"ל מחמת
 מעטו דמשמע לשון אף על גב ולשון אבל זבוב שהוא מחלק בין טעם עכבר' לשכר' לטעם
 זבוב לקדרה וכן מסיים בהג"ה במיימוני בהד"ו בדברי הרוקח בפרק ט"ו דמאכלות אסור'
 וכן כתב גם הר"ן בפ' בתרא דע"א וז"ל ומהא שמשנין שכל הדברים האוסים עכבר' וכיוצא
 בו אין אוסרים בפליטה אלא רוקח בחלא ושכרא דמשבחי בהו עכ"ל. מ"מ לא ראיתי
 מעשה משום מורה שנהג ככה באשר תקצר ידיו ושכלינו לדעת איזה הוא טעם לשבח
 או לפגם כי מצאנו דין עכבר אע"פ שהוא מאוס בווראי בדאיתא בההוא פירקא מ"מ אמרו
 שחלא ושכרא כותן טעם לשבח ובשאר משקין פוגם אס כן יוכל להיו' שגם שאר שרצים
 ועכבר גופי' יתנו טעם לשבח באיזה מין קדרה אשר יהיה טבעו כטבע חלא ושכרא ולא
 ודענא כי אין אבו נוהג' בטעמא קפול ארמאי בזמן הזה מ"מ חלילה לי לבדק איזה מורה
 אשר יורה לקולא בזה מאחר שיש לו על מי שיסמוך ולא נמצא חולק עליהן בדברו ה
 הפוסקים בהדיא.

גניעת רגלי ההין בספר תורה

ועל

דברי מעלתך בגניעת רגלי ההין בשמות ושאר רגלי ההין בס' קשה
 עלי מאד להשיב באש' יש להשיב על דברי החאי מהר' רא בכתב' שחוקך
 להחמיר כשיש הרבה ההין חדא דמאיזה טעם יש להחמיר בהרב' ההין
 יותר מן אחת מאחר שהחשש הוא משום לא תעשוקן לה' מה' לי בשם אחד או בשמות
 הרבה' שנית נראה לי מתוך דבריו שכל ענינו לא נחתפק אלא יש להמות' זה למה שמצא
 בהג"ה בספי' המדע' בנפול דיו על השם אס כן נרא' שלא ראה דברי מרדכי מפר' הקומץ
 דבה שכתב בשם ר' שאם הרביץ אות' של שם סיכול למחוק ומבוא ראה מנסילת דיו ראם
 דאה מהר' הא דברי מרדכי הל' לדעתו לא נחתפק דבר מ' מלכי נוקף להקל אחר' שיצא
 משה קדוש לאמר שבהרבה ההין אין נראה טוב לתקן ואשר נחתפק מעל' אס ר"ל לפסול
 או

או להכשיר בלא תיקון נרא' ודאי שאין ר"ל להכשיר בלא תיקון דלפני זה בסמוך בסיומן
 ע"א כמו כדאם נוגעת פסולה היא ואפילו בדעבד וראייתו מהר"אש ודברי הגאון מהר"י
 קלון זרים מ"אד בסיומן ז"ח שנוטה לומר שדעת'ד ואז' בכתבם לפסול נגיעת רגלי הההין
 וקופין ר"ל שלא יועיל תיקון והוא לא מצא שום פוסק שהחמיר בזה לכד הר"ן שהחמיר
 בתחילה ולבסוף חזר בו ודארכה מטעמו בדברי הר"אש בהילכות שבת בהדיא וז"ל ופסולה
 עד שיתקן אבל בתפילין אין תקנה כי נריך לכותבן בסדרן עכ"ל. איך נאמר מעתה שבנו
 יחלוק עלינו ולא ראינו כן בהדיא בדבריו כבן או לא מסתפי' מן הנהו סבי הקדושי' אשר
 בארץ המה הוייתו מתיר לגרד כולם בין בשמות בין שאר ההין אפילו לדבריו ת' שסוכרים
 שרגלי הההין אינן פוסלין בדעבד וכן הוכיח מ' דבריהם מהר"א בכתביו בסיומן א' ה וכן
 מהר"א'ק בתשובה מ'מ לא היה נר' לאסור גר'ד הסכין בשם דאף אם אינו נריך בדעבד
 מ'מ תיקון מקרי שיהיה יותר נראה לכתב מיושר אבל מה אעשה שמורא הגאונים הלא
 אשר על עפר יסודם עליו ודעת אהו' הגאון כמהר"ן ר'ן רחוקים בטיבו ולא אוכל להאריך
 עוד כי אחותך ממחרת לעלות אמנם תדע בוודאי שלא אהרהר על מעלתך אם תסדר
 לגרד כל נגיעת ההין ועל כרחי אכוח מזה לאשם פכא'י אחר הדברים האלה שמעתו
 מפי חכם ולכלר הו' וסמו מ'רר שאלו'ן איך קבלה בידו שאין לגרד מקום נגיעת הרגל
 בגלגל לא לא לגרד כל הרגל ואחר כך לחזור ולכתוב הרגל בלתי נגיעה ודבריו פי חכם חן
 מאחר שיש מי שסובר שחך תובות הוא אם יפריד בסטן במקום הנגיעה: לשון של
 הרב הגאון מהר"א מורחיו וטעם זה שבקדרה פטם הוא לאח יוס ראשון אבל ממי לתיה
 דרכקדרות בפסח ישברו ולא יכשל בהן בפסח אף על פי שטעמו פטם לאחר יוס ראשון
 אין ראה ראיכא למימר דאפי' אם תמצא לומר דבדבר שאסורו במשהו בנותן טעם לפגם
 מותר הכא אסור משום דלא התירו אלא בדעבד אבל לכתחילה לא גזרה שאינו בת יומה
 אטו' בת יומה והכא לכתחילה הוא אם היה אפשר להשהותן לאחר הפסח לכשל בהן שלא
 במינן אבל השתא דפריך תלמודא ולשהינכו לאחר הפסח וליעבד בהו שלא במינן ומסני
 גזרה וכו' דלית בהו תקנת' בשום אופן וחשיבי כמו דעבד כד לעיל ואפילו הכי אסרו לכשל
 בהם גזרה דלמא אתי דעבד בהו במינן שמעינן שפיר דנותן טעם לפגם בדבר שאסורו
 במשהו אסור אפילו בדעבד אבל קטת קשה דפריך בתרא דע"ג גבי עכברא בשכר מספקא
 ליה לתלמוד' איכא דרב'אס נותן טעם לפגם אסור או מותר ואם כן אין לפשוט דמדאסר
 לכשל בהו לאחר הפסח ש"מ נותן טעם לפגם כדבר שאסורו במשהו אסור דלמא טעמא
 דרב'אינו אלא משום דסבירא ליה נותן טעם לפגם אסור אבל אי הוה ס' ל'ט לפגם מותר
 הוי שרי לגבי חמץ כמו אף על פי שאסורו במשהו וכרב קיימא לן בהא דקאמ' חמץ בזמנו
 שלא במינן בכל שהו אבל לא במאי דקא' שלא בזמנו במינן במשהו שלא במינן ככ"ט דרבא
 אינו פוסק כרב אלא בזמנו אבל שלא בזמנו לא איך לא שמעתו מה עניין זה לבאן דמאי
 נפקא מינה אי קיימא לן כוותיה אי לא סוף סוף איכא למפשט מינה שפיר רגבי איסור
 משהו אפילו ככ"ט לפגם אסור וליכא למימר דהונרך לזה כי היכא רלא מיא רווקא אליב'
 דרב'אבל לדידן אפילו באסורין של משהו כ"ט לפגם מותר דאם כן השתא ממי נימא הכי

משום דהא רק"ל כרב אינו אלא לעניין גזירת שלא במינן אטו מינן אבל לעניין כ"ט לפגם
 דאזורה כדבר שאסורו במשהו לא אבל מורי רבנו יהודה בשם רבו ר"ו ור"ת אומרים
 דבכל מקום כ"ט לפגם מותר דאף על גב דאסור משהו לא בטעמא תליא מילתא מ"מ כיון
 שהיה הכתוב האסור של משהו עם האסור של כ"ט הוה להו כותיהו לכל מילי לעניין כותין
 טעם לפגם והרא"ש הביא מפרק כל שעה אינה ראוי גמורה דאיכא למימר דטעמיה דרב
 אינו אלא משום דס"ל כ"ט לפגם אסור אבל אם היה סוכר שהוא מותר לא היה אסור לבשל
 בהן אפילו במינן והא דפריך וליעביד בהו שלא במינן פירו' ולבטלי בש"י דהא דתנן אין
 מבטלי אסור לכתחילה אינו אלא בכלי כחושת שיש להן תקנה ע"י הנעלה אבל בכלי חרס
 כגון גבי קדרות דסתם קדרות של חרס הן שאם יהיו אסורי' אין להם תקנה חשיב דעבד
 ואף על גב דלענין אסור קדרות שאין בני יומן חשיב להו לכתחילה אף על פי שאם יהיו
 אסורין אין להם תקנה יהיו משום דהתם אסור הרכה איכא אבל הכא דליכא אלא משהו
 שאין רגילין להשתמש בו חמץ הרכה אלא משהו וגם אם יהיו אסורין אין להם תקנה חשיב
 להו לגביהו כמו דעבד כדכתבו התו' בפרק כל שעה בשם ר"י כל זה הפי' הגאון מוה"ר
 אליא מזרחי ז"ל ה"ה בתוספתא שלו שחבר על הפס' ג והדפיסו בחייו פרי לפרש ה
 הלשון של הפס' ג המתחיל ואומר הר' אליעזר ממוין דהא דמסקי' בשלמי רע"ז דנותן טעם
 לפגם מותר ה"מ באיסורי' שאין איסורן ככל שהו וכו' ע"ר אבל מורי רבנו יהודה בשם רב
 ור"ת וכו' וגמגמו על דברי הגאון אנשים בעלי תורה בארץ הזאת ופירשו לשון הפס' ג
 בדרך אחרת ששמעו והטינו משכלם כפי הכנתם וכל בכך מה מעלת גדולת מורינו יורינו
 אם יש ממשות בגמגמו ופירש לנו הלשון באריכות על מתכונתו וכסא דרובינו יהיה כסן
 לפני ה' עד עולם.

נדרשת

פא

לשואלי על פי' של הגאון כמה ררא המורחי אש' באר
 דברי הסמ"ג בנותן טעם לפגם בפסח אם יש גמגום
 בדבריו אם לאו והנה נראה לי ראשו וסופו אמת
 אך על אמנעיתו יש לגמגם וזה כי בראש דבריו באר הגאון לשון הסמ"ג לתרץ למה הביא
 קוסית התלמוד שמקשה ואמאי לשהינהו כו' ספיק לראייתו דברי רב לבד שאמר קדירו'
 בפסח ישברו לכן תרץ שאין משם ראייה רק מסוגיית התלמוד ויפה אמר דאם לא סוגיית
 התלמוד הייתי או לאו דווקא ישברו ה"ה שיכול להשהותן עד אחר הפסח ולהשתמש
 בהו שלא במינן ולא בא למעט רק שלא ישתמש בהו במינן או ירכה לומ' באש ירבה ליהנות
 בהן בפסח לא יוכל ליהנות מהן אלא באופן זה שיסבר אותם כמוכ' רמון או כמוני זית או
 כמוניא משקה באופן שאין לחוש שיבשל בהן אם אינם טמונים מן העין ואו יוכל ליהנות
 בהם להשים בהם תפוחים וכוונא בהם דהנאה זו מותרת שאינו נהנה מן האסור כידוע
 לכס אבל ה"ה שהיה יכול להטמינם ולהשהותן עד אחר הפסח לעבד בהו שלא במינן
 אבל במינן אחר הפסח או אפילו שלא במינן תוך הפסח היה אסור אף כי הוא לפגם כי
 יחשב לכתחילה מאחר שיש להם תקנה להחזיקם בשלמות ולכן מביא סוגיית התלמוד ואף
 כי היה רחוק לפרש ככה מ"מ הסמ"ג רונה להביא הדבר שהוא בהדיא ולא ירצה להשען
 על דקדוקו שלפלו ודי בזה כי בלי ספק כיון האמת כביאור זה ובסוף דבריו שתרץ הגאון
 לג א 33 i וכאר

שאלות תשובות

ובאר קושיות התלמוד ולעבוד בהו שלא כמינן שלא יקשה הא דתנן אין מבטלין אסור
לכתחילה הגם כזה דבריו נכונים ומוכרעים לפי דברי ר' ור' שסוברין שרב סובר לט
לפגם אסור בכל מקום כמו שבאר הגאון ז"ל והן הן דברי התו' בפ' כל שעה שהקשו קושי'
וז' שכתירין הראשון של ה"ר יוסף שתרץ הואיל ואיכא תרתין לטיטתא שהוא כותן טעם
לפגם ומשהו כו' איתא שם וז' ולדבריו ז"ל רה"פ וליעבד שלא כמינן אי סבירא ליה לרב
כ"ט לפגם מותר ותרין שני של ר"י שהקדמות של מרס כו' הן הן דברי הגאון שצריך לומר
ככה אם סובר רב כ"ט לפגם אסור אסין על דברי גאון אין להרהר אף בזה אמנם כמה
שהקשה הגאון על דברי סמ"ג וז"ל אך לא שמעתי מה עניין זה לכאן דמאי נפקא מינה כו'
אינו קשה בעיני ד"ר ממ"ן רונה להוכיח לנו הדין ש"ט לפגם אסור ולכן לאשר עיקר
ראייתו מדברי רב שאמר קדירות ישרו ולא יוכל להשהותן והוא רבי אליעזר סובר ש
שטעמו דרב משום אסור משהו אסין כן צריך לומר שגם אכחו סוברי דחמץ בפס' כמשהו
דאם לא סבירא לן ככה נפול פיתא כבירא ויהיה לדין כ"ט לפגם מותר ולכן מביא פסק
של רבא והוא ד"ר סובר הגרסא בתלמוד כמשהו כרב כהדיא או סובר כה"ג שפיר' מדלא
יהיב שיעור כו' ואינו סובר כר"ת שאינו גורם ככה וחולק על ה"גודי בזה ג"ם מה שתרץ
הגאון ז"ל לפי ר' ור' ז"ל אע"ג דאסור משהו לא בטעמא תליא מילתא מ"מ כיון שהשוא
הכתובות טעם זה אינו מוכרח דאיפשר לומר ולתרץ שסוברי דמ"מ הוא משהו יהיב
טעמא מועט אף על גב שאינו מורגש למיעוטו ובפסקא הכל אסור אף אם הוא מיעוט'
דמיעוטא באשר הוא לשבח אבל אם הוא לפגם אף אם יהיה הרבה מכל מקום הוא
מותר' ולא עוד הפעם ושלום לרבנו ותלמידיו הן כאם הטרור מאור בבאר יצחק ז"ל

קנאילכבון

פב אהובי

האלוף ה"ר משולם קושי' ש' שלום דרשת ושאלת היטב על
הריב אשר ביניכם אם מותר לעשות מן הפרוכת כסוי ל
לכורסוי' ונללת במים אדירים ועלה מתוך דברך מאחר
דארון הקודש חמיר קדושתו מכורסוין כדאיתא בהדיא פרק כ"ג העיר האוי תיבותא
דאירפט כו' אם כי ירודה היא לעשות מפרוכת הארון כיסוי לכורסוין ולא אשית דעתי
לדעתך כלל כי אף על פי שחורסוין לא יסוה לארון בערך קדושתו מה בכך הלא ה
הכסוי של הכורסוין חמיר הוא מן הכורסוין עצמו והכורסוין נקרא תשמיש לכסוי
ואין הכסוי תשמיש לו וכן הוא שם ברש"י בהדיא ואפילו לפי מאי דר"ד של רבא ב
בתחילה שחורסוין היה תשמיש דתשמיש ולא היה בו קדושה כלל מכל מקום הכסוי היה
עליו שם תשמיש קדושה שמניחים ס' ת' עליו דוק ותמצא כן כדברי בהדיא ברש"י
והנה פקח עיניך וראה מאי דר"ד של רבא בתחילה שפריסא היה תשמיש דתשמי' והיינו
פרוכת ולבסוף חזר בו בארמו וז"ל כיון דחזינא דעייפא ליה ומנחי ס' ת' עליו אמיב קדושת'
היא כמנא שרבר זה שלפעמים לפרקים ולעתים רחוקים מנחי ס' ת' עלויה הוא גורם אליו
להיות נקרא תשמיש קדושה ולולי זה לא היה בו קדושה כלל והיא היא קדושתו של כסוי
כורסה שנקרא תשמיש קדושה בעבור שמניחין עליו הס' ת' ויותר בתמירות והיא מיוחדת
לאלה עלויה היא לעשות מפרוכת כסוי לגורם והאלקי לדעתי יש להסתפק אם יהא מותר
לעשות

לעשותמן הכסוי של כורסוי פרוכת אם ירדה הוא אם לאו כי תצטרך לומר כך בהכרח
 שהיה כן דעתו של רבא בתולה שחשב שפריסא וכורסה היו תשמים דתשמים ואין בהן
 קדושה כלל והכסוי היה תשמים קדושה כל לאף בראשי מחשבתו ובעבור זה היה נקרא
 כורסה תשמים דתשמים היוכו תשמים דמפה שעליו והמפה היוכו הכסוי תשמים לכת
 מאנא שלמי דעתו זה היה אסור לעשות מן כסוי הכורסה פרוכת שהכסוי היה תשמים
 והפרוכת תשמים דתשמים וכוכל לומר מעתה אף כי חזר בו רבא וקרא אף לפרוכת תשמים
 בעבור שעושים בו תשמישו של הכסוי מכורסוי להניח סת עליו מ' מעיקר הדין לא חזר
 להשוותו לכסוי הכורסין שהוא מיוחד לתשמים זה נק' לוקו ברורות הללו שאין בינינו
 מנהג זה כלל להניח סת על הפרוכת אפילו לפעמים ועתים רחוקים לא ימצא דבר זה כ
 בינינו אם כן אין על הפרוכת שם קדושה כלל רק תשמים דתשמים הו' ומה שעושי ממנו
 כסוי לכורסוי עליוה היה לו ומעלין בקדשים' והנה אומר לך כלל אחד והוא טעם ברור
 לדעת המפה שמשמין על הכורסין לכסותו אינו בעבור כבוד הכורסין רק לכשתו כי
 יהיה גמאי לם' לתהניח ערומה על הבימה בכן משמין מפה תחתיה לכסות הבימה כמנ'
 המפה תשמים לם' והפרוכת הוא ההפך כי מכסין בו הארון בעבור כבוד וקדושת הארון
 הקודש ובעבור זה היה נקרא תשמים דתשמים אם לא שלפעמים עיפוי ליה ומנחי סת
 עליוה וכאשר תשים דבר זה לפניך יעלה לך כל הסוגיא דגמרא כהונ' ואם תרדק בריש
 בני העיר במרדכי תמצא שכסוי של הכורסוי נקרא מטפתת ואם כן הוא חמו' מן התיב'
 דתנן עברו מטפתת לא יחוו תיבה וכל שכן שהוא יותר קדוש מן הפרוכ' של התיב' והיינו
 הארון הקודש אם אין עש' בו כמו שעשו בזמן התלמוד בחזרתו של רבא דעיפא ומנחי
 בו אמנם אם עש' בו דבר זה יראה שהם שוים כי תשמים אחד להם וכן יראה מלשון
 הרמב"ם שהבאת וזל פרוכת שעל הארון שמניחין בו הספרים כמטפתת הספרים עכ
 והיינו מומרל דרבא בחזרתו דעיפא ומנחי בו והוא תשמישו של מטפתת זו ומלשון
 רמב"ם זה יראה לו להוציא ולששוט שמונת לעשות מן הכסוי של כורסוי פרוכת דמשמע
 ששוים הם אכן להסך אינו נריך תלמוד כי פשוט הוא ככל' ובאלה אחתוס דברי שאם
 נוהגים בפרוכ' מנהג זה לפעמים להניח עליו סת' אז הכסוי של האלמימרא והמפות ש
 שגללין בהם הסת' שוים אליו ואם אולי ברור הזה אין נוהגין בפרוכת לעשות בו דבר זה
 אז אינו דומה למטפתת אלו היונו שגללין בהם או שמניחים הסת' עליהם כי אלו תשמישי
 קדושה והפרוכת אז תשמים דתשמים ככל' ושלום מני האוכך מאיר בכמר ינחף זל

דס יצא מצואר אווז' מחמת מריט' נרצות

ידן ככל בבקיא' ובחריפות בקי כרבי יוחנן בטרופ' אהובי שארי הגאון
 כמה רר וחואל יכו' שלום למר ולתורתו ע'ד שאולתך כדס שיבא מן
 האוואז מחמת מריטת הננות כבאר הל' מעלתך אינו נריך לא לגמרא דירי ולא לכרוא
 דירי אמנם אחשוב שמעלתך מכש זקן מן השוק לסמוך עליו ותחשוב אותי לזקן או כ
 כוונתך כרבי אשי דמכתף כי עשרה בטרופות כפרק קמא דסנהדרין והנה כלי ספק מדיכי
 לג כ 33 ii דגמרא

שאלות תשובות

דגמרא אין לטרופ האווא דאינה דומה להוא בר אווא רבי רבא דאתא כי ממסמם
 קועיה דמא וכו' דהתם לכלבא או שוכרא או קנז וקסה יש לחוש דילמא נקב עד החלל
 ונקב הוושט אבל כאן שכרור הוא שהדם יצא מחמת מריטות הנוטות שכמא דם בשוליהן
 ובגומותיהן פשיטא שאין לחוש לנקיבת הוושט אכן העולם כהגו להטריף מכח ההגה
 שכמאנת בשחיטה שהביא מעלתך ומה שכראה מדברי מעלתך שיש בלשון הגהה לשון
 קריעה וזל בשחיטת היונה היכא דמרט הכונה ויוצא דם ונקרע וכו' לשון קריעה זה אינו
 לפני ולא ראיתי אותו בשום ספר אף כי לא ראיתי אין ראיה אף הלשון לפני בזה האופן
 על שחיטת יונות כשמוטרים כוונתיהן ויוצא דם אין לשוואן בירה אטו דכפשט העור'או
 כי אם ממסמם קועיה דמא כי הרואה סוכר שפשט בלא מריטה ואת'כמי למשחט כו' גם
 מה שכתב מר דקדק מלשון השחיטות הקצרות של מהר'רי ויולא מרהזכור גבי עוף ח
 חתיכה וגבי יונה תלישה'מ דווקא יונה ירע מעלתך שבשחיטה לא כמא עוף רק אל
 השוחט וחתך העור ויצא דם ופסק כו' עד וכן השוחט יונה וכו' ואפשר שהרישא מיירי ב
 בהמה ראין שייך דבר זה שיצא דם מחמת תלישה ואולי מעלתך דקדק מלשון ימיתנו
 וימכרו ולשונות כאלו הם שמשמע לשון זכר אם כן כראה דמיירי בעוף דאלו בהמה לשון
 נקבה שייך להזכיר עליה ימיתנה וימכרנה אכן גם זה אינו ראיה דאף אם לשון בהמה
 הכולל ראוי להזכיר עליה שם נקבה על שור על שם שייך להזכיר לשון זכר אם כן אפשר
 שרעה לומר השוחט שור או שהוק'ל ועו'אין להוכיח מלשון זה כי גם על יונה מזכ' לשון
 ימיתנו ויונה מזכיר בכל מקום בלשון נקבה בפרשת נח כתי' ולא מנאה וסאר לשוכו' נקבה
 שם וכן בשאר מקומות ומן פרש' קרבנו' אין ראיה כי שם כולל תורים ובני יונים יחד גם
 על בני שייך לשון זכר והספרים אינם מדוייקין בלשונות אילו בשחיטות ובריק'וספרים
 כיוצ'ם ואהובי שארי פוק חזי מאי עמא דכו'ככה מורגל כפי השונות'המומחי' וט'הפ'
 בהגהה שהיא משונ'גורה כראה מתוכי שאין לחלק בין יונה לשאר עופות מסבר הכרם
 ומה שמוכר יונה יותר משאר עופות יש לתת שתי סבות האחת שיותר שכיח שיצא דם
 במריטות הנוטות מהיונה מכשאר עופות כמו שכתב מעלתך ומ'אם יקרה בשא' עופות
 אין הברל כי אדרב' יותר יש לגזור שם משום הרואה דיסבור שהדם יוצא משום פשיט'עור
 או איזה נקיב ולא ית' אותו במריטה מאחר שאינו שכיח והשיגי שבשאר עופו' אין רגלו'
 כ'כ לארוט כי המנות אינם מעכבות בשחיטה רק ביונה שהוא עוף הרק וכוונתיה
 מרובים וארוכין ומעבטין השחיטה נוהגים למרוט אותם * וזה אמת דוק ותשכח
 ולא עוד הפעם *

לחתוך גליון ס'ח לתקנה בו

בר תולה

ארח על בלי'מה ייטיב לך החתימ'אהובי הנאון כמה'רר יוסף
 יצו מכתב מעלתך קבלתי ועד' בקסמר לכתוב לשאירי האוף
 להקר רוחו עם כמ'הרר קלמן איני צריך להשיב באשר כבר
 עבר וזכור לדעתי כי בר'ה מאי דהו'ה ומתבי' לא יגיעך עד'זה לרעתי ואכזבי עיף ויגע
 עד לא אוכל לכזוב הכלמי נריך כי לא הייתי כקו הבריות כאשר יגוד לך המוכל ות'ל
 שתי

שכתי לכריאותי אך לא יצאתי עדיון מלתי ביתי מיו' טובי מאוניווי' ועד' הס'ת אשיב
למעלתך שרותיים להינתן דברי תורה אס תתיאסו שלא תוכלו למנא' שום תיקון באופן
אח'כ' לחתוך הגליונים לתקן בו אז וודאי היה שרי כיון שכלתי מתוק'ל היא עמדת
לגביה א'כ'פשיט' שיותר טוב הוא לחתי' הגליוני' ולתקן הס'ת ולגבוז מותר הגליוני' מאש'
יהיה נגבוז כל הס'ת דיהיה דומ' לתיבה דאירפט מעבר תיבה ווערת' שרי וכן פריסה דכל'
למעברא פריסה לספרי שרי דמסתמא גם שם ישאר חתיכות ונגזו או לכרייתא שפבו'
מעלתך ס'ת שכל' דהיינו עושי' ממכה מוזה לנלי שאין מורידין וכו' והמות' ע"כ ישראל כלי
קדושה אך יגזו מאחר שגם כראשונה עומד לגביה אמנס כדון דירך שאפשר לתקן
לדעתי הן המתין עד כיוקרה לפניכם היודע לעשות גויל או לתקפה בקלף שלנו דלא
ידע'ל איסור לתקן מבחון במטלית של קלף על ס'ת של גויל דלא יקרא מגומר בעבור זה
אס כן ס'ת זו בקדושת' היא ואיכה עומדת להגבוז ולא תקרא ס'ת שכלה אס כן גם גליונות
דילה בקדושתיהו עומדין ואין ראוי להותכו ולגבוז אותם וסכרת הסופר שאומר ש
שזה הוא הדור לה להקל משהא סכרת כרס הו' וקנת ראוי לאסור יש מפר'ק' דכ'כ'בהא
ד'ת'ר אין עשין ס'ת לא ארבו יוח' על הקפו ולא הקפו יותר על ארבו כ'ר' הוכ'כ'שבעין
ס'ת ולא אתרמי אלא חד ופירש רש"י ולא אתרמי ארבו בהקפו רב אחא בר יעקב בת' חד
אמשכה דעב' ואתרמי ליה ואס היה מותר לחתוך גליונות העדפים בהן ולגבוז אחר
כך היה נקל הרבר מאד לפשות יריעו ארוכות מאד ולהעדיף גם הגליוני' ולהגדיל הכתב
ולחתוך אחר כך הגליונות עד יסוה האורך להקפו כי לא היה לחוש שיהיה אורך יותר
אף אחר הקצנה מאחר שאגדיליס קצבת בת' אלא ודאי אסור לחתוך העודף ולהיחמו כלי
קדוש אמנס על דא לא אחלוק על דכרי מעלתך אס היה אפשר לחתוך רק כרי צורך ה
המטלית ולא יהיה גבאי לס'ת שתר'א יריעה אחת ארוכ' מהצרתה כי אז היה כרא' להתיר
כי בלי ספק מעלה הוא כי בתחילה גליון ואחר כך מגוף הספר ומעלתך הכיא קצת ראייה
שאילו לכתבו מוזה היה מעלה ויכול להיות אכל לחתוך ולהניח לא כראה בעיני והנרא'
בעיני לפוס ריהט' סתבתו ועל בינתו לא אשען וכפרט כי אני היום סמכוני באשישות
שהו' הזה עזב חלוי מני ושכתי לכריאותי ת'ל ולפני מעלתך אין דבר בעלם ומה ארע
ולא תדע רק מענוותנות דמר שאל אותי בכך מעלתך יורה פני חמת ומי יהרהר אחרי'
ומה שהבאתי לשלל ראיה מפרק קמא דכ'ב'אל ידחה אותי מעלתך לגמר דרש הוכח לא
אתרמי ליה אלא חד קאו אמאי ראמר שם בגויל ששה ורכ הוכח היה רוטה לכסו' בשיעור
זה ולא אתרמי ליה דאס כן אינו מחובר ופה מה שאמר אחר כך רב אחא בר יעקב כתב
חד אמס'כ' דעב' ואתרמי ליה דמה שנתן השיעור בגויל ששה מפרש רש"י בעבור שהוא
עב' והקישו גדול כרין ששה ומס'כ' דעב' מש' דאיתרמי ליה בעור שאי' עב' בעור רק של
עב' ואז הקישו אינו גדול וא"כ לא היה אורכו ששה לא ודאי תרווייהו קיימא אתרמי ולא
אתרמי אשינוי אורך והיקף יהיה ששה או פחות או יותר וק' לי וגם כר' שר' רפה לפרש זה
מה שפרש ולא אתרמי ארבו בהקפו דמה באל לפרש פשיט' שר'ל כך אלאל' ל'סלא תפרש
לא אתרמי בשיעור זה של ששה טפחים שלפניו בסמוך לכך שפרש שקאילו לא איתרמי א'
ארים אארכו פהקישו לכר ואשילו הכי לא ראו לעשות באופן שכתתי להאריך בירועות

שאלות תשובות

פה נדרשת

ולקצורם אח"כ אף כי גם שם היה כו' לם' ת' וצריך קצת לעשות ארכו כרחבו
לשאלו אותי על ראובן שיש לו בית הכנסת בביתו והבית
והכנסת הם שלו בלבד ולא מנע אחרים הדריס בעירו
מליך לב' הגם לא השאילו אותו להם אף מעצמ' באו לב' ה'
והוא היה מרונה בבואם לב' השלו כי ברוב עם הדרת מלך' ויהי בימים הרבים ההם קם
אחד מתוך העדה והיה לו לאויבו היה ריב ומנע ביניהם ועלה ברוח בעל בית מהכנסת
למנוע רגל שונאו מלבא לב' שלו ואמר השונא כי לא יוכל למנעו בעבור תקנת ר"ג וזל
ואם אדם משאיל ב' הרבים ויש לו ריב ומנע עם אדם אינו רשאי לאוסרו לאותו אד' אם
לא יאסור לכולם וכשמוע בעל הכנסת הדבר הזה עמד בב' בפני העדה ואמר להם אף
כי מעולם לא השאלתי לכם ב' שלי ולא היה לכם יד ושם בורח לי לבד הב' ואנכי המוני'
והמביא ועל פי ישק כל דבר הכנסת וכלי הכנסת והקופ' והגבאות מ"מ לקתום פי דוברי
שקר הנני נוכח מעתה השאלה ולא תבואו עוד לב' שלי אף אם היתה השאלה אף
בזאת אחרונה לכם ואתן לכם רשות לבא לעתיד לב' אם תתנו לי בכתב וחתום מירכס
שלא בתורת השאלה תבואו ושלא יחול תקנת ר"ג עלי רק ברשותי תמיד למנו' אתכם או מי
שארצה לבא לב' וכן כתבו וחתמו לו כל העדה שלא ירצו לטעון מעולם עליו ולומר שיש
להם שום זכות בב' או שבא להם בהשאלה רק מחלי' פניו שיובה אותם לבא לב' להתפלל
ולרצונו ימנע את מי שירצה אכן השונא הוא מאן לחתום ומנע רגלו מאז מלבא לב' ה'
רק אחרים שקבלו עליהם כב' באו לב' ברשות בעל בית והנה ראובן בעל הכנסת הכל'
לבו נוקפו פ' יש עון כי יגרש שונאו מהסתפח בבחלת ה' המלהתפלל בתוך בני ישראל
זאם ירשהו לבא לב' בלתי שיחתום גם הוא כשאר העדה יגור שיגרע כחו ולימים ישוב
לומר שלא יוכל לאסור עליו אף כי יהיה לו לקוח מכאיב ושאל אותי מה ארון ביה ואם ה'
המעשה הזה אשר עשה להתנות עם הקהל שלא יבאו בתורת השאלה יספיק ולא יקרא
משתה משאיל ב' הרבים שיחול עליו התקנה הכל' ונרא' לי דבר פשוט שלא יחול עליו
התקנה הכל' כי כל העד' הס' כאורחי' לו ולא יעשו אותו כמשאיל על כרחו לגרוע כחו' ודומ'
להא' בכתבו התי' פרק הדר דמי שיש לו מלמד או סופר בביתו או כעין אותם הבאי ללמוד
תורה ושריו כל אחד ואחד בחדר וכו' אין אוסרין עליו ולא בעי שירוכבו' עד ועוד ד'
ראין משאיל להם רשותו לאסור עליו ולא זה על זה כו' ש' מ' שבני אדם המשתמשים בבית
מי שיהוא אף כי יש להם תפיסת היד בבית וחדרי' מ' מאחרי כו' אורחים הם וברשותו
להוציאם אינם כד' בשמנם לגרוע כחו' כי לא התיר להם לדור בו לחוב לו ה' כ' בדבר הזה
וכפרט שהתנה כך בפירוש ומעתה גם היחיד השונא אשר מאן לחתום כב' אף אם ראובן
זרשהו לבא לב' לא יגרע בזה כח ראובן אפילו אם ירשהו בתורת השאלה מאח' כי יחיד
הוא בהשאלה יוכל לאסור עליו כשירצה וק' שראובן לא ירשהו בתור' השאלה רק ירשהו
סתם לבא להתפלל שמעת' לא יוכל לפנות דבר כנגדו ולרצונו ישוב לגרשו' ואפשר לומר
שראובן לא היה נריך לכל הדבר הזה מאחר שלא השאיל לרבים בפירוש רק סתם הניח'
לבא לב' והוא היה המוני' והמביא כב' ל' בכל דבר הכנסת כי לשון התקנה הוא וזל' ואם
אדם משאיל לרבים כו' ואילו היתה התקנה אפילו בסתם היתה לו לומר ב' של יחיד שרבי'

נכנסים שם כו' אלף ודאי ר"ל משאיל כפירו' יפרק האשה שלו אמר להם כ"ס והלא מספר
כתובה כלמו כו' וחזרו ב"ה להודות כדברי כ"ס ואף כי שם כתבו התו' שלא חזרו מכח מדר'
כתובות רק מכח ק"ו אחר שם מ"מ כתבו התו' פרק גער' בכתובו' דהל"כ כב' ש' בהא' ש' ורשין
מדרש כתובות דאפילו לשון הדיוט דורשין התנאים בהיש המקבל אף על פי שלא תקנו
החכמים כ"ס תנאי כתובה שהוא תקון חכמים כו' אם כן לא יהיה גרוע על שון ר"ב מלשין
הדיוט אע"פ דמ' הוא למדרש כתובות בכן בדרוש הלשון כמשמעו ככל מעת' אומר בטח
שראו'כ' לא יחוש למאומ' ואם ירש' שוכחו לבא בקהל ה' להתפלל ויטבף יצרו אשרי לו וערקתו
עומדת לעד ולא יגרע כחו בזה מאומ'.

עמית'י

האלוף מה' רר יוחנן י"ן בענין שאלתך על מלמד שברח
תלמידו מעירו בעת הקפץ כאשר החל הנגף בזיוויה' כ"מ
אם חייב התלמיד לתת שכר משלם או לכתיבתי הכטול'.

הלא אחיב דבר פשוט הוא והלכה רווחת בישראל מפרק האימנים שכל אונסא דמקרי
למלמד או לפועלים לבטלם ממלאכה ולא אבעי לאסקוי ארעתייהו של פועל ושל ב"ה א"כ
תרזויהו אבעי להו לאסקוי ארעתייהו ששנים בדיעבא אז הוא פסידא דפועל דהמוציא
מחבירו עליו הרזויה ונאמר שמול הפועל גרם ונדון דידן דומה ממש להא דזה שברח
מאימת הנגף יקרא אונס בודאי ושניהם שנים בדיעבא המלמד והתלמיד * ואשר מרי
דעובדא תלה זייניה בה"ה דאש' ירי דבמכת מדינה נותן לו כל שכרו לא שמייע לי כלומר
לא סבירא לי לכתובת כרון דידן מכת מדינה וכי כל הדרים בזיוויה ברחו וכתבטלו *
מלמודם הלא מיעוטא דמיעוטא ברחו ודומה ממש לפסיק נהרא בפלגא דיומא שהוא
מקור דיניו וכלי עסק גם שם לקו שאר בני ארס הצריכין לנהרא וכמנא מים נכזבי' ואש'
הכי אמרינן שם אי פועלים בני מתא פסידא דפועלים ולא יתחיי' בה' מטעם מכת מדינ'
והיינו טעמא שלא יקרא מכת מדינה רק השוה בכל ארס כמו גזירת המושל שלא ולמדו
התלמידים שכלם בטלים מה שאין כן בפסיק נהרא דיש פסיקין במים שהיו עד חנות
ויש שאינם צריכין עד ישובו המים או שאינם מסתפקין ממים אינן כי יש להם בארו' ונהרו'
אחרים בכן המכה אינה כוללת וכן כגדון דידן אינה כוללת ככל' ועד מניה וביה אבא
ניזיל ביה כגרא דהב"ה זו למה הכיחה עניין חולי הנער אשר נתעסקה בו ובאה לרבר
בגזירת מושל שהוא מכת מדינה היה לה לומר אם החולי מכת מדינה שרבים הם אשר
החלו כמו ברבר או שאר חולאים המתרגשים בהשתנות העתי' אלף ודאי אין כוונת ההב"ה
על הרוב רק על הכלל הכולל כול' שכל המלמדין בטלים ובחולים לא ימנא דבר זה וק' לי
ואם לחשך ארס לומר מאחר שגדון זה אינו מכת מדינה שלא ברחו כולסרג המיעוט א"כ
לא יקרא אונס דלא היה לו לברוח כמו שאחרים לא ברחו זה אינו דהירא ורך הלכב' ה'
הוא מוכן בעת הדבר כ"מ כמסורסם אף כי רבי' הם אשר הם אבירי לב ואינם מפחד'
מ"מ אחת המפחדים מסוככים הם ויש להם להמלט על כפסם ולא ארחיב עוד באלה *
לפסק ולומר אם כן התלמיד ידע שהוא רך הלכבו המלמד לא ידע טבעו ואינם שנים
בדיעבא דזה אינו דאף מי שהוא אביר לב לפעמים נכנס אימה בלבו פתאום והו' לא הכיר
זה בעצמו מקורס גם לא עלה על דעת שום ארס סכנת הדבר כ"מ א"כ אינו שייך לנא' הים
לו להתנות ושלוס מני מבי' ק' * כדר שת

פז נדרשת

לשאלו אחתי כהונן על דבר שני אחים כמ'ר אברהם
 וכמ'ר אפרים והמה ב'קק אוב'ן ואביהם זאת לפני בישר
 עטיל שניאור שמו והמיר דתו וכגיו הוקרים הכ' ללא עלו
 לס'ת מיום ההוא כי יבשו להקרא בשם אבי אביהם שידע ויהיה ניכר בשתם בכל פעם
 באשר מקדמא דכא היו נקראי על שם אביהם ועתה ישתנו לגריעותא ונשאלתי אם יש
 צד היתר שיהיו נקראים על שם אביהם כמקדם והכני להורותו היתר גמורה ואימח
 הגאון כמה ר'ר איסר לן אשר סדר לקרוא בן משומד על שם אבי אביו והביא רא' מספר
 חסידים לא יבעתגי כי לא אמר בו ולא אחלוק על דבריו אך אומר כי מודה בכינוא בזה
 הלא אמרו אל בפרק הזה כנח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילכין פני חבריו כי
 ברבים וממנו מיקליון כרשי דמר עוקבא בפרק מניאת האשה ורב מספר אשר העלו
 רבתינו בעון זה הלא אמרו ואל גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה ק'ו דבר
 בזה כאין לויסוד תורה ולא יסוד נביאים כי אשר אמרו פר' אמר להם הממונ'תם רשעים
 ורקב שיהא רקב בתיבשמו והביא שם ג' מן התורה היינו שלא לקרא לכן שם של רשע
 או לקלל הרשע בזכרו אותו כאמרו אל המזכיר נדיוק ואינו מברכו רשע ואינו מקללו עובר
 בעשה שכ'זכר נדיוק ונומר אבל ליחס הבן ולהזכירו בן פלוני אביו לסימנא בעלמ' מאלה
 לא דברו הלא ככה מטנו ברשע בן רשע בן ירבע וכן אחאב'ם בצדוק בן רשע כחזקיהו
 בן אחז אשר היו הרשעים ההם משומדין לעל ואפילו הכי נתיחסו בניה' אחריה' לסימנ'
 מעתה אומר אך כי הדבר מנהג אחרונים הוא וחסידות יתירה פשדא מנהגי חסידו' ה
 הנזכרים בספר חסידו' לא על לבם לזולל בכבוד הבריות כי אין זו משנת חסידים רק אשר
 דברו בו כוכל לכן משומד אשר היה נער וקטן כאשר עוב אביו אלהי אבותיו ומעולם לא
 היה נקרא בן פלוני אביו ולא ניכר ונודע בשתי בפרהסיא באשר יהיה נקרא על שם אבי
 אביו אבל במי שהיה גדול והורג' ודש בעירו להיות נקרא בן פלוני אביו וישנו אותו ו
 ויחורו אפיה בדברים חלילה משפוך דם נקוי ומניה וביה אבא ניזל ביה כגא' להוכיח
 מתוך תרומת הדשן עצמו שכינוא בזה לא דבר כי בפרק ד' מיתות דרשו רבי ישמעאל ור'
 מאיר מה ת' לאת אביה היא מחללת שאם היו נוהגין בן קדש מנהגן בו חול כבוד מנהגין פו
 ביוון אומר ארור שזה ילד ארור שזה גדל ארור שינא זה מחלניו אמר רב אשי כמאן
 קרינן רשיעא בר רשיעא ואפילו לרשיעה בר נדיוק כמאן כהני תנאי ע'כ מעתה היה לבעל
 תרומת הדשן או לספר חסידים לתקן הדבר יותר שלם ויותר נאות שלא לקרותו כלל כי
 בשם מוליריו מאחר שגם אבי המשומד נקרא רשע והוא בארור גם כן כ'ל אלא היה
 ראוי לתקן לקרא אותו בשמו לבד' אלא ודאי לא ראו לעשות ככה בעבור שאז היה ניכר
 הדבר בפרהסי' לשתיו לרעה ובחרו הרע כמיעוטו להזכיר אבי המשומד ולא המשומד
 במאן כי נשמו בתקנה זו מהלכין אותו ברבים ואף כי היה ראוי לפי הסברה כ'ל אפילו
 הכי לא הסכים הרב הכ'ל לאחד הגדולין שהערד ככה כזכר בתשובתו משום גבאי ואין
 להקשות על זה שהיה להם לתקן לקרותו על שם אבי אביו דאין סברא שלא יהי הפסק

יהיו נקראים כל אבותיו רשעי דאם כן נעשה ח' לאברה אבינו רשע אלא הכרח שדוקא
לאבי הרשע נקרא גם כן רשע שילד וגדל גדולי רעיון יורה הלשון מן הגמרא אם כן היה
לקרותי בשם אבי אבי לפי זה זה אבינו דכתיב אם תשקר לי ולכניי ולכברי ומיתרגמי
לכרי ולכרי כרי ואיתא בב' רבה ורש' מביאו עד כאן רחמי האל על הכן וגם איתא פירק
קמא דקידושין שעד כאן חייב ללמדו תורה ולא עוד בכך אין לקרות בן פלוני רק בני בני
ולא בני בני בני וראיתי אשר חבר שניו הרב סיני ועוקר הרים כמה רר נפתלו כן ין על
שאילה זו והוכיח בראיה נכונה מתשובת הר"א שיש לקר' לבן המשו' לם'ת על שם אביו
ולא אבי אביו וברור מללו אמנם לפי סברתי הג'ל אומר כי תדומת הדשן אינו חולק על
הר"א כי הר"א דבר במי שהיה גדול ועלה לם'ת עד לא נשתמד אביו ובעל ת"ה דבר
במי שהיה קטן ככל מעתה כי איתנא להתם יפוק הגאון כי כמה ר'א ל' לאפי דמתרגל
דכרוו שאינו חולק על מאור עיניו גר'אש

עוד יש להורות בדרון דידן מטעם אחר לקרא האמין על שם אביהם כמקדם כי אביהן
הוא תקיף ושר גדול ויש בו משום דרכי שלום גם כן ומאנה הוא בכל הארצות האלו כ
כשהחן אוחז הס'ת ברו מדרך המלך או שר המדינה אותו ואת כל שריו והס'ת בירו
ואין חושפין להזכיר אותו בכ"ה על הס'ת ויש לנו סמך מן התלמוד כי אפילו במקדש היו
עושין ככה כראיתא ריש פירק בא לו שאמר שאען הצדיק לא לבס'דרום מקדון בית ש
שמתפללין בו עליך ועל מלכוהך שלא תזכר בו אם כן אם מדרכי שלום מזכירין אותו על
התורה או במקדש כש בדרון דידן שאין להמנע מהזכיר אותו על התורה כמקדם כי
כמוש לאיב' וגדול מוזהר משום איבה דרבי יהודה נשי'א ב'ק' דע'א אומ' היכי אעביד
אשקליה אויל ומורה לא אשקליה הוי לי איבה ולולי כי ר'ל שם המי' לו תחבול היה שוקלו
להחזיק בו משום איב' וכן מוכח במדרשי שמה שמתייר בזמן זה משום איב' מהכא' ובפירק
אין מעידין שרי משום איב' שיהודית מיילרת ארמאי' בשכר ואפילו בשבת היה מותר
לולי כי מצי לאשתמוטי כראיתא התם וכן להניק היה מותר משום איב' אם לא שמע' ל
לאשתמוטי : וק'ו בכו של ק'ו בדרון דידן שלפי הנשמע אביהם של האחים הג'ל אף כי
הוא מטומע בין הגוים דורש טוב לכל עמו ומטיב לקרובין ולרחוקין ולישרים בלבנותם
בגופו ובמומום אם כן מחשבתו נכרת מתוך מעשיו שנתחרט וירא אלר'י וככה שמעתי
עליו מעדים נאמנים אם כן ראוי לקרבו ולא לרחוק במקו' מקד' מעט כי ברור לנו שאינו
עובר ע' ודומה להא דפירק השוכר את השועל רבי יהודה שדר ליה קרבנא לאכירל' כיוס
אודם אמר ידענא ביה דלא פלח לע'א וגם שם רבא משרר ליה קרבנא לבר' ש'יך כיוס
אודם אמר ידענא ביה דלא פלח לע'א את'אלה אומר בחפזו מטעמים הג'ל לקרא האחים
לם'ת כן שניאור במקדש כ'אש ועירא חכריא הטרוד בילרו הזמן מבי'ק

להביא ס'ת מן ב'ה לבית יחדי להתפלל

אהובי

פח

האלוף ה'ה כה'ר אכא ין שלום אהובך שאריך סמרו לי
אין חכיריך חסרו עליך כתרנגולת של בית טוקיא וגמגמו
עליך על אשר הורית להתי' לגברא רבה שכא בגבוקך ולא
היה

שאלות תשובות

היה יכול לבא לבית הכנסת של העיר שיכניף כי עשרה להתפלל בביתו ולהביא ס"ת לביתו
ולששים אותה לרדוף במקום ההוא שיתפללו ר"ה וזכ"א וימו מועד וחביריך השיגו עליך
מכח הג"ה במרדכי פ"ק ר"ה וז"ל מנא תי בתשובה אחת רבני אדם החבשו בבית האסורין
אין מביאין אצלם ס"ת ואפילו בר"ה וז"ל מרדקאמר בירושלמי כפר' בא לו בכל אתר את אמרת
הולכין אחר תורה והבא תומר מוליכין התורה אצלנו אלא על ידי בני אדם שהם גדולים
בתורה נתעלית בהם והא תמן מוליכין אורייתא גבי ריש גלותא אמר רבי יוסי בר בון
תמן ע"י שזרעו של דוד משוקע שם איכון עבדין ולא כמנהג אבתהון עכ"ל במרדכי שהוא
בדיו מקלף וספר מרויך אמר' במרדכי הכדפס יש וז"ל שהם גדולי התורה נתעל' בהם
גם בירושלמי הכדפס מנא תי השתמות בלשון שאמר איכון עבדין לו כמנהג אבתהו' ואתה
אהובי מנא תי עור לך מהג"ה בר' אש פרק קמא דברכות וז"ל חולה שיכול לבוין יבאו עשרה
ויתפללו עמו ואם הוא אדם חשוב בעירו מביאין לו ס"ת בביתו ויקראו אותם עשרה ש
שמתפללין עמו מאז עכ"ל ההג"ה ועוד מנריך היית לומר שמעתא אליבא דהילכתא וכל כי
האי מילי מעלייתא לימרו משמי וככה הוא מנהגנו בכל הארצות האילו שיחודים בוכין
במה לעצמם לפרקים להתפלל בביתם ביום מועד ומיוחדין שם ארון וס"ת באקראי בעלמא
ואין מוחה בדם אף כי אין בתוכם גדול העיר ואבי חמי מורי הגאון כמה"ר יודא מיכ"ל
ס"ל זל עשה כן הרבה פעמים אמנם היה גדול בעירו והנה עכ"פ נריך לישב ההגהות
ולתתם פי החולקין עליך גם ההג"ה מאשירי שהוא לעזר לך נריך פירוש שלא יקש עליה
לשון הירושלמי שמשמע שאפילו לגדול כריש גלותא לא יכון לעשות כן אלא דוקא כמו
לכהן גדול וסגן כענין משתכחו שם אשר עליו שב לשון הירושלמי ומה שעשו לר"ג היה
בעבו זרע דוד שהיה משוקע שם במנהג אבתהון או לא במנהג אבתהון ואלו יצדקו דברי
המרדכי אשר לי בלשונו שהוא שהם גדולים בתורה נתעלית בהם אפשר לתרץ שמחלק בין
ר"ג לשאר גדולים שר"ג לא היה נחשב להם גדול בתורה רק תקיף ממוכה מן המלכות וא"כ
לאו דוקא כ"ג וסגן אלא כל הגדולים בתורה ובאותו ענין מדבר בהג"ה בר' אש שהוא גדול
בתורה ולא יקשה אז הה"ג האחרת אשר במרדכי שאינו מדבר בגדול בתורה אכן אם
יצדקו הספרים הכדפסי שיש שם בלשון זה שהם גדולים התורה נתעלית בהם אם כן לא
נחית הירושלמי שגדולתן הוא בתורה ואפילו הכי גדולת הר"ג לא היה כדאי אלא דוקא
כמו הכ"ג א"כ קשה על ההג"ה מר' אש איך יפרש הירושלמי ואין לומר שמפרש והא תמן
מוליכין אורייתא גבי ר"ג בניחותא להביא סיוע לתירוטו שעושין כן בעבור גדולים וכל ר'
יוסי בר בון לרחות שאין משם ראייה ורחייה בעלמא היא אבל לפי האמת הוא סיוע
דאין כן שיטת התלמוד אמת דהרבה פעמים מטנו בתלמוד שלנו והתגיב בניחותא אכן
קאי הכי לפי האמת ולא שיבא אחריו אמורא לרחותו כי במקום שמיבא סיוע ודחה אותו
זכור בלשון לימא מסוייע אלא ודאי קושיא ופירוקא הוא ונכ' לתרץ וליושב ההג"ה מר' אש
שמפרש הירושלמי הכי והא תמן מוליכין אורייתא גבי ריש גלותא ר"ל למאי דסלק דעתין
מעקרא שאין הפרש בין גדולים לשאר בני אדם והא אנו רואין שעושה כן לר"ג ומשני
שאני התם משום דזרע דוד כלומר כן ס"ד מעקרא אם כן לפי האמת קאי סבל גדולים
במשמע ולהתוכח במשא ומתן של הלכה ירדתי לחילוק זה שלא ליתן פתחון פה לבעל דין
לחלוק

לחלוק אמנם הגרסא אשר לפני בספר שלי נראה עיקר שר' לרואק גדול בתור' ולא תקוף וממונה לשררה' עוד אחרת אחי וכדור לי לפע' שכל הדברים הכל' הן הירוש' הן ההג' מדברים בענין שמיאין הס' להם לקרות ואין אלמס שום ארון או תיבה אשר מוציאין הס' ממנו ומחזירין אותה לתוכו רק מביאין אותה ממקום אחר כשעת הקריאה ואחר הקריאה מחזירין הספר למקומו או שהיתה הס' דרבה להניח על העמוד המיוחד לקרות עליו ולא רס חשוב וגדול מעתיקין אותה משם להביא אותה גבי הגדול למקום שעומד שם כמו שעשו לכב' כרתנין בפרק בא' לי אשר עליו קאי הירושלמי ובב' הוא גנאי לס' ותבעו' זה יקשה לעשות אם לא לגדולים ככל' אמנם כמנהג שלנו וכעבדא דידך ליי' תיבה וחרו' על יום או יומים ולתת בו הס' ולהוציאו כשעת הקריאה ולהשי' אות' על העמוד והקורא' בתורה יעקרו ממקום לקרא על העמוד ואחר כך יחזירו הס' לארון לא עלה על לב שום ארס לאסרו כי אין בו פגם לס' מאחר שמוחד לה ארון ועמוד' והוציאה ולהכניסה ואין הפרש לבה של עראי או כה' של קבע אסכן יפה עשית ויפה הורית כי אף אם היה עובדא דידך דומה לירושלמי ולהג' הכל' לא יצאת מחק הגדר מאחר שהיה גדול וכש' מאחר שיוחד ארון ועמוד לס' כמנהג שלנו אסכן אין בו בית מיוחד ושלוס עלין אהובי ועל כל חבורין כה מעתור אהוב' מאיר בכמר יצחק זל קנאל ולכונן *

עד אחר מפי עד אחר ביבמה איך מת היבם

היתר

אשה זו תלוי בסוגי' התלמוד דפרק האשה רכ' דבעי' שם עד אחד ביבמה מהו ורכ' שסת ורכא פשטו דנאמן ולהתירה לשוק ובגמרא דחו לפשיטתו ר' אלפס פסק לקול' על שם רבותיו שאמרו דהקך דחיותא לאו דסמכא הן וכן פסק הוא דקיים וכן הלכתא וכן כתב הרמ' בס' כפר גד' יבוס וחליטה והמגד' שם לא מצא שום חילוק על זה רק על מה שצדק הרמ' כס' עם זה כאש' מעד שניתן לבעל ה' כן להתירה לזר מביא עליו השגת הר' אבר' ששם הפרש בין עדות מיתה דעבדא לג'ויי' לעדות שיש לוכן דלאו עבדא לג'ויי' אסכן נראה שדין עדות מיתה הים פשוט לכולם אכן הר' אש' בספרו חוכך להחמיר הטור א"ע הביא דבריו בסיון קל' * ובאמת כל בעל' נפש יחוש לרכיו הר' אש' כי אחרון הוא ובנו מביא דבריו אכן במקום ע' עבנה דאתא כעובדא דין ראו אפשר להשיג עדות אחרת ממרחקין נראה לי להקל ולהשען על כל הפוסקין כי לא מצאתי שום פוסק לא ראשון ולא אחרון שמתפקד להחמי' ובפרט ראו לסמוך על דברי הדיק אשר עליו כתב מהר"ם בפרק נערה שנוהגין לפסוק כמותו במקום שהתו' אינם חולקין עליו יוא' לפקפק גם כדון זה בעבור שיש עד מפי עד וכאמר דתרי קולי לא עבדין להכשיר עד אחד מפי עד אף כי דבר זה אין גרין ראייה דכבר איפסיק דקך כלל להכשיר בעדות אשה עד מפי עד אפילו מפי עבר מפי אשה מפי קרובין בסוף יבמות כדוף וכן כל הפוסקין אסכן ה' הכא אס נאמן עד אחד נאמינו אפי' מפי עד יאכן כדו' שלא ליתן פתחו' פה לבעל דין לחלוק אביא ראייה מתשוב' רס' בא' בסיימ' אף רכ' שנשאל על חלוק זה ופסק להדיא שאין הפרש ונאמן אף כאשר הוא עד מפי עד והביא

שאלות תשובות

והביא ראיה מן הלכות גדולות ועוד נתקרה רוחי מתשובה זו שכתב הוא שם על פסק
ר"ף שלא ראה שום חולק אלא כל הפוסקין הסכימו שעד אחד כאמן לזה לא ארא להקל
נגד הר"ש שהוא יחיד בדבר זה ולולי דברי הטור כנו שמביא דבריו וכתב שהוא מחמיר
הייתי אומר שגם הוא לא בעט בכל רבותיו כאלה כי מתוך ספרו לא נראה לחלוק רק
בא להקשות ואל נראה לי דבריו תימה אך פסקו להקל וכללן היה נראה לומר שכנו
בעל הטור שמע דבריו מכלל ולא כפירוש אך מה אעשה שכתב הטור כפירוש משמו
שאינו כאמן ויהי מה נראה לסמוך על כל הפוסקין להקל במקום עגונה וכאמר שאשה זו
מרת ייבטלה מב' תמותרת לשוק כאם מבי' :

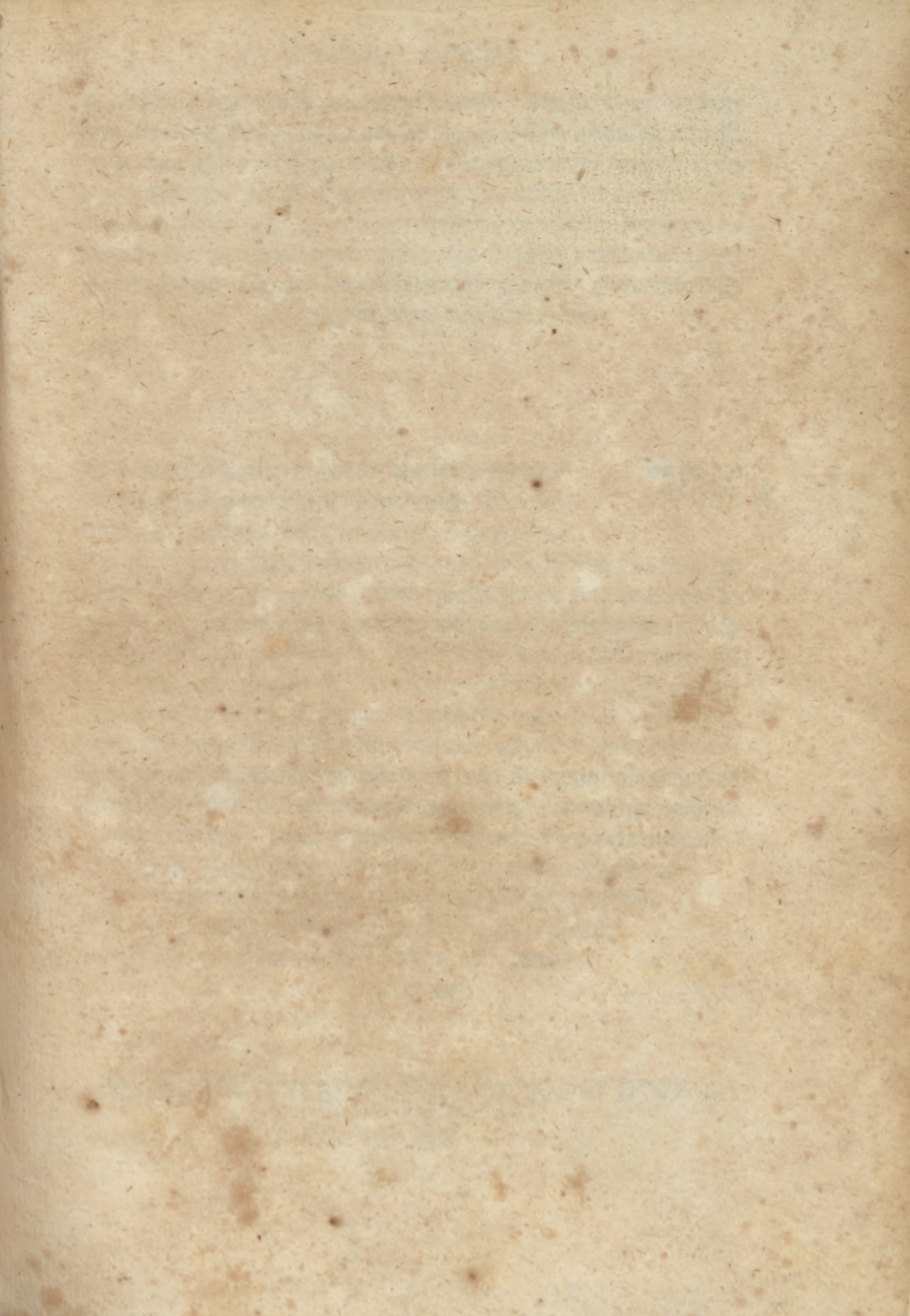
אחר

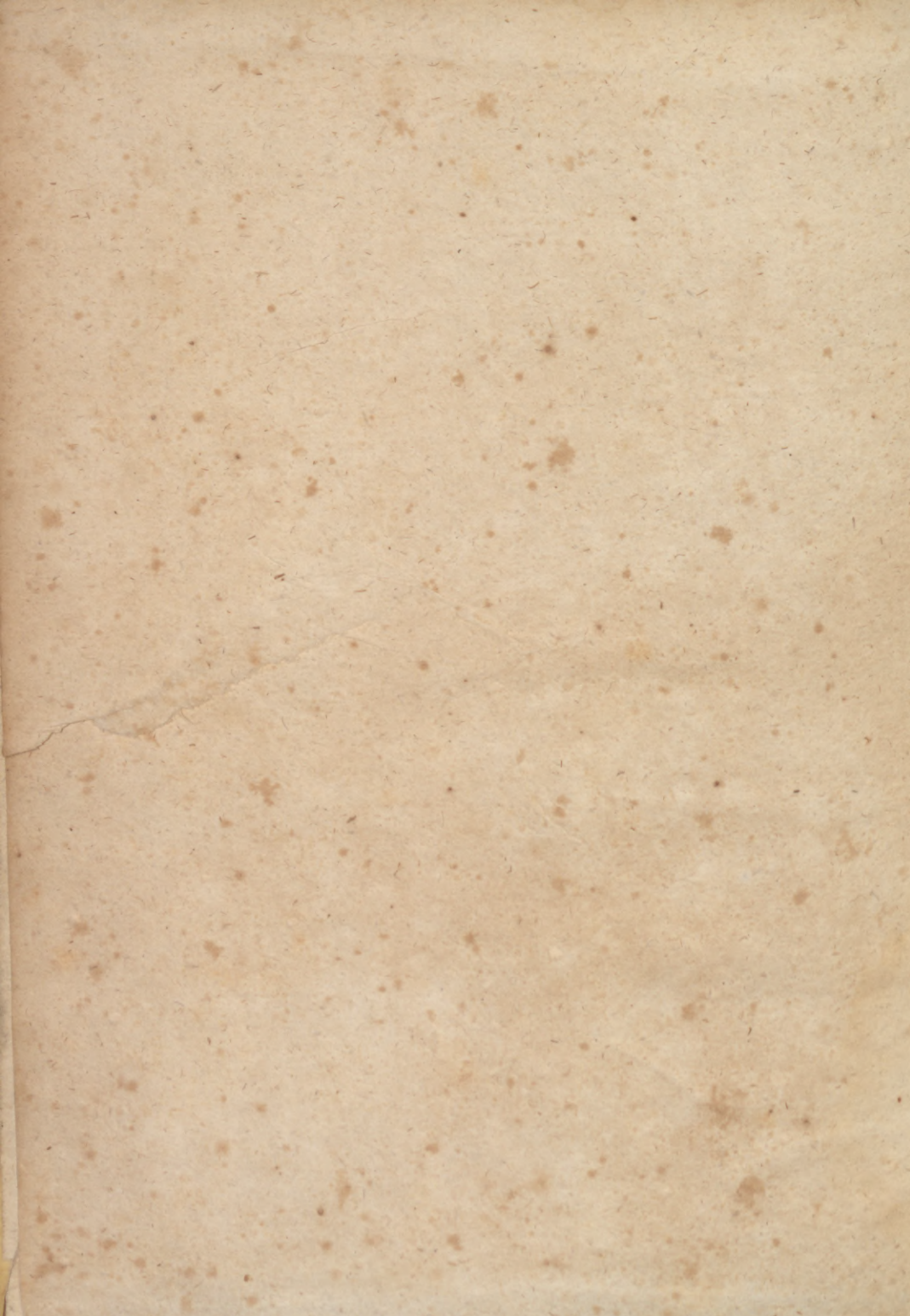
מן החכמה שאל ממני הא דכת' הרמ"ב בספרו אר"גביב דקטן
שגבכ ואבד הגביבה אינו חיילסלס אף הקרן ואפי' לאח' שהגביל
יבאר לנו מר טעמו ומנין לרבינו זה כי בפרק הגזול עצים נראה
הפנו גבי השורף שטרו של חבירו דכפיה דפרס לרבאשי ומגבי ביה ככשור' לצלמו ופיר'
רש"י ששורף שטר חבירו בילדותו . תשובה אמת שזו אחת מן הראיות שיש בהג"א אשירי
על שם א"ז בפרק החובל שקטן חייב כשיגביל אמנם הרמ"ב לא חש לדבר זה כי אפשר
לומר שרבאשי עשה זה כאשר היה בן י"ג שנים . גם אינו הכרח שרש"י ר"ל בקטנותו
כי כוונתו רק להסיר מן רבאשי פגם זה שלא עשה ככל'ה זו בהיותו חשוב מצטור' שנית
לכנו בילדותו ומסתמ' לא היה קטן רק ההפך מזכותו . יוראובן אמר על יוסף שהיה בן
י"ז שנים הילד איננו יוראיות רבינו היא מן המסנה דפר' החובל דאיתא שם חש' פגיעתן
רע' העבר והאשה פגיעתן רע' כו' וגבי עבד ואשה מפרש שם במשנה דמלמין לאחר
זמן כאשר תתגרש האשה ויסתחרר העבד וברישא גבי חש' אינו מחלק . והיינו טעמא
דהאשה והעבד הסבני דעת רק שלא היה להם דבר לשלם אבל חש' לא היו
בני דעת כשעת מעשה : וכן כתב הרמ"ב טעם זה בפרק ד' דחובל
ומוזיק דאף שם כתב לפטור אותם וז' אף על פי שנתפתח החרם
וכשתפה השוטה והגביל הקטן אינם חייבין לשלם
שכשעה שחבלו בהן לא היו בני דעת' ושלוס
מני מב' ק

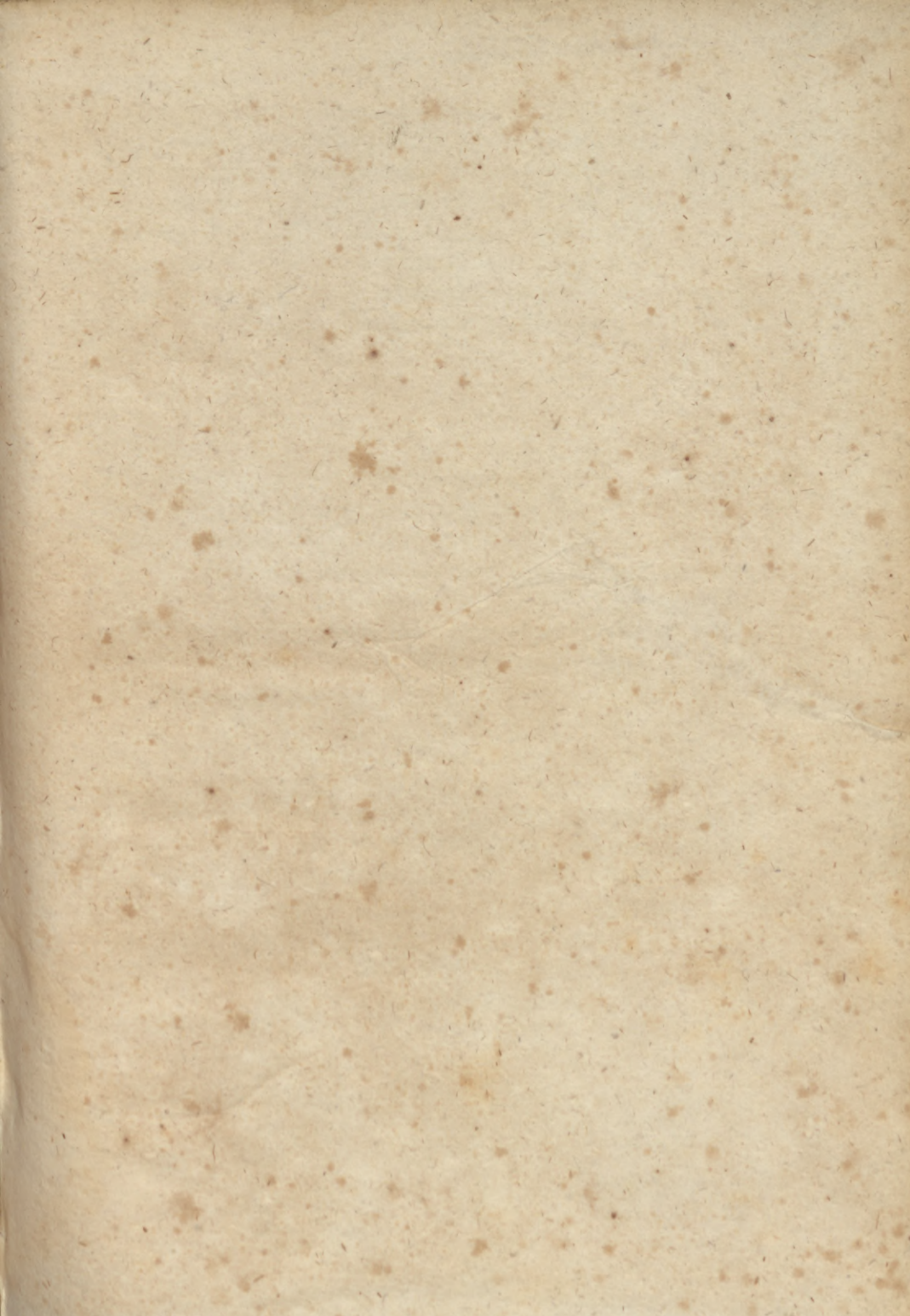
חס ונשלם וסימניך צד"ק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה

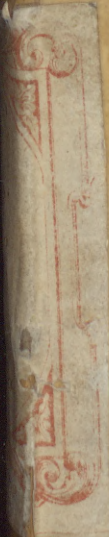

B

190.

474

הקולבס זיג
לצדקה

יהודה מינץ
וצאיר מפאקדוים

אות

Venezia
1553

243 - 72

156